

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства аграрної політики
та продовольства України
від 11.05.2022 № 287_____

**МЕТОДИКА
ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН ГРУПИ ПЛОДОВИХ,
ЯГІДНИХ, ГОРІХОПЛІДНИХ ТА ВИНОГРАДУ НА ВІДМІННІСТЬ,
ОДНОРІДНІСТЬ І СТАБІЛЬНІСТЬ**

ЗМІСТ

МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ НА ВОС		Стор.
1.	Абрикос звичайний.....	4
2.	Агрус звичайний.....	37
3.	Азиміна трилопатева.....	62
4.	Айва.....	79
5.	Актинідія.....	101
6.	Алича (сливи розлога, вишнеслива).....	144
7.	Апельсини та їх гібриди.....	169
8.	Аронія чорноплідна.....	203
9.	Бузина чорна.....	217
10.	Вишня звичайна і вишнево-черешневі гібриди.....	232
11.	Вишня степова × вишня ланезіана (підщепи).....	262
12.	Глід.....	279
13.	Горіх грецький.....	305
14.	Горіх маньчжурський.....	331
15.	Горіх чорний.....	347
16.	Гранатник звичайний.....	362
17.	Грейпфрути і паммело та їх гібриди.....	386
18.	Груша звичайна.....	419
19.	Груша японська.....	455
20.	Дерен справжній (кизил).....	484
21.	Жимолость голуба.....	502
22.	Журавлина болотна і журавлина великоплідна.....	523
23.	Ірга канадська.....	537
24.	Калина звичайна.....	552
25.	Лимони і лайми та їх гібриди.....	566
26.	Лимонник китайський.....	594
27.	Ліщина	609

28. Малина.....	647
29. Мандарини та їх гібриди.....	674
30. Маслина європейська.....	713
31. Мигдаль звичайний.....	738
32. Обліпиха крушиновидна.....	760
33. Ожина.....	777
34. Персик звичайний (нектарин включно).....	800
35. Підщепи груші.....	836
36. Підщепи сливи.....	854
37. Підщепи яблуні.....	877
38. Понцирус трилистий.....	893
39. Порічки.....	933
40. Слива домашня.....	955
41. Смоковниця звичайна.....	989
42. Смородина.....	1033
43. Суниця.....	1052
44. Унабі справжній (зізіфус).....	1082
45. Фейхоа Селлова.....	1104
46. Хурма східна.....	1121
47. Черешня.....	1152
48. Лохина підроду <i>Vaccinium</i>	1176
49. Шовковиця.....	1194
50. Яблуня домашня.....	1211
51. Виноград.....	1247
52. Фісташка справжня.....	1287

УДК 634.21

Код UPOV: PRUNU_ARM

Методика
проведення експертизи сортів абрикоса звичайного (*Prunus armeniaca* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Prunus armeniaca* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 саджанців (однорічних щеп) або 5 живців, або 5 сплячих пагонів для щеплення. Підщепи, які будуть використовуватись, визначає компетентний орган.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами)

в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 дерев. Рекомендована схема розміщення рослин $6,0 \times 4,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 15 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: розмір (ознака 28);
- Плід: основне забарвлення шкірки (ознака 44);
- Плід: відносна площа основного забарвлення (ознака 45);
- Плід: забарвлення м'якоті (ознака 49);
- Час початку цвітіння (ознака 56);
- Час початку досягання плодів (ознака 57).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a), (b), (c), (d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів абрикоса звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (+) QN	Дерево: сила росту MG (a)	дуже слабка	1	Sub-zero
		слабка	3	Ninfa, Polonais
		середня	5	Bergeron, Canino, Peeka, Rouge du Roussillon
		сильна	7	Earle Orange, Magyar kajszi, Palsteyn, Pisana, Portici
		дуже сильна	9	Ceglédi bíbor, Monaco Bello, Moniquí, Viceroy
2. (+) QN	Дерево: габітус VG (a)	конусоподібний	1	Japan's Early
		прямий	2	Harcot, Reale d'Imola
		від прямого до розлогого	3	Ceglégi óriás, Proimo Tyrinthos, Veecot
		розлогий	4	Blenheim, Canino, Hargrand, Magyar kajszi
		пониклий	5	Palsteyn, Pisana, Polonais, Vesna
		плакучий	6	
3. (+) QN	Дерево: ступінь галуження VG (a)	слабкий	3	Earle Orange, Roxana
		помірний	5	Bergeron, Magyar kajszi, San Castrese
		сильний	7	Harlayne, Prevete, Veecot

1	2	3	4	5
4. (*) PQ	Дерево: розподіл квіткових бруньок VG (a)	переважно на шпорках	1	Earle Orange, Nugget, Sun Glo
		порівну на шпорках і однорічних пагонах	2	Bergeron, Canino, San Castrese, Veecot
		переважно на однорічних пагонах	3	Amal, Ouardi, Roxana
5. (*) QN	Молодий пагін: антоціанове зabarвлення верхівки (у період швидкого росту) MS	слабке	3	Blenheim, Hargrand, Perla, Samarkandskij rannij
		помірне	5	Polonais, San Castrese, Sun Glo
		сильне	7	Ceglédi bíbor, Harcot, Ohaicos, Roxana
6. (+) PQ	Однорічний пагін: зabarвлення з-під сонячного боку VS (a)	жовто-коричневе	1	Bebeco, Grandir
		червоно-коричневе	2	Palsteyn, Polonais, Veecot
		пурпурово- коричневе	3	Blenheim, Harcot
7. QN	Однорічний пагін: розмір основи бруньки MS (a)	малий	3	Canino, Harcot, Vitillo
		середній	5	Hargrand, Magyar kajsi, Palsteyn, Portici
		великий	7	Ceglédi arany, Hamidi, Roxana
8. QN	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	Early Biady, Perla, Samarkandskij rannij
		середня	5	Canino, Portici, Rouge

1	2	3	4	5
	MS (b)			du Roussillon, Veecot
		довга	7	A. Vecchioni, Ceglédi arany, Moniquí, Roxana
9.	Листкова QN пластинка: за шириною	вужька	3	Ceglédi bíbor, Monaco Bello, Rouget de Sernhac, Veecot
	MS (b)	середня	5	Canino, Harcot, Vitillo
		широка	7	Ceglédi piroska, Moniquí, Pisana
10.	Листкова QN пластинка: відношення довжина / ширина	дуже мале	1	Canino, Portici
	MS (b)	мале	3	Cafona, Hargrand
		середнє	5	Harcot, San Castrese
		велике	7	A. Vecchioni, Ceglédi bíbor, Rouget de Sernhac
		дуже велике	9	Colorado Temprano, Noemi
11.	Листкова QN пластинка: інтенсивність зеленого зabarвлення верхнього боку	слабка	3	San Castrese, Veecot, Velasquez
	VS (b)	помірна	5	Canino, Ceglédi óriás, Flaming Gold, Harcot
		сильна	7	A. Vecchioni, Earle Orange, Moniquí
12.	Листкова (+) пластинка: форма PQ основи	гостра	1	Ceglédi bíbor, Rouget de Sernhac, San Francisco
		тупа	2	Bhart, Magyar kajszzi,

1	2	3	4	5
	VS (b)			Portici
		зрізана	3	Bergeron, Blenheim, Canino, Perla
		серцеподібна	4	Moniquí
13. (+) QN	Листкова пластинка: кут верхівки (за винятком кінчика)	гострий	1	San Castrese
		прямий	2	Canino, Ceglédi óriás
		тупий	3	Bergeron, Polonais, Portici
	MS (b)	сильно тупий	4	Hargrand, Moniquí
14. QN	Листкова пластинка: кінчик за довжиною	відсутній або дуже короткий	1	Alpha
		короткий	3	Bhart, Harmat, Moniquí
	MS (b)	середній	5	Magyar kajszi
		довгий	7	Ivonne Liverani, Roxana
15. (+) PQ	Листкова пластинка: форма краю	городчаста	1	Canino, San Castrese, Verdun
		двічі городчаста	2	Bhart, Ninfa
	VS (b)	зазублена	3	Vitillo
		двічі зазублена	4	Hamidi, Rakovszky, Roxana, San Francesco
16. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю	слабка	3	Harcot, Palsteyn, Portici
		помірна	5	Blenheim, Nonno, Roxana
	VS (b)	сильна	7	Piet Cillié, Polonais, San Francesco
17.	Листкова	прямий або слабко	1	Earle Orange, Rouget de

1	2	3	4	5
(+) QN	пластинка: профіль поперечного перерізу VS (b)	увігнутий		Sernhac, San Castrese
		увігнутий	2	Bergeron, Dulcinea, Moniquí
		сильно увігнутий	3	Polonais
18. (*) QN	Черешок: за довжиною MS (b)	короткий	3	Moniquí, Ninfa, Veecot
		середній	5	Bergeron, Cafona, Canino, Hargrand
		довгий	7	Reale d'Imola, Skopska Krupna
19. QN	Листок: відношення довжина листкової пластинки / довжина черешка MS (b)	мале	3	Earle Orange, Harcot, Pisana, Rouget de Sernhac
		середнє	5	Bergeron, Hâtif Colomer, Portici, Rouge du Roussillon
		велике	7	Bebeco, Flaming Gold, Monaco Bello, Moniquí
20. QN	Черешок: за товщиною MS (b)	тонкий	3	Flaming Gold, San Castrese, Veecot
		середній	5	Harcot, Portici
		товстий	7	Ceglédi arany, Moniquí, Reale d'Imola
21. QN	Черешок: антоціанове забарвлення верхнього боку	слабке	3	Cibo del Paradiso
		помірне	5	Bebeco, Bhart, San Castrese
		сильне	7	Canino, Ceglédi bíbor,

1	2	3	4	5
	MS (b)			Early Biady, Harogem
22. (* QN	Черешок: переважаюча кількість нектарників	відсутні або один	1	Mandulakajsz, Rouget de Sernhac, Sant' Ambrogio
MS (b)		два-три	2	Cafona, Magyar kajsz, Veecot
		понад три	3	Canino, Moniquí, Pisana
23. QN	Черешок: розмір нектарників	малий	3	Alpha, San Francesco, Yerevani
MS (b)		середній	5	Ceglédi óriás, San Castrese, Tilton
		великий	7	Canino, Early Biady, Harmat, Pisana
24. (* (+ QN	Квітка: діаметр MS (c)	малий	3	Borsi rózsa, Hâtif Colomer, Portici
		середній	5	Magyar kajsz, Polonais, Reale d'Imola
		великий	7	Hargrand, Harmat, San Castrese
25. QN	Квітка: положення приймочки відносно пиляків	нижче	1	Canetta, Harmat
MS (c)		на одному рівні	2	Hargrand, Portici
		вище	3	Canino, Pisana, Polonais
26. (+)	Пелюстка: форма (за винятком	широко-еліптична	1	Sant' Ambrogio
		округла	2	Harcot, Luizet

1	2	3	4	5
PQ	нігтика) VS (с)	сплюснута	3	Canino, Polonais, Vitillo
27. (+) PQ	Пелюстка: забарвлення нижнього боку VS (с)	біле	1	Cafona, Polonais
		світло-рожеве	2	Magyar kajsz, San Castrese
		темно-рожеве	3	Harcot
28. (* QN	Плід: розмір MS (d)	дуже малий	1	Haggith, Menace, Zard
		малий	3	Borsi rózsa, Hâtif Colomer, Patriarca Temprano
		середній	5	Cafona, Canino, Harcot
		великий	7	Ceglédi bíbor, Moniquí, Portici
		дуже великий	9	Ceglédi óriás, Hargrand, Palsteyn, Pisana
29. (+) PQ	Плід: форма (вигляд з боку) VS (d)	трикутна	1	Luizet
		яйцеподібна	2	Bergeron, Pisana
		видовжена	3	Blenheim, Portici, Sundrop
		еліптична	4	Précoce d'Imola, Wenatchee, Yerevani
		округла	5	Earle Orange, Ninfa, Ouardi, Polonais
		сплюснута	6	Korai zamatos, Nugget, Patriarca Temprano

1	2	3	4	5
		обернено- яйцеподібна	7	Harcot, Harmat, Trevatt
		косо-ромбічна	8	Canino, Vulcan
30. (+) PQ	Плід: форма (вигляд з черевця) VS (d)	трикутна	1	Luizet, Mandulakajsi, Reale d'Imola
		яйцеподібна	2	Bergeron, Canino, Fracasso
		видовжена	3	Baracca, Hargrand, Hâtif Colomer, Veecot
		еліптична	4	Bella d'Imola, Flaming Gold, Sant' Ambrogio, Yerevani
		округла	5	Rouge du Roussillon, Polonais, San Castrese, Viceroy
		сплюснута	6	Nugget
		обернено- яйцеподібна	7	Portici, Harcot, Harmat
31. (+) QN	Плід: за висотою MS (d)	низький	3	Patriarca Temprano, Samarkandskij rannij, Sayeb
		середній	5	Bebeco, Bergeron, Canino, Polonais
		високий	7	Goldrich, Mandulakajsi, Vitulo
32. (+)	Плід: за шириною (вигляд з боку)	вузький	3	Cerasiello, Harmat, Samarkandskij rannij

1	2	3	4	5
QN	MS (d)	середній	5	Bergeron, Bhart, Cafona
		широкий	7	Hargrand, Moniquí, Vitillo
33. (+) QN	Плід: за шириною (вигляд з черевця) MS (d)	вузький	3	Cerasiello, Harlayne, Hâtif Colomer
		середній	5	Bebeco, Bhart, Palummella
		широкий	7	Ceglédi arany, Goldrich, Moniquí
34. (+) QN	Плід: відношення висота / ширина (вигляд з черевця) MS (d)	мале	3	Korai zamatos, Monaco Bello, Patriarca Temprano
		середнє	5	Cafona, Canino, Magyar kajszi, Rouge du Roussillon
		велике	7	Bergeron, Hâtif Colomer, Vitillo
35. (+) QN	Плід: відношення ширина (вигляд з боку) / ширина (вигляд з черевця) MS (d)	мале	3	Mandorlon, Maria Ferez, Vesna
		середнє	5	Bergeron, Luizet, Pisana, Rouge du Roussillon
		велике	7	Henderson, Borsi rózsa
36. PQ	Плід: симетрія (вигляд з черевця) VS (d)	симетричний	1	Canino, Hâtif Colomer, Magyar kajszi, Polonais, Portici

1	2	3	4	5
		асиметричний		Royal
		чітко асиметричний	3	Borsi rózsza, Reale d'Imola
37. (*) PQ	Плід: шов VS (d)	піднятий	1	Priboto
		злегка запалий	2	Magyar kajszzi, Ninfa, Rouge du Roussillon
		запалий	3	Bergeron, Monaco Bello, Pineapple
		сильно запалий	4	Dima, Henderson, Kech-pshar, Portici
38. QN	Плід: ямка плодоніжки за глибиною MS (d)	мілка	3	Harlayne, Rouge du Roussillon, San Castrese
		середня	5	Blenheim, Magyar kajszzi, Vitulo
		глибока	7	Canino, Ceglédi óriás, Hâtif Colomer, Palsteyn
39. (*) (+) PQ	Плід: форма верхівки VS (d)	загострена	1	Mandulakajszzi, Reale d'Imola
		заокруглена	2	Bergeron, Goldrich, Luizet, Portici
		зрізана	3	Bella d'Imola, Hargrand, Hâtif Colomer
		вдавлена	4	Early Ril, Perfection, San Castrese
40. (+) QL	Плід: шпичак VS (d)	відсутній	1	Blenheim, Canino, San Castrese
		наявний	9	Bhart, Pisana

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
41. QL	Плід: поверхня VS (d)	гладенька	1	Bergeron, Palsteyn, Portici, Rouge du Roussillon
		горбкувата	2	Canino, Ceglédi óriás, Nonno
42. QL	Плід: опушення VS (d)	відсутнє	1	Glattschalige Frühmarille
		наявне	9	Bergeron, Canino, Magyar kajszai
43. QN	<u>Лише сорти без опушення. Плід: глянсуватість</u> VS (d)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	Harcot
		сильна	3	Cluthagold, Sun Glo
44. (* PQ	Плід: основне забарвлення шкірки VS (d)	невиразне	1	A3759, A3844
		біле	2	San Nicola, Shirazskij belyj
		жовтувате	3	Piet Cillié, Vitillo, Yerevani
		жовто-зелене	4	Grüne Spätmarille, Kaisi, Ashtarak, Sateni Karmir
		світло-оранжеве	5	Canino Hargrand, Goldcot, Portici, Rouge du Roussillon
		оранжеве	6	Hâtif Colomer, Luizet, Pisana, Veecot
		темно-оранжеве	7	Bhart, Harcot, Harogem

1	2	3	4	5
45. (* QN MS (d)	Плід: відносна площа основного забарвлення	відсутня або дуже мала	1	Maria Matilde, Moniquí, Yerevani
		мала	3	Cafona, Canino, Goldrich
		середня	5	Hâtif Colomer, Magyar kajszi, Palsteyn, Portici
		велика	7	Bergeron, Bhart, Pisana
		дуже велика	9	A3759, A3844
46. PQ VS (d)	Плід: відтінок основного забарвлення	оранжево- червоний	1	
		червоний	2	
		рожевий	3	
		пурпуровий	4	
47. QN VS (d)	Плід: інтенсивність основного забарвлення	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
48. PQ VS (d)	Плід: характер основного забарвлення	окремі плями	1	Rouge du Roussillon
		щільний рум'янець	2	Bergeron
		вся поверхня з маленькими плямами	3	Moniquí
49. (* PQ VS (d)	Плід: забарвлення м'якоті	білувато-зелене	1	Amban
		біле	2	Cibo del Paradiso, Mouchbah Mourry, Spitak

1	2	3	4	5
		кремове	3	Barese, Malatya, Moniquí, Patriarca, Temprano
		світло-оранжеве	4	Canino, Harmat, San Castrese, Yerevani
		оранжеве	5	Harglow, Pisana, Rouge du Roussillon, Screara
		темно-оранжеве	6	Francese, Harcot, Hâtif Colomer, Palsteyn
50. QN	Плід: текстура м'якоті MS (d)	ніжна	1	Fracasso, Harlayne, Peeka
		проміжна	2	Canino, Magyar kajszi, Piet Cillié
		груба	3	Bergeron, Précoce d'Imola
51. QN	Плід: твердість м'якоті MS (d)	дуже м'яка	1	Sant' Ambrogio, Viceroy
		м'яка	3	Alessandrino, Goldcot
		середня	5	Magyar kajszi, Piet Cillié, Rouge du Roussillon, San Castrese
		тверда	7	Bella d'Imola, Bergeron, Palsteyn
		дуже тверда	9	Boccuccia Liscia, Borsi rózsa, Čačansko zlato, Harogem
52. QN	Плід: відношення вага плоду / вага	мале	3	Borsi rózsa, Reale d'Imola

1	2	3	4	5
	кісточки MS (d)	середнє	5	Blenheim, Hâtif Colomer, Portici
		велике	7	Badami, Bergeron, San Castrese
53. (* QN	Плід: зростання кісточки із м'якоттю MS (d)	відсутнє або дуже слабке	1	Bergeron, Hargrand, Ninfa, Peeka
		слабке	3	Canino, Nonno, Rouge du Roussillon, Sirena
		помірне	5	Tardif de Bordaneil
		сильне	7	Comandor, Precoce di Toscana
54. (* (+ PQ	Кісточка: форма (вигляд з боку) VS (d)	овальна	1	Goldcot, Magyar kajszí, Portici
		видовжена	2	Bella d'Imola, Palsteyn, Rouge du Roussillon
		еліптична	3	Bergeron, Vitillo
		округла	4	Canino, Eten Bey, Hargrand, Monaco Bello
		обернено- яйцеподібна	5	Harcot, Harmat
55. QN	Ядро: гіркота MS (d)	відсутня або слабка	1	Bergeron, Harcot, Magyar kajszí, Moniquí, Reale d'Imola
		помірна	2	Bella d'Imola, Harlayne, Palsteyn
		сильна	3	Borsi rózsa, Canino, Prevete, Viceroy

1	2	3	4	5
56. (*) (+) QN	Час початку цвітіння MG	дуже ранній	1	Bakour, Currots, Harmat, Ninfa
		ранній	3	Canino, Harcot, Hâtif Colomer, San Castrese
		середній	5	Magyar kajszai, Moniquí, Portici, San Francesco
		пізній	7	Bergeron, Boccuccia Liscia, Harlayne, Polonais
		дуже пізній	9	Harglow, Skromnyj, Zard
57. (*) (+) QN	Час початку достигання плодів MG	дуже ранній	1	Bakour, Ninfa, Patriarca Temprano, Rutbhart, Samarkandskij rannij
		ранній	3	Bhart, Hâtif Colomer, Monaco Bello, Rouget de Sernhac, Tomcot
		середній	5	Bergeron, Harlayne, Pisana, Polonais
		пізній	7	Larquen
		дуже пізній	9	Lartago

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів абрикоса звичайного

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Дерево / однорічний пагін: якщо не вказано інше, усі обстеження дерева чи однорічного пагона проводять взимку, на деревах, що хоча б один раз плодоносили.

(б) Листок: якщо не вказано інше, усі обстеження листка проводять влітку на повністю розвинених листках у середній третині розвиненого пагона поточного сезону.

(с) Квітка: якщо не вказано інше, усі обстеження проводять на повністю розвиненій квітці на початку розкривання пиляків.

(д) Плід / кісточка: усі обстеження плоду і кісточки проводять на 25 плодах, зібраних по п'ять з кожного з п'яти дерев.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1. Дерево: сила росту

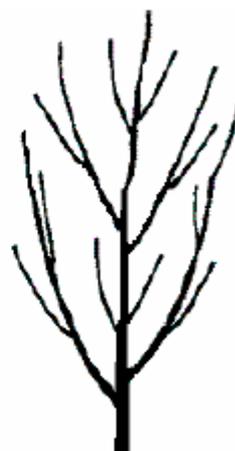
Силу росту дерева визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 2. Дерево: габітус

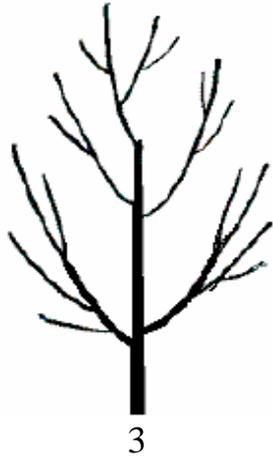
1

Конусоподібний

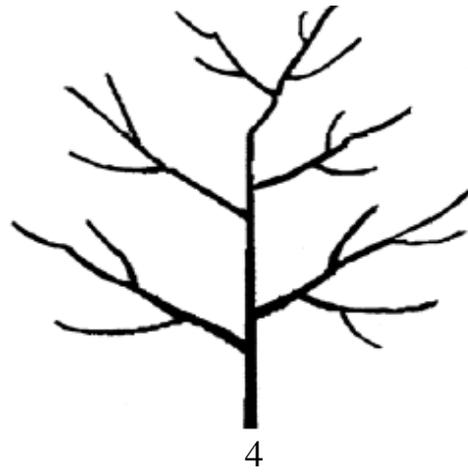

2

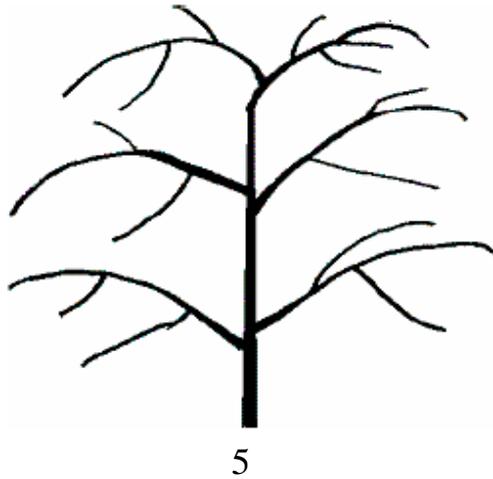
прямий

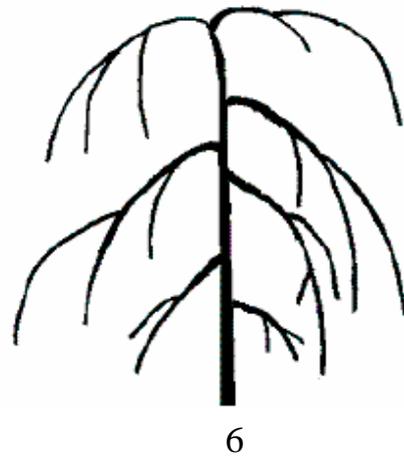
від прямого до розлого

розлогий

пониклий

плакучий

До 3. Дерево: ступінь галуження

Обстеження базується на кількості гілок, ступінь галуження вказується за щільністю бічних гілок і пагонів, виключаючи плодові гілочки.

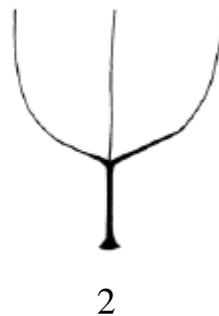
До 6. Однорічний пагін: забарвлення з-під сонячного боку

Обстеження здійснюють у середній частині однорічного пагона.

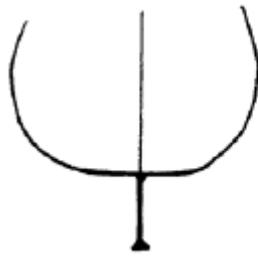
До 12. Листкова пластинка: форма основи

Гостра

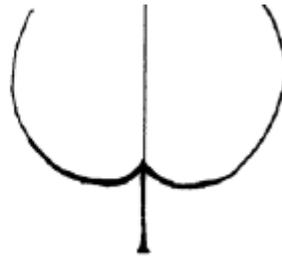

тупа

3

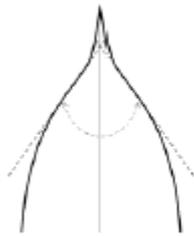
зрізана

4

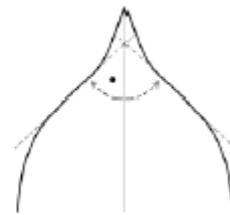
серцеподібна

До 13. Листкова пластинка: кут верхівки (за винятком кінчика)

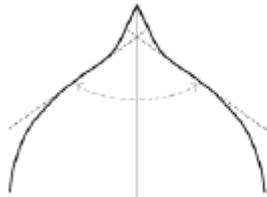
1

Гострий

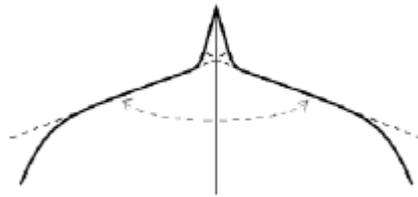
2

прямий

3

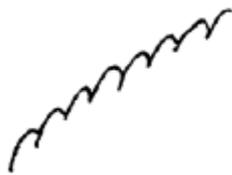
тупий

4

сильно тупий

До 15. Листкова пластинка: форма краю

1

Городчаста

2

двічі городчаста

3

зазублена

4

двічі зазублена

До 17. Листкова пластинка: профіль поперечного перерізу

Листки обстежують на шпорках або в основі квітучих пагонів.

До 24. Квітка: діаметр

Обстеження або вимірювання здійснюють на квітках з розправленими в горизонтальному положенні пелюстками.

До 26. Пелюстка: форма (за винятком нігтика)

1

Широко-еліптична

2

округла

3

сплюснута

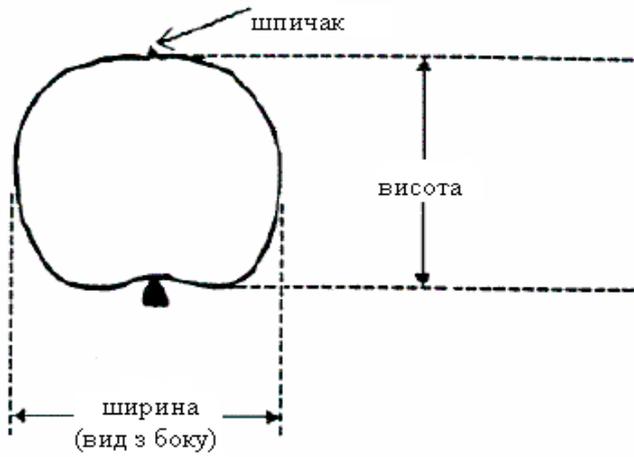
До 27 Пелюстка: забарвлення нижнього боку

Обстеження проводять на щойно відкритих чашолиستках з нижнього боку.

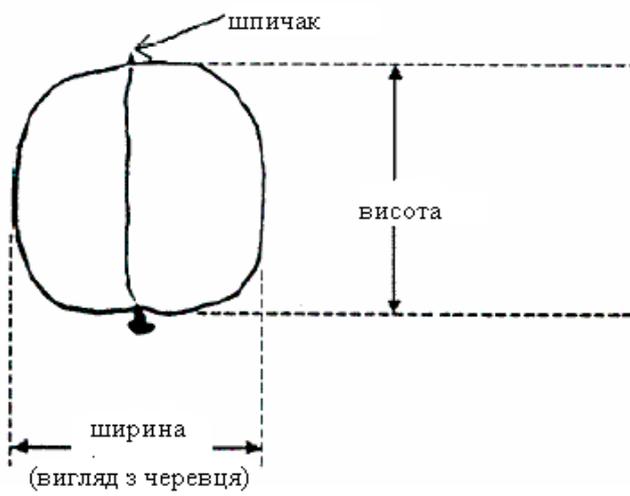
До 29+30+31+32+33+34+35+40

Плід: форма (вигляд з боку) (29), форма (вигляд з черевця) (30), за висотою (31), за шириною (вигляд з боку) (32), за шириною (вигляд з черевця) (33), відношення висота / ширина (вигляд з черевця) (34), відношення ширина (вигляд з боку) / ширина (вигляд з черевця) (35), шпичак (40).

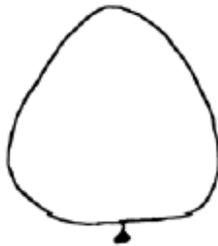
Вигляд з боку

Вигляд з черевця

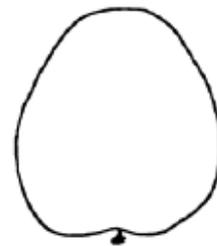

До 29+30 Плід: форма (вигляд з боку) (29), форма (вигляд з черевця) (30)

1

Трикутна

2

яйцеподібна

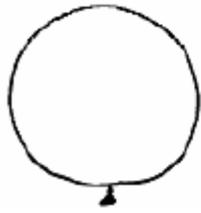
3

видовжена

4

еліптична

5

округла

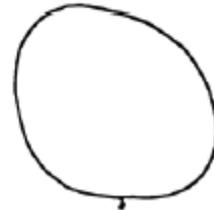
6

сплюснута

7

оберненояйцеподібна

8

косо-ромбічна

(не стосується ознаки 30)

До 39 Плід: форма верхівки

Обстежують плоди у поздовжньому розрізі (вигляд збоку).

1

Загострена

2

заокруглена

3

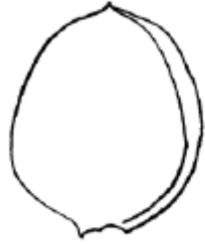
зрізана

4

вдавлена

До 54 Кісточка: форма (вигляд з боку)

1

Овальна

2

видовжена

3

еліптична

4

округла

5

оберненояйцеподібна

До 56 Час початку цвітіння

Обстеження проводять, коли відкрито 5–10% квіток.

До 57 Час початку достигання плодів

Обстежують, коли 5–10% плодів досягли споживчої стиглості, коли вони легко знімаються.

Синоніми до прикладів сортів-еталонів

Приклад сорту	Синоніми
Sant' Ambrogio	Ambrosia, Saint Ambroise
Bhart	NJA 32
Borsi rózsa	Kecskemeter rose, Ružova neskora, Trandafirii tirzi
Čačacansko zlato	Čačak's Gold
Earle Orange	Erle Orange, Stark Earli Orange
Goldrich	Sungiant
Magyar kajszi	Cea mai bună de Ungaria, Hungarian Best, Klosterneuburger Aprikose, Krasnoshchokij, Mađarska najbolja, Meilleur d'Hongrie, Ungarische Beste, Velkopavlovická
Pineapple	Abricot d'Ananas, Ananas-Marille, Ananasnyj
Proimo Tyrinthos	Précoce de Tyrinthe
Rutbhart	Early Blush
Satani Karmir	Tabarza
Yerevani	Shalakh

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Apricot (*Prunus armeniaca* L.) (TG /70/4 Rev., UPOV) // Geneva. 2007-03-28. – 40 P. // URL: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg070.pdf>

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 150px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Prunus armeniaca L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Абрикос звичайний"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схеми селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування..... ☐ a) controlled cross	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування..... ☐ b) partially known cross	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:
 In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (28) Плід: розмір Fruit: size	дуже малий very small	Haggith, Menace, Zard	1 ☐
	малий small	Borsi rózsa, Hâtif Colomer, Patriarca Temprano	3 ☐
	середній medium	Cafona, Canino, Harcot	5 ☐
	великий large	Ceglédi bíbor, Moniquí, Portici	7 ☐
	дуже великий very large	Ceglédi óriás, Hargrand, Palsteyn, Pisana	9 ☐
5.2 (44) Плід: основне забарвлення шкірки Fruit: ground color of skin	невизначне not visible	A3759, A3844	1 ☐
	біле white	San Nicola, Shirazskij belyj	2 ☐
	жовтувате yellowish	Piet Cillié, Vitillo, Yerevani	3 ☐
	жовто-зелене yellow green	Grüne Spätmarille, Kaisi Ashtarak, Sateni Karmir	4 ☐
	світло-оранжеве light orange	Canino Hargrand, Goldcot, Portici, Rouge du Roussillon	5 ☐
	оранжеве medium orange	Hâtif Colomer, Luizet, Pisana, Veecot	6 ☐
	темно-оранжеве dark orange	Bhart, Harcot, Harogem	7 ☐
5.3 (45) Плід: відносна площа основного забарвлення Fruit: relative area of over color	відсутня або дуже мала absent or very small	Maria Matilde, Moniquí, Yerevani	1 ☐
	мала small	Cafona, Canino, Goldrich	3 ☐
	середня medium	Hâtif Colomer, Magyar kajszi, Palsteyn, Portici	5 ☐
	велика large	Bergeron, Bhart, Pisana	7 ☐
	дуже велика very large	A3759, A3844	9 ☐
5.4 (49) Плід: забарвлення м'якоті Fruit: color of flesh	білувато-зелене whitish green	Amban	1 ☐
	біле white	Cibo del Paradiso, Spitak, Mouchbah Mourry	2 ☐
	кремове cream	Barese, Malatya, Moniquí, Patriarca Temprano	3 ☐
	світло-оранжеве light orange	Canino, Harmat, San Castrese, Yerevani	4 ☐
	оранжеве medium orange	Harglow, Pisana, Rouge du Roussillon, Screara	5 ☐
	темно-оранжеве dark orange	Francese, Harcot, Hâtif Colomer, Palsteyn	6 ☐

5.5 (56)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	Bakour, Currots, Harmat, Ninfa	1 ☐
		ранній early	Canino, Harcot, Hâtif Colomer, San Castrese	3 ☐
		середній medium	Magyar kajszi, Moniquí, Portici, San Francesco	5 ☐
		пізній late	Bergeron, Boccuccia Liscia, Harlayne, Polonais	7 ☐
		дуже пізній very late	Harglow, Skromnyj, Zard	9 ☐
5.6 (57)	Час початку дозигання плодів Time of beginning of fruit ripening	дуже ранній very early	Bakour, Ninfa, Patriarca Temprano, Rutbhart, Samarkandskij rannij	1 ☐
		ранній early	Bhart, Hâtif Colomer, Monaco Bello, Rouget de Sernhac, Tomcot	3 ☐
		середній medium	Bergeron, Harlayne, Pisana, Polonais	5 ☐
		пізній late	Larquen	7 ☐
		дуже пізній very late	Lartago	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

_____

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів агрусу звичайного (*Ribes uva-crispa* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Ribes uva-crispa* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $1,0 \times 1,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 5 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 5 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 5 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу. Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: розмір (ознака 24);
- Плід: форма (ознака 26);
- Плід: забарвлення (ознака 27);
- Час початку досягання плодів (ознака 36).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a) – (g) – пояснення до Таблиці ознак у розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів агрусу звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	3	5
1. (* (+) QN	Рослина: за силою росту VG (a)	дуже слабка	1	
		слабка	3	Catherina
		помірна	5	Hönings Früheste, Korsun
		сильна	7	Mucurines, Whinham's Industry
		дуже сильна	9	Invicta, Rochusbeere
2. (* QN	Рослина: за висотою VG (a)	дуже низька	1	
		низька	3	Catherina
		середня	5	
		висока	7	Rochusbeere, Rokula
		дуже висока	9	Reflamba
3. (* (+) QN	Однорічний пагін: положення VG (a)	пряме	1	Gelbe Triumph, Relina, Resistentia
		напівпряме	3	Invicta
		горизонтальне	5	Korsun, Rolonda
4. (* QL	Пагін: шипи VG (b)	відсутні	1	Captivator, Spinefree
		наявні	9	Reflamba
5. (* (+) QN	Пагін: кількість поодиноких шипів VG (b)	відсутні або дуже мала	1	Captivator, Redeva, Whitesmith
		мала	3	Rokula, Whinham's Industry
		середня	5	Invicta, Rolonda
		велика	7	Hinnonmäen Keltainen,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
				Remarka
		дуже велика	9	Rzeszowski
6. (* (+ QN	Пагін: кількість подвійних шипів VG (b)	відсутні або дуже мала	1	Remarka, Rokula
		мала	3	Invicta
		середня	5	Whinham's Industry
		велика	7	Reverta, Riversa
7. (* (+ QN	Пагін: кількість потрійних шипів VG (b)	відсутні або дуже мала	1	
		мала	3	Hinnonmäen Keltainen, Invicta, Korsun, Rokula
		середня	5	Riversa, Whinham's Industry
		велика	7	Reverta, Whitesmith
		дуже велика	9	Starkls Mehлтаufreie
8. (* (+ QN	Пагін: кількість колючок у верхній третині VG (b)	відсутні або дуже мала	1	May Duke
		мала	3	Rote Orléans
		середня	5	Werdersche Frühe Mark
		велика	7	Hönings Früheste
9. (* (+ QN	Брунька: положення відносно пагона VG (b)	притиснуте або злегка відхилене	1	Whinham's Industry
		відхилене	2	Whitesmith
		сильно відхилене	3	Weiße Volltragende

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
10. QN	Брунька: розмір VG (b)	малий	1	
		середній	2	
		великий	3	
11. (* (+) PQ	Брунька: форма верхівки VG (b)	вузько-загострена	1	
		широко-загострена	2	
		заокруглена	3	
12. (* (+) QN	Молодий пагін: антоціанове забарвлення VG (c)	відсутнє або дуже слабке	1	Goliath, Hinnonmäen Keltainen, Rolonda
		слабке	2	Invicta, Whinham's Industry
		помірне	3	Risulfa, Riversa, Rokula
		сильне	4	Siloba
		дуже сильне	5	
13. (* QN	Молодий листок: інтенсивність зеленого забарвлення VG (d)	дуже слабка	1	Hinnonmäen Keltainen, Summersgold
		слабка	2	May Duke, Whitesmith
		помірна	3	Rote Frankfurter, Whinham's Industry
		сильна	4	Mucurines, Resistentia
		дуже сильна	5	Reverta, Riversa
14. (* QN	Молодий листок: інтенсивність антоціанового забарвлення	відсутнє або дуже слабка	1	Goliath, Nieslukovskij
		слабка	2	Gelbe Triumph
		помірна	3	Whitesmith

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VG	сильна	4	Mucurines, Risulfa
	(d)	дуже сильна	5	
15.	Листок: за	короткий	3	Korsun
(*)	довжиною	середній	5	Invicta
QN	VG/MG	довгий	7	
	(e)			
16.	Листок: за	вузький	3	Hinnonmäen Punainen, Remarka
(*)	шириною			
QN	VG/MG	середній	5	Korsun
	(e)	широкий	7	Whinham's Industry
17.	Листок:	мале	3	
(*)	відношення	середнє	5	
(+)	довжина / ширина	велике	7	
QN	VG / MG			
	(e)			
18.	Листок: кут	дуже гострий	1	Risulfa, Riversa, Rokula
(*)	основи пластинки			
(+)	відносно черешка	гострий	2	Achilles, California, Hinnonmäen Keltainen
QN	VG			
	(e)	прямий	3	Pax, Retina, Rote Orléans
		тупий	4	Korsun, Lauffener Gelbe
		дуже тупий	5	
19.	Листок:	слабка	1	Korsun, Maurers Sämling, Redeva, Rolonda
QN	глянсуватість верхнього боку			

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VG (e)	помірна	3	Hinnonmäen Punainen, Rote Orléans
		сильна	5	Crown Bob, Whinham's Industry, Whitesmith
20. (* QN	Суцвіття: кількість квіток MG (f)	одна	1	Hönings Früheste
		дві	2	Hinnonmäen Keltainen, Rokula
		три	3	
		більше трьох	4	
21. QN	Квітка: антоціанове зabarвлення чашолистків VG (f)	відсутнє або дуже слабке	1	Reliza, Spinefree
		слабке	2	Crown Bob, Hinnonmäen Keltainen, Redeva
		помірне	3	Rokula, Whinham's Industry
		сильне	4	Invicta, Reverta
		дуже сильне	5	
22. QN	Квітка: антоціанове зabarвлення зав'язі VG (f)	відсутнє або дуже слабке	1	Reliza, Rote Frankfurter
		слабке	2	Grüne Kugel, Rolonda, Whinham's Industry
		помірне	3	Gelbe Triumph, Invicta
		сильне	4	Reverta, Riversa
		дуже сильне	5	

1	2	3	4	5
23. (* QN	Квітка: опушення зав'язі VG (f)	відсутнє або дуже слабке	1	Remarka, Rochusbeere
		слабке	2	Mukurines, Oakmere, Rexrot
		помірне	3	Dams Mistake, Rafzuera
		сильне	4	Invicta, Reflamba, Starkls Mehлтаufreie
		дуже сильне	5	
24. (* QN	Плід: розмір VG (g)	дуже малий	1	Amerikanische Gebirgsstschelbeere
		малий	3	Early Green Haire
		середній	5	Gelbe Triumph
		великий	7	Grüne Kugel, Reflamba
		дуже великий	9	Catherina
25. (* QN	Плід: відношення довжина / ширина VG / MG (g)	дуже мале	1	Golda, May Duke
		мале	3	Early Green, Peggy, Rolonda
		середнє	5	Rote Orléans
		велике	7	Grüne Flaschenbeere, Reflamba
26. (* (+) PQ	Плід: форма VG (g)	округла	1	Bila, Rexrot
		еліптична	2	Achilles, Weiße Volltragende
		обернено- яйцеподібна	3	Grüne Flaschenbeere, Peggy

1	2	3	4	5
27. (* (+) PQ	Плід: забарвлення VG (g)	білувато-зелене	1	Weißer Kristall
		зелене	2	Grüne Kugel
		жовто-зелене	3	Gelbe Triumph, Invicta
		жовте	4	Golda, Golden Lion, Rixanta
		червоне	5	Korsun, Rokula, Rolonda
		темно-червоне	6	Achilles, Cernomore, May Duke, Remarka, Rubikon
28. (* (+) QN	Плід: восковий наліт VG (g)	відсутній або дуже слабкий	1	Lady Delamere, May Duke
		слабкий	2	Pax, Rokula, Whitesmithi
		помірний	3	Whinham's Industry
		сильний	4	Resistentia
		дуже сильний	5	Robustenta, Rochusbeere
29. (* QN	Плід: опушення VG (g)	відсутнє або дуже слабке	1	Golda, May Duke, Mucurines, Reflamba, Remarka, Riversa
		слабке	2	Achilles, Rolonda
		помірне	3	Pax, Whinham's Industry
		сильне	4	Hönings Früheste
		дуже сильне	5	

1	2	3	4	5
30. (+) QN	Плід: жилкування VG (g)	слабке	1	Korsun, Mauks Frühe Rote
		помірне	3	Gelbe Triumph, Mucurines
		сильне	5	Rote Preis
31. (+) QN	Плід: міцність шкірки VG (g)	слабка	1	Mauks Frühe Rote, Whinham's Industry
		помірна	3	Achilles, Gelbe Triumph, Rokula
		сильна	5	Mucurines, Rote Orléans
32. (* (+) QN	Плід: видовження основи VG (g)	коротке	1	Hinnonmäen Keltainen, May Duke
		середнє	3	Pax
		довге	5	Weißer Kristall
33. (* (+) QN	Плід: плодоніжка за довжиною VG / MG (g)	коротка	1	May Duke
		середня	3	Hinnonmäen Punainen, Rexrot, Rote Orléans
		довга	5	Hinnonmäen Keltainen, Maurers Sämling, Redeva
34. (* (+)	Час розпускання бруньок MG	дуже ранній	1	Bila, Rokula
		ранній	3	Invicta, Rote Frankfurter

1	2	3	4	5
QN		середній	5	Früheste von Neuwied, Mucurines
		пізній	7	Grüner Edelstein, Korsun
		дуже пізній	9	Green Gem, Hinnonmäen Keltainen, Relina
35. (* (+ QN	Час початку цвітіння MG	ранній	3	May Duke, Whitesmith
		середній	5	Invicta, Whinham's Industry
		пізній	7	Hinnonmäen Keltainen, Rote Orléans
36. (* (+ QN	Час початку достигання плодів MG	дуже ранній	1	Remarka, Risulfa
		ранній	3	Hinnonmäen Punainen, May Duke, Reverta
		середній	5	Whinham's Industry
		пізній	7	Achilles, Hinnonmäen Keltainen
		дуже пізній	9	Green Gem, Relina

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів агрусу звичайного

1) *Ознаки, навпроти яких у другій колонці присутня одна з наступних позначок, обстежують таким чином:*

(а) Обстеження проводять впродовж періоду спокою до обрізки.

(b) Обстеження проводять на однорічних пагонах впродовж періоду спокою до обрізки.

(c) Обстеження проводять після початку росту на пагонах завдовжки приблизно 10 см.

(d) Обстеження проводять після початку росту, коли листки шириною приблизно 2 см і пагони завдовжки 3–5 см.

(e) Обстеження проводять на стадії досягання плодів, коли вони повністю забарвлені, на верхній третині типових пагонів.

(f) Обстеження проводять під час повного цвітіння.

(g) Обстеження проводять, коли плід досяг фізіологічної стиглості.

2) Пояснення або ілюстрації до окремих ознак

До 1 Рослина: за силою росту

Силу росту слід розглядати як загальний приріст за період вегетації.

До 3 Однорічний пагін: положення

1
Пряме

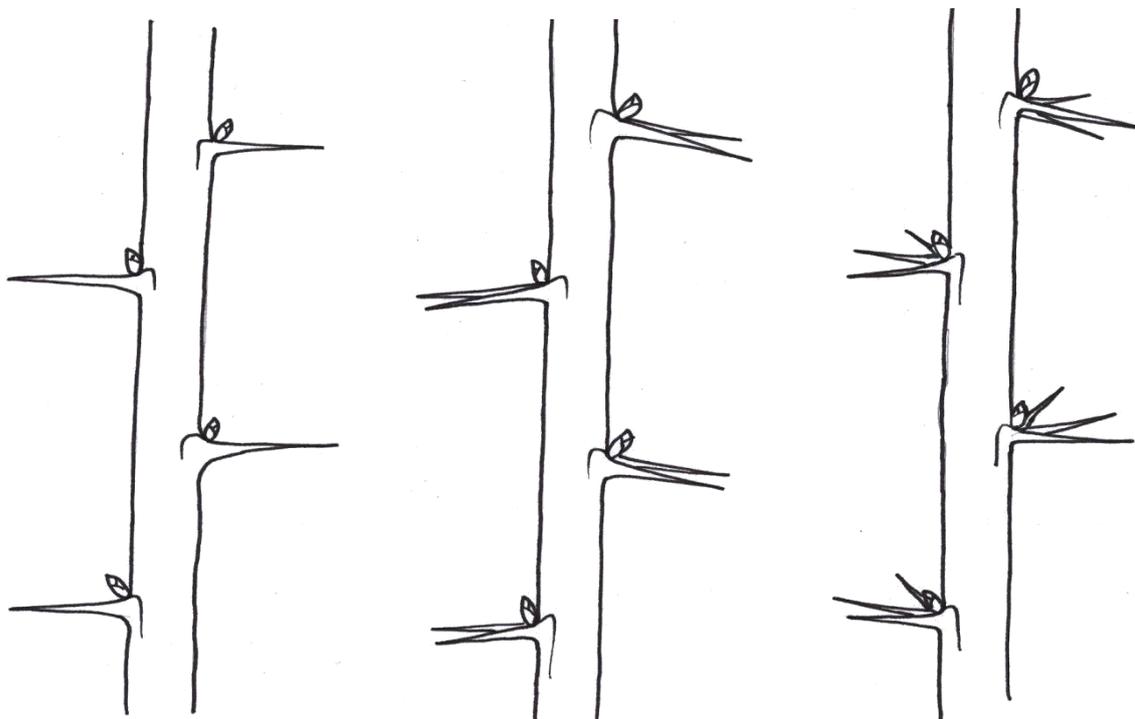

3
напівпряме

5
горизонтальне

До 5+6+7 Пагін: кількість поодиноких шипів (5), кількість подвійних шипів (6), кількість потрійних шипів (7).

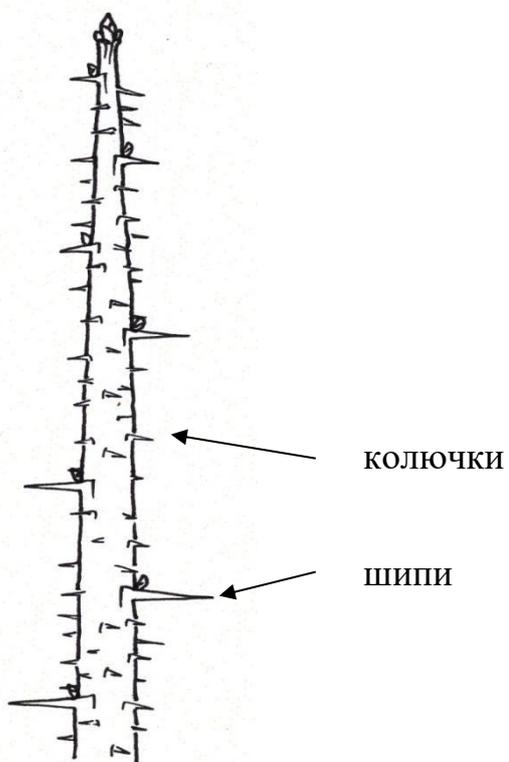

Поодинокі шипи

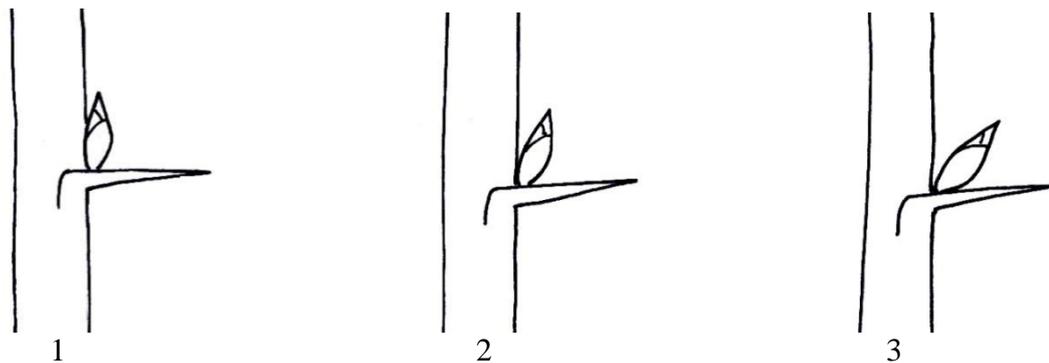
подвійні шипи

потрійні шипи

До 8 Пагін: кількість колючок у верхній третині

До 9 Брунька: положення відносно пагона

1
Притиснуте або злегка

2
відхилене

3
сильно відхилене

відхилене

До 11 Брунька: форма верхівки

1

2

3

Узько-загострена

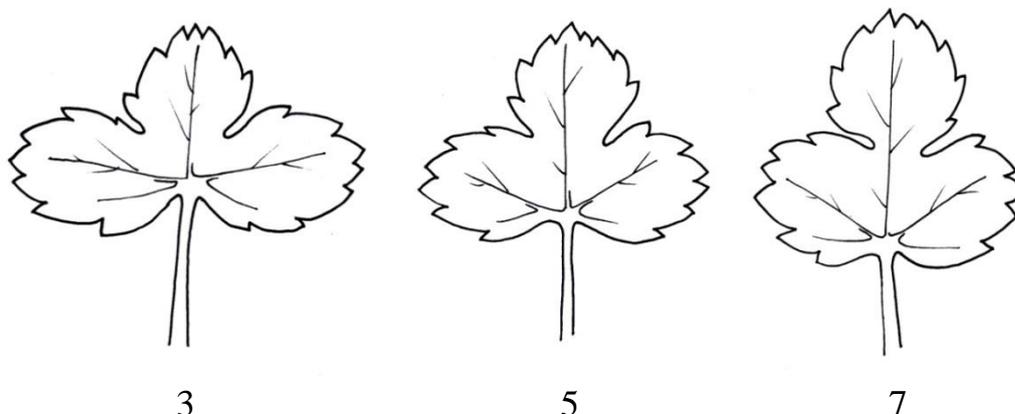
широко-загострена

заокруглена

До 12 Молодий пагін: антоціанове забарвлення

Антоціанове забарвлення слід обстежувати на листку і пагоні на стадії інтенсивного росту.

До 17 Листок: відношення довжина / ширина

3

5

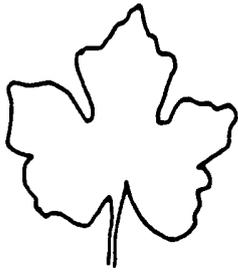
7

Мале

середнє

велике

До 18 Листок: кут основи пластинки відносно черешка

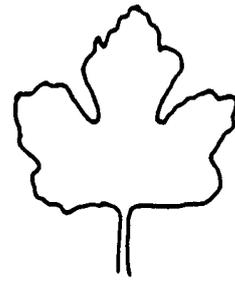
1

Дуже гострий

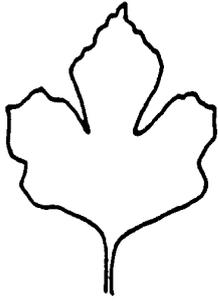
2

гострий

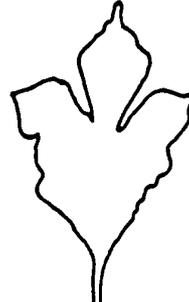
3

прямий

4

тупий

5

дуже тупий

До 26 Плід: форма

		← широка частина →	
		на середині	вище середини
↑ відношення довжина / ширина ↓	вузька (видовжена)	 2 еліптична	
	широка (сплющена)	 1 округла	 3 оберненояйцеподібна

До 27 Плід: забарвлення

Забарвлення плоду обстежується після видалення воскового нальоту.

До 28 Плід: восковий наліт

Восковий наліт – це восковий шар на шкірці плоду, який є частиною кутикули. Він також відомий як «сизий» і видаляється шляхом тертя.

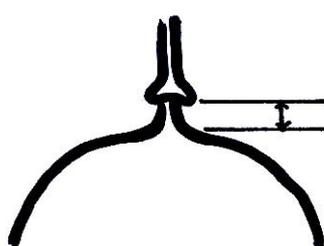
До 30 Плід: жилкування

До 31 Плід: міцність шкірки

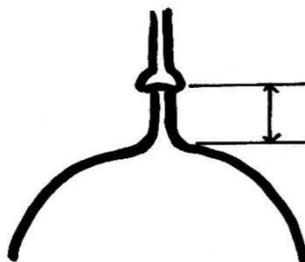
Міцність шкірки бажано обстежувати за допомогою пенетрометра.

До 32 Плід: видовження основи

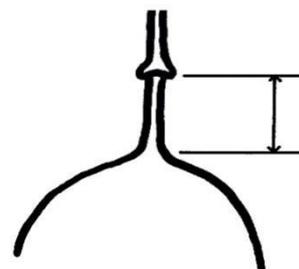
1

Коротке

3

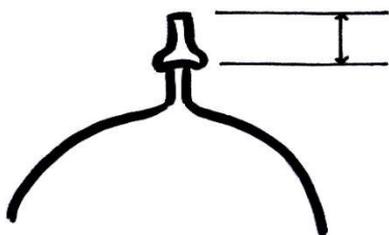
середнє

5

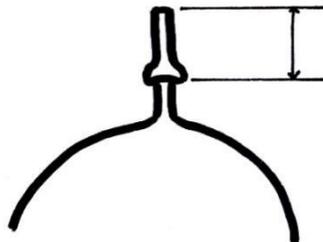
довге

До 33 Плід: плодоніжка за довжиною

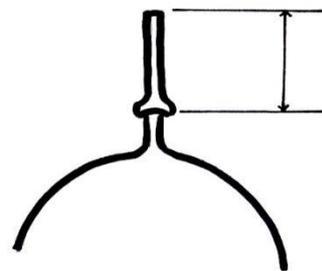
1

Коротка

3

середня

5

довга

До 34 Час розпускання бруньок

Часом розпускання бруньок вважається час, коли на 10% бруньок видимі перші зелені листочки.

До 35 Час початку цвітіння

Часом початку цвітіння є час, коли 10% квіток повністю розкриті.

До 36 Час початку досягання плодів

Часом досягання плодів є час, коли 10% плодів повністю забарвлені.

3) *Синоніми до сортів-еталонів*

Сорти-еталони	Синонім (и)
Early Green Haire	Early Green, Grüne Deutsche
Grüne Flaschenbeere	Green Willow
Hankkijas Delikatess	Hinnonmäki Grön, Hinnonmäki grün
Hinnonmäen Keltainen	Hinnonmäki gelb, Hinnonmäki Gul
Hinnonmäen Punainen	Hinnonmäki rot, Hinnonmäki Röd, Lepaan Punainen
Whitesmith	Weißer Triumph
Winham's Industry	Rote Triumph

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Gooseberry (*Ribes uva-crispa* L.) (TG /51/7, UPOV) // Geneva. 2011-10-20. – 36 P. // URL: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg051.pdf>

10. Технічна анкета агрусу звичайного

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Ribes uva-crispa L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Агрис звичайний"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross	
(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross	
(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.2 (24) Плід: розмір Fruit: size	дуже малий very small	Amerikanische Gebirgsstschelbeere	1 ☐
	малий small	Early Green Haire	3 ☐
	середній medium	Gelbe Triumph	5 ☐
	великий large	Grüne Kugel, Reflamba	7 ☐
	дуже великий very large	Catherina	9 ☐
5.3 (26) Плід: форма Fruit: shape	округла circular	Bila, Rexrot	1 ☐
	еліптична elliptic	Achilles, Weiße Volltragende	2 ☐
	оберненояйцеподібна obovate	Grüne Flaschenbeere, Peggy	3 ☐
5.4 (27) Плід: забарвлення Fruit: color	білувато-зелене whitish green	Weiße Kristall	1 ☐
	зелене green	Grüne Kugel	2 ☐
	жовто-зелене yellow green	Gelbe Triumph, Invicta	3 ☐
	жовте yellow	Golda, Golden Lion, Rixanta	4 ☐
	червоне medium red	Korsun, Rokula, Rolonda	5 ☐
	темно-червоне dark red	Achilles, Cernomore, May Duke, Remarka, Rubikon	6 ☐
5.5 (36) Час початку достигання плодів Time of beginning of fruit ripening	дуже ранній very early	Remarka, Risulfa	1 ☐
	ранній early	Hinnonmäen Punainen, May Duke, Reverta	3 ☐
	середній medium	Whinham's Industry	5 ☐
	пізній late	Achilles, Hinnonmäen Keltainen	7 ☐
	дуже пізній very late	Green Gem, Relina	9 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way			
Назва(и) сорту(ів)	Ознака(и), за якою	Прояв ознак(и)	Прояв ознак(и)

<p>подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety</p>	<p>(якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)</p>	<p>подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)</p>	<p>сорт-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety</p>
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
<p>Коментарі Comments</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>			
<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p> <p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>			
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>			
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>			
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>			
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>			
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?</p>			

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів азиміни трилопатевої
(*Asimina triloba* (L.) Dunal) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Asimina triloba* (L.) Dunal та їх гібридів.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити шість однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій

колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження включає щонайменше шість дерев. Рекомендована схема розміщення дерев 4,0 × 3,0 м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак таким визначником:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 6 дерев.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості дерев:

MG: разове вимірювання 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, дерево: сила росту);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, однорічний пагін: за товщиною);

VG: візуальна разова оцінка 6 дерев (наприклад, дерево: габітус);

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, однорічний пагін: забарвлення).

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження дерева сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести дерев допускається одне нетипове.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування таку ознаку:

– Плід: основна форма (вид збоку) (ознака 16).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a), (b), (c), (d) – див пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів азиміни трилопатевої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: за силою росту VG (a)	слабке	3	Overleese
		середнє	5	Sunflower
		сильне	7	Sweet Alice
2. (*) PQ	Дерево: габітус VG (a)	прямий	1	Prolific, Sunflower
		напівпрямий	2	Sweet Alice
		розлогий	3	
		пониклий	4	
3. (*) QN	Однорічний пагін: за довжиною MS (a)	короткий	3	Wilson
		середній	5	Overleese
		довгий	7	Prolific, Sunflower
4. QN	Однорічний пагін: за товщиною MS, (a)	тонкий	3	Overleese, Wilson
		середній	5	Prolific, Sunflower
		товстий	7	Taylor
5. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MS (a)	короткі	3	Wilson
		середні	5	Overleese
		довгі	7	Prolific, Sunflower
6. PQ	Однорічний пагін: забарвлення з-під сонячного боку VS (a)	сіро-коричневе	1	Overleese
		жовто-коричневе	2	Taylor
		червоно-коричневе	3	
		коричневе	4	Prolific, Sunflower

1	2	3	4	5
7. (* (+) PQ VS (a)	Однорічний пагін: форма бруньки (вигляд збоку)	трикутна	1	
		широкоюяцеподібна	2	Sweet Alice
		округла	3	Prolific, Sunflower
8. QN VS, (b)	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	
		середня	5	Overleese, Taylor
		довга	7	Prolific, Sunflower
9. QN VS, (b)	Листкова пластинка: за шириною	вужька	3	
		середня	5	Overleese, Taylor
		широка	7	Prolific, Sunflower
10. (* (+) PQ (b)	Листкова пластинка: форма VS (b)	еліптична	1	Sweet Alice
		яйцеподібна	2	Overleese, Taylor
		оберненояйцеподібна	3	Prolific, Sunflower
11. (* (+) PQ (b)	Листкова пластинка: форма основи VS (b)	вужькозагострена	1	Overleese, Taylor
		широкозагострена	2	Prolific, Sunflower
		тупа	3	Rebecca's Gold
		заокруглена	4	
12. (+) PQ VS (b)	Листкова пластинка: форма верхівки	загострена	1	Wilson
		гостра	2	Prolific, Sunflower
		тупа	3	Mango
13. (* QN VS (c)	Жіноча квітка: діаметр віночка	малий	3	Overleese, Taylor
		середній	5	Prolific, Sunflower
		великий	7	Rebecca's Gold

1	2	3	4	5
14.	Жіноча квітка:	чотири	1	
(*)	кількість пелюсток	понад чотири	2	Overleese,
QN	MS			Taylor, Prolific
	(с)			
15.	Плід: розмір	малий	3	
(*)	MS	середній	5	Davis, Overleese
QN	(d)	великий	7	Prolific, Sunflower
16.	Плід: основна форма	вузькоеліптична	1	Prolific, Sunflower
(*)	(вигляд збоку)	еліптична	2	NC-1, Taytoo
(+)	VS	яйцеподібна	3	Overleese
PQ	(d)	оберненошироко- яйцеподібна	4	Taylor
17.	Плід: основна форма	округла	1	Overleese, Taylor,
(*)	поперечного перерізу			Prolific
(+)	VS	неправильно-округла	2	Sunflower,
PQ	(d)			Rebecca's Gold
18.	Плід: форма верхівки	тупа	1	Overleese, Taylor,
(*)	в поздовжньому			Prolific
(+)	розрізі	округла	2	Sunflower,
PQ	VS			Rebecca's Gold
	(d)			
19.	Плід: плодоніжка за	коротка	3	Overleese, Taylor,
QN	довжиною			Prolific, Sunflower,
	MS			Rebecca's Gold
	(d)	середня	5	
		довга	7	
20.	Плід: плодоніжка за	тонка	3	

1	2	3	4	5
QN	товщиною	середня	5	Overleese, Taylor, Prolific
	MS (d)	товста	7	NC-1, Taytoo
21. (* (+) PQ	Плід: забарвлення	біле	1	Taylor
	м'якоті	жовте	2	Davis, NC1, Prolific
	VS (d)	жовто-оливкове	3	Sunflower
22. QN	Насінина: розмір	малий	3	Overleese
	VS (d)	середній	5	Taylor, Prolific
		великий	7	Rebecca's Gold
23. (+) PQ	Насінина: форма (вигляд збоку)	вузькоеліптична	1	
	VS (d)	яйцеподібна	2	
		широкояйцеподібна	3	
		напівокругла	4	Overleese, Taylor, Prolific
		напівеліптична	5	Sunflower, Rebecca's Gold
24. PQ	Насінина: забарвлення	зелено-коричневе	1	
	VS (d)	коричневе	2	Overleese
		темно-коричневе	3	
25. (* QN	Час повного цвітіння (75% квіток відкрито)	ранній	3	
	MG	середній	5	Overleese
		пізній	7	
26. QN	Час розкриття вегетативних бруньок	ранній	3	
	MG	середній	5	
		пізній	7	Overleese, Taylor

1	2	3	4	5
27.	Час споживчої	ранній	3	
(*)	стигlostі	середній	5	Davis, Prolific
(+)	MG	пізній	7	Taytoo, Sunflower
QN				

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів азиміни трилопатевої

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Дерево/однорічний пагін: обстежують під час сезону спокою; обстеження на однорічному пагоні слід проводити на середній третині.

(b) Листок: обстежують листки влітку за повного їхнього розвитку на середній третині пагона.

(c) Квітка: обстежують повністю розвинені квітки за повного цвітіння.

(d) Плід: обстежують плоди під час знімальної стигlostі.

2) Пояснення до окремих ознак

До 7 Однорічний пагін: форма бруньки (вигляд збоку)

1

Трикутна

2

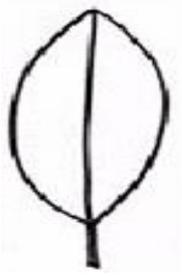
широкояйцеподібна

3

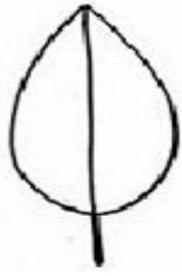
округла

До 10 Листкова пластинка: форма

1

Еліптична

2

яйцеподібна

3

оберненояйцеподібна

До 11 Листкова пластинка: форма основи

1

Вузькозагострена

2

широкозагострена

3

тупа

4

заокруглена

До 12 Листкова пластинка: форма верхівки

1

Загострена

2

гостра

3

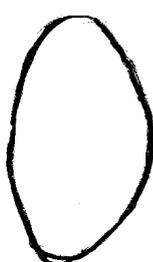
тупа

До 16 Плід: основна форма (вигляд збоку)

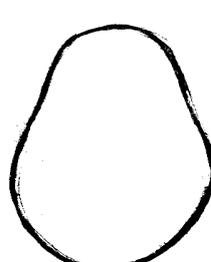
1

Вузькоеліптична

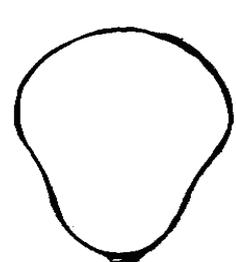
2

еліптична

3

яйцеподібна

4

оберненоширокояйцеподібна

До 17 Плід: основна форма поперечного перерізу

1

Округла

2

неправильно-округла

До 18 Плід: форма верхівки в поздовжньому розрізі

1

Тупа

2

округла

До 21+27 Плід: забарвлення м'якоті (21); Час споживчої стиглості (27)

Час споживчої стиглості плодів визначають, коли м'якоть сформована і забарвлення шкірки змінилося. Плоди слід зберігати у провітрюваному приміщенні за температури приблизно 5°C, без будь-якої хімічної обробки.

До 23 Насінина: форма (вигляд збоку)

1

Вузькоеліптична

2

яйцеподібна

3

широкояйцеподібна

4

напівокругла

5

напівеліптичн

9. Література

1. Азиміна трилопатева // URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Asimina_triloba
2. Грабовецька Ольга Анатоліївна Азиміна трилопатева (*Asimina triloba* (L.) Dunal) в Степу України: інтродукція, біологія, репродукція: автореф. дис ... канд. біол. наук / О. А. Грабовецька . – К. : Б.В., 2011 . – 21 с.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Asimina triloba (L.) Dunal"/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Азиміна трилопатева"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	
<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>	
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	
<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>	

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.2 (16)	Плід: основна форма (вигляд збоку) Fruit: main shape (lateral view)	вузькоеліптична narrow elliptic	Prolific, Sunflower	1 ☐
		еліптична elliptic	NC-1, Taytoo	2 ☐
		яйцеподібна ovate	Overleese	3 ☐
		оберненошироко- яйцеподібна broad obovate	Taylor	4 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними
6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

_____

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?
In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так Ні
Yes No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

_____

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?
Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так Ні
Yes No

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

_____

7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use	
_____	_____
(надати детальну інформацію) (please provide details)	
<p>8. Дозвіл на використання Autorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p> <p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p> <p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо. The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.</p> <p>_____</p> <p>10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу: The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the</p>	

competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ретарданти, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

Методика
проведення експертизи сортів айви (*Cydonia Mill. sensu stricto*)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Cydonia Mill. sensu stricto*.

2. Необхідний рослинний матеріал – щеплені рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити щонайменше 5 дворічних щеплених рослин.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого загальновідомого сорту до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з

практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 2);
- Листкова пластинка: форма (ознака 12);
- Плід: основна форма у поздовжньому розрізі (ознака 27).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a), (b), (c), (d) – див пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів айви

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) QN	Рослина: за силою росту MG (a)	слабка	3	Moldovenеști, Pear Shaped
		середня	5	Ekmek Ayvasi, Hemus
		сильна	7	Otličnica, Sekergeurek, Vranja
2. (* PQ	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	Vranja
		напівпрямий	2	Champion
		розлогий	3	Bourgeault
3. PQ	Однорічний пагін: форма VS (a)	пряма	1	Selena
		хвиляста	2	Vranja
		зигзагоподібна	3	Pear Shaped
4. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MS (a)	короткі	3	Bencikli
		середні	5	Bourgeault, Champion
		довгі	7	Matador
5. (* QN	Однорічний пагін: опушення (верхня третина) VS (a)	слабке	3	Ronda
		помірне	5	Bereczki
		сильне	7	Champion

1	2	3	4	5
6. (* PQ VS (a)	Однорічний пагін: забарвлення	сіро-коричневе	1	d'Angers
		зеленувато-коричневе	2	Selena
		червонувато-коричневе	3	Cydopom
		коричневе	4	Ronda
		темно-коричневе	5	Shams
7. QN VS (a)	Однорічний пагін: розмір сочевичок	малий	3	Champion
		середній	5	Bereczki
		великий	7	Cydopom
8. (+ QN VS (a)	Пагін: положення вегетативної бруньки відносно пагона	притиснуте	1	Vranja
		слабко відхилене	2	Krymska
		сильно відхилене	3	Ronda
9. (* (+ QN (b)	Листкова пластинка: положення	пряме	1	Pinter
		горизонтальне	2	Leskovacz
		похиле	3	Hruskovita
10. (* QN MS (b)	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	Pinter
		середня	5	Ronda
		довга	7	Matador, Vranja

1	2	3	4	5
11. (* QN MS (b)	Листкова пластинка: за шириною	вузька	3	Pinter
		середня	5	Otličnica
		широка	7	Isfahan
12. (* (+) PQ (b)	Листкова пластинка: форма VS (b)	еліптична	1	Della Cina
		округла	2	Constantinopel, Mollesca
		яйцеподібна	3	Fabre
		оберненояйцеподібна	4	Tavsambas
13. (+) PQ VS (b)	Листкова пластинка: форма основи VS (b)	клиноподібна	1	Asenica
		округла	2	Guzuk Gobek
		зрізана	3	Alesa
		серцеподібна	4	Kocurova
14. (* (+) QN VS (b)	Листкова пластинка: кут верхівки (за винятком загостреного кінчика)	гострий	1	Shams
		прямий	2	Mezötúri
		тупий	3	Di Bazine, Champion
15. (*	Листкова пластинка: кінчик	короткий	3	Jurak, Triumph
		середній	5	Hemus
		довгий	7	Otličnica

1	2	3	4	5
(+) QN	за довжиною VS (b)			
16. PQ	Листкова пластинка: профіль у поперечному перерізі VS (b)	прямий	1	Guzuk Gobek
		увігнутий	2	Vranja
17. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VS (b)	відсутня або дуже слабка	1	Muskatnaja
		слабка	3	Champion
		помірна	5	Bereczki
		сильна	7	Ekmek Ayvasi
18. QN	Черешок: за довжиною MS (b)	короткий	3	Portugal
		середній	5	Bourgeault
		довгий	7	Champion
19. QN	Прилисток: за розміром VS (b)	відсутній або дуже малий	1	Otličnica
		малий	3	Adams
		середній	5	Pear Shaped, Constantinopel
		великий	7	Vranja
		дуже великий	9	Aurii, Buchlowice
20. (*)	Квітка: розмір MS	малий	3	Della Cina
		середній	5	Champion

1	2	3	4	5
QN	(с)	великий	7	Turunchuksaya, Vranja
21.	Квітка:	біле	1	d'Angers
(+)	зabarвлення	світло-рожеве	2	Mezótúri
PQ	VS	темно-рожеве	3	Vranja
	(с)			
22.	Квітка:	вільне	1	Della Cina
(+)	розміщення	дотичне	2	Hemus
PQ	пелюсток	перекриваються	3	Vranja
	VS	несиметричне	4	Portugal
	(с)			
23.	Пелюстка: форма	еліптична	1	Patrasso
(+)	VS	округла	2	Champion
PQ	(с)	квадратна	3	Portugal
		прямокутна	4	Tekes
24.	Пелюстка:	слабка	3	Brno, Constantinopel
QN	хвилястість краю			
	VS	помірна	5	Turkey No.4
	(с)	сильна	7	Şafranii
25.	Квітка:	нижче	1	Ekmek, Mezótúri
QN	розміщення	на одному рівні	2	Aurii
	приймочки	вище	3	Bereczki
	маточки відносно			
	пиляків			
	VS			
	(с)			
26.	Плід: розмір	малий	3	Bourgeault

1	2	3	4	5
(*) QN	MS (d)	середній	5	Champion
		великий	7	Vranja
27. (*) (+) PQ VS (d)	Плід: основна форма в поздовжньому розрізі	еліптична	1	Della Cina
		округла	2	Fruits Ronds, Jurak
		квадратна	3	Aurii
		оберненояйцеподібна	4	Ispolinskaya
		грушоподібна	5	Hruskovita, Vranja
28. (*) PQ VS (d)	Плід: симетричність у поздовжньому розрізі	несиметричний	1	Radonia
		симетричний	2	Leskovacz
29. (*) (+) QL	Плід: шийка VS (d)	відсутня	1	Aurii
		наявна	9	Vranja
30. (*) (+) QN	Плід: шийка за довжиною MS (d)	коротка	3	Portugal
		середня	5	Limon
		довга	7	Hruskovita
31. (*) QN VS (d)	Плід: ребристість навколо плодоніжки	відсутня або дуже слабка	1	Krymskaya
		слабка	3	Ronda
		помірна	5	Portugal
		сильна	7	Constantinopel

1	2	3	4	5
32. (* QN	Плід: ребристість навколо чашечки VS (d)	відсутня або дуже слабка	1	Pinter
		слабка	3	Ronda
		помірна	5	Champion
		сильна	7	Bereczki
33. QN	Плід: заглиблення біля плодоніжки (лійка плодоніжки) VS (d)	відсутнє або дуже мале	1	Bereczki
		мале	3	Patrasso
		помірне	5	Portugal
		велике	7	Tekes
34. QN	Плід: розмір причашечкового вічка (блюдця) VS (d)	малий	3	Ronda
		середній	5	Vranja
		великий	7	Tekes
35. PQ	Плід: забарвлення VS (d)	жовто-зелене	1	Champion, Ispolinskaya
		жовте	2	Constantinopel
		жовто-оранжеве	3	Moldovenеști
36. (* QN	Час розпускання вегетативної бруньки MS	ранній	3	Vranja
		середній	5	Bereczki
		пізній	7	
37. (* QN	Час початку цвітіння MS	ранній	3	Turunchuksaya
		середній	5	Vranja
		пізній	7	Constantinopel

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
38.	Час початку	ранній	3	Radonia
(*)	достигання плоду	середній	5	Hemus
(+)	MS	пізній	7	Ispolinskaja
QN				

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів айви

1) Пояснення, що стосуються декількох ознак

Ознаки, навпроти яких у другій колонці присутня одна з наступних позначок, обстежують таким чином:

(а) Рослина/однорічний пагін – обстеження проводять під час зими на рослинах, які хоча б раз плодоносили; довжина міжвузлів обстежується на серединій третині пагона;

(b) Листок – обстеження проводять влітку на повністю розвинутих листках з середньої третини пагона поточного сезону;

(c) Квітка – обстеження проводять на повністю розвинутих квітках на початку розтріскування пиляків;

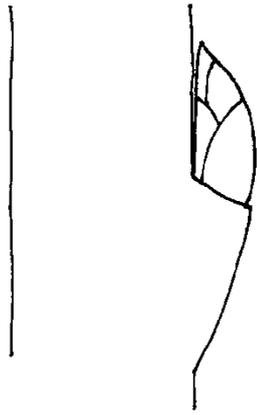
(d) Плід – обстеження проводять на повністю достиглих плодах.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: за силою росту

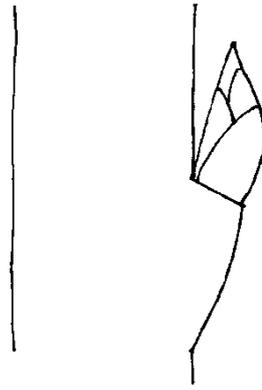
Силу росту слід розглядати як загальний приріст вегетативного росту.

До 8 Пагін: положення вегетативної бруньки відносно пагона

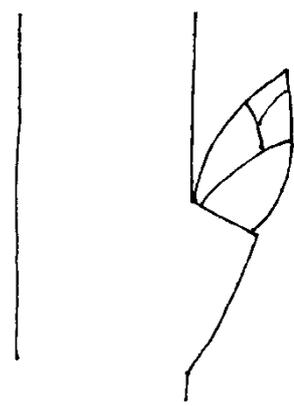
1

Притиснуте

2

слабко відхилене

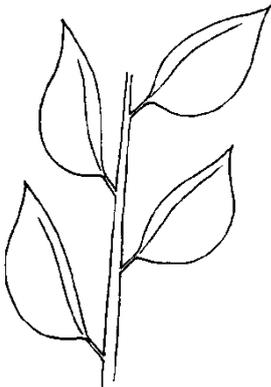

3

сильно відхилене

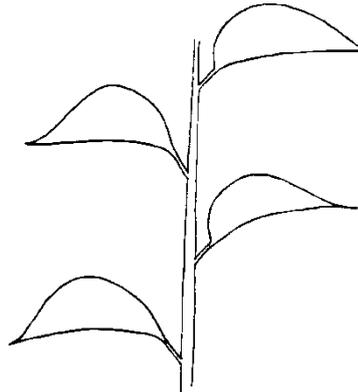
До 9 Листкова пластинка: положення

Положення листкової пластинки потрібно визначати на вертикальних пагонах.

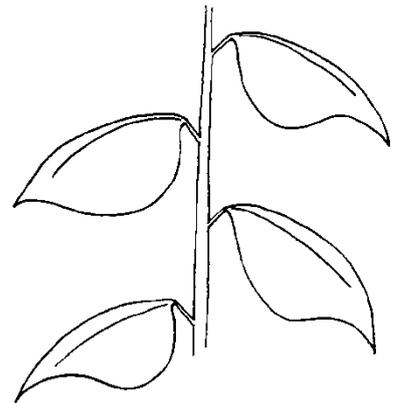
1

Пряме

2

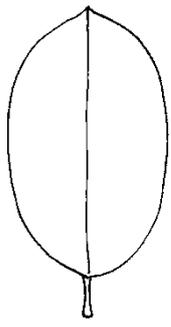
горизонтальне

3

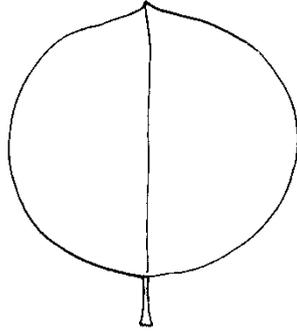
похиле

До 12 Листкова пластинка: форма

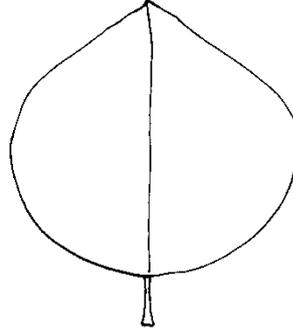
1

Еліптична

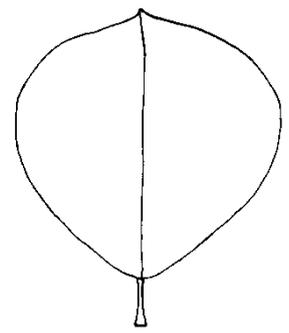
2

округла

3

яйцеподібна

4

оберненояйцеподібна

До 13. Листкова пластинка: форма основи

1

Клиноподібна

2

округла

3

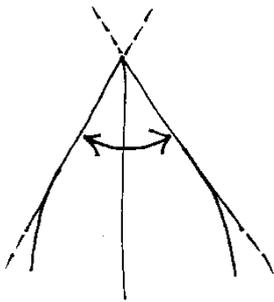
зрізана

4

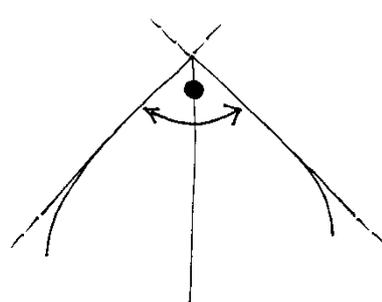
серцеподібна

До 14 Листкова пластинка: кут верхівки (за винятком загостреного кінчика)

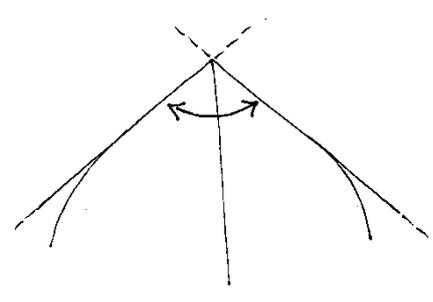
1

Гострий

2

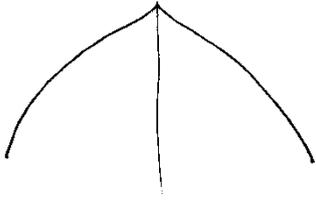
прямий

3

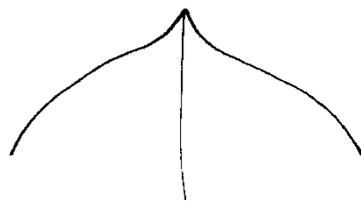
тупий

До 15 Листкова пластинка: кінчик за довжиною

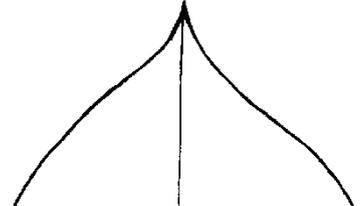
3

Короткий

5

середній

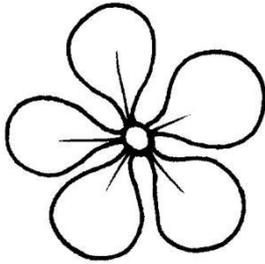
7

довгий

До 21 Квітка: забарвлення

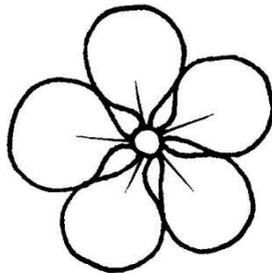
Забарвлення квітки потрібно визначати в перший день її розкриття.

До 22 Квітка: розміщення пелюсток

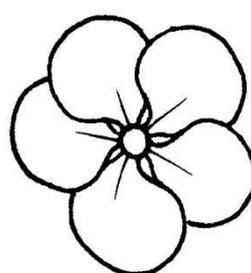
1

Вільне

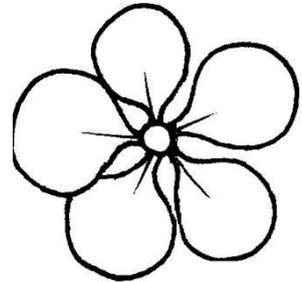
2

дотичне

3

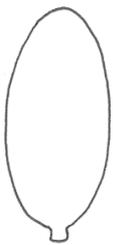
перекриваються

4

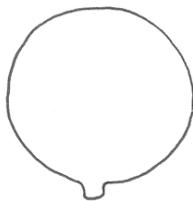
несиметричне

До 23 Пелюстка: форма

1

Еліптична

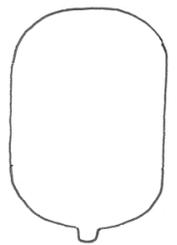
2

округла

3

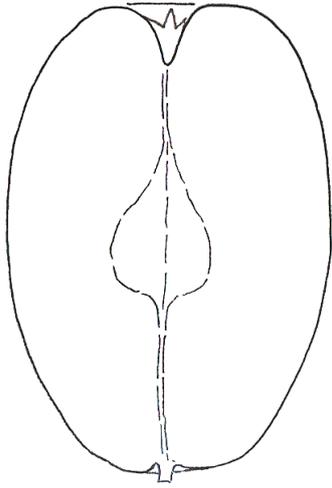
квадратна

4

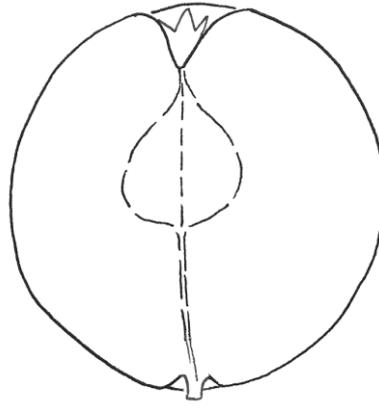
прямокутна

До 27 Плід: основна форма в поздовжньому розрізі

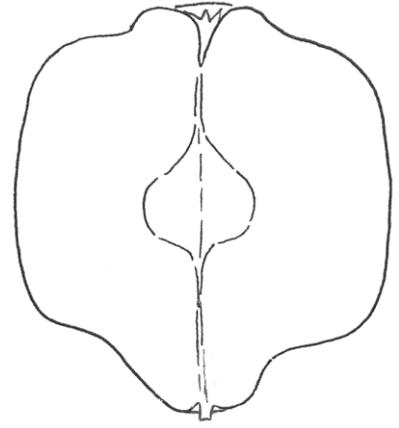
1

Еліптична

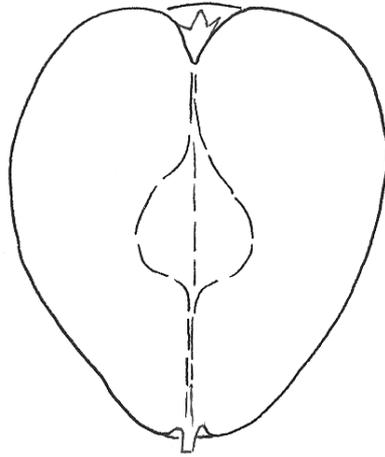
2

округла

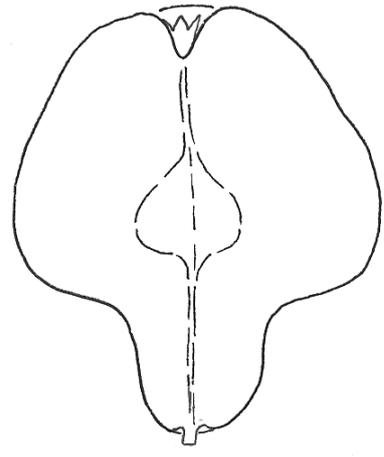
3

квадратна

4

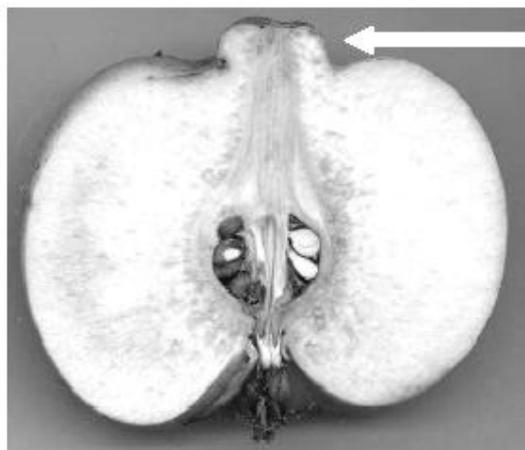
оберненояйцеподібна

5

грушоподібна

До 29 + 30 Плід: шийка (29); шийка за довжиною (30)

До 38 Час початку досягання плоду

Час початку досягання плоду настає, коли більша частина плодів легко знімається з дерева.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Quince (*Cydonia Mill. sensu stricto*) (TG /100/4, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 258 P. // URL: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg100.pdf>

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Cydonia Mill. sensu stricto"/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Айва"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation	
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development	
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	
4.1.4. інше ..... ☐ other	
(надати деталі) (please provide details)	
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g. Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other	
(надати детальну інформацію) (please provide details)	
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	
4.2.3. інші ..... ☐ other	
(надати детальну інформацію) (please provide details)	

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2) Рослина: габітус Plant: habit	прямий upright	Vranja	1 ☐
	напівпрямий semi-upright	Champion	2 ☐
	розлогий spreading	Bourgeault	3 ☐
5.2 (12) Листкова пластинка: форма Leaf blade: shape	еліптична elliptic	Della Cina	1 ☐
	округла circular	Constantinopel, Mollesca	2 ☐
	яйцеподібна ovate	Fabre	3 ☐
	оберненояйцеподібна obovate	Tavsambas	4 ☐
5.3 (27) Плід: основна форма в поздовжньому розрізі Fruit: general shape in longitudinal section	еліптична elliptic	Della Cina	1 ☐
	округла circular	Fruits Ronds, Jurak	2 ☐
	квадратна square	Aurii	3 ☐
	оберненояйцеподібна obovate	Ispolinskaya	4 ☐
	грушоподібна pyriform	Hruskovita, Vranja	5 ☐
<p>6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties</p> <p>Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом</p> <p>Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way</p>			
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments	_____		

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p>	
<p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)	<input type="text"/>
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)	<input type="text"/>
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p>	
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p>	
<input type="text"/>	
<p>8. Дозвіл на використання Autorization for release</p>	
<p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
<p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
<p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p>	
<p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
<p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
<p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<input type="text"/>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p>	
<p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або</p>	

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

Методика
проведення експертизи сортів актинідії (*Actinidia Lindl.*)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет методики

Методика стосується всіх сортів роду *Actinidia Lindl.*

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 власнекореневих рослин або 5 рослин на дозволених клонових підщепах.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак в описано в поясненні до неї.

Стосовно жіночих сортів, компетентний орган повинен забезпечити

відповідним чоловічим сортом для запилення.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу ознаки (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

для чоловічих сортів:

– Час початку цвітіння (ознака 75).

для жіночих і гермафродитних сортів (плодоносних сортів):

– Плід: маса (ознака 46);

– Плід: форма (ознака 50);

– Плід: маточковий кінець (ознака 52);

– Плід: ворсистість шкірки (ознака 59);

– Плід: забарвлення зовнішнього оплодня (ознака 65);

– Плід: забарвлення камер (ознака 66);

– Час збиральної стиглості (ознака 76).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

Сорти-еталони поділяються на дві групи:

Група А: всі сорти, які належать до *A. deliciosa*, *A. chinensis*, *A. kolomikta*, *A. eriantha*, *A. rufa*;

Група В: всі сорти, які належать до *A. arguta*, *A. polygama*, *A. melanandra*, *A. macrosperma*.

(a)–(h), (1), (2) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів актинїї

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ QL	Рослина: стать	жіноча	1	Hayward (A), Shinzan (B)
	VG	чоловіча	2	a-Awaji (B), Matua (A)
		гермафродит	3	Jenny (A)
2. (+ QL	Рослина:	відсутня	1	
	самоплідність	наявна	9	
3. (+ QN	Рослина: за силою росту	слабка	3	
		середня	5	Hayward (A)
		сильна	7	Bruce (A)
		дуже сильна	9	
4. (* QN	Молодий пагін: щільність ворсинок	дуже нещільні	1	
		нещільні	3	a-Awaji (B), Kuimi (A)
		середні	5	Hayward (A), Shinzan (B)
		щільні	7	King (A), Mitsukou (B)
5. (* QN	Молодий пагін: антоціанове забарвлення верхівки	відсутнє або дуже слабке	1	Hort16A (A), Mitsukou (B)
		слабке	3	King (A), Shinzan (B)
		помірне	5	Kousui (B), Tomua (A)
		сильне	7	Houkou (B), Koryoku (A)
6. (*	Стебло: за товщиною	тонке	1	a-Gassan (B), Sparkler (A)

1	2	3	4	5
QN	VG	середнє	2	a-Awaji (B), Hayward (A)
	(b)	товсте	3	Bruno (A), Shinzan (B)
7. (* PQ	Стебло: забарвлення пагона з-під сонячного боку VG (b)	зелено-біле	1	
		сіро-коричневе	2	King (A), Mitsukou (B)
		жовто-коричневе	3	Sparkler (A)
		світло-коричневе	4	a-Hirano (B), Hort16A (A)
		червоно-коричневе	5	Ranger (A)
		пурпурово- коричневе	6	Bruno (A)
		темно-коричневе	7	Kousui (B)
8. QN	Стебло: текстура кори VG (b)	гладенька	1	Shinzan (B), Sparkler (A)
		помірно шерехата	2	a-Gassan (B), Meteor (A)
		дуже шерехата	3	a-Awaji (B), Hayward (A)
9. QN	Стебло: ворсинки за щільністю VG (b), (1)	відсутні або нещільні	1	Meteor (A)
		середні	2	Hayward (A)
		щільні	3	
10. (* QN	Стебло: розмір сочевичок VG (b)	дуже малий	1	Kaimai (A)
		малий	2	Monty (A), Shinzan (B)
		середній	3	Hayward (A), r-Gassan (B)
		великий	4	Hort16A (A)
11. (* QN	Стебло: кількість сочевичок	мала	3	Meteor (A), Shigemidori (B)
		середня	5	Hayward (A), Shinzan

1	2	3	4	5
	VG (b)			(B)
		велика	7	Bruno (A), Mitsukou (B)
12. (* (+ QN	Стебло: випуклість брунькового виступу VG (b)	дуже слабка	1	Sparkler (A)
		слабка	2	Hayward (A)
		середня	3	a-Awaji (B), King (A)
		сильна	4	Kaimai (A), Shinzan (B)
		дуже сильна	5	Kuimi (A)
13. (* (+ QL	Стебло: покриття бруньки VG (b)	відсутнє	1	Hort16A (A), Kousui (B)
		наявне	9	Hayward (A), Mitsukou (B)
14. (* (+ QN	Стебло: розмір отвору в покритті бруньки VG (b)	малий	1	Abbott (A), Mitsukou (B)
		середній	2	Hayward (A), r-Awaji (B)
		великий	3	Elmwood (A), r-Nagano (B)
15. (+ QN	Стебло: листяний рубець VG (b)	плаский	1	Meteor (A), Shinzan (B)
		помірно увігнутий	2	Hort16A (A), r-Nagano (B)
		сильно увігнутий	3	Kousui (B), Monty (A)
16. (* (+)	Стебло: серцевина VG	відсутня	1	
		шарувата	2	Hayward (A)
		тверда	3	

1	2	3	4	5
PQ				
17. (* (+) PQ	Листкова пластинка: форма VG (c), (d)	ланцетна яйцеподібна обернено- яйцеподібна	1 2 3	Kaimai (A) Hayward (A) Bruno (A)
18. (* QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина VG/MS (c), (d)	мале середнє велике	3 5 7	Kaimai (A) Hayward (A) Matua (A)
19. (* (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VG (c), (d)	хвостата гострокінцева гостра віймчаста з гострим кінцем округла вдавлена віймчаста	1 2 3 4 5 6 7	Hortgem Tahī (B) Kaimai (A), Yukimusume (B) Hayward (A) Satoizumi (B) Shinzan (B) Kuimi (A)
20. (* (+) QN	Листкова пластинка: базальні часточки VG	відсутні значно віддалені злегка віддалені торкаються злегка	1 2 3 4 5	 Kaimai (A) Matua (A) Hort16A (A) Hayward (A)

1	2	3	4	5
	(c)	перекриваються		
	(d)	сильно	6	
	(1)	перекриваються		
21.	Листкова	мала	3	a-Shouwa (B)
(+)	пластинка:	середня	5	a-Gassan (B)
QN	кількість війчастих зубців	велика	7	Mitsukou (B)
	VG (c), (d), (2)			
22.	Листкова	відсутні або дуже	1	Hort16A (A)
QN	пластинка:	нещільні		
	волоски на	нещільні	3	Kaimai (A)
	верхньому боці	помірні	5	Bruno (A)
	за щільністю	щільні	7	Meteor (A)
	VG (c), (d), (1)			
23.	Листкова	відсутні або дуже	1	Hortgem Tahī (B), Kousui (B)
QN	пластинка:	нещільні		
	волоски на	нещільні	3	a-Gassan (B), Kuimi (A)
	нижньому боці	середньої	5	a-Shouwa (B), Hayward (A)
	за щільністю	щільності		
	VG (c), (d)	щільні	7	Ranger (A), Shinzan (B)
24.	Листкова	слабка	3	a-Gassan (B)
(*)	пластинка:	помірна	5	Hayward (A), Satoizumi (B)
QN	інтенсивність зеленого	сильна	7	Bruno (A),

1	2	3	4	5
	забарвлення верхнього боку VG (c), (d)			Shinzan (B)
25. (* PQ	Листкова пластинка: забарвлення нижнього боку VG (c), (d)	білувате	1	Shinzan (B)
		світло-зелене	2	a-Awaji (B), Hortgem Tahi (B)
		помірно зелене	3	Bruno (A)
		жовто-зелене	4	Hayward (A)
		жовто-коричневе	5	
26. QL	Листкова пластинка: строкате забарвлення VG (c), (d)	відсутнє	1	
		наявне	9	
27. PQ	Листкова пластинка колір строкатого забарвлення VG (c), (d)	лише білий	1	
		білий і жовтий	2	
		лише жовтий	3	
28. (* QN	Листок: відношення довжини черешка до довжини	дуже мале	1	Kaimai (A)
		мале	3	Gracie (A)
		середнє	5	Kousui (B), Meteor (A)
		велике	7	Hayward (A), Satoizumi (B)

1	2	3	4	5
	пластинки VG (c), (d)			
29. QN	Черешок: антоціанове забарвлення верхнього боку VG (c), (d), (e)	відсутнє або дуже слабке	1	Kaimai (A), Mitsukou (B)
		слабке	3	Houkou (B), Sparkler (A)
		помірне	5	Hayward (A), Shinzan (B)
		сильне	7	a-Hirano (B), Tomua (A)
30. (+) QL	Суцвіття: тип VG	поодинокі квітка	1	Jinkui
		дихазій	2	Jinyan
		плейохазій	3	Moshan No.4
31. (+) QN	Суцвіття: кількість квіток VG/MG	дуже мала	1	Hayward (A), Hortgem Rua (B)
		мала	2	Matua (A)
		середня	3	Hort22D (A)
		велика	4	
32. (+) QN	Генеративна брунька: положення першої луски VG, (2)	низьке	1	
		середнє	2	a-Shouwa (B)
		високе	3	a-Gassan (B)
33. QN	Квітка: кількість чашолистків VG, (f)	мала	1	Skelton (A)
		середня	2	Hortgem Tahī (B)
		велика	3	Bruce (A)
34. (*)	Квітка: основне збарвлення	біле	1	Yukimusume (B)
		зелене	2	Hort16A (A),

1	2	3	4	5
(+)	чашолистків			Mitsukou (B)
PQ	VG	коричневе	3	Shinzan (B), Tomua (A)
	(f)	червонувато-коричневе	4	a-Awaji (B), Hortgem Tahī (B)
35.	Квітка:	відсутні або дуже	1	
QN	волосинки на чашолистках за щільністю	нещільні		
	VG	середньої щільності	2	
	(f), (1)	щільні	3	Bruce (A)
36.	Квітка: діаметр	малий	3	a-Gassan (B), Sparkler (A)
(*)	MG / MS			
QN	(f)	середній	5	Matua (A), Satoizumi (B)
		великий	7	Hort51-1785 (A), Shinzan (B)
		дуже великий	9	Hayward (A)
37.	Квітка:	вільне	1	Abbott (A), a-Shouwa (B)
(*)	розташування			
(+)	пелюсток	дотичне	2	Matua (A), Satoizumi (B)
QN	VG	перекриваються	3	Hayward (A), Shinzan (B)
	(f)			
38.	Квітка: вигляд з боку	увігнута	1	Hayward (A)
PQ	VG	плоска	2	Bruno (A)
	(f)	випукла	3	Tamara (A)
39.	Квітка: кількість маточок	мала	1	Yamagatamusume (B)
QN		середня	2	Hort16A (A),

1	2	3	4	5
	VG (f)			Satoizumi (B)
		велика	3	Hayward (A), Shinzan (B)
40. (* (+) PQ	Квітка: положення маточок VG (f)	пряме	1	
		напівпряме	2	Houkou (B)
		горизонтальне	3	Bruno (A), Shinzan (B)
		змішане	4	Hayward (A)
41. (+) PQ	Пелюстка: забарвлення адаксального боку VG	біле	1	Hayward (A), Shinzan (B)
		зеленувато-біле	2	Hortgem Tahi (B), Satoizumi (B)
		жовтувато-біле	3	Bruce (A), Mitsukou (B)
		жовтувато-зелене	4	
		жовте	5	
		світло-рожеве	6	
		червоно-рожеве	7	
		червоне	8	
42. (+) QN	Пелюстка: розподіл забарвлення VG (f)	світліший біля основи	1	
		однорідний	2	Hort16A (A)
		світліший біля верхівки	3	
43. (+) PQ	Пелюстка: вторинне забарвлення верхнього боку	відсутнє	1	
		біле	2	
		зелене	3	Hayward (A)
		світло-рожеве	4	

1	2	3	4	5
	VG (f)	темно-рожеве	5	Meteor (A)
44. (+) PQ	Пелюстка: розподіл вторинного зabarвлення VG, (f)	лише по краях	1	
		плямами	2	Meteor (A)
		лише базальна пляма	3	Hayward (A)
45. PQ	Пиляк: зabarвлення VG (f)	жовте	1	r-Nagano (B)
		жовто-оранжеве	2	Bruce (A)
		сіре	3	
		темно-пурпурове	4	Mitsukou (B)
		чорне	5	a-Shouwa (B)
46. (* (+) QN	Плід: маса MG (g)	дуже мала	1	
		мала	3	Huaguang2 (A)
		середня	5	Hort16 (A), Hortgem Tahi (B), Tomua (A)
		велика	7	Hayward (A), Jin Feng (A)
		дуже велика	9	Jade Moon (A)
47. (* (+) QN	Плід: за довжиною VG / MS (g)	короткий	3	Kuimi (A), Hortgem Tahi (B)
		середній	5	Hayward (A)
		довгий	7	Bruno (A), Hortgem Toru (B)
48. (*	Плід: за шириною	вузкий	3	Bruno (A)
		середній	5	Hayward (A)

1	2	3	4	5
(+) QN	VG / MS (g)	широкий	7	Kuimi (A)
49. (* (+) QN	Плід: відношення довжина / ширина VG / MG (g)	мале	3	Bruno (A)
		середнє	5	Hayward (A)
		селике	7	Kuimi (A)
50. (* (+) PQ	Плід: форма VG (g)	яйцеподібна	1	Hort16A (A), Jecy Gold (A), Yamagatamusume (B)
		видовжена	2	Hortgem Toru (B), Wilkins Super (A)
		еліптична	3	Hayward (A), Mitsukou (B)
		округла	4	Hort51-1785 (A)
		сплюснута	5	Kuimi (A), Shinzan (B)
		обернено- яйцеподібна	6	Monty (A)
51. (* (+) PQ	Плід: форма поперечного перерізу (посередині) VG (g)	округла	1	Bruno (A), Mitsukou (B)
		сплюснута	2	Hortgem Tahī (B), Kousui (B), Wilkins Super (A)
		поперечноеліптична	3	Hayward (A)
52. (*	Плід: маточковий	сильно заглиблений	1	
		слабко заглиблений	2	Jade Moon (A)

1	2	3	4	5
(+) PQ	кінець VG (g)	плоский	3	Hayward (A), Satoizumi (B)
		округлий	4	Kousui (B), Tomua (A)
		тупий (слабко виступає)	5	Skelton
		тупий (сильно виступає)	6	Hort16A (A)
		гострий	7	Hortgem Toru (B)
53. (+) QN	Плід: ступінь загостреності VG, (g), (2)	слабкий	1	
		середній	2	
		сильний	3	
54. (+) QN	Плід: кільце чашечки VG, (g), (1)	відсутнє або слабко виражене	1	Bruno (A)
		помірно виражене	2	Hayward (A)
		сильно виражене	3	Hort16A (A), Qinmei (A)
55. (*) (+) PQ	Плід: форма плеча базальної частини VG (g)	зрізана	1	Hortgem Tahi (B), Mitsukou (B)
		слабко похила	2	Hayward (A), Kousui (B)
		сильно похила	3	Skelton (A)
56. (*) QN	Плід: плодоніжка за довжиною VG / MS (g)	коротка	3	Hortgem Tahi (B), Houmitu (A)
		середня	5	Sanuki Gold (A), Shinzan (B)
		довга	7	Hayward (A)
57. (*)	Плід: довжина плодоніжки	дуже коротка	1	Wuzhi3 (A)
		коротка	3	Bruno (A), Kousui (B)

1	2	3	4	5
(+) QN	відносно довжини плоду VG / MS (g)	середня	5	Allison (A), Shinzan (B)
		довга	7	Hayward (A)
		дуже довга	9	Jade Moon (A)
58. (+) QN	Плід: прояв сочевичок на шкірці VG (g)	слабкий	1	Hort16A (A), Mitsukou (B)
		помірний	2	Hayward (A)
		сильний	3	Kousui (B), Topstar Vantini (A)
59. (*) QL	Плід: ворсистість шкірки VG, (g)	відсутня	1	Shinzan (B), a-Shouwa (B)
		наявна	9	Hayward (A)
60. (*) (+) QN	Плід: ворсинки за щільністю VG, (g) (1)	дуже нещільні	1	Topstar Vantini (A)
		нещільні	3	Hort16A (A)
		середньої щільності	5	Hayward (A)
		щільні	7	Bruno (A)
61. PQ	Плід: забарвлення ворсинок VG (g) (1)	біле	1	
		жовте	2	
		жовто-коричневе	3	Hort16A (A)
		червонувато- коричневе	4	
		коричневе	5	Hayward (A)
		темно-коричневе	6	Bruno (A)
62. (*) (+)	Плід: з'єднання ворсинок із шкіркою	дуже слабке	1	Tomua (A)
		слабке	3	Hort16A (A)
		помірне	5	Abott (A)

1	2	3	4	5
QN	VG (g), (1)	сильне	7	Hayward (A)
63. (* (+) PQ	Плід: забарвлення шкірки VG (h)	світло-зелене	1	Hortgem Rua (B)
		зелене	2	Hortgem Tahi (B), Mitsukou (B)
		червонувато-зелене	3	
		жовте	4	
		зеленувато- коричневе	5	Hayward (A), Shinzan (B)
		червонувато- коричневе	6	
		світло-коричневе	7	Hort16A (A)
		коричневе	8	Sanuki Gold (A)
		темно-коричневе	9	Kousui (B), Tomua (A)
		пурпурово-червоне	10	
64. QN	Плід: з'єднання шкірки із м'якоттю VG (h), (2)	слабке	1	
		помірне	2	Hortgem Tahi (B)
		сильне	3	Hortgem Toru (B)
65. (* (+) PQ	Плід: забарвлення зовнішнього оплодня VG (h)	світло-зелене	1	Shinzan (B)
		зелене	2	Hayward (A)
		темно-зелене	3	Hortgem Toru (B)
		зеленувато-жовте	4	Hort22D (A), Satoizumi (B)
		жовте	5	Hort16A (A), Kousui (B)
		темно-жовте	6	Hort51-1785 (A)

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
		жовтувато-оранжеве	7	
		оранжеве	8	
		червоне	9	
		червоно-пурпурове	10	
66. (* (+) PQ	Плід: зabarвлення камер VG (h)	світло-зелене	1	Shinzan (B)
		зелене	2	Hayward (A), Hortgem Tahi (B)
		темно-зелене	3	Hortgem Toru (B)
		зеленувато-жовте	4	Satoizumi (B)
		жовте	5	Hort16A (A), Kousui (B)
		темно-жовте	6	Hort51-1785 (A)
		червоне	7	Hort22D (A), Hortgem Rua (B)
		червоно-пурпурове	8	
67. (+) QN	Плід: поширення червонуватого зabarвлення вздовж камер VG (h)	дуже слабке	1	Red Princess (A)
		слабке	2	Honghua (A)
		середнє	3	Chuhong (A)
		сильне	4	
		дуже сильне	5	Hort22D (A)
68. QN	Плід: інтенсивність червонуватого зabarвлення на	слабка	3	Red Princess (A)
		середня	5	
		сильна	7	Hort22D (A)

1	2	3	4	5
	камерах VG (h)			
69. (* (+ QN	Плід: відношення ширина серцевини / діаметр плоду VG (h)	мале	3	Hort16A (A)
		від малого до середнього	4	
		середнє	5	Bruno (A)
		від середнього до великого	6	Tomua (A)
		велике	7	Hayward (A)
70. (* (+ PQ	Плід: основна форма серцевини в поперечному перерізі VG (h)	округла	1	Jintao (A), Yukimusume (B)
		сплюснута	2	Hort22D (A), Hortgem Tahi (B), Shinzan (B)
		гоперечно- еліптична	3	Hort16A (A), Mitsukou (B)
71. (* PQ	Плід: забарвлення серцевини VG (h)	біле	1	Hort22D (A)
		зеленувато-біле	2	Hayward (A), Hortgem Tahi (B)
		жовто-біле	3	Hort16A (A), Shinzan (B)
		червоно-пурпурове	4	
72. (+ QN	Плід: цукристість MS (h)	дуже низька	1	Jade Moon (A)
		низька	3	Hayward (A), Satoizumi (B)
		середня	5	Tomua (A),

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
				Yukimusume (B)
		висока	7	Hort16A (A), Kousui (B)
73. (+) QN	Плід: кислотність MG (h)	низька	3	Sanuki Gold (A), Satoizumi (B)
		середня	5	Hayward (A), Yamagatamusume (B)
		висока	7	a-Gassan (B), Bruno (A)
74. (* (+) QN	Час розпускання вегетативних бруньок VG / MG	дуже ранній	1	Hort16A (A), Hortgem Rua (B)
		ранній	3	Tomua (A), Yukimusume (B)
		середній	5	Hayward (A), Shinzan (B)
		пізній	7	Mitsukou (B)
75. (* (+) QN	Час початку цвітіння VG / MG	ранній	3	Hort16A (A), Yukimusume (B)
		середній	5	Abbott (A), Kousui (B)
		пізній	7	Hayward (A)
76. (* (+) QN	Час збиральної стиглості VG / MG	дуже ранній	1	Hortgem Rua (B)
		ранній	3	Hort22D (A), Hortgem Tahi (B), Yamagatamusume (B)
		середній	5	Kousui (B), Tomua (A)
		пізній	7	Hayward (A), Yukimusume (B)

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів актинідії

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(1) відноситься лише до сортів групи А.

(2) відноситься лише до сортів групи В.

(a) Усі обстеження на молодому пагоні проводять під час активного вегетативного росту. Обстеження ворсинок здійснюють на міжвузлях з середньої третини однорічного пагона.

(b) Усі обстеження на стеблі (включаючи бруньки і бруньковий виступ) слід здійснювати в середній третині стебла після обпадання листків.

(c) Форма, розмір і ворсистість листків може сильно змінюватись залежно від типу і сили росту пагона, на якому вони розміщені.

(d) Усі обстеження на листку слід здійснювати ближче до середини добре розвинутого пагона поточного сезону, але не на старих листках. Нижні листки виключають з обстеження, оскільки вони зазвичай не досягають повного розміру і типової форми.

(e) Усі обстеження за наявністю чи відсутністю антоціанового забарвлення на вегетативних органах відносяться до зовнішнього вигляду органу, незалежно від того червоні пігменти присутні на волосках чи на внутрішній поверхні.

(f) Усі обстеження на квітці проводять на щойно повністю відкритих верхівкових квітках.

(g) Обстеження плодів здійснюють під час збиральної стиглості.

(h) Обстеження плодів здійснюють під час споживчої стиглості.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: стаття

Гермафродитні сорти мають квітки з приймочками і пиляками з пилком.

До 2 Рослина: самоплідність

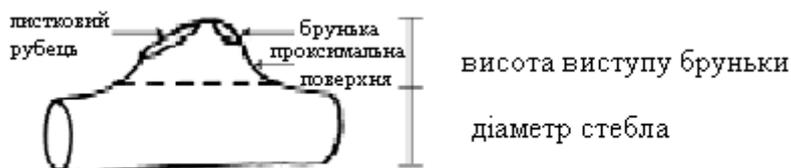
Самоплідні сорти зав'язують плоди без присутності чоловічого запилювача або їхні квітки ізолюють, щоб запобігти перехресному запиленню.

До 3 Рослина: за силою росту

Силу росту дерева визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 12 + 15

Стебло: випуклість брунькового виступу (12); листковий рубець (15).

Випуклість брунькового виступу визначається як відношення висоти брунькового виступу до діаметра стебла.

До 13 Стебло: покриття бруньки

1

Відсутнє

9

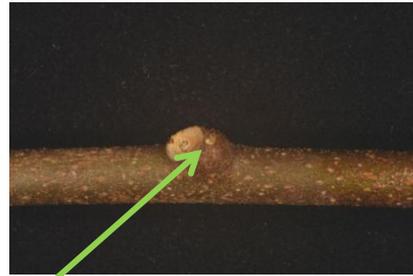
наявне

Відсутність або наявність покриття бруньки визначається як видимість бруньки. Сорт, у якого покриття бруньки відсутнє, має сильно виступаючу бруньку, яку чітко видно. Сорт з покриттям бруньки має майже невидиму бруньку, що заглиблена в стебло.

До 14 Стебло: розмір отвору в покритті бруньки

1
Малий

2
середній

покриття
бруньки

3
великий

До 16 Стебло: серцевина

Роблять поздовжній розріз стебла і обстежують внутрішню верхню частину.

1 – відсутня: внутрішня частина невиразна або пуста.

2 – шарувата: серцевина складається з тонких пластин одна впритул до іншої.

3 – тверда: серцевина складається із щільної маси.

До 17 Листкова пластинка: форма

1

Ланцетна

2

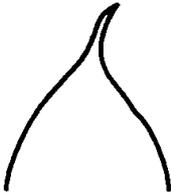
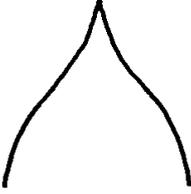
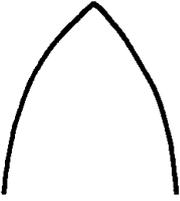
яйцеподібна

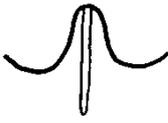
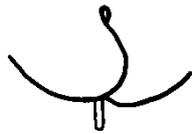
3

оберненояйцеподібна

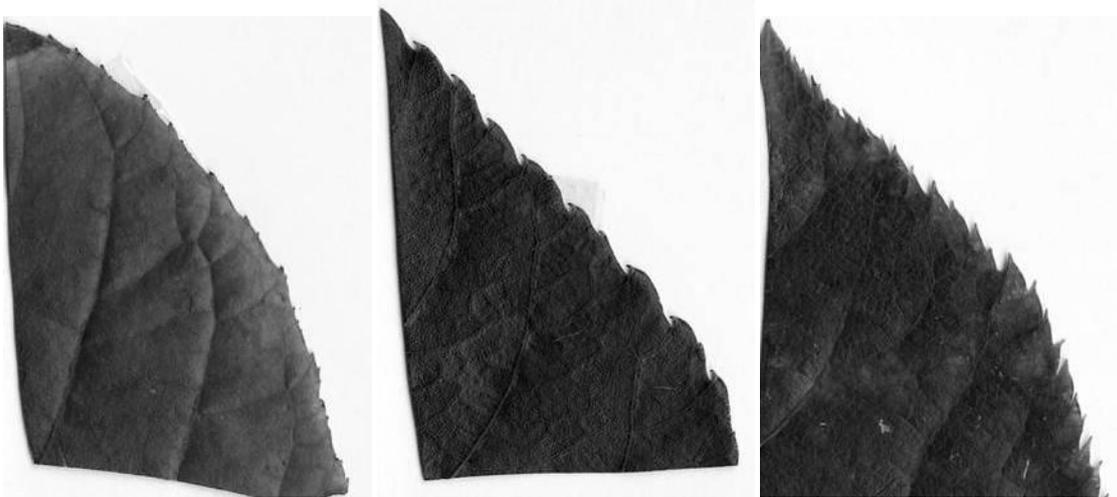
До 19 Листкова пластинка: форма верхівки

загострена				
	1 хвостата	2 гострокінцева	3 гостра	4 виїмчаста з гострим кінцем
округла				
	5 округла			
надрізана				
	6 вдавлена	7 виїмчаста		

До 20 Листкова пластинка: базальні часточки

		
1 відсутні	2 значно віддалені	3 злегка віддалені
		
4 торкаються	5 злегка перекриваються	6 сильно перекриваються

До 21 Листкова пластинка: кількість війчастих зубців

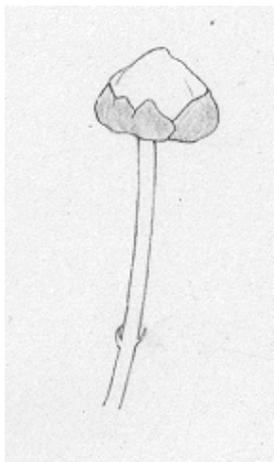

3
Мала

5
середня

7
велика

До 30 Суцвіття: тип

1

Поодинокі квіткі

2

дихазій

3

плейохазій

До 31 Суцвіття: кількість квіток

Квіткі утворюються на перших шести вузлах на пагоні поточного сезону. Обстеження проводять безпосередньо перед розкриттям квіткі, коли принаймі два вузла розвинуті. Фіксується кількість квіток на кожному вузлі. Рекомендується обстежувати принаймі два пагони з рослини.

До 32 Генеративна брунька: положення першої луски

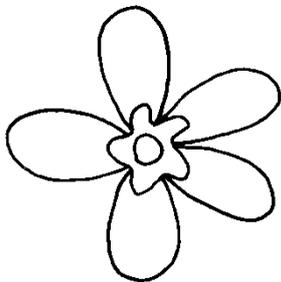
Положення першої луски визначається за розміщенням того вузла, на якому вона розташована. У деяких сортів перша луска закладається на найнижчому від основи вузлі.

До 34 Квіткі: основне забарвлення чашолистків

Чашолисток може мати більш ніж одне забарвлення. Основним вважається забарвлення, яке займає найбільшу площу.

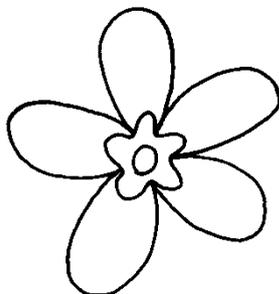
До 37 Квітка: розташування пелюсток

Квітки обстежують з нижньої сторони як показано на рисунку.

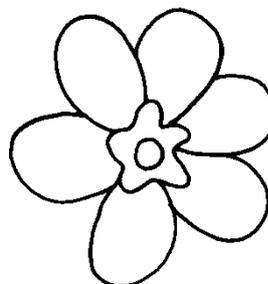
1

Вільне

2

дотичне

3

перекриваються

До 40 Квітка: положення маточок

Ступінь 4 змішане. Являє собою поєднання прямого, напівпрямого і горизонтального положень, в будь-яких їхніх комбінаціях.

До 41 + 42 Пелюстка: забарвлення адаксального боку (41); розподіл забарвлення (42).

Основним є забарвлення, яке займає найбільшу площу поверхні. Забарвлення може мати різні відтінки, будучи темнішим або світлішим від основи до верхівки. Це також називають інтенсивністю забарвлення або градієнтом забарвлення на органі.

Адаксальним боком є сторона повернута до осі квітки, верхній бік.

До 43 + 44 Пелюстка: вторинне забарвлення верхнього боку (43); розподіл вторинного забарвлення (44)

Вторинним є забарвлення, яке має другу за величиною площу на органі. Вторинне забарвлення може проявлятися як окремі базальні плями, нерівномірні плями по всій поверхні пелюстки або суцільне забарвлення на краю чи поблизу нього.

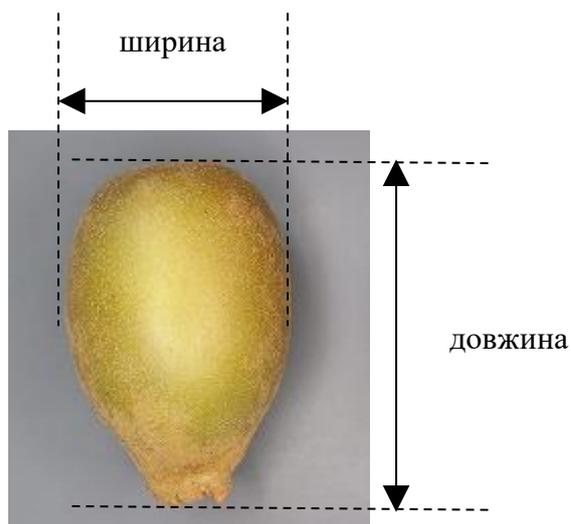
До 46 Плід: маса

Маса визначається на 25 плодах, взятих по 5 з кожної з п'яти рослин.

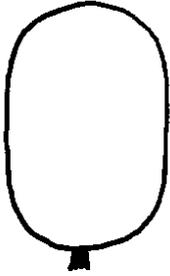
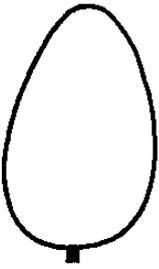
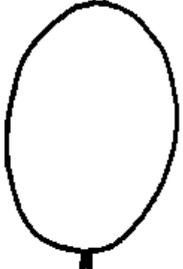
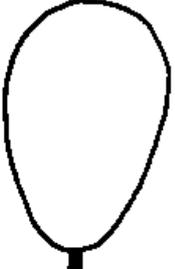
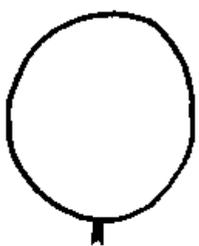
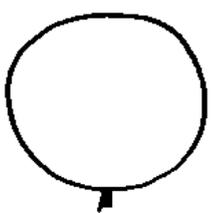
До 47 + 48 Плід: за довжиною (47); за шириною (48)

129

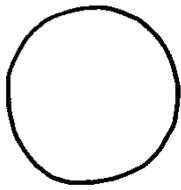
ширина

До 49 + 50 Плід: відношення довжина / ширина (49); форма (50)

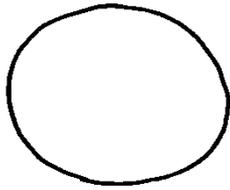
← ширша частина →			
	нижче середини	посередині	вище середини
видовжена			
		2 – видовжена	
→ довжина / ширина			
	1 – яйцеподібна	3 – еліптична	6 – оберненояйцеподібна
← відношення довжина / ширина			
		4 – округла	
сплюснута			
		5 – сплюснута	

До 51 Плід: форма поперечного перерізу (посередині)

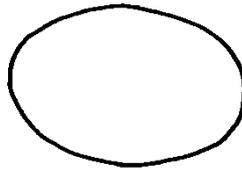
1

Округла

2

сплюснута

3

поперечноеліптична

До 52 Плід: маточковий кінець

1

Сильно заглиблений

2

слабко заглиблений

3

плоский

4

округлий

5

тупий (слабко виступає)

6

тупий (сильно виступає)

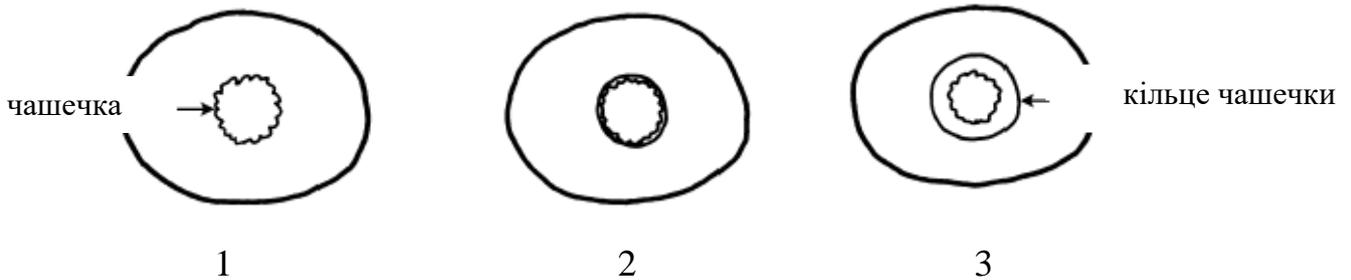
7

гострий

До 53 Плід: ступінь загостреності

До 54. Плід: кільце чашечки.

Відсутнє або слабо виражене   помірно виражене   сильно виражене

До 55 Плід: форма плеча базальної частини

До 57 Плід: довжина плодоніжки відносно довжини плоду

Визначається як різниця між довжиною плодоніжки і довжиною плоду.

Коротка – плодоніжка дещо коротша за плід.

Середня – довжина плодоніжки дорівнює довжині плоду.

Довга – плодоніжка дещо довша за плід.

До 58 Плід: прояв сочевичок на шкірці

Прояв сочевичок визначається розміром і кількістю їх на шкірці.

До 60 Плід: ворсинки за щільністю

Щільність ворсинок визначається як поєднання кількості і довжини окремих ворсинок.

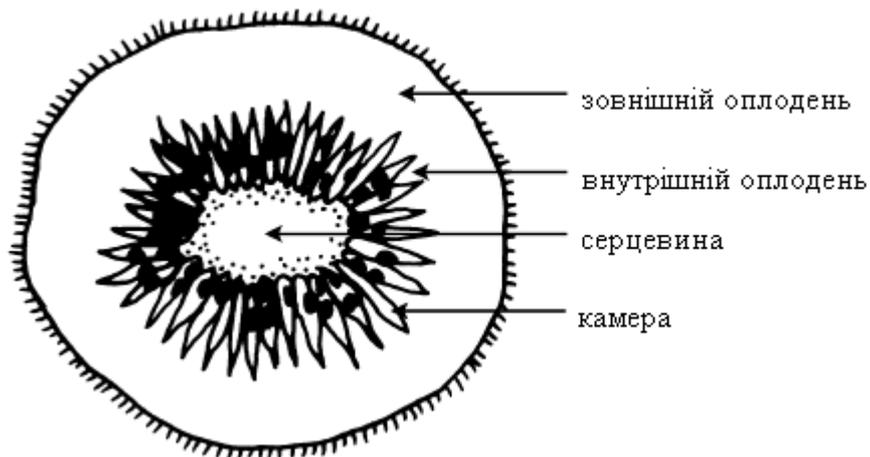
До 62 Плід: з'єднання ворсинок із шкіркою

Обстеження проводять шляхом тертя пальцем по поверхні плоду. Визначається легкістю чи важкістю відокремлення ворсинок.

До 63 Плід: забарвлення шкірки

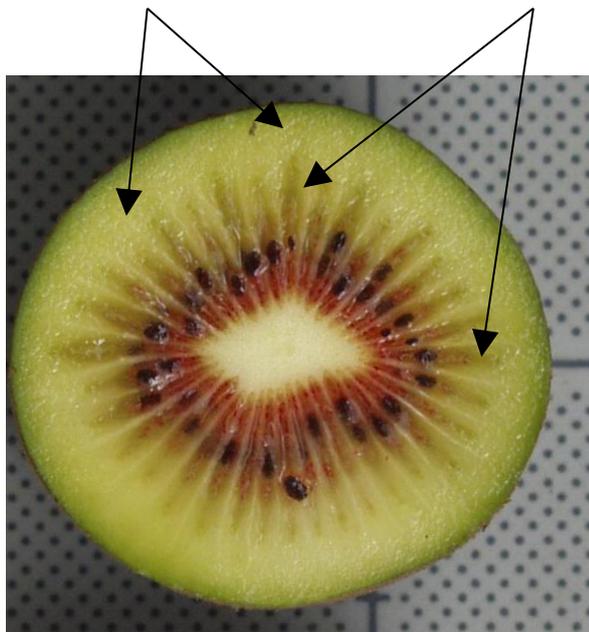
Забарвлення визначається під час збирання плодів після видалення ворсинок. Забарвлення плоду не включає забарвлення ворсинок.

До 65 + 66 Плід: забарвлення зовнішнього оплодня (65); забарвлення камер (66)

зовнішній перикарп

забарвлення камер

До 67 Плід: поширення червонуватого забарвлення вздовж камер

1

Дуже слабке

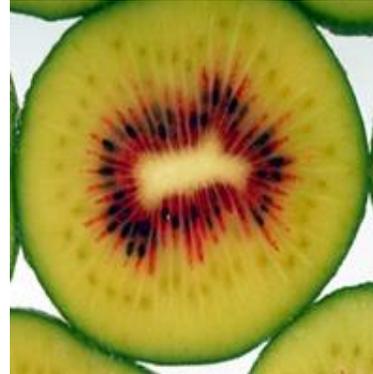
2

слабке

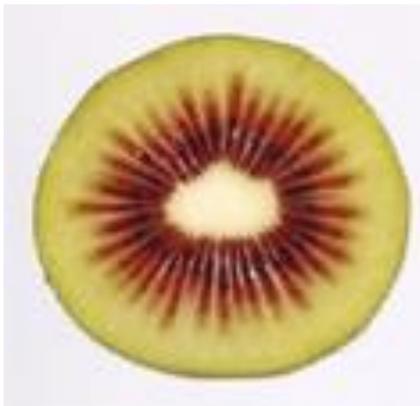
3

середнє

4

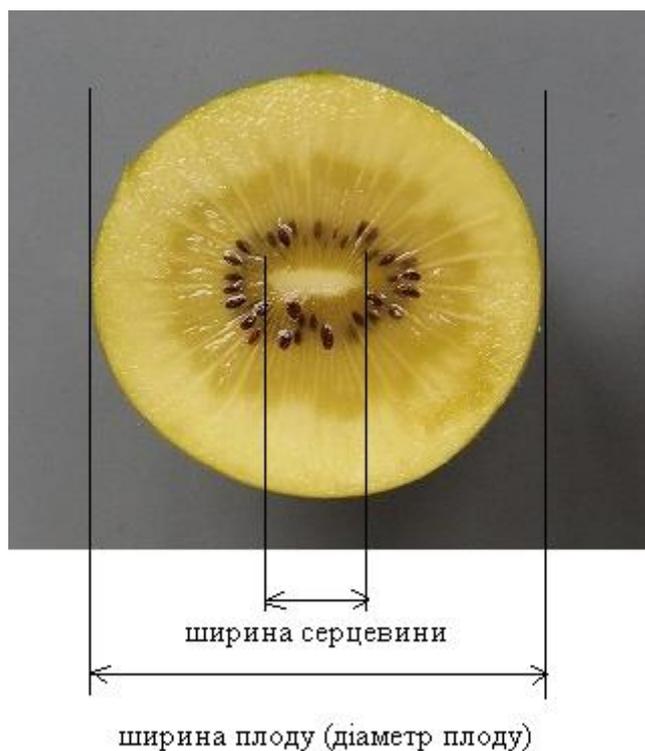
сильне

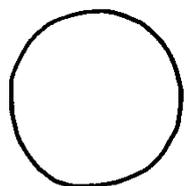
5

дуже сильне

До 69 Плід: відношення ширина серцевини / діаметр плоду

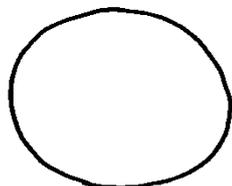

До 70 Плід: основна форма серцевини в поперечному перерізі

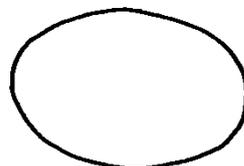
1

Округла

2

сплюснута

3

поперечноеліптична

До 72 Плід: цукристість

Загальний вміст сухих розчинних речовин вимірюється рефрактометром.

До 73 Плід: кислотність

Кислотність визначають титруванням кислот.

До 74 Час розпускання вегетативних бруньок

Коли 10% бруньок показали зелені конуси.

До 75 Час початку цвітіння

Коли 10% квіток повністю розкриті.

До 76 Час збиральної стиглості

Рекомендується приступати до збирання, коли загальний вміст розчинних сухих речовин знаходиться на рівні визначеному національними або регіональними нормами.

Загальну кількість розчинних сухих речовин можна визначити за методом Брікса.

9. Література.

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of *Actinidia* (*Actinidia* Lindl.) (TG /98/7, UPOV) // Geneva. 2012-03-28. – 57 P. // URL: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg098.pdf>

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Actinidia Lindl."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Актинідія"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (46) Плід: маса (для жіночих і гермафродитних сортів) Fruit: weight (for female and hermaphrodite varieties)	дуже мала very low		1 ☐
	від дуже малої до малої very low to low		2 ☐
	мала low	Huaguang2	3 ☐
	від малої до середньої low to medium		4 ☐
	середня medium	Hort16A, Tomua	5 ☐
	від середньої до великої medium to high		6 ☐
	велика high	Hayward Jin Feng	7 ☐
	від великої до дуже великої high to very high		8 ☐
	дуже велика very high	Jade Moon	9 ☐
5.2 (50) Плід: форма (для жіночих і гермафродитних сортів) Fruit: shape (for female and hermaphrodite varieties)	яйцеподібна ovate	Hort16A, Jecy Gold	1 ☐
	видовжена oblong	Wilkins Super	2 ☐
	еліптична elliptic	Hayward	3 ☐
	округла circular	Hort51-1785	4 ☐
	сплюснута oblate	Kuimi	5 ☐
	оберненояйцеподібна obovate	Monty	6 ☐
5.3 (52) Плід: маточковий кінець (для жіночих і гермафродитних сортів) Fruit: styler end (for female and hermaphrodite varieties)	сильно заглиблений strongly depressed		1 ☐
	слабко заглиблений weakly depressed	Jade Moon	2 ☐
	плоский flat	Hayward	3 ☐
	округлий rounded	Tomua	4 ☐
	тупий (слабко виступає) weakly blunt protruding	Skelton	5 ☐
	тупий (сильно виступає) strongly blunt protruding	Hort16A	6 ☐
	гострий pointed protrusion		7 ☐

5.4 (59)	Плід: ворсистість шкірки (для жіночих і гермафродитних сортів) Fruit: hairiness of skin (for female and hermaphrodite varieties)	відсутня absent		1 ☐
		наявна present	Hayward	9 ☐
5.5 (65)	Плід: забарвлення зовнішнього оплодня (для жіночих і гермафродитних сортів) Fruit: color of outer pericarp (for female and hermaphrodite varieties)	світло-зелене light green		1 ☐
		зелене green	Hayward	2 ☐
		темно-зелене dark green		3 ☐
		зеленувато-жовте greenish yellow	Hort22D	4 ☐
		жовте yellow	Hort16A	5 ☐
		темно-жовте dark yellow	Hort51-1785	6 ☐
		жовтувато-оранжеве yellowish orange		7 ☐
		оранжеве orange		8 ☐
		червоне red		9 ☐
		червоно-пурпурове red purple		10 ☐
		5.6 (66)	Плід: забарвлення камер (для жіночих і гермафродитних сортів) Fruit: color of locules (for female and hermaphrodite varieties)	світло-зелене light green
зелене medium green	Hayward			2 ☐
темно-зелене dark green				3 ☐
зеленувато-жовте greenish yellow				4 ☐
жовте medium yellow	Hort16A			5 ☐
темно-жовте dark yellow	Hort51-1785			6 ☐
червоне red	Hort22D			7 ☐
червоно-пурпурове red purple				8 ☐
5.7 (76)	Час збиральної стиглості Time of maturity for harvest (for female and hermaphrodite varieties)	дуже ранній very early		1 ☐
		від дуже раннього до раннього very early to early		2 ☐
		ранній early	Hort 22D	3 ☐
		від раннього до середнього early to medium		4 ☐
		середній medium	Tomua	5 ☐

	від середнього до пізнього medium to late		6 ☐
	пізній late	Hayward	7 ☐
	від пізнього до дуже пізнього late to very late		8 ☐
	дуже пізній very late		9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так
Yes

Ні
No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так
Yes

Ні
No

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів.....

g) Other factors

Так

Yes

Ні

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

Методика
проведення експертизи сортів аличі (сливи розлогої, вишнесливи)
(*Prunus divaricata* Ledeb.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Prunus divaricata* Ledeb.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити шість однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток дерев, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку дерев для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення дерев або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження включає щонайменше шість дерев. Рекомендована схема розміщення дерев $4,0 \times 4,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу ознаки (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи дерев або частин дерев (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених дерев або частин дерев, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи дерев;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених дерев або частин дерев.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 6 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6 дерев або частин 6 дерев;

VG: візуальна разова оцінка 6 дерев;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 дерев або частин 6 дерев;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести дерев допускається одне нетипове.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: сила росту (ознака 1);
- Листкова пластинка: форма (ознака 10);
- Листкова пластинка: кут кінчика (ознака 11);
- Черешок: за довжиною (ознака 16);
- Плід: за розміром (ознака 30);
- Плід: основне забарвлення (ознака 36);
- Плід: забарвлення м'якоті (ознака 37);
- Час початку цвітіння (ознака 57);
- Час досягання плодів (ознака 58).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a), (b), (c), (d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів аличі (сливи розлогої, вишнесливи)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* QN	Дерево: сила росту VG (b)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
2. QN	Дерево: крона за щільністю VG (a)	нещільна	3	
		середньої щільності	5	
		щільна	7	
3. QN	Однорічний пагін: положення VS (a)	напіввертикальне	3	
		горизонтальне	5	
		обвисле	7	
4. QN	Однорічний пагін: інтенсивність зabarвлення (з-під сонячного боку, після видалення кутикули) VS (a)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
5. QN	Шпорець: за довжиною VS (a)	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
6. (+)	Вегетативна брунька: за	дуже мала	1	
		мала	3	

1	2	3	4	5
QN	розміром	середня	5	
	VS	велика	7	
	(a)	дуже велика	9	
7. (+) PQ	Веgetативна брунька: форма верхівки	загострена	1	
	VS	тупа	2	
	(a)	округла	3	
8. (+) QN	Веgetативна брунька: положення відносно пагона	притиснуте	1	
	VS	злегка відхилене	2	
	(a)	помітно відхилене	3	
9. QN	Листок: положення відносно пагона	спрямоване догори	3	
	VS	горизонтальне	5	
	(b)	спрямоване донизу	7	
10. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма	округла	1	
	VS	широкоовальна	2	
	(b)	еліптична	3	
11. (*) (+) QN	Листкова пластинка: кут	гострий	1	
	(+)	прямий або майже		
	кінчика	прямий	2	
	VS (b)	тупий	3	

1	2	3	4	5
12. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого зabarвлення верхнього боку VS (b)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
13. QN	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку VS (b)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
14. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VS (b)	слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
15. (+) PQ	Листкова пластинка: форма краю VS (b)	городчаста	1	
		пилчаста	2	
16. (*)	Черешок: за довжиною	короткий	3	
		середній	5	

1	2	3	4	5
QN	VS (b)	довгий	7	
17. QN	Черешок: опушення верхнього боку	відсутнє або дуже слабке	1	
	VS (b)	слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
		дуже сильне	9	
18. QN	Черешок: борозенка за глибиною	мілка	3	
	VS (b)	середня	5	
		глибока	7	
19. QL	Листок: положення залозок	лише на основі листка	1	
	VS (b)	на основі листка і на черешку	2	
		на черешку	3	
20. (* QN	Квітконіжка: за довжиною	коротка	3	
	VS (b)	середня	5	
		довга	7	
21. QL	Квітки на однорічних пагонах	відсутні	1	
	VS, (c)	наявні	9	
22. QN	Квітка: частота трапляння повних квіток (понад 5	відсутні або дуже рідко	1	
		рідко	3	

1	2	3	4	5
	пелюсток) VS (с)	помірно	5	
		часто	7	
		дуже часто	9	
23. QN	Квітка: за розміром VS (с)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
24. (+) QL	Квітка: розміщення пелюсток (квітки з п'ятьма пелюстками) VS, (с)	вільне	3	
		дотичне	5	
		перекриваються	7	
25. PQ	Чашолисток: форма VS (с)	трикутна	1	
		вузькоеліптична	2	
		еліптична	3	
		овальна	4	
		широкоовальна	5	
26. QN	Пелюстка: за розміром VS (b)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
27. (* (+) PQ	Пелюстка: форма VS (с)	еліптична	1	
		оберненошироко- еліптична	2	
		округла	3	
		оберненояйцеподібна	4	
28. QL	Пелюстка: хвилястість краю	слабка	3	
		помірна	5	

1	2	3	4	5
	VS (b)	сильна	7	
29.	Приймочка: положення відносно пиляків VS (c)	нижче	3	
QL		на одному рівні	5	
		вище	7	
30.	Плід: за розміром (*) MS QN (d)	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
		дуже великий	9	
31.	Плід: форма PQ VS (d)	округло- приплюснута	1	
		округла	2	
		овальна	3	
		видовжена	4	
32.	Плід: положення (*) максимального QN діаметра VS (d)	ближче до верхівки	1	
		ближче до середини	2	
		ближче до основи	3	
33.	Плід: симетрія (вид (*) спереду) QN VS (d)	нерівнобічна	1	
		рівнобічна	2	

1	2	3	4	5
34. PQ	Плід: форма верхівки VS (d)	загострена	1	
		плеската	2	
		увігнута	3	
35. QN	Плід: лійка плодоніжки за глибиною VS (d)	мілка	3	
		середня	5	
		глибока	7	
36. (* PQ	Плід: основне забарвлення VS (d)	білувате (прозоре)	1	
		зелене	2	
		жовтувато-зелене	3	
		жовте	4	
		оранжево-жовте	5	
		червоне	6	
		пурпурове	7	
		фіолетово-синє	8	
		темно-синє	9	
37. (* PQ	Плід: забарвлення м'якоті VS (d)	білувате	1	
		жовте	2	
		жовтувато-зелене	3	
		зелене	4	
		оранжеве	5	
		червоне	6	
38. QN	Плід: м'якоть за щільністю L (d)	нещільна	3	
		середньої щільності	5	
		щільна	7	

1	2	3	4	5
39. QN	Плід: соковитість м'якоті L (d)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
40. QN	Плід: кислотність L (d)	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
41. QN	Плід: вміст цукру L (d)	низький	3	
		середній	5	
		високий	7	
42. (* PQ	Плід: відокремлення кісточки від м'якоті L (d)	відокремлюється	3	
		частково відокремлюється	5	
		не відокремлюється	7	
43. (* QN	Кісточка: розмір MS (d)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
44. (* PQ	Кісточка: загальна форма в профіль VS (d)	округла	1	
		округло-еліптична	2	
		видовжено-еліптична	3	
45. (+ PQ	Кісточка: вид зі шва VS (d)	округла	1	
		еліптична	2	
		видовжена	3	
46. PQ	Кісточка: вид з основи	округла	1	
		округло-еліптична	2	

1	2	3	4	5
	VS (d)	видовжено-еліптична	3	
47.	Кісточка: симетрія в профіль VS (d)	не симетрична	1	
QN		симетрична	2	
48.	Кісточка: симетрія (вид зі шва) VS (d)	не симетрична	1	
QN		симетрична	2	
49.	Кісточка: положення максимальної ширини (вид зі шва) VS (d)	ближче до верхівки	1	
(*)		ближче до середини	2	
QN		ближче до основи	3	
50.	Кісточка: структура поверхні VS (d)	дрібнозерниста	1	
PQ		зерниста	2	
		груба	3	
		кована	4	
51.	Кісточка: краї спинних швів VS (d)	суцільні	1	
QL		переривчасті	2	
52.	Кісточка: черевний шов за шириною VS (d)	вузький	3	
QN		середній	5	
		широкий	7	

1	2	3	4	5
53. PQ	Кісточка: форма країв VS (d)	гострі	3	
		середні	5	
		тупі	7	
54. (+) QN	Кісточка: основа за шириною VS (d)	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
55. (+) QN	Кісточка: кут основи VS (d)	гострий	3	
		прямий або майже прямий	5	
		тупий	7	
56. (+) PQ	Кісточка: форма верхівки VS (d)	гостра	3	
		тупа	5	
		округла	7	
57. (* QN	Час початку цвітіння MG	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	
58. (* QN	Час досягання плодів MG	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів аличі (сливи розлогої, вишнесливи)

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

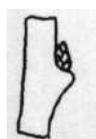
(а) щільність крони дерева, однорічний пагін, шпорець, вегетативна брунька: на голих деревах взимку або рано навесні до розпускання вегетативних бруньок;

(б) сила росту дерева, листкова пластинка, черешок листка: влітку, коли відбувається максимальний вегетативний ріст дерева, на повністю розвинених листках, у середній третині сильних пагонів поточного сезону на периферії дерева;

(с) квітка: на другій квітці або на квітках, що з'являються пізніше, на початку розкривання пиляків;

(д) плід: на 10 типових плодах, виділених з проби щонайменше 20 плодів, під час споживчої стиглості. Верхівкові плоди не враховують.

До 6 Вегетативна брунька: за розміром

1

Дуже мала

3

мала

5

середня

7

велика

До 7 Вегетативна брунька: форма верхівки

1

Загострена

2

тупа

3

округла

До 8 Вегетативна брунька: положення відносно пагона

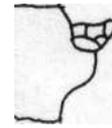
1

Притиснуте

2

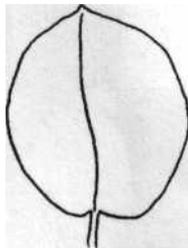
злегка відхилене

3

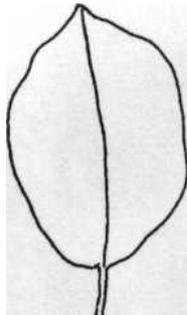
помітно відхилене

До 10 Листкова пластинка: форма

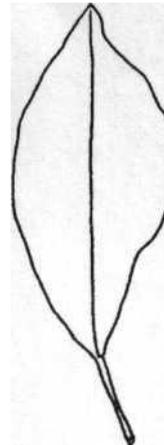
1

Округла

2

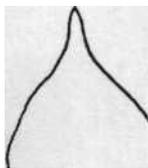
широкоовальна

3

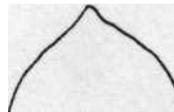
еліптична

До 11 Листкова пластинка: кут кінчика

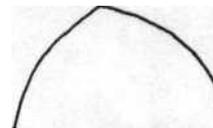
1

Гострий

2

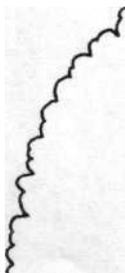
прямий або майже прямий

3

тупий

До 15 Листкова пластинка: форма краю

1

Городчаста

2

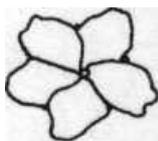
пилчаста

До 24 Квітка: розміщення пелюсток (квітки з п'ятьма пелюстками).

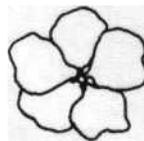
3

Вільне

5

дотичне

7

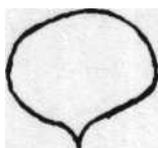
перекриваються

До 27 Пелюстка: форма

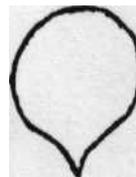
1

Еліптична

2

оберненоширокоеліптична

3

округла

4

оберненояйцеподібна

До 45 Кісточка: вид зі шва

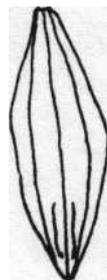
1

Округла

2

еліптична

3

видовжена

До 54 Кісточка: основа за шириною

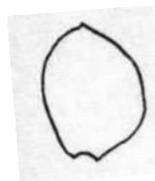
3

Вузька

5

середня

7

широка

До 55 Кісточка: кут основи

3

Гострий

5

прямий або майже прямий

7

тупий

До 56 Кісточка: форма верхівки

3

Гостра

5

тупа

7

округла

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Japanese plum (*Prunus salicina* Lindl. & other diploid plumps) (TG /84/3, UPOV) // Geneva. 1982-11-19. – 22 P. // URL: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg084.pdf>

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>
<p>1. Предмет Технічної анкети   1. Subject of the Technical Questionnaire</p> <p>1.1. Ботанічний таксон (вид)   (латинською мовою)   1.1 Botanical name species   (in Latin Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 40px;"> <i>Prunus divaricata</i> Ledeb.   </div> <p>1.2. Ботанічний таксон (вид)   (українською мовою)   1.2 Botanical name species   (in Ukrainian Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 40px;">   Алича (слива розлога, вишнеслива)   </div>
<p>2. Заявник(и)   2. Applicant(s)</p> <p>Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування   Name (denomination)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 30px;">   _____   </div>
<p>Автор(и)   Autor(s)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 30px;">   _____   </div>
<p>3. Назва сорту   3. Variety denomination</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 30px;">   _____   </div>
<p>4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту   4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety</p> <p>4.1. Схема селекції   4.1. Breeding scheme</p> <p>Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:</p> <p>4.1.1. схрещування   crossing</p> <p>а) контрольоване схрещування ..... ☐   a) controlled cross   (точно вказати батьківські сорти)   (please state parent varieties)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 20px;">   _____   </div> <p>б) частково відоме схрещування ..... ☐   b) partially known cross   (вказати відомий батьківський сорт(и))   (please state known parent variety(ies))</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 20px;">   _____   </div>

в) невідоме схрещування..... v) unknown cross	☐	
4.1.2. мутація..... mutation	☐	
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)		<input type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення..... discovery and development	☐	
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)		<input type="text"/>
4.1.4. інше..... other	☐	
(надати деталі) (please provide details)		<input type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety		
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties		
а) самозапилення..... a) self-pollination	☐	
б) перехресне запилення b) cross-pollination		
популяція..... population	☐	
синтетичний сорт..... synthetic variety	☐	
в) гібрид..... c) hybrid	☐	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g. Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular: а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.		
г) інші..... d) other	☐	
(надати детальну інформацію) (please provide details)		<input type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation		
а) живці..... a) cuttings	☐	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... b) <i>in vitro</i> propagation	☐	
в) інші (установлений метод)..... c) other (state method)	☐	<input type="text"/>
4.2.3. інші..... other	☐	
(надати детальну інформацію) (please provide details)		<input type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristis				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Дерево: сила росту Tree: vigor	слабка weak		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		сильна strong		7 ☐
5.2 (10)	Листкова пластинка: форма Leaf blade: shape	округла rounded		1 ☐
		широкоовальна broad oval		2 ☐
		еліптична elliptic		3 ☐
5.3 (11)	Листкова пластинка: кут кінчика Leaf blade: angle of tip	гострий acute		1 ☐
		прямий або майже прямий right-angled or almost right- angled		2 ☐
		тупий obtuse		3 ☐
5.4 (16)	Черешок: за довжиною Petiole: length	короткий short		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		довгий long		7 ☐
5.5 (30)	Плід: за розміром Fruit: size	дуже малий very small		1 ☐
		малий small		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		великий large		7 ☐
		дуже великий very large		9 ☐
5.6 (36)	Плід: основне забарвлення Fruit: main color	білувате (прозоре) whitish (<u>transparent</u>)		1 ☐
		зелене green		2 ☐
		жовтувато-зелене yellowish green		3 ☐
		жовте yellow		4 ☐
		оранжево-жовте orange yellow		5 ☐
		червоне red		6 ☐

		пурпурове purple	7 ☐
		фіолетово-синє violet blue	8 ☐
		темно-синє dark blue	9 ☐
5.7 (37)	Плід: забарвлення м'якоті Fruit: color of flesh	білувате whitish	1 ☐
		жовте yellow	2 ☐
		жовтувато-зелене yellowish green	3 ☐
		зелене green	4 ☐
		оранжеве orange	5 ☐
		червоне red	6 ☐
5.8 (57)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	1 ☐
		ранній early	3 ☐
		середній medium	5 ☐
		пізній late	7 ☐
		дуже пізній very late	9 ☐
5.9 (58)	Час досягання плодів Time of fruit ripening	дуже ранній very early	1 ☐
		ранній early	3 ☐
		середній medium	5 ☐
		пізній late	7 ☐
		дуже пізній very late	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

<p>Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety</p>	<p>Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the</p>	<p>Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety</p>
---	---	---	---

	similar variety(ies)		
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments <div style="border: 1px solid black; width: 600px; height: 20px; margin-left: 100px;"></div>			
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety 7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; width: 500px; height: 40px; margin-left: 100px;"></div>			
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; width: 500px; height: 40px; margin-left: 100px;"></div>			
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 10px;"></div>			
<div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 10px;"></div>			
(надати детальну інформацію) (please provide details) <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 10px;"></div>			
8. Дозвіл на використання Authorization for release а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?			

Так
YesНі
No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так
YesНі
No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так
YesНі
No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини.....Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів.....Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так.....
Yes

(просимо надати
деталі)
(please provide details as
specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

**Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи**
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів апельсинів та їх гібридів (група 2) (*Citrus L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Citrus L.* та їх гібридів: група 2 Апельсини та їх гібриди.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні живці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 живців діаметром 6–10 мм, узятих з 10 типових рослин, або, якщо цього вимагає компетентний орган, 10 однорічних щеплених дерев.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик. Перевага надається не отриманим через розмноження *in vitro*. Якщо матеріал був отриманий у результаті розмноження *in vitro*, про це заявник має повідомити.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Усі обстеження слід проводити на рослинах одного віку, не раніше ніж за три роки після садіння. Вік рослин повинен вказуватись.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин.*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості дерев:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: за довжиною (ознака 29);
- Плід: діаметр (ознака 30);
- Плід: переважаюче забарвлення (ознака 51);
- Плід: наявність пупка (вигляд з середини) (ознака 77);
- Час споживчої стиглості плодів (ознака 93).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(f) – див. пояснення в Розділі 8.

Список альтернативних назв і відповідних підгруп див. в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів апельсинів та їх гібридів

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Плоїдність L	диплоїд	2	
		триплоїд	3	
		тетраплоїд	4	
2. (* (+) PQ	Дерево: габітус VS	прямий	1	Salustiana (SWO)
		розлогий	2	Valencia late (SWO)
		обвислий	3	Washington Navel (SWO)
3. QN	Дерево: колючки за щільністю VS	відсутні або нещільні	1	Washington Navel (SWO)
		середньої щільності	2	Valencia late (SWO)
		щільні	3	Navelate (SWO)
4. QN	Дерево: колючки за довжиною MS	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	
5. QN	Листкова пластинка: за довжиною (апикальний листок у випадку складного листка) MS (a)	коротка	3	Valencia late (SWO)
		середня	5	Salustiana (SWO)
		довга	7	Navelate (SWO)
6. QN	Листкова пластинка: за	вузька	3	Lanelate (SWO)
		середня	5	Salustiana (SWO)

1	2	3	4	5
	шириною (як для 5) MS (a)	широка	7	Washington Navel (SWO)
7.	Листкова	мале	3	Navelate (SWO)
QN	пластинка: відношення довжина / ширина (як для 5) MS (a)	середнє	5	Salustiana (SWO)
		велике	7	Lanelate (SWO)
8.	Листкова	пряма або слабко		
QN	пластинка: форма поперечного перерізу (як для 5) VS (a)	увігнута	1	Salustiana (SWO)
		проміжна	2	Washington Navel (SWO)
		дуже увігнута	3	Sweet Navel (SWO)
9.	Листкова	відсутнє або	1	Washington Navel (SWO)
QN	пластинка: викривлення VS (a)	слабке		
		середнє	2	
		сильне	3	
10.	Листкова	відсутня або	1	Washington Navel (SWO)
QN	пластинка: пухирчастість VS	слабка		
		помірна	2	Summer Navel (SWO)

1	2	3	4	5
	(a)	сильна	3	Navel Mas Baro (SWO)
11. QN	Листкова пластинка: зелене забарвлення VS (a)	світле	3	Valencia Late (SWO)
		помірне	5	Washington Navel (SWO)
		темне	7	Navelina (SWO)
12. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VS (a)	відсутня або слабка	3	Washington Navel (SWO)
		помірна	5	
		сильна	7	
13. PQ	Листкова пластинка: надрізи краю VS (a)	відсутні	1	
		городчасті	2	
		зубчасті	3	
14. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS (a)	загострена	1	
		гостра	2	Salustiana (SWO)
		тупа	3	
		округла	4	Navelate (SWO)
15. (+) QL	Листкова пластинка: виямка на верхівці VS (a)	відсутня	1	Washington Navel (SWO)
		наявна	9	

1	2	3	4	5
16. QN	Черешок листка: за довжиною MS (a)	короткий	3	Lanelate (SWO)
		середній	5	Valensia
		довгий	7	Navelina (SWO)
17. QL	Черешок листка: крила VS (a)	відсутні	1	Salustiana (SWO)
		наявні	9	Newhall (SWO)
18. QN	Лише для сортів, у яких черешок листка з крилами Черешок: крила за шириною MS (a)	вузькі	3	Newhall (SWO)
		середні	5	
		широкі	7	
19. QN	Квітка: діаметр чашечки MS, (b)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
20. QN	Квітка: пелюстки за довжиною MS (b)	короткі	3	Newhall (SWO)
		середні	5	Lanelate (SWO)
		довгі	7	Salustiana (SWO)
21. QN	Квітка: пелюстки за шириною MS (b)	вузькі	3	Newhall (SWO)
		середні	5	Lanelate (SWO)
		широкі	7	Salustiana (SWO)

1	2	3	4	5
22. QN	Квітка: співвідношення довжина / ширина пелюсток MS (b)	мале	3	Summer Navel (SWO)
		середнє	5	Washington Navel (SWO)
		велике	7	Sanguinelli (SWO)
23. QN	Квітка: тичинки за довжиною MS (b)	короткі	3	Newhall (SWO)
		середні	5	Washington Navel (SWO)
		довгі	7	Valensia Late (SWO)
24. QL	Квітка: з'єднання тичинок біля основи VS (b)	відсутнє	1	
		наявне	9	Valensia Late (SWO)
25. PQ	Пиляк: забарвлення VG (b)	біле	1	
		світло-жовте	2	Washington Navel (SWO)
		жовте	3	Valensia Late (SWO)
26. QL	Пиляк: життєздатний пиллок VS (b)	відсутній	1	Washington Navel (SWO)
		наявний	9	
27. QN	Маточка: за довжиною	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	

1	2	3	4	5
	MS (b)			
28. PQ	Маточка: форма VS (b)	пряма	1	Washington Navel (SWO)
		вигнута	2	
		зігнута	3	
29. (* QN	Плід: за довжиною MS (c)	короткий	3	Comuna(SWO)
		середній	5	Valensia Late (SWO)
		довгий	7	Newhall (SWO)
30. (* QN	Плід: діаметр MS (c)	малий	3	Sanguinelli (SWO)
		середній	5	Valensia Late (SWO)
		великий	7	Washington Navel (SWO)
31. (* QN	Плід: відношення довжина / діаметр MS (c)	мале	3	Salustiana (SWO)
		середнє	5	Valensia Late (SWO)
		велике	7	Newhall (SWO)
32. (* QN	Плід: місце найширшої частини VS (c)	біля плодоніжки	1	
		посередині	2	Washington Navel (SWO)
		біля верхівки	3	
33. (* PQ	Плід: основна форма в центральної	пласка	1	Salustiana (SWO)
		злегка округла	2	Valensia Late (SWO)
		сильно округла	3	
		конусоподібна	4	

1	2	3	4	5
	частині (за винятком шийки, комірця, та ямки біля плодоніжки) VS, (с)			
34.	Лише для сортів	відсутня	1	Sanguinelli (SWO)
(*)	без шийки. Плід:	наявна	9	Washington Navel (SWO)
(+)	ямка біля			
QL	плодоніжки			
	VS (с)			
35.	Лише для сортів	мілка	3	Washington Navel (SWO)
QN	без шийки. Плід:			
	глибина ямки біля	середня	5	
	плодоніжки	глибока	7	
	MS (с)			
36.	Плід: кількість	відсутні або мала	1	Valensia Late (SWO)
QN	радіальних	середня кількість	2	Lanelate (SWO)
	жолобків біля	велика	3	
	плодоніжки			
	MS (с)			
37.	Плід: радіальні	короткі	3	
QN	жолобки біля	середні	5	
		довгі	7	

1	2	3	4	5
	ПЛОДОНІЖКИ за ДОВЖИНОЮ MS (e)			
38.	Плід: комірець	відсутній	1	Salustiana (SWO)
(+)	VG	наявний	9	
QL	(c)			
39.	Плід: загальна	плеската	1	Hamlin (SWO)
(+)	форма дистальної	злегка округла	2	Valensia Late (SWO)
QN	частини (виключаючи сосок, опуклість пупка та ямку на дистальному кінці)	сильно округла	3	
	VS (c)			
40.	Плід: ямка на	відсутня	1	Valensia Late (SWO)
(*)	дистальному кінці	наявна	9	
(+)	(c)			
QL				
41.	Плід: ареола	відсутня	1	Valensia Late (SWO)
(*)	VS	неповна	2	
QL	(c)	повна	3	Peret (SWO)
42.	Плід: тип ареоли	гладенький	1	Peret (SWO)
(+)	VS	виїмчастий	2	
QL	(c)	ребристий	3	
43.	Плід: діаметр	малий	3	

1	2	3	4	5
QN	ареоли	середній	5	Peret (SWO)
	MS (с)	великий	7	
44. QN	Плід: діаметр маточкового рубчика MS (с)	малий	3	Salustiana (SWO)
		середній	5	
		великий	7	
45. PQ	Плід: тенденція до збереження маточки VS (с)	відсутня	1	Valensia Late (SWO)
		частково наявна	2	Sangre Oval (SWO)
		добре виражена	3	
46. PQ	Плід: відкритий пупок VS (с)	відсутній	1	Ricalate (SWO)
		частково наявний	2	Navelate (SWO)
		завжди наявний	3	Washington Navel (SWO)
47. QN	Плід: діаметр відкритого пупка MS (с)	малий	3	Navelate (SWO)
		середній	5	Lanelate (SWO)
		великий	7	Washington Navel (SWO)
48. QN	Плід: опуклість пупка VS (с)	відсутня або слабка	1	Washington Navel (SWO)
		середня	2	
		сильна	3	
49.	Плід: радіальні	відсутні	1	Valensia Late (SWO)

1	2	3	4	5
QL	жолобки дистального кінця VS (с)	наявні	9	Salustiana (SWO)
50.	Плід:	відсутня	1	
QL	різнобарвність VS (с)	наявна	9	
51.	Поверхня плоду:	жовто-оранжеве	1	Pinalate (SWO)
(*)	переважаюче	оранжеве	2	Valensia Late (SWO)
PQ	забарвлення VS (с), (d)	темно-оранжеве	3	Washington Navel (SWO)
		оранжево-червоне	4	Navelate (SWO)
		червоне	5	Sanguinelli (SWO)
52.	Поверхня плоду:	гладенька	3	Sangre Doblefina (SWO)
QN	характер VS (с), (d)	помірно шерехата	5	Valensia Late (SWO)
		шерехата	7	
53.	Поверхня плоду:	майже	1	
PQ	розмір олійних залозок VS (с), (d)	однакового розміру		
		серед великих розміщені маленькі	2	
54.	Поверхня плоду:	малий	3	
QN	розмір найбільших	середній	5	
		великий	7	

1	2	3	4	5
	олійних залозок MS (c), (d)			
55. QN	Поверхня плоду: вираженість найбільших залозок VS (c), (d)	слабка	3	Valensia Late (SWO)
		середня	5	Bonanza (SWO)
		сильна	7	
56. PQ	Поверхня плоду: ямкуватість і горбкуватість олійних залозок VS (c), (d)	ямкуватість і горбкуватість відсутні	1	
		ямкуватість відсутня, горбкуватість наявна	2	
		ямкуватість наявна, горбкуватість відсутня	3	
		ямкуватість і горбкуватість наявні	4	
57. QN	Лише для сортів з ямкуватістю олійних залозок.	нещільна	3	
		середня	5	

1	2	3	4	5
	Поверхня плоду: щільність залозок VS (c), (d)	щільна	7	
58. QN	Лише для сортів з горбкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: щільність горбочків VS (c), (d)	нещільна	3	
		середня	5	
		щільна	7	
59. QN	Лише для сортів з горбкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: ступінь горбкуватості VS (c), (d)	слабкий	3	
		середній	5	
		сильний	7	
60. (* QN	Плодова шкірка: за товщиною MS (c), (d)	тонка	3	Navelate (SWO)
		середня	5	Valensia Late (SWO)
		товста	7	Newhall (SWO)
61. QN	Плодова шкірка: міцність	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
	MS (c), (d)			
62. PQ	Плід: забарвлення альbedo VS (c)	зеленувате	1	
		біле	2	
		світло-жовте	3	
		світло-оранжеве	4	
		рожеве	5	
		червонувате	6	
63. QL	Плід: різне забарвлення плям м'якоті VS (c), (e)	відсутнє	1	Valensia Late (SWO)
		наявне	9	Sanguinelli (SWO)
64. QL	Плід: двокольорові сегменти VS (c), (e)	відсутні	1	Valensia Late (SWO)
		наявні	9	Sanguinelli (SWO)
65. (* PQ	Плід: основне забарвлення м'якоті VS (c), (e)	світло-оранжеве	1	Valensia Late (SWO)
		помірно оранжеве	2	Washington Navel (SWO)
		темно-оранжеве	3	
		оранжево-червоне	4	Caracara (SWO)
		червоне	5	Sanguinelli (SWO)
66. QL	Плід: гіркота м'якоті (c), (e)	відсутня	1	
		наявна	9	

1	2	3	4	5
67. QN	Плід: щільність виповненості серцевини VS (с), (е)	відсутня або дуже нешільна	1	
		нешільна	3	Washington Navel (SWO)
		середня	5	Salustiana (SWO)
		щільна	7	
		дуже щільна	9	
68. QN	Плід: діаметр серцевини MS (с), (е)	малий	3	Salustiana (SWO)
		середній	5	Valensia Late (SWO)
		великий	7	Navelate (SWO)
69. QN	Плід: рудиментарність сегментів VS (с), (е)	відсутня або слабка	1	Valensia Late (SWO)
		проміжна	2	
		сильна	3	
70. QN	Плід: кількість добре розвинених сегментів MS (с), (е)	мала	3	Navelate (SWO)
		середня	5	Sanguinelli (SWO)
		велика	7	
71. QN	Плід: зчеплення сусідніх стінок сегментів MS (с), (е)	слабке	3	Navelina (SWO)
		середнє	5	Valensia Late (SWO)
		сильне	7	

1	2	3	4	5
72. QN	Плід: міцність стінок сегментів	слабка	3	Navelate (SWO)
		середня	5	Valensia Late (SWO)
	MS (с), (е)	сильна	7	Berna
73. QN	Плід: сокові мішечки за довжиною MS (с), (е)	короткі	3	Salustiana (SWO)
		середні	5	
		довгі	7	Washington Navel (SWO)
74. QN	Плід: сокові мішечки за товщиною MS (с), (е)	тонкі	3	
		середні	5	
		товсті	7	
75. QN	Плід: вираженість стінок сокових мішечків VS (с), (е)	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
76. QN	Плід: зчеплення сокових мішечків VS (с), (е)	слабке	3	
		середнє	5	
		сильне	7	

1	2	3	4	5
77. (*) PQ	Плід: наявність пупка VS (с)	відсутній або дуже рідко наявний	1	Valensia Late (SWO)
		частково наявний	2	
		завжди наявний	3	Washington Navel (SWO)
78. QN	Плід: розмір пупка (обстежувати з внутрішнього боку) MS (с)	малий	3	
		середній	5	Washington Navel (SWO)
		великий	7	Navelate (SWO)
79. QN	Плід: соковитість MS (с)	низька	3	
		середня	5	Washington Navel (SWO)
		висока	7	Salustiana (SWO)
80. QN	Плодовий сік: загальний вміст сухих розчинних речовин MS (с)	низький	3	Valensia Late (SWO)
		середній	5	Washington Navel (SWO)
		високий	7	Navelate (SWO)
81. QN	Плодовий сік: кислотність MS (с)	низька	3	Sucrena (SWO)
		середня	5	Washington Navel (SWO)
		висока	7	Valensia Late (SWO)

1	2	3	4	5
82. QN	Плід: міцність волокна MS (с)	слабка	3	Salustiana (SWO)
		середня	5	Washington Navel (SWO)
		сильна	7	
83. (+) QN	Плід: кількість насінин (для контрольованого самоzapилення) MS (с)	відсутні або дуже мала	1	Washington Navel (SWO)
		мала	3	Valensia Late (SWO)
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	Comuna (SWO)
84. (+) QN	Плід: кількість насінин (для вільноzapильних сортів) MS (с)	відсутні або дуже мала	1	Salustiana (SWO)
		мала	3	Valensia Late (SWO)
		середня	5	
		велика	7	Pineapple (SWO)
85. (* QL	Насінина: поліембріонія (багатозародковість) VS (f)	відсутня	1	
		наявна	9	Valensia Late (SWO)
86. QN	Насінина: за довжиною MS (f)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	

1	2	3	4	5
87. QN	Насінина: за шириною MS (f)	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
88. QL	Насінина: поверхня VS (f)	гладенька	1	
		зморшкувата	2	
89. QN	Лише для сортів із зморшкуватою поверхнею насінини. Насінина: випуклість зморшок VS (f)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
90. PQ	Насінина: зовнішнє збарвлення VS (f)	зеленувате	1	
		білувате	2	Comuna (SWO)
		жовтувате	3	
		рожевувате	4	
		коричнювате	5	
91. PQ	Насінина: внутрішнє збарвлення насінневої шкірки	біле	1	Surena (SWO)
		світло-жовте	2	
		світло-коричневе	3	
		помірно коричневе	4	Comuna (SWO)

1	2	3	4	5
	VS (f)	темно-коричневе	5	
		червоне	6	
		пурпурове	7	
92. PQ	Лише для сортів з поліембріонією. Насінина: забарвлення сім'ядолей VS (f)	біле	1	Comuna (SWO)
		кремове	2	
		світло-зелене	3	
		темно-зелене	4	
93. (* QN	Час споживчої стиглоті MG	ранній	3	Navelina (SWO)
		середній	5	Salustiana (SWO)
		пізній	7	Valensia Late (SWO)
94. (* QL	Плід: партенокарпія L (c)	відсутня	1	Comuna (SWO)
		наявна	9	Washington Navel (SWO)
95. (+ QL	Рослина: самонесумісність L	відсутня	1	Pineapple (SWO)
		наявна	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів апельсинів та їх гібридів

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Листок. Обстежують під час повного розвитку листків у середній третині наймолодшої гілки, не беручи до уваги ознаки активного росту.

(b) Квітка. Якщо не вказано інше, обстеження квіткових бруньок і квіток має бути зроблено на верхівковій квітковій бруньці; на квітці – під час повного цвітіння рослин сорту. Спостереження проводять на розкритих квітках у перший день цвітіння.

(c) Плід. Обстежують плоди в стадії оптимальної стиглості. Експертиза плодів має бути зроблена в стислі строки, як тільки вони досягли збиральної стиглості.

Усі плоди для досліджень беруть з периферійної частини дерева. Плоди неправильної форми, яка є наслідком росту в суплідді, не враховують.

(d) Поверхня плоду і плодова шкірка. Обстежують середню частину плоду між верхівкою і основою. Обстеження на олійність плодової шкірки проводять через 3–7 діб після збирання.

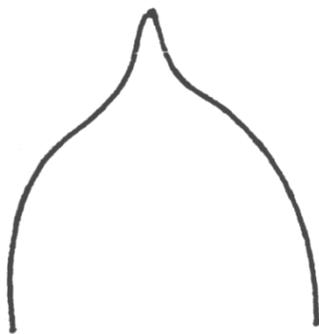
(e) М'якоть плоду. Обстежують на поперечному перерізі через середину плоду.

(f) Насінина. Обстежують щойно зібране насіння.

До 2 Дерево: габітус

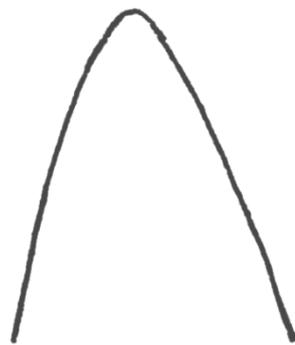
Обстежують негайно після збирання врожаю.

До 14 Листкова пластинка: форма верхівки

1

Загострена

2

гостра

3

тупа

4

округла

До 15 Листкова пластинка: виямка на верхівці

1

Відсутня

9

наявна

До 33.Плід: основна форма в центральній частині (за винятком шийки, комірця та ямки біля плодоніжки)

1

Пласка

2

злегка округла

3

сильно округла

4

конусоподібна

До 34 Лише для сортів без шийки. Плід: ямка біля плодоніжки

1

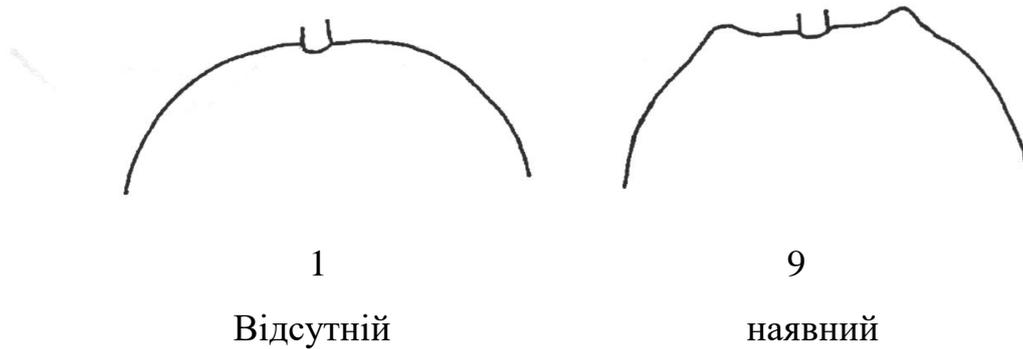
Відсутня

9

наявна

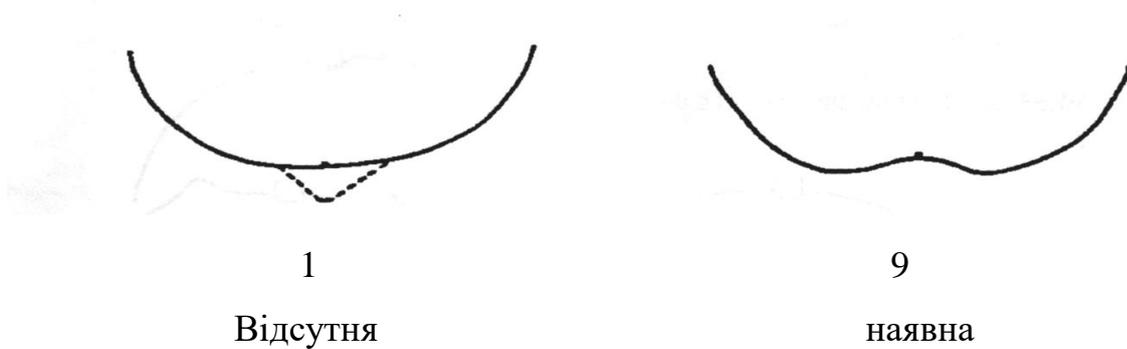
До 38 Плід: комірець

До 39. Плід: загальна форма дистальної частини (виключаючи сосок, опуклість пупка та ямку на дистальному кінці).

До 40 Плід: ямка на дистальному кінці

До 42 Плід: тип ареоли

До 83 Плід: кількість насінин (контрольоване самозапилення)

Контрольоване самозапилення необхідне для відповідної продуктивності насіння.

До 84 Плід: кількість насінин (вільне запилення)

Вільне запилення означає природне запилення між деревами одного сорту.

До 95 Рослина: самонесумісність

Сорт самонесумісний, коли фертильний пилок його квітки або інших квіток того самого сорту не здатний запліднити зав'язь.

Група 2 – Альтернативні назви і відповідні підгрупи

Латинська назва	Підгрупа	
<i>Citrus aurantium</i> L.	SOR	
<i>Citrus anrea</i> hort. ex Tanaka	SWO	
<i>Citrus candiculat</i> hort. ex Yu. Tan	SOR	
<i>Citrus funadoko</i> hort. ex. Yu. Tanaka	SWO	
<i>Citrus iriomotensis</i> hort. ex Tanaka	HOR	
<i>Citrus iyo</i> hort.ex Tanaka	SWO	
<i>Citrus luteoturgida</i> hort. ex Tanaka	SWO	
<i>Citrus maderaspatana</i> hort. ex Tan.	SOR	
<i>Citrus myrtifolia</i> Raf.	SOR	
<i>Citrus neoaurantium</i> Tanaka	SOR	
<i>Citrus oblonga</i> hort. ex Yu. Tanaka	SWO	
<i>Citrus papillaris</i> Blanco	HOR	
<i>Citrus pseudopapillaris</i> Tanaka	HOR	
<i>Citrus rokugatsu</i> hort. ex Yu. Tanaka	SOR	
<i>Citrus shunkokan</i> hort. ex Tanaka	SWO	
<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck	SWO	Sweet Orange
<i>Citrus sinograndis</i> hort. ex Yu.	SWO	

Tanaka		
<i>Citrus taiwanica</i> Tanaka & Y. Shimada	HOR	
<i>Citrus tamurana</i> hort. ex Tanaka	SWO	
<i>Citrus tankan</i> Hayta	SWO	
<i>Citrus ujukitsu</i> Tanaka	SWO	
<i>Citrus yanbaruensis</i> hort. ex Tanaka	SOR	

Список прикладів сортів апельсину

1	2
Bonanza	SWO
Caracara	SWO
Comuna	SWO
Hamlin	SWO
Lanelate	SWO
Navel Mas Baró	SWO
Navelate	SWO
Navelina	SWO
Newhall	SWO
Peret	SWO
Pineapple	SWO
Pinalate	SWO
Ricalate	SWO
Salustiana	SWO
Sangre Doblefina	SWO
Sangre Oval	SWO
Sanguinelli	SWO
Sucreña	SWO
Summer Navel	SWO

1	2
Sweet Navel	SWO
Valencia Late	SWO
Washington Navel	SWO

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of *Citrus* L. – Group 2. Oranges. (TG /202/1, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 40 P. // URL: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg202.pdf>

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)										
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY										
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>										
1. Предмет Технічної анкети										
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 40%; padding: 5px;"> Підгрупа: (i) SOR _____ (ii) SWO _____ (iii) HOR _____ </td> <td style="width: 60%;"></td> </tr> </table>	Підгрупа: (i) SOR _____ (ii) SWO _____ (iii) HOR _____									
Підгрупа: (i) SOR _____ (ii) SWO _____ (iii) HOR _____										
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 40%; padding: 5px;"> 1. Subject of the Technical Questionnaire 1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language) </td> <td style="width: 60%; padding: 5px;"> <table border="1" style="width: 100%; height: 40px;"> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Citrus L.</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">_____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">(вказати вид) (indicate species)</td> </tr> </table> </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> 1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language) </td> <td style="padding: 5px;"> <table border="1" style="width: 100%; height: 40px;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Апельсин</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">_____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">(вказати вид) (indicate species)</td> </tr> </table> </td> </tr> </table>	1. Subject of the Technical Questionnaire 1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<table border="1" style="width: 100%; height: 40px;"> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Citrus L.</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">_____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">(вказати вид) (indicate species)</td> </tr> </table>	<i>Citrus L.</i>	_____	(вказати вид) (indicate species)	1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<table border="1" style="width: 100%; height: 40px;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Апельсин</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">_____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">(вказати вид) (indicate species)</td> </tr> </table>	Апельсин	_____	(вказати вид) (indicate species)
1. Subject of the Technical Questionnaire 1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<table border="1" style="width: 100%; height: 40px;"> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Citrus L.</i></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">_____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">(вказати вид) (indicate species)</td> </tr> </table>	<i>Citrus L.</i>	_____	(вказати вид) (indicate species)						
<i>Citrus L.</i>										
_____										
(вказати вид) (indicate species)										
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<table border="1" style="width: 100%; height: 40px;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Апельсин</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">_____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">(вказати вид) (indicate species)</td> </tr> </table>	Апельсин	_____	(вказати вид) (indicate species)						
Апельсин										
_____										
(вказати вид) (indicate species)										
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)										
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;"></td> <td style="width: 70%; border: 1px solid black; height: 30px;">_____</td> </tr> </table>		_____								
	_____									
Автор(и) Autor(s)										
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;"></td> <td style="width: 70%; border: 1px solid black; height: 30px;">_____</td> </tr> </table>		_____								
	_____									
3. Назва сорту 3. Variety denomination										
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;"></td> <td style="width: 70%; border: 1px solid black; height: 30px;">_____</td> </tr> </table>		_____								
	_____									
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety										
4.1. Схеми селекції 4.1. Breeding scheme										
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:										
4.1.1. схрещування crossing										
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)										
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%; border: 1px solid black; height: 30px;">_____</td> </tr> </table>		_____								
	_____									

б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.4. інше ..... ☐ other	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(надати деталі) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) перехресне запилення b) cross-pollination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
популяція ..... ☐ population	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g. Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.3. інші ..... ☐ other	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
	Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (29)	Плід: за довжиною Fruit: length	короткий short	Comuna (SWO)	3 ☐
		середній medium	Valensia Late (SWO)	5 ☐
		довгий long	Newhall (SWO)	7 ☐
5.2 (30)	Плід: діаметр Fruit: diameter	малий small	Sanguinelli (SWO)	3 ☐
		середній medium	Valensia Late (SWO)	5 ☐
		великий large	Washington Navel (SWO)	7 ☐
5.3 (51)	Поверхня плоду: переважаюче забарвлення Fruit surface: predominant color(s)	жовто-оранжеве yellow orange	Pinalate (SWO)	1 ☐
		оранжеве medium orange	Valensia Late (SWO)	2 ☐
		темно-оранжеве dark orange	Washington Navel (SWO)	3 ☐
		оранжево-червоне orange red	Navelate (SWO)	4 ☐
		червоне red	Sanguinelli (SWO)	5 ☐
5.4 (77)	Плід: наявність пупка Fruit: presence of navel	відсутній або дуже рідко наявний absent or very rare	Valensia Late (SWO)	1 ☐
		частково наявний occasionally present		2 ☐
		завжди наявний always present	Washington Navel (SWO)	3 ☐
5.5 (93)	Час споживчої стиглості Time of maturity of fruit for consumption	ранній early	Navelina (SWO)	3 ☐
		середній medium	Salustiana (SWO)	5 ☐
		пізній late	Valensia Late (SWO)	7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety 7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
(надати детальну інформацію) (please provide details) <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
8. Дозвіл на використання Authorization for release а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини.....Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів.....Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевіреном на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так.....

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні.....

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів аронії чорноплідної (*Aronia melanocarpa*
(Michx.) Elliot.) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Aronia melanocarpa* (Michx.) Elliot.

2. Необхідний рослинний матеріал – дворічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити шість дворічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками, відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли повного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше шість рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $2,5 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі виміри кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше шість рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання шести рослин або частин шести рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених шести рослин або частин шести рослин;

VG: візуальна разова оцінка шести рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених шести рослин або частин шести рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють

або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Кущ: габітус (ознака 1);
- Суцвіття: щільність (ознака 14);
- Квітка: забарвлення пелюсток (ознака 15);
- Плід: забарвлення (ознака 17).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів аронії чорноплідної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* QN	Кущ: габітус VS 4	прямий	1	
		піднесений	2	
		розлогий	3	
		обвислий/пониклий	4	
2. QL	Кущ: сила росту пагона VS 3	слабка	3	
		середня	5	
		велика	7	
3. PQ	Пагін однорічний: забарвлення VS 3	червоно-буре	1	
		темно-сіре	2	
4. (+ QN	Кущ: кількість пагонів MS 2	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
5. (+ QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
6. (+ QN	Листок: за шириною MS 2	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	

1	2	3	4	5
7. QN	Листок: співвідношення довжина / ширина MS 2	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
8. (* PQ	Листок: форма VS 2	еліптична	1	
		оберненояйцеподібн а	2	
9. QL	Листок: розсіченість VS 2	відсутня	1	
		наявна	9	
10. (* QN	Листок: опушення нижнього боку VS 2	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
11. QL	Листок: глянсуватість VS 2	відсутня	1	
		наявна	9	
12. QL	Листок: антоціанове зabarвлення черешка VS 2	відсутнє	1	
		наявне	9	

1	2	3	4	5
13. (+) QN	Суцвіття (складний щиток): діаметр MS 2	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
14. (*) QN	Суцвіття: за щільністю VS 2	нещільне	3	
		середньої щільності	5	
		щільне	7	
15. (*) PQ	Квітка: забарвлення пелюсток VS 2	біле	1	
		рожеве	2	
		інше	3	
16. PQ	Плід: форма VS 3	куляста	1	
		сплюснутоокругла	2	
17. (*) PQ	Плід: забарвлення VS 3	чорно-пурпурове	1	
		чорне	2	
		інше	3	
18. (+) QN	Плід: діаметр MS 3	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
19. QL	Плід: восковий наліт VS 3	відсутній	1	
		наявний	9	
20. (*)	Час початку цвітіння	ранній	3	
		середній	5	

1	2	3	4	5
(+) QN	MG 1	пізній	7	
21. (+) QN	Плоди: час достигання MG 3	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів аронії чорноплідної

Коди фаз росту й розвитку рослин аронії чорноплідної, в які слід робити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	стиглі плоди
4	період спокою

Загальний вигляд куща аронії
чорноплідної

Суцвіття

Плоди

До 4 Кущ: кількість пагонів, шт.

Мала – до 20, середня – 20–30, велика – понад 30.

До 5 Листок: за довжиною, см

Короткий – до 4, середній – 4–6, довгий – понад 6.

До 6 Листок: за шириною, см

Вузкий – до 3, середній – 3–5, широкий – понад 5.

До 13 Суцвіття (складний щиток): діаметр, см

Малий – до 5, середній – 5–6, великий – понад 6.

До 18. Плід: діаметр, мм

Малий – до 6, середній – 6–10, великий – понад 10.

До 20 Час початку цвітіння, декада, місяць

Ранній – III декада травня, середній – I декада червня, пізній – після I-ї декади червня.

До 21 Плоди: час досягання, декада, місяць

Ранній – I декада вересня, середній – II декада вересня, пізній – III декада вересня.

9. Література

1. Блинова К. Ф. и др. Ботанико-фармакогностический словарь: Справ. пособие/ Под ред. К. Ф. Блиновой, Г. П. Яковлева. – М.: Высш. шк., 1990. – 167 с.

2. Бурмистров А. Н., Никитина В. А. Медоносные растения и их пыльца: Справочник. – М.: Росагропромиздат, 1990. – С. 17–192 с.

3. Виноградова Ю., Куклина А. Знакомая и незнакомая «черноплодка». – Наука и жизнь. – 2006. – № 2.

4. Коновалов И. Н. Род 3. Арония – *Aronia Pers.* // Деревья и кустарники СССР. Дикорастущие, культивируемые и перспективные для интродукции. / Ред. Тома С. Я. Соколов. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1954. – Т. III. Покрытосеменные. Семейства Троходендроновые – Розоцветные. – С. 485.

5. Универсальная энциклопедия лекарственных растений / Сост. И. Н. Путырский, В. Н. Прохоров. – М.: Махаон, 2000. – С. 60–61.

10. Технічна анкета аронії чорноплідної

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Aronia melanocarpa (Michx.) Elliot."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Аронія чорноплідна"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування..... a) controlled cross	☐ <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування..... b) partially known cross	☐ <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування..... v) unknown cross	☐
4.1.2. мутація..... mutation	☐
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення..... discovery and development	☐
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	<input type="text"/>
4.1.4. інше..... other	☐
(надати деталі) (please provide details)	<input type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення..... a) self-pollination	☐
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція..... population	☐
синтетичний сорт..... synthetic variety	☐
в) гібрид..... c) hybrid	☐
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g. Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначити, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші..... d) other	☐
(надати детальну інформацію) (please provide details)	<input type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці..... a) cuttings	☐
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... b) <i>in vitro</i> propagation	☐
в) інші (установлений метод)..... c) other (state method)	☐
4.2.3. інші..... other	☐
(надати детальну інформацію) (please provide details)	<input type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Кущ: габітус Shrub: habit	прямий erect		1 ☐
		піднесений ascending		2 ☐
		розлогий spreading		3 ☐
		обвислий/пониклий drooping		4 ☐
5.2 (14)	Суцвіття: за щільністю Inflorescence: density	нещільне sparse		3 ☐
		середньої щільності medium density		5 ☐
		щільне dense		7 ☐
5.3 (15)	Квітка: забарвлення пелюсток Flower: color of petals	біле white		1 ☐
		рожеве pink		2 ☐
		інше other		3 ☐
5.4 (17)	Плід: забарвлення Fruit: color	чорно-пурпурове black purple		1 ☐
		чорне black		2 ☐
		інше other		3 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
Коментарі Comments	_____			

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p> <p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p> <p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз</p>	

розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи сортів бузини чорної (*Sambucus nigra* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Sambucus nigra* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – трирічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити п'ять трирічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій

колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 3,0$ м.

3.5 Метод дослідження. Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з

практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Рослина (дерево): форма крони (ознака 4);
- Складний листок: кількість листочків (ознака 10).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів бузини чорної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* QL	Рослина: життєва форма VS 5	дерево	1	
		кущ	2	
2. (* (+ QN	Рослина: за висотою MG 5	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
3. (* QL	Рослина: габітус VS 5	прямий	1	
		напівпрямий	2	
		розлогий	3	
4. (* PQ	Рослина (дерево): форма крони VS 5	пірамідальна	1	
		куляста	2	
		плакуча	3	
		інша	4	
5. (* QL	Гілки: положення VS 5	висхідне	1	
		горизонтальне	2	
		поникле	3	
6. QN	Однорічний пагін: інтенсивність бурого забарвлення кори VS 5	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
7. QN	Однорічний пагін: інтенсивність бурого	слабка	3	
		середня	5	

1	2	3	4	5
	забарвлення сочевичок VS 5	сильна	7	
8. (* (+ QN	Однорічний пагін: діаметр серцевини MS 5	малий середній великий	3 5 7	
9. (* (+ QN	Складний листок: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
10. (* (+ QN	Складний листок: кількість листочків MS 2	мала середня велика	3 5 7	
11. (* PQ	Листочок: форма VS 2	яйцеподібна видовжено- яйцеподібна	1 2	
12. (+ QN	Листочок: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
13. (* QN	Листочок: за шириною MS 2	вузький середній широкий	3 5 7	

1	2	3	4	5
14. PQ	Складний листок: забарвлення VS 2	зелене	1	
		сіро-зелене	2	
15. (* QL	Складний листок: опушення жилок VS 2	відсутнє	1	
		наявне	9	
16. (* (+ QN	Суцвіття: діаметр MS 2	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
17. (* (+ QN	Квітка: діаметр віночка MS 2	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
18. (* PQ	Квітка: забарвлення пелюстки VS 2	біле	1	
		жовтувато-біле	2	
19. QN	Гроно: за щільністю VS 3	нещільне	3	
		помірне	5	
		щільне	7	
20. (+ QN	Гроно: ніжка за довжиною MS 3	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	

1	2	3	4	5
21. QN	Гроно: кількість гілочок 1-го порядку MS 3	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
22. QN	Супліддя: кількість плодів MS 3	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
23. (* PQ	Ягода: форма VS 3	куляста	1	
		овальна	2	
		інша	3	
24. (* QN	Ягода: за довжиною MS 3	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
25. (* PQ	Ягода: відтінок чорного забарвлення VS 3	ліловий	1	
		фіолетовий	2	
		інший	3	
26. QN	Ягода: кількість насінин MS 4	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
27. (* (* QN	Насіння: маса 1000 шт. MS 4	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів бузини чорної

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	стигли плоди
4	стигле насіння
5	листопад

Суцвіття і плоди бузини чорної

До 2 Рослина: за висотою, м

Низька – до 4, середня – 4–6; висока – понад 6.

До 8 Однорічний пагін: діаметр серцевини, частина від діаметра пагона

Малий – до 0,5; середній – 0,5; великий – понад 0,5.

До 9 Складний листок: за довжиною, см

Короткий – до 15, середній – 15–25, довгий – понад 25.

До 10 Складний листок: кількість листочків, шт.

Мала – 3, середня – 5, велика – 7 і більше.

До 12 Листочок: за довжиною, см

Короткий – до 5, середній – 5–10, довгий – понад 10.

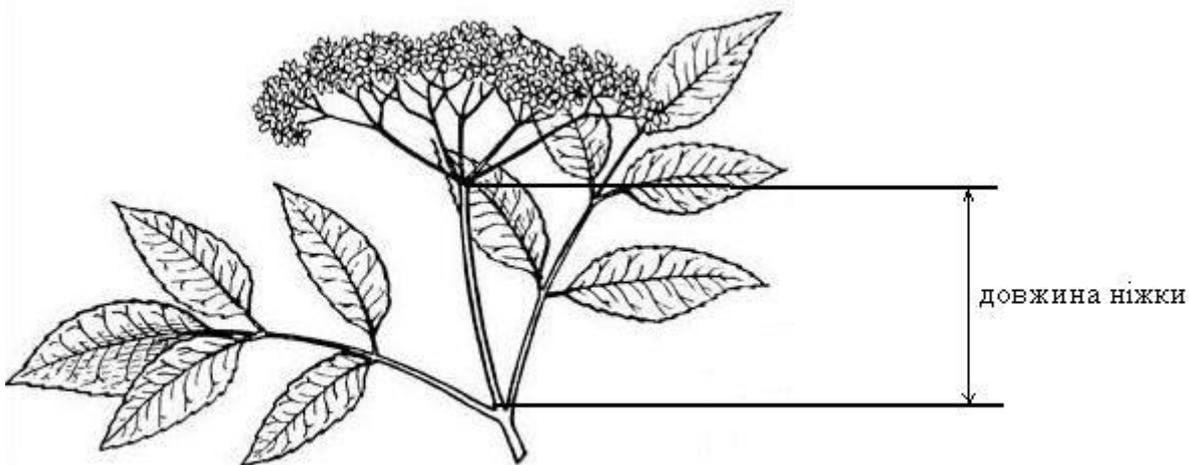
До 16 Суцвіття: діаметр, см

Малий – до 12, середній – 12–18, великий – понад 18.

До 17 Квітка: діаметр віночка, мм

Малий – до 5, середній – 5–7, великий – понад 7.

До 20 Гроно: ніжка за довжиною

До 24 Ягода: за довжиною, мм

Коротка – до 5, середня – 5–7, довга – понад 7.

До 27 Насіння: маса 1000 шт., г

Мала – до 1,5; середня – 2,0–3,0; велика – понад 3,0.

9. Література

1. Біленко В. Г. Технологія вирощування лікарських рослин і використання їх у медичній та ветеринарній практиці. / В. Г. Біленко, В. І. Лушпа, Б. Є. Якубенко, Д. С. Волох. – К.: Арістей, 2007. – С. 177–181.

2. Определитель высших растений Украины. – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 246.

3. Українська сільськогосподарська енциклопедія. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1970. – Т. 1. – С. 153.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Sambucus nigra L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Бузина чорна"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	

в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation (визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development (точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.4. інше ..... ☐ other (надати деталі) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
<p>Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.</p> <p>Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:</p>	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other (надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.3. інші ..... ☐ other (надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Рослина: за висотою Plant: height	низька low		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		висока high		7 ☐
5.2 (4)	Рослина (дерево): форма крони Plant (tree): shape of crown	пірамідальна pyramidal		1 ☐
		куляста spherical		2 ☐
		плакуча weeping		3 ☐
		інша other		4 ☐
5.3 (10)	Складний листок: кількість листочків Compound leaf: number of leaves	мала few		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		велика many		7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорт(ів)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p>	
<p>_____</p>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <p>_____</p>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p> <p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо. The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.</p> <p>_____</p>	
<p>10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може</p>	

вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

_____

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи
Applicant's name

_____

Підпис
Signature

_____

Дата
Date

____-____-____

Методика
проведення експертизи сортів вишні звичайної і вишнево-черешневих
гібридів (*Prunus cerasus* L., *Prunus* × *gondouinii* (Poit. & Turpin) Rehder на
відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет методики

Методика стосується всіх сортів *Prunus cerasus* L., *Prunus* × *gondouinii* (Poit. & Turpin) Rehder.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити п'ять однорічних саджанців або 3 пагони з бруньками, або 5 сплячих пагонів для щеплення, достатніх для відтворення 5-ти дерев. Використовують підщепи, рекомендовані повноважним органом.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 дерев. Рекомендована схема розміщення дерев $4,0 \times 2,5$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення вказано в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин росли*

Експертизі підлягає щонайменше п'ять рослин. Ознаки плоду і кісточки визначають на 15 плодах, взятих по три штуки з кожного з п'яти дерев.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, однорічний пагін: довжина міжвузля);

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, пагін: антоціанове забарвлення верхівки під час активного росту);

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту. 4.3 *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: розмір (ознака 27);
- Плід: забарвлення шкірки (ознака 36);
- Плід: забарвлення м'якоті (ознака 37);
- Плід: забарвлення соку (ознака 38);
- Час початку цвітіння (ознака 46);
- Час початку досягання плодів (ознака 47).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a) – (d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів вишні звичайної і вишнево-черешневих гібридів

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (+) QN	Дерево: за силою росту MG (a)	дуже слабке	1	Demesova, Kelleriis 14, Samor
		слабке	3	Gerema, Nana, Норд Стар
		помірне	5	Karneol, Montmorency, Подбельська
		сильне	7	Kantorjanosi 3, Pándy Bb. 119, Альфа
		дуже сильне	9	Érdi nagygyümölcsű, Piramis
2. (* (+) PQ	Дерево: габітус VG (a)	прямий	1	Oblachinska, Piramis, Tarina, Альфа
		напівпрямий	2	Safir, Újfehértói fűrtös, Норд Стар, Тургенєвка
		розлогий	3	Karneol, Montmorency, Samor, Подбельська
		пониклий	4	Ciganymeggy 7
3. (* (+) QN	Дерево: галуження VG (a)	слабке	3	Meteor korai, Piramis, Samor
		помірне	5	Morsam, Pándy Bb 119, Тургенєвка, Подбельська, Норд Стар
		сильне	7	Cigánymeggy 7, Montmorency, Safir,

1	2	3	4	5
				Альфа
4. (+) PQ	Дерево: розташування бруньок VG (a)	уздовж усієї гілки	1	Maliga emléke, Piramis, Норд Стар, Тургенєвка
		лише на середній і периферійній частині гілки	2	Érди jubileum, Meteor, Morava, Подбєльська
		лише на периферійній частині гілки	3	Cigánymeggy 7, Samor, Schattenmorelle
5. QN	Молодий пагін: антоціанове збарвлення верхівки (під час активного росту) VS	відсутнє або дуже слабке	1	Cigánymeggy 59, Meteor, Подбєльська
		слабке	3	Kelleriis 16, Montmorency, Тургенєвка
		помірне	5	Érди bõtermõ, Meteor korai, Schattenmorelle, Норд Стар
		сильне	7	Érди jubileum, Fanal
		дуже сильне	9	Érди nagygyümölcsű, Topas
6. QN	Молодий пагін: опушення верхівки (під час активного росту) VS	слабке	3	Cigánymeggy 7, Csengõdi, Karneol
		помірне	5	Favorit, Morava
		сильне	7	Cigánymeggy 59

1	2	3	4	5
7. (* (+ QL (a)	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною VS	нормальні	1	Fanal, Montmorency, Pándy 279, Подбельська, Тургенєвка
		короткі	2	Норд Стар
8. QN (a)	Однорічний пагін: кількість сочевичок MS	мала	3	Gerema, Kelleriis 16, Альфа
		середня	5	Meteor, Pándy Bb. 119, Подбельська
		велика	7	Maliga emléke, Meteor korai, Piramis, Тургенєвка
9. QN (b)	Листкова пластинка: за довжиною MS	коротка	3	Cigánymeggy C. 404, Meteor, Oblachinska, Норд Стар
		середня	5	Karneol, Kántorjánosi 3, Kelleriis 16, Альфа, Подбельська
		довга	7	Érdi bőtermő, Favorit, Maliga emléke, Тургенєвка
10. QN (b)	Листкова пластинка: за шириною MS	вузька	3	Montmorency, Schattenmorelle, Тургенєвка
		середня	5	Karneol, Kelleriis 16, Pándy Bb 119, Норд Стар

1	2	3	4	5
		широка	7	Érdi bőtermő, Maliga emleke, Подбєльська
11. (* QN	Листкова пластинка: вiдношення довжина / ширина	мале	3	Cigánymeggy 7, Kelleriis 16, Подбєльська
MS (b)		середнє	5	Karneol, Maliga emleke, Норд Стар
		велике	7	Favorit, Meteor korai, Oblachinska, Тургенєвка
12. QN	Листкова пластинка: iнтенсивнiсть зеленого зabарвлення верхнього боку	слабка	3	Cigánymeggy 59, Pipacs 1
		помiрна	5	Karneol, Morina, Schattenmorelle, Альфа, Шалуня
	VS (b)	сильна	7	Pándy Bb. 119, Норд Стар, Тургенєвка
13. QN	Листкова пластинка: глянсуватiсть	вiдсутня або дуже слабка	1	Csengődi, Schattenmorelle
	VS (b)	помiрна	2	Debreceni bőtermő, Nana, Подбєльська
		сильна	3	Karneol, Montmorensy, Альфа, Норд Стар
14. (*	Листок: черешок за довжиною	короткий	3	Karneol, Kelleriis 16, Oblachinska, Норд Стар

1	2	3	4	5
QN	MS (b)	середній	5	Maliga emléke, Montmorency, Újfehértói fürtös, Тургенєвка, Подбельська, Альфа
		довгий	7	Favorit, Piramis
15. QN	Листок: антоціанове збарвлення черешка (верхній бік) VS (b)	слабке	3	Gerema, Oblachinska, Норд Стар
		помірне	5	Favorit, Шалунья
		сильне	7	Fanal, Montmorency, Safir, Тургенєвка, Подбельська
16. QN	Листок: відношення довжина листяної пластинки / довжина черешка MS, (b)	мале	3	Favorit, Pipacs 1
		середнє	5	Montmorency, Schattenmorelle, Тургенєвка, Подбельська
		велике	7	Karneol, Kelleriis 16, Meteor, Норд Стар
17. (* (+) QL	Листок: нектарники VS	відсутні	1	North Star, Oblachinska
		наявні	9	Favorit, Piramis, Альфа, Подбельська, Тургенєвка
18. (+) PQ	Нектарники: розміщення VS	лише біля основи листяної	1	Karneol, Meteor, Подбельська

1	2	3	4	5
		пластинки		
		як біля основи листяної пластинки, так і на черешку	2	Favorit, Montmorensy, Альфа, Тургенєвка
		лише на черешку	3	Kantorjanosi 3, Pírac 1, Tarina
19. (+) PQ	Нектарники: зabarвлення VS	зеленувато- жовте	1	Samor
		оранжево-жовте	2	Kantorjanosi 3, Safir, Topas
		світло-червоне	3	Cigánymeggy 7, Érdi bötermő, Oblachinska, Альфа, Тургенєвка
		темно-червоне	4	Meteor, Nana, Подбельська
		коричнювате	5	Karneol, Morina
20. (+) QN	Прилисток: положення VS	відхилене від пагона	1	Kelleriis 16, Meteor, Samor, Норд Стар, Подбельська
		притиснуте до пагона	2	Favorit, Pándy 279 Тургенєвка
		прилягає впоперек до пагона	3	Csengődi, Pírac 1, Piramis

1	2	3	4	5
21. (+) QN	Прилисток: розмір MS	малий	3	Favorit, Schattenmorelle, Újfehértói fürtös, Норд Стар, Тургенєвка, Подбельська
		середній	5	Debreceni bőtermő, Maliga emléke, Samor
		великий	7	Meteor korai, Morsam
22. (+) QN	Прилисток: виступи країв VS	відсутні або слабкі	1	Oblachinska, Schattenmorelle, Újfehértói fürtös Тургенєвка
		середні	2	Piramis, Samor, Норд Стар
		сильні	3	Csengődi, Kellériis 16, Meteor korai
23. (+) QN	Квітка: діаметр MS (c)	малий	3	Oblachinska, Samor
		середній	5	Kellériis 16, Montmorency, Újfehértói fürtös, Тургенєвка
		великий	7	Érdi bőtermő, Kántorjánosi 3, Pándy Bb. 119, Альфа, Подбельська
24. (+)	Квітка: розташування	вільне	1	Kellériis 16, Újfehértói fürtös, Тургенєвка

1	2	3	4	5
QN	пелюсток VS (c)	дотичне	2	Érdi jubileum, Montmorency, Schattenmorelle, Норд Стар
		перекривне	3	Favorit, Meteor korai, Oblachinska, Подбельська
25. (+) PQ	Квітка: форма пелюстки VS (c)	округла	1	Favorit, Meteor, Oblachinska Альфа, Подбельська
		оберненояйцепо дібна	2	Kelleriis 16, Pipacs 1, Safir, Тургенєвка
		оберненошироко - яйцеподібна	3	Érdi bötermő, Korai pipacs, Schattenmorelle
26. (+) PQ	Квітка: розташування VS (c)	поодинокі	1	Cerella, Nabella
		попарні	2	Safir
		зібране в зонтикоподібне суцвіття	3	Stevnsbear, Újfehértói fürtös, Тургенєвка
		змішані	4	Schattenmorelle, Подбельська, Альфа
27. (*) QN	Плід: розмір MS (d)	дуже малий	1	Oblachinska, Stevnsbaer
		малий	3	Ciganymeggy 7, Ciganymeggy C 404
		середній	5	Érdi bötermő, Schattenmorelle, Альфа,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
				Подбельська
		великий	7	Favorit, Karneol, Pándy Bb. 119, Тургенівка
		дуже великий	9	Érdi nagygyümölcsű, Piramis, Safir
28. (* (+ PQ	Плід: форма (вигляд з боку черевного шва) VS (d)	ниркоподібна	1	Érdi jubileum, Pándy Bb. 119, Тургенівка
		сплющена	2	Montmorency, Morina, Подбельська, Шалуня
		округла	3	Maliga emléke, Nana
		еліптична	4	Csengődi, Karneol, Morsam, Норд Стар, Альфа
29. (+ PQ	Плід: форма верхівки VS (d)	загострена	1	Favorit, Morsam, Тургенівка
		плеската	2	Korai piracs, Samor, Подбельська, Норд Стар
		вдавлена	3	Cigánymeggy C. 404, Montmorency, Schattenmorelle
30. (* QN	Плід: плодоніжка за довжиною MS	дуже коротка	1	Maliga emléke, Montmorency
		коротка	3	Nana, Piramis, Альфа

1	2	3	4	5
	(d)	середня	5	Morina, Pándy Bb. 119, Подбельська
		довга	7	Favorit, Тургенівка
		дуже довга	9	Csengodi, Píracss 1
31. QN	Плід: плодоніжка за товщиною MS (d)	тонка	3	Morsam, Schattenmorelle, Норд Стар
		середня	5	Karneol, Pándy 279, Подбельська, Шалуня
		товста	7	Maliga emléke, Piramis, Альфа
32. (* QL	Плід: антоціанове зabarвлення плодоніжки VS (d)	відсутнє	1	Meteor korai, Норд Стар, Подбельська
		наявне	9	Ujfehertoi furtos
33. QN	Плід: кількість приквітків на плодоніжці MS (d)	відсутні або мала	1	Piramis, Tarina, Подбельська
		середня	2	Érdi bőtermő, Morina, Тургенівка
		велика	3	Gerema, Kántorjánosi 3, Kelleriis 16, Норд Стар
34. QN	Плід: розмір приквітків на плодоніжці MS (d)	малий	3	Érdi bőtermő, Maliga emléke
		середній	5	Cigánymeggy C. 404, Favorit, Норд Стар, Тургенівка

1	2	3	4	5
		великий	7	Kántorjánosi 3, Újfehértói fürtös
35. QL	Плід: відокремлюючий шар між плодоніжкою і плодом VS (d)	відсутній	1	Csengődi, Meteor korai, Норд Стар
		наявний	9	Karneol, Újfehértói fürtös, Альфа, Тургенєвка
36. (* PQ	Плід: забарвлення шкірки VS (d)	оранжево- червоне	1	Meteor, Pírac 1, Ранній десерт
		світло-червоне	2	Favorit, Montmorency
		помірно-червоне	3	Pandy Bb.119
		темно-червоне	4	Cigánymeggy 7, Gerema, Nana, Подбельська, Тургенєвка
		коричнево- червоне	5	Karneol, Kelleriis 16, Schattenmorelle
		чорнувате	6	Érdi jubileum, North Star, Норд Стар, Шалуња
37. (* PQ	Плід: забарвлення м'якоті VS (d)	жовтувате	1	Montmorency, Pírac 1, Ранній десерт
		рожеве	2	Meteor, Pándy 279
		помірно-червоне	3	Kántorjánosi 3, Karneol
		темно-червоне	4	Cigánymeggy 7, Fanal, Тургенєвка,

1	2	3	4	5
				Подбельська
38. (*) PQ (d)	Плід: забарвлення соку VS (d)	безбарвний	1	Montmorency
		світло-жовте	2	Pipacs 1
		рожеве	3	Meteor, Pándy
		помірно-червоне	4	Kántorjánosi 3, Karneol
		темно-червоне	5	Cigánymeggy 7, Érdi jubileum, Fanal, Тургенєвка, Подбельська
39. (*) QN (d)	Плід: за твердістю L (d)	м'який	3	Csengődi, Samor
		середній	5	Karneol, Pándy 279, Подбельська, Шалунья, Тургенєвка
		твердий	7	Erdi jubileum
40. QN (d)	Плід: кислотність L (d)	дуже низька	1	Érdi nagygyümölcsű, Meteor korai
		низька	3	Erdi botermo, Шалунья
		помірна	5	Impératrice Eugénie, Pandy 279, Подбельська, Альфа
		висока	7	Meteor, Montmorency
		дуже висока	9	Cigánymeggy 7, Schattenmorelle
41. QN (d)	Плід: цукристість L (d)	низька	3	Montmorency
		середня	5	Pandy 279, Тургенєвка
		висока	7	Érdi jubileum, Favorit, Korai pipacs, Шалунья,

1	2	3	4	5
				Альфа, Подбєльська
42. QN	Плід: соковитість L (d)	низька	3	Érди jubileum, Korai pipacs
		середня	5	Maliga emléke, Pándy 279, Тургенєвка
		висока	7	Csengödi, Favorit, Montmorency, Подбєльська
43. (* QN	Кісточка: розмір MS (d)	малий	3	Oblachinska, Stevnsbaer
		середній	5	Érди bötermő, Schattenmorelle, Альфа, Подбєльська
		великий	7	Maliga emléke, Pándy Bb 119, Тургенєва
44. (* (+ QN	Кісточка: форма (вигляд з боку черевного шва) VS (d)	вужькоеліптична	1	Csengödi, Meteor
		широкоеліптична	2	Fanal, Maliga emléke, Тургенєвка
		округла	3	Érди jubileum, Kelleriis 16, Альфа, Подбєльська
45. (* QN	Плід: відношення маса плоду / маса кісточки MS (d)	мале	3	Cigánymeggy 7, Érди jubileum, Karneol
		середнє	5	Érди bötermő, Schattenmorelle, Подбєльська, Альфа
		велике	7	Érди nagygyümölcsű, Meteor, Piramis

1	2	3	4	5
46. (* (+) QN	Час початку цвітіння MG	дуже ранній	1	Erdi botermo
		ранній	3	Favorit, Meteor korai
		середній	5	Cigánymeggy 7, Vowi, Тургенєвка, Подбельська
		пізній	7	Gerema, Kelleriis 16
		дуже пізній	9	Schattenmorelle, Альфа
47. (* (+) QN	Час початку достигання плодів MG	дуже ранній	1	Tarina
		ранній	3	Meteor korai, Шалунья, Подбельська
		середній	5	Érdi bötermő, Favorit, Тургенєвка
		пізній	7	Pandy 279, Kántorjánosi 3, Альфа
		дуже пізній	9	Gerema, Vowi

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів вишні звичайної і вишнево-черешневих гібридів

1) *Пояснення, що охоплюють декілька ознак*

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Дерево/однорічний пагін: усі обстеження проводять під час зими, на деревах, які хоча б один раз плодоносили.

(б) Листок: обстеження проводять влітку, на цілком сформованих листках із середини букетної гілочки.

(с) Квітка: на повністю розвинених квітках на початку розкривання пиляків.

(d) Плід і кісточка: обстеження проводять за повної стиглості.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Дерево: за силою росту

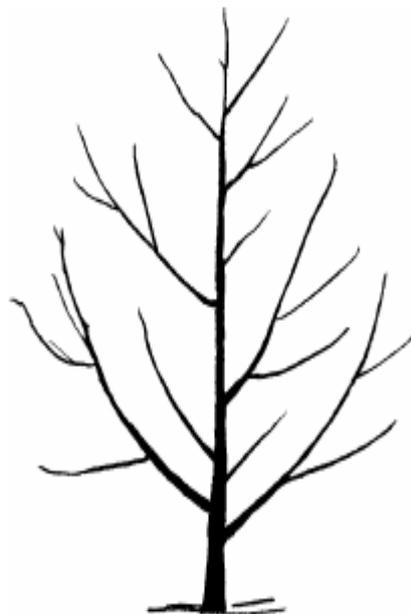
Силу росту дерева визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 2 Дерево: габітус

1

Прямий

2

напівпрямий

3

розлогий

4

пониклий

До 3 Дерево: галуження

Обстеження проводять на скелетних гілках з розгалуженням, яке визначається густотою бічних гілок і пагонів, за винятком плодоносних пагонів.

До 4 Дерево: розташування бруньок

Спостереження мають проводитися до сезону збирання плодів.

До 7 Однорічний пагін: міжвузля за довжиною

1

Нормальні

2

короткі

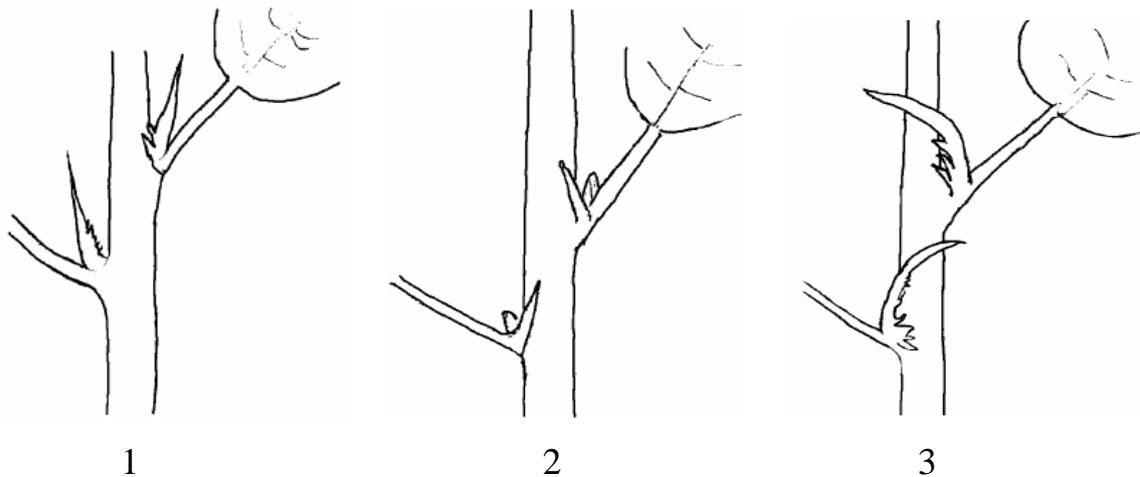
До 17 + 18 + 19 Листок: нектарники (17); Нектарники: розміщення (18); Нектарники: забарвлення (19)

Спостереження мають проводитися влітку на цілком сформованих листках у середній третині добре розвиненого однорічного пагона.

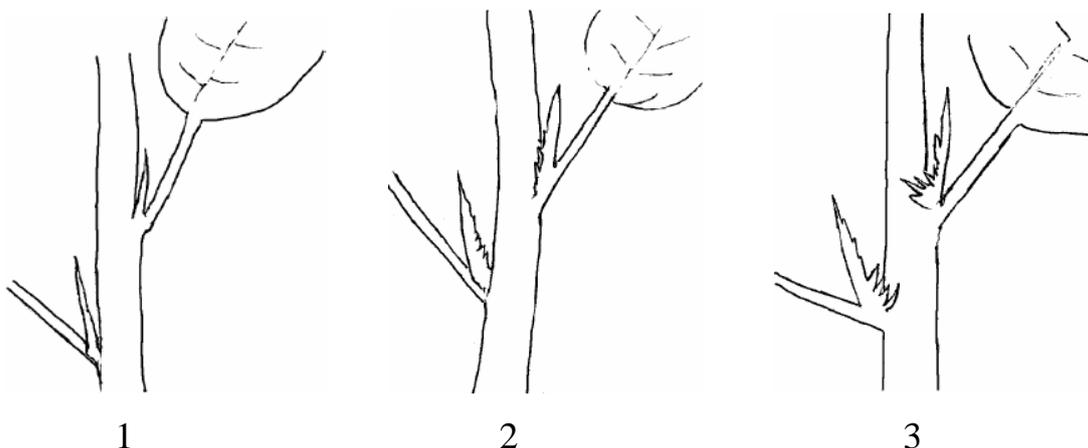
До 20 + 21 + 22 Прилисток: положення (20); розмір (21); виступи країв (22).

Усі спостереження за прилишком мають проводитися на п'ятому або шостому цілком сформованих листках найдовшого пагона під час активного росту.

До 20 Прилисток: положення

Відхилене від пагона   притиснуте до пагона   прилягає впоперек до пагона
До 22 Прилисток: виступи країв

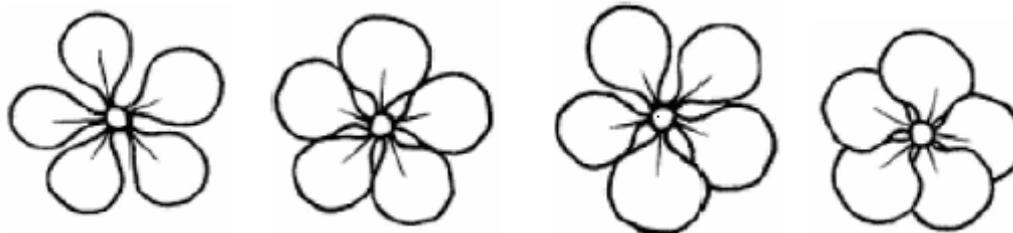

Відсутні або слабкі   середні   сильні

До 23 Квітка: діаметр

Спостереження або вимірювання мають проводитися на повністю відкритих квітках з горизонтально розправленими пелюстками.

До 24. Квітка: розташування пелюсток

1   2   3
Вільне   дотичне   перекривне

До 25. Квітка: форма пелюстки.

1

Округла

2

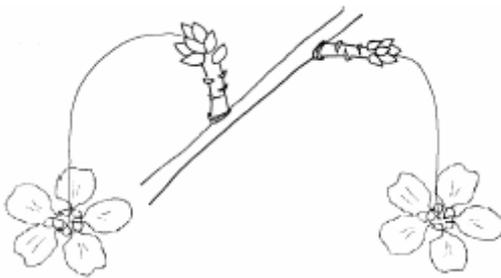
оберненояйцеподібна

3

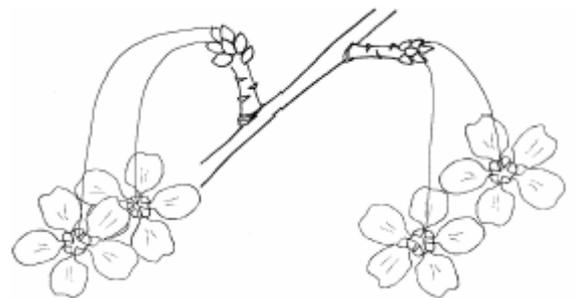
оберненоширокоюйцеподібна

До 26 Квітка: розташування

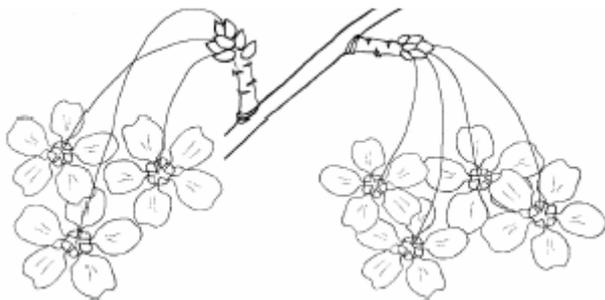
1

Поодинокі

2

попарні

3

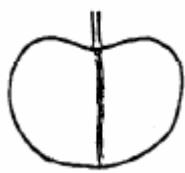
зібране в зонтикоподібне суцвіття

4

змішане

До 28 Плід: форма (вигляд з боку черевного шва)

1

Ниркоподібна

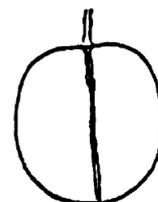
2

сплющена

3

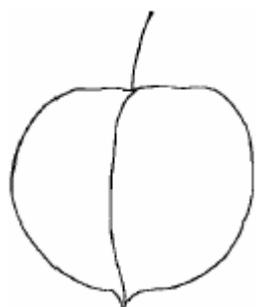
округла

4

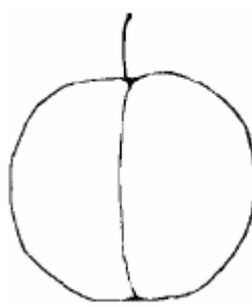
еліптична

До 29 Плід: форма верхівки

1

Загострена

2

плеската

3

вдавлена

До 44 Кісточка: форма (вид з боку черевного шва)

1

Вузькоеліптична

2

широкоеліптична

3

округла

До 46 Час початку цвітіння

Визначається, коли 5–10% квіток розкриті.

До 47 Час початку достигання плодів

Коли достигло 5–10% плодів. Плід вважають стиглим, коли його можна легко відокремити від плодоніжки.

3) Синоніми до сортів-еталонів

Сорти-еталони	Синоніми
Cigánymeggy	Zigeunerkersche
Fanal	Heimanns Konservenweichsel
Kelleriis 16	Morellenfeuer
Schattenmorelle	Griotte du Nord, Lotovka, Latos meggy, Łutówka, Morella pozdní

9. Література

1. Атлас перспективных сортов плодовых и ягодных культур Украины // Под ред. Копаня В. П. – Киев, 1999.
2. Колесникова А. Ф. Вишня. Черешня. – Харьков: Фолио; М.ООО «Изд. АСТ», 2003 – 255с.
3. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур // Под ред. Е. Н. Седова. – Орел: Изд-во ВНИИСПК, 1999. – 606 с.
4. Районовані сорти плодкових і ягідних культур селекції Інституту зрошуваного садівництва // За ред. М. І. Туровцева, В. О. Туровцевої. – Київ, 2002.
5. Слива, вишня, черешня / Помология // Под ред. М. В. Андриенко, П. В. Кондратенко. – Киев, 2004. – Т. 4.
6. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Sour Cherry (*Prunus cerasus* L.), Duke Cherry (*Prunus* × *gondouinii* (Poit. & Turpin) Rehder) (TG /230/1, UPOV) // Geneva. 2003-04-05 + 2007-03-28. – 35 P. // URL: <http://www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg230.pdf>

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text" value="Prunus cerasus L."/> <input style="width: 100%; height: 25px;" type="text" value="Prunus × gondouinii (Poit. & Turpin) Rehder"/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text" value="Вишня звичайна"/> <input style="width: 100%; height: 25px;" type="text" value="Вишнево-черешневий гібрид"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation (визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development (точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.4. інше ..... ☐ other (надати деталі) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
<p>Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.</p> <p>Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:</p>	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other (надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.3. інші ..... ☐ other (надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
	Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (27)	Плід: розмір Fruit: size	дуже малий very small	Oblachinska, Stevnsbaer	1 ☐
		малий small	Cigànymeggy 7, Cigànymeggy C.404	3 ☐
		середній medium	Érdi bőtermő, Schattenmorelle, Альфа, Подбельська	5 ☐
		великий large	Favorit, Karneol, Pándy Bb.119, Тургенська	7 ☐
		дуже великий very large	Érdi nagygyümölcsű, Piramis, Safir	9 ☐
5.2 (36)	Плід: забарвлення шкірки Fruit: color of skin	оранжево-червоне orange red	Meteor, Pipacs 1, Ранній десерт	1 ☐
		світло-червоне light red	Favorit, Montmorency	2 ☐
		помірно-червоне medium red	Pándy Bb.119	3 ☐
		темно-червоне dark red	Cigànymeggy 7, Gerema, Nana, Подбельська, Тургенська	4 ☐
		коричнево-червоне brown red	Karneol, Kelleriis 16, Schattenmorelle	5 ☐
		чорнувате blackish	Норд Стар, Шалунья	6 ☐
5.3 (37)	Плід: забарвлення м'якоті Fruit: color of flesh	жовтувате yellowish	Montmorency, Pipacs 1, Ранній десерт	1 ☐
		рожеве pink	Meteor, Pándy 279	2 ☐
		помірно-червоне medium red	Kántorjánosi 3, Karneol	3 ☐
		темно-червоне dark red	Cigànymeggy 7, Fanal, Тургенська, Подбельська	4 ☐
5.4 (38)	Плід: забарвлення соку Fruit: color of juice	безбарвний colorless	Montmorency	1 ☐
		світло-жовте light yellow	Pipacs 1	2 ☐
		рожеве pink	Meteor, Pándy	3 ☐
		помірно-червоне medium red	Kántorjánosi 3, Karneol	4 ☐
		темно-червоне dark red	Cigànymeggy 7, Érdi jubileum, Fanal, Тургенська, Подбельська	5 ☐

5.5 (46)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	Érdi bőtermő	1 ☐
		ранній early	Favorit, Meteor korai	3 ☐
		середній medium	Cigánymeggy 7, Vowi, Тургенєвка, Подбельська	5 ☐
		пізній late	Gerema, Kelleriis 16	7 ☐
		дуже пізній very late	Schattenmorelle, Альфа	9 ☐
5.6 (47)	Час початку досягання плодів Time of beginning of fruit ripening	дуже ранній very early	Tarina	1 ☐
		ранній early	Meteor korai, Шалунья, Подбельська	3 ☐
		середній medium	Érdi bőtermő, Favorit, Тургенєвка	5 ☐
		пізній late	Pándy 279, Kántorjánosi 3, Альфа	7 ☐
		дуже пізній very late	Gerema, Vowi	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорт(у)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так
Yes

Ні
No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Ні

Yes

No

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

8. Дозвіл на використання

Autorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Ні

Yes

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Ні

Yes

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Ні

Yes

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Ні

Yes

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

_____

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

_____

Підпис
Signature

_____

Дата
Date

____-____-____

**Методика
проведення експертизи вишні степової × вишні ланезіана (*Prunus
fruticosa* (Pall.) Woron. × *P. lannesiana*) (підщепи) на відмінність,
однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується підщеп для вишні і черешні, що розмножуються вегетативно. За потреби, для визначення відмітних ознак квітки чи плоду використовують Методику щодо плодоносних сортів (TG /35/7, 2007 р., TG /230/1 Corr., 2006 + 2007 р.).

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 26 однорічних підщеп.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик. Бажано не надсилати матеріал, отриманий *in vitro*.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження включає 26 підщеп, 20 з яких обрізають щорічно до поверхні ґрунту, а з 6-ти вирощують дерева для встановлення у них ознак відмінності. Рекомендована схема розміщення рослин $1,0 \times 0,45$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин* Експертизі підлягає щонайменше 26 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 26 рослин або частин 26 рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 26 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу форми підщепи і використовується для формування групи подібних форм.

1) *Експертиза на відмінність*

Підщепа відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак вона чітко відрізняється від будь-якої іншої, загальновідомої до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо підщепа-кандидат може бути вирізнена з-поміж загальновідомих форм методом порівняння їхніх описів, то вона є відмінною. Коли неможливо чітко вирізнити підщепу-кандидата серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, її необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Підщепа вважається однорідною, якщо з урахуванням особливостей її розмноження рослини залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 26 рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність форми.

3) *Експертиза на стабільність*

Форма підщепи вважається стабільною, якщо її основні ознаки,

відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли форма підщепи однорідна, вона може вважатися стабільною.

5. Групування підщеп для експертизи на відмінність

Форми підщеп групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожної з них. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах форми. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими:

Рекомендовано для групування такі ознаки:

– Рослина: габітус (ознака 3).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із підщепами-кандидатами необхідно висаджувати підщепи-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак вишні степової × вишні ланезіана

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Форми-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Рослина: сила росту VG 3	слабка	3	Колт
		середня	5	ВСЛ-2
		сильна	7	
2. (+) QN	Рослина: кількість гілок MS 3	дуже мала	1	
		мала	3	Колт
		середня	5	
		велика	7	ВСЛ-2
		дуже велика	9	
3. (*) QN	Рослина: габітус VG 3	прямий	1	Колт
		розлогий	2	ВСЛ-2
		похилий	3	
4. (*) QL	Однорічний пагін: характер росту VG 5	прямий	1	ВСЛ-2, Колт
		хвилястий (зигзагоподібний)	2	
5. QL	Однорічний пагін: опушення верхньої частини пагона VS 5	відсутнє або дуже слабке	1	ВСЛ-2, Колт
		слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
		дуже сильне	9	
6. QL	Однорічний пагін: глянсуватість кори VS 5	відсутня або дуже слабка	1	Колт
		слабка	3	
		помірна	5	

1	2	3	4	5
		сильна	7	ВСЛ-2
		дуже сильна	9	
7. (+) QN	Однорічний пагін: діаметр (середньої третини) MS 5	малий	3	
		середній	5	ВСЛ-2
		великий	7	Колт
8. (*) QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною (у середній частині) MS 5	короткі	3	Колт
		середні	5	ВСЛ-2
		довгі	7	
9. (+) QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок MS 5	відсутні або дуже мала	1	
		мала	3	
		середня	5	Колт
		велика	7	ВСЛ-2
		дуже велика	9	
10. (+) QN	Однорічний пагін: розмір сочевичок MS 5	малий	3	
		середній	5	ВСЛ-2
		великий	7	Колт
11. PQ	Однорічний пагін: форма сочевичок VS 5	еліптична	1	
		широкоеліптична	2	ВСЛ-2
		округла	3	Колт

1	2	3	4	5
12. PQ	Однорічний пагін: переважаюче забарвлення з-під сонячного боку VS 5	сіро-коричневе	1	Колт
		коричневе	2	
		оранжево- коричневе	3	ВСЛ-2
		червоно- коричневе	4	
		пурпурово- коричневе	5	
		темно-коричневе	6	
13. (+) QN	Однорічний пагін: розмір брунькового виступу MS 5	малий	3	
		середній	5	ВСЛ-2
		великий	7	Колт
14. PQ	Однорічний пагін: форма верхівки бруньки VS 5	гостра	1	ВСЛ-2
		округла	2	Колт
15. QN	Однорічний пагін: положення бруньок відносно пагона VS 5	притиснуте	1	
		слабко відхилене	2	ВСЛ-2
		помітно відхилене	3	Колт
16. PQ	Однорічний пагін: забарвлення верхівки	білувате	1	Колт
		зеленувате	2	ВСЛ-2
		червонувате	3	

1	2	3	4	5
	VS 5	темнуюватє	4	
17.	Листок: антоціанове забарвлення пластинки	відсутнє	1	ВСЛ-2, Колт
(*) QL	VS 2	наявне	9	
18.	Листок: відтінок антоціанового забарвлення пластинки	бронзовий	1	ВСЛ-2, Колт
PQ	VS 2	пурпуровий	2	
19.	Листкова пластинка: положення відносно пагона	напівпрямє	3	ВСЛ-2, Колт
(*) QL	VS 3	горизонтальнє	5	
		пониклє	7	
20.	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	
(*) (+)	MS	середня	5	Колт
QN	3	довга	7	ВСЛ-2
21.	Листкова пластинка: за шириною	вузька	3	
(*) (+)	MS	середня	5	ВСЛ-2
QN	3	широка	7	Колт
22.	Листкова пластинка:	мале	3	Колт

1	2	3	4	5
QN	відношення довжина / ширина MS 3	середнє	5	ВСЛ-2
		велике	7	
23.	Листкова пластинка:	увігнута	1	ВСЛ-2
(+)	форма у	пряма	2	Колт
PQ	поперечному перерізі	опукла	3	
	VS 3			
24.	Листкова пластинка:	короткий	3	
(+)	кінчик за довжиною	середній	5	Колт
QN	MS	довгий	7	ВСЛ-2
	3			
25.	Листкова пластинка:	округло-зубчаста	1	Колт
(+)	форма краю	пилчаста	2	ВСЛ-2
PQ	VS 3			
26.	Листкова пластинка:	слабке	3	ВСЛ-2
QL	опушення нижнього	помірне	5	Колт
	боку	сильне	7	
	VS 3			
27.	Листкова пластинка:	слабке	3	Колт
QN	антоціанове	помірне	5	ВСЛ-2
	забарвлення жилок	сильне	7	
	VS 3			

1	2	3	4	5
28. (+) QN	Черешок листка: за довжиною MS 3	короткий	3	
		середній	5	Колт
		довгий	7	ВСЛ-2
29. QN	Прилисток: розмір MS 3	малий	3	
		середній	5	ВСЛ-2
		великий	7	Колт
30. QN	Час початку розпускання бруньок VS 1	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	ВСП-3
		пізній	7	Колт
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак вишні степової × вишні ланезіана

Коди фаз росту й розвитку рослин, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Початок розпускання бруньок
2	Початок розгортання листків
3	Повний розвиток листків
4	Обпадання листків
5	Стан спокою

Усі спостереження на листках проводять влітку на повністю сформованих листках із середньої третини пагона.

Спостереження на пагонах проводять впродовж сезону спокою на однорічних пагонах у середній третині рослини.

До 2 Рослина: кількість гілок, шт.

Дуже мала – 1–2, мала – 3–5, середня – 6–9, велика – 10–14, дуже велика – понад 14.

До 7. Однорічний пагін: діаметр (середньої третини), мм

Малий – до 3, середній – 3–6, великий – понад 6.

До 9 Однорічний пагін: кількість сочевичок, шт.

Відсутні або дуже мала – 0–2

мала – 3–4

середня – 5–9

велика – 10–15

дуже велика – понад 15.

До 10 Однорічний пагін: розмір сочевичок, мм

Малий – 3–4

середній – 5–7

великий – понад 7.

До 13 Однорічний пагін: розмір брунькового виступу, мм

Малий – 1–3

середній – 4–5

великий – понад 5.

До 20, 21, 23, 24, 25 Листкова пластинка: за довжиною, см (20); за шириною, см (21); форма у поперечному перерізі (23); кінчик за довжиною, мм (24); форма краю (25).

а

ВСЛ-2: ознака 20 – довга (>7 см);

ознака 21 – середня (в = 4–5 см);

ознака 23 – увігнута;

ознака 24 – довгий (>7 мм);

ознака 25 – пилчаста.

Колт: ознака 20 – середня (5–7 см);

ознака 21 – широка (> 5 см);

ознака 23 – прямий;

ознака 24 – середній (5–6 мм);

ознака 25 – округло-зубчаста.

До 28 Черешок листка: за довжиною, см

Короткий – 1–2; середній – 2,1–3,0; довгий – понад 3.

9. Література

1. Андриенко М. В., Гулько И. П. Методика изучения подвоев плодовых культур в Украинской ССР. – К., 1990.

2. Еремин Г. В., Гавриш В. Ф. Клоновый подвой для косточковых культур. – Садоводство, 1987. – № 3. – С. 19–20.

3. Еремин Г. В. Подвои косточковых культур для интенсивных садов. – Садоводство и виноградарство, 1996. – № 3. – С. 12–14.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 150px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<i>Prunus fruticosa</i> (Pall.) Woron. × <i>P. lannesiana</i>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	Вишня степова × вишня ланезіана (підщепи)
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 25px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross	(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross	(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (3)	Рослина: габітус Plant: habit	прямий upright	Колт	1 ☐
		розлогий spreading	ВСЛ-2	2 ☐
		похилий drooping		3 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорт-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
Коментарі Comments				
_____				
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety				
7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)				
_____				
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)				
_____				
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use				
_____		_____		
(надати детальну інформацію) (please provide details)				
_____				

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так .....

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

_____

Ні .....

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

_____

Підпис
Signature

_____

Дата
Date

____-____-____

_____

**Методика
проведення експертизи сортів глоду (*Crataegus L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Crataegus L.*

2. Необхідний рослинний матеріал – живці, щеплені рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити вісім щеплених живців або п'ять рослин.

Матеріал постачається у вигляді щеплених живців, щеплених рослин або укорінених рослин.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну

стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки вказується в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: життєва форма (ознака 1);
- Рослина: габітус (ознака 2);
- Пагін: колючки (ознака 6);
- Листкова пластинка: лопаті (ознака 15);
- Черешок: за довжиною (ознака 22);
- Плід: забарвлення (ознака 32).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довіклля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a) – (e) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів глоду

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) PQ	Рослина: життєва форма VG (a)	кущ	1	Calpantino, Candelaria, Compacta, Mitzi
		напівкущ	2	Azucena, Paul's Scarlet
		дерево	3	Calpan Gold, Plena
2. (* (+) PQ	Рослина: габітус VG (a)	конусоподібний	1	Ergo, Gaca, Pingo
		прямий	2	Azucena, Calpar, Stricta
		розлогий	3	Atexcac
		напівпониклий	4	Candelaria, Chico
		пониклий	5	
		плакучий	6	Pendula
3. (+) PQ	Рослина: форма VG (b)	напівокругла	1	Ara
		яйцеподібна	2	Edgar, Epi, Pingo
		видовжена	3	Gloria
		округла	4	Erick
		поперечноеліптична	5	Chela, Poblano
		оберненояйцеподібна	6	Ade
4. QN	Рослина: за висотою MS (a)	низька	3	Belén, Gloria
		середня	5	Epi, Mutabilis, Robelo
		висока	7	Compacta, Tequex
5. QN	Рослина: щільність	нещільна	3	Superior
		середня	5	Epi, Paul's Scarlet

1	2	3	4	5
	розміщення листоків MS (b)	щільна	7	Carrieri
6. (* QL	Пагін: колючки VG (a)	відсутні	1	Compacta, Edgar, Epi
		наявні	9	Chela, Mutabilis, Pingo
7. QN	Пагін: кількість колючок MS, (a)	мала	3	Salicifolia, Tequex
		середня	5	Chela, Mutabilis, Pingo
		велика	7	Carrieri, Tempranero
8. QN	Пагін: колючки за довжиною MS, (a)	короткі	3	Chapinguero, Gloria
		середні	5	Ara
		довгі	7	
9. QN	Пагін: за довжиною MS (a)	короткий	3	Karen
		середній	5	Tempranero
		довгий	7	Elena
10. QL	Пагін: тип росту VS (a)	вертикальний	1	Ara, Elena, Stricta
		зигзагоподібний	2	Carrierei, Flexuosa
11. QN	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	Belén, Mutabilis
		середня	5	Epi
		довга	7	Carrierei, Edgar

1	2	3	4	5
	MS (с)			
12. QN	Листкова пластинка: за шириною MS (с)	вузька	3	Epi, Flexuosa, Mutabilis
		середня	5	Aurora, Edgar, Paul's Scarlet
		широка	7	Wattiana
13. (* QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS (с)	мале	3	Flexuosa, Toba, Wattiana
		середнє	5	Azucena, Carrierei
		велике	7	Poblano, Stipulacea
14. (+) PQ	Листкова пластинка: форма краю VS (с)	цілісна	1	Flexuosa
		городчаста	2	Karen
		двічігородчаста	3	Tempranero
		пилчаста	4	Compacta, Tzapingo
		двічіпилчаста	5	Ade, Pingo, Toba
15. (* (+) QL	Листкова пластинка: лопаті VS (с)	відсутні	1	Ade, Mago
		наявні	9	Compacta, Flexuosa, Stricta
16. (+) QN	Листкова пластинка: лопаті за глибиною	мілкі	3	Stipulacea
		середні	5	Punicea
		глибокі	7	Major, Toba

1	2	3	4	5
	MS (c)			
17.	Листкова	відсутня	1	Carrieri
QL	пластинка: різнобарвність	наявна	9	Gireoudii
	VS (d)			
18.	Листкова	відсутня або слабка	1	
QN	пластинка: інтенсивність антоціанового забарвлення	помірна	2	
	MS (c)	сильна	3	
19.	Листкова	відсутня або слабка	1	Tzapingo
QN	пластинка: глянсуватість	помірна	2	Mago, Nitida
	VS (c)	сильна	3	Carrieri
20.	Листкова	відсутнє	1	Calpantino, Toba
(+)	пластинка: опушення на верхньому боці	наявне	9	Calpan Gold, Chapeado, Erick (Major)
QL	VS (c)			
22.	Черешок: за	короткий	3	Tzapingo
(*)	довжиною	середній	5	Paul's Scarlet,

1	2	3	4	5
QN	MS			Plena
	(c)	довгий	7	Toba, Wattiana
23.	Квітка: чашечка	низька	3	Alex
(+)	за висотою	середня	5	San José
QN	MS, (d)	висока	7	Lupita
24.	Квітка:	коротка	3	Alex
(*)	квітконіжка за	середня	5	Cris
QN	довжиною	довга	7	San José
	MS, (d)			
25.	Квітка: тип	неповна	1	Carrieri, Edgar, Gloria, Punicea
(+)	VS			
QL	(d)	повна	2	Masekii, Paul's Scarlet
26.	Квітка: діаметр	малий	3	Aby, Poblano
(+)	MS	середній	5	Chela, Pingo
QN	(d)	великий	7	Superior, Tequex
27.	Квітка:	біле	1	Chapeada, Chela, Plena
PQ	забарвлення	світло-рожеве	2	Masekii, Toba
	пелюсток	рожеве	3	Pink Corkscrew, Rubra Plena
	VS	темно-рожеве	4	
	(d)	червоне	5	Paul's Scarlet
28.	Квітка: форма	округла	1	Betty
(+)	пиляків	еліптична	2	Aby, San José
PQ	VS, (d)	яйцеподібна	3	Carla

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
29. PQ основи тичинкової нитки VS (d)	Квітка: забарвлення	зелене	1	Poblano, Superior
		жовте	2	Edgar, Gloria
		рожеве	3	Centenario
		червоно-рожеве	4	San José
		пурпурове	5	Chela
		темно-пурпурове	6	San Cristóbal
		коричневе	7	Tempranero, Teques
30. (+) QN VS (d)	Квітка: положення пелюсток	пряме	1	Poblano, Tempranero
		напівпряме	2	Chela
		горизонтальне	3	Edgar, Pingo, Superior
31. (+) QL VS (d)	Лише для сортів з простим типом квітки. Квітка: розташування пелюсток	вільне	1	Edgar, Superior
		дотичне	2	Natzi
		перекриваються	3	San Cristóbal
32. (*) PQ VS (e)	Плід: забарвлення	світло-зелене	1	Epi, San Nicolás
		зелене	2	
		жовте	3	Aurora, Tzapingo
		жовте і оранжеве	4	Alex, Chapeado
		жовте і червоне	5	Carrierei, Elena
		оранжеве	6	Ade, Huejo

1	2	3	4	5
		оранжеве і червоне	7	Poblano
		червоне	8	Ara
		темно-червоне	9	Eli
		пурпурове	10	
		чорне	11	
33. (* QL	Плід: глянсуватість шкірки VS (e)	відсутня	1	Cas, Eli
		наявна	9	Ara
34. QN	Плід: щільність розташування сочевичок VS (e)	дуже нещільна	1	Robelo
		щільна	3	Mago
		середня	5	
		щільна	7	Iracema
		дуже щільна	9	Paola
35. QN	Плід: текстура поверхні VS (e)	гладенька або злегка шерехата	1	Dany
		шерехата	2	San Nicolás
		дуже шерехата	3	Tzingo
36. QN	Плід: аромат VS (e)	відсутній або слабкий	1	Chela
		помірний	2	Elvia
		сильний	3	Orem
37. (+ PQ	Плід: основна форма VS (e)	конусоподібна	1	Ela
		еліптична	2	Santa Cata
		округла	3	Pingo
		сплюснута	4	Dany

1	2	3	4	5
		оберненойцеподібна	5	Erick (Pedillelata)
38.	Плід: шийка	відсутня	1	Carla
(+)	VS	наявна	9	Lupita
QL	(e)			
39.	Плід: за висотою	низький	3	Dany, Tzapingo
(+)	MS	середній	5	Epi
QN	(e)	високий	7	Calpan Gold
40.	Плід: за	вузький	3	Yesenia
(*)	шириною	середній	5	Tequex
QN	MS	широкий	7	Carla
	(e)			
41.	Плід: відношення	мале	3	Ela
(*)	висота / ширина	середнє	5	Erick, Robelo
QN	MS	велике	7	Alex, Natzi
	(e)			
42.	Плід:	відкрите	1	Dany, Robelo
(+)	заглиблення	закрите	2	Karen
QL	чашечки			
	VS, (e)			
43.	Плід: чашечка за	дуже мілка	1	Candelaria, Mago
(+)	глибиною	мілка	3	Rob
QN	MS	середня	5	Gloria
	(e)	глибока	7	Chapeado
		дуже глибока	9	Elvia
44.	Плід: основне	зелене	1	San Nicolás
(+)	забарвлення	біле	2	Epi
PQ	м'якоті	світло-жовте	3	Superior

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VS (e)	жовте	4	Belén
		темно-жовте	5	Azucena
		оранжеве	6	Chela, Cris, Poblano
		червоне	7	Dany
45. QN	Ендокарпій: кількість шарів MS (e)	мала	1	Natzi, Santa Cata
		середня	2	Edgar
		велика	3	Centenario
46. (+) QN	Ендокарпій: за висотою MS (e)	низький	3	Pingo
		середній	5	Natzi
		високий	7	Chela
47. (+) QN	Ендокарпій: за шириною MS (e)	вузький	3	Ade
		середній	5	San Cristóbal
		широкий	7	Carla
48. (*) QN	Ендокарпій: відношення ширина / висота MS (e)	мале	3	Belén, Lila, Yesenia
		середнє	5	Calpar, Candelaria, Yash
		велике	7	Ixayoc
49. QN	Час цвітіння MG	ранній	3	Eli
		середній	5	Centenario
		пізній	7	Chapeado
50.	Час збирання	дуже ранній	1	Tempranero

1	2	3	4	5
QN	врожаю MG	ранній	3	Adela
		середній	5	Ara, Mago
		пізній	7	Nati
		дуже пізній	9	Mitzi

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів глоду

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Стебло і гілки: обстеження проводять на вегетативних пагонах поточного року;

(b) Рослина: обстеження проводять на рослинах з розвиненими листками навесні;

(c) Листок: обстежують повністю розвинуті листки на зовнішньому боці дерева. Листки беруть із середньої третини пагона поточного сезону;

(d) Квітка: обстеження проводять під час відкриття першої квітки, на початку розтріскування пиляків;

(e) Плід і ендокарпій: обстеження проводять на 10 типових плодах, взятих від кожної з 5 рослин під час споживчої стиглості.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: життєва форма

1

Кущ

2

напівкущ

3

дерево

Кущ: як правило, кілька стебел, які ростуть з однієї точки, та невеликі за розміром.

Напівкущ: як правило, кілька стебел, які ростуть з однієї точки, з невисоким головним стеблом.

Дерево: рослини з головним стовбуром і розгалуженнями, які відходять з різних точок і зазвичай чіткою кроною.

До 2 Рослина: габітус

1

Конусоподібний

2

прямий

3

розлогий

4

напівпониклий

5

пониклий

6

плакучий

До 3 Рослина: форма

1

Напівокругла

2

яйцеподібна

3

видовжена

4

округла

5

поперечноеліптична

6

оберненояйцеподібна

До 14 Листкова пластинка: форма краю

1

Цілісна

2

городчаста

3

двічігородчаста

4

пилчаста

5

двічіпилчаста

До 15 Листкова пластинка: лопаті

1

Відсутні

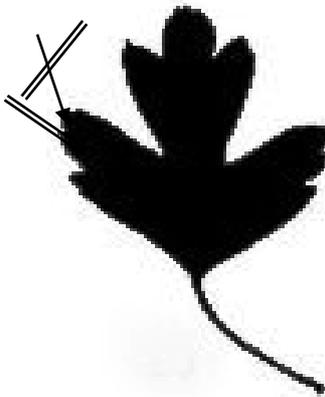

9

наявні

До 16 Листкова пластинка: лопаті за глибиною

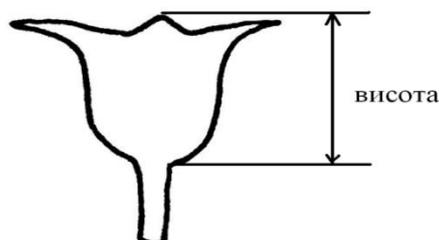
глибина лопатей

До 20 Листкова пластинка: опушення на верхньому боці

Опушення обстежують за допомогою збільшувального скла.

До 23 Квітка: чашечка за висотою

До 25 Квітка: тип

1

Неповна

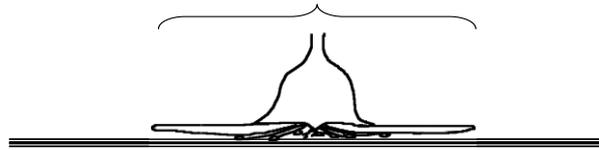

2

повна

До 26 Квітка: діаметр

_____діаметр_____

Діаметр визначають на квітках з розправленими в горизонтальному положенні пелюстками.

До 28 Квітка: форма пиляків

1

Округла

2

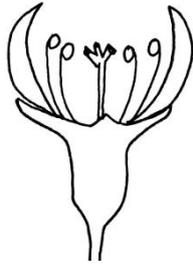
еліптична

3

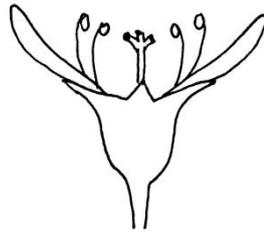
яйцеподібна

До 30 Квітка: положення пелюсток

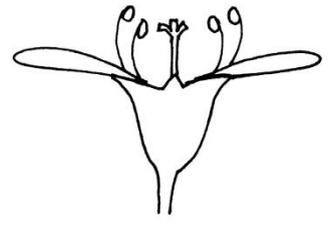
1

Пряме

2

напівпряме

3

горизонтальне

До 31 Лише для сортів з простим типом квітки. Квітка: розташування пелюсток

1

Вільне

2

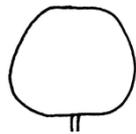
дотичне

3

перекриваються

До 37 Плід: основна форма

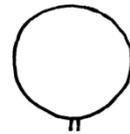
1

Конусоподібна

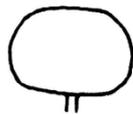
2

еліптична

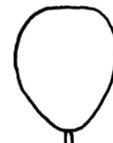
3

округла

4

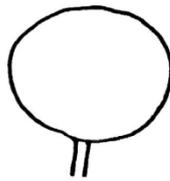
сплюснута

5

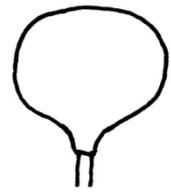
оберненояйцеподібна

До 38 Плід: шийка

1

Відсутня

9

наявна

До 39 Плід: за висотою

Висота плоду включає в себе і шийку (якщо вона наявна).

До 42 Плід: заглиблення чашечки

1

Відкрите

2

закрите

До 43 Плід: чашечка за глибиною

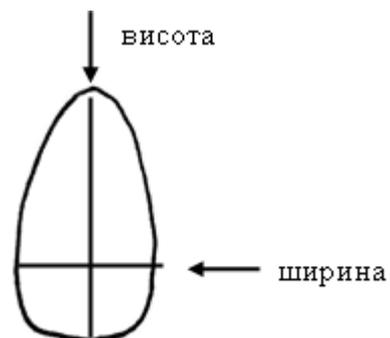

глибина

До 44 Плід: основне забарвлення м'якоті

Основним вважається забарвлення, яке займає найбільшу площу.

До 46 + 47 Ендокарпій: за висотою (46); за шириною (47)

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Hawthorn (*Crataegus* L.) (TG /239/1, UPOV) // Geneva. 2008-04-09. – 32 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg239.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Crataegus L."/> _____ (вказати вид) (indicate species)
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Глід"/> _____ (вказати вид) (indicate species)
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування..... ☐ a) controlled cross	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	
б) частково відоме схрещування..... ☐ b) partially known cross	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:
 In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: життєва форма Plant: growth type	кущ shrub	Calpantino, Candelaria, Compacta, Mitzi	1 ☐
		напівкущ semi-shrub	Azucena, Paul's Scarlet	2 ☐
		дерево tree	Calpan Gold, Plena	3 ☐
5.2 (2)	Рослина: габітус Plant: habit	конусоподібний fastigiate	Ergo, Gaca, Pingo	1 ☐
		прямий upright	Azucena, Calpar, Stricta	2 ☐
		розлогий spreading	Atexcac	3 ☐
		напівпониклий semi drooping	Candelaria, Chico	4 ☐
		пониклий drooping		5 ☐
		плакучий weeping	Pendula	6 ☐
5.3 (6)	Пагін: колючки Shoot: presence of thorns	відсутні absent	Compacta, Edgar, Epi	1 ☐
		наявні present	Chela, Mutabilis, Pingo	9 ☐
5.4 (15)	Листкова пластинка: лопати Leaf blade: lobes	відсутні absent	Ade, Mago	1 ☐
		наявні present	Compacta, Flexuosa, Stricta	9 ☐
5.5 (22)	Черешок: за довжиною Petiole: length	короткий short	Tzapingo	3 ☐
		середній medium	Paul's Scarlet, Plena	5 ☐
		довгий long	Toba, Wattiana	7 ☐
5.6 (32)	Плід: забарвлення Fruit: color	світло-зелене light green	Epi, San Nicolás	1 ☐
		зелене medium green		2 ☐
		жовте yellow	Aurora, Tzapingo	3 ☐
		жовте і оранжеве yellow and orange	Alex, Chapeado	4 ☐
		жовте і червоне yellow and red	Carrierei, Elena	5 ☐
		оранжеве orange	Ade, Huejo	6 ☐
		оранжеве і червоне orange and red	Poblano	7 ☐
		червоне medium red	Ara	8 ☐

	темно-червоне dark red	Eli	9 ☐
	пурпурове purple		10 ☐
	чорне black		11 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____	_____
-------	-------

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні
 c) Tissue culture Yes No

г) інших факторів..... Так Ні
 g) Other factors Yes No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"
 Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевіреною на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так.....
 Yes

(просимо надати деталі)
 (please provide details as specified by the Authority)

_____

Ні.....
 No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи
 Applicant's name

_____

Підпис
 Signature

_____

Дата
 Date

____-____-____

**Методика
проведення експертизи сортів горіха грецького (*Juglans regia* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Juglans regia* L.

2. Необхідний рослинний матеріал

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити шість однорічних рослин, бажано щеплених.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, зокрема вірусом скручування листя черешні (CLRВ), не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик. Бажано не надсилати матеріал, отриманий *in vitro*.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну

Використано документ UPOV TG /125/6, 1999.

стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій

колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 8,0 × 8,0 м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше п'ять рослин. Ознаки горіха чи ядра визначають щонайменше на 25 плодах.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 15 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: переважаюче розміщення генеративних бруньок (ознака 4);
- Час досягання (ознака 28);
- Час розпускання вегетативних бруньок (ознака 32).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів горіха грецького

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: за силою росту VS	дуже слабке	1	
		слабке	3	Chico, Gustine, Vina
		середнє	5	Franquette, Hartley, Marbot
		сильне	7	Corne, Parisienne
		дуже сильне	9	Serr
2. QN	Дерево: габітус VG	прямий	1	Corne, Sorrento
		напівпрямий	2	Franquette, Hartley, Marbot
		розлогий	3	Gustine, Payne, Vina
3. QL	Дерево: щільність розміщення гілок VS	дуже нещільна	1	
		нешільна	3	Corne, Parisienne
		середня	5	Franquette, Marbot, Sorrento
		щільна	7	Hartley
		дуже щільна	9	Chico, Payne, Serr
4. (* (+) QL	Дерево: переважаюче розташування генеративних бруньок VS	на верхівці однорічного пагона (плодоношення по периферії дерева)	1	Corne, Franquette, Marbot
		переважно на кінцях довгих пагонів, що відходять від	2	Hartley

1	2	3	4	5
		дворічних чи старших гілок (плодоношення купками у вузлах)		
		уздовж однорічного пагона (плодоношення на бічних плодкових пагонах)	3	Chico, Payne, Serr
5.	Однорічний пагін: забарвлення VS	темно-жовте	1	Milotai 10
PQ		світло-коричневе	2	Grandjean
		зелено-коричневе	3	Franquette
		чорнувате	4	Corne, Marbot
6.	Листок: форма бічних листочків VS	вузькоеліптична	3	Hartley, Payne, Vina
PQ		еліптична	5	Corne, Franquette, Marbot
		широкоеліптична	7	Adam 10, Chase D 9
7.	Квітка: кількість чоловічих суцвіть MS	мала	3	Parisienne
QN		середня	5	Franquette, Hartley, Marbot
		велика	7	Adams 10, Ronde de Montignac, Serr
8.	Горіх: розмір MG	дуже малий	1	Lozeronne
(*)		малий	3	Chico, Grandjean
QN		середній	5	Franquette, Marbot, Payne, Serr
		великий	7	Hartley

1	2	3	4	5
		дуже великий	9	Bijoux, Sunland
9. (* (+ PQ VS	Горіх: форма в поздовжньому розрізі через шов	округла	1	Meylannaise
		трикутна	2	Hartley
		широкояйцеподібна	3	Marbot, Payne, Serr
		яйцеподібна	4	Gustine
		широко- трапецієподібна	5	
		трапецієподібна	6	
		широкоеліптична	7	Parisienne
		еліптична	8	Corne, Franquette, Sorrento
10. (* (+ PQ VS	Горіх: форма в поздовжньому розрізі перпендикулярно до шва	округла	1	Meylannaise
		трикутна	2	Hartley
		широкояйцеподібна	3	Payne, Serr
		яйцеподібна	4	Gustine
		широко- трапецієподібна	5	Chico, Marbot, Mayette, Pedro
		трапецієподібна	6	Corne
		широкоеліптична	7	Franquette
		еліптична	8	Sorrento
		серцеподібна	9	
11. (* (+ PQ VS	Горіх: форма в поперечному перерізі	сплюснута	1	Chico, Franquette
		округла	2	Marbot, Payne
		еліптична	3	Corne, Hartley, Serr
12. (*	Горіх: коефіцієнт округлості	дуже малий	1	Sorrento
		малий	3	Corne, Franquette,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(+) QN	MS			Payne
		середній	5	Chico, Marbot, Serr
		високий	7	Meylannaise
		дуже високий	9	
13. (* (+) PQ	Горіх: форма основи перпендикулярно до шва VS	клиноподібна	1	Corne
		округла	2	Chico, Franquette, Payne, Serr
		зрізана	3	Mayette, Parisienne
		виїмчаста	4	Hartley
14. (* (+) PQ	Горіх: форма верхівки (як для 13) VS	загострена	1	Gustine, Hartley
		округла	2	Chico, Marbot, Serr
		зрізана	3	Corne, Grandjean, Pedro
		виїмчаста	4	Parisienne
15. (* (+) QL	Горіх: виступ апикального кінчика VS	слабкий	3	Grandjean, Mayette
		середній	5	Chico, Corne, Hartley
		сильний	7	Franquette, Marbot, Payne, Serr
16. (* (+) QL	Горіх: положення «сідельця» на шві VS	у верхій половині	1	Chico, Hartley, Marbot, Mayette, Parisienne
		у верхній 2/3	2	Franquette, Gustine, Payne, Pedro
		за всією довжиною	3	Corne, Serr

1	2	3	4	5
17. (* (+ QL	Горіх: помітність «сідельця» на шві VS	слабка	3	Chico, Grandjean, Mayette
		помірна	5	Gustine, Hartley, Pedro
		сильна	7	Franquette, Marbot, Payne, Serr
18. (+ QN	Горіх: «сідельце» на шві за шириною MS	вужке	3	Gustine, Payne, Serr
		середнє	5	Chico, Corne, Franquette
		широке	7	Hartley, Marbot, Pedro
19. (+ QN	Горіх: боріздка вздовж «сідельця» на шві за глибиною MS	мілка	3	Chico, Grandjean, Parisienne
		середня	5	Gustine, Hartley, Mayette
		глибока	7	Corne, Marbot, Payne, Serr
20. QL	Горіх: структура поверхні шкаралупи VS	слабко борозенчаста	1	Meylannaise
		помірно борозенчаста	2	Chico, Grandjean, Mayette
		сильно борозенчаста	3	Franquette, Hartley, Marbot
		рельєфна	4	Corne, Parisienne, Payne, Pedro
21. (*	Горіх: шкаралупа за товщиною	дуже тонка	1	Pedro, Serr
		тонка	3	Chico, Grandjean,

1	2	3	4	5
QN	MS			Gustine, Payne
		середня	5	Franquette, Hartley, Marbot
		товста	7	Corne
22. QN	Горіх: міцність з'єднання двох половинок шкаралупи MS	дуже слабка	1	Pedro
		слабка	3	Marbot, Vina
		помірна	5	Hartley, Mayette, Parisienne
		сильна	7	Franquette, Payne, Serr
		дуже сильна	9	Adams 10, Corne
23. (+) QN	Горіх: первинна і вторинна роз'єднуючі перетинки за товщиною MS	тонкі	3	Chico, Grandjean, Payne, Serr
		середні	5	Franquette, Marbot
		товсті	7	Corne
24. (*) QL	Ядро: легкість видалення зі шкаралупи MS	дуже легко	1	Payne, Pedro, Serr
		легко	3	Franquette, Hartley, Marbot
		помірно	5	Meylannaise
		важко	7	Corne
25. QL	Ядро: інтенсивність основного забарвлення VS	дуже слабка	1	Chandler
		слабка	3	Franquette, Hartley, Serr
		помірна	5	Marbot, Parisienne
		сильна	7	

1	2	3	4	5
26. QN	Ядро: розмір MS	дуже малий	1	Lozeronne
		малий	3	Chico, Corne, Grandjean
		середній	5	Franquette, Marbot, Payne
		великий	7	Hartley, Serr
		дуже великий	9	Sunland
27. (* QN	Ядро: відсоткове відношення до загальної маси горіха MS	дуже мале	1	Corne
		мале	3	Marbot, Mayette
		середнє	5	Franquette, Hartley, Pedro, Sorrento
		велике	7	Chase D 9, Payne, Vina
		дуже велике	9	Serr
28. (* QN	Час досягання MS	ранній	3	Chico, Payné, Serr
		від раннього до середнього	4	Hartley, Marbot, Pedro
		середній	5	Grandjean, Mayette
		від середнього до пізнього	6	Corne, Franquette, Sorrento
		пізній	7	Candelou
29. QN	Час початку листопаду MS	ранній	3	Adams 10, Chase D 9
		середній	5	Franquette, Grandjean, Hartley
		пізній	7	Ashley, Chico, Marbot, Serr

1	2	3	4	5
30. QL	Листок: стійкість до опадання VS	не стійкий	1	Franquette, Hartley, Marbot, Payne
		стійкий	2	Grandjean
31. QL	Оплодень: стійкість до опадання VS	не стійкий	1	Franquette, Hartley, Parisienne
		частково стійкий	2	Pedro
		повністю стійкий	3	Geisenheim 139, Tehama
32. (* QN MS	Час розпускання вегетативних бруньок	дуже ранній	1	Serr
		від дуже раннього до раннього	2	Ashley, Chico, Payne
		ранній	3	Chase D 9, Sorrento, Vina
		від раннього до середнього	4	Adams 10, Hartley, Pedro
		середній	5	Chandler, Howard
		від середнього до пізнього	6	Grandjean, Marbot, Mayette
		пізній	7	Franquette, Parisienne
		від пізнього до дуже пізнього	8	Ronde de Montignac
		дуже пізній	9	
33. (* QN	Час цвітіння чоловічих квіток MS	дуже ранній	1	
		від дуже раннього до раннього	2	Serr
		ранній	3	Ashley, Chase D 9,

1	2	3	4	5
				Gustine, Sorrento
		від раннього до середнього	4	Hartley, Pedro
		середній	5	Marbot
		від середнього до пізнього	6	Corne, Grandjean
		пізній	7	Franquette, Parisienne
		від пізнього до дуже пізнього	8	Meylannaise, Ronde de Montignac
		дуже пізній	9	
34. (*)	Час цвітіння жіночих квіток	дуже ранній	1	
		від дуже раннього до раннього	2	Ashley, Chico, Serr
		ранній	3	Chase D 9, Sorrento, Vina
		від раннього до середнього	4	Chandler, Hartley, Pedro
		середній	5	Marbot
		від середнього до пізнього	6	Corne, Grandjean Mayette
		пізній	7	Franquette, Parisienne, Ronde de Montignac
		від пізнього до дуже пізнього	8	Romaine

1	2	3	4	5
		дуже пізній	9	
35. (* QN MS	Час цвітіння чоловічих квіток порівняно із жіночими	раніше (протандрічний)	1	Ashley, Franquette, Marbot, Payne
		одночасно (гомогамний)	2	Meylannaise, Ronde de Montignac
		пізніше (протогенічний)	3	Amigo, Chico

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів горіха грецького

Ознаки дерева і гілок обстежують взимку.

Строки обпадання оплодня з дерева (визначають після листопаду на початку зими).

Період цвітіння жіночих і чоловічих суцвіть відзначають, коли 10% сережок або жіночих квіток повністю розквітли (розкрились пилкові мішки або повністю розвинулись маточки).

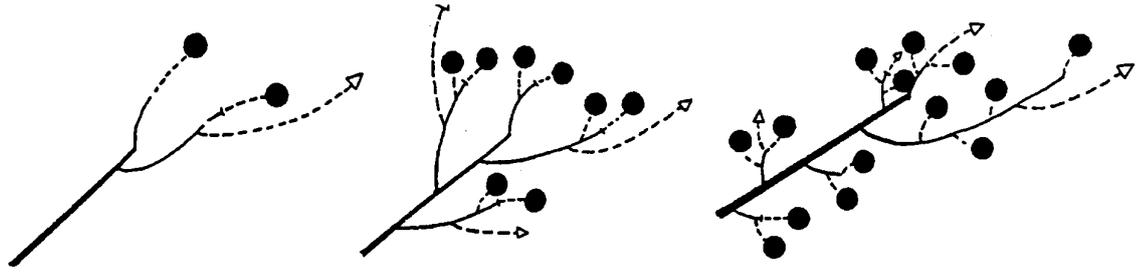
Усі спостереження на листку слід виконувати на повністю розвинених листках у середній третині річного пагона поточного сезону.

За час досягання приймається період, коли обпало 50% плодів.

У спостереження за горіхами не залучають перикарпій (оплодень); беруть до уваги лише фізіологічно стиглі плоди одразу після збирання врожаю. Ознаки ядра плоду визначають через місяць після збирання врожаю, коли вміст вологи нижче 8%.

До 4 Дерево: переважаюче розташування генеративних бруньок

Тип плодоношення визначають у фазі повного цвітіння за спостереженням жіночих квіток.

1

На верхівці
однорічного пагона
(плодоношення по
периферії дерева)

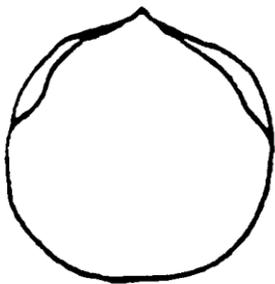
2

переважно на кінцях
довгих пагонів, що
відходять від дворічних
чи старших гілок
(плодоношення
купками у вузлах)

3

уздовж однорічного
пагона (плодоношення
на бічних плодкових
пагонах)

До 9 Горіх: форма в поздовжньому розрізі через шов

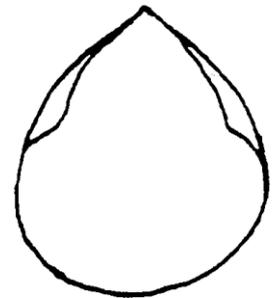
1

Округла

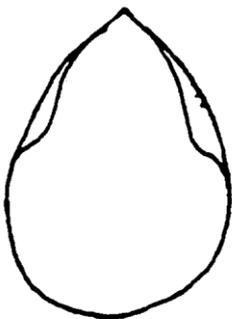
2

трикутна

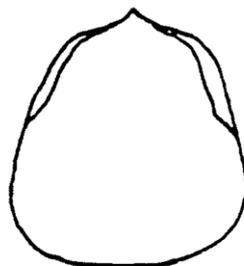
3

широкоюйцеподібна

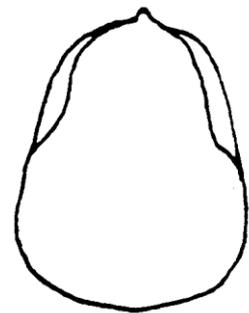
4

яйцеподібна

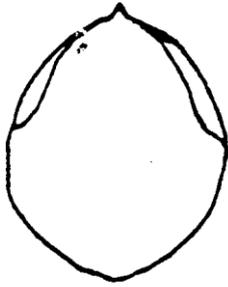
5

широкотрапецієподібна

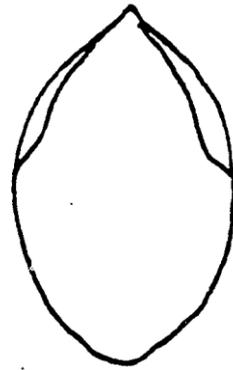
6

трапецієподібна

7

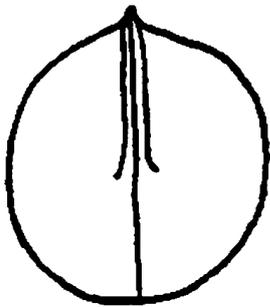
широкоеліптична

8

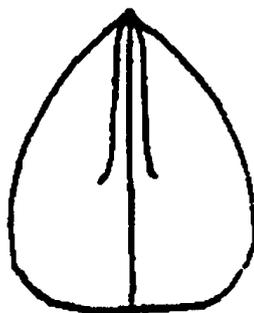
еліптична

До 10 Горіх: форма в поздовжньому розрізі перпендикулярно до шва

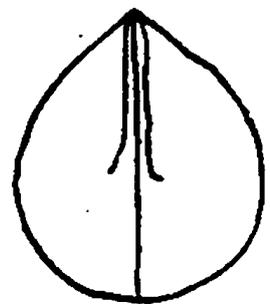
1

Округла

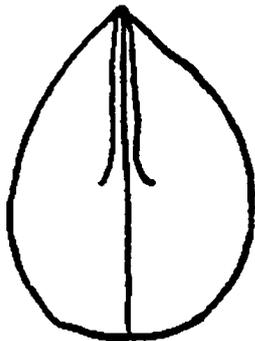
2

трикутна

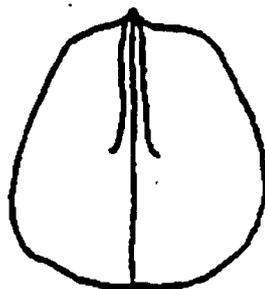
3

широкоюйцеподібна

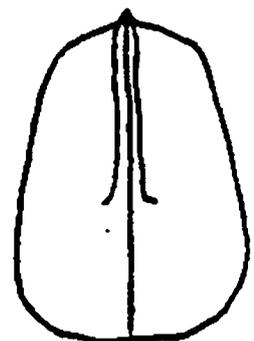
4

ййцеподібна

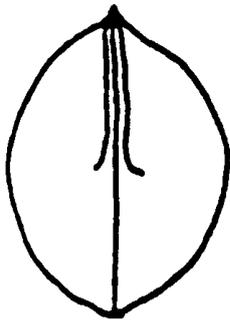
5

широкотрапецієподібна

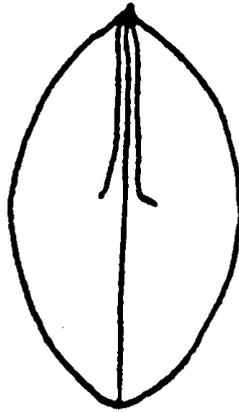
6

трапецієподібна

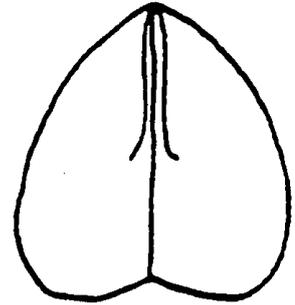
7

широкоеліптична

8

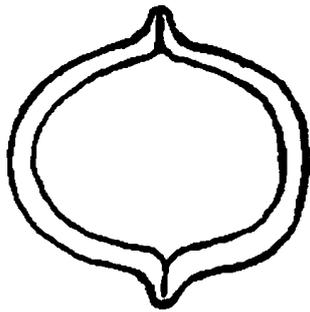
еліптична

9

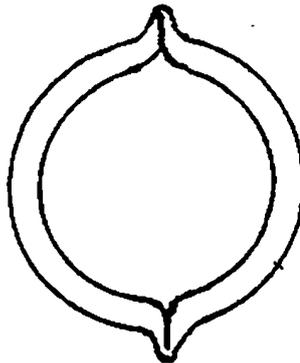
серцеподібна

До 11 Горіх: форма в поперечному перерізі

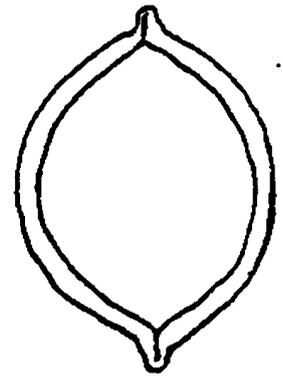
1

Сплюснута

2

округла

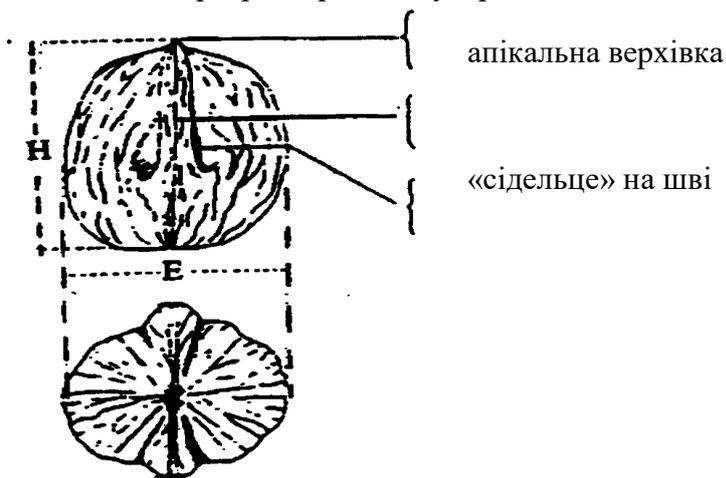

3

еліптична

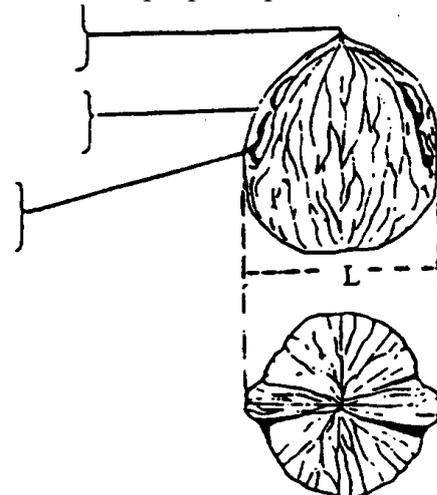
До 12–19 Горіх: коефіцієнт округлості (12); форма основи перпендикулярно до шва (13); форма верхівки (як для 13) (14); виступ апікального кінчика (15); положення «сідельця» на шві (16); помітність «сідельця» на шві (17); «сідельце» на шві за шириною (18); боріздка вздовж «сідельця» на шві за глибиною (19).

поздовжній розріз перпендикулярно до шва

вигляд зверху

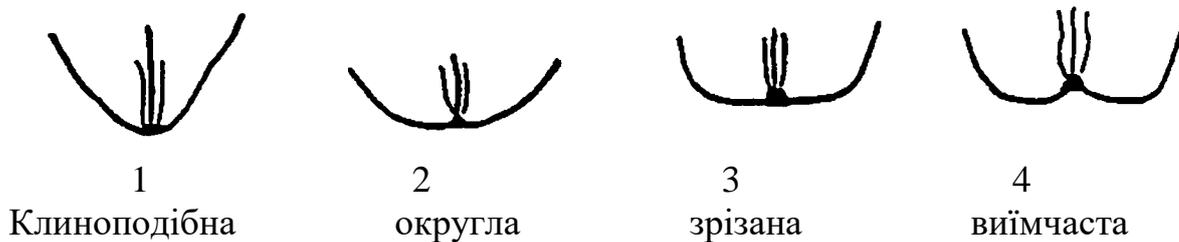
поздовжній розріз через шов

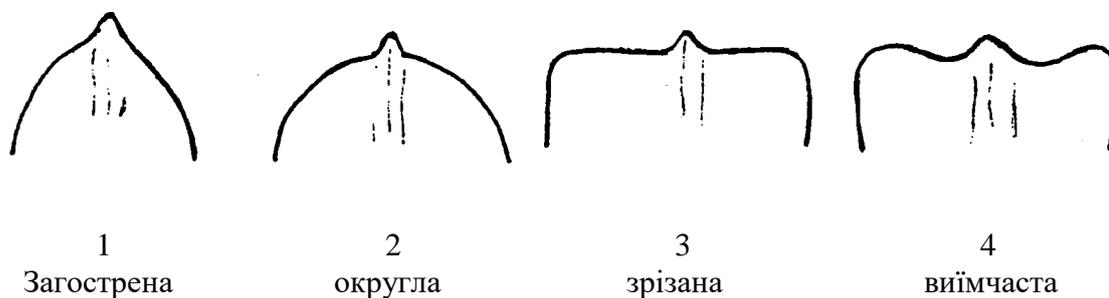
вигляд знизу

Коефіцієнт округлості (12): $R = (E + L) / 2H$ (E = товщина; L = ширина; H = висота)

До 13 Горіх: форма основи перпендикулярно до шва

До 14 Горіх: форма верхівки (як для 13)

До 15 Горіх: виступ апікального кінчика

3

Слабкий

5

середній

7

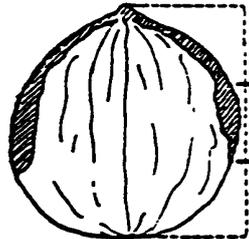
сильний

До 16 Горіх: положення «сідельця» на шві

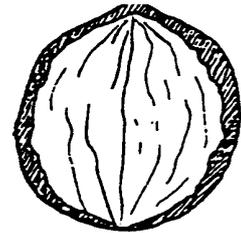
1

У верхній половині

2

у верхній 2/3

3

за всією довжиною

До 17 Горіх: помітність «сідельця» на шві

3

Слабка

5

помірна

7

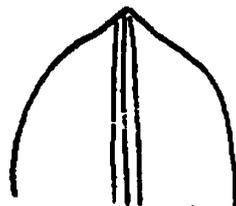
сильна

До 18 Горіх: «сідельце» на шві за шириною

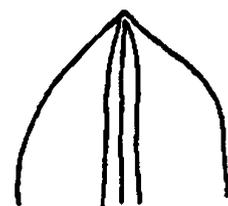
3

Вузьке

5

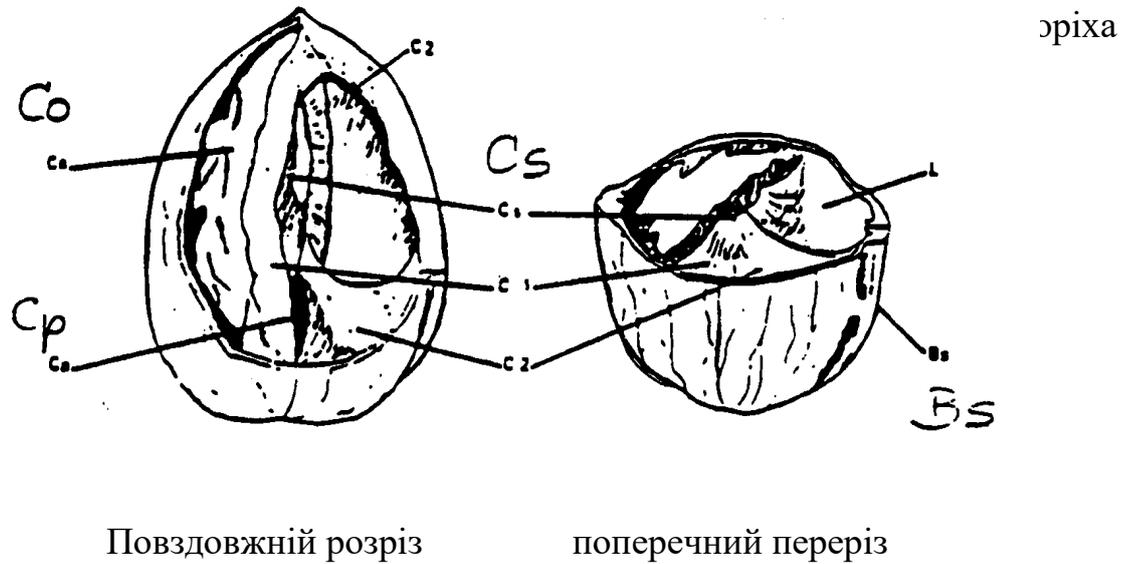
середне

7

широке

До 23 Горіх: первинна і вторинна роз'єднуючі перетинки за товщиною

Примітка: Со: ядро

Cs: перетинки

Cp: плацента

L: порожнина (камера)

Bs: краї шва стулок

C1: перша роз'єднуюча мембрана

C2: друга роз'єднуюча мембрана

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Walnut (*Juglans regia* L.) (TG /125/6, UPOV) // Geneva. 1999-03-24. – 31 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg125.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Juglans regia L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Горіх грецький"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)
(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (4) Дерево: переважаюче розташування генеративних бруньок Tree: predominant location of fruit buds	На верхівці однорічного пагона (плодоношення по периферії дерева) at tip of one-year old shoot (fruiting on outer side of tree)	Corne, Franquette, Marbot	1 ☐
	переважно на кінцях довгих пагонів, що відходять від дворічних чи старших гілок (плодоношення купками у вузлах) mainly on the top of long shoots bound on branches of 2 years or older (fruiting in clusters)	Hartley	2 ☐
	уздовж однорічного пагона (плодоношення на бічних плодівих пагонах) all along the one-year old shoot (fruiting on lateral brindilles)	Chico, Payne, Serr	3 ☐
5.2 (28) Час досягання Time of maturity	ранній early	Chico, Payné, Serr	3 ☐
	від раннього до середнього early to medium	Hartley, Marbot, Pedro	4 ☐
	середній medium	Grandjean, Mayette	5 ☐
	від середнього до пізнього medium to late	Corne, Franquette, Sorrento	6 ☐
	пізній late	Candelou	7 ☐
5.4 (32) Час розпускання вегетативних бруньок Time of leaf bud burst	дуже ранній very early	Serr	1 ☐
	від дуже раннього до раннього very early to early	Ashley, Chico, Payne	2 ☐
	ранній early	Chase D 9, Sorrento, Vina	3 ☐
	від раннього до середнього early to medium	Adams 10, Hartley, Pedro	4 ☐
	середній medium	Chandler, Howard	5 ☐
	від середнього до пізнього medium to late	Grandjean, Marbot, Mayette	6 ☐
	пізній late	Franquette, Parisienne	7 ☐
	від пізнього до дуже пізнього late to very late	Ronde de Montignac	8 ☐
дуже пізній very late		9 ☐	

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

<p>Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety</p>	<p>Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety</p>
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Autorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу
If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as
specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

Методика
**проведення експертизи сортів горіха маньчжурського (*Juglans*
mandshurica Maxim.) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Juglans mandshurica* Maxim.

2. Необхідний рослинний матеріал

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити шість однорічних рослин, бажано щеплених.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій

колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Якщо заявник представляє ознаки відмінності, які слід визначати лише на дорослому дереві, він повинен вказати місце зростання хоч би одного дерева сорту, на якому ці ознаки були обстежені. Однак, якщо заявник не вказав таких ознак, уповноважений орган може дозволити обстеження дорослих дерев для полегшення експертизи і скорочення її строку.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше шість рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $5,0 \times 5,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявленої ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками зазначено в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше п'ять рослин. Ознаки горіха чи ядра визначають щонайменше на 25 плодах.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 15 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно порівняти в польовому досліді наступного року.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: форма крони (ознака 2);
- Листок: кількість листочків (ознака 9);
- Китиця: кількість плодів (ознака 19);
- Плід: за довжиною (ознака 21).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів горіха маньчжурського

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) QN	Дерево: за висотою MG 1	низьке	3	
		середнє	5	
		високе	7	
2. (* PQ	Дерево: форма крони VS 1	широкопірамідальна	1	
		округла	2	
		розлога	3	
3. (+ QN	Однорічний пагін: за довжиною MS 4	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
4. PQ	Однорічний пагін: зabarвлення кори VS 4	світло-зелене	1	
		жовто-зелене	2	
5. QL	Однорічний пагін: опушення VS 4	слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
6. QL	Однорічний пагін: сочевички VS, 4	відсутні	1	
		наявні	9	

1	2	3	4	5
7. (+) QN	Дерево: річний приріст MS 4	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
8. (+) QN	Листок: за довжиною MS 4	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
9. (* (+) QN	Листок: кількість листочків MS 4	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
10. (* PQ	Листочок: форма VS 4	видовжено- еліптична	1	
		еліптична	2	
		округла	3	
11. (+) QN	Листочок: за довжиною MS 4	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
12. (+) QN	Листочок: за шириною MS 4	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
13. PQ	Листочок: форма краю VS, 4	дрібнозубчаста	1	
		крупнозубчаста	2	

1	2	3	4	5
14. QN	Листочок: інтенсивність зеленого зabarвлення верхнього боку VS 4	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
15. (+) QN	Черешок: за довжиною MS 4	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
16. QN	Чоловіче суцвіття: кількість сережок MS 3	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
17. (+) QN	Сережка: за довжиною MS 3	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
18. (+) QN	Жіноче суцвіття (китиця): кількість квіток MS 3	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
19. (*)	Гроно: кількість плодів	мала	3	
		середня	5	

1	2	3	4	5
(+) QN	MS 4	велика	7	
20. PQ	Плід (горіх): форма VS 5	яйцеподібна	1	
		овальна	2	
		видовжена	3	
21. (*) (+) QN	Плід: за довжиною MS 5	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
22. (+) QN	Плід: розмір найбільшого діаметра MS 5	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
23. QN	Оплідень: стінки за товщиною MS 5	тонкі	3	
		середні	5	
		товсті	7	
24. (+) QN	Плід: маса ядра MS 5	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
25. (*) (+) QN	Плід: частка ядра (за масою) MS 5	дуже мала	1	
		мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	

1	2	3	4	5
26.	Час початку	ранній	3	
(*)	цвітіння	середній	5	
(+)	VS	пізній	7	
QN	2			

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів горіха маньчжурського

Дерево і гілки: обстежують взимку, обстеження молодого пагона проводять, коли вже сформовані плоди.

Оплодень: строки обпадання оплодня з дерева визначають після листопаду на початку зими.

Суцвіття: період цвітіння жіночих і чоловічих суцвіть відзначають, коли 10% сережок або жіночих квіток повністю розквітли (розкрились пилкові мішки або повністю розвинулись маточки).

Листок: обстежують повністю розвинені листки у середній третині річного пагона поточного сезону.

За час досягання приймається період, коли обпало 50% плодів.

Плід: у спостереження за горіхами не залучають перикарпій (оплодень); беруть до уваги лише фізіологічно стиглі плоди одразу після збирання врожаю. Ознаки ядра плоду визначають через місяць після збирання врожаю, коли вміст вологи нижче 8%.

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку рослин
1	Стан спокою
2	Початок цвітіння
3	Повне цвітіння

4	Сформовані плоди
5	Стиглі плоди

Листок і плоди горіха маньчжурського

До 1 Дерево: за висотою, м

Низьке – до 17, середнє – 17–22, високе – понад 22.

До 3 Однорічний пагін: за довжиною, м

Короткий – до 1,0; середній – 1,0–1,5; довгий – понад 1,5.

До 7 Дерево: річний приріст, м

Малий – до 0,7; середній – 0,7–1,2; великий – понад 1,2.

До 8 Листок: за довжиною, м

Короткий – до 0,6; середній – 0,6–1,0; довгий – понад 1,0.

До 9 Листок: кількість листочків, шт.

Мала – до 11, середня – 11–17, велика – понад 17.

До 11 Листочок: за довжиною, см

Короткий – до 12, середній – 12–18, довгий – понад 18.

До 12 Листочок: за шириною, см

Вузький – до 5, середній – 5–8; широкий – понад 8.

До 15 Черешок: за довжиною, см

Короткий – до 7, середній – 7–14, довгий – понад 14.

До 17 Сережка: за довжиною, см

Коротка – до 5, середня – 5–8, довга – понад 8.

До 18 Жіноче суцвіття (китиця): кількість квіток, шт.

Мала – до 4, середня – 4–8, велика – понад 8.

До 19 Гроно: кількість плодів, шт.

Мала – до 4, середня – 4–6, велика – понад 6.

До 21 Плід: за довжиною, см

Короткий – до 3, середній – 3–6, довгий – понад 6.

До 22 Плід: розмір найбільшого діаметра, см

Малий – до 3, середній – 3–4, великий – понад 4.

До 24 Плід: маса ядра, г

Мала – до 2, середня – 2,0–2,5; велика – понад 2,5.

До 25 Плід: частка ядра (за масою), %

Мала – до 10, середня – 10–12, велика – понад 12.

До 26 Час початку цвітіння, декада, місяць

Ранній – II декада квітня, середній – III декада квітня, пізній – I декада травня.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – С. 64.
2. Українська сільськогосподарська енциклопедія. – К.: Українська радянська енциклопедія, 1970. – Т. 1. – С. 342.
3. Горіх маньчжурський / Рослини світу – <http://roslunu.com.ua>

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Juglans mandshurica Maxim."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Горіх маньчжурський"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Дерево: форма крони Tree: shape of crown	широкопірамімальна broad pyramidal		1 ☐
		округла rounded		2 ☐
		розлога spreading		3 ☐
5.2 (9)	Листок: кількість листочків Leaf: number of leaflets	мала few		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		велика many		7 ☐
5.3 (19)	Гроно: кількість плодів Bunch: number of fruits	мала few		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		велика many		7 ☐
5.4 (21)	Плід: за довжиною Fruit: length	короткий short		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		довгий long		7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p>	
<p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p> <p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або</p>	

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів горіха чорного (*Juglans nigra* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Juglans nigra* L.

2. Необхідний рослинний матеріал

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити шість однорічних рослин, бажано щеплених.

3) Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Якщо заявник представляє ознаки відмінності, які слід визначати лише на дорослому дереві, він повинен вказати місцезростання хоч би одного дерева сорту, на якому ці ознаки були обстежені. Однак, якщо заявник не вказав таких ознак, уповноважений орган може дозволити обстеження дорослих дерев для полегшення експертизи і скорочення її строку.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Експертизі підлягає щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $8,0 \times 8,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявленої ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками зазначено в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше п'ять рослин. Ознаки горіха чи ядра визначають щонайменше на 25 плодах.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 15 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано використовувати для групування такі ознаки:

- Дерево: форма крони (ознака 2);
- Листок: форма (ознака 6);
- Китиця (жіноче суцвіття): кількість квіток (ознака 17);
- Плід (горіх): частка ядра (за масою) (ознака 21);
- Ядро: вміст олії (ознака 22).

Для чіткої реєстрації виявленої ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів горіха чорного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) QN	Дерево: за висотою MG 1	низьке	3	
		середнє	5	
		високе	7	
2. (* PQ	Дерево: форма крони VS 1	вузьковидовжена	1	
		широкорозкидиста	2	
		поникла	3	
3. PQ	Дерево: забарвлення скелетних гілок VS 1	темно-буре	1	
		коричневе	2	
4. PQ	Дерево: забарвлення молодих пагонів VS 4	сіро-зелене	1	
		зелене	2	
5. QL	Однорічний пагін: опушення VS 4	відсутнє	1	
		наявне	9	
6. (* PQ	Листок: форма VS 3	видовжено-овальна	1	
		широкоовальна	2	

1	2	3	4	5
7. (+) QN	Листок: за довжиною MS 3	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
8. (+) QN	Листок: за шириною MS 3	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
9. (+) QN	Листок: кількість листочків MS 3	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
10. PQ	Листочок: форма VS 3	видовжено- яйцеподібна	1	
		яйцеподібна	2	
		овальна	3	
11. (+) QN	Листочок: за довжиною MS 3	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
12. (+) QN	Листочок: за шириною MS 3	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
13. PQ	Листочок: забарвлення верхнього боку	зелене	1	
		жовтувате	2	

1	2	3	4	5
	VS 3			
14. QL	Листочок: опушення жилок з нижнього боку VS 3	відсутнє наявне	1 9	
15. (+) QN	Сережка (чоловіче суцвіття): за довжиною MS 2	коротка середня довга	3 5 7	
16. (+) QN	Сережка: за шириною MS 2	вузька середня широка	3 5 7	
17. (* (+) QN	Китиця (жіноче суцвіття): кількість квіток MS 2	мала середня велика	3 5 7	
18. PQ	Плід (горіх): форма VS 4	округла яйцеподібна широкоеліптична грушоподібна	1 2 3 4	
19. (+)	Плід: розмір більшого діаметра	малий середній	3 5	

1	2	3	4	5
QN	MS 4	великий	7	
20. QL	Плід: опушення поверхні оплодня VS 4	відсутнє	1	
		наявне	9	
21. (* (+ QN	Плід: частка ядра (за масою) MS 4	дуже мала	1	
		мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	
22. (* (+ QN	Ядро: вміст олії MS 4	низький	3	
		середній	5	
		високий	7	
23. (* QN	Плоди: обпадання за досягання VS 5	часткове	1	
		повне	2	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів горіха чорного

Дерево і гілки: обстежують взимку, обстеження молодого пагона проводять, коли вже сформовані плоди.

Оплодень: строки обпадання оплодня з дерева визначають після листопаду на початку зими.

Суцвіття: період цвітіння жіночих і чоловічих суцвіть обстежують, коли 10% сережок або жіночих квіток повністю розквітли (розкрились пилкові

мішки або повністю розвинулись маточки).

Листок: обстежують повністю розвинені листки в середній третині річного пагона поточного сезону.

За час досягання приймається період, коли обпало 50% плодів.

Плід: у спостереження за горіхами не залучають перикарпій (оплодень); беруть до уваги лише фізіологічно стиглі плоди одразу після збирання врожаю. Ознаки ядра плоду визначають через місяць після збирання врожаю, коли вміст вологи нижче 8%.

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку рослин
1	Стан спокою
2	Повне цвітіння
3	Сформовані плоди
4	Стиглі плоди
5	Обпадання плодів

Листок, плід і дерево горіха чорного

До 1 Дерево: за висотою, м

Низьке – до 30, середнє – 30–40, високе – понад 40.

До 7 Листок: за довжиною, см

Короткий – до 20, середній – 20–40, довгий – понад 40.

До 8 Листок: за шириною, см

Вузкий – до 13, середній – 13–18, широкий – понад 18.

До 9 Листок: кількість листочків, шт.

Мала – до 12, середня – 12–20, велика – понад 20.

До 11 Листочок: за довжиною, см

Короткий – до 6, середній – 6–10, довгий – понад 10.

До 12 Листочок: за шириною, см

Вузкий – до 2,5; середній – 2,5–3,5; широкий – понад 3,5.

До 15 Сережка (чоловіче суцвіття): за довжиною, см

Коротка – до 8, середня – 8–15, довга – понад 15.

До 16 Сережка: за шириною, см

Вузька – до 1,0, середня – 1,0–1,5; широка – понад 1,5.

До 17 Китиця (жіноче суцвіття): кількість квіток, шт.

Мала – 1–3, середня – 4–5, велика – понад 5.

До 19 Плід: розмір більшого діаметра, см

Малий – до 3,5; середній – 3,5–5,0; великий – понад 5,0.

До 21 Плід: частка ядра (за масою), %

Дуже мала – до 12, мала – 12–18, середня – 19–26, велика – 27–30, дуже велика – понад 30.

До 22 Ядро: вміст олії, %

Низький – до 55, середній – 55–60, високий – понад 60.

9. Література

1. Українська сільськогосподарська енциклопедія. – К.: Українська радянська енциклопедія, 1970. – Т. 1. – С. 342.

2. Породы деревьев, растущих рядом с нами / Первый Украинский ножевой форум – НОЖиК – <http://www.knife.com.ua>.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 150px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Juglans nigra L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Горіх чорний"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування .....

v) unknown cross

4.1.2. мутація .....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення .....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція .....

population

синтетичний сорт .....

synthetic variety

в) гібрид .....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці .....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

c) other (state method)

4.2.3. інші .....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Дерево: форма крони Tree: shape of crown	вузьковидовжена narrow oblong		1 ☐
		широкорозкидиста broad spreading		2 ☐
		поникла drooping		3 ☐
5.2 (6)	Листок (парноперистий): форма Leaf (paripinnate): shape	видовжено-овальна elongated oval		1 ☐
		широкоовальна broadly oval		2 ☐
5.3 (17)	Китиця (жіноче суцвіття): кількість квіток Raceme (female inflorescence): number of flowers	мала few		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		велика many		7 ☐
5.4 (21)	Плід: частка ядра (за масою) Fruit: share of kernel (by weight)	дуже мала very low		1 ☐
		мала low		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		велика high		7 ☐
		дуже велика very high		9 ☐
5.5 (22)	Ядро: вміст олії Kernel: content of oil	низький low		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		високий high		7 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	

Коментарі Comments		<input type="text"/>
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety		
7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?		
Так ☐ Yes	Ні ☐ No	<input type="text"/>
(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)		<input type="text"/>
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?		
Так ☐ Yes	Ні ☐ No	<input type="text"/>
(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)		<input type="text"/>
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use		
<input type="text"/>		<input type="text"/>
(надати детальну інформацію) (please provide details)		
<input type="text"/>		
8. Дозвіл на використання Authorization for release		
а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?		
Так ☐ Yes	Ні ☐ No	
б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?		
Так ☐ Yes	Ні ☐ No	
Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization		
<input type="text"/>		
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety		
а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?		
Так ☐ Yes	Ні ☐ No	
б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?		
Так ☐ Yes	Ні ☐ No	
Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization		
<input type="text"/>		
10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу		

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as
specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи сортів гранатника звичайного (*Punica granatum L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Punica granatum L.*

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні укорінені живці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 однорічних укоріненних живців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Використано документ UPOV TG /284/1, 2013.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 4,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих рослин або частин рослин.

б) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості дерев:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмітності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки

можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Віночок: забарвлення (ознака 17);
- Плід: за шириною (ознака 23);
- Плід: покривне забарвлення (ознака 26);
- Аріллус: основне забарвлення (ознака 35);
- Насінина: за твердістю (ознака 38);
- Час споживчої стиглості (ознака 40).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами – членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(e) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів гранатника звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) QN	Дерево: сила росту VG (a)	слабка	3	
		середня	5	Wonderful
		сильна	7	Mollar de Elche
2. (+) PQ	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	
		розлогий	3	
		плакучий	5	
3. QN	Рослина: інтенсивність сірого забарвлення головних гілок VG (a)	слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
4. (+) QN	Рослина: кількість однорічних пагонів, які закінчуються колючками VG (a)	відсутні або дуже мала	1	
		мала	2	
		середня	3	
		велика	4	
5. (+) QN	Молодий пагін: переважаюча кількість листків на вузлі VG	два	1	Mollar de Elche
		три	2	
		більше трьох	3	Porfianca

1	2	3	4	5
6. QN	Листкова пластинка: за довжиною VG / MS (b)	коротка	3	Mollar de Elche, Porfianca
		середня	5	Valenciano
		довга	7	Borde, Wonderful
7. QN	Листкова пластинка: за шириною VG / MS, (b)	вужька	3	Wonderful
		середня	5	
		широка	7	Borde, Mollar de Elche
8. (+) QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина VG / MS (b)	мале	3	Mollar de Albaterra
		середнє	5	Borde
		велике	7	Tendral
9. (+) QN	Листкова пластинка: форма верхівки не включаючи кінчик VG (b)	дуже загострена	1	
		загострена	2	Wonderful
		прямокутна	3	Acco, Tendral
		тупа	4	Mollar de Elche
		дуже тупа	5	
10. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
	VG (b)			
11. (* QN	Черешок: за довжиною VG / MS (b)	короткий	3	Borde
		середній	5	Wonderful
		довгий	7	Tendral
12. (* QN	Черешок: інтенсивність антоціанового зabarвлення VG (b)	слабка	3	Аcco
		помірна	5	Mollar de Elche
		сильна	7	Borde, Tendral
13. (+ QN	Чашечка: за довжиною VG / MS (c)	коротка	3	Malisi
		середня	5	Hicaz Nar
		довга	7	
14. (* (+ QN	Чашечка: за шириною VG / MS (c)	вужька	3	Malisi
		середня	5	Mollar de Elche, Porfianca, Valenciana
		широка	7	Wonderful
15. (+ QN	Чашечка: відношення довжина / ширина VG / MS (c)	мале	3	Wonderful
		середнє	5	Black
		велике	7	Bhagwa

1	2	3	4	5
16. (+) PQ	Чашечка: забарвлення VG (с)	оранжеве	1	Mollar de Elche, Valenciana
		оранжево-червоне	2	Wonderful
		червоне	3	
		темно-червоне	4	
17. (* (+) PQ	Віночок: забарвлення VG (с)	біле	1	
		рожеве	2	
		світло-оранжеве	3	Borde
		оранжеве	4	Mollar de Elche, Wonderful
		оранжево-червоне	5	
		червоне	6	
18. (* (+) QN	Пелюстка: за довжиною VG / MS (с)	коротка	3	Mollar de Elche, Valenciana
		середня	5	Hicaz Nar
		довга	7	
19. (+) QN	Пелюстка: за шириною VG / MS (с)	вузька	3	Black, Hicaz Nar
		середня	5	Rosh Hapered, Tendral
		широка	7	
20. QN	Пелюстка: поверхня VG (с)	гладенька або слабко зморшкувата	1	
		зморшкувата	3	Bahgwa, Mollar de Elche
		дуже зморшкувата	5	Malisi, Rosh Hapered
21.	Однорічний пагін:	одна	1	

1	2	3	4	5
(+) QN	переважаюча кількість квіток на вузлі VG	дві	2	
		три	3	
		більше трьох	4	
22. (* (+) QN	Плід: за висотою VG / MS (d)	низький	3	
		середній	5	Borde
		високий	7	Wonderful
23. (* (+) QN	Плід: за шириною VG / MS (d)	вузький	3	
		середній	5	Borde
		широкий	7	Mollar de Elche, Wonderful
24. (+) QN	Плід: відношення висота / ширина VG / MS (d)	мале	3	Rosh Hapered
		середнє	5	Wonderful
		велике	7	Valenciana
25. (* (+) QN	Плід: чашечка за довжиною VG / MS (d)	коротка	3	
		середня	5	Mollar de Elche
		довга	7	Wonderful
26. (* PQ	Плід: покривне забарвлення VG (d)	оранжеве	1	Mollar de Albatera, Mollar de Elche
		оранжево-червоне	2	
		рожеве	3	
		рожево-червоне	4	Valenciano
		червоне	5	

1	2	3	4	5
		червоно-пурпурове	6	
		пурпурове	7	Kamel
		темно-пурпурове	8	
27. QN	Плід: площа покривного зabarвлення VG (d)	дуже мала	1	
		мала	3	Wonderful
		середня	5	Tendral, Valenciano
		велика	7	
		дуже велика	9	Acco, Bhagwa, Black
28. (* (+ QN	Плід: форма поперечного перерізу VG (d)	округла	1	Borde, Wonderful
		від округлої до кутастої	2	Malisi
		кутаста	3	Bhagwa, Valenciano
29. (+ QN	Плід: шкірка за товщиною VG / MS (d)	тонка	3	Acco, Valenciano, Wonderful
		середня	5	
		товста	7	Kamel
30. (* (+ QN	Плід: цукристість VG / MS (d)	низька	3	
		середня	5	Rosh Hapered, Valenciano
		висока	7	
31. (+ QN	Плід: кислотність VG / MS (d)	низька	3	Mollar de Elche, Valenciano
		середня	5	Acco, Wonderful

1	2	3	4	5
		висока	7	
32. (* (+ QN	Плід: соковитість VG / MS (d)	низька	3	Wonderful
		середня	5	Mollar de Elche
		висока	7	Valenciano
33. (+ QN	Аріллус: за довжиною VG / MS (e)	короткий	1	
		середній	2	Acco
		довгий	3	Mollar de Elche
34. (+ QN	Аріллус: за шириною VG / MS (e)	вузький	1	
		середній	2	Acco, Wonderful
		широкий	3	Piñón tierno de Ojós
35. (* (+ PQ	Аріллус: основне зabarвлення VG (e)	біле	1	Mollar de Elche
		світло-рожеве	2	Valenciano
		рожеве	3	Tendral
		темно-рожеве	4	
		світло-червоне	5	
		червоне	6	
		темно-червоне	7	Wonderful
36. (+ QN	Насінина: за довжиною VG / MS (e)	коротка	1	Valenciano
		середня	2	Mollar de Elche
		довга	3	
37.	Насінина: за	вузька	1	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(+) QN	шириною VG / MS (e)	середня	2	Mollar de Elche, Wonderful
		широка	3	
38. (* (+) QN	Насінина: за твердістю VG (e)	м'яка	1	Mollar de Elche, Valenciano
		середня	2	Wonderful
		тверда	3	Borde
39. (* (+) QN	Час початку цвітіння VG / MG	ранній	3	Valenciano
		середній	5	Mollar de Elche, Wonderful
		пізній	7	
40. (* (+) QN	Час споживчої стиглості VG / MG	ранній	3	Valenciano
		середній	5	Mollar de Elche, Wonderful
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів гранатника звичайного

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Обстеження на рослині слід проводити під час сезону спокою, коли на дереві немає листків.

(b) Обстежують сформовані листки на середній третині пагона поточного сезону і на вузлах з малою кількістю листків.

(c) Обстежують повністю розкриті гермафродитні квітки під час повного цвітіння. Час повного цвітіння відзначають, коли 75% квіток повністю розкриті.

(d) Обстежують 10 плодів у повній споживчій стиглості.

(e) Обстежують свіжозібране насіння з плодів у повній споживчій

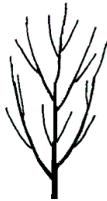
стиглості.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 1. Дерево: сила росту.

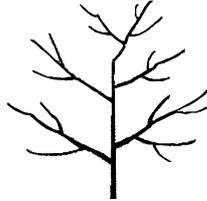
Силу росту слід визначати як загальний вегетативний приріст у верхній частині рослини.

До 2 Рослина: габітус

1

Прямий

3

розлогий

5

плакучий

До 4 Рослина: кількість однорічних пагонів, які закінчуються колючками

Якщо не вказано інше, обстеження на однорічному пагоні проводять під час сезону спокою.

До 5 Молодий пагін: переважаюча кількість листків на вузлі

Обстежують молодий пагін на середній третині гілки.

До 8 Листкова пластинка: відношення довжина / ширина

3

Мале

5

середнє

7

велике

До 9 Листкова пластинка: форма верхівки не включаючи кінчик

1

Дуже

загострена

2

загострена

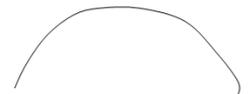
3

прямокутна

4

тупа

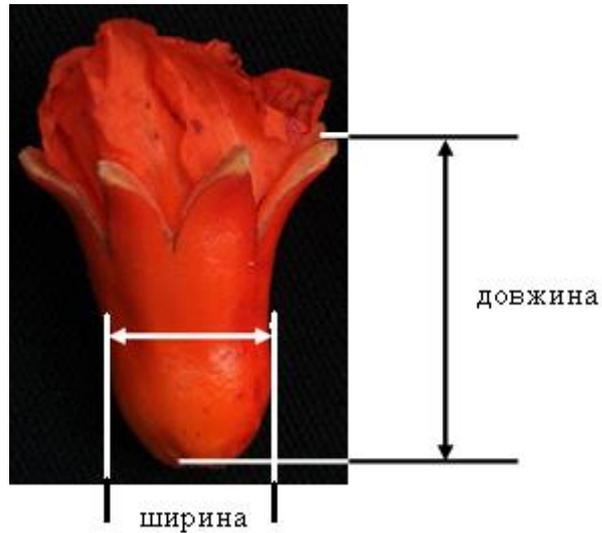

5

дуже тупа

До 13 + 14 Чашечка: за довжиною (13); за шириною (14)

Ширину чашечки визначають приблизно посередині чашечки.

До 15 Чашечка: відношення довжина / ширина

3

Мале

5

середнє

7

велике

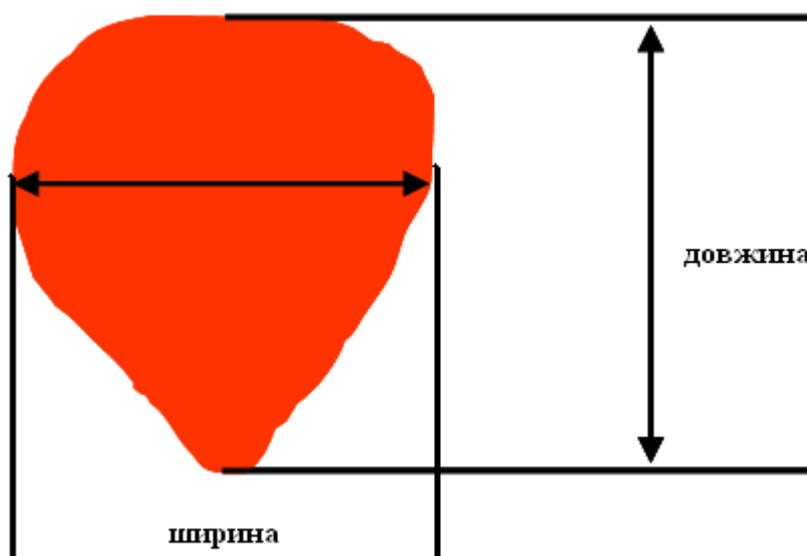
До 16 Чашечка: забарвлення

Забарвлення чашечки обстежують, коли чашолистки закриті.

До 17 Віночок: забарвлення

Забарвлення віночка слід обстежувати, коли квітка повністю розкрита.

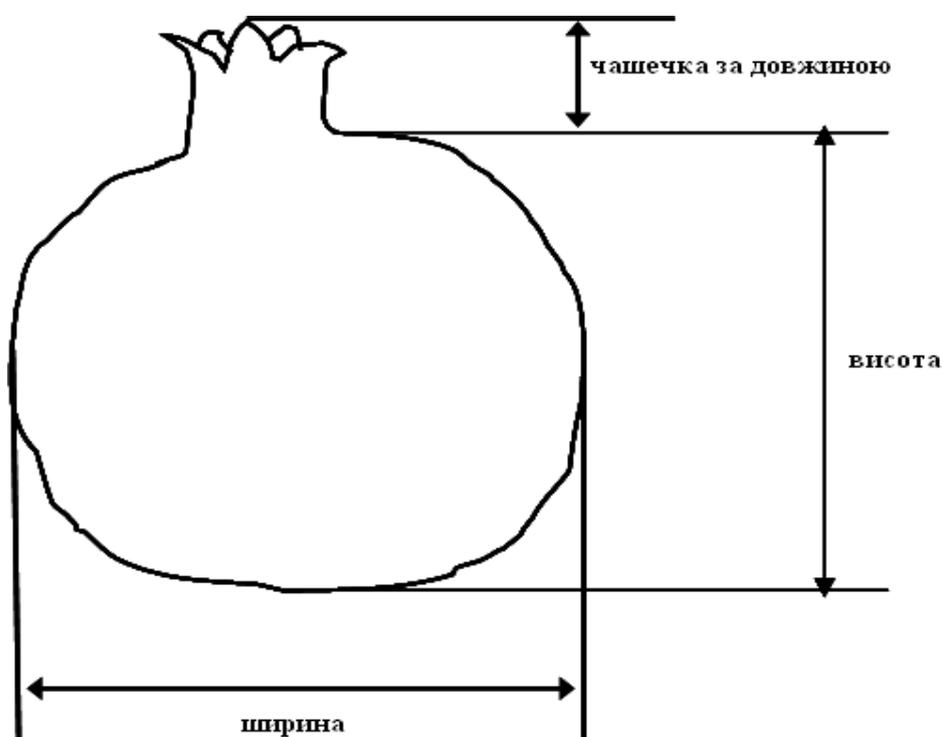
До 18 + 19 Пелюстка: за довжиною (18); за шириною (19)

До 21 Однорічний пагін: переважаюча кількість квіток на вузлі

Обстеження слід проводити на гермафродитних квітках під час повного цвітіння.

До 22 + 23 + 25 Плід: за висотою (22); за шириною (23); чашечка за довжиною (25)

До 24 Плід: відношення висота / ширина

3

Мале

5

середнє

7

велике

До 28 Плід: форма поперечного перерізу

1

Округла

2

від округлої до кутастої

3

кутаста

До 29 Плід: шкірка за товщиною

Обстеження проводять як показано на рисунку.

До 30 Плід: цукристість

Цукристість визначають за допомогою рефрактометра. Одиниці вимірювання за шкалою Брікса ($^{\circ}$ Brix).

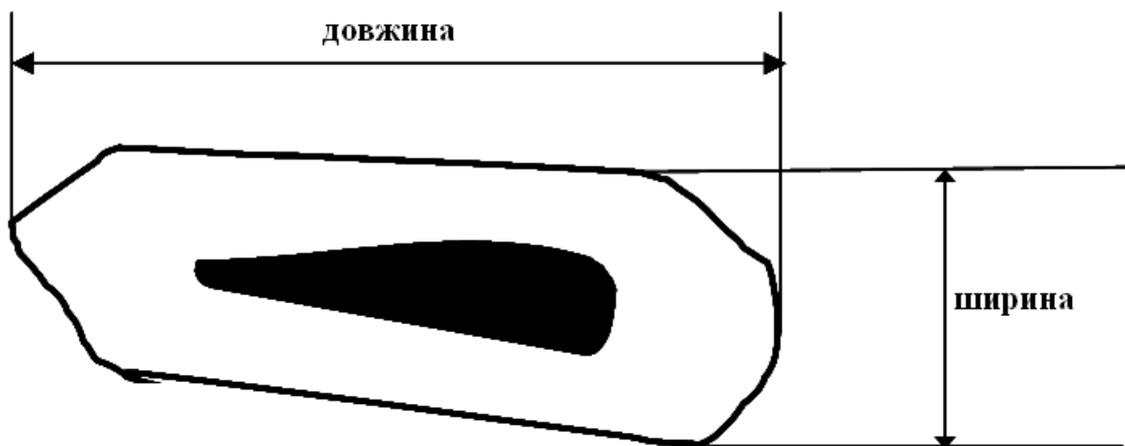
До 31 Плід: кислотність

Кислотність розглядається як вміст вільних кислот і визначається титруванням зразка соку.

До 32 Плід: соковитість

Соковитість визначається як відсотковий вміст соку від загальної маси плоду.

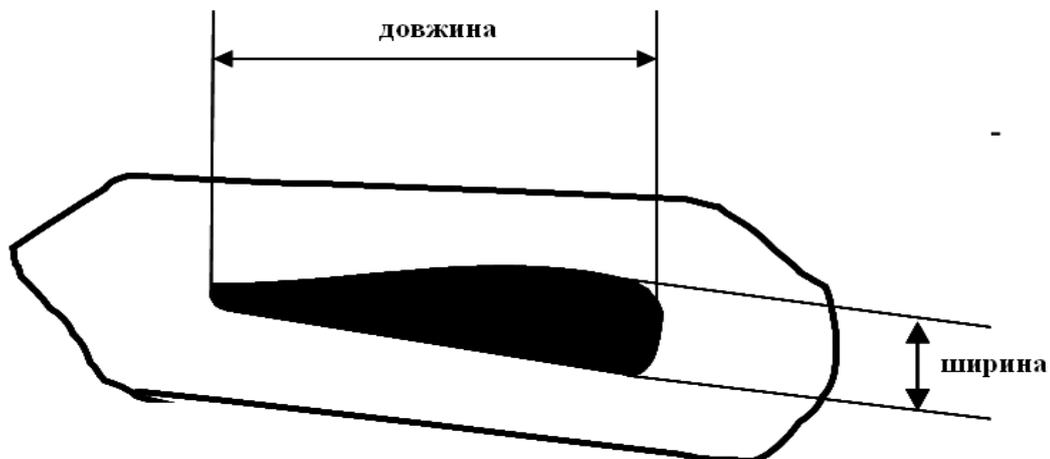
До 33 + 34 Аріллус: за довжиною (33); за шириною (34)

До 35 Аріллус: основне забарвлення

Основним вважається забарвлення, яке займає найбільшу площу поверхні.

До 36 + 37 Насінина: за довжиною (36); за шириною (37)

До 38 Насінина: за твердістю

Твердість покриву визначається жуванням аріллусу. Якщо жується легко, то насінина вважається м'якою, якщо жувати важко – твердою.

До 39 Час початку цвітіння

Час початку цвітіння визначається, коли 25% квіток повністю розкрились.

До 40 Час споживчої стиглості

Часом споживчої стиглості вважається час, коли 75% плодів повністю забарвлені.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Pomegranate (*Punica granatum* L.) (TG /284/1, UPOV) // Geneva. 2013-03-20. – 29 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg284.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Punica granatum L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Гранатник звичайний"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code	
5.1 (17)	Віночок: забарвлення Corolla: color	біле white	1 ☐	
		рожеве pink	2 ☐	
		світло-оранжеве light orange	Borde	3 ☐
		оранжеве medium orange	Mollar de Elche, Wonderful	4 ☐
		оранжево-червоне orange-red		5 ☐
		червоне medium red		6 ☐
5.2 (23)	Плід: за шириною Fruit: width	вужький narrow	3 ☐	
		середній medium	Borde	5 ☐
		широкий broad	Mollar de Elche, Wonderful	7 ☐
5.3 (26)	Плід: покривне забарвлення Fruit: over color	оранжеве orange	Mollar de Albatera, Mollar de Elche	1 ☐
		оранжево-червоне orange red		2 ☐
		рожеве pink		3 ☐
		рожево-червоне pink red	Valenciano	4 ☐
		червоне medium red	Acco	5 ☐
		червоно-пурпурове red purple		6 ☐
		пурпурове purple	Kamel	7 ☐
		темно-пурпурове dark purple		8 ☐
5.4 (35)	Аріллус: основне забарвлення Ariil: main color	біле white	Mollar de Elche	1 ☐
		світло-рожеве light pink	Valenciano	2 ☐
		рожеве medium pink	Tendral	3 ☐
		темно-рожеве dark pink		4 ☐
		світло-червоне light red		5 ☐
		червоне medium red		6 ☐
		темно-червоне dark red	Wonderful	7 ☐

5.5 (38)	Насінина: за твердістю Seed: hardness	м'яка soft	Mollar de Elche, Valenciano	1 ☐
		середня medium	Wonderful	2 ☐
		тверда hard	Borde	3 ☐
5.6 (40)	Час споживчої стиглості Time of maturity for consumption	дуже ранній very early		1 ☐
		від дуже раннього до раннього very early to early		2 ☐
		ранній early	Valenciano	3 ☐
		від раннього до середнього early to medium		4 ☐
		середній medium	Mollar de Elche, Wonderful	5 ☐
		від середнього до пізнього medium to late		6 ☐
		пізній late		7 ☐
		від пізнього до дуже пізнього late to very late		8 ☐
		дуже пізній very late		9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments	_____		

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів грейпфрутів і паммело та їх гібридів
(група 4) (*Citrus L.*) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Citrus L.* та їх гібридів: група 4 Грейпфрут і паммело та їх гібриди.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні живці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 живців діаметром 6–10 мм, узятих з 10 типових рослин, або, якщо цього вимагає компетентний орган, 10 однорічних щеплених дерев.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

Перевага надається отриманим не через розмноження *in vitro* живцям. Якщо матеріал був отриманий у результаті розмноження *in vitro*, про це заявник має повідомити.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення відповідних характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Усі обстеження слід проводити на рослинах одного віку, не раніше ніж три роки після садіння. Вік рослин повинен вказуватись.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 3,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Плід: за довжиною (ознака 33);
- Плід: діаметр (ознака 34);
- Плід: домінуюче забарвлення поверхні (ознака 50);
- Плід: основне забарвлення м'якоті (ознака 66);
- Час споживчої стиглості плоду (ознака 92).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(f) – див. пояснення в Розділі 8.

Список альтернативних назв і відповідних підгруп див. в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів грейпфруту та паммело

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Плоїдність L	диплоїд	2	
		триплоїд	3	
		тетраплоїд	4	
2. (* (+) PQ	Дерево: габітус	прямий	1	
		розлогий	2	Marsh (GRA)
		пониклий	3	Oroblanco (HGP)
3. QN	Дерево: щільність розташування колючок	відсутні або нещільна	1	
		середня	2	
		щільна	3	
4. QN	Дерево: колючки за довжиною	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	
5. (* QL	Молодий листок: антоціанове зabarвлення (a)	відсутнє	1	
		наявне	9	
6. QN	Молодий листок: інтенсивність антоціанового зabarвлення (a)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
7. QN	Листкова пластинка: за	коротка	3	
		середня	5	

1	2	3	4	5
	довжиною (верхівковий листочок у випадку складного листка) (b)	довга	7	
8. QN	Листкова пластинка: за шириною (як для 7) (b)	вужька	3	
		середня	5	
		широка	7	
9. QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина (як для 7) (b)	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
10. QN	Листкова пластинка: форма поперечного перерізу (як для 7) (b)	плоска або слабко увігнута	1	
		помірно увігнута	2	
		сильно увігнута	3	
11. QN	Листкова пластинка: скручування (b)	відсутнє або слабке	1	
		помірне	2	
		сильне	3	
12. QN	Листкова пластинка: пухирчастість	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	

1	2	3	4	5
	(b)	сильна	3	
13. QN	Листкова пластинка: зелене зabarвлення (b)	світле	3	
		помірне	5	
		темне	7	
14. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку (b)	відсутнє або слабке	1	
		помірне	2	
		сильне	3	
15. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю (b)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
16. PQ	Листкова пластинка: форма краю (b)	цілісна	1	
		городчаста	2	
		зубчаста	3	
17. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки (b)	загострена	1	
		гостра	2	
		тупа	3	
		заокруглена	4	
18. (+) QL	Листкова пластинка: ямка на верхівці (b)	відсутня	1	
		наявна	9	

1	2	3	4	5
19. QN	Черешок: за довжиною (b)	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
20. QL	Черешок: крила (b)	відсутні	1	
		наявні	9	
21. QN	Лише для сортів, на черешках яких наявні крила. Черешок: крила за шириною (b)	вузькі	3	
		середні	5	
		широкі	7	
22. QL	Генеративна брунька: антоціанове зabarвлення (c), (d)	відсутнє	1	
		наявне	9	
23. QN	Генеративна брунька: інтенсивність антоціанового зabarвлення (c), (d)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
24. QN	Квітка: діаметр чашечки (c)	малий	3	Nelruby (GRA), Star Ruby (GRA)
		середній	5	Oroblanco (HGP)
		великий	7	Pomelit (PUM)

1	2	3	4	5
25. QN	Квітка: пелюстка за довжиною (с)	коротка	3	Marsh (GRA), Nelruby (GRA), Ruby Henninger (GRA)
		середня	5	
		довга	7	Melogold (HGP)
26. QN	Квітка: пелюстка за шириною (с)	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	Melogold (HGP), Pomelit (PUM)
27. QN	Квітка: відношення довжина / ширина пелюстки (с)	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
28. QN	Квітка: тичинки за довжиною (с)	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	
29. PQ	Пиляк: забарвлення (с)	біле	1	
		світло-жовте	2	
		жовте	3	
30. QL	Пиляк: життєздатний пилок (с)	відсутній	1	
		наявний	9	
31. QN	Маточка: за довжиною (с)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
32.	Супліддя:	відсутнє	1	

1	2	3	4	5
QL	групування плодів	наявне	9	
33. (* QN	Плід: за довжиною (e)	короткий	3	
		середній	5	Ray Ruby (GRA)
		довгий	7	Pomelit (PUM)
34. (* QN	Плід: діаметр (e)	малий	3	
		середній	5	Melogold (HGP)
		великий	7	Chandler (PUM)
35. (* QN	Плід: відношення довжина / діаметр (e)	мале	3	Oroblanco (HGP)
		середнє	5	Melogold (HGP)
		велике	7	
36. (* QN	Плід: розташування найширшої частини (e)	біля плодоніжки	1	
		посередині	2	Marsh (GRA)
		біля верхівки	3	Melogold (HGP)
37. (* (+ PQ	Плід: основна форма в центральної частині (за виключенням шийки, комірця та ямки біля плодоніжки) (e)	плоска	1	Oroblanco (HGP)
		злегка	2	Marsh (GRA), Redblush (GRA)
		заокруглена		
		дуже заокруглена	3	
		конусоподібна	4	
38. (* (+ QL	Лише для сортів без плодової шийки. Плід: ямка біля плодоніжки (e)	відсутня	1	
		наявна	9	Ray Ruby (GRA)
39.	Лише для сортів без	мілка	3	Nelruby (GRA),

1	2	3	4	5
QN	плодової шийки. Плід: ямка біля плодоніжки за глибиною (e)			Ruby Henninger (GRA)
		середня	5	Ray Ruby (GRA)
		глибока	7	
40. QN	Плід: кількість радіальних жолобків біля плодоніжки (e)	відсутні або мала	1	Pomelit (PUM), Rio Red (GRA)
		середня	2	Oroblanco (HGP)
		велика	3	
41. QN	Плід: радіальні жолобки біля плодоніжки за довжиною (e)	короткі	3	Oroblanco (HGP), Rio Red (GRA)
		середні	5	
		довгі	7	
42. (+) QN	Плід: основна форма дистальної частини (за виключенням сосочка, опуклості пупка та ямки на дистальному кінці) (e)	плоска	1	Melogold (HGP), Ray Ruby (GRA)
		злегка заокруглена	2	Marsh (GRA), Redblush (GRA)
		дуже заокруглена	3	
43. (+) QL	Плід: ямка на дистальному кінці (e)	відсутня	1	Oroblanco (HGP), Star Ruby (GRA)
		наявна	9	Melogold (HGP)
44.	Плід: ямка на	мілка	3	Melogold (HGP)

1	2	3	4	5
QN	дистальному кінці за глибиною (e)	середня	5	Oroblanco (HGP)
		глибока	7	
45. QN	Плід: діаметр ямки на дистальному кінці (e)	малий	3	
		середній	5	Oroblanco (HGP)
		великий	7	
46. QL	Плід: ареола (e)	відсутня	1	Marsh (GRA), Pomelit (PUM)
		неповна	2	
		повна	3	
47. (+) QL	Плід: тип ареоли (e)	гладенький	1	Flame (GRA), Rio Red (GRA)
		виїмчастий	2	
		ребристий	3	
48. QN	Плід: діаметр ареоли (e)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
49. QN	Плід: діаметр маточкового рубчика (e)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
50. (* PQ	Поверхня плоду: домінуюче забарвлення (e), (f)	жовто-зелене	1	
		зеленувато-жовте	2	Tahiti (PUM)
		світло-жовте	3	Melogold (HGP), Oroblanco (HGP), Pomelit (PUM)

1	2	3	4	5
		жовте	4	Marsh (GRA)
		світло-рожеве	5	Ruby Henninger (GRA)
		рожеве	6	Oran Red (GRA)
		темно-рожеве	7	Star Ruby (GRA)
51. QN	Поверхня плоду: глянсуватість (e), (f)	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
52. QL	Поверхня плоду: характер (e), (f)	гладенька	3	Marsh (GRA)
		помірно шерехата	5	Oroblanco (HGP)
		шерехата	7	Tahiti (PUM)
53. PQ	Поверхня плоду: розмір олійних залозок (e), (f)	всі майже однакового розміру	1	Melogold (HGP)
		більші вроздріб з меншими	2	Star Ruby (GRA)
54. QN	Поверхня плоду: розмір найбільших олійних залозок (e), (f)	малий	3	Marsh (GRA)
		середній	5	Ruby Henninger (GRA)
		великий	7	Melogold (HGP)
55. QN	Поверхня плоду: вираженість найбільших олійних залозок	слабка	3	Marsh (GRA)
		помірна	5	Ray Ruby (GRA), Ruby Henninger (GRA)

1	2	3	4	5
	(e), (f)	сильна	7	Chandler (PUM), Star Ruby (GRA)
56. PQ	Поверхня плоду: ямкуватість і горбкуватість олійних залозок (e), (f)	ямкуватість і горбкуватість відсутні	1	
		ямкуватість відсутня, горбкуватість наявна	2	Tahiti (PUM)
		ямкуватість наявна, горбкуватість відсутня	3	Marsh (GRA)
		ямкуватість і горбкуватість наявні	4	
57. QN	Лише для сортів з ямкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: щільність ямкуватості (e), (f)	нещільна	3	
		середня	5	Ray Ruby (GRA)
		щільна	7	
58. QN	Лише для сортів з ямкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду:	мілкі	3	Marsh (GRA)
		середні	5	Ray Ruby (GRA)
		глибокі	7	

1	2	3	4	5
	ямки за глибиною (e), (f)			
59. QN	Лише для сортів з горбкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: щільність горбкуватості (e), (f)	нещільна	3	
		середня	5	
		щільна	7	
60. QN	Лише для сортів з горбкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: ступінь горбкуватості (e), (f)	слабкий	3	Star Ruby (GRA)
		помірний	5	
		сильний	7	Tahiti (PUM)
61. (* QN	Плодова шкірка: за товщиною (e), (f)	тонка	3	
		середня	5	Flame (GRA)
		товста	7	Oroblanco (HGP)
62. (* QN	Плодова шкірка: зрощення з м'якоттю (e), (f)	слабке		
		помірне		
		сильне		
63. PQ	Плід: забарвлення альbedo (e)	зеленувате	1	Marsh (GRA), Melogold (HGP), Oroblanco (HGP)

1	2	3	4	5
		світло-рожеве	2	Ray Ruby (GRA), Redblush (GRA), Ruby Henninger (GRA)
		рожеве	3	Star Ruby (GRA)
64. QL	Плід: різне зabarвлення плям м'якоті (e), (g)	відсутня	1	Marsh (GRA)
		наявна	9	
65. QL	Плід: двокольорові сегменти (e)	відсутні	1	Marsh (GRA), Star Ruby (GRA)
		наявні	9	Pomelit (PUM)
66. (* PQ	Плід: основне зabarвлення м'якоті (e), (g)	білувате	1	Marsh (GRA), Melogold (HGP), Oroblanco (HGP)
		світло-зелене	2	Tahiti (PUM)
		світло-рожеве	3	Ray Ruby (GRA), Redblush (GRA), Ruben (GRA), Ruby Henninger (GRA)
		рожеве	4	Henderson (GRA)
		темно-рожеве	5	Star Ruby (GRA)
		білувате і рожеве	6	Pomelit (PUM)
67. QL	Плід: гіркота м'якоті (e), (g)	відсутня	1	
		наявна	9	

1	2	3	4	5
68. QN	Плід: щільність серцевини (e), (g)	відсутня або дуже нещільна	1	
		нещільна	3	Ray Ruby (GRA), Ruben (GRA)
		помірна	5	Nelruby (GRA), Star Ruby (GRA)
		щільна	7	Tahiti (PUM)
		дуже щільна	9	
69. QN	Плід: діаметр серцевини (e), (g)	малий	3	
		середній	5	Henderson (GRA), Ray Ruby (GRA)
		великий	7	Chandler (PUM)
70. QN	Плід: рудиментарність сегментів (e), (g)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
71. QN	Плід: кількість добре розвинених сегментів (e), (g)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
72. QN	Плід: міцність стінок сегмента (e), (g)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
73. QN	Плід: сокові мішечки за довжиною (e), (g)	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	

1	2	3	4	5
74. QN	Плід: сокові мішечки за товщиною (e), (g)	тонкі	3	
		середні	5	
		товсті	7	
75. QN	Плід: вираженість стінок сокових мішечків (e), (g)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
76. QN	Плід: зчеплення сокових мішечків (e), (g)	слабке	3	
		середнє	5	
		сильне	7	
77. QN	Плід: соковитість (e)	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
78. QN	Плодовий сік: загальний вміст розчинних сухих речовин (e)	низький	3	
		середній	5	
		високий	7	
79. QN	Плодовий сік: кислотність (e)	низька	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
80. QN	Плід: міцність волокон (e)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
81. (+)	Плід: кількість насінин	відсутні або дуже мала	1	Melogold (HGP), Oroblanco (HGP)

1	2	3	4	5
QN	(контрольоване самозапилення) (e)	мала	3	Nelruby (GRA), Redblush (GRA)
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	Chandler (PUM), Tahiti (PUM)
82. (+) QN	Плід: кількість насінин (вільне запилення) (e)	відсутні або дуже мала	1	
		мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	
83. (*) QL	Насінина: поліембріонія (h)	відсутня	1	
		наявна	9	
84. QN	Насінина: за довжиною (h)	коротка	3	Flame (GRA)
		середня	5	Nelruby (GRA)
		довга	7	Chandler (PUM), Pomelit (PUM), Tahiti (PUM)
85. QN	Насінина: за шириною (h)	вузька	3	
		середня	5	Henderson (GRA)
		широка	7	
86. QL	Насінина: поверхня (h)	гладенька	1	
		зморшкувата	2	
87. QN	Лише для сортів із зморшкуватою	слабка	3	
		помірна	5	

1	2	3	4	5
	поверхнею насінини. Насінина: випуклість зморшок (h)	сильна	7	
88. PQ	Насінина: зовнішнє зabarвлення (h)	зеленувате	1	
		білувате	2	
		жовтувате	3	
		рожевувате	4	
		коричнювате	5	
89. PQ	Насінина: зabarвлення внутрішнього боку шкірки (h)	біле	1	
		світло-жовте	2	
		світло-коричневе	3	
		коричневе	4	
		темно-коричневе	5	
		червоне	6	
		пурпурове	7	
90. PQ	Лише для сортів з наявною поліембріонією. Насінина: зabarвлення сім'ядолей (h)	біле	1	
		кремове	2	
		світло-зелене	3	
		темно-зелене	4	
91. (* QL	Характер цвітіння	одноразове	1	
		більше одного разу	2	
92.	Час споживчої	ранній	3	Marsh (GRA)

1	2	3	4	5
(*) QN	стигlostі	середній	5	середній
		пізній	7	пізній
93. (*) QL	Плід: партенокарпія	відсутня	1	
		наявна	9	
94. (+) QL	Рослина: самонесумісність	відсутня	1	
		наявна	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів грейпфруту та паммело

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Молодий листок: обстеження молодого листка проводять під час активної весняної вегетації.

(b) Листок: обстеження листка проводять на повністю розвинених листках у середній третині наймолодших весняних пагонів, де на ділянці галуження не спостерігаються ознаки активного росту.

(c) Квітка: якщо не зазначено інше, обстеження квіткової бруньки і квітки проводять на верхівковій квітковій бруньці і квітці під час повного цвітіння сорту.

Обстеження відкритої квітки проводять у перший день розкриття.

(d) Квіткова брунька: обстежують квіткові бруньки, коли з'являється верхня пелюстка перед розкриттям бруньки.

(e) Плід: обстежують плоди в період споживчої стигlostі. Плід має оглядатись щотижня до досягнення фази повного достигання. Усі плоди для обстеження беруть із периферійної частини дерева. Плоди неправильної форми,

яка є наслідком росту в суплідді, не враховують.

(f) Поверхня плоду і шкірка плоду: обстеження поверхні плоду та його шкірки проводяться в середній частині, між основою та верхівкою.

(g) М'якоть плоду: обстежують м'якоть плоду на поперечному перерізі через його середину.

(h) Насіннина: обстежують свіжозібране насіння.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 2 Дерево: габітус

Обстеження характеру росту дерева проводять незабаром після збирання врожаю.

До 17 Листкова пластинка: форма верхівки

1

Загострена

2

гостра

3

тупа

4

заокруглена

До 18 Листкова пластинка: ямка на верхівці

1

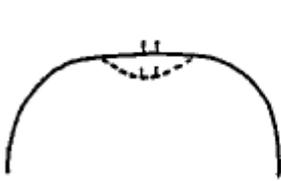
Відсутня

9

наявна

До 37 Плід: основна форма у центральній частині (за виключенням шийки, комірця та ямки біля плодоніжки).

1

Плоска

2

злегка заокруглена

3

дуже заокруглена

4

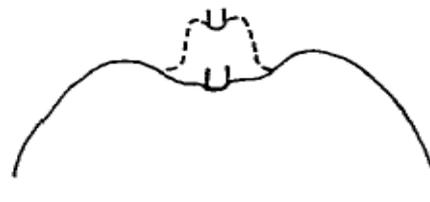
конусоподібна

До 38 Лише для сортів без плодової шийки: Плід: ямка біля плодоніжки

1

Відсутня

9

наявна

До 42 Плід: основна форма дистальної частини (за виключенням сосочка, опуклості пупка та увігнутості дистального кінця)

1

Плоска

2

злегка заокруглена

3

дуже заокруглена

До 43 Плід: ямка на дистальному кінці

1

Відсутня

9

наявна

До 47 Плід: тип ареоли

1

Гладенька

2

виїмчаста

3

ребриста

До 81 Плід: кількість насінин (контрольоване самозапилення)

Контрольоване самозапилення необхідне для відповідної продуктивності насіння.

До 82 Плід: кількість насінин (вільне запилення)

Відкрите запилення означає природне запилення між деревами одного сорту.

До 94 Рослина: самонесумісність

Сорт є самонесумісним, коли фертильний пилок власної квітки або інших квіток того ж сорту не здатен запліднити зав'язь.

Група 4 – Альтернативні назви і відповідні підгрупи

Латинська	Підгрупа	
1	2	3
<i>Citrus ampulacea</i> hort. ex Tan.	GRA	
<i>Citrus asanikan</i> hort.ex Tanaka	GRA	

1	2	3
<i>Citrus aurantica hort. ex Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus flavicarpa hort. ex Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus glanberrina hort. ex Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus grandis (L.) Osbeck</i>	PUM	Pummelo, Shaddock
<i>Citrus hassaku hort. ex Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus himekitsu Hort. ex Yu. Tan.</i>	GRA	
<i>Citrus hiroschimana hort. ex Yu. Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus intermedia hort. ex Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus iwaikan hort. ex Yu. Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus kotokan Hayata</i>	GRA	
<i>Citrus maxima (Burm.) Merr.</i>	PUM	
<i>Citrus medioglobosa hort. ex Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus miray Wester</i>	GRA	
<i>Citrus mitsuhary Hort. ex Yu. Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus natsudaidai Hayata</i>	GRA	
<i>Citrus obovoidea hort. ex I. Takan</i>	GRA	
<i>Citrus omikanto hort. ex Yu. Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus otachibana hort. Ex Yu. Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus panuban (Wester) Tanaka</i>	PUM	
<i>Citrus paradise Macfad.</i>	GRA	Grapefruit
<i>Citrus paradise Macfad. x C. grandis (L.) Osbeck</i>	HGP	
<i>Citrus pseudograndis hort. ex Shirai</i>	PUM	
<i>Citrus pseudogulgul hort. ex Shirai</i>	PUM	
<i>Citrus pseudoparadisi hort. ex Yu. Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus rugulosa hort. ex Tanaka</i>	GRA	
<i>Citrus suizabon Tan.</i>	PUM	

1	2	3
Citrus sulcata hort. ex Tak.	GRA	
Citrus tengu hort. ex Tanaka	GRA	
Citrus tosa-asahi hort. Yu. Yanaka	GRA	
Citrus truncate hort. ex Tanaka	PUM	
Citrus yamabuki hort. ex Yu. Tanaka	GRA	
Citrus yuge-hort. ex Yu. Tanaka	GRA	

Список прикладів сортів грейпфруту

Назва сорту	Підгрупа
Chandler	PUM
Flame	GRA
Henderson	GRA
Marsh	GRA
Melogold	HGP
Nelruby	GRA
Oran Red	GRA
Oroblanco	HGP
Pomelit	PUM
Ray Ruby	GRA
Redblush	GRA
Rio Red	GRA
Ruben	GRA
Ruby Henninger	GRA
Star Ruby	GRA
Tahiti	PUM

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of *Citrus* L., Group 4, Grapefruit and Pummelo (TG /204/1, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 40 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg204.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети	
	Підгрупа (i) GRA _____ (ii) PUM _____ (iii) HGP _____
1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<i>Citrus L.</i> _____ (вказати вид) (indicate species)
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	Грейпфрут _____ (вказати вид) (indicate species)
	Паммело _____ (вказати вид) (indicate species)
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
	_____
Автор(и) Autor(s)	_____
3. Назва сорту 3. Variety denomination	_____
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	

4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation (визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development (точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4.1.4. інше ..... ☐ other (надати деталі) (please provide details)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення ..... ☐ b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g. Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other (надати детальну інформацію) (please provide details)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.3. інші ..... ☐ other	

(надати детальну інформацію) (please provide details)		<hr/>		
5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (33)	Плід: за довжиною Fruit: length	короткий short		3 ☐
		середній medium	Ray Ruby (GRA)	5 ☐
		довгий long	Pomelit (PUM)	7 ☐
5.2 (34)	Плід: діаметр Fruit: diameter	малий small		3 ☐
		середній medium	Melogold (HGP)	5 ☐
		великий large	Chandler (PUM)	7 ☐
5.3 (50)	Поверхня плоду: домінуюче забарвлення Fruit surface: predominant color(s)	жовто-зелене yellow green		1 ☐
		зеленувато-жовте greenish yellow	Tahiti (PUM)	2 ☐
		світло-жовте light yellow	Melogold (HGP), Oroblanco (HGP), Pomelit (PUM)	3 ☐
		жовте medium yellow	Marsh (GRA)	4 ☐
		світло-рожеве light pink	Ruby Henninger (GRA)	5 ☐
		рожеве medium pink	Oran Red (GRA)	6 ☐
		темно-рожеве dark pink	Star Ruby (GRA)	7 ☐
5.4 (66)	Плід: основне забарвлення м'якоті Fruit: main color of flesh	білувате whitish	Marsh (GRA), Melogold (HGP), Oroblanco (HGP)	1 ☐
		світло-зелене light green	Tahiti (PUM)	2 ☐
		світло-рожеве light pink	Ray Ruby (GRA), Redblush (GRA), Ruben (GRA), Ruby Henninger (GRA)	3 ☐
		рожеве medium pink	Henderson (GRA)	4 ☐
		темно-рожеве dark pink	Star Ruby (GRA)	5 ☐
		білувате і рожеве whitish and pink	Pomelit (PUM)	6 ☐

5.5 (92)	Час споживчої стиглості Time of maturity of fruit for consumption	ранній early	Marsh (GRA)	3 ☐
		середній medium		5 ☐
		пізній late		7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорт(у)-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сорт(ів)(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорт(у)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____	_____
-------	-------

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так
Yes

Ні
No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так
Yes

Ні
No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так
Yes

Ні
No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так
Yes

Ні
No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так
Yes

Ні
No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma) Yes No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide) Yes No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture г) інших факторів ..... g) Other factors Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так" Please provide details for where you have indicated "yes" _____	Yes Так ☐ Yes No Ні ☐ No
<p>10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів? Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?</p> <p>Так ..... ☐ Yes</p> <p>(просимо надати деталі) (please provide details as specified by the Authority)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 50%; margin-left: 20px;">_____</div> <p>Ні ..... ☐ No</p>	
<p>Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct</p> <p>Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи Applicant's name</p> <div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 300px; margin-left: 20px;">_____</div> <p>Підпис <input style="width: 150px; height: 20px;" type="text"/> Signature</p> <p style="text-align: right;">Дата <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> Date</p>	

**Методика
проведення експертизи сортів груші звичайної (*Pyrus communis* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх вегетативно розмножуваних сортів плононосного виду *Pyrus communis* L.

2. Необхідний рослинний матеріал

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 однорічних саджанців. В якості підщеп рекомендовано використовувати айву «East Malling A», ІС 2-10, ІС 4-6 з міжсортowymi прищепами «Beurre Hardy» або «Doyenne du Comice», або інші.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не пошкодженим шкідниками, не ураженим хворобами та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плононошення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток дерев, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 дерев. Рекомендована схема розміщення дерев $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин. Усі обстеження плодів проводять на 10 типових плодах, взятих відповідно з 5 дерев.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин узятих з 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10

частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка на відмінність, однорідність та стабільність

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти дерев нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмітність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: місце максимального діаметра (ознака 40);
- Плід: за розміром (ознака 41);
- Плід: основне забарвлення шкірки (ознака 44);
- Час початку цвітіння (ознака 64);
- Час збиральної стиглості (ознака 65).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів груші звичайної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: за силою росту VS 13	слабке	3	Précoce de Trévoux, Жак Тельє
		середнє	5	Вільямс
		сильне	7	Beurré d'Amanlis, Улюблена Кясенгеа, Лимонка
2. (* QN	Дерево: галуження VS 13	відсутнє або дуже слабке	1	Jeanne d'Arc, Говерла
		слабке	3	Louise Bonne d'Avranches
		помірне	5	Конференція, Вижниця
		сильне	7	Alexandrine Douillard, Стрийська
		дуже сильне	9	Oliver de Serres
3. (* (+) PQ	Дерево: габітус (форма крони) VG 13	прямо паралельний	1	Jeanne d'Arc
		прямий	2	Beurré Clairgeau, Вижниця
		напіврозлогий	3	Colorée de Juillet, Кучерянка
		розлогий	4	Madame Ballet, Стрийська
		пониклий	5	Beurré Diel, Ніколай Крюгер
		звисаючий	6	Armida, Beurré

1	2	3	4	5
				d'Amanlis
4. PQ	Однорічний пагін: за формою VG 2	прямий	1	Вижниця, Золотиста
		хвилястий	2	Beurré Bosc, Стрийська
		зигзагоподібний	3	Laxton's Superb, Крупноплідна
5. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MS 2	короткі	3	Conference, Жак Тельє
		середні	5	Beurré Hardy, Вижниця
		довгі	7	Santa Maria, Кучерянка
6. PQ	Однорічний пагін: домінуюче забарвлення з- під сонячного боку VS 2	сіро-зелене	1	Ноябрська Молдавії, Золотоворітська
		сіро-коричневе	2	Concorde, Бере Боск
		коричневе	3	Beurré Superfin, Десертна
		оранжево-коричневе	4	Eva Baltet, Яблунівська
		коричнево-червоне	5	Beurré Hardy, Старкримсон
		коричнево-пурпурове	6	Nordhäuser Winterforelle, Васса
		темно-коричневе	7	Jeanne d'Arc
7. QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок	мала	3	Triomphe de Vienne, Бере Жіффар
		середня	5	Вільямс, Кучерянка

1	2	3	4	5
	VS 2	велика	7	Beurré d'Amanlis, Десертна
8. (*) PQ	Однорічний пагін: форма верхівок вегетативних бруньок VS 2	гостра	1	Conference, Десертна
		тупа	2	Passe Crassane
		округла	3	Jeanne d'Arc
9. (*) QL	Однорічний пагін: розташування вегетативних бруньок відносно пагона VS 2	притиснуті	1	Williams' Bon Chrétien, Вижниця
		слабко відхилені	2	Стрийська, Васса
		помітно відхилені	3	Крупноплідна, Улюблена Клаппа
10. (+) QN	Однорічний пагін: розмір підбрунькового виступу MS 2	малий	3	Nordhäuser Winterforelle, Santa Maria
		середній	5	Comtesse de Paris, Васса
		великий	7	Крупноплідна, Десертна
11. (*) QN	Молодий пагін: антоціанове забарвлення	відсутнє або дуже слабке	1	Clapp's Favourite, Poire de Charneu
		слабке	3	Doyenné du Comice

1	2	3	4	5
	верхівки (у період інтенсивного росту) VS 2	помірне	5	Beurré Hardy
		сильне	7	Red Bartlett, Старкримсон
		дуже сильне	9	Liegels Winterbutterbirne
12. (* QN	Молодий пагін: інтенсивність опушення (верхня третина) VS 2	слабка	3	Concorde, Вижниця
		помірна	5	Beurré Giffard, Williams' Bon Chrétien
		сильна	7	Beurré Hardy, Золотоворітська
13. (* (+ QN	Листкова пластинка: положення відносно пагона VS 4	висхідне	1	Citron des Carmes, Précoce de Trévoux
		горизонтальне	2	Curé, Doyenné du Comice
		обвисле	3	Beurré Giffard, Pitmaston Duchesse d'Angoulême
14. (* QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 4	коротка	3	Pierre Corneille, Золотоворітська
		середня	5	Beurré Hardy, Вижниця
		довга	7	Passé Crassane, Triomphe de Vienne
15. (*	Листкова пластинка: за	вузька	3	Olivier de Serres
		середня	5	Williams' Bon

1	2	3	4	5
QN	шириною MS 4			Chrétien, Вижниця
		широка	7	Curé, Стрийська
16. (* QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS 4	дуже мале	1	Curé
		мале	3	Président Drouard, Золотоворітська
		середнє	5	Conference, Williams' Bon Chrétien
		велике	7	Louise Bonne d'Avranches, Triomphe de Vienne
		дуже велике	9	Beurré Lebrun, Monchallard
17. (+ PQ	Листкова пластинка: форма основи VS 4	гостра	1	Beurré Giffard
		прямокутна	2	Santa Maria, Grand Champion
		тупа	3	Général Leclerc, Лимонка
		рівна	4	Doyenné du Comice
		серцеподібна	5	Président Drouard
18. (+ PQ	Листкова пластинка: форма верхівки (не враховуючи кінчика) VS 4	гостра	1	Conference, Лимонка
		прямокутна	2	Williams' Bon Chrétien
		тупа	3	Beurré Clairgeau
		округла	4	Curé, Pitmaston Duchesse d'Angoulême

1	2	3	4	5
19. QN	Листкова пластинка: кінчик за довжиною MS 4	відсутній або дуже короткий	1	Золотоворітська
		короткий	3	Curé
		середній	5	Comtesse de Paris
		довгий	7	Beurré Giffard
		дуже довгий	9	Santa Maria
20. (+) QL	Листкова пластинка: форма краю (верхньої половини) VS 4	цілісна	1	Beurré Giffard
		округло-зубчаста	2	Beurré d'Amanlis
		тупозазублена	3	Alexandrine Douillard
		гострозазублена	4	Général Leclerc
21. QN	Листкова пластинка: надрізи країв за глибиною VS 4	мілкі	3	Précoce de Trévoux, Williams' Bon Chrétien, Бере Боск
		середні	5	Beurré Diel, Oliver de Serres
		глибокі	7	Pitmaston Duchesse d'Angoulême
22. (*) QL	Листкова пластинка: вигин центральної жилки VS 4	слабкий	3	Précoce de Trévoux
		помірний	5	Beurré Giffard, Épine du Mas
		сильний	7	Comtesse de Paris, Doyenné d'Alençon, Прикарпатська

1	2	3	4	5
23. (*) QN	Черешок: за довжиною VS 4	короткий	3	Épine du Mas, Малевчанка
		середній	5	Beurré Hardy, Louise Bonne d'Avranches, Десертна
		довгий	7	Кучеренка, Улюблена Клаппа
24. (*) QL	Черешок: прилистки VS 4	відсутні	1	Monchallard
		наявні	9	Doyné du Comice, Улюблена Клаппа
25. (*) (+) QN	Прилистки: відстань від основи черешка MS 4	коротка	3	Pitmaston Duchesse d'Angoulême, Oliver de Serres
		середня	5	Beurré Bosc, Beurré Diel
		довга	7	Conference, Beurré Giffard
26. QL	Пагін: розташування квіткової бруньки VS 2	головним чином на плодушках	1	Beurré d'Anjou, Говерла
		головним чином на довгих пагонах	2	Curé, Маргарита
27. (*) QN	Квіткова брунька: за довжиною	коротка	3	Beurré Alexandre Lucas, Williams' Bon Chrétien

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VS 2	середня	5	Louise Bonne d'Avranches
		довга	7	Beurré Bosc, Beurré Hardy
28. QN	Чашолисток: за довжиною MS 4	короткий	3	Triomphe de Vienne, Oliver de Serres
		середній	5	Beurré Hardy, Doyenné du Comice
		довгий	7	Curé, Pitmaston Duchesse d'Angoulême
29. QL	Чашолисток: положення відносно віночка VS 4	притиснуте	1	Président Drouard
		горизонтальне	2	Doyenné du Comice, Pitmaston Duchesse d'Angoulême
		відігнуте	3	Beurré d'Anjou,
				Beurré Giffard
30. (* QL	Квітка: положення країв пелюсток VS 4	відокремлені	1	Beurré Bosc, Passe Crassane
		доторкуються	2	Doyenné du Comice, Jeanne d'Arc
		перекриваються	3	Conference, Docteur Jules Guyot
31. QL	Приймочка: розташування відносно пиляків	нижче (короткий стовпчик)	1	Bergamotte Esperen, Jeanne d'Arc
		на рівні	2	Alexandrine Douillard,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VS 4			Beurré Hardy
		вище (довгий стовпчик)	3	Beurré Giffard, Beurré d'Amanlis
32.	Квітка: розмір пелюстки MS 4	малий	3	Sierra, Бере Київська
QN		середній	5	Williams' Bon Chrétien, Вижниця
		великий	7	Concorde, Ніколай Крюгер
33.	Квітка: форма пелюстки (нігтик до уваги не беруть) VS 4	округла	1	Comtesse de Paris
(*)		широкояйцеподібна	2	Beurré Hardy, Doyenné du Comice
QL		яйцеподібна	3	Beurré Bosc
34.	Квітка: форма основи пелюстки (як для 33) VS 4	клиноподібна	1	Beurré Bosc, Beurré Hardy
PQ		округла	2	Comtesse de Paris, Doyenné d'Hiver
		усічена	3	Beurré Diel, Précoce de Trévoux
		серцеподібна	4	Delfrap
35.	Квітка: нігтик за довжиною MG 4	короткий	3	Williams' Bon Chrétien, Madame Verté
QN		середній	5	Triomphe de Vienne, Madame Farve
		довгий	7	Beurré d'Anjou,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
				Louise Bonne d'Avranches
36. (*) PQ	Нестиглий плід: забарвлення чашолистків VS 9	зелене	1	Dessertnaja, Золотоворітська
		зелено-коричневе	2	Poire de Charneu, Говерла
		коричневе	3	Comtesse de Paris, Oliver de Serres, Вродлива
		червоно-коричневе	4	Concorde, Doyenné du Comice
		червоне	5	Conference, Старкримсон
37. QN	Плід: за довжиною MG 10	короткий	3	Oliver de Serres, Золотоворітська
		середній	5	Williams' Bon Chrétien, Говерла
		довгий	7	Вижниця, Смерічка
38. QN	Плід: максимальний діаметр MG 10	малий	3	Abbé Fétel, Золотоворітська
		середній	5	Williams' Bon Chrétien, Вижниця
		великий	7	Говерла, Вродлива
39. (*) QN	Плід: відношення довжина / діаметр	дуже мале	1	Oliver de Serres, Золотоворітська
		мале	3	Beurré d'Ahrenberg
		середнє	5	Beurré Clairgeau,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	MG 10			Вижниця
		велике	7	Conference, Смерічка
		дуже велике	9	Abbé Fétel
40.	Плід: місце	посередині	1	Bergamotte Esperen, Говерла
(*)	максимального			
(+)	діаметра	ближче до чашечки	2	Beurré Alexandre Lucas, Вродлива
QN	VS 10	близько чашечки	3	Conference, Смерічка
41.	Плід: за	дуже малий	1	Petit Muscat, Золотоворітська
(*)	розміром			
QN	MG 10	малий	3	Citron des Carmes, Doyné de Juillet, Черемшина
		середній	5	Docteur Jules Guyot, Вижниця
		великий	7	Doyné du Comice, Роксолана
		дуже великий	9	Margarete Marillat, Говерла
42.	Плід:	симетричний	1	Passe Crassane, Вижниця
PQ	симетричність (у			
	поздовжньому	злегка асиметричний	2	Beurré Bosc, Говерла
	розрізі)	дуже асиметричний	3	Beurré Clairgeau, Nouveau Poiteau
	VS 10			
43.	Плід: профіль	увігнутий	1	Abbé Fétel, Beurré Bosc
(*)	боків			

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(+) QL	VS 10	прямий	2	Beurré Giffard
		опуклий	3	Doyenné d'Hiver, Золотоворітська
44. (*) PQ	Плід: основне забарвлення шкірки VS 10	не визначене	1	Grand Champion, Uta
		зелене	2	Nouveau Poiteau, Золотоворітська
		жовто-зелене	3	Beurré Hardy, Говерла
		жовте	4	Williams' Bon Chrétien, Бере Люка
45. (*) QL	Плід: відносне поширення основного забарвлення VS 10	відсутнє або дуже мале	1	Passé Crassane, Роксолана
		мале	3	Précoce de Trévoux, Черемшина
		помірне	5	Nordhäuser Winterforelle, Вересневе Дево
		велике	7	Beurré Clairgeau
		дуже велике	9	Старкримсон
46. PQ	Плід: відтінок основного забарвлення VS 10	оранжевий	1	Précoce de Trévoux
		оранжево-червоний	2	Duchesse Elsa
		рожево-червоний	3	Belle Angevine, Вродлива
		світло-червоний	4	Nordhäuser
		темно-червоний	5	Winterforelle Starkrimson, Вересневе Дево

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
47. QL	Плід: відносне поширення червоно-коричневого забарвлення довкола чашолистків VS 10	відсутнє або дуже мале	1	Liegels Winterbutterbirne
		мале	3	Nordhäuser
		середнє	5	Winterforelle
		велике	7	Packham's Triumph
		дуже велике	9	Conference, Général Leclerc, Madame Verté
48. QL	Плід: відносне поширення червоно-коричневого забарвлення на щічках VS 10	відсутнє або дуже мале	1	Liegels Winterbutterbirne
		мале	3	Beurré Alexandre Lucas
		середнє	5	Comtesse de Paris
		велике	7	Général Leclerc
		дуже велике	9	Madame Verté
49. QL	Плід: відносне поширення червоно-коричневого забарвлення довкола плодоніжки VS 10	відсутнє або дуже мале	1	Curé
		мале	3	Nordhäuser
		помірне	5	Winterforelle
		велике	7	Packham's Triumph
		дуже велике	9	Beurré Hardy, Madame Verté
50.	Плід:	коротка	3	Beurré d'Anjou,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(*) QN	плодоніжка за довжиною MS 10			Золотоворітська
		середня	5	Beurré Hardy, Говерла
		довга	7	Beurré Bosc, Роксолана
51. (*) QN	Плід: плодоніжка за товщиною MS 10	тонка	3	Beurré Bosc, Смерічка
		середня	5	Beurré Hardy, Williams' Bon Chrétien
		товста	7	Beurré d'Anjou, Говерла
52. QL	Плід: викривлення плодоніжки VS 10	відсутнє або дуже слабке	1	Président Drouard, Вижниця
		слабке	3	Curé, Говерла
		помірне	5	Conference
		сильне	7	Beurré Bosc, Маргарита
53. (*) QL	Плід: положення плодоніжки відносно верхівки плоду VS 10	пряме	1	Bonne de Beugny, Вижниця
		під нахилом	2	Beurré Clairgeau, Говерла
		під прямим кутом	3	Abbé Fétel, Margarete Marillat
54. (*)	Плід: заглиблення	відсутнє або дуже мілке	1	Conference, Вижниця

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(+) QN	лїйки плодонїжки MS 10	мїлке	3	Louise Bonne d'Avranches, Ізюминка Криму
		середнє	5	Épine du Mas, Золотоворїтська
		глибоке	7	Doyenné d'Hiver, Passe Crassane
		дуже глибоке	9	Oliver de Serres
55. (+) QL	Плїд: положення чашолистків (за достигання) VS 10	сходяться разом	1	Beurré Alexandre Lucas, Le Lectier
		прямї	2	Conference, Passe Crassane
		розкритї	3	Curé, Comtesse de Paris
56. QL	Плїд: блюдце (як для 55) VS 10	відсутнє	1	Espagne, Sommer- Eierbirne
		наявне	9	Oliver de Serres, Passe Crassane
57. (* (+) QN	Плїд: заглиблення блюдця (як для 55) VS 10	мїлке	3	Précoce de Trévoux, Comtesse de Paris
		середнє	5	Beurré Giffard, Beurré Hardy
		глибоке	7	Doyenné du Comice, Passe Crassane
58. (* (+)	Плїд: блюдце за шириною (як для 55)	вузьке	3	Épine du Mas, Williams' Bon Chrétien

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	VS 10	середнє	5	Beurré Clairgeau, Beurré Hardy
		широке	7	Doyenné du Comice, Passe Crassane
59. (*)	Плід: форма зони навколо	пласка	1	Passe Crassane, Président Drouard
QL	блюдця VS 10	злегка ребриста	2	Alexandrine Douillard, Williams' Bon Chrétien
		рельєфна	3	Beurré Clairgeau, Говерла
60. QL	Плід: структура м'якоті VS 10	слабкозерниста	3	Beurré Hardy, Grand Champion
		середньозерниста	5	Beurré Bosc, Говерла
		крупнозерниста	7	Curé, Tongre
61. QL	Плід: твердість м'якоті VS 10	м'яка	3	Jeanne d'Arc, Вродлива
		середня	5	Beurré Hardy, Вижниця
		тверда	7	Comtesse de Paris, Роксолана
62. QN	Плід: соковитість м'якоті VS 10	слабко соковита	3	Mirandino rosso, Роксолана
		помірно соковита	5	Williams' Bon Chrétien, Говерла
		соковита	7	Conference, Вижниця
		дуже соковита	9	Doyenné du Comice,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
				Ніколай Крюгер
63. (*) PQ	Насінина: форма VS 10	округла	1	Madame Favre, Jeanne d'Arc
		яйцеподібна	2	Beurré Giffard, Williams' Bon Chrétien
		еліптична	3	Alexandrine Douillard, Épine du Mas
		вузькоеліптична	4	Curé, Docteur Jules Guyot
64. (*) QN	Час початку цвітіння VG 3	дуже ранній	1	Beurré Alexandre Lucas, Pitmaston Duchesse d'Angoulême
		ранній	3	Delfap, Louise Bonne d'Avranches
		середній	5	Pakham's Triumph, Williams' Bon Chrétien
		пізній	7	Doyenné du Comice, Jeanne d'Arc
		дуже пізній	9	Frangipane
65. (*) QN	Час збиральної стиглості VG 10	дуже ранній	1	Mirandino rosso, Юнська лепотіца
		ранній	3	Précoce de Trévoux
		середній	5	Coscia, Улюблена Клаппа

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
		пізній	7	Beurré Hardy, Вижиця
		дуже пізній	9	Nord-häuser Winterforelle, Роксолана

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів груші звичайної

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку
1	Набрякання й розпускання вегетативних бруньок
2	Набрякання й розпускання генеративних бруньок
3	Початок цвітіння
4	Повне цвітіння
5	Кінець цвітіння
6	Початковий ріст пагонів
7	Зав'язування плодів
8	Інтенсивний ріст пагонів
9	Ріст плодів
10	Споживча стиглість плодів
11	Припинення росту пагонів
12	Обпадання листків
13	Період зимового спокою

Якщо не вказано інше, усі обстеження на дереві та однорічних пагонах слід проводити впродовж зими на деревах, які плодоносили хоча б один раз.

Довжину міжвузлів слід вимірювати посередині пагона.

Усі спостереження на квітках слід виконувати на повністю розвинених квітках з початком розтріскування пиляків.

Спостереження на листках виконують влітку за повного їхнього розвитку у середній третині добре розвиненого сезонного пагона.

Усі спостереження на плодах слід проводити під час споживчої стиглості.

До 3 Дерево: габітус

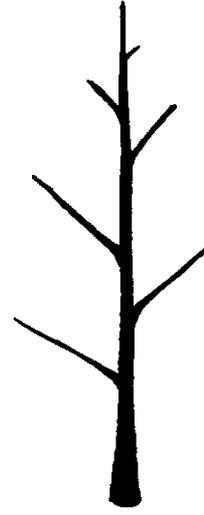
1

Прямо паралельний

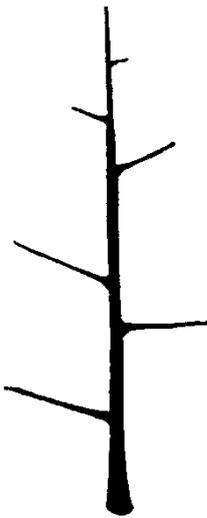
2

прямий

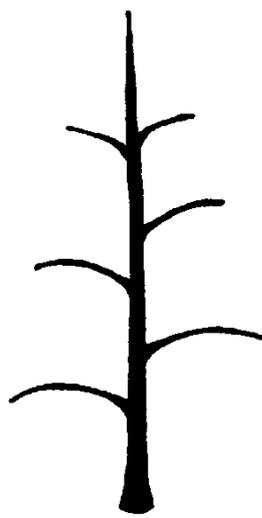
3

напіврозлогий

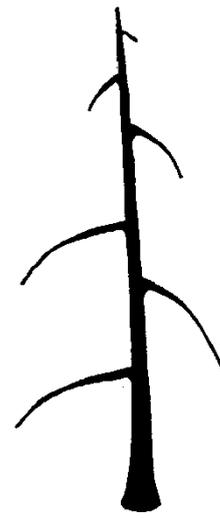
4

розлогий

5

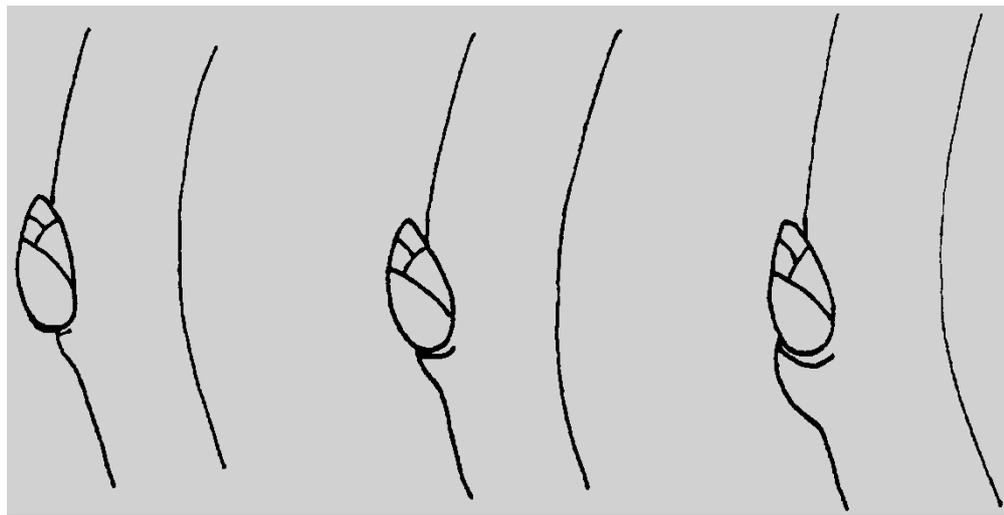
пониклий

6

звисаючий

До 1 Однорічний пагін: розмір підбрунькового виступу

3

5

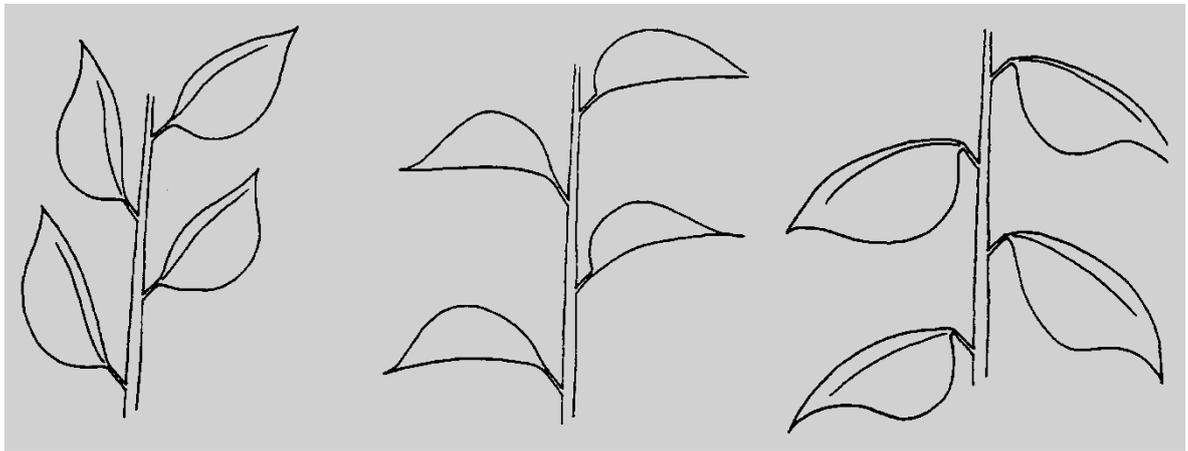
7

Малий

середній

великий

До 1 Листкова пластинка: положення відносно пагона

1

2

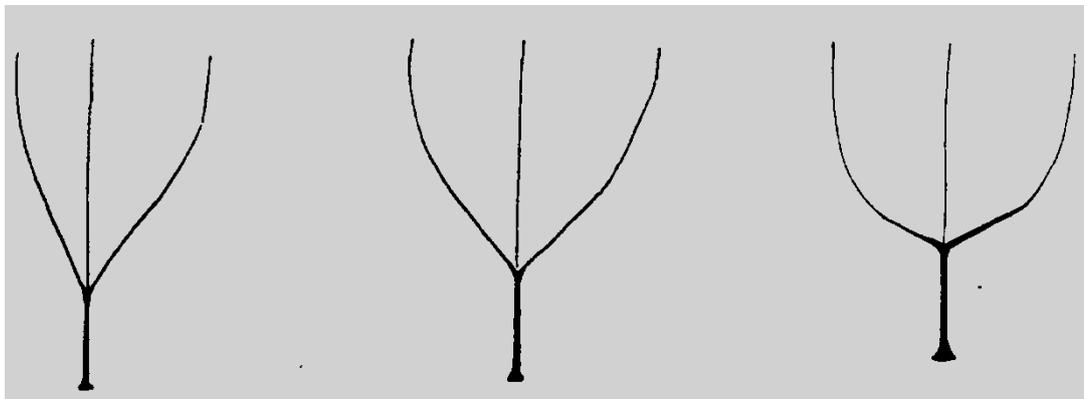
3

Висхідне

горизонтальне

обвисле

До 17 Листкова пластинка: форма основи

1

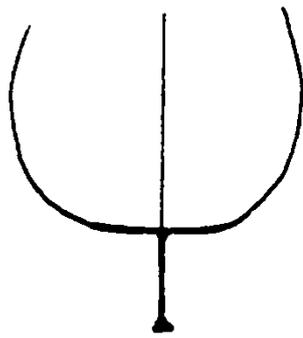
2

3

Гостра

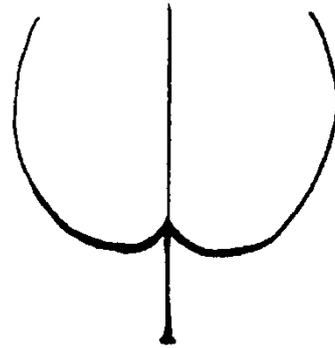
прямокутна

тупа

4

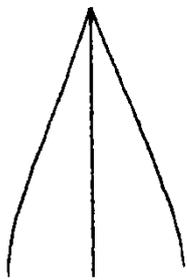
рівна

5

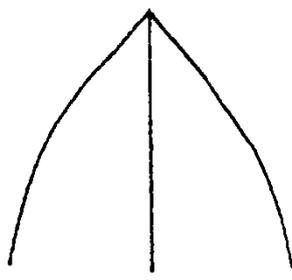
серцеподібна

До 18 Листкова пластинка: форма верхівки (не враховуючи кінчика)

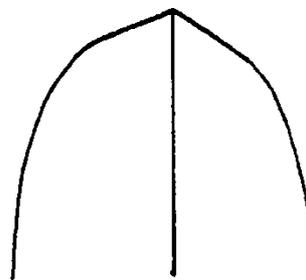
1

Гостра

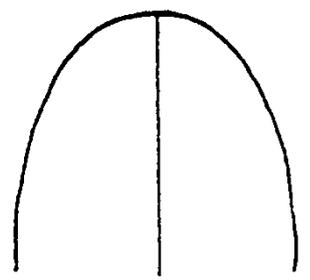
2

прямокутна

3

тупа

4

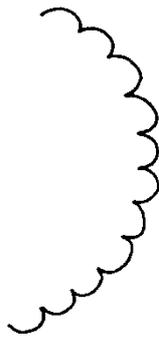
округла

До 20 Листкова пластинка: форма краю (верхньої половини)

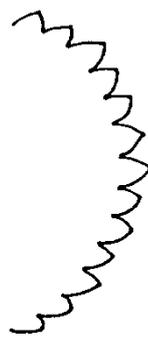
1

Цілісна

2

округло-зубчаста

3

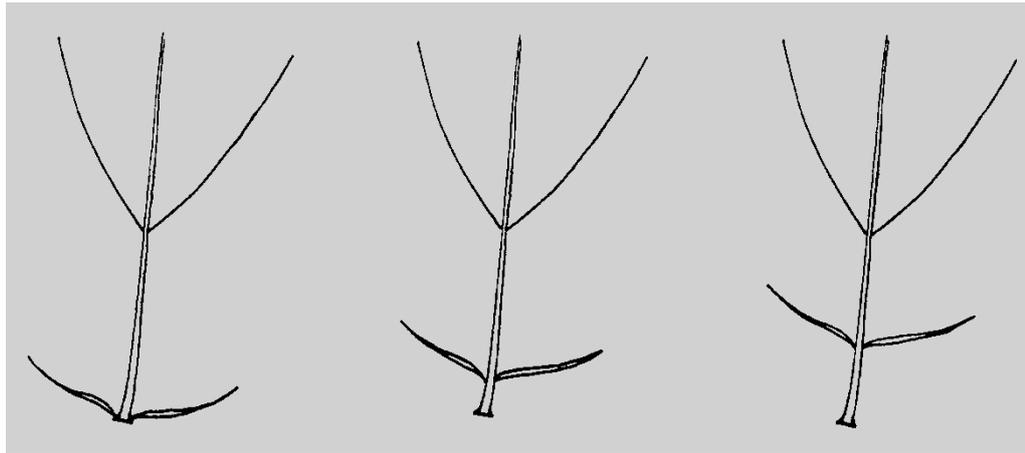
тупозазублена

4

гострозазублена

До 25 Прилистки: відстань від основи черешка

3

5

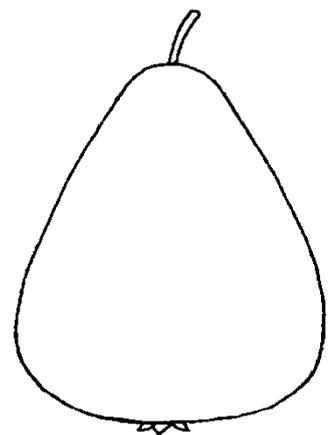
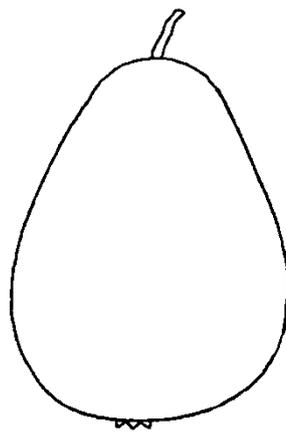
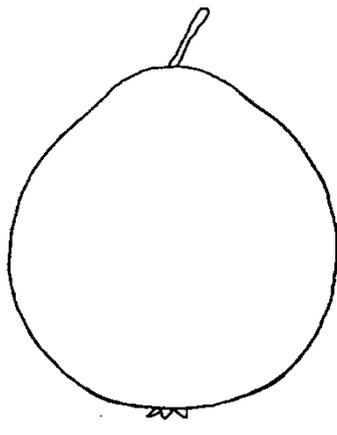
7

Коротка

середня

довга

До 40 Плід: місце максимального діаметра

1

2

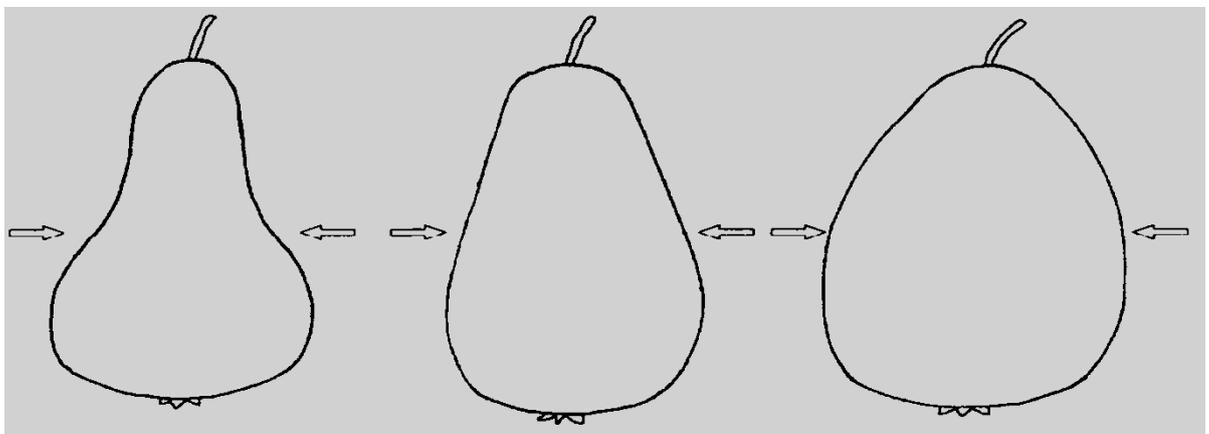
3

Посередині

ближче до чашечки

близько до чашечки

До 43 Плід: профіль боків.

1

2

3

Увігнутий

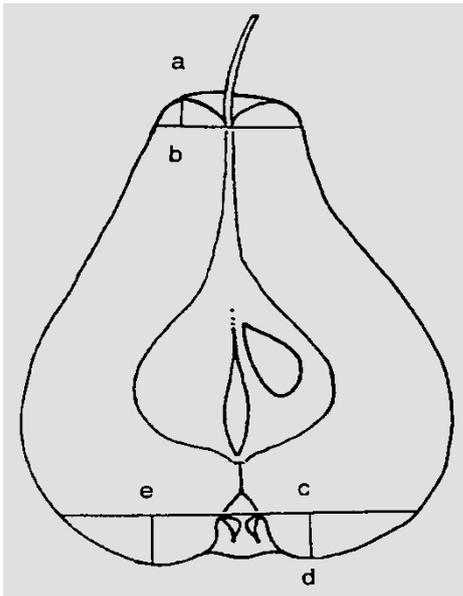
прямий

опуклий

До 54 Плід: заглиблення лійки плодоніжки

До 57 Плід: заглиблення блюдця (за досягання)

До 58 Плід: блюдце за шириною (за досягання)

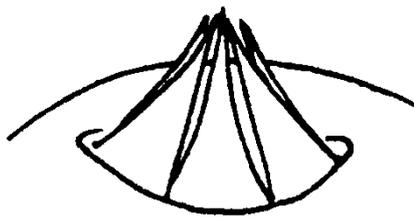

ab = заглиблення лійки плодоніжки
(ознака 54)

cd = заглиблення блюдця
(ознака 57)

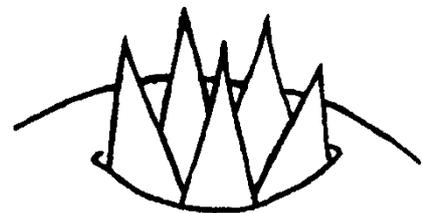
ce = блюдце за шириною
(ознака 58)

До 55 Плід: положення чашолистків (за досягання)

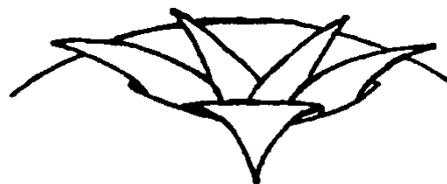
1

Сходяться разом

2

прямі

3

розкриті

Приклад синонімів назв сортів:

Назва сорту	Синонім(и) назви
1	2
Abbé Fétel	Abate Fétel
Belle Angevine	Schöne Angevine
Bergamotte Esperen	Esperens Bergamotte
Beurré Alexandre Lucas	Alexander Lucas, Mantecosa Alexandre Lucas
Beurré Bosc	Bosc's Flaschenbirne, Kaiser Alexander, Mantecosa Bosc
Beurré Clairgeau	Clairgeaus Butterbirne
Beurré d'Amanlis	Amanlis Butterbirne
Beurré Diel	Diels Butterbirne
Beurré Giffard	Giffards Butterbirne, Mantecosa Giffard, Cañella
Beurré Hardy	Butirra Hardy, Gellerts Butterbirne
Beurré Lebrun	Lebruns Butterbirne
Beurré Six	Six Butterbirne
Beurré Superfin	Conseiller de la Cour, Hochfeine Butterbirne
Citron des Carmes	Sommermagdalene
Clapp's Favourite	Clapps' Liebling
Colorée de Juillet	Bunte Julibirne
Comtesse de Paris	Gräfin von Paris
Conference	Konferenzbirne
Curé	Espadón de Invierno, Pastorenbirne, Vicar of Winkfield
Docteur Jules Guyot	Jules Guyot, Limonera
Doyenné d'Alençon	Alencons Dechantsbirne
Doyenné d'Hiver	Decana d'Inverno, Pastorale, Winterdechantsbirne

1	2
Doyenné de Juillet	Doyenné d'Été, Julidechantsbirne
Doyenné du Comice	Decana del Comizio, Decana del Congreso, Vereinsdechantsbirne
Duchesse d'Angoulême	Herzogin von Angoulême
Duchesse Elsa	Herzogin Elsa
Épine du Mas	Colmar, Herbstdorn
Espargne	Sparbirne
Jeanne d'Arc	Jungfrau von Orleans
Joséphine de Malines	Josephine von Mecheln
Liegels Winterbutterbirne	Beurré d'Hiver de Liegel
Louise Bonne d'Avranches	Buona Luisa, Gute Luise, Louise Bonne of Jersey
Mirandino rosso	Bella di Giugno
Monchallard	Belle Epine Fondante, Epine d'Été de Bordeaux
Nouveau Poiteau	Neue Poiteau
Passe Crassane	Edelcrassane, Passa Crassana
Pitmaston Duchesse d'Angoulême	Pitmaston Duchesse, Williams' Duchesse
Poire de Charneu	Bürgermeisterbirne, Köstliche von Charneu, Légipont
Précoce de Cassano	Frühe von Cassano
Précoce de Trevoux	Frühe von Trevoux
Red Bartlett	Max Red Bartlett, Rote Williams, Williams Roja, Williams Rouge
Santa Maria	Marienbirne
Starkrimson	Red Clapp's Favourite, Rote Clapps Liebling, Super Red

1	2
Tongre	Beurré Durandeu, Durondeau, Tongern
Williams' Bon Chrétien	Bartlett, Buen Cristiano Williams, Williams Christbirne

9. Література

1. Матвієнко М. В. Груша в Україні / М. В. Матвієнко, Р. Д. Бабіна, П. В. Кондратенко – К.: «Аграрна думка» УААН, 2006. – 315 с.
2. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Pear (*Pyrus communis* L.) (TG /15/3, UPOV) // Geneva. 2000-04-05. – 40 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg015.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 150px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 50px;" type="text" value="Pyrus communis L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 50px;" type="text" value="Груша звичайна"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	
<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>	
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (40)	Плід: місце максимального діаметра Fruit: position of maximum diameter	посередині in middle	Bergamotte Esperen, Говерла	1 ☐
		ближче до чашечки slightly towards calyx	Beurré Alexandre Lucas, Вродлива	2 ☐
		близько чашечки clearly towards calyx	Conference, Смерічка	3 ☐
5.2 (41)	Плід: за розміром Fruit: size	дуже малий very small	Petit Muscat, Золотоворітська	1 ☐
		малий small	Citron des Carmes, Doyenné de Juillet, Черемшина	3 ☐
		середній medium	Docteur Jules Guyot, Вижниця	5 ☐
		великий large	Doyenné du Comice, Роксолана	7 ☐
		дуже великий very large	Margarete Marillat, Говерла	9 ☐
5.3 (44)	Плід: основне забарвлення шкірки Fruit: ground color of the skin	не визначене not visible	Grand Champion, Uta	1 ☐
		зелене green	Nouveau Poiteau, Золотоворітська	2 ☐
		жовто-зелене yellow green	Beurré Hardy, Говерла	3 ☐
		жовте yellow	Williams' Bon Chrétien, Бере Люка	4 ☐
5.4 (64)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	Beurré Alexandre Lucas, Pitmaston Duchesse d'Angoulême	1 ☐
		ранній early	Delfap, Louise Bonne d'Avranches	3 ☐
		середній medium	Pakham's Triumph, Williams' Bon Chrétien	5 ☐
		пізній late	Doyenné du Comice, Jeanne d'Arc	7 ☐
		дуже пізній very late	Frangipane	9 ☐
5.5 (65)	Час збиральної стиглості Time of maturity for consumption	дуже ранній very early	Mirandino rosso, Юнська лепотица	1 ☐
		ранній early	Précoce de Trévoux	3 ☐
		середній medium	Coscia, Улюблена Клаппа	5 ☐
		пізній late	Beurré Hardy, Вижниця	7 ☐
		дуже пізній very late	Nord-häuser Winterforelle, Роксолана	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом. Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)
7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

(надати детальну інформацію)
(please provide details)
8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

Методика
**проведення експертизи сортів груші японської (*Pyrus pyrifolia* (Burm. f.)
Nakai var. *culta* (Mak.) Nakai) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх плодоносних сортів *Pyrus pyrifolia* (Burm. f.) Nakai var. *culta* (Mak.) Nakai (Syn. *Pyrus serotina* Rehd.), що розмножуються вегетативно.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 однорічних рослин, щеплених на *Pyrus pyrifolia* або інших підщепах, визначених компетентним органом.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

Використано документ UPOV TG /149/2, 1994.

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну

стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин (дерев) $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин і частин рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 20 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 20 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 20 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: форма поздовжнього розрізу (ознака 39);
- Плід: забарвлення шкірки (ознака 46);
- Час початку досягання плодів (ознака 70).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів груші японської

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. PQ	Дерево: габітус VG	конусоподібний	1	
		прямий	2	Shinsui
		розлогий	3	Niitaka
		похилий	4	Chôjûrô
		плакучий	5	
2. (* QN	Дерево: за силою росту VS	слабке	3	Yakumo
		середнє	5	Hôsui, Kôsui, Shinseiki
		сильне	7	Shinsui
3. QN	Однорічний пагін: за довжиною MS	короткий	3	Yakumo
		середній	5	Chôjûrô, Kôsui, Nijisseiki
		довгий	7	Shinsui
4. (* QN	Однорічний пагін: за товщиною MS	тонкий	3	Chôjûrô
		середній	5	Hôsui, Kôsui
		товстий	7	Niitaka, Nijisseiki
5. (* PQ	Однорічний пагін: забарвлення VS	зеленувато- коричневе	1	Hakko, Tama
		коричневе	2	Chôjûrô, Chôju
		коричнювато-чорне	3	Hôsui, Yakimi
		темно-пурпурове	4	Oharabeni
6. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною	дуже короткі	1	Nanseichabo
		короткі	3	Nijisseiki, Shinsui, Shinseiki

1	2	3	4	5
	MS	середні	5	Kôsui
		довгі	7	
		дуже довгі	9	
7. (* QN MS	Однорічний пагін: кількість сочевичок MS	мала	3	Chôju
		середня	5	Chôjûrô, Kôsui
		велика	7	Shinseiki, Shinkô
8. (* QN MS	Однорічний пагін: розмір сочевичок MS	малий	3	Chôjûrô, Shinseiki
		середній	5	Hôsui, Kôsui, Nijisseiki
		великий	7	Niitaka, Shinsui
9. QN	Однорічний пагін: опушення VS	слабке	3	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui, Niitaka
		помірне	5	Shinkô, Shinsui
		сильне	7	Nijisseiki, Shinseiki
10. (* QN VS	Гілка: кількість «плодушок» VS	мала	3	Kôsui, Shinsui
		середня	5	Chôjûrô, Hôsui, Shinseiki
		велика	7	Nijisseiki, Shinkô
11. PQ VS	Вегетативна брунька: форма верхівки VS	загострена	1	Chôjûrô, Hôsui, Nijisseiki
		слабко заокруглена	2	Hôsui, Shinkô
		сильно заокруглена	3	Shinsui
12. QL	Вегетативна брунька: положення відносно пагона	притиснуті	1	Kôsui, Shinsui
		слабко відхилені	2	Chôjûrô, Hôsui, Nijisseiki
		помітно відхилені	3	Niitaka, Shinkô

1	2	3	4	5
	VS			
13. (*) QN	Річний пагін: кількість верхівкових квіткових бруньок MS	мала	3	Shinsui
		середня	5	Kôsui, Shinseiki
		велика	7	Chôjûrô
14. (*) QN	Квіткова брунька: за розміром MS	мала	3	Niitaka
		середня	5	Kôsui, Hôsui, Nijisseiki, Shinseiki, Shinsui
		велика	7	Shinkô
15. (*) PQ	Квіткова брунька: за формою VS	вузькоеліптична	1	Hôsui
		еліптична	2	Shinsui
		округла	3	Shinseiki
		овальна	4	Nijisseiki, Niitaka, Kôsui, Chôjûrô
16. PQ	Квіткова брунька: забарвлення лусок VS	коричневе	1	Niitaka, Nijisseiki, Shinseiki, Shinsui
		червоно-коричневе	2	Hôsui
		пурпурово-коричневе	3	Kôsui
17. (*) PQ	Молодий листок: забарвлення верхнього боку (визначається	жовто-зелене	1	Shinseiki
		зеленувато- коричневе	2	Hakkô, Yakumo
		коричневе	3	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui, Nijisseiki

1	2	3	4	5
	негайно після розгортання), VS	червоно-коричневе	4	Shinsui, Kikusui
18. (* QL	Молодий листок: опушення нижнього боку (як для 17) VS	відсутнє	1	Tosajônishiki
		наявне	9	Nijisseiki
19. QN	Молодий листок: інтенсивність опушення з нижнього боку (як для 17) VS	слабка	3	Hôsui, Kôsui, Shinsui
		помірна	5	Chôjûrô
		сильна	7	Nijisseiki, Shinseiki
20. (* (+ PQ	Листкова пластинка: форма VS	вузькоеліптична	1	Niitaka
		еліптична	2	Yakimi
		яйцеподібна	3	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui, Shinsui Shinseiki
		округла	4	
		оберненояйцеподібна	5	
		серцеподібна	6	
		широкосерцеподібна	7	
21. (+ PQ	Листкова пластинка: форма верхівки	витягнуто-загострена	1	Kôsui, Shinkô
		гостра	2	Hôsui, Nijisseiki, Shinseiki, Shinsui

1	2	3	4	5
	VS	округла	3	Kôsui, Niitaka
22.	Листкова	витягнуто-звужена	1	Mishirazu, Hokkaiwase
(+)	пластинка:	гостра	2	Hôsui, Nijisseiki
PQ	форма основи	округла	3	Chôjûrô, Shinsui, Kôsui
	VS	серцеподібна	4	Yakumo
23.	Листкова	пилчаста	1	Yakumo
(+)	пластинка:	зубчаста	2	Hôsui, Nijisseiki, Shinsui
QL	форма краю			
	VS	округло-зубчаста	3	Chôjûrô, Kôsui, Niitaka
24.	Листок:	коротка	3	Chôjûrô, Hayatama
QN	пластинка за	середня	5	Hakkô, Hôsui
	довжиною	довга	7	Kimizukawase
	MS			
25.	Листок: за	вузький	3	
QN	шириною	середній	5	
	MS	широкий	7	
26.	Листок:	короткий	3	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui, Nijisseiki, Shinsui
QN	черешок за			
	довжиною	середній	5	Yakimi
	MS	довгий	7	Yakumo
27.	Листок:	мале	3	Shinsetsu
QN	відношення	середнє	5	Hôsui, Kôsui, Shinseiki
	довжини	велике	7	Yakumo
	черешка до			
	довжини			
	листяної			
	пластинки			

1	2	3	4	5
	MS			
28. (* QN	Суцвіття: кількість квіток MS	мала середня велика	3 5 7	Hakkô Chôjûrô, Hôsui, Shinsui Kôsui, Nijisseiki
29. (* PQ	Пелюстка: забарвлення зовнішнього боку (напередодні цвітіння) VS	біле світло-рожеве рожеве світло-червоне	1 2 3 4	Niitaka, Shinkô, Shinseiki Hôsui, Kôsui, Shinsui Chôju, Yakimi Oharabeni
30. PQ	Пелюстка: забарвлення внутрішнього боку (у повністю розгорнутій квітці) VS	біле світло-рожеве рожеве	1 2 3	Niitaka, Shinseiki Hayatama Oharabeni
31. (* QN	Пелюстка: розмір MG	мала середня велика	3 5 7	Atago, Ishiiwase Chôjûrô, Nijisseiki, Shinsui Hôsui, Kôsui
32. (* PQ	Пелюстка: форма VS	еліптична округла яйцеподібна	1 2 3	Kôsui, Tama Chôjûrô, Nijisseiki Hôsui, Shinkô

1	2	3	4	5
33. (+) QN	Пелюстка: кількість надрізів країв MS	мала	3	Niitaka
		середня	5	Hôsui, Kôsui, Shinsui
		велика	7	Chôjûrô, Shinseiki
34. (*) QN	Квітка: кількість пелюсток MS	менше п'яти	1	Chôjûrô, Shinseiki, Niitaka
		5–6	2	Nijisseiki, Shinsui
		6–7	3	Hôsui
		понад 7	4	Kôsui, Hakkô
35. QN	Квітка: опушення квітконіжки VS	слабке	3	Chôjûrô, Niitaka, Shinsui
		помірне	5	Hôsui, Kôsui
		сильне	7	Nijisseiki, Shinkô, Shinseiki
36. (*) QN	Квітка: кількість тичинок MS	мала	3	Chôjûrô
		середня	5	Niitaka
		велика	7	Kikusui, Kôsui
37. (*) QN	Пиляк: інтенсивність червоного забарвлення (перед розтріску- ванням) VS	слабка	3	Kôsui
		помірна	5	Hakkô, Shinsui, Yakumo
		сильна	7	Nijisseiki, Shinkô
38. (*)	Пиляк: пилок VS	відсутній	1	Ishiiwase, Kumoi, Niitaka

1	2	3	4	5
QL		наявний	9	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui, Nijisseiki, Shinsui
39 (* (+ PQ	Плід: форма в поздовжньому розрізі VS	сплющена	1	Kimizukawase, Kôsui, Shinsui
		округла	2	Hakkô, Hôsui
		широкоеліптична	3	Yakumo
		веретеноподібна	4	Okusankichi
		широкоюйцеподібна	5	
		оберненоюйцеподібна	6	Imamuraaki
40 (+ QN	Плід: лійка плодоніжки за глибиною MS	неглибока	3	Yakumo
		середня	5	Kôsui, Niitaka, Nijisseiki, Shinsui
		глибока	7	Chôjûrô, Hôsui
41. (+ QN	Плід: лійка плодоніжки за шириною MS	вужька	3	
		середня	5	Hôsui, Nijisseiki, Shinseiki
		широка	7	Kimizukawase
42. (+ QN	Плід: причашечкове заглиблення за глибиною MS	неглибоке	3	Niitaka, Shinkô, Shinseiki
		середнє	5	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui, Nijisseiki
		глибоке	7	Kikusui, Shinsui
43. (+ QN	Плід: причашечкове заглиблення за шириною MS	вужьке	3	
		середнє	5	Chôjûrô, Hôsui, Nijisseiki, Shinseiki
		широке	7	Kikusui, Shinsui, Niitaka

1	2	3	4	5
44. (* QL VS	Плід: збереженість чашолистиків	слабка	3	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui
		помірна	5	Shinsui, Shinsei
		сильна	7	Kikusui, Shinkô
45. (* QN	Плід: розмір MS	дуже малий	1	
		малий	3	Shinsui
		середній	5	Chôjûrô, Kôsui, Nijisseiki
		великий	7	Hôsui, Shinkô
		дуже великий	9	Atago, Niitaka, Shinsetu
46. (* PQ VS	Плід: забарвлення шкірки (не гнилих плодів)	світло-жовто-зелене	1	Yakumo
		жовто-зелене	2	Nijisseiki
		жовто-коричневе	3	Chôju
		жовтувато-червоно- коричневе	4	Hôsui, Kôsui, Shinkô, Shinsui
		червоно-коричневе	5	Chôjûrô, Okusankichi
47. (* QN	Плід: розмір сочевичок MS	малий	3	Shinseiki
		середній	5	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui, Nijisseiki, Shinsui
		великий	7	Kimizukawase
48. (* QL VS	Плід: щільність розташування сочевичок	нещільна	3	Hakkô
		помірна	5	Kôsui, Shinseiki
		щільна	7	Chôjûrô, Hôsui, Nijisseiki, Shinsui
49. (* QL	<u>Лише для сортів</u> <u>із</u> <u>коричнюватими</u>	гладенька	3	
		проміжна	5	Kôsui, Niitaka, Shinkô, Shinsui

1	2	3	4	5
	(«побурілими») плодами. Плід: структура поверхні VS	шерехата	7	Hôsui
50.	<u>Лише для сортів</u>	слабке	3	Hakkô, Yakumo
(*)	<u>із жовто-</u>	помірне	5	Nijisseiki
QL	<u>зеленими</u> плодами. Плід: побуріння (як для 46) VS	сильне	7	Kikusui, Shinseiki
51.	Плід:	коротка	3	Shinseiki, Shinsui
(*)	плодоніжка за	середня	5	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui
QN	довжиною	довга	7	Kikusui, Okusankichi
	MS			
52.	Плід:	тонка	3	Hôsui, Shinsui
(*)	плодоніжка за	середня	5	Chôjûrô
QN	товщиною	товста	7	Nijisseiki
	MS			
53.	Плід:	відсутнє	1	Chôjûrô, Hôsui
(*)	потовщення	наявне	9	Nijisseiki, Shinsui
QL	плодоніжки			
	VS			
54.	Плід: форма	веретеноподібна	1	Kumoi
(*)	серцевини	широковеретено-	2	Chôjûrô, Hôsui,
(+)	(у	подібна		Nijisseiki, Shinsui

1	2	3	4	5
PQ	поздовжньому розрізі) VS	яйцеподібна	3	Yakumo
		широкоюяйцеподібна	4	Kôsui
55. (* QN	Плід: відношення діаметра серцевини до діаметра плоду MS	мале	3	Kôsui, Shinseiki
		середнє	5	Chôjûrô, Hôsui, Shinsui
		велике	7	Shinkô
56. (* QN	Плід: кількість камер MS	мала	3	
		середня	5	Chôjûrô
		велика	7	Kôsui
57. (* PQ	Плід: забарвлення м'якоті VS	біле	1	Atago, Hakkô
		жовтувато-біле	2	Kosu
		білувато-жовте	3	Chôjûrô, Nijisseiki, Shinsui
58. (* QL	Плід: м'якість за твердістю VS	м'яка	3	Hakkô, Hôsui, Kôsui, Nijisseiki
		середня	5	Nitaka, Shinkô
		тверда	7	Chôjûrô
59. QL	Плід: структура м'якоті VS	дрібнозерниста	3	Hôsui, Kôsui
		проміжна	5	Shinkô, Shinsui
		грубозерниста	7	Chôjûrô
60. QL	Плід: побуріння м'якоті (визначається	слабке	3	
		помірне	5	Chôjûrô, Nijisseiki, Shinsui, Hôsui, Kôsui

1	2	3	4	5
	через 30 хв після розрізання) VS	сильне	7	
61. QN	Плід: загальний вміст сухих розчинних речовин L	низький	3	Kumoi
		середній	5	Niitaka, Shinkô
		високий	7	Hôsui, Shinsui
62. QN	Плід: вміст кислоти L	низький	3	Kôsui, Niitaka
		середній	5	Hôsui, Nijisseiki, Shinsui
		високий	7	Okusankichi, Shinseiki
63. (* PQ	Плід: терпкуватість смаку	відсутня	1	Hôsui, Kôsui, Nijisseiki
		наявна	9	Imamuraaki
64. QL	Плід:соковитість в м'якоті VS	низька	3	
		помірна	5	
		висока	7	Hôsui
65. (* QN	Плід: розмір насінини MS	малий	3	Tama
		середній	5	Hôsui, Kôsui, Nijisseiki, Shinsui
		великий	7	Chôjûrô, Shinseiki
66. (* PQ	Плід: форма насінини VS	яйцеподібна	1	Hôsui, Nijisseiki, Shinseiki
		вузькояйцеподібна	2	Shinkô
		серпоподібна	3	

1	2	3	4	5
67. QN	Плід: кількість насінин (за штучного запилення рослин) MS	мала	3	Hôsui
		середня	5	Hôsui, Kikusui
		велика	7	Chôjûrô, Nijisseiki, Shinsui
68. (* QN	Час початку розпускання вегетативних бруньок (розпустилось 10% бруньок) MS	ранній	3	
		середній	5	Chôju, Shinkô
		пізній	7	Okusankichi, Yamuko
69. (* QN	Час початку цвітіння (розкрилось 10% квіток) MS	ранній	3	Niitaka
		середній	5	Chôjûrô, Nijisseiki, Shinsui
		пізній	7	Kôsui, Okusankichi
70. (* QN	Час початку достигання плодів MS	дуже ранній	1	
		ранній	3	Shinsui
		середній	5	Chôjûrô, Hôsui, Nijisseiki
		пізній	7	Shinkô
		дуже пізній	9	Okusankichi
71. PQ	Самосумісність VS	відсутня	1	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui, Nijisseiki
		присутня	9	Osa-nijisseiki

1	2	3	4	5
72. QL	Побуріння серцевини VS	відсутнє або дуже слабке	1	Chôjûrô, Hôsui, Nijisseiki, Shinsui
		слабке	3	Kikusui, Kôsui
		помірне	5	Kimizukawase
		сильне	7	Kumoi
		дуже сильне	9	
73. QL	Склоподібність м'якоті VS	відсутня або дуже слабка	1	Kôsui, Shinsui
		слабка	3	Kikusui, Nijisseiki
		помірна	5	Hôsui
		сильна	7	Chôju, Wasenijisseiki
		дуже сильна	9	
74. (* QL	Схильність плодів до розтріскування VS	відсутня	1	Chôjûrô, Hôsui, Nijisseiki
		наявна	9	Ishiiwase, Kôsui
75. QN	Тривалість зберігання врожаю (за контрольованих температури і вологості) MS	дуже коротка	1	Shinsui
		коротка	3	Kôsui
		середня	5	Hôsui, Shinseiki
		довга	7	Nijisseiki, Shinsei
		дуже довга	9	Shinsetu
76. (+ QL	Стійкість до чорної плямистості (збудник	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	Nijisseiki

1	2	3	4	5
	<i>Alternaria</i>	сильна	7	Shinsui
	<i>kikuchiana</i> Tanaka)	дуже сильна	9	Chôjûrô, Hôsui, Kôsui

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів груші японської

Ознаки дерева, вегетативних і генеративних бруньок визначають на необрізаних деревах у період спокою.

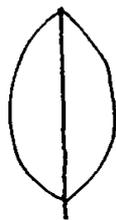
Ознаки річного пагона визначають на добре розвинених пагонах перед збиранням врожаю.

Ознаки листка – на розгорнутих листках у середній третині вегетативних (не плідних) пагонів перед збиранням врожаю.

Ознаки суцвіття і квітки – у фазі повного цвітіння на третій і четвертій відкритих квітках у суцвітті.

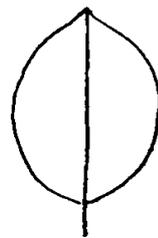
Ознаки плоду – на фізіологічно стиглих плодах.

До 20 Листкова пластинка: форма

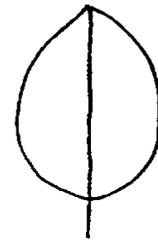
1

Вузькоеліптична

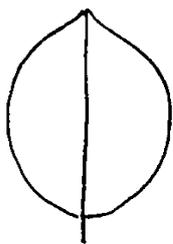
2

еліптична

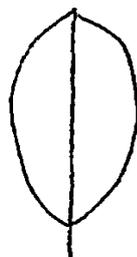
3

яйцеподібна

4

округла

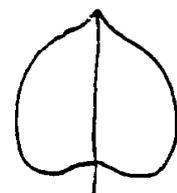
5

оберненояйцеподібна

6

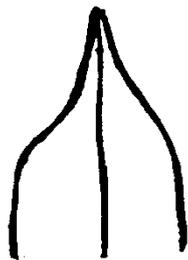
серцеподібна

7

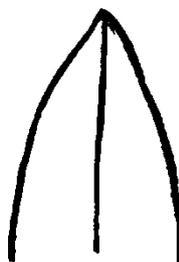
широкосерцеподібна

До 21 Листкова пластинка: форма верхівки

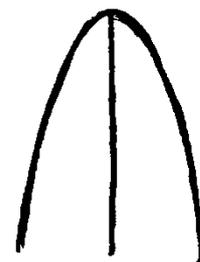
1

Витягнуто-загострена

2

гостра

3

округла

До 22 Листкова пластинка: форма основи

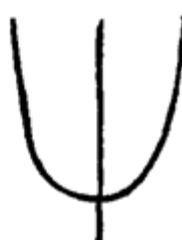
1

Витягнуто-звужена

2

гостра

3

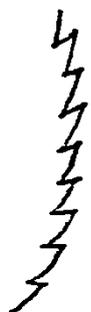
округла

4

серцеподібна

До 23 Листкова пластинка: форма краю

1

Пилчаста

2

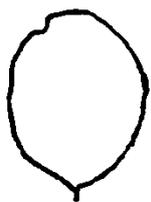
зубчаста

3

округло-зубчаста

До 33 Пелюстка: кількість надрізів країв

1

Мала

2

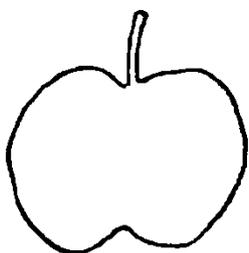
середня

3

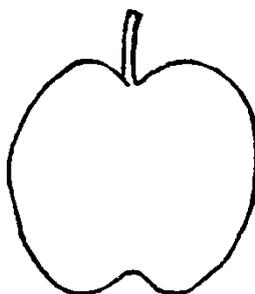
велика

До 39 Плід: форма в поздовжньому розрізі

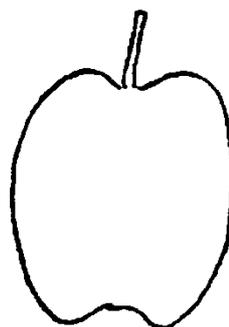
1

Сплющена

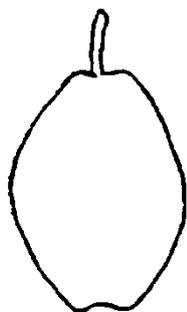
2

округла

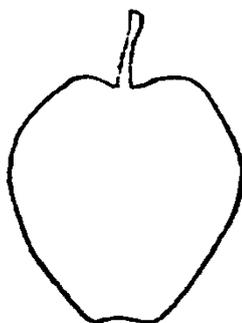
3

широкоеліптична

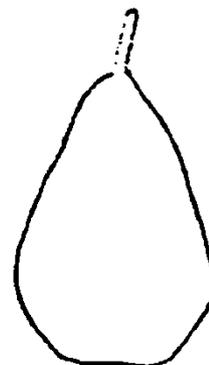
4

веретеноподібна

5

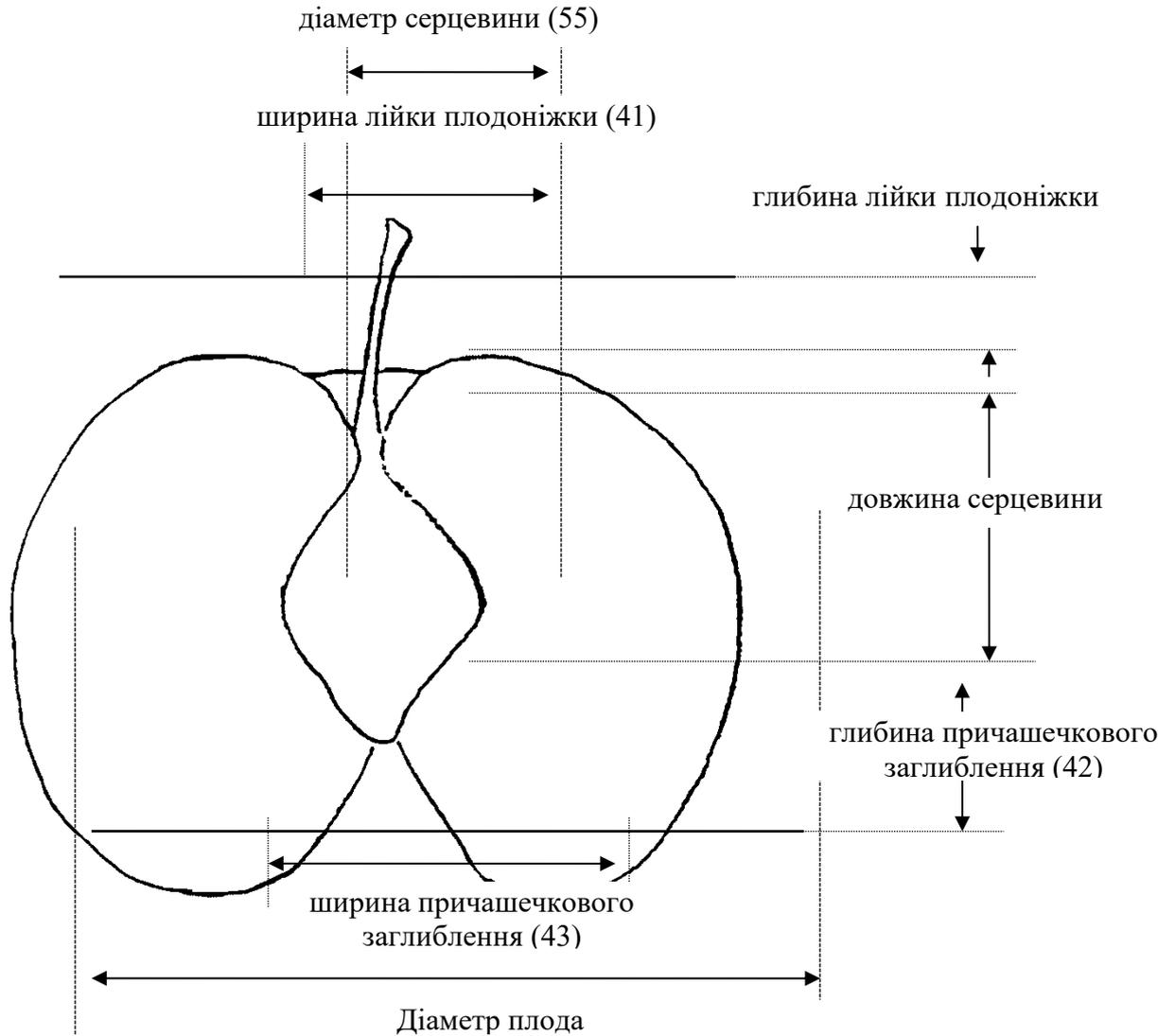
широкоюйцеподібна

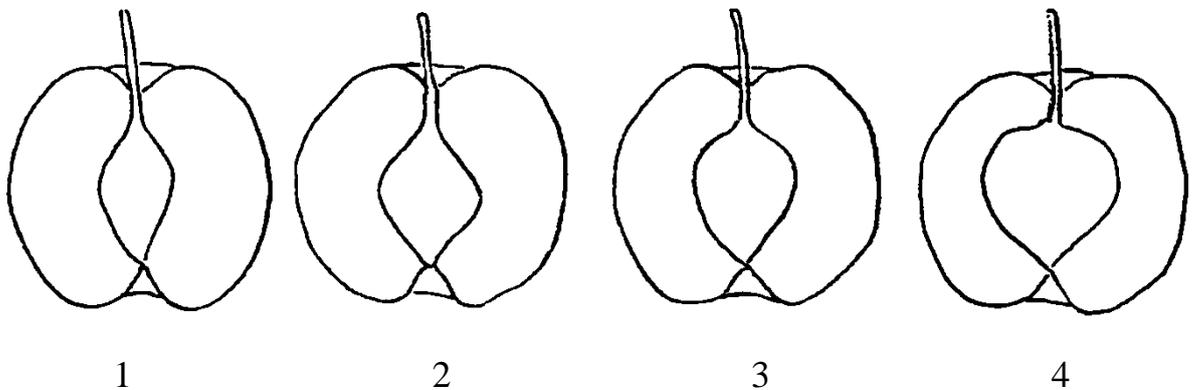
6

оберненойцеподібна

До 40–43 Плід: глибина (40) та ширина лійки (41); глибина (42) та ширина причашечкового заглиблення (43)

До 54 Плід: форма серцевини (у поздовжньому розрізі)

Веретеноподібна широковеретеноподібна яйцеподібна широкояйцеподібна

До 76 Стійкість до чорної плямистості *Alternaria kikuchiana* Tanaka

Рослинний матеріал:	Відбирають 2–4 листки на пагоні у напрямку до основи. Перший листок вважають таким, який щойно з'явився на верхівці нового пагона.	
Метод інокуляції:	У чашку Петрі поміщають 2 фільтри, змочують дистильованою стерильною водою і накривають двома пластиковими пластинами з вічками. На кожний листок наносять 4–6 крапель суспензії (40 μ l у краплі). Концентрацію спор доводять до $2,5 \times 10^4$ /мл.	
Температура:	25°C впродовж дня.	
Метод культивування:	Чашки Петрі в клімокамері.	
Тривалість від інокуляції до проведення оцінки:	4 доби	
Кількість повторень:	3	
Сорти-еталони:	помірно стійкий	Nijisseiki
	5	
	стійкий	Shinsui
	7	
	дуже стійкий	Chojuro, Hosui, Kosui
	9	

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Japanese Pear (*Pyrus pyrifolia* (Burm.f.) Nakai var. *culta* (Mak.) Nakai) (TG /142/6, UPOV) // Geneva. 1994-11-04. – 33 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg149.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Pyrus pyrifolia (Burm. f.) Nakai var. culta (Mak.) Nakai"/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Груша японська"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	
<input type="text"/>	
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (39)	Плід: форма в поздовжньому розрізі Fruit: shape in longitudinal section	сплющена oblate	Kimizukawase, Kôsui, Shinsui	1 ☐
		округла round	Hakkô, Hôsui	2 ☐
		широкоеліптична broad elliptic	Yakumo	3 ☐
		веретеноподібна spindle-shaped	Okusankichi	4 ☐
		широкоюйцеподібна broad ovate		5 ☐
		оберненойцеподібна obovate	Imamuraaki	6 ☐
5.2 (46)	Плід: забарвлення шкірки (не гнилих плодів) Fruit: over color of skin (non-bagged fruit)	світло-жовто-зелене light yellow green	Yakumo	1 ☐
		жовто-зелене yellow green	Nijisseiki	2 ☐
		жовто-коричневе yellow brown	Chôju	3 ☐
		жовтувато-червоно-коричневе yellowish red brown	Hôsui, Shinkô, Shinsui	4 ☐
		червоно-коричневе red brown	Chôjûrô, Okusankichi	5 ☐
5.3 (70)	Час початку досягання плодів Time of beginning of fruit ripening	дуже ранній very early		1 ☐
		ранній early	Shinsui	3 ☐
		середній medium	Chôjûrô, Hôsui, Nijisseiki	5 ☐
		пізній late	Shinkô	7 ☐
		дуже пізній very late	Okusankichi	9 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties				
Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	

Коментарі Comments			
<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p> <p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p>			
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p>			
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p>			
(надати детальну інформацію) (please provide details)			
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>			
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transfeering genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>			
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p> <p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів,</p>			

як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів дерену справжнього (кизилу) (*Cornus mas L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет методики

Методика стосується всіх сортів виду *Cornus mas L.*

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити щонайменше 6 однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами)

Методику підготували: Третьяков О. О., м. н. с., Мліївський інститут садівництва ім. Л. П. Симиренка; Павлюк Н. В., н. с., Андрющенко А. В., к. б. н., Павлюк В. А, с. н. с., Український інститут експертизи сортів рослин, 2006.

у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 дерев (кущів). Рекомендована схема розміщення дерев $4,0 \times 2,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 6 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 6 дерев/кущів або 24 частин дерев/кущів (наприклад, рослина: сила росту);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6 дерев/кущів або 24 частин дерев/кущів (наприклад, однорічний пагін: кількість сочевичок);

VG: візуальна разова оцінка 6 дерев/кущів (наприклад, рослина: габітус);

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 дерев/кущів або

24 частин дерев/кущів (під час активного росту).

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого загальновідомого сорту до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести дерев (кущів) допускається одне нетипове.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки

можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: життєва форма (ознака 1);
- Плід: розмір (ознака 21);
- Плід: форма (ознака 22);
- Плід: забарвлення шкірки (ознака 24).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів дерену справжнього (кизилу)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* PQ	Рослина: життєва форма VG	кущ	1	
		дерево	2	
2. QL	Рослина: тип VG (a)	нормальний	1	
		короткопаростковий (спур)	2	Радість
3. QN	Рослина: сила росту MG (a)	дуже слабка	1	Елегантний
		слабка	3	Вавиловець
		середня	5	Володимирський
		сильна	7	Олена
		дуже сильна	9	Кораловий
4. PQ	Рослина: габітус VG (a)	дуже піднесений	1	
		піднесений	3	
		напівпіднесений	5	
		пониклий	7	
		дуже пониклий	9	
5. QN	Рослина: розгалуження MG (a)	слабке	3	Екзотичний
		середнє	5	Володимирський
		сильне	7	Елегантний
6. QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок MS (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
7.	Однорічний пагін:	притиснуті	1	

1	2	3	4	5
QL	положення вегетативних бруньок відносно пагона VS (a)	злегка відхилені	2	Видубецький
		виразно відхилені	3	
8. QL	Молодий пагін: антоціанове забарвлення верхівки VS (b)	відсутнє	1	
		наявне	9	
9. QN	Молодий пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення верхівки VS (b)	відсутня або дуже слабка	1	Видубецький
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
10. QN	Листкова пластинка: за довжиною MS (b)	коротка	3	Кораловий
		середня	5	Елегантний
		довга	7	Євгенія
11. QN	Листкова пластинка: за шириною MS (b)	вузька	3	Елегантний
		середня	5	Вишгородський
		широка	7	Екзотичний
12. QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина	мале	3	Вавиловець
		середнє	5	
		велике	7	Елегантний

1	2	3	4	5
	MS (b)			
13.	Листкова пластинка:	слабка	3	Видубецький
QN	інтенсивність зеленого забарвлення	помірна	5	Володимирський
	VS (b)	сильна	7	Кораловий Марка
14.	Черешок: за	короткий	3	Кораловий
(*)	довжиною	середній	5	Елегантний
QN	MS (b)	довгий	7	Євгенія
15.	Листок: відношення	мале	3	
QN	довжини черешка до довжини листкової пластинки	середнє	5	Видубецький
	MS, (b)	велике	7	
16.	Черешок листка:	відсутні	1	
QL	залозки	наявні	9	
	VS (b)			
17.	Черешок листка:	жовто-зелене	1	
PQ	забарвлення залозок	рожево-жовте	2	
	VS (b)	світло-червоне	3	
		темно-червоне	4	
		пурпурове	5	
18.	Квітка: діаметр	малий	3	
QN	віночка	середній	5	

1	2	3	4	5
	MS (с)	великий	7	
19. PQ	Квітка: форма пелюсток віночка VS (с)	еліптична	1	
		широко-еліптична	2	
		округла	3	
20. QL	Квітка: взаємне розташування країв пелюсток віночка VS, (с)	вільне	3	
		дотичне	5	
		перекриваються	7	
21. (* QN	Плід: розмір MS (d)	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	Олена
		великий	7	Лук'янівський
		дуже великий	9	Світлячок
22. (* (+ PQ	Плід: форма VS (d)	еліптична	1	
		циліндрична	2	Янтарний
		округла	3	
		яйцеподібна	4	
		грушоподібна	5	Лук'янівський
23. (+ PQ	Плід: форма біля плодоніжки VS, (d)	загострена	1	
		тупа	2	
		увігнута	3	
24. (* PQ	Плід: забарвлення шкірки VS (d)	жовте	1	Янтарний
		рожево-червоне	2	Кораловий
		світло-червоне	3	Олена
		червоне	4	Старокиївський

1	2	3	4	5
		бронзово-червоне	5	
		темно-червоне	6	Видубецький
		близьке до чорного	7	Володимирський
25.	Плід: сочевички	відсутні	1	
QL	VS (d)	наявні	9	
26.	Плід: розмір	малий	3	
QN	сочевичок	середній	5	
	VS (d)	великий	7	
27.	Плід: кількість	мала	3	
QN	сочевичок на шкірці	середня	5	
	VS (d)	велика	7	
28.	Плід: забарвлення	безбарвний	1	Янтарний
(*)	соку	кремово-жовте	2	
PQ	VS (d)	рожеве	3	Кораловий
		червоне	4	Вавиловець
		пурпурове	5	Видубецький
29.	Плід: забарвлення	кремово-біле	1	
(*)	м'якоті	жовте	2	Янтарний
PQ	VS (d)	рожеве	3	Кораловий
		червоне	4	Вавиловець
		темно-червоне	5	Видубецький
30.	Плід: за твердістю	м'який	3	Миколка
QN	L (d)	середній	5	Гренадер
		твердий	7	Володимирський

1	2	3	4	5
31. (*) QN	Плід: кислотність L (d)	дуже низька	1	
		низька	3	Євгенія
		помірна	5	Радість
		висока	7	Первенець
		дуже висока	9	Старокиївський
32. (*) QN	Плід: вміст цукрів L (d)	низький	3	Видубецький
		середній	5	Янтарний
		високий	7	Елегантний
33. QN	Плід: соковитість L (d)	низька	3	Володимирський
		середня	5	Видубецький
		висока	7	Гренадер
34. QN	Плід: плодоніжка за довжиною MS (d)	дуже коротка	1	
		коротка	3	Кораловий
		середня	5	Радість
		довга	7	Володимирський
		дуже довга	9	Елегантний
35. QN	Плід: плодоніжка за товщиною MS (d)	тонка	3	
		середня	5	
		товста	7	
36. QL	Плід: прошарок, що відокремлює плодоніжку від плоду VS (d)	відсутній	1	
		наявний	9	
37. (*)	Кісточка: розмір MS	малий	3	Світлячок
		середній	5	Миколка

1	2	3	4	5
QN	(d)	великий	7	Володимирський
38. (+) PQ	Кісточка: форма (вид з черевного боку) VS (d)	вузькоеліптична	1	Володимирський
		широкоеліптична	2	Лук'янівський
		округла	3	Євгенія
39. (*) QN	Кісточка: розмір відносно плоду VS (d)	малий	3	Світлячок
		середній	5	Миколка
		великий	7	Володимирський
40. (*) QN	Час цвітіння MG 3	дуже ранній	1	Радість
		ранній	3	Видубецький
		середній	5	Еlegantний
		пізній	7	
		дуже пізній	9	
41. (*) QN	Час досягання плодів MG	дуже ранній	1	Гренадер
		ранній	3	Вавиловець
		середній	5	Видубецький
		пізній	7	
		дуже пізній	9	Костя

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів дерену справжнього (кизилу)

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

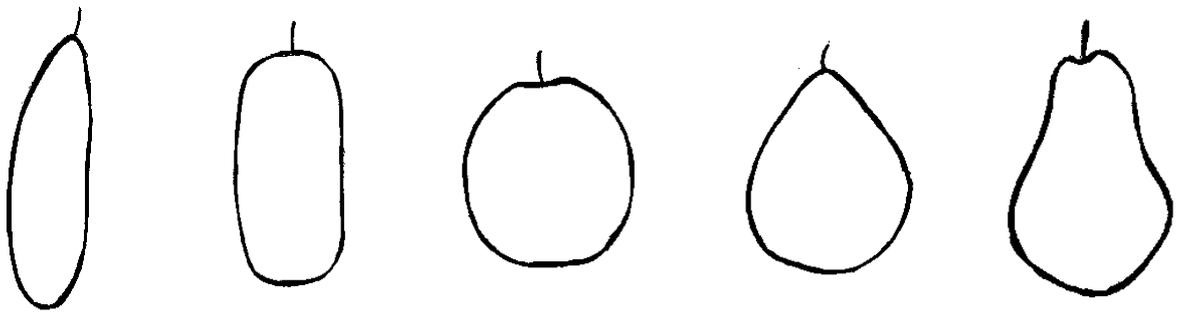
(a) рослина / однорічний пагін: вимірювання та спостереження за рослиною і на однорічному пагоні мають проводитися взимку, або рано навесні до розпускання бруньок;

(b) листок: вимірювання і спостереження за листком мають проводитися в період активного росту пагонів. Обстежують листки із середньої третини добре розвинутого однорічного пагона;

(c) квітка: вимірювання і спостереження за квіткою мають проводитися на повністю розвинутих квітках на початку розкривання пиляка;

(d) плід / кісточка: вимірювання та спостереження за плодом і кісточкою мають проводитися під час повної стиглості. Обстежують щонайменше 25 плодів, взятих із периферії крони. Верхівкові плоди до уваги не беруть.

До 22 Плід: форма

1

2

3

4

5

Еліптична

циліндрична

округла

яйцеподібна

грушоподібна

До 23 Плід: форма біля плодоніжки

1

2

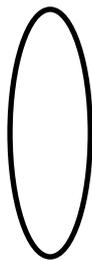
3

Загострена

тупа

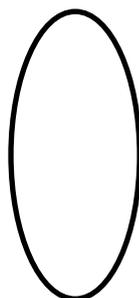
увігнута

До 38 Кісточка: форма (вид з черевного боку)

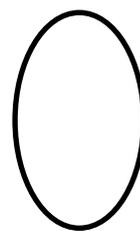
1

Вузькоеліптична

2

широкоеліптична

3

округла

9. Література

1. Високовітамінні плодові культури: 2-е вид., доп. і перероб. / І. М. Шайтан, С. В. Клименко, Р. Ф. Клєєва, В. А. Анпілогова. – К.: Урожай, 1987. – С. 59–68: іл.
2. Клименко С. В. Кизил. – К.: КП «Дім, сад, город», 2003. – 46 с.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Cornus mas L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Дерен справжній (кизил)"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: життєва форма Plant: life form	кущ shrub		1 ☐
		дерево tree		2 ☐
5.2 (21)	Плід: розмір Fruit: size	дуже малий very small		1 ☐
		малий small		3 ☐
		середній medium	Олена	5 ☐
		великий large	Лук'янівський	7 ☐
		дуже великий very large	Світлячок	9 ☐
5.3 (22)	Плід: форма Fruit: shape	еліптична elliptic		1 ☐
		циліндрична cylindrical	Янтарний	2 ☐
		округла rounded		3 ☐
		яйцеподібна ovate		4 ☐
		грушоподібна pear shaped	Лук'янівський	5 ☐
5.4 (24)	Плід: забарвлення шкірки Fruit: color of skin	жовте yellow	Янтарний	1 ☐
		рожево-червоне pink red	Кораловий	2 ☐
		світло-червоне light red	Олена	3 ☐
		червоне red	Старокиївський	4 ☐
		бронзово-червоне bronze red		5 ☐
		темно-червоне dark red	Видубецький	6 ☐
		близьке до чорного close to black	Володимирський	7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом. Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
--	--	---	--

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи сортів жимолості голубої (*Lonicera caerulea* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Lonicera caerulea* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 укорінених рослин.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 3 рослин або частин 3 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 3 рослин або частин 3 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки

можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: сила росту (ознака 1);
- Рослина: габітус (ознака 2);
- Листкова пластинка: форма верхівки (ознака 14);
- Час початку досягання плодів (ознака 36).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів жимолості голубої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) QN	Рослина: за силою росту VG (a)	слабка	3	88/6
		середня	5	Amur
		сильна	7	Altai
2. (* QN	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	Amur, L-Kola 1
		напівпрямий	2	Altai, L-Kola 28
		розлогий	3	88/7
3. (+) QN	Рослина: галуження VG (a)	слабке	3	L-Kola 1
		середнє	5	L-Kola 28
		сильне	7	88/6
4. (* QL VG (a)	Однорічний пагін: сочевички VG (a)	відсутні	1	
		наявні	9	
5. QN	Однорічний пагін: опушення VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	Amur
		слабке	3	Altai
		середнє	5	
		сильне	7	88/6
6. (* PQ VG, (a)	Однорічний пагін: забарвлення кори VG, (a)	жовто-коричневе	1	
		світло-коричневе	2	
		темно-коричневе	3	
		червоно-коричневе	4	

1	2	3	4	5
7. (* (+) QN VG (a)	Однорічний пагін: розвиток придаткових бруньок	слабкий	1	
		середній	3	L-Kola 28
		сильний	5	L-Kola 1
8. (+) QN VG	Пагін: опушення верхівки	відсутнє або слабке	1	L-Kola 28
		середнє	3	
		сильне	5	88/6, 88/7
9. (+) QN VG	Пагін: глянсуватість кори на верхівці	відсутня або слабка	1	88/6, 88/7
		середня	3	
		сильна	5	L-Kola 1, L-Kola 28
10. (+) QN VG	Пагін: антоціанове забарвлення верхівки	відсутнє або дуже слабке	1	88/7
		слабке	2	Altai, L-Kola 28
		середнє	3	
		сильне	4	Amur
		дуже сильне	5	
11. (* QN VG / MS (d)	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
12. (* QN	Листкова пластинка: за шириною	вужька	3	
		середня	5	
		широка	7	

1	2	3	4	5
	VG / MS (d)			
13. (*) QN	Листкова пластинка: за відношенням довжина / ширина VG / MS (d)	помірно видовжена	1	
		середня	2	
		помірно сплюснута	3	
14. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VG (d)	гостра	1	Altai, L-Kola 28
		тупа	2	
		округла	3	Amur, 88/7
15. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VG (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Amur, L-Kola 1, L-Kola 28
		слабке	3	
		середнє	5	Altai, 88/6
		сильне	7	88/7
		дуже сильне	9	
16. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VG (b)	слабка	1	
		середня	3	88/7
		сильна	5	88/6

1	2	3	4	5
17. (+) QN	Стеблообгортний листок: розмір VG (b)	малий	1	Altai
		середній	3	L-Kola 28
		великий	5	Amur
18. QL	Стеблообгортний листок: опушення VG (b)	відсутнє	1	
		наявне	9	L-Kola 1
19. (+) QN	Квітка: опушення трубочки віночка VG (c)	слабке	1	L-Kola 1
		середнє	3	L-Kola 28
		сильне	5	Amur
20. (+) QN	Квітка: положення VG (c)	догори	1	
		горизонтальне	3	
		донизу	5	
21. (+) QN	Квітка: довжина маточки відносно довжини тичинок VG (c)	коротша	1	
		однакова	2	
		довша	3	
22. (*) QN	Чашолисток: за довжиною VG (c)	короткий	1	
		середній	3	Amur
		довгий	5	Altai
23. (*)	Плід: за довжиною	короткий	1	
		середній	3	Amur

1	2	3	4	5
(+) QN	VG / MS (d)	довгий	5	Altai
24. (* (+) QN	Плід: за шириною VG / MS (d)	вузький	1	Jaltská, Maistar, Sinoglaska
		середній	3	Amur, Morena, Viola
		широкий	5	Amfora, Fialka
25. (* (+) QN	Плід: форма в поперечному перерізі VG (d)	вузькоеліптична	1	
		широкоеліптична	2	
		округла	3	
26. (* (+) PQ	Плід: форма вид збоку VG (d)	яйцеподібна	1	
		вузьковидовжена	2	
		широковидовжена	3	
		оберненояйцеподібна	4	
		дзвоникоподібна	5	
27. (+) PQ	Плід: форма верхівки VG (d)	гостра	1	
		округла	2	
		зрізана	3	
28. QL	Плід: кінчик VG (d)	відсутній	1	
		наявний	9	
29. (+) QN	Плід: розмір отвору чашечки VG (d)	малий	1	
		середній	3	
		великий	5	

1	2	3	4	5
30. (+) QN	Плід: характер поверхні VG (d)	гладенький	1	Amur, L-Kola 1
		проміжний	2	Altai
		шерехатий	3	L-Kola 28
31. (+) QN	Плід: наліт на шкірці VG (d)	слабкий	1	
		середній	3	
		сильний	5	Altai, Amur
32. (+) QN	Плід: інтенсивність голубого забарвлення на шкірці VG (d)	слабка	1	Amfora, Fialka, Morena
		середня	3	Roksana, Zoluška
		сильна	5	Altaj, Amur
33. QL	Плід: пучок волосків на верхівці VG (d)	відсутній	1	Amur, L-Kola 1
		наявний	9	Altai, 88/7
34. (* (+) QN	Час розпускання бруньок VG / MG	ранній	3	L-Kola 28
		середній	5	L-Kola 1
		пізній	7	88/6, 88/7
35. (* (+)	Час початку цвітіння VG / MG	ранній	3	Altai, L-Kola 28
		середній	5	Amur, L-Kola 1
		пізній	7	

1	2	3	4	5
QN				
36. (* (+ QN	Час початку достигання плодів VG / MG	ранній	3	Altai, L-Kola 1, L-Kola 28
		середній	5	Amur, 88/6, 88/7
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів рослин жимолості голувої

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Усі обстеження на рослині проводять на необрізаних кущах під час сезону спокою.

(b) Усі обстеження на листку проводять на стадії повного розвитку листків за стиглості плодів на верхній третині типових однорічних пагонів.

(c) Усі обстеження на квітці проводять під час повного цвітіння.

(d) Усі обстеження на плодах здійснюють в той час, коли вони готові до збирання.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

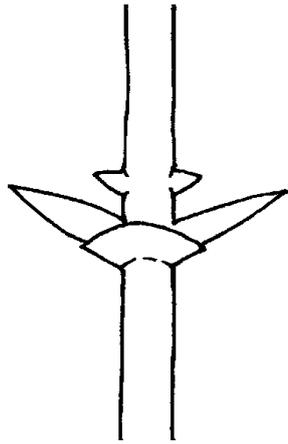
До 1 Рослина: за силою росту

Силу росту дерева визначають як загальний вегетативний приріст.

До 3 Рослина: галуження

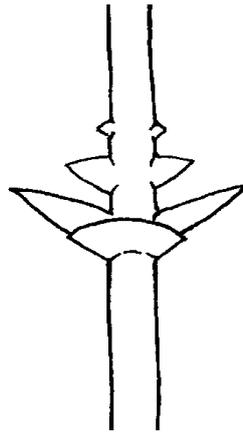
Галуження розглядається як кількість гілок і бічних пагонів.

До 7 Однорічний пагін: розвиток придаткових бруньок

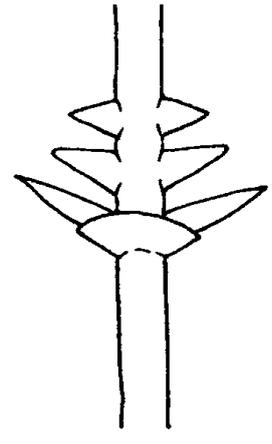
1

Слабкий

3

середній

5

сильний

До 8+9+10 Пагін: опушення верхівки (8); глянсуватість кори на верхівці (9); антоціанове забарвлення верхівки (10)

Обстежують під час активного росту.

До 14 Листкова пластинка: форма верхівки

1

Гостра

2

тупа

3

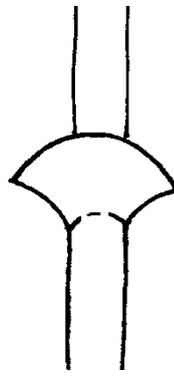
округла

До 17 Стеблообгортний листок: розмір

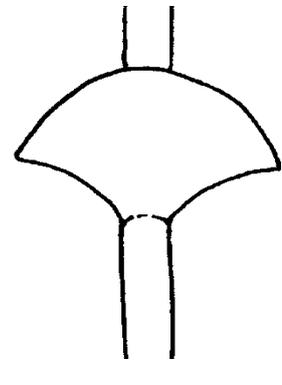
1

Малий

3

середній

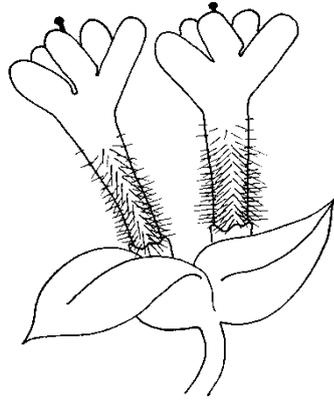

5

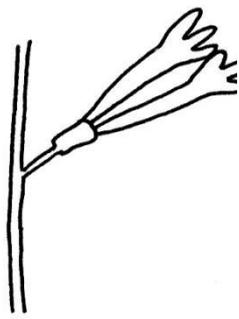
великий

До 19 Квітка: опушення трубочки віночка

Опушення обстежується на основі віночка окремої квітки.

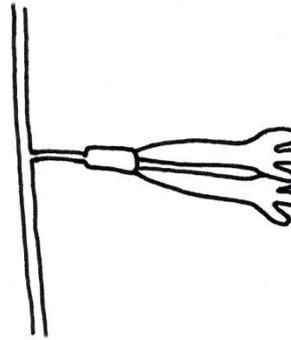

До 20 Квітка: положення

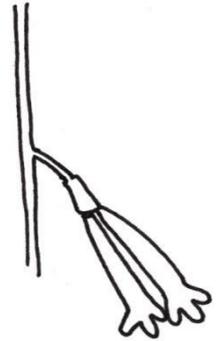
1

Догори

3

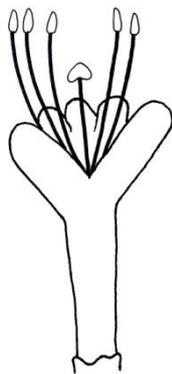
горизонтальне

5

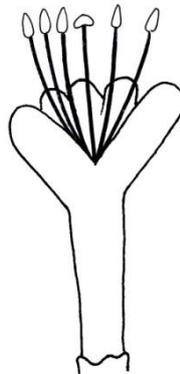
донизу

До 21 Квітка: довжина маточки відносно довжини тичинок

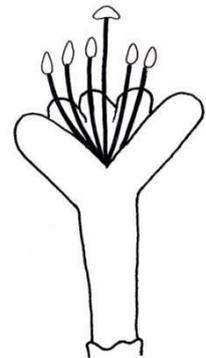
1

Коротша

2

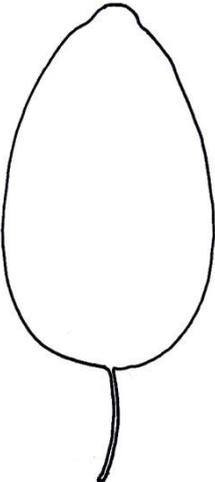
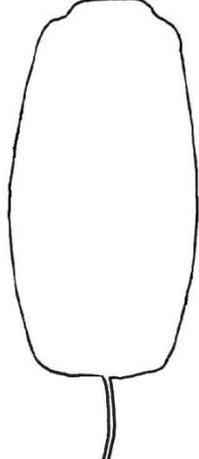
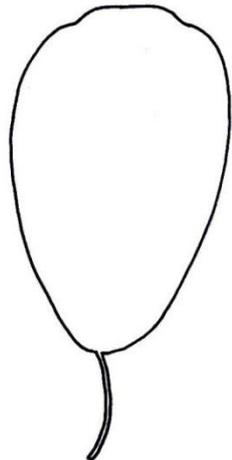
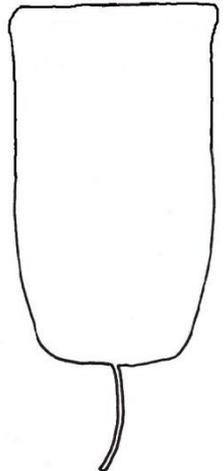
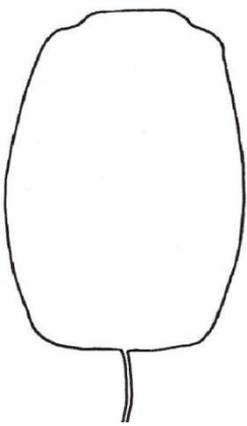
однакова

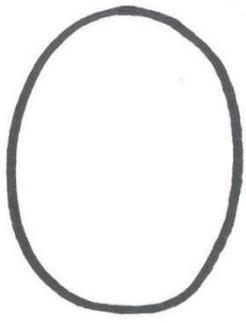
3

довша

До 23+24+26 Плід: за довжиною (23); за шириною (24); форма вид збоку (26)

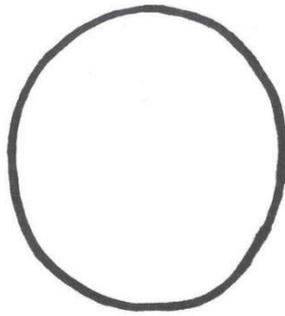
		← ширша частина →		
		нижче середины	посередині	вище середины
сплюснута ← відношення довжина / ширина → видовжена ↑	 <p>1 яйцеподібна</p>	 <p>2 вузьковидовжена</p>	 <p>4 оберненояйце- подібна</p>	 <p>5 дзвоникоподібна</p>
	 <p>3 широковидовжена</p>			

До 25 Плід: форма в поперечному перерізі

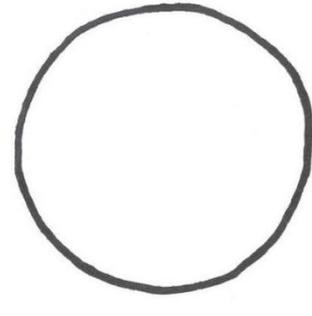
1

Вузькоеліптична

2

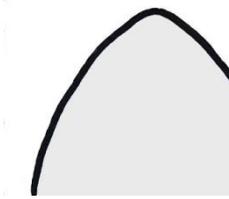
широкоеліптична

3

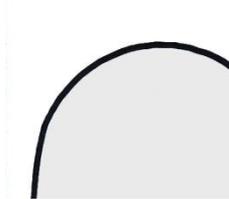
округла

До 27 Плід: форма верхівки

1

Гостра

2

округла

3

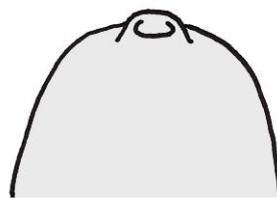
зрізана

До 29 Плід: розмір отвору чашечки

1

Малий

3

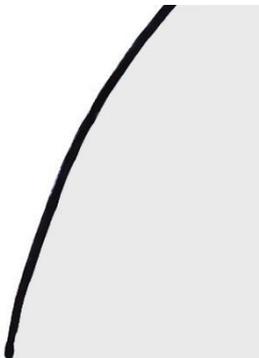
середній

5

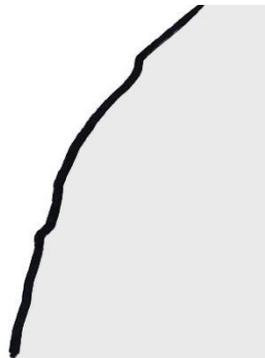
великий

До 30 Плід: характер поверхні

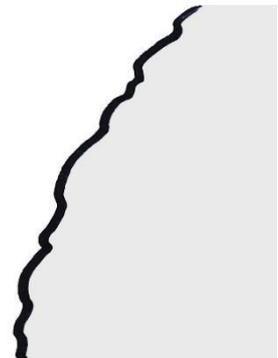
1

Гладенький

2

проміжний

3

шерехатий

До 31 Плід: наліт на шкірці

Наліт на плоді розглядається як восковий наліт на плодовій шкірці, який

формує частину кутикули. Він також відомий як «сизий наліт» і може бути видалений шляхом тертя.

До 32 Плід: інтенсивність голубого забарвлення на шкірці

Голубе забарвлення обстежується після видалення нальоту.

До 34 Час розпускання бруньок

Часом розпускання бруньок вважається час, коли 10% бруньок показали відкриті луски.

До 35 Час початку цвітіння

Час початку цвітіння визначається, коли 10% квіток почали відкриватись.

До 36 Час початку досягання плодів

Час початку досягання плодів визначається, коли плоди почали найбільш легко відриватись від рослини.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Blue honeysuckle, honeyberry (*Lonicera caerulea* L.) (TG /277/1, UPOV) // Geneva. 2012-03-28. – 30 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg277.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Lonicera caerulea L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Жимолость голуба"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	

в) невідоме схрещування .....

v) unknown cross

4.1.2. мутація .....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення .....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція .....

population

синтетичний сорт .....

synthetic variety

в) гібрид .....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂

Single Hybrid

Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂

Three-Way Hybrid

і має визначати, зокрема:
and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці .....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

c) other (state method)

4.2.3. інші .....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: сила росту Plant: vigor	слабка weak	88/6	3 ☐
		середня medium	Amur	5 ☐
		сильна strong	Altai	7 ☐
5.2 (2)	Рослина: габітус Plant: habit	прямий upright	Amur, L-Kola 1	1 ☐
		напівпрямий semi-upright	Altai, L-Kola 28	2 ☐
		розлогий spreading	88/7	3 ☐
5.3 (14)	Листкова пластинка: форма верхівки Leaf blade: shape of apex	гостра acute	Altai, L-Kola 28	1 ☐
		тупа obtuse		2 ☐
		округла rounded	Amur, 88/7	3 ☐
5.4 (36)	Час початку достигання плодів Time of beginning of fruit ripening	дуже ранній very early		1 ☐
		від дуже раннього до раннього very early to early		2 ☐
		ранній early	Altai, L-Kola 1, L-Kola 28	3 ☐
		від раннього до середнього early to medium		4 ☐
		середній medium	Amur, 88/6, 88/7	5 ☐
		від середнього до пізнього medium to late		6 ☐
		пізній late		7 ☐
		від пізнього до дуже пізнього late to very late		8 ☐
		дуже пізній very late		9 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties				
Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	

	Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)		
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments <div style="border: 1px solid black; width: 50%; height: 20px; margin-left: 100px;"></div>			
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety 7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; width: 40%; height: 20px; margin-left: 100px;"></div>			
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; width: 40%; height: 20px; margin-left: 100px;"></div>			
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>			
(надати детальну інформацію) (please provide details) <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>			
8. Дозвіл на використання Autorization for release а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>			

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given.

In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

Методика
проведення експертизи сортів журавлини болотної та журавлини
великоплідної (*Oxycoccus palustris* Pers. та *O. macrocarpus* (Ait.) Pers.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів видів *Oxycoccus palustris* Pers. Та *O. macrocarpus* (Ait.) Pers.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Кількість рослинного матеріалу має становити щонайменше 65 однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати 60 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин $0,20 \times 0,20$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 40 рослин або частин 40 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 40 рослин або частин 40 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються дві нетипові.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Рослина: габітус (ознака 2);
- Листок: форма верхівки (ознака 5);
- Квітконіжка: опушення (ознака 8);
- Плід: форма (ознака 15);
- Насінина: сітчастість поверхні (ознака 18);
- Час початку цвітіння (ознака 19).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів журавлини болотної та великоплідної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ QN	Рослина: за висотою	низька	3	
	MG	середня	5	
	2	висока	7	
2. (* PQ	Рослина: габітус	прямий	3	
	VG	напівпрямий	5	
	2	розлогий	7	
3. QN	Пагін: інтенсивність бурого забарвлення	слабка	3	
	VS	помірна	5	
	2	сильна	7	
4. PQ	Листок: форма	яйцевидна	1	
	VS 2	видовжена	2	
5. (* (+ PQ	Листок: верхівка	загострена	1	
	VS 2	тупа	2	
6. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку	слабка	3	
	VS	помірна	5	
	2	сильна	7	
7. QL	Листок: вигин краю пластинки донизу	відсутній	1	
		наявний	9	

1	2	3	4	5
	VS 2			
8. (* QL	Квітконіжка: опушення VS 2	відсутнє наявне	1 9	
9. (* QL	Квітки: розміщення VS 2	поодинокі пучками	1 2	
10. (+ QN	Квітки: кількість у пучку MS 2	мала середня велика	3 5 7	
11. QL	Чашечка: вйчастість країв чашолистків VS 2	відсутня наявна	1 9	
12. (+ QN	Квітка: діаметр віночка VS 2	малий середній великий	3 5 7	
13. (+ QN	Пелюстка: за шириною MS 2	вузька середня широка	3 5 7	
14. QN	Плід (ягода): інтенсивність	слабка помірна	3 5	

1	2	3	4	5
	червоного забарвлення VS 3	сильна	7	
15. (* PQ	Плід: форма VS 3	куляста	1	
		грушоподібна	2	
		інша	3	
16. (+ QN	Плід: діаметр у найширшому місці MS 3	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
17. (+ QN	Насінина: за довжиною MS 5	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
18. (* QL	Насінина: сітчастість поверхні VS 5	відсутня	1	
		наявна	9	
19. (* (+ QN	Час початку цвітіння VG 1	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
20. (+ QN	Час досягання плодів VG 3	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів журавлини болотної та великоплідної

Коди фаз розвитку рослин, в які слід проводити обстеження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	Початок цвітіння
2	Повне цвітіння
3	Стигли плоди
4	Початок досягання насіння
5	Стигле насіння

До 1 Рослина: за висотою, см

Низька – до 15; середня – 15–25; висока – понад 25.

До 5 Листок: верхівка

1

Загострена

2

тупа

До 10 Квітки: кількість у пучку, шт.

Мала – 1–2, середня – 3–4, велика – понад 4.

До 12 Квітка: діаметр віночка, мм

Малий – до 3, середній – 3–5, великий – понад 5.

До 13 Пелюстка: за шириною, мм

Вузька – до 1, середня – 1–2, широка – понад 2.

До 16 Плід: діаметр у найширшому місці, мм

Малий – до 6; середній – 6–12; великий – понад 12.

До 17 Насінина: за довжиною, мм

Коротка – до 1,0; середня – 1,0–1,5; довга – понад 1,5.

До 19 Час початку цвітіння, декада, місяць

Ранній – III декада квітня, середній – I–II декади травня, пізній – III декада травня.

До 20 Час достигання плодів, декада, місяць

Ранній – III декада серпня, середній – I–II декади вересня, пізній – III декада вересня.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. – К.: Фитосоцицентр. 1999. – С. 136.
2. Біленко В. Г. Технологія вирощування лікарських рослин і використання їх у медичній та ветеринарній практиці / В. Г. Біленко, В. І. Лушпа, Б. Є. Якубенко, [та ін.]. – К.: Арістей, 2007. – С. 286–288.
3. Сельскохозяйственный энциклопедический словарь / Гл. редактор В. К. Месяц. – М.: «Советская энциклопедия», 1989.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text" value="Oxycoccus palustris Pers."/> <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text" value="Oxycoccus macrocarpus (Ait.) Pers."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text" value="Журавлина болотна"/> <input style="width: 100%; height: 20px;" type="text" value="Журавлина великоплідна"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схеми селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
(please state where and when discovered and how developed)4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)
(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....b) *in vitro* propagationв) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: за висотою Plant: height	низька low		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		висока high		7 ☐
5.2 (2)	Рослина: габітус Plant: habit	прямий erect		3 ☐
		напівпрямий semi-upright		5 ☐
		розлогий spreading		7 ☐
5.3 (5)	Листок: верхівка Leaf: tip	загострена acuminate		1 ☐
		тупа obtuse		2 ☐
5.4 (8)	Квітконіжка: опушення Peduncle : pubescence	відсутнє absent		1 ☐
		наявне present		9 ☐
5.5 (15)	Плід: форма Fruit: shape	куляста spherical		1 ☐
		грушоподібна pear-shaped		2 ☐
		інша other		3 ☐
5.6 (18)	Насінина: сітчастість поверхні Seed: <u>reticulate</u> of surface	відсутня absent		1 ☐
		наявна present		9 ☐
5.7 (19)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	ранній early		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		пізній late		7 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments			
_____			
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety			
7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?			
Так ☐		Ні ☐	
Yes		No	
(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)		_____	
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?			
Так ☐		Ні ☐	
Yes		No	
(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)		_____	
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use			
_____		_____	
(надати детальну інформацію) (please provide details)			
_____			
8. Дозвіл на використання Authorization for release			
а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?			
Так ☐		Ні ☐	
Yes		No	
б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?			
Так ☐		Ні ☐	
Yes		No	
Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
_____			
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety			
а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?			
Так ☐		Ні ☐	
Yes		No	
б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?			
Так ☐		Ні ☐	
Yes		No	
Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
_____			
10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination			

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так.....

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні.....

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів ірги канадської (*Amelanchier canadensis* (L.)
Medik.) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Amelanchier canadensis* (L.) Medik.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявленої ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками зазначено в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів опису ознак першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно порівняти в польовому досліді наступного року.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними в Описі.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з

практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: життєва форма (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Лише для сортів деревної форми. Дерево: форма крони (ознака 5);
- Час початку цвітіння (ознака 19).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкільля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів ірги канадської

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) QL	Рослина: життєва форма	дерево	1	
	VS 2	кущ	2	
2. (* (+) QN	Рослина: за висотою	низька	3	
	MG	середня	5	
	3	висока	7	
3. (* QN	Рослина: габітус	прямий	3	
	MS	напіврозлогий	5	
	3	розлогий	7	
4. (+) QN	Лише для сортів кущової форми.	малий	3	
	Кущ: діаметр	середній	5	
	MS 3	великий	7	
5. (* PQ	Лише для сортів деревної форми.	куляста	1	
	Дерево: форма крони VS 3	обвисла (зонтикоподібна)	2	
6. (+) QN	Лише для сортів деревної форми:	малий	3	
	Дерево: діаметр	середній	5	
		великий	7	

1	2	3	4	5
	крони MS 3			
7. (+) QN	Лише для сортів деревної форми. Дерево: сила росту MS 4	слабка середня сильна	3 5 7	
8. PQ	Листкова пластинка: форма VS 2	оберненояйцеподібн а еліптична видовжена	1 2 3	
9. PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS 3	загострена тупа	1 2	
10. (+) QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
11. (+) QN	Листок: за шириною MS 2	вузький середній широкий	3 5 7	
12. (+)	Листок: відношення довжини черешка 2	мале середнє	3 5	

1	2	3	4	5
QN	до довжини листяної пластинки MS	велике	7	
13. QN	Листок: інтенсивність зеленого зabarвлення VS 2	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
15. QL	Квітка: глянсуватість пелюсток VS 2	відсутня	1	
		наявна	9	
16. (* QL	Плоди: дружність достигання VS 3–4	не дружне	1	
		дружне	2	
17. (* PQ	Плід: основне зabarвлення VS 4	темно-червоне	1	
		темно-пурпурове	2	
18. (* (+) QN	Плід: вміст аскорбінової кислоти MS	низький	3	
		середній	5	
		високий	7	

1	2	3	4	5
	4			
19.	Час початку	ранній	3	
(*)	цвітіння	середній	5	
(+)	VS	пізній	7	
QN	1			

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів ірги канадської

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку рослин
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	формування плодів
4	стиглі плоди

До 1 Рослина: життєва форма

Повне цвітіння:

деревна форма – 1

кущова форма – 2

До 2 Рослина: за висотою, м

Для сортів деревної форми:

низька – до 6, середня – 6–10, висока – понад 10.

Для сортів кущової форми:

низька – до 4, середня – 4–7, висока – понад 7.

До 4 Лише для сортів кущової форми. Кущ: за діаметром, м

Малий – до 4, середній – 4–6, великий – понад 6.

До 6 Лише для сортів деревної форми: Дерево: діаметр крони, м

Малий – до 6, середній – 6–8, великий – понад 8.

До 7 Лише для сортів деревної форми. Дерево: сила росту, см

За річним приростом пагонів.

Слабка – до 20, середня – 20–25, сильна – понад 25.

До 10 Листок: за довжиною, см

Короткий – до 3, середній – 3–5, довгий – понад 5.

До 11 Листок: за шириною, см

Вузький – до 3, середній – 3–4, широкий – понад 4.

До 12 Листок: відношення довжини черешка до довжини листкової пластинки

Мале – до 1/4, середнє – 1/4–1/2, велике – понад 1/2.

До 18 Плід: вміст аскорбінової кислоти, мг%

Низький – до 20, середній – 20–25, високий – понад 25.

До 19 Час початку цвітіння, декада, місяць

Ранній – II декада квітня, середній – III декада квітня, пізній – початок травня.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоцицентр, 1999. – С. 160.
2. Українська сільськогосподарська енциклопедія. Т. 2. – К.: Українська радянська енциклопедія, 1972. – С. 87.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Amelanchier canadensis (L.) Medik."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Ірга канадська"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	
<input type="text"/>	
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування..... v) unknown cross	☐	
4.1.2. мутація..... mutation	☐	
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)		<input type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення..... discovery and development	☐	
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)		<input type="text"/>
4.1.4. інше..... other	☐	
(надати деталі) (please provide details)		<input type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety		
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties		
а) самозапилення..... a) self-pollination	☐	
б) перехресне запилення..... b) cross-pollination		
популяція..... population	☐	
синтетичний сорт..... synthetic variety	☐	
в) гібрид..... c) hybrid	☐	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.		
Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:		
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines		
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.		
г) інші..... d) other	☐	
(надати детальну інформацію) (please provide details)		<input type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation		
а) живці..... a) cuttings	☐	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... b) <i>in vitro</i> propagation	☐	
в) інші (установлений метод)..... c) other (state method)	☐	<input type="text"/>
4.2.3. інші..... other	☐	
(надати детальну інформацію) (please provide details)		<input type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: життєва форма Plant: life form	дерево tree		1 ☐
		кущ <u>shrub</u>		2 ☐
5.2 (2)	Рослина: за висотою Plant: height	низька low		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		висока high		7 ☐
5.3 (5)	<u>Лише для сортів деревної форми.</u> Дерево: форма крони <u>Only varieties of tree forms.</u> Tree: shape of crown	куляста <u>spherical</u>		1 ☐
		обвисла (зонтикоподібна) <u>droop (umbrella-shaped)</u>		2 ☐
5.4 (19)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	ранній early		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		пізній late		7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними
6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?
In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так Ні
Yes No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці умови)

(if yes, please provide details)

_____

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____	_____
-------	-------

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

_____

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

_____

Підпис
Signature

_____

Дата
Date

____-____-____

Методика
проведення експертизи сортів калини звичайної (*Viburnum opulus L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Viburnum opulus L.*

2. Необхідний рослинний матеріал

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити щонайменше чотири дворічних саджанці.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій

Методику підготували: Т. І. Тихий, м.н.с., Мліївський інститут садівництва ім. Л. П. Смирєнка; Н. В. Павлюк, н. с., А. В. Андрющенко, к.б.н., Український інститут експертизи сортів рослин, 2006.

колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше чотири рослини. Рекомендована схема розміщення саджанців $5,0 \times 4,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 4 рослини.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 4 рослин або 24 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 4 рослин або 24 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 4 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 4 рослин або 24

частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з чотирьох рослин нетипові не допускаються.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки

можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: форма краю (ознака 9);
- Зав'язь: опушення (ознака 15);
- Ягода: забарвлення (ознака 19).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів калини звичайної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Кущ: за висотою MG 13 (a)	низький	3	
		середній	5	Коралова
		високий	7	
2. QN	Кущ: за шириною MG 13 (a)	вузький	3	
		середній	5	Коралова
		широкий	7	
3. QN	Кущ: відношення висота / ширина MG 13 (a)	мале	3	
		середнє	5	Коралова
		велике	7	
4. QN	Кущ: кількість скелетних гілок MG (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	Коралова
5. QN	Пагін: за товщиною (однорічний) MS 13 (a)	тонкий	3	
		середній	5	Коралова
		товстий	7	
6. PQ	Пагін: забарвлення кори VS 13 (a)	світло-зелене	1	
		зелене	2	
		темно-зелене	3	
		фіолетове	4	
		сіро-буре	5	Коралова
7. (*)	Листок: розмір MS	малий	3	Коралова
		середній	5	

1	2	3	4	5
QN	8 (b)	великий	7	
8. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 8 (b)	слабка	3	Коралова
		помірна	5	
		сильна	7	
9. (* (+) PQ	Листок: форма краю VS 8 (b)	пилчаста	1	Коралова
		городчаста	2	
10. PQ	Листок: форма основи VS 8 (b)	пряма	1	Коралова
		округла	2	
		серцеподібна	3	
11. QN	Листок: кількість лопатей MS 8 (b)	три	3	
		п'ять	5	Коралова
12. QL	Листок: прилистки 8 (b)	відсутні	1	
		наявні	9	
13. QN	Черешок листка: за довжиною MS 8 (b)	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
14. QN	Квітка: розмір MS 4 (c)	малий	3	Коралова
		середній	5	
		великий	7	
15. (*	Зав'язь: опушення VS	відсутнє	1	Коралова
		наявне	9	

1	2	3	4	5
QL	4 (с)			
16.	Зав'язь: форма	овальна	1	Коралова
PQ	VS	округла	2	
	4 (с)			
17.	Ягода: розмір	малий	3	
(*)	MS	середній	5	
QN	10 (d)	великий	7	Коралова
18.	Ягода: форма	округла	1	
(+)	VS	округло-овальна	2	Коралова
PQ	10 (d)	широкоюйцеподібна	3	
19.	Ягода: забарвлення	рожеве	1	
(*)	VS	світло-червоне	2	
PQ	10 (d)	червоне	3	Коралова
		темно-червоне	4	
20.	Ягода: за твердістю	дуже м'яка	1	
QN	L	м'яка	3	
	10 (d)	середня	5	Коралова
		тверда	7	
		дуже тверда	9	
21.	Час розвитку бруньок	ранній	3	
QN	MG	середній	5	Коралова
	1, 2	пізній	7	
22.	Час початку цвітіння	дуже ранній	1	
(*)	MG	ранній	3	
QN	3	середній	5	
		пізній	7	Коралова
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів калини звичайної

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) кущ / однорічний пагін: спостереження за кущем та однорічним пагоном мають проводитися взимку на кущах, які плодоносили, принаймні, один раз;

(b) листок: у період активного росту пагонів. Обстежують листки із середньої третини добре розвиненого однорічного пагона;

(c) квітка / зав'язь: на повністю розвинених квітках на початку розкривання пиляків;

(d) ягода: під час повної стиглості. Обстежують щонайменше 25 ягід.

Коди фаз росту й розвитку рослин калини звичайної

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Набрякання і розпускання вегетативних бруньок
2	Набрякання і розпускання генеративних бруньок
3	Початок цвітіння
4	Повне цвітіння
5	Кінець цвітіння
6	Початковий ріст пагонів
7	Зав'язування плодів
8	Інтенсивний ріст пагонів
9	Формування ягід
10	Повна стиглість
11	Затухаючий ріст пагонів
12	Листопад
13	Період зимового спокою

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 9. Листок: форма краю.

1

Пилчаста

2

городчаста

До 18 Ягода: форма

1

Округла

2

округло-овальна

3

широкоюйцеподібна

9. Література

1. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоцицентр, 1999. – С. 246.
2. [Електронний ресурс] <http://uk.wikipedia.org/wiki/калина>

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Viburnum opulus L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Калина звичайна"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначити, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту

Variety characteristics

Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (9)	Листок: форма краю Leaf: shape of margin	пилчаста serrate	Коралова	1 ☐
		городчаста crenate		2 ☐
5.2 (15)	Зав'язь: опушення Ovary: pubescence	відсутнє absent	Коралова	1 ☐
		наявне present		9 ☐
5.3 (19)	Ягода: забарвлення Berry: color	рожеве pink	Коралова	1 ☐
		світло-червоне light red		2 ☐
		червоне red		3 ☐
		темно-червоне dark red		4 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорт(у)-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорт(у)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

_____

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____

_____

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as
specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів лимонів і лаймів та їх гібридів (група 3)
(*Citrus L.*) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Citrus L.* та їх гібридів: група 3 Лимони і лайми та їх гібриди.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні живці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 живців діаметром 6–10 мм, узятих з 10 типових рослин, або, якщо цього вимагає компетентний орган, 10 однорічних щеплених дерев.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

Якщо матеріал був отриманий у результаті розмноження *in vitro* заявник має про це повідомити.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи.* Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Усі обстеження слід проводити на рослинах одного віку, не раніше ніж за три роки після садіння. Вік рослин повинен вказуватись.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 3,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в

Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Молодий листок: антоціанове забарвлення (ознака 5);
- Плід: за довжиною (ознака 32);
- Плід: шийка (ознака 37);
- Плід: сосочок (ознака 42);
- Поверхня плоду: домінуюче забарвлення (ознака 49).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(f) – див. пояснення в Розділі 8.

Список альтернативних назв і відповідних підгруп див. в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів лимону та лайму

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Плоїдність	диплоїд	2	
		триплоїд	3	
		тетраплоїд	4	
2. (* (+) PQ	Дерево: габітус	прямий	1	Lisbon Frost (LEM)
		розлогий	2	Verna (LEM)
		пониклий	3	
3. QN	Дерево: щільність розташування колючок	відсутні або нещільна	1	Colima 02 (SAL)
		середня	2	
		щільна	3	
4. QN	Дерево: колючки за довжиною	короткі	3	Eureka (LEM)
		середні	5	Fino (LEM)
		довгі	7	Chapaarro (LEM)
5. (* QL	Молодий листок: антоціанове забарвлення (a)	відсутнє	1	Flor de Arancio (LEM)
		наявне	9	Verna (LEM)
6. QN	Молодий листок: інтенсивність антоціанового забарвлення (a)	слабка	3	Tahiti (LAL)
		помірна	5	Verna (LEM)
		сильна	7	
7. QN	Листкова пластинка: за	коротка	3	Mexicana (SAL)
		середня	5	Tahiti (LAL)

1	2	3	4	5
	довжиною (верхівковий листочок у випадку складного листка) (b)	довга	7	Fino (LEM)
8. QN	Листкова пластинка: за шириною (як для 7) (b)	вужька	3	Mexicana (SAL)
		середня	5	Tahiti (LAL)
		широка	7	Fino (LEM)
9. QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина (як для 7) (b)	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
10. QN	Листкова пластинка: форма в поперечному перерізі (як для 7) (b)	плоска або слабко увігнута	1	
		помірно увігнута	2	
		сильно увігнута	3	
11. QN	Листкова пластинка: скручування (b)	відсутнє або слабке	1	Fino (LEM)
		помірне	2	Eureka (LEM)
		сильне	3	
12. QN	Листкова пластинка: зелене	світле	3	
		помірне	5	Fino (LEM)

1	2	3	4	5
	збарвлення (b)	темне	7	
13. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю (b)	відсутня або слабка	1	Fino (LEM)
		помірна	2	Eureka (LEM)
		сильна	3	
14. PQ	Листкова пластинка: форма краю (b)	цілісна	1	
		городчаста	2	
		зубчаста	3	
15. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки (b)	загострена	1	
		гостра	2	
		тупа	3	
		округла	4	
16. (+) QL	Листкова пластинка: ямка на верхівці (b)	відсутня	1	
		наявна	9	
17. QN	Черешок: за довжиною (b)	короткий	3	
		середній	5	Fino (LEM)
		довгий	7	
18. QL	Черешок: крила (b)	відсутні	1	Colima 02 (SAL), Fino (LEM)
		наявні	9	
19. QN	Лише для сортів, на черешках яких	вужькі	3	
		середні	5	

1	2	3	4	5
	наявні крила. Черешок: крила за шириною (b)	широкі	7	
20. QL	Генеративна брунька: антоціанове забарвлення (c), (d)	відсутнє	1	Flor de Arancio (LEM)
		наявне	9	Verna (LEM)
21. QN	Генеративна брунька: інтенсивність антоціанового забарвлення (c), (d)	слабка	3	Tahiti (LAL)
		помірна	5	
		сильна	7	Verna (LEM)
22. QN	Квітка: діаметр чашечки (c)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
23. QN	Квітка: пелюстка за довжиною (c)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
24. QN	Квітка: пелюстка за шириною (c)	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
25. QN	Квітка: відношення	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	

1	2	3	4	5
	довжина / ширина пелюсток (с)			
26. QN	Квітка: тичинки за довжиною (с)	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	
27. QL	Квітка: з'єднання тичинок біля основи (с)	відсутнє	1	Fino (LEM)
		наявне	9	
28. PQ	Пиляк: забарвлення (с)	біле	1	
		світло-жовте	2	
		жовте	3	Verna (LEM)
29. QL	Пиляк: життєздатний пилек (с)	відсутній	1	Tahiti (LAL)
		наявний	9	
30. QN	Маточка: за довжиною (с)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
31. QL	Супліддя: групування плодів	відсутнє	1	Fino (LEM)
		наявне	9	Eureka (LEM)
32. (* QN	Плід: за довжиною (е)	короткий	3	Mexicana (SAL)
		середній	5	Tahiti (LAL)
		довгий	7	Eureka (LEM)
33.	Плід: діаметр	малий	3	Mexicana (SAL)

1	2	3	4	5
(*) QN	(e)	середній	5	Lunario Amobrojo (LEM)
		великий	7	Fino (LEM)
34. (*) QN	Плід: відношення довжина / діаметр (e)	мале	3	Tahiti (LAL)
		середнє	5	Fino (LEM)
		велике	7	Verna (LEM)
35. (*) QN	Плід: розташування найширшої частини (e)	біля плодоніжки	1	
		посередині	2	Fino (LEM)
		біля верхівки	3	
36. (+) PQ	Плід: основна форма в центральній частині (за виключенням шийки, комірця та ямки біля плодоніжки) (e)	плоска	1	
		злегка округла	2	
		округла	3	
		конусоподібна	4	
37. (*) (+) QL	Плід: шийка (e)	відсутня	1	Lunario (LEM)
		наявна	9	Verna (LEM)
38. QN	Лише для сортів з шийкою. Плід: шийка за довжиною (e)	коротка	3	Fino (LEM)
		середня	5	Libson Frost (LEM)
		довга	7	Verna (LEM)
39.	Лише для сортів без	відсутня	1	Lunario (LEM)

1	2	3	4	5
(*) (+) QL	плодової шийки. Плід: ямка біля плодоніжки (e)	наявна	9	Messina (LEM)
40. QN	Лише для сортів без шийки. Плід: глибина ямки біля плодоніжки (e)	мілька середня глибока	3 5 7	
41. (+) QN	Плід: основна форма дистальної частини (за виключенням сосочка, опуклості пупка та ямки на дистальному кінці) (e)	плоска злегка округла сильно округла	1 2 3	Messina (LEM) Eureka (LEM) Verna (LEM)
42. (*) (+) QL	Плід: сосочок (e)	відсутній наявний	1 9	Mexicana (SAL), Tahiti (LAL) Verna (LEM)
43. QN	Плід: виступ сосочка (e)	слабкий середній сильний	3 5 7	Messina (LEM) Fino (LEM) Verna (LEM)
44. QN	Плід: діаметр маточкового рубчика (e)	малий середній великий	3 5 7	
45.	Плід: збереження	відсутнє	1	

1	2	3	4	5
PQ	маточки (e)	частково	2	
		повне	3	
46. QL	Плід: радіальні жолобки дистального кінця (e)	відсутні	1	
		наявні	9	
47. QN	Плід: прояв радіальних жолобків дистального кінця (e)	слабкий	3	
		середній	5	
		сильний	7	
48. QL	Плід: різнобарвність (e)	відсутня	1	
		наявна	9	
49. (* PQ	Плід: домінуюче зabarвлення (e), (f)	зелене	1	
		жовто-зелене	2	Tahiti (LAL)
		світло-жовте	3	Fino (LEM)
		жовте	4	Canaria (SWL)
		жовто-оранжеве	5	Variegado (LEM)
50. (* QN	Поверхня плоду: глянсуватість (e), (f)	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Eureka (LEM)
		помірна	5	
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
51. QN	Поверхня плоду: характер (e), (f)	гладенька	3	Lunario (LEM)
		помірно шерехата	5	Fino (LEM)

1	2	3	4	5
		шерехата	7	Campisi (LEM)
52. PQ	Поверхня плоду: розмір олійних залозок (e), (f)	більш-менш однакового розміру	1	
		більші вроздріб з меншими	2	
53. QN	Поверхня плоду: розмір найбільших олійних залозок (e), (f)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
54. QN	Поверхня плоду: помітність найбільших олійних залозок (e), (f)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
55. PQ	Поверхня плоду: ямкуватість і горбкуватість олійних залозок (e), (f)	ямкуватість і горбкуватість відсутні	1	
		ямкуватість відсутня, горбкуватість наявна	2	
		ямкуватість наявна, горбкуватість відсутня	3	

1	2	3	4	5
		ямкуватість і горбкуватість наявні	4	
56. QN	Лише для сортів з Ямкуватістю. Поверхня плоду: щільність розміщення ямок (e), (f)	нещільна	3	
		середня	5	
		щільна	7	
57. (* QN	Плодова шкірка: за товщиною (e), (f)	тонка	3	
		середня	5	Messina (LEM), Mexicana (SAL)
		товста	7	Verna (LEM)
58. (* QN	Плодова шкірка: маслянистість (e), (f)	суха	3	
		помірна	5	
		масляниста	7	
59. (* PQ	Плід: основне забарвлення м'якоті (e), (g)	світло-зелене	1	Tahiti (LAL)
		світло-жовте	2	Eureka (LEM)
		рожеве	3	Variegado (LEM)
60. QN	Плід: щільність серцевини (e), (g)	відсутня або дуже нещільна	1	
		нещільна	3	Messina (LEM)
		помірна	5	Lunario (LEM)
		щільна	7	Eureka (LEM)
		дуже щільна	9	Fino (LEM)
61. QN	Плід: діаметр серцевини	малий	3	Fino (LEM)
		середній	5	

1	2	3	4	5
	(e), (g)	великий	7	Santa Teresa (LEM)
62.	Плід: рудиментарність сегментів (e), (g)	відсутня або слабка	1	
QN		помірна	2	
		сильна	3	
63.	Плід: кількість добре розвинених сегментів (e), (g)	мала	3	
QN		середня	5	
		велика	7	
64.	Плід: міцність стінок сегментів (e), (g)	слабка	3	
QN		середня	5	
		сильна	7	
65.	Плід: соковиті мішечки за довжиною (e), (g)	короткі	3	
QN		середні	5	
		довгі	7	
66.	Плід: соковиті мішечки за товщиною (e), (g)	тонкі	3	
QN		середні	5	
		товсті	7	
67.	Плід: вираженість стінок соковитих мішечків (e), (g)	слабка	3	
QN		середня	5	
		висока	7	
68.	Плід: зчеплення соковитих мішечків (e), (g)	слабке	3	
QN		середнє	5	
		сильне	7	

1	2	3	4	5
69. QN	Плід: соковитість (e)	низька	3	низька
		середня	5	середня
		висока	7	висока
70. QN	Плодовий сік: загальний вміст розчинних сухих речовин (e)	низький	3	
		середній	5	
		високий	7	
71. QN	Сік: кислотність (e)	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
72. QN	Плід: міцність волокон (e)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
73. (+) QN	Плід: кількість насінин (контрольоване самозапилення) (e)	відсутні або дуже мала	1	Colima 03 (SAL), Tahiti (LAL)
		мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	
74. (+) QN	Плід: кількість насінин (вільне запилення) (e)	відсутні або дуже мала	1	Tahiti (LAL)
		мала	3	Verna (LEM)
		середня	5	
		велика	7	Eureka (LEM)
75.	Насінина:	відсутня	1	

1	2	3	4	5
(*) QL	поліембріонія (h)	наявна	9	Eureka (LEM)
76. (*) QL	Кількість цвітінь	одне	1	Fino (LEM)
		більше одного	2	Lunario (LEM), Mexicana (SAL)
77. (*) QN	Час споживчої стиглості плодів	ранній	3	Tahiti (LAL)
		середній	5	Fino (LEM)
		пізній	7	Verna (LEM)
78. (*) QL	Плід: партенокарпія	відсутня	1	
		наявна	9	Tahiti (LAL)
79. (+) QL	Рослина: самонесумісність	відсутня	1	
		наявна	9	Tahiti (LAL)

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів лимону та лайму

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Молодий листок: обстеження проводять під час активної весняної вегетації.

(b) Листок: обстеження листка проводять на повністю розвинених листках у середній третині наймолодших весняних пагонів, де на ділянці галушення не спостерігаються ознаки активного росту.

(c) Квітка: якщо не зазначено інше, обстеження квіткової бруньки і квітки проводять на верхівковій квітковій бруньці і квітці під час повного цвітіння сорту.

Обстеження відкритої квітки проводять у перший день розкриття.

(d) Квіткова брунька: обстеження проводять, коли з'являється верхня пелюстка перед розкриттям бруньки.

(e) Плід: обстежують плоди в період споживчої стиглості. Плід має оглядатись щотижня до досягнення фази повного досягання. Усі плоди для обстеження беруть із периферійної частини дерева. Плоди неправильної форми, яка є наслідком росту в суплідді, не враховують.

(f) Поверхня плоду і плодова шкірка: обстеження поверхні плоду та його шкірки проводяться в середній частині, між основою та верхівкою.

Визначення маслянистості плоду проводять протягом трьох-семи днів після збирання.

(g) Плодова м'якоть: обстежують м'якоть плоду на поперечному перерізі через його середину.

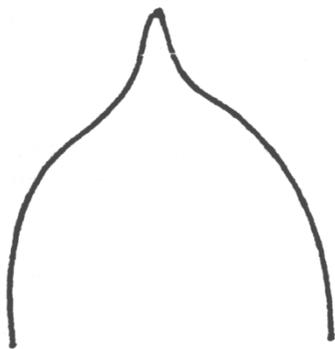
(h) Насіння: обстежують свіжозібране насіння.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 2 Дерево: габітус

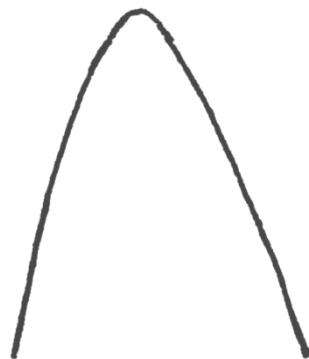
Обстеження проводять одразу після збирання врожаю.

До 15 Листкова пластинка: форма верхівки

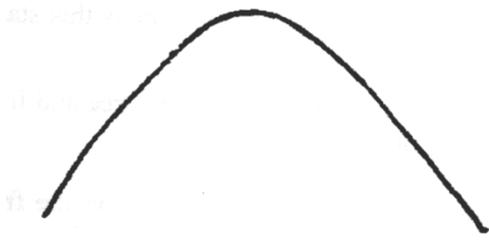
1

Загострена

2

гостра

3

тупа

4

округла

До 16 Листкова пластинка: ямка на верхівці

1

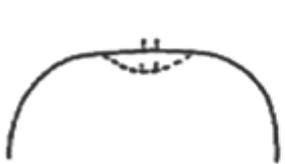
Відсутня

9

наявна

До 36 Плід: основна форма в центральній частині (за виключенням шийки, комірця та ямки біля плодоніжки)

1

Плоска

2

злегка округла

3

округла

4

конусоподібна

До 37 Плід: шийка

1

Відсутня

9

наявна

До 39 Лише для сортів без плодової шийки. Плід: ямка біля плодоніжки

1

Відсутня

9

наявна

До 41 Плід: основна форма дистальної частини (за виключенням сосочка, опуклості пупка та ямки на дистальному кінці)

1

Плоска

2

злегка округла

3

сильно округла

До 42 Плід: сосочок

1

Відсутній

9

наявний

До 73 Плід: кількість насінин (контрольоване самозапилення)

Контрольоване самозапилення необхідне для відповідної продуктивності насіння.

До 74 Плід: кількість насінин (вільне запилення)

Вільне запилення означає природне запилення між деревами одного сорту.

До 79 Рослина: самонесумісність

Сорт є самонесумісним, коли фертильний пилок власної квітки або інших квіток того ж сорту не здатен запліднити зав'язь.

Група 3 – Альтернативні назви і відповідні підгрупи

Латинською	Підгрупа	Англійською
1	2	3
<i>Citrus assamensis</i> S. Dutta & S. C. Bhattach.	LEM	
<i>Citrus aurantiifolia</i> (Christm.) Swingle	SAL	Mexican Lime
<i>Citrus aurata</i> Risso	LEM	
<i>Citrus bolotina</i> Poit.& Turpin	LEM	
<i>Citrus bergamota</i> Risso & Poit.	SAL	
<i>Citrus Davaoensis</i> (Wester) Tanaka	SAL	
<i>Citrus duttae</i> Tanaka	LEM	
<i>Citrus excelsa</i> Wester	SAL	
<i>Citrus hyalopulpa</i> Tanaka	SAL	
<i>Citrus jambhiri</i> Lush.	LEM (RLM)	Rough Lemon
<i>Citrus javanica</i> Blume	SAL	
<i>Citrus karma</i> Raf.	LEM	
<i>Citrus latifolia</i> (Yu.Tanaka) Tanaka	SAL (LAL)	Asid Lime
<i>Citrus limetta</i> Risso	LEM	
<i>Citrus Limettioides</i> Tanaka	SAL (SWL)	Sweet Lime
<i>Citrus limon</i> (L.) Burm. F.	LEM	Lemon
<i>Citrus limon</i> (L.) Burm. X <i>C. aurantifolia</i> (Christm.) Swing.	HLL	Lemonime
<i>Citrus limonia</i> Osbeck	LEM	
<i>Citrus logilimon</i> Tanaka	LEM	

1	2	3
Citrus longsspina Wester	SAL	
Citrus lumia Risso & Poit.	LEM	
Citrus macrolimon Tanaka	LEM	
Citrus megaloxycarpa Lush.	LEM	
Citrus mellarosa Risso	LEM	
Citrus meyeri Yu. Tanaka	LEM	
Citrus Montana (Wester) Tanaka	SAL	
Citrus obverse Hassk.	SAL	
Citrus ovata Hassk.	SAL	
Citrus papaya Hassk.	SAL	
Citrus peretta Hassk.	LEM	
Citrus pseudolimon Tanaka	LEM	
Citrus pseudolimonum Wester	SAL	
Citrus pyriformis Hassk.	LEM	
Citrus rissoi Risso	LEM	
Citrus sarbati Tanaka	LEM	
Citrus webberii Wester	SAL	

Список прикладів сортів лимону

Назва сорту	Підгрупа	
Bearss	LAL	Tahiti, Lima de Persia
Canaria	SWL	
Chaparro	LEM	
Colima 02	SAL	
Colima 03	SAL	
Eureka	LEM	

Campisi	LEM	Feminello Campisi
Flor de Arancio	LEM	Feminello Flor de arancio
Fino	LEM	
Lisbon Frost	LEM	
Lunario Ambrojo	LEM	
Messara	LEM	
Messina	LEM	
Mexicana	SAL	
Santa Teresa	LEM	
Variiegado	LEM	
Verna	LEM	

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Lemons and Lime *Citrus L.* – Group 3 (TG /203/1, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 40 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg203.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>
1. Предмет Технічної анкети <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;">   Підгрупа: (i) LEM   (ii) LAL   (iii) SAL   (iv) SWL   (v) HLL   </div> <p>1. Subject of the Technical Questionnaire</p> <p>1.1. Ботанічний таксон (вид)   (латинською мовою)   1.1 Botanical name species   (in Latin Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;"> <i>Citrus L.</i>   _____   (вказати вид) (indicate species)   </div> <p>1.2. Ботанічний таксон (вид)   (українською мовою)   1.2 Botanical name species   (in Ukrainian Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;">   Лимон   _____   (вказати вид) (indicate species)   </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;">   Лайм   _____   (вказати вид) (indicate species)   </div>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination) <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px; width: 600px;">   _____   </div>
Автор(и) Autor(s) <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px; width: 600px;">   _____   </div>
3. Назва сорту 3. Variety denomination <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px; width: 600px;">   _____   </div>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety 4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:
4.1.1. схрещування crossing
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross

(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 90%;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross	(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))
в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation	(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development	(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)
4.1.4. інше ..... ☐ other	(надати деталі) (please provide details)
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.	
Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначити, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other	(надати детальну інформацію) (please provide details)
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	<input style="width: 90%;" type="text"/>
4.2.3. інші ..... ☐ other	(надати детальну інформацію) (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (5)	Молодий листок: антоціанове забарвлення Young leaf: presence of anthocyanin coloration	відсутнє absent	Flor de Arancio (LEM)	1 ☐
		наявне present	Verna (LEM)	9 ☐
5.2 (32)	Плід: за довжиною Fruit: length	короткий short	Mexicana (SAL)	3 ☐
		середній medium	Tahiti (LAL)	5 ☐
		довгий long	Eureka (LEM)	7 ☐
5.3 (37)	Плід: шийка Fruit: presence of neck	відсутня absent	Lunario (LEM)	1 ☐
		наявна present	Verna (LEM)	9 ☐
5.4 (42)	Плід: сосочок Fruit: presence of nipple	відсутній absent	Mexicana (SAL), Tahiti (LAL)	1 ☐
		наявний present	Verna (LEM)	9 ☐
5.5 (49)	Плід: домінуюче забарвлення Fruit surface: predominant color(s)	зелене green		1 ☐
		жовто-зелене yellow green	Tahiti (LAL)	2 ☐
		світло-жовте light yellow	Fino (LEM)	3 ☐
		жовте medium yellow	Canaria (SWL)	4 ☐
		жовто-оранжеве yellow orange	Variegado (LEM)	5 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
Коментарі Comments				
<div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>				

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

Методика
проведення експертизи сортів лимонника китайського
(*Schisandra chinensis* (Turcz.) Baill)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Schisandra chinensis* (Turcz.) Baill.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 дворічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну

стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $2,0 \times 0,6$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: статева форма (ознака 1);
- Рослина: ліана за довжиною (ознака 2);
- Квітка: забарвлення пелюсток (ознака 10);
- Час початку цвітіння (ознака 14).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів лимонника китайського

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) PQ	Рослина: статева форма MG 1	однодомна	1	
		дводомна	2	
2. (*) (+) QN	Рослина: ліана за довжиною MS 2	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
3. (+) QN	Рослина: діаметр ліани MS 2	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
4. (+) QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
5. (+) QN	Листок: за шириною MS 2	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
6. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення MS, 2	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
7. (+) QN	Черешок листка: за довжиною MS 2	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
8. PQ	Черешок листка: забарвлення VG 2	зелене	1	
		червонувате	2	
9. (+) QN	Квітконіжка: за довжиною MS 2	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
10. (* PQ	Квітка: забарвлення пелюсток VS 2	біле	1	
		кремове	2	
		рожево-біле	3	
11. (* (+) QN	Квітка жіноча: кількість маточок MS 2	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
12. (* (+) QN	Квітка: місце розташування чоловічих квіток MS 2	низько	3	
		посередині	5	
		високо	7	
13. (*	Квітка: перехідна зона	вузька	3	
		середня	5	

1	2	3	4	5
(+) QN	MS 2	широка	7	
14. (* (+) QN	Час початку цвітіння VG 1	ранній середній пізній	3 5 7	
15. (* (+) QN	Час досягання плодів VG 4	ранній середній пізній	3 5 7	
16. QN	Гроно: за довжиною MS 4	коротке середнє довге	3 5 7	
17. (+) QN	Гроно: кількість ягід MS 4	мала середня велика	3 5 7	
18. PQ	Плід (ягода): забарвлення за досягання VG 4	червонувате яскраво-червоне темно-червоне	1 2 3	
19. PQ	Плід: форма	куляста обернено- грушоподібна	1 2	
20. (+)	Плід: маса MS	мала середня	3 5	

1	2	3	4	5
QN	4	велика	7	
21.	Плід: діаметр MS	малий	3	
(+)		середній	5	
QN		великий	7	
22.	Насінина: забарвлення	жовте	1	
(*)		оранжево- коричневе	2	
PQ	VS 4			

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів лимонника китайського
Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити
спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Початок цвітіння
2	Повне цвітіння
3	Плодоутворення
4	Стиглий плід
5	Зимовий спокій

Рис. Загальний вигляд рослини.

До 2 Рослина: ліана за довжиною, м

Коротка – до 4, середня – 4–6, довга – понад 6.

До 3 Рослина: діаметр ліани, см

Малий – до 1, середній – 1–2, великий – понад 2.

До 4 Листок: за довжиною, см

Короткий – до 6, середній – 6–9, довгий – понад 9.

До 5 Листок: за шириною, см

Вузкий – до 3, середній – 3–4, широкий – понад 4.

До 7 Черешок листка: за довжиною, см

Короткий – до 2, середній – 2–3, довгий – понад 3.

До 9 Квітконіжка: за довжиною, см

Коротка – до 2, середня – 2–3, довга – понад 3.

До 11 Квітка жіноча: кількість маточок, шт

Мала – до 20, середня – 20–30, велика – понад 30.

До 12 Квітка: місце розташування чоловічих квіток, м

Низько – до 1,0; посередині – 1,0–1,5; високо – понад 1,5.

До 13 Квітка: перехідна зона, см

Вузька – до 1,0; середня – 1,0–1,5; широка – понад 1,5.

До 14 Час початку цвітіння, місяць, декада

Ранній – травень, I дек., середній – травень, II–III дек., пізній – червень, I дек.

До 15 Час досягання плодів, місяць, декада

Ранній – серпень, середній – вересень, II дек., пізній – початок жовтня.

До 17 Гроно: кількість ягід, шт

Мала – до 20, середня – 20–40, велика – понад 40.

До 20 Плід: маса, г

Мала – до 0,4; середня – 0,4–0,8; велика – понад 0,8.

До 21. Плід: діаметр, мм.

Малий – до 6, середній – 6–8, великий – понад 8.

9. Література

1. Балицький, К. П. Лекарственные растения и рак / К. П. Балицький, А. П. Воронцова. – К.: «Наукова думка», 1982. – С. 202–206.
2. Біленко В. Г. та ін. Технологія вирощування лікарських рослин і використання їх у медицині та ветеринарній практиці / В. Г. Біленко, В. І. Лушпа, Б. Є. Якубенко, Д. С. Волох. – К.: Арістей, 2007. – С. 352–355.
3. Лебеда, А. Ф. и др. Лекарственные растения: Самая полная энциклопедия / А. Ф. Лебеда, А. П. Исайкина, Н. И. Джуренко, В. Г. Собко. – М.: АСТ – ПРЕСС Книга, 2006. – С. 435–436.
4. Ловкова М. Я. Почему растения лечат / М. Я. Ловкова, А. М. Рабинович, С. М. Пономарева и др. – М.: «Наука», 1999. – С. 80–81.
5. Турова А. Д. Лекарственные растения СССР и их применение / А. Д. Турова, Э. Н. Сапожникова. – М.: «Медицина», 1982. – С. 31–33.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>
<p>1. Предмет Технічної анкети   1. Subject of the Technical Questionnaire</p> <p>1.1. Ботанічний таксон (вид)   (латинською мовою)   1.1 Botanical name species   (in Latin Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;"> <i>Schisandra chinensis</i> (Turcz.) Baill.   </div> <p>1.2. Ботанічний таксон (вид)   (українською мовою)   1.2 Botanical name species   (in Ukrainian Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;">   Лимонник китайський   </div>
<p>2. Заявник(и)   2. Applicant(s)</p> <p>Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування   Name (denomination)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>
<p>Автор(и)   Autor(s)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>
<p>3. Назва сорту   3. Variety denomination</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>
<p>4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту   4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety</p> <p>4.1. Схема селекції   4.1. Breeding scheme</p> <p>Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:</p>
<p>4.1.1. схрещування   crossing</p> <p>а) контрольоване схрещування ..... ☐   a) controlled cross   (точно вказати батьківські сорти)   (please state parent varieties)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; margin-top: 5px;"></div> <p>б) частково відоме схрещування ..... ☐   b) partially known cross   (вказати відомий батьківський сорт(и))   (please state known parent variety(ies))</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>

в) невідоме схрещування .....

v) unknown cross

4.1.2. мутація .....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення .....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція .....

population

синтетичний сорт .....

synthetic variety

в) гібрид .....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці .....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

c) other (state method)

4.2.3. інші .....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: статеві форма Plant: sex form	однодомна monoecious		1 ☐
		дводомна dioecious		2 ☐
5.2 (2)	Рослина: ліана за довжиною Plant: length of liana	коротка short		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		довга long		7 ☐
5.3 (10)	Квітка: забарвлення пелюсток Flower: color of petals	біле white		1 ☐
		кремове creamy		2 ☐
		рожево-біле pink white		3 ☐
5.4 (14)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	ранній early		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		пізній late		7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними
6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p>	
<p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>_____</p>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>_____</p>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p>	
<p>_____</p>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <p>_____</p>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p>	
<p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p>	
<p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p> <p>_____</p>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p>	
<p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або</p>	

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів роду ліщини (*Corylus L.*) на відмінність,
однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду ліщини (*Corylus L.*) плодового напрямку використання, за виключенням декоративних сортів.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці.

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити п'ять вкорінених одно-дворічних саджанців.

3) Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо садивних і сортових характеристик.

4) Рослинний матеріал нічим не обробляють. Якщо обробка була проведена, з дозволу Компетентного органу, необхідно додати її детальний опис.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

Циклом вегетації вважають тривалість одного вегетаційного періоду, який починається з розпускання вегетативних, генеративних бруньок, включає цвітіння, збір врожаю, період спокою рослин і завершується бубнявінням бруньок у новому вегетаційному періоді.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох пунктах дослідження (основному та резервному).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, які забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи.

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження включає п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $6,0 \times 4,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин;

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак;

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин;

Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше п'ять рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання п'яти рослин або частин п'яти рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених п'яти рослин або частин п'яти рослин;

VG: візуальна разова оцінка п'яти рослин; VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених п'яти рослин або частин п'яти рослин.

б) Для перевірки відповідних ознак можуть бути застосовані додаткові дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності і стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Якщо не зазначене інше, експертизі на відмінність підлягають п'ять рослин або частин п'яти рослин, не враховуючі нетипові (якщо такі є). За дослідження частин рослин з кожної рослини обстежуються дві частини.

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з чотирьох рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за морфологічними ознаками для кожного сорту, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

час розпускання вегетативних бруньок (ознака 10)

час цвітіння чоловічих квіток (ознака 14);

час цвітіння жіночих квіток (ознака 15);

листова пластинка: за формою (ознака 17);

обгортка: довжина порівняно з довжиною плоду (ознака 23);

обгортка: зазубленість (ознака 24);

обгортка: основа за товщиною (ознака 26);

горіх: розмір (ознака 31);

горіх: форма (ознака 32);

час досягання (ознака 51);

горіх: відсоток ядра (за масою) (ознака 53).

За можливості для чіткої реєстрації виявлення ознак можуть закладати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків коли виявлення попередньої ознаки або умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів роду ліщини (*Corylus L.*)

Ознаки		Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
1	2	3	4	5
1. QN	Рослина: сила росту VG 1	слабка	3	Negret, Tonda Romana
		середня	5	Tonda Romana Gentile delle Langhe
		сильна	7	Fertile de Coutard
2. (* QN	Рослина: габітус VG 1	дуже прямий	1	Daviana
		прямий	3	Segorbe, San Giovanni
		напівпрямий	5	Fertile de Coutard, Negret, Tonda Gentile dell Langhe
		розлогий	7	Morell, Tombul
		похилий	9	Imperiale de Trebizonde
3. QN	Рослина: щільність розміщення гілок VG 1	нещільна	3	
		помірна	5	Fertile de Coutard, Negret, Tonda Gentile delle Langhe
		щільна	7	
4. (* QL	Рослина: тенденція до утворення кореневих паростків	відсутня або дуже слабка	1	Tonda Bianca
		слабка	3	Daviana, Cosford
		помірна	5	Sergobe
		сильна	7	Fertile de Coutard

1	2	3	4	5
	VG 1	дуже сильна	9	Imperiale de Trebizonde
5. QN	Однорічний пагін: за товщиною MG / VG 1	тонкий	3	Bergeri, Cosford
		середній	5	Tonda Gentila delle Langhe
		товстий	7	Fertile de Coutard
6. QN (+)	Однорічний пагін: опушення VG 1	слабке	3	Mortarella, Segorbe
		помірне	5	Tonda Gentila delle Langhe, Fertile de Coutard
		сильне	7	Imperiale de Trebizonde, Tonda di Giffoni
7. QN	Однорічний пагін: щільність (кількість) сочевичок VS 1	мала	3	Segorbe, Negret
		помірна	5	Mortarella
		сильна	7	San Giovanni, Tonda Gentila delle Langhe
8. (+) PQ	Вегетативна брунька: форма VS 1	конічна	1	Mervielle de Bollwiller Cosford
		яйцеподібна	2	Fertile de Coutard, Negret
		куляста	3	Du Chilly
9.	Вегетативна	зелене	1	Du Chilly, Segorde

1	2	3	4	5
PQ	брунька: забарвлення VG 1	червонувато- зелене	2	Bergeri, Gunslebert, Negret
		червоне	3	Mervielle de Bollwiller
10. (* QN	Час розпускання вегетативних бруньок MG / VG 4	дуже ранній	1	San Giovanni
		від дуже раннього до раннього	2	
		ранній	3	Tonda Gentila delle Langhe, Tonda de Giffoni
		від раннього до середнього	4	
		середній	5	Negret, Tonda Ramana
		від середнього до пізнього	6	Segorbe, Gunslebert, Davina
		пізній	7	Mervielle de Bollwiller, Du Chilly, Cosford, Bergeri
		від пізнього до дуже пізнього	8	
		дуже пізній	9	
11. QN	Чоловіче суцвіття: за довжиною VG 2	коротке	3	Negret
		середнє	5	Fertile de Coutard, Tonda Gentila delle Langhe
		довге	7	Segorbe

1	2	3	4	5
12. (*) PQ	Чоловіче суцвіття: забарвлення VG 2	зелене	1	Fertile de Coutard, Segorbe, Tonda Gentila delle Langhe
		рожево-коричневе	2	Merveille de Bollwiller, Bergeri, Cosford
13. (*) PQ	Приймочка: забарвлення VG 2	рожеве	1	San Giovanni
		червоне	2	Fertile de Coutard
		пурпурово- червоне	3	Mervielle de Bollwiller
14. (*) QN	Час цвітіння чоловічих квіток MG 2	дуже ранній	1	
		від дуже раннього до раннього	2	Tonda Gentile delle Langhe
		ранній	3	
		від раннього до середнього	4	Fertile de Coutard, Segorbe, San Giovanni
		середній	5	Negret
		від середнього до пізнього	6	Daviana, Cosford, Tonda Romana
		пізній	7	Merveille de Bollwiller Du Chilly
		від пізнього до дуже пізнього	8	
		дуже пізній	9	
15. (*) QN	Час цвітіння жіночих квіток MG	дуже ранній	1	
		від дуже раннього до раннього	2	Negret, San Giovanni

1	2	3	4	5
	2	ранній	3	Tonda de Gentile
		від раннього до середнього	4	
		середній	5	Tonda de Gentile delle Langhe, Fertile de Coutard
		від середнього до пізнього	6	Segorbe, Morell
		пізній	7	Merveille de Bollwiller, Du Chilly, Daviana
		від пізнього до дуже пізнього	8	Bergeri
		дуже пізній	9	
16 (*) QN	Час цвітіння жіночих квіток порівняно з часом цвітіння чоловічих MG 2	раніше	1	Negret, Tonda Romana, San Giovanni
		одночасно	2	Morell, Merveille de Bollwiller
		пізніше	3	Bergeri, Cosford, Tonda de Gentile delle Langhe
17. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: за формою VG 3	еліптична	1	Mervielle de Bollwiller
		яйцеподібна	2	Du Chilly
		округла	3	Segorbe, Tonda di Giffoni
18.	Листкова	мала	3	

1	2	3	4	5
(*) QN	пластинка: за розміром MG / VG 3			Cosford, Imperatrice Eugenie, Merveille de Bollwiller
		середня	5	Fertile de Coutard
		велика	7	Segorbe, Tonda di Giffoni
19. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VG 3	слабке	3	Fertile de Coutard, Merveille de Bollwiller, Negret, Tonda Gentile delle Langhe
		помірне	5	Imperatrice Eugenie
		сильне	7	Segorbe, Tonda di Giffoni
20. QN	Черешок: за довжиною MG / VG 3	короткий	3	Tonda di Giffoni, Fertile de Coutard
		середній	5	Segorbe
		довгий	7	Tonda Gentile delle Langhe, Cosford
21. (*) QN	Черешок: опушення VG 3	слабке	3	Segorbe
		помірне	5	Merveille de Bollwiller
		сильне	7	Fertile de Coutard, Tonda di Giffoni
22.	Обгортка:	відсутня	1	Tonda Gentile delle Langhe. Fertile de

1	2	3	4	5
(*)	стиснутість			Coutard
(+)	VG	наявна	9	Imperiale de
QL	4			Trebizonde, Morell
23.	Обгортка:	коротша	3	Tonda Bianca
(*)	довжина	однакова	5	Fertile de Coutard,
(+)	порівняно з			Mervielle de
QN	довжиною плоду			Bollwiller, Cosford
	MG / VG	довша	7	Segorbe, Du Chilly,
	4			Imperiale de
				Trebizonde, Tonda
				Gentile delle Langhe,
				Tombul
24.	Обгортка:	слабка	3	Du Chilly, Tombul
(*)	зазубленість	помірна	5	Tonda Gentile delle
(+)	VG			Langhe, Fertile de
QN	4			Coutard
		сильна	7	Negret, Gunslebert
25.	Обгортка:	слабка	3	Tombul, Segorbe, Du
(*)	зубчастість			Chilly
(+)	зазублення	помірна	5	Tonda Gentile delle
QN	VG			Langhe, Fertile de
	4			Coutard
		сильна	7	Gunslebert, Negret
26.	Обгортка:	тонка	3	Cosford
(*)	основа за	помірна	5	Merveille de
(+)	товщиною			Bollwiller, Segorbe

1	2	3	4	5
QN	VG 4	товста	7	Tonda di Giffoni, Fertile de Coutard
27. (* QL	Обгортка: опушення VG, 4	відсутнє	1	Tonda Blanca
		наявне	9	Tonda di Giffoni
28. (* QN	Обгортка: щільність опушення VG 4	відсутня або дуже нещільна	1	Morell, Tonda Bianca
		нещільна	3	Segorbe, Cosford, Imperatrice Eugenie, Du Chilly
		середня	5	Fertile de Coutard, Tonda Gentile delle Langhe
		щільна	7	Tonda di Giffoni
29. QL	Обгортка: зрощення покривних листоків VG 4	відсутнє	1	
		з одного боку	2	Tonda Gentile delle Langhe, Negret, Tonda di Giffoni, Fertile de Coutard
		з обох боків	3	Tombul, Imperiale de Trebizonde
30. QN	Супліддя: переважаюча кількість горіхів VG 4	один	1	Daviana, Tonda Bianca
		один або два	2	Cosford, Merveille de Bollwiller
		два або три	3	Fertile de Coutard, Tonda di Giffoni

1	2	3	4	5
		три або чотири	4	Segorbe, Negret
		більше чотирьох	5	Tombul
31. (* QN 4	Горіх: розмір (вид збоку) MG / VG	дуже малий	1	Morell
		малий	3	Tombul, Negret, Tonda Gentile delle Langhe
		середній	5	Segorbe, Tonda di Giffoni
		великий	7	Fertile de Coutard, Merveille de Bollwiller
		дуже великий	9	Bergeri
32. (* (+) PQ	Горіх: форма VG 4	куляста	1	Fertile de Coutard, Tonda Gentile delle Langhe
		конічна	2	Merveille de Bollwiller
		овальна	3	Negret, Imperatrice Eugenie
		видовжена	4	
33. (* (+) PQ 4	Горіх: форма в поперечному перерізі VG	еліптична	1	Negret, Du Chilly
		округла	2	Merveille de Bollwiller, Tonda Romana
		трикутна	3	Tonda Gentile delle Langhe
		прямокутна	4	Gunslebert

1	2	3	4	5
34. (+) PQ	Горіх: забарвлення VG 4	зеленувато-жовте	1	Tonda Blanca
		світло-коричневе	2	Cosford, Daviana, Imperiale de Trebizonde, Tonda Gentile delle Langhe, Morell
		коричневе	3	Negret, Tonda Romana, Fertile de Coutard
35. (+) QN	Горіх: кількість смужок на шкаралупі VG 4	мала	3	Imperiale de Trebizonde, Segorbe
		середня	5	Daviana, Cosford
		велика	7	Campanica
36 (* (+) PQ	Горіх: форма верхівки VG 4	вужькозагострена	1	Imperatrice Eugenie, Negret
		широкозагострена	2	Mervielle de Bollwiller
		тупа	3	Fertile de Coutard, Tonda Gentile delle Langhe
		плеската	4	Imperiale de Trebizonde
37. (* (+) QL	Горіх: верхівка VG 4	слабко помітна	3	Cosford, Tonda di Giffoni, Fertile de Coutard
		помітна	5	Du Chilly
		дуже помітна	7	Tonda Romana

1	2	3	4	5
38. (* (+ QN	Горіх: розмір рубчика маточки VG 4	малий	3	Tonda Gentile delle Langhe, Negret
		середній	5	Tonda di Giffoni, Fertile de Coutard
		великий	7	Cosford, Imperiale de Trebizonde, San Giovanni
39. (+ (* QN	Горіх: опушення верхівки VG 4	слабке	3	Cosford, Imperiale de Trebizonde
		помірне	5	Fertile de Coutard
		сильне	7	Du Chilly
40. (* (+ QN	Горіх: розмір базального рубчика VG 4	малий	3	Tonda Gentile delle Langhe, Segorbe
		середній	5	Fertile de Coutard
		великий	7	Cosford, Mervelle de Bollwiller
41. (* (+ QL	Горіх: вигин базального рубчика VG 4	увігнутий	1	
		плоскатиий	2	Mervielle de Bollwiller, Imperiale de Trebizonde
		опуклий	3	Cosford, Du Chilly, Negret
42. (* QL	Плід: подвоєне ядро MG / VG4	відсутнє	1	Mervielle de Bollwiller
		наявне	9	

1	2	3	4	5
43. (* QN	Ядро: розмір MG / VG 4	дуже малий	1	
		малий	3	Negret, Tonda Gentile delle Langhe, Tombul
		середній	5	Segorbe, Tonda di Giffoni, Tonda Romana
		великий	7	Fertile de Coutard, Daviana, Mervielle de Bollwiller
		дуже великий	9	
44. (+ PQ	Ядро: форма VG 4	куляста	1	Segorbe, Tonda Romana, Tonda Gentile delle Langhe, Tonda di Giffoni
		яйцеподібна	2	Imperatrice Eugenie, Negret Mervielle de Bollwiller
		коротко-циліндрична	3	Gunslebert, Cosford, Daviana, San Giovanni
		видовжено-циліндрична	4	Du Chilly
45. (+ PQ	Ядро: форма у поперечному перерізі VG 4	еліптична	1	Du Chilly
		округла	2	Tonda Romana
		трикутна	3	Tonda Gentile delle Langhe

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
46. (+) PQ	Ядро: форма верхівки VG 4	гостра	1	Negret, Du Chilly, Fertile de Coutard
		тупа	2	Gunslebert, San Giovanni, Tonda Romana
		плесканий	3	Imperiale de Trebizonde
47. (+) PQ	Ядро: форма основи VG 4	гостра	1	
		заокруглена	2	Fertile de Coutard, Merveille de Bollwiller, Negret
		плеската	3	Imperiale de Trebizonde, Tonda Gentile delle Langhe, Tonda Romana
48. (+) (*) QL	Ядро: бічний жолобок VG 4	відсутній	1	Mervielle de Bollwiller, Fertile de Coutard
		наявний	9	Tonda di Giffoni, Imperatrice Eugenie, Du Chilly
49. (*) QL	Ядро: характер зовнішньої шкірки VS	незакорковіла або дуже слабо закорковіла	1	Du Chilly, Imperiale de Trebizonde, Daviana
		слабо закорковіла	3	Negret, Segorbe
		помірно	5	Fertile de Coutard

1	2	3	4	5
		закорковіла		
		сильно закорковіла	7	Cosford
		дуже сильно закорковіла	9	
50. QN	Ядро: внутрішня порожнина VG 4	відсутня або дуже мала	1	
		мала	3	Imperatrice Eugenie
		середня	5	Cosford, Negret, Tonda Romana, Tonda Gentile delle Langhe
		велика	7	Fertile de Coutard, Tonda di Giffoni Segorbe
		дуже велика	9	
51. (* QN	Час досягання MG 4	дуже ранній	1	San Pere
		від дуже раннього до раннього	2	
		ранній	3	Tonda Gentile delle Langhe
		від раннього до середнього	4	San Giovanni, Grossal
		середній	5	Tonda Romana, Daviana, Morell
		від середнього до пізнього	6	Fertile de Coutard
		пізній	7	Negret, Mervielle de

1	2	3	4	5
				Bollwiller
		від пізнього до дуже пізнього	8	
		дуже пізній	9	
52. QN	Горіх: зростання обгортки з плодом (після обпадання) VG 4	відсутнє або дуже слабке	1	Negret, Tonda Gentile delle Langhe
		слабке	3	Cosford, Fertile de Coutard
		середнє	5	Segorbe, San Giovanni, Daviana
		сильне	7	Tombul, Du Chilly, Imperatrice Eugenie
		дуже сильне	9	
53. (* QN	Плід: відсоток ядра (за масою) MG / VG 4	дуже малий	1	Mervielle de Bollwiller
		малий	3	Fertile de Coutard, Segorbe
		середній	5	Negret, Tonda Gentile delle Langhe
		великий	7	Daviana, Imperatrice Eugenie
		дуже великий	9	Cosford, Tombul
54. QN	Час обпадання листіків MS	дуже ранній	1	Daviana
		ранній	3	Tonda Gentile delle Langhe
		середній	5	Fertile de Coutard
		пізній	7	Negret, San Giovanni
		дуже пізній	9	Trenet

1	2	3	4	5
55. PQ	Ядро: наявність клітковини VG	відсутнє або дуже мало	1	Daviana, Du Chilly, Imperiale de Trebizonde
		помірне	5	Cosford, Fertile de Coutard, Negret, Segorbe
		сильне	9	Campanica, Ennis

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів роду ліщини (*Corylus* L.).

Усі обстеження на рослині проводять взимку, за винятком утворення корневих паростків, які обстежуються в червні. Спостереження за пагонами, вегетативними бруньками та листками виконують у середній третині гілок.

Ознаки суцвіть та приймочок, а також час цвітіння чоловічих та жіночих квіток визначають у період, коли повністю цвітуть (з'явився пилок або розвинені приймочки) 50% відповідних суцвіть. Час досягання та ступінь зростання обгортки з плодом визначають, коли від 50 до 70% горіхів обпало.

Усі обстеження на листку слід виконувати на повністю розвинених листках у середній третині річного пагона поточного сезону.

Спостереження, що стосуються обгортки, окрім зростання з плодом виконують перед їхнім всиханням на розвинених плодах.

Час початку досягання і зростання обгортки з плодом визначають, коли 50–70% плодів обпали.

Ознаки плоду і ядра визначають щонайменше на 15 плодах із вмістом вологи у них менше 8% (через місяць після збирання врожаю).

У спостереження за горіхами не включається перикарпій (оплодень); беруть до уваги лише фізіологічно стиглі плоди одразу після збирання врожаю.

До ознаки 6. Однорічний пагін: опушення

3
Слабке

5
помірне

7
сильне

До ознаки 7. Однорічний пагін: щільність (кількість) сочевичок

3
Мала

5
помірна

7
щільна

До ознаки 8. Вегетативна брунька: форма

1

Конічна

2

яйцеподібна

3

куляста

До ознаки 9. Вегетативна брунька: забарвлення

1

Зелене

2

червонувато-зелене

3

червоне

До ознаки 17. Листкова пластинка: за формою

1

Еліптична

2

яйцеподібна

3

округла

До ознаки 22. Обгортка: стиснутість

1

Відсутня

9

наявна

До ознаки 23. Обгортка: довжина порівняно з довжиною плоду

3

Коротша

5

однакова

7

довша

До ознаки 24. Обгортка: зазубленість

3

Слабка

5

помірна

7

сильна

До ознаки 26. Обгортка: основа за товщиною

3

Тонка

5

помірна

7

товста

До ознаки 29. Обгортка: зрощення покривних листків

1

Відсутнє

2

з одного боку

3

з обох боків

До ознаки 32. Горіх: форма (вид збоку)

1

Куляста

2

конічна

3

овальна

4

видовжена

До ознаки 33. Горіх: форма в поперечному перерізі

1

Еліптична

2

округла

3

трикутна

4

прямокутна

До ознаки 34. Горіх: забарвлення

1

Зеленувато-жовте

2

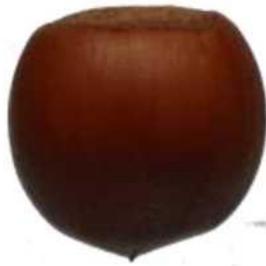
світло-коричневе

3

коричневе

До ознаки 35. Горіх: кількість смужок на шкаралупі

3

Мала

5

середня

7

велика

До ознаки 36. Горіх: форма верхівки

1

Вузькозагострена

2

широко-
загострена

3

тупа

4

плеската

До ознаки 37. Горіх: верхівка

3

5

7

Слабо помітна

помітна

дуже помітна

До ознаки 38. Горіх: розмір рубчика маточки

3

5

7

Малий

середній

великий

До ознаки 39. Горіх: опушення верхівки

Слабке

помірне

сильне

До ознаки 40. Горіх: розмір базального рубчика

3
Малий

5
середній

7
великий

До ознаки 41. Горіх: вигин базального рубчика

1
Увігнутий

2
плескатий

3
округлий

До ознаки 44. Ядро: форма

1
Куляста

2
яйцеподібна

3
коротко-
циліндрична

4
видовжено-
циліндрична

До ознаки 45. Ядро: форма у поперечному перерізі

1

Еліптична

2

округла

3

трикутна

До ознаки 46. Ядро: форма верхівки

1

Гостра

2

тупа

3

плеската

До ознаки 47. Ядро: форма основи

1

Гостра

2

заокруглена

3

плеската

До ознаки 48. Ядро: бічний жолобок

1

Відсутній

9

наявний

До ознаки 55. Ядро: наявність клітковини

1

відсутнє або
дуже слабке

5

помірне

9

сильне

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Hazelnut (*Corylus avellana* L. & *Corylus maxima* Mill.) (TG /71/3, UPOV) // Geneva. 1979-03-28. – 24 P. // URL: 2. www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg071.pdf

2. UPOV TG /71/4 (proj. 2), 2021. Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability prepared by experts from Italy to be considered by the at its fifty-second session, to be held in Zhengzhou, China, from 2021-07-12 to 2021-07-16.

Номер заявки

(не заповнюється заявником)

Annex to Application

(not to be filled in by the applicant)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ
TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY

Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.

Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.

In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.

1. Предмет Технічної анкети

1. Subject of the Technical Questionnaire

1.1. Ботанічний таксон (вид)

(латинською мовою)

1.1 Botanical name species

(in Latin Language)

Corylus L.

1.2. Ботанічний таксон (вид)

(українською мовою)

1.2 Botanical name species

(in Ukrainian Language)

Ліщина

2. Заявник(и)

2. Applicant(s)

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування

Name (denomination)

Автор(и)

Autor(s)

3. Назва сорту

3. Variety denomination

4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety

4.1. Схема селекції

4.1. Breeding scheme

Сорт, одержаний в результаті:

Variety resulting from:

4.1.1. схрещування

crossing

а) контрольоване схрещування.....

a) controlled cross

(точно вказати батьківські сорти)

(please state parent varieties)

б) частково відоме схрещування.....

b) partially known cross

(вказати відомий батьківський сорт(и))

(please state known parent variety(ies))

в) невідоме схрещування..... v) unknown cross	☐
4.1.2. мутація..... mutation	☐
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення..... discovery and development	☐
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	<input type="text"/>
4.1.4. інше..... other	☐
(надати деталі) (please provide details)	<input type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення..... a) self-pollination	☐
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція..... population	☐
синтетичний сорт..... synthetic variety	☐
в) гібрид..... c) hybrid	☐
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.	
Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші..... d) other	☐
(надати детальну інформацію) (please provide details)	<input type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці..... a) cuttings	☐
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... b) <i>in vitro</i> propagation	☐
в) інші (установлений метод)..... c) other (state method)	☐
4.2.3. інші..... other	☐
(надати детальну інформацію) (please provide details)	<input type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (10) Час розпускання вегетативних бруньок (коли два листки вийшли з бруньки) Time of leaf bud burst (when two leaves appear out of the bud)	дуже ранній very early	San Giovanni	1 ☐
	від дуже раннього до раннього very early to early		2 ☐
	ранній early	Tonda Gentile delle Langhe, Tonda di Giffoni	3 ☐
	від раннього до середнього early to medium	Fertile de Coutard	4 ☐
	середній medium	Negret, Tonda Romana	5 ☐
	від середнього до пізнього medium to late	Segorbe, Gunslebert, Daviana	6 ☐
	пізній late	Merveille de Bollwiller, Du Chilly, Cosford, Bergeri	7 ☐
	від пізнього до дуже пізнього late to very late		8 ☐
5.2 (14) Час цвітіння чоловічих квіток Time of male flowering	дуже ранній very early		1 ☐
	від дуже раннього до раннього very early to early	Tonda Gentile delle Langhe	2 ☐
	ранній early		3 ☐
	від раннього до середнього early to medium	Fertile de Coutard, Segorbe, San Giovanni	4 ☐
	середній medium	Negret	5 ☐
	від середнього до пізнього medium to late	Daviana, Cosford, Tonda Romana	6 ☐
	пізній late	Merveille de Bollwiller, Du Chilly	7 ☐
	від пізнього до дуже пізнього late to very late		8 ☐
	дуже пізній very late		9 ☐

5.3 (15)	Час цвітіння жіночих квіток Time of female flowering	дуже ранній very early		1 ☐
		від дуже раннього до раннього very early to early	Negret, San Giovanni	2 ☐
		ранній early	Tonda di Giffoni	3 ☐
		від раннього до середнього early to medium		4 ☐
		середній medium	Tonda Gentile delle Langhe, Fertile de Coutard	5 ☐
		від середнього до пізнього medium to late	Segorbe, Morell	6 ☐
		пізній late	Merveille de Bollwiller, Du Chilly, Daviana	7 ☐
		від пізнього до дуже пізнього late to very late	Bergeri	8 ☐
		дуже пізній very late		9 ☐
5.4 (17)	Листкова пластинка: за формою Leaf blade:shape	еліптична elliptic	Mervielle de Bollwiller	1 ☐
		яйцеподібна ovate	Du Chilly	2 ☐
		округла circular	Segorbe, Tonda di Giffoni	3 ☐
5.5 (23)	Обгортка: довжина порівняно з довжиною плоду Involucre: length compared to fruit length	коротша shorter	Tonda Bianka	3 ☐
		однакова equal	Fertile de Coutard, Merveille de Bollwiller, Cosford	5 ☐
		довша longer	Segorbe, Du Chilly, Imperiale de Trebizonde, Tonda Gentile delle Langhe, Tombul	7 ☐
5.6 (24)	Обгортка: зазубленість Involucre: indentation	слабка weak	Du Chilly, Tombul	3 ☐
		помірна medium	Tonda Gentile delle Langhe, Fertile de Coutard	5 ☐
		сильна strong	Negret, Gunslebert	7 ☐
5.7 (26)	Обгортка: основа за товщиною Involucre: thickness of base	тонка thin	Cosford	3 ☐
		помірна medium	Merveille de Bollwiller, Segorbe	5 ☐
		товста thick	Tonda di Giffoni, Fertile de Coutard	7 ☐

5.8 (31)	Горіх: розмір (вид збоку) Nut: size (lateral view)	дуже малий very small	Morell	1 ☐
		малий small	Tombul, Negret, Tonda Gentile delle Langhe	3 ☐
		середній medium	Segorbe, Tonda di Giffoni	5 ☐
		великий large	Fertile de Coutard, Merveille de Bollwiller	7 ☐
		дуже великий very large	Fertile de Coutard, Tonda Gentile delle Langhe	9 ☐
5.9 (32)	Горіх: форма Nut: shape	куляста globular	Merveille de Bollwiller	1 ☐
		конічна conical	Negret, Imperatrice Eugenie	2 ☐
		овальна oval	Fertile de Coutard, Tonda Gentile delle Langhe	3 ☐
		видовжена elongated		4 ☐
5.10 (51)	Час достигання Time of ripening	дуже ранній very early	San Pere	1 ☐
		від дуже раннього до раннього very early to early		2 ☐
		ранній early	Tonda Gentile delle Langhe	3 ☐
		від раннього до середнього early to medium	San Giovanni, Grossal,	4 ☐
		середній medium	Tonda Romana, Daviana, Morell	5 ☐
		від середнього до пізнього medium to late	Fertile de Coutard	6 ☐
		пізній late	Negret, Merveille de Bollwiller	7 ☐
		від пізнього до дуже пізнього late to very late		8 ☐
		дуже пізній very late		9 ☐
5.11 (53)	Плід: відсоток ядра (за масою) Fruit: percentage of kernel (by weight)	дуже малий very low	Merveille de Bollwiller	1 ☐
		малий low	Fertile de Coutard, Segorbe	3 ☐
		середній medium	Negret, Tonda Gentile delle Langhe	5 ☐
		великий high	Daviana, Imperatrice Eugenie	7 ☐

		дуже великий very high	Cosford, Tombul	9 ☐
<p>6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties</p> <p>Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом</p> <p>Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way</p>				
<p>Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety</p>	<p>Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety</p>	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
<p>Коментарі Comments</p> <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>				
<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p> <p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>				
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 20px; margin-top: 5px;"></div>				
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p>				
_____		_____		
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p>				
_____				
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p>				

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів малини (*Rubus idaeus* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Rubus idaeus* L. та їхніх гібридів, якщо вони морфологічно подібні до *Rubus idaeus* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 рослин.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик. Якщо матеріал був отриманий у результаті розмноження *in vitro*, заявник повинен про це повідомити.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну

стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $1,5 \times 1,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі обстеження варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх Описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Наймолодший пагін: антоціанове забарвлення верхівки впродовж інтенсивного росту (ознака 3);

- Шипи: наявність (ознака 12);

- Плід: забарвлення (ознака 35);

- Плід: тип основного плодоношення (ознака 39);

- Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах попереднього року влітку. Час початку досягання на пагонах минулого року (ознака 44);

або

- Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах поточного року восени. Час початку досягання на пагонах поточного року (ознака 45).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів малини

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (+) PQ	Рослина: габітус VG	прямий	1	Ontario, Watson
		напівпрямий	2	Autumn Bliss, Preußen, Schönemann
		похилий	3	Joan Squire, Malling Joy, Meeker
2. (* (+) QN	Рослина: кількість пагонів поточного року MG	мала	3	Rubaca, Rucami
		середня	5	Glen Ample, Multiraspa, Rumiloba
		велика	7	Glen Clova, Skeena
		дуже велика	9	Sumner
3. (* QL	Наймоладший пагін: антоціанове забарвлення верхівки впродовж інтенсивного росту VS (a)	відсутнє	1	Gelbe Antwerpener
		наявне	9	Malling Promise
4. (* QN	Наймоладший пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення верхівки впродовж інтенсивного росту	слабка	3	Rumiloba, Rusilva
		середня	5	Cola 1, Rucami, Veten

1	2	3	4	5
	VS (a)	сильна	7	Malling Joy, Rubaca
4. (* QN	Наймолодший пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення верхівки впродовж інтенсивного росту VS (a)	слабка	3	Rumiloba, Rusilva
		середня	5	Cola 1, Rucami, Veten
		сильна	7	Malling Joy, Rubaca
5. QN	Пагони поточного року: наліт VS (b)	відсутній або дуже слабкий	1	Heritage, Willamette
		слабкий	3	Malling Promise, Zefa 2
		помірний	5	Malling Delight
		сильний	7	Glen Ample, September
		дуже сильний	9	Ontario
6. QN	Пагони поточного року: антоціанове забарвлення VS (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Chiliwak, Golden Bliss
		слабке	3	Malling Leo, Tulameen
		середнє	5	Malling Orion
		сильне	7	Rode Radboud, Rubaca
7. QN	Пагони поточного року:	короткі	3	Zefa 3
		середні	5	Rusilva, Zefa 2

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	міжвузля за довжиною MS (b)	довгі	7	Caliber, Malling Joy
8. (+) QN	Пагони поточного року: вегетативна брунька за довжиною MS (b)	коротка	3	Wilcran
		середня	5	Veten
		довга	7	Baronne de Wavre, Phyllis King
9. (*) QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах минулого року влітку. Пагін у стані спокою: за довжиною MS	короткий	3	Loganlike
		середній	5	Zefa 2
		довгий	7	Meeker, Schönemann
10. (*) QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах поточного року восени. Пагін поточного року: за довжиною MS (b)	короткий	3	Orange Marie
		середній	5	Dinkum
		довгий	7	Watson

1	2	3	4	5
11. (* (+) PQ	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах минулого року влітку. Пагін у стані спокою: забарвлення VS	коричнево-сіре	1	Malling Leo, Schönemann
		сіро-коричневе	2	Malling Orion
		коричневе	3	Caliber, Glen Cova
		пурпурово- коричневе	4	Festival, Malling Landmark
		коричнево- пурпурове	5	Royalty, Titan
12. (* QL	Шипи: наявність VS (с)	відсутні	1	Glen Moy
		наявні	9	Malling Promise
13. (* QN	Лише сорти з шипуватістю. Шипи: щільність розташування VS (с)	нещільно	3	Malling Orion, Rafzmach, Spica
		помірно	5	Multiraspa, Zefa 2
		щільно	7	Autumn Bliss, Malling Exploit
14. QN	Лише сорти з шипуватістю. Шипи: розмір біля основи MS (с)	дуже малий	1	Reveille
		малий	3	Pujallup, Resa
		середній	5	Gevalo, Malling Exploit
		великий	7	Autumn Bliss, Köstliche Selita
		дуже великий	9	Malling Landmark, Matterhorn
15. QN	Лише сорти з шипуватістю.	короткі	3	Gigant, Malling

1	2	3	4	5
	Шипи: за довжиною MS (с)			Delight, Veten
		середні	5	Malling Leo
		довгі	7	Malling Exploit, Meeker
16. PQ	Лише сорти з шипуватістю. Шипи: забарвлення VS (с)	зелене	1	Golden Bliss, Malling Delight
		коричнево-зелене	2	Malling Landmark
		зеленувато-коричневе	3	Rode Radboud, Watson
		коричневе	4	Malling Orion, Spica
		пурпурово-коричневе	5	Malling Leo, Pujallup
		коричнево-пурпурове	6	Resa, Tulameen
		пурпурове	7	Sirius, Veten, Zefa 3
17. (* QN	Листок: зелене забарвлення верхнього боку VS (d)	світле	3	Watson, Skeena
		помірне	5	Malling Orion
		темне	7	Malling Landmark, Resa, Rubaca
18. (* QN	Листок: переважна кількість листочків MS (d)	три	1	Veten, Zefa 3
		однаково і три і п'ять	2	Malling Exploit, Multiraspa, Sirius
		п'ять	3	Ontario, Pujallup, Rusilva
19.	Листок: профіль	увігнутий	1	Glen Clova, Glen Moy

1	2	3	4	5
PQ	листочків у поперечному перерізі VS (d)	прямий	2	Gevalo
		опуклий	3	Gigant
20. (* QN (d)	Листок: зморшкуватість VS (d)	дуже слабка	1	Heritage, Watson
		слабка	3	Rusilva
		помірна	5	Caliber, Malling Landmark, Pujallup
		сильна	7	Malling Exploit, Spica
		дуже сильна	9	Korbfüller
21. (+ QN (d)	Листок: перекриття бічних листочків VS (d)	вільні	1	Willamette
		доторкуються	2	Malling Orion
		перекриваються	3	Gigant, Resa, Rumiloba
22. QN MS (d)	Верхівковий листочок: за довжиною MS (d)	короткий	3	Royalty
		середній	5	Norfolk Giant, Wilkran
		довгий	7	Malling Joy
23. QN MS	Верхівковий листочок: за шириною MS	вузький	3	Rusilva
		середній	5	Zefa 2
		широкий	7	Glen Ample
24. QN MS	Квітконіжка: кількість шипів MS	відсутні або дуже мала	1	Glen Ample

1	2	3	4	5
		мала	3	Multiraspa, Pechts Gigant
		середня кількість	5	Glen Clova, Malling Leo
		велика	7	Malling Joy, Orange Marie
		дуже велика	9	Ariadne, Golden Bliss
25. (*) QL	Квітконіжка: антоціанове забарвлення VS	відсутнє	1	Gelbe Antwerpener, Golden Bliss
		наявне	9	Willamette
26. (*) QN	Квітконіжка: інтенсивність антоціанового забарвлення VS	дуже слабка	1	Julia, Rumilo
		слабка	3	Joan Squire, Malling Delight
		помірна	5	Gevalo, Pujallup
		сильна	7	Loganlike, Willamette
		дуже сильна	9	Rafzmach
27. QN	Квітка: за розміром MG (f)	мала	3	Ontario
		середня	5	Rucami, Spica
		велика	7	Gevalo, Isabel
28. (*) QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах минулого року влітку. Бічні плодоносні пагони: положення	пряме	1	Malling Landmark, Ontario
		напівпряме	2	Schönemann
		від горизонтального до похилого	3	Rucami

1	2	3	4	5
	VS (f)			
29. (*) QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах минулого року влітку. Бічні плодоносні пагони: за довжиною MS (f)	дуже короткі	1	Galante, Glen Moy
		короткі	3	Multiraspa, Rafzmach
		середні	5	Gradina, Tulameen
		довгі	7	Meeker
		дуже довгі	9	Malling Joy, Malling Leo
30. (*) QN	Плід: за довжиною MS (e) (f)	короткий	3	Malling Promise, Ontario
		середній	5	Rafzmach
		довгий	7	Malling Delight
31. (*) QN	Плід: за шириною MS (e) (f)	вузький	3	Haida
		середній	5	Meeker, Schönemann
		широкий	7	Glen Ample
32. (*) QN	Плід: відношення довжина / ширина MS (e) (f)	мале	3	Caliber, Zefa 2
		середнє	5	Glen Clova, Rafzeter
		велике	7	Malling Delight, Tulameen
33. (*)	Плід: загальна форма (вигляд	округла	1	Malling Landmark, Ontario

1	2	3	4	5
(+) PQ	збоку) VG (e) (f)	ширококонічна	2	Malling Orion, Meeker
		конічна	3	Annamaria, Rafzmach
		трапецієподібна	4	Gradina
34. QN	Плід: розмір окремої кістянки MS (e) (f)	малий	3	Malling Admiral, Polana
		середній	5	Autumn Bliss, Malling Orion
		великий	7	Dinkum, Festival, Rafzeter
35. (*) PQ	Плід: забарвлення VS (e) (f)	жовте	1	Gelbe Antwerpener, Golden Bliss
		оранжеве	2	Orange Marie
		світло-червоне	3	Malling Delight
		червоне	4	Glen Clova, Malling Orion
		темно-червоне	5	Gigant, Schönemann, Zefa 2
		пурпурове	6	Royalty
36. QN	Плід: глянуватість VS (e) (f)	слабка	3	Gigant, Rumilo
		помірна	5	Comox
		сильна	7	Rafzmach, Tulameen
		дуже сильна	9	Resa
37. (*)	Плід: за твердістю VS	дуже м'який	1	Caliber, Malling Delight

1	2	3	4	5
QN	(e) (f)	м'який	3	Gigant, Malling Landmark
		середній	5	Glen Clova, Malling Promise
		твердий	7	Tulameen
		дуже твердий	9	Glen Prosen
38. QN VS (e) (f)	Плід: зрощення кістянок з квітколожем	дуже слабке	1	Nootka
		слабке	3	Rumilo, Zefa 2
		помірне	5	Glen Clova, Meeker
		сильне	7	Malling Delight
		дуже сильне	9	Malling Landmark
39. (* PQ	Плід: тип основного плодоношення	лише на пагонах минулого року влітку	1	Malling Promise
		і на пагонах минулого року влітку, і на пагонах поточного року восени	2	Isabel
		лише на пагонах поточного року восени	3	Autumn Bliss
40. (* (+)	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на	ранній	3	Glen Moy, Malling Promise
		середній	5	Delmes, Glen Clova

1	2	3	4	5
QN	пагонах минулого року влітку.	пізній	7	Malling Orion, Multiraspa
	Рослина: час набубнявіння вегетативної бруньки	дуже пізній	9	Malling Joy
41. (* (+ QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах поточного року восени. Час появи пагонів VS	ранній	3	Polana
		середній	5	Autumn Bliss
		пізній	7	Watson
42. (* (+ QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах минулого року влітку. Час початку цвітіння на пагонах минулого року VS (f)	дуже ранній	1	Glen Moy, Rafzmach
		ранній	3	Gevalo, Willamette
		середній	5	Rumiloba, Skeena
		пізній	7	Glen Prosen
		дуже пізній	9	Malling Joy, Malling Leo
43. (* (+ QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах поточного року	дуже ранній	1	Ariadne
		ранній	3	Autumn Bliss
		середній	5	Orange Marie
		пізній	7	Watson

1	2	3	4	5
	року восени. Час початку цвітіння на пагонах поточного року VS (f)	дуже пізній	9	September
44.	Сорти, основне	дуже ранній	1	Vene
(*)	плодоношення яких	ранній	3	Glen Clova, Glen Moy, Rafzmach
(+)	відбувається на			
QN	пагонах минулого року влітку. Час початку досягання на пагонах минулого року VG (f)	середній	5	Rusilva, Willamette
		пізній	7	Malling Landmark, Schönemann
		дуже пізній	9	Malling Leo
45.	Сорти, основне	дуже ранній	1	Ariadne
(*)	плодоношення яких	ранній	3	Polana
(+)	відбувається на	середній	5	Orange Marie, Watson
QN	пагонах поточного року восени. Час початку досягання на пагонах поточного року VG (f)	пізній	7	Korbfüller
		дуже пізній	9	Baronne de Wavre

1	2	3	4	5
46. (+) QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах минулого року влітку. Тривалість періоду плодоношення на пагонах минулого року VG (f)	мала	3	Glen Moy
		середня	5	Glen Clova
		велика	7	Schönemann
47. (+) QN	Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах поточного року восени. Тривалість періоду плодоношення на пагонах поточного року VG (f)	мала	3	Boheme
		середня	5	Autumn Bliss, Heritage
		велика	7	Polana

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів малини

1) Пояснення, які охоплюють кілька ознак

Ознаки, які містять наступне позначення в другій колонці Таблиці ознак, необхідно досліджувати, як вказано нижче:

(a) Наймолодші пагони: обстежують дуже молоді пагони, коли вони

досягають довжини 15 см.

(b) Пагони поточного року: обстеження бажано проводити, коли пагони досягнуть довжини 1,0–1,5 м. Літні плодоносні пагони обстежують відразу після збирання врожаю, осінні плодоносні – перед урожаем. Цвітіння пагонів поточного року обстежують за його повного виявлення.

(c) Шипи: обстежують шипуватість на середній третині пагона поточного року, коли він досяг довжини 1,0–1,5 м.

(d) Листок: обстежують повністю розвинені листки на середній третині пагона.

(e) Плід: обстежують плоди другого або третього збирання.

(f) Квітка / плід / тривалість періоду плодоношення: обстежують квітки і плоди, а також тривалість періоду плодоношення, для літнього врожаю лише на бічних пагонах, за винятком сортів з основним плодоношенням на пагонах поточного року восени. Обстеження останніх сортів проводять під час осіннього плодоношення.

2) Пояснення до окремих ознак

До 1 Рослина: габітус

1

Прямий

2

напівпрямий

3

похилий

До 2 Рослина: кількість пагонів поточного року

Кількість пагонів поточного року визначається як кількість їх на кожен метр довжини рядка до перших спостережень на початку другого року.

До 8. Пагони поточного року: вегетативна брунька за довжиною.

Обстежують вегетативні бруньки в середній третині пагона.

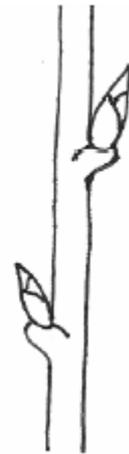
3

Коротка

5

середня

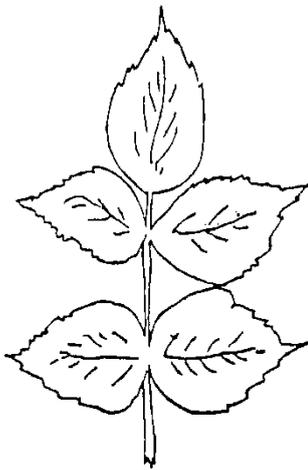
7

довга

До 11 Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах минулого року влітку. Пагін в стані спокою: забарвлення

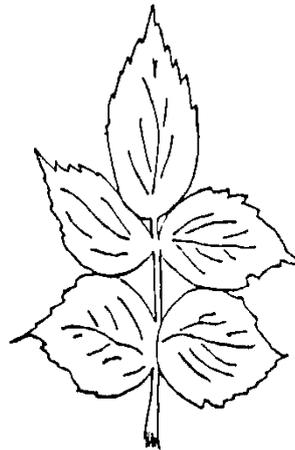
Якщо пагони в шкірці, то основним вважається забарвлення шкірки.

До 21 Листок: перекриття бічних листочків

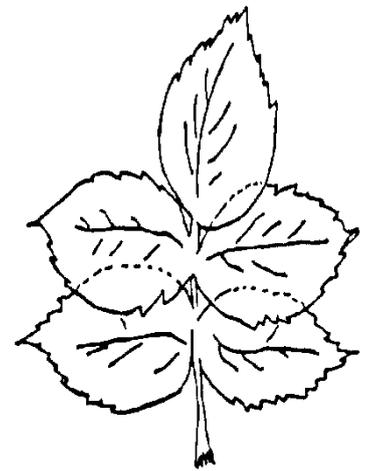
1

Вільні

2

доторкуються

3

перекриваються

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Raspberry (*Rubus idaeus* L.) (TG /43/7, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 30 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg043.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Rubus idaeus L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Малина"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.2 (3) Наймолодший пагін: антоціанове забарвлення верхівки впродовж інтенсивного росту Very young shoot: anthocyanin coloration of apex during rapid growth	відсутнє absent	Gelbe Antwerpener	1 ☐
	наявне present	Malling Promise	9 ☐
5.4 (12) Шипи: наявність Spines: presence	відсутні absent	Glen Moy	1 ☐
	наявні present	Malling Promise	9 ☐
5.7 (35) Плід: забарвлення Fruit: color	жовте yellow	Gelbe Antwerpener, Golden Bliss	1 ☐
	оранжеве orange	Orange Marie	2 ☐
	світло-червоне light red	Malling Delight	3 ☐
	червоне medium red	Glen Clova, Malling Orion	4 ☐
	темно-червоне dark red	Gigant, Schönemann, Zefa 2	5 ☐
	пурпурове purple	Royalty	6 ☐
	темно-пурпурове dark purple	Deep Purple	7 ☐
5.8 (39) Плід: тип основного плодоношення Fruit: main bearing type	лише на пагонах минулого року влітку only on previous year's cane in summer	Malling Promise	1 ☐
	і на пагонах минулого року влітку, і на пагонах поточного року восени both on previous year's cane in summer and on current year's cane in autumn	Isabel	2 ☐
	лише на пагонах поточного року восени only on current year's cane in autumn	Autumn Bliss	3 ☐

5.9 (44)	<u>Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах минулого року влітку.</u> Час початку досягання на пагонах минулого року <u>Varieties which fruit on previous year's cane in summer:</u> Time of beginning of fruit ripening on previous year's canes	дуже ранній very early	Vene	1 ☐
		ранній early	Glen Clova, Glen Moy, Rafzmach	3 ☐
		середній medium	Rusilva, Willamette	5 ☐
		пізній late	Malling Landmark, Schönemann	7 ☐
		дуже пізній very late	Malling Leo	9 ☐
5.10 (45)	<u>Сорти, основне плодоношення яких відбувається на пагонах поточного року восени.</u> Час початку досягання на пагонах поточного року <u>Varieties which fruit on current year's cane in autumn:</u> Time of beginning of fruit ripening on current year's cane	дуже ранній very early	Ariadne	1 ☐
		ранній early	Polana	3 ☐
		середній medium	Orange Marie, Watson	5 ☐
		пізній late	Korbfüller	7 ☐
		дуже пізній very late	Baronne de Wavre	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

- а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні
 a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma) Yes No
- б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні
 b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide) Yes No
- в) культури тканини..... Так Ні
 c) Tissue culture Yes No
- г) інших факторів..... Так Ні
 g) Other factors Yes No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
 Yes

(просимо надати деталі)
 (please provide details as specified by the Authority)

_____

Ні
 No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

_____

Підпис
 Signature

_____

Дата
 Date

____-____-____

**Методика
проведення експертизи сортів мандаринів та їх гібридів (група 1) (*Citrus L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Citrus L.* та їх гібридів: група 1 Мандарини та їх гібриди.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні живці діаметром 6–10 мм

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 живців необхідних для відтворення 10 рослин, або, якщо цього вимагає компетентний орган, 10 однорічних щеплених дерев.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик. Перевага надається рослинному матеріалу, отриманому не через розмноження *in vitro*. Якщо матеріал був отриманий в результаті розмноження *in vitro* заявник має про це повідомити.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 Тривалість експертизи

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Усі обстеження слід проводити на рослинах одного віку, не раніше ніж за три роки після садіння. Вік рослин повинен вказуватись.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 3,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ).

Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак. Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин.* Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: за довжиною (ознака 28);
- Плід: діаметр (ознака 29);
- Плід: шийка (ознака 34);
- Поверхня плоду: домінуюче забарвлення (ознака 61);
- Час споживчої стиглості плодів (ознака 108).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(f) – див. пояснення в Розділі 8.

Список альтернативних назв і відповідних підгруп див. в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів мандаринів та їх гібридів

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Плоїдність	диплоїд	2	
		триплоїд	3	
		тетраплоїд	4	
2. (* (+ PQ	Дерево: габітус	прямий	1	Marisol (CLE)
		розлогий	2	Clemenules (CLE)
		пониклий	3	Owari (SAT)
3. QN	Дерево: щільність колючок	відсутні або нещільна	1	Owari (SAT)
		помірна	2	Marisol (CLE)
		щільна	3	
4. QN	Дерево: колючки за довжиною	короткі	3	Marisol (CLE)
		середні	5	
		довгі	7	
5. QN	Листкова пластинка: за довжиною (верхівковий листочок у випадку складного листка) (а)	коротка	3	Comun (MMN)
		середня	5	Nova (HMA)
		довга	7	Kara (HMA)
6. QN	Листкова пластинка: за	вузька	3	Comun (MMN)
		середня	5	Clemenules (CLE)
		широка	7	Page (HMA)

1	2	3	4	5
	шириною (як для 5) (a)			
7. QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина (як для 5) (a)	мале	3	Orlando (TNL)
		середнє	5	Fino (CLE)
		велике	7	Clemenules (CLE)
8. QN	Листкова пластинка: форма в поперечному перерізі (як для 5) (a)	пряма або злегка увігнута	1	Owari (SAT) Minneola (TNL)
		проміжна	2	
		сильно увігнута	3	
9. QN	Листкова пластинка: скручування (a)	відсутнє або слабке	1	
		помірне	2	
		сильне	3	
10. QN	Листкова пластинка: пухирчатість (a)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
11. QN	Листкова пластинка: зелене забарвлення (a)	світле	3	Nova (HMA)
		помірне	5	Owari (SAT)
		темне	7	Oroval (CLE)

1	2	3	4	5
12. QN	Листкова пластинка: хвилястість країв (a)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
13. PQ	Листкова пластинка: форма краю (a)	цілісна	1	
		городчаста	2	
		зубчаста	3	
14. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки (a)	загострена	1	
		гостра	2	Clemenules (CLE)
		тупа	3	Minneola (TNL)
		округла	4	
15. (+) QL	Листкова пластинка: ямка на верхівці (a)	відсутня	1	
		наявна	9	
16. QN	Черешок: за довжиною (a)	короткий	3	Clemenules (CLE)
		середній	5	Fortune (HMA)
		довгий	7	Minneola (TNL)
17. QL	Черешок: крила (a)	відсутні	1	Clemenules
		наявні	9	Owari (SAT)
18. QN	Лише для сортів, у яких черешок листка з крилами. Черешок: крила за шириною (a)	вужькі	3	Owari (SAT)
		середні	5	
		широкі	7	

1	2	3	4	5
19. QN	Квітка: діаметр чашолистка (b)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
20. QN	Квітка: пелюстка за довжиною (b)	коротка	3	Fino (CLE)
		середня	5	Ellendale (TNR)
		довга	7	Owari (SAT)
21. QN	Квітка: пелюстка за шириною (b)	вужька	3	Clemenules (CLE)
		середня	5	Ellendale (TNR)
		широка	7	Owari (SAT)
22. QN	Квітка: відношення довжина / ширина пелюстки (b)	мале	3	Wilking (HMA)
		середнє	5	Fino (CLE)
		велике	7	Page (HMA)
23. QN	Квітка: тичинки за довжиною (b)	короткі	3	Encore (HMA)
		середні	5	Owari (SAT)
		довгі	7	Page (HMA)
24. PQ	Пиляк: забарвлення (b)	біле	1	
		світло-жовте	2	Owari (SAT)
		жовте	3	Fino (CLE)
25. QL	Пиляк: життєздатний пилочок (b)	відсутній	1	Owari (SAT)
		наявний	9	
26. QN	Маточка: за довжиною (b)	коротка	3	Pixie (HMA)
		середня	5	Fino (CLE)
		довга	7	Owari (SAT)

1	2	3	4	5
27. QL	Супліддя: групування плодів	відсутнє	19	
		наявне		
28. (* QN	Плід: за довжиною (с)	короткий	3	Wilking (HMA)
		середній	5	Clemenules (CLE)
		довгий	7	Minneola (TNL)
29. (* QN	Плід: діаметр (с)	малий	3	Fino (CLE)
		середній	5	Clemenules (CLE)
		великий	7	Ortanique (TNR)
30. (* QN	Плід: відношення довжина / діаметр (с)	мале	3	Encore (HMA)
		середнє	5	Clemenules (CLE)
		велике	7	Minneola (TNL)
31. (* QN	Плід: розміщення найширшої частини (с)	біля плодоніжки	1	
		посередині	2	Clemenules (CLE)
		біля верхівки	3	
32. (+ PQ	Плід: форма в поперечному перерізі (с)	округла	1	Ortanique (TNR)
		дещо кутааста	2	Clemenules (CLE)
		горбкувата	3	
33. (* (+ PQ	Плід: основна форма в центральної частині (за виключенням шийки, комірця та ямки біля плодоніжки)	плоска	1	Clemenules (CLE)
		злегка округла	2	Ortanique (TNR)
		Округла	3	

1	2	3	4	5
	(с)	конусоподібна	4	
34.	Плід: шийка	відсутня	1	Clemenules (CLE)
(*)	(с)	наявна	9	
(+)				
QL				
35.	Лише для сортів з шийкою.	коротка	3	
QN	Плід: шийка за довжиною	середня	5	
	(с)	довга	7	
36.	Лише для сортів з шийкою.	тонка	3	
QN	Плід: шийка за товщиною	середня	5	
	(с)	товста	7	
37.	Лише для сортів без шийки. Плід: ямка біля плодоніжки	відсутня	1	Ortanigue (TNR)
(*)		наявна	9	Marisol (CLE)
(+)				
QL	(с)			
38.	Лише для сортів без шийки. Плід: ямка біля плодоніжки за глибиною	мілка	3	
QN		середня	5	
	(с)	глибока	7	

1	2	3	4	5
39. (+) QL	Плід: звуження біля плодоніжки (с)	відсутнє	1	Clemenules (CLE)
		наявне	9	
40. QN	Плід: ступінь звуження (с)	слабкий	3	
		середній	5	
		сильний	7	
41. QN	Плід: кількість радіальних жолобків біля плодоніжки (с)	відсутні або мала	1	Nova (HMA)
		середня	2	Clemenules (CLE)
		велика	3	
42. QN	Плід: радіальні жолобки біля плодоніжки за довжиною (с)	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	
43. QN	Лише для сортів з шийкою. Плід: звуження у місці прикріплення плодоніжки (с)	відсутнє або мілке	1	
		середнє	2	
		глибоке	3	
44. (+) QL	Плід: комірець (с)	відсутній	1	Clemenules (CLE)
		наявний	9	
45. QN	Плід: комірець за висотою	Низький	3	

1	2	3	4	5
	(с)	середній	5	
		високий	7	
46. QN	Плід: діаметр комірця (с)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
47. QN	Плід: відокремлюючий шар між квітковим диском і плодом (с)	відсутній або слабко розвинений	1	
		помірний	2	
		сильно розвинений	3	
48. (* (+ QN	Плід: основна форма дистальної частини (не включаючи сосок, опуклість «пупка» і ямку на дистальному кінці) (с)	плоска	1	Clemenules (CLE)
		злегка округла	2	
		сильно округла	3	
49. (* (+ QL	Плід: ямка на дистальному кінці (с)	відсутня	1	Ortanigue (TNR)
		наявна	9	Arrufatina (CLE)
50. QN	Плід: ямка на дистальному кінці за глибиною (с)	мілка	3	
		середня	5	
		глибока	7	
51.	Плід: діаметр ямки	малий	3	

1	2	3	4	5
QN	на дистальному кінці (с)	середній	5	
		великий	7	
52. (* QL	Плід: ареола (с)	відсутня	1	Nova (HMA)
		неповна	2	
		повна	3	Ortanigue (TNR)
53. (+ QL	Плід: тип ареоли (с)	гладенький	1	
		виїмчастий	2	
		ребристий	3	
54. QN	Плід: діаметр ареоли (с)	малий	3	Arrufatina (CLE)
		середній	5	Owari (SAT)
		великий	7	Ortanigue (TNR)
55. QN	Плід: діаметр маточкового рубчика (с)	малий	3	Clemenules (CLE)
		середній	5	Owari (SAT)
		великий	7	
56. PQ	Плід: збереження маточки (с)	відсутнє	1	
		часткове	2	
		повне	3	
57. PQ	Плід: відкритий пупок (с)	відсутній	1	Clemenules (CLE)
		частково наявний	2	Fortune (HMA)
		завжди наявний	3	
58. QN	Плід: діаметр відкритого пупка (с)	малий	3	Ellendale (TNR)
		середній	5	Fortune (HMA)
		великий	7	
59.	Плід: радіальні	відсутні	1	

1	2	3	4	5
QL	жолобки дистального кінця (с)	наявні	9	
60. QN	Плід: виразність радіальних жолобків дистального кінця (с)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
61. (* PQ	Поверхня плоду: домінуюче забарвлення (с), (d)	зелене	1	
		жовто-зелене	2	
		світло-жовте	3	
		жовте	4	Maro (TNL)
		жовто-оранжеве	5	
		оранжеве	6	Clemenules (CLE)
		темно-оранжеве	7	
		оранжево-червоне	8	Nova (HMA)
		червоне	9	
62. (* QN	Поверхня плоду: глянсуватість (с), (d)	відсутня або дуже слабка	1	Clemenules (CLE)
		слабка	3	
		помірна	5	Afourer (TNR)
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
63. QN	Поверхня плоду: характер (с), (d)	гладенька	3	Murcott (TNR)
		помірно шерехата	5	Clemenules (CLE)
		шерехата	7	Temple (HMA)

1	2	3	4	5
64. QN	Поверхня плоду: розмір олійних залозок (с), (d)	більш-менш однакового розміру	1	
		більші вроздріб з меншими	2	
65. QN	Поверхня плоду: розмір найбільших олійних залозок (с), (d)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
66. QN	Поверхня плоду: помітність найбільших олійних залозок (с), (d)	слабка	3	Clemenules (CLE)
		середня	5	
		сильна	7	Owari (SAT)
67. PQ	Поверхня плоду: ямкуватість і горбкуватість олійних залозок (с), (d)	ямкуватість і горбкуватість відсутні	1	
		ямкуватість відсутня, горбкуватість наявна	2	
		ямкуватість наявна, горбкуватість відсутня	3	
		ямкуватість і горбкуватість	4	

1	2	3	4	5
		наявні		
68. QN	Лише для сортів з ямкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: щільність розміщення ямок (с), (d)	нещільна	3	
		середня	5	
		щільна	7	
69. QN	Лише для сортів з горбкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: щільність горбочків (с), (d)	нещільна	3	
		середня	5	
		щільна	7	
70. QN	Лише для сортів з горбкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: ступінь горбкуватості (с), (d)	слабкий	3	
		середній	5	
		сильний	7	
71. (* QN	Плодова шкірка: за товщиною (с), (d)	тонка	3	Murcott (TNR)
		середня	5	Clemenules (CLE)
		товста	7	Minneola (TNL)
72. (*	Плодова шкірка: зростання із	слабке	3	Clemenules (CLE)
		середнє	5	Fortune (HMA)

1	2	3	4	5
QN	м'якоттю (c), (d)	сильне	7	Ortanigue (TNR)
73. QN	Плодова шкірка: міцність (c), (d)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
74. QN	Плодова шкірка: маслянистість (c), (d)	суха	3	
		помірна	5	Clemenules (CLE)
		масляниста	7	Ortanigue (TNR)
75. QN	Плодова шкірка: помітність олійних залозок на внутрішній поверхні (c), (d)	відсутні або слабо помітні	1	
		середньо помітні	2	Clemenules (CLE)
		сильно помітні	3	
76. PQ	Плід: забарвлення альбедо (c)	зеленувате	1	
		біле	2	Clemenules (CLE)
		світло-жовте	3	Murcjtt (TNR)
		світло-оранжеве	4	Afourer (TNR)
		рожеве	5	
		червонувате	6	
77. QN	Плід: альбедо за щільністю (c)	нещільне	3	Clemenules (CLE)
		середнє	5	Fortune (HMA)
		щільне	7	Ortanigue (TNR)
78. (* QN	Плід: кількість альбедо, що зросло із м'якоттю (не	відсутні або дуже мала	1	Clemenules (CLE)
		мала	3	
		середня	5	

1	2	3	4	5
	включаючи волокна) (с)	велика	7	
		дуже велика	9	
79. QL	Плід: волокна альbedo (с)	відсутні	1	
		наявні	9	Clemenules (CLE)
80. QN	Плід: кількість волокон альbedo (с)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
81. (* PQ	Плід: основне забарвлення м'якоті (с), (е)	білувате	1	
		світло-зелене	2	
		світло-жовте	3	
		жовте	4	
		світло-оранжеве	5	
		оранжеве	6	Clemenules (CLE)
		темно-оранжеве	7	
		червоне	8	
		пурпурове	9	
82. QN	Плід: щільність серцевини (с), (е)	відсутня або дуже нещільна	1	Fortune (HMA)
		нещільна	3	
		помірна	5	Clemenules (CLE)
		щільна	7	Murcott (TNR)
		дуже щільна	9	
83. QN	Плід: діаметр серцевини (с), (е)	малий	3	Murcott (TNR)
		середній	5	Clemenules (CLE)
		великий	7	Hernandina (CLE)

1	2	3	4	5
84. QN	Плід: рудиментарність сегментів (с), (е)	відсутня або слабка	1	Clemenules (CLE)
		помірна	2	
		сильна	3	
85. QN	Плід: кількість добре розвинених сегментів (с), (е)	мала	3	Oroval (CLE)
		середня	5	Ortanigue (TNR)
		велика	7	Temple (HMA)
86. QN	Плід: зчеплення сусідніх стінок сегментів (с), (е)	слабке	3	Clemenules (CLE)
		помірне	5	Fortune (HMA)
		сильне	7	
87. QN	Плід: міцність стінок сегментів (с), (е)	слабка	3	Mapo (TNL)
		середня	5	Fino (CLE)
		сильна	7	Oronules (CLE)
88. QN	Плід: соковиті мішечки за довжиною (с), (е)	короткі	3	Wilking (HMA)
		середні	5	
		довгі	7	Clemenules (CLE)
89. QN	Плід: соковиті мішечки за товщиною (с), (е)	тонкі	3	Clemenules (CLE)
		середні	5	
		товсті	7	Mapo (TNL)
90. QN	Плід: вираженість стінок соковитих мішечків (с), (е)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
91. QN	Плід: зчеплення соковитих мішечків (с), (е)	слабке	3	
		середнє	5	
		сильне	7	
92. (* PQ	Плід: наявність пупка (вигляд з середини) (с)	відсутній або дуже рідко присутній	1	Clemenules (CLE)
		частково присутній	2	Nova (HMA)
		завжди присутній	3	
93. QN	Плід: розмір пупка (вигляд з середини) (с)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
94. QN	Плід: соковитість (с)	низька	3	
		середня	5	Campeleon (HMA)
		висока	7	Marisol (CLE)
95. (* QN	Плодовий сік: загальний вміст розчинних сухих речовин (с)	низький	3	Okitsu (SAT)
		середній	5	Temple (HMA)
		високий	7	Honey (HMA)
96. QN	Плодовий сік: кислотність (с)	низька	3	Hernandina (CLE)
		середня	5	Clemenules (CLE)
		висока	7	Fortune (HMA)
97. QN	Плід: міцність волокон (с)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
98. (+) QN (контрольоване самозапилення) (с)	Плід: кількість насінин	відсутні або дуже мала	1	Clemenules (CLE)
		мала	3	
		середня	5	Kare (HMA)
		велика	7	
		дуже велика	9	Comun (MMN)
99. (+) QN (вільне запилення) (с)	Плід: кількість насінин	відсутнє або дуже мала	1	Clemenules (CLE)
		мала	3	Ellendale (TNR)
		середня	5	
		велика	7	Comun (MMN)
100. (*) QL	Насінина: поліембріонія (f)	відсутня	1	Wilking (HMA)
		наявна	9	Comun (MMN)
101. QN	Насінина: за довжиною (f)	коротка	3	Temple (HMA)
		середня	5	
		довга	7	Campeona (HMA)
102. QN	Насінина: за шириною (f)	вужька	3	Temple (HMA)
		середня	5	
		широка	7	Campeona (HMA)
103. QL	Насінина: поверхня (f)	гладенька	1	Kinow (HMA)
		зморшкувата	2	Wilking (HMA)
104. QN	Лише для сортів із зморшкуватою	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
	поверхню насінини: Насінина: рельєфність зморшкуватості (f)			
105. PQ	Насінина: зовнішнє забарвлення (f)	зеленувате	1	Kara (HMA)
		білувате	2	
		жовтувате	3	
		рожевувате	4	
		коричнювате	5	
106. PQ	Насінина: внутрішнє забарвлення насінної шкірки (f)	біле	1	
		світло-жовте	2	
		світло-коричневе	3	Murcott (TNR)
		коричневе	4	
		темно-коричневе	5	
		червоне	6	
		пурпурове	7	
107. PQ	Лише для поліембріональних сортів. Насінина: забарвлення сім'ядолей (f)	біле	1	Murcott (TNR)
		кремове	2	Kara (TNR)
		світло-зелене	3	Comun (MMN)
		темно-зелене	4	
108. (* QN	Час споживчої стиглості плодів	ранній	3	Okitsu (SAT)
		середній	5	Clemenules (CLE)
		пізній	7	Murcot (TNR)

1	2	3	4	5
109. (* QL	Плід: партенокарпія	відсутня	1	Temple (HMA)
		наявна	9	Clemenules (CLE)
110. (+ QL	Рослина: самонесумісність	відсутня	1	Ellendale (TNR)
		наявна	9	Clemenules (CLE)

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів мандаринів та їх гібридів

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Листок: обстеження листка проводять на повністю розвинених листках в середній третині наймолодших весняних пагонів, де на ділянці галузження не спостерігаються ознаки активного росту.

(b) Квітка: якщо не зазначено інше, обстеження квіткової бруньки і квітки проводять на верхівковій квітковій бруньці і квітці під час повного цвітіння сорту.

Обстеження відкритої квітки проводять у перший день розкриття.

(c) Плід: обстежують плоди в період споживчої стиглості. Плід має оглядатись щотижня до досягнення фази повного достигання. Усі плоди для обстеження беруть із периферійної частини дерева. Плоди неправильної форми, яка є наслідком росту в суплідді, не враховують.

(d) Поверхня плоду і плодова шкірка: обстеження поверхні плоду та його шкірки проводяться в середній частині, між основою та верхівкою.

Визначення маслянистості плоду проводять протягом трьох-семи днів після збирання.

(e) Плодова м'якоть: обстежують м'якоть плоду на поперечному перерізі через його середину.

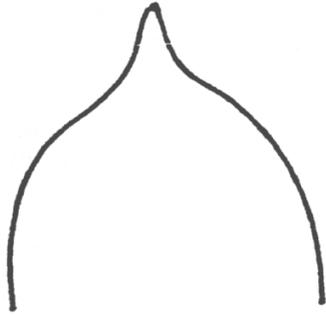
(f) Насіння: обстежують свіжозібране насіння.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 2 Дерево: габітус

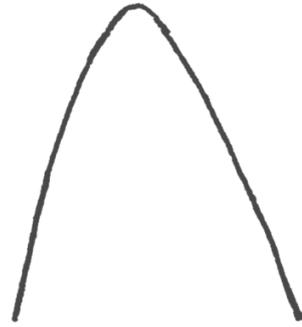
Обстеження проводять одразу після збирання врожаю.

До 14 Листкова пластинка: форма верхівки

1

Загострена

2

гостра

3

тупа

4

округла

До 15 Листкова пластинка: ямка на верхівці

1

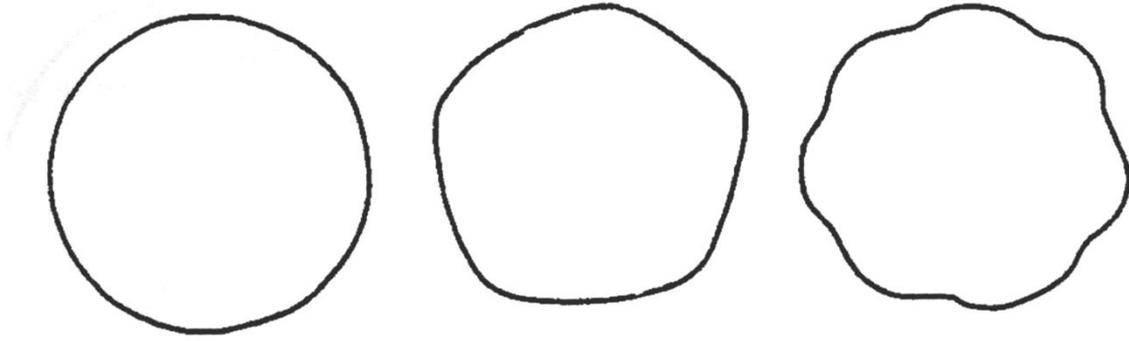
Відсутня

9

наявна

До 32 Плід: форма в поперечному перерізі

1

Округла

2

дещо кутаста

3

горбкувата

До 33 Плід: основна форма в центральній частині (за виключенням шийки, комірця та ямки біля плодоніжки)

1

Плоска

2

злегка округла

3

округла

4

конусоподібна

До 34 Плід: шийка

1

Відсутня

9

наявна

До 37 Лише для сортів без шийки. Плід: ямка біля плодоніжки

1

Відсутня

9

наявна

До 39 Плід: звуження біля плодоніжки

1

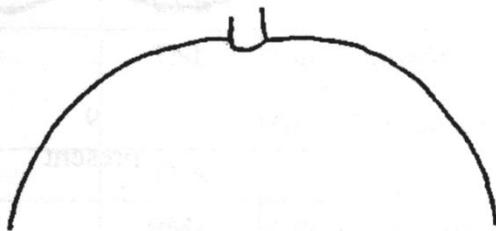
Відсутнє

9

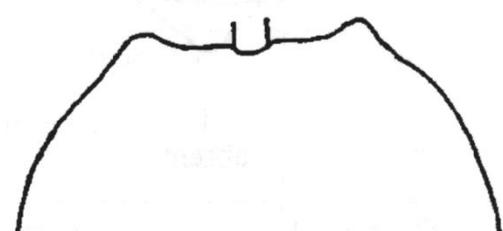
наявне

До 44 Плід: комірець

1

Відсутній

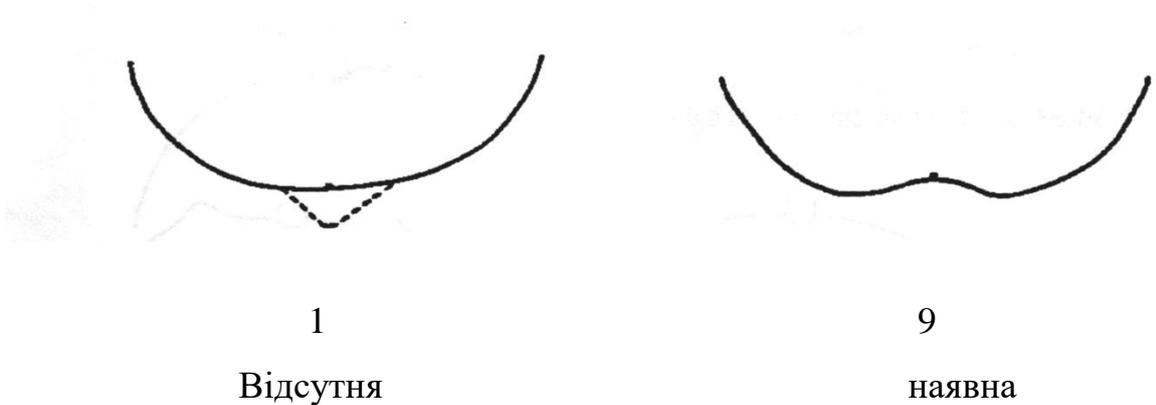
9

наявний

До 48 Плід: основна форма дистальної частини (не включаючи сосок, опуклість «пупка» і ямку на дистальному кінці)

До 49 Плід: ямка на дистальному кінці

До 53 Плід: тип ареоли

До 98 Плід: кількість насінин (контрольоване самозапилення)

Контрольоване самозапилення необхідне для відповідної продуктивності насіння.

До 99 Плід: кількість насінин (вільне запилення)

Відкрите запилення означає природне запилення між деревами одного сорту.

До 110 Рослина: самонесумісність.

Сорт є самонесумісним, коли фертильний пилок власної квітки або інших квіток того ж сорту не здатен запліднити зав'язь.

Група 1 –Альтернативні назви і відповідні підгрупи

Латинською	Підгрупа	Англійською
1	2	3
<i>Citrus amblycarpa</i> (Hassk.) Ochsse	HMA	
<i>Citrus benikoji</i> hort. ex Tanaka	PMN	
<i>Citrus chuana</i> hort. ex Tseng	PMN	
<i>Citrus clementina</i> hort. ex Tan.	CLE	Clementine
<i>Citrus crenatifolia</i> Lush.	PMN	
<i>Citrus deliciola</i> Ten.	MMM	Mediterranean Mandarin
<i>Citrus depressa</i> Hayata	HMA	
<i>Citrus genshokan</i> (Hayata) hort.ex Tanaka	PMN	
<i>Citrus hainanensis</i> Tanaka	HMA	
<i>Citrus haniana</i> hort. ex Tsehg	PMN	
<i>Citrus ishangensis</i> Swing. × <i>C.</i> Unshiu (Mak.) Msrc.	HMR	Ichandarin
<i>Citrus inflata</i> hort. ex Tanaka	HMA	
<i>Citrus inflatorugosa</i> hort. ex Tanaka	HMA	
<i>Citrus keraji</i> hort. ex Tanaka	HMA	
<i>Citrus leiocarpa</i> hort. ex Tanaka	HMA	
<i>Citrus lycopersicaeformis</i> (Lush.) hort. ex Tanaka	HMA	
<i>Citrus maderensis</i> Lour.	HMA	Calamondin
<i>Citrus maxima</i> (Burm). Merr. × <i>C.</i> ichangensis Swing.	HMR	Ischngelo
<i>Citrus nippokoreana</i> Tanaka	HMA	
<i>Citrus nobilis</i> Lour.	HMA	

1	2	3
Citrus oto hort. ex Yu. Tanaka	HMA	
Citrus paratangerina hort. ex Tanaka	PMN	
Citrus platymamma hort. ex Tanaka	PMN	
Citrus pseudo-aurantium hort. ex Yu. Tanaka	HMA	
Citrus pseudosunki hort. ex Tanaka	HMA	
Citrus reshni hort. ex Tanaka	HMA	
Citrus reticulata Blanco	PMN	Tangerine
Citrus reticulate Blanco × C. paradise Macfad	TNL	Tangelo
Citrus reticulate Blanco × C. sinensis (L.) Osb.	TNR	Tangor
Citrus reticulate Blanco × Fortunella sp.	HMN	Kumandarin
Citrus suavissima hort. ex Tanaka	PMN	
Citrus succosa hort. ex Tanaka	PMN	
Citrus suhuiensis hort. ex Tanaka	PMN	
Citrus sunki (Hayata) hort. ex Tanaka	HMA	
Citrus tangerine hort. ex Tanaka	PMN	
Citrus tardiva hort. ex Shirai	HMA	
Citrus targayo hort. ex Yu. Tanaka	HMA	
Citrus temple hort. ex Y. Tan. × C. paradise Macfad	HMA	Siamelo

1	2	3
Citrus temple hort. ex Yu. Tanaka	TNR	
Citrus tumida hort. ex Tanaka	HMA	
Citrus ushiu Marcow.	SAT	Satsuma
Citrus yatsushiro hort. ex Tanaka	HMA	
Citrus yuko hort. ex Tanaka	HMA	
Tangelo × <i>C. paradise</i> Macfad	HMA	Tangelo
Tangor × <i>C. temple</i> hort. ex Y. Tan.	HMA	Tangorgelo

Список прикладів сортів мандаринів

Назва сорту	Підгрупа	Обстеження	
1	2	3	4
Afourer	TNR		Murcott Afourer
Arrufatina	CLE		
Campeona	HMA	<i>Citrus nobilis</i> Lour.	
Clemenules	CLE		Clementina de Nules
Comun	MMN		Wilowleaf, Avana, Mediterraneana
Ellendale	TNR		
Encore	HMA	<i>Citrus nobilis</i> Lour. × <i>C. deliciosa</i> Ten.	
Fino	CLE		Clementina Fina
Fortune	HMA	<i>Citrus clementina</i> hort. ex Tan. × <i>C. tangerine</i> hort. ex Tan.	
Hernandina	CLE		
Honey	HMA	<i>Citrus nobilis</i> Lour. × <i>C. deliciosa</i> Ten.	

1	2	3	4
Kara	HMA	<i>Citrus unshiu</i> Marcow. × <i>C. nobilis</i> Lour.	
Kinow	HMA	<i>Citrus nobilis</i> Lour. × <i>C. deliciosa</i> Ten.	
Mapo	TNL		
Marisol	CLE		
Minneola	TNL	<i>Citrus paradisi</i> Macfad. × <i>C. tangerina</i> hort. ex Tan. Grapefruit Duncan × Mandarin Dancy	Honeybell
Murcott	TNR		
Nova	HMA	<i>Citrus clementina</i> hort. ex Tan. × Tangelo Orlando	Clemenvilla
Okitsu	SAT		
Orlando	TNL	<i>Citrus paradisi</i> Macfad. × <i>C. tangerina</i> hort. ex Tan. Grapefruit Duncan × Mandarin Dancy	Lake Tangelo
Oronules	CLE		
Oroval	CLE		
Ortanique	TNR		
Owari	SAT		
Page	HMA	Tangelo Minneola × <i>Citrus clementina</i> hort. ex Tan.	
Pixie	HMA	<i>Citrus nobilis</i> Lour. × <i>C. tangerina</i> hort. ex Tan.	
Temple	HMA	<i>Citrus temple</i> Ort. ex Yu. Tanaka	

1	2	3	4
Wilking	HMA	<i>Citrus nobilis</i> Lour. × <i>C. deliciosa</i> Ten.	

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Mandarins *Citrus* L. – Group 1 (TG /201/1, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 40 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg201.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)					
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY					
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>					
1. Предмет Технічної анкети					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Підгрупа: (i) LEM _____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> (ii) LAL _____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> (iii) SAL _____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> (iv) SWL _____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> (v) HLL _____</td> </tr> </table>	Підгрупа: (i) LEM _____	(ii) LAL _____	(iii) SAL _____	(iv) SWL _____	(v) HLL _____
Підгрупа: (i) LEM _____					
(ii) LAL _____					
(iii) SAL _____					
(iv) SWL _____					
(v) HLL _____					
1. Subject of the Technical Questionnaire 1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;"><i>Citrus deliciosa</i> Ten. _____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">(вказати вид) (indicate species)</td> </tr> </table>	<i>Citrus deliciosa</i> Ten. _____	(вказати вид) (indicate species)		
<i>Citrus deliciosa</i> Ten. _____					
(вказати вид) (indicate species)					
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Мандарин _____</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">(вказати вид) (indicate species)</td> </tr> </table>	Мандарин _____	(вказати вид) (indicate species)		
Мандарин _____					
(вказати вид) (indicate species)					
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; height: 30px; vertical-align: middle;">_____</td> </tr> </table>		_____			
_____					
Автор(и) Autor(s)	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; height: 30px; vertical-align: middle;">_____</td> </tr> </table>	_____			
_____					
3. Назва сорту 3. Variety denomination					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; height: 30px; vertical-align: middle;">_____</td> </tr> </table>		_____			
_____					
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety 4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:					
4.1.1. схрещування crossing					
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross					
(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; height: 30px; vertical-align: middle;">_____</td> </tr> </table>		_____			
_____					

б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	
в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation (визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development (точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	
4.1.4. інше ..... ☐ other (надати деталі) (please provide details)	
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.	
Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other (надати детальну інформацію) (please provide details)	
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	
4.2.3. інші ..... ☐ other (надати детальну інформацію) (please provide details)	

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (28)	Плід: за довжиною Fruit: length	короткий short	Wilking (HMA)	3 ☐
		середній medium	Clemenules (CLE)	5 ☐
		довгий long	Minneola (TNL)	7 ☐
5.2 (29)	Плід: діаметр Fruit: diameter	малий small	Fino (CLE)	3 ☐
		середній medium	Clemenules (CLE)	5 ☐
		великий large	Ortanique (TNR)	7 ☐
5.3 (34)	Плід: шийка Fruit: presence of neck	відсутня absent	Clemenules (CLE)	1 ☐
		наявна present		9 ☐
5.4 (61)	Поверхня плоду: домінуюче забарвлення Fruit surface: predominant color(s)	зелене green		1 ☐
		жовто-зелене yellow green		2 ☐
		світло-жовте light yellow		3 ☐
		жовте yellow	Maro (TNL)	4 ☐
		жовто-оранжеве yellow orange		5 ☐
		оранжеве orange	Clemenules (CLE)	6 ☐
		темно-оранжеве dark orange		7 ☐
		оранжево-червоне orange red	Nova (HMA)	8 ☐
		червоне red		9 ☐
5.5 (108)	Час споживчої стиглості плодів Time of maturity of fruit for consumption	ранній early	Okitsu (SAT)	3 ☐
		середній medium	Clemenules (CLE)	5 ☐
		пізній late	Murcot (TNR)	7 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties				
Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у)	Прояв ознак(и) сорт(ів)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your	

Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments <div style="border: 1px solid black; width: 600px; height: 30px; margin-left: 200px;"></div>			
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety			
7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?			
Так ☐ Ні ☐ Yes No			
(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; width: 450px; height: 30px; margin-left: 200px;"></div>			
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?			
Так ☐ Ні ☐ Yes No			
(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; width: 450px; height: 30px; margin-left: 200px;"></div>			
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use			
_____		_____	
(надати детальну інформацію) (please provide details)			
_____			
8. Дозвіл на використання Authorization for release			
а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?			
Так ☐ Ні ☐ Yes No			
б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?			
Так ☐ Ні ☐ Yes No			
Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety			
а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?			
Так ☐ Ні ☐ Yes No			
б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?			

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи сортів маслини європейської
(*Olea europaea* L.) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Olea europaea* L. та їхніх гібридів.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 однорічних саджанців або 5 однорічних дерев, щеплених на визначених авторами підщепах.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $5,0 \times 4,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше п'ять дерев.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 25 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 25 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 25 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з

практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: габітус (ознака 2);
- Плід: маса (ознака 16);
- Плід: покривне забарвлення за повної стиглості (ознака 22);
- Плід: симетрія в положенні А (ознака 23);
- Плід: форма верхівки в положенні А (ознака 24);
- Плід: сосочок (ознака 25);
- Кісточка: відношення довжина / ширина (ознака 31);
- Кісточка: маса (ознака 32);
- Кісточка: гострий кінець (ознака 38);
- Кісточка: зморшкуватість поверхні (ознака 40).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами – членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(f) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів маслини європейської

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ QN	Дерево: за силою росту росту VG	слабке	3	Aloreña
		середнє	5	Picual
		сильне	7	Lechin de Sevilla, MGS ASC315
2. (* (+ QN	Дерево: габітус VG	прямий	1	Alameño de Cabra
		розлогий	3	Picual
		пониклий	5	Sikitita
3. (* (+ QN	Дерево: крона за щільністю VG	нещільна	3	Gordal de Granada
		середньої щільності	5	MGS GRAP561, Picudo
		щільна	7	Lechin de Sevilla
4. (+ QN	Плодова гілка: кількість бічних пагонів VG	відсутні або дуже мала	1	Manzanilla de Sevilla
		мала	2	Lechin de Granada
		середня	3	Kalamata
		велика	4	Carrasqueño de la Sierra
5. (* QN	Листкова пластинка: за довжиною MS (a)	коротка	3	Arbequina
		середня	5	MGS ASC315, Picudo
		довга	7	Gordal Sevillana
6. (*	Листкова пластинка: за	вужька	3	Callosina, MGS MARIENSE

1	2	3	4	5
QN	шириною MS (a)	середня	5	Hojiblanca, MGS ASC315
		широка	7	Picudo
7. (* (+) QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS (a)	мале	3	Manzanilla de Sevill
		середнє	5	Picual
		велике	7	Cornezuelo de Jaen, MGS MARIENSE
8. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VG, (a)	слабка	1	Arbosana
		середня	2	Lechin de Sevilla
		сильна	3	Gordal Sevillana
9. (* (+) PQ	Листкова пластинка: вигин поздовжньої осі VG (a)	увігнута	1	Picual
		плоска	2	Galego
		опукла	3	Zarza
10. QN	Листкова пластинка: закручування VG	відсутнє або слабке	1	
		помірне	2	
		сильне	3	
11. (+)	Суцвіття: за довжиною	коротке	1	Carolea
		середнє	2	Koroneiki

1	2	3	4	5
QN	VG (b)	довге	3	Konservolia, MGS GRAP541
12. (+)	Суцвіття: за шириною	вузьке	1	MGS GRAP541, Ogliarola Messinese
QN	VG (b)	середнє	2	Mission
		широке	3	Mission
13. (+)	Квітка: положення часток віночка	пряме	1	Giarraffa
		горизонтальне	2	Carolea
QN	VG (b)	завернуте	3	Frantoio
14. QN	Плід: за довжиною MS (c)	дуже короткий	1	Arbequina, MGS MARIENSE
		короткий	3	Manzanilla de Sevilla
		середній	5	Konservolia, MGS GRAP561
		довгий	7	Barouni
		дуже довгий	9	Bella di Cerignola
15. QN	Плід: за шириною в положенні В MS (c)	дуже вузький	1	Koroneiki
		вузький	3	Mission
		середній	5	Manzanilla de Sevilla
		широкий	7	Barouni
		дуже широкий	9	Gordal Sevillana
16. (* QN	Плід: маса MS (c)	дуже мала	1	
		мала	3	Koroneiki
		середня	5	Carrasqueño de la Sierra
		велика	7	Picudo

1	2	3	4	5
		дуже велика	9	Gordal Sevillana
17.	Плід: форма в (+) положенні А PQ VG (с)	яйцеподібна	1	Gordal Sevillana
		видовжена	2	Frantoio
		вузько- еліптична	3	Cornezuelo de Jaen
		еліптична	4	Lechin de Sevilla
		округла	5	Manzanilla de Sevilla
		обернено- яйцеподібна	6	Verdial de Huevar
18.	Плід: відношення (*) довжина / ширина в QN положенні А VG (с)	мале	3	Manzanilla de Sevilla
		середнє	5	Frantoio
		велике	7	Cornezuelo de Jaen
19.	Нестиглий плід: QN інтенсивність зеленого забарвлення VG (d)	слабка	1	Arbequina
		середня	2	Barouni
		сильна	3	Itrana
20.	Нестиглий плід: QN розмір сочевичок VG (d)	малий	1	Leccino
		середній	2	Ascolana Tenera, MGS ASC315
		великий	3	Itrana
22.	Плід: покривне (*) забарвлення за повної PQ стиглості	фіолетове	1	Ascolana Tenera
		темно- фіолетове	2	Maurino, Mission, Verdial de Huevar

1	2	3	4	5
	VG (с)	чорне	3	Picual
23. (*)	Плід: симетрія в положенні А	симетричний	1	Manzanilla de Sevilla
QN	VG (с)	слабко асиметрични й	2	Hojiblanca, MGS MARIENSE
		сильно асиметрични й	3	Picudo
24. (*)	Плід: форма верхівки в положенні А	гостра	1	Cornezuelo de Jaén
PQ	VG (с)	тупа	2	Coratino, Gordal Sevillana
		округла	3	Manzanilla de Sevilla, MGS GRAP541
25. (*)	Плід: вираженість сосочка	відсутній або слабка	1	Hojiblanca
(+)	VG	середня	2	Pajarero
QN	(с)	сильна	3	Limoncillo, MGS ASC315
26. (*)	Плід: форма основи в положенні А	округла	1	Gordal Sevillana, MGS GRAP541
(+)	VG	від округлої до зрізаної	2	
QN	(с)	зрізана	3	Manzanilla de Sevilla

1	2	3	4	5
27. (+) QN	Плід: наліт на поверхні VG (с)	слабкий	3	Coratina, Picual
		середній	5	Frantoio
		сильний	7	Barnea
28. (+) PQ	Кісточка: форма в положенні В VG (с)	яйцеподібна	1	Bella di Spagna
		видовжена	2	Leccino
		еліптична	3	Hojiblanca, MGS GRAP541
		округла	4	Itrana
		оберненояйц еподібна	5	Aloreña
29. QN	Кісточка: за довжиною MS (е)	коротка	3	Arbosana
		середня	5	Konservolia
		довга	7	Bella di Cerignola
30. QN	Кісточка: за шириною в положенні В MS (е)	вузька	3	Koroneiki
		середня	5	Mission
		широка	7	Gordal Sevillana
31. (*) QN	Кісточка: відношення довжина / ширина VG (е)	мале	1	Arbequina
		середнє	2	Barouni
		велике	3	Bella di Cerignola
32. (*) QN	Кісточка: маса MG (е)	дуже мала	1	
		мала	3	Arbequina
		середня	5	Imperial, Itrana
		велика	7	Barouni, Picudo
		дуже велика	9	Gordal Sevillana

1	2	3	4	5
33. (* (+ QN	Кісточка: симетрія в положенні А VG (e)	симетрична	1	Arbequina
		слабко асиметрична	2	Lechin de Sevilla, MGS MARIENSE
		дуже асиметрична	3	Picudo
34. (* (+ QN	Кісточка: симетрія в положенні В VG (e)	симетрична	1	Hojiblanca
		слабко асиметрична	2	Lechin de Sevilla, MGS MARIENSE
		дуже асиметрична	3	Pajarero
35. (* (+ QN	Кісточка: кількість борозенок на базальному кінці VG (e)	менше семи	1	Bical, MGS GRAP541
		сім-десять	2	Picual
		більше 10	3	Manzanilla Prieta
36. (* (+ PQ	Кісточка: розподіл борозенок на базальному кінці VG (e)	рівномірно	1	Hojiblanca, MGS GRAP541, MGS MARIENSE
		слабко згруповані навколо шва	2	
		дуже згруповані навколо шва	3	Villalonga
37. (*	Кісточка: форма верхівки в положенні А	гостра	1	Picudo
		тупа	2	
		округла	3	Chorrúo

1	2	3	4	5
(+) PQ	VG (e)			
38. (* (+) QL	Кісточка: гострий кінець VG (e)	відсутній	1	Lucio, MGS MARIENSE
		наявний	9	Chorroo, MGS GRAP561
39. (* (+) PQ	Кісточка: форма основи в положенні А VG (e)	гостра	1	Cornezuelo de Jaen
		округла	2	Morona
		зрізана	3	Azapa, MGS GRAP561
40. (* QN	Кісточка: зморшкуватість поверхні VG (e)	слабка	1	Lechin de Sevilla
		середня	2	Cacereña, Manzanilla de Sevilla
		сильна	3	Bodoquera, MGS ASC315
41. (+) QN	Час досягання плодів VG (c)	дуже ранній	1	
		ранній	3	Picual
		середній	5	Gordal Sevillana
		пізній	7	Hojiblanca
		дуже пізній	9	Don Carlo

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів маслини європейської

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Листкова пластинка: обстежують повністю розвинуті листки з центральної частини однорічного пагона.

(b) Суцвіття: обстеження проводять на суцвіттях з центральної частини плодових гілочок.

(c) Плід: обстежують повністю стиглі плоди. Часом досягання вважають час, коли 80% плодів на деревах забарвлені. Для плодів використовують два положення (А і В). Положення А – це положення, в якому органи показують свою найбільшу асиметричність. Положення В досягається поворотом на 90° по поздовжній осі з положення А так, щоб представити спостерігачеві найбільш розвинену частину органу.

Положення А Поворот на 90° Положення В

Найбільш асиметричний Найбільш симетричний

(d) Нестиглий плід: усі обстеження проводять, коли 10% плодів на дереві забарвленні. Плід обстежують за повного розвитку, але ще не забарвлений.

(e) Кісточка: обстеження проводять на сухій добре очищеній кісточці того ж зразка, що використовується для обстежень на плодах. Для кісточки використовують два положення (А і В). Положення А – це положення, в якому органи показують свою найбільшу асиметричність. Положення В досягається поворотом на 90° по поздовжній осі з положення А так, щоб представити спостерігачеві найбільш розвинену частину органу.

Положення А

Поворот на 90°

Положення В

Найбільш асиметричний

Найбільш симетричний

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 1 Дерево: за силою росту

Силу росту дерева визначають як загальний приріст вегетативного росту, який включає розвиток крони у висоту і в об'ємі.

До 2 Дерево: габітус

Габітус визначається природнім положенням гілок і пагонів.

До 3 Дерево: крона за щільністю

Щільність крони включає загальну кількість вегетативних пагонів. Потрібно прийняти до уваги такі характеристики як довжина міжвузлів, кількість і сила росту пагонів і розмір листків.

До 4 Плодова гілка: кількість бічних пагонів

Обстеження проводять на 5 плодових гілках з кожного дерева.

До 7 Листкова пластинка: відношення довжина / ширина

3

Мале

5

середнє

7

велике

До 9. Листкова пластинка: вигин поздовжньої осі.

1

Увігнута

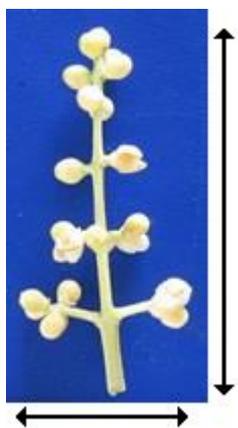
2

плоска

3

опукла

До 11 + 12 Суцвіття: за довжиною (11); за шириною (12)

До 13 Квітка: положення часток віночка

1

Пряме

2

горизонтальне

3

завернуте

До 17 Плід: форма в положенні А

			← найширша частина →		
		(нижче середини)	посередині	(вище середини)	
Широка (сплюснута) ← (довжина/ширина) → вузька (видовжена)			2 видовжена		
	1 яйцеподібна	4 еліптична		6 обернено- яйцеподібна	
		5 округла			

До 25 Плід: вираженість сосочка

1

2

3

Відсутній або слабка

середня

сильна

До 26 Плід: форма основи в положенні А

1

3

Округла

зрізана

До 27 Плід: наліт на поверхні

Обстеження проводять на повністю стиглому плоді. Наліт – це восковий шар на шкірці, який може бути видалений шляхом ручного тертя.

До 28 Кісточка: форма в положенні В

		← найширша частина →	
		(нижче середини)	(вище середини)
Широка (сплюснута) ← (довжина / ширина) → вузька (видовжена)	 1 яйцеподібна	 2 видовжена	 5 обернено- яйцеподібна
		 3 еліптична	
	 4 округла		

До 33 Кісточка: симетрія в положенні А

Симетрична   слабо асиметрична   сильно асиметрична

До 34 Кісточка: симетрія в положенні В

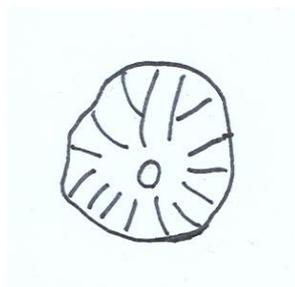

Симетрична   сильно асиметрична

До 35 Кісточка: кількість борозенок на базальному кінці

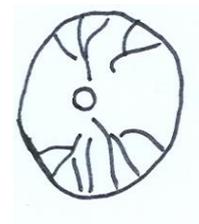
Підраховується кількість борозенок, що відходять від місця прикріплення плодоніжки.

До 36 Кісточка: розподіл борозенок на базальному кінці.

1

Рівномірно

3

дуже згруповані навколо шва

До 37 Кісточка: форма верхівки в положенні А

1

Гостра

2

тупа

3

округла

До 38 Кісточка: гострий кінець

1

Відсутній

9

наявний

До 39 Кісточка: форма основи в положенні А

1

Гостра

2

округла

3

зрізана

До 41 Час досягання плодів

Обстежується, коли 80% плодів на дереві забарвлені.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Olive (*Olea europaea* L.) (TG /99/4, UPOV) // Geneva. 2011-10-20. – 36 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg099.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Olea europaea L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Маслина європейська"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Дерево: габітус Tree: growth habit	прямий upright	Alameño de Cabra	1 ☐
		розлогий spreading	Picual	3 ☐
		пониклий drooping	Sikitita	5 ☐
5.2 (16)	Плід: маса Fruit: weight	дуже мала very low		1 ☐
		мала low	Koroneiki	3 ☐
		середня medium	Carrasqueño de la Sierra	5 ☐
		велика high	Picudo	7 ☐
		дуже велика very high	Gordal Sevillana	9 ☐
5.3 (22)	Плід: покривне забарвлення за повної стиглості Fruit: over color at full maturity	фіолетове medium violet	Ascolana Tenera	1 ☐
		темно-фіолетове dark violet	Maurino, Mission, Verdial de Huevar	2 ☐
		чорне black	Picual	3 ☐
5.4 (23)	Плід: симетрія в положенні А Fruit: symmetry in position A	симетричний symmetric	Manzanilla de Sevilla	1 ☐
		слабко асиметричний weakly asymmetric	Hojiblanca, MGS MARIENSE	2 ☐
		сильно асиметричний strongly asymmetric	Picudo	3 ☐
5.5 (24)	Плід: форма верхівки в положенні А Fruit: shape of apex in position A	гостра acute	Cornezuelo de Jaén	1 ☐
		тупа obtuse	Coratino, Gordal Sevillana	2 ☐
		округла rounded	Manzanilla de Sevilla, MGS GRAP541	3 ☐
5.6 (25)	Плід: вираженість сосочка Fruit: nipple	відсутній або слабка absent or weak	Hojiblanca	1 ☐
		середня moderate	Pajarero	2 ☐
		сильна strong	Limoncillo, MGS ASC315	3 ☐
5.7 (31)	Кісточка: відношення довжина/ширина Stone: ratio length/width	мале small	Arbequina	1 ☐
		середнє medium	Barouni	2 ☐
		велике large	Bella di Cerignola	3 ☐

5.8 (32)	Кісточка: маса Stone: weight	дуже мала very low		1 ☐
		мала low	Arbequina	3 ☐
		середня medium	Imperial, Itrana	5 ☐
		велика high	Barouni, Picudo	7 ☐
		дуже велика very high	Gordal Sevillana	9 ☐
5.9 (38)	Кісточка: гострий кінець Stone: mucron	відсутній absent	Lucio, MGS MARIENSE	1 ☐
		наявний present	Chorroo, MGS GRAP561	9 ☐
5.10 (40)	Кісточка: зморшкуватість поверхні Stone: rugosity of surface	слабка weak	Lechin de Sevilla	1 ☐
		середня medium	Cacereña, Manzanilla de Sevilla	2 ☐
		сильна strong	Bodoquera, MGS ASC315	3 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорт(у)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as
specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів мигдалю звичайного
(*Prunus dulcis* (Mill.) D.A. Webb.) на відмінність, однорідність і
стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Prunus dulcis* (Mill.) D.A. Webb.

2. Необхідний рослинний матеріал – живці або саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити:

– 5 живців з достатньою кількістю бруньок для відтворення 5 дерев (надсилають під час розпускання бруньок) чи;

– 5 сплячих пагонів для щеплення, достатніх для відтворення 5 дерев (надсилають під час щеплення) чи;

– 5 однорічних саджанців на підщепах, визначених компетентним органом.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не ушкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та

додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження включає щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 4,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина пагонів);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин 10 або частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти дерев нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: розміщення генеративних бруньок (ознака 8);
- Плід: розмір (ознака 27);
- Кісточка: стійкість проти розтріскування (ознака 37);
- Час початку цвітіння (ознака 43);
- Час збирання (ознака 44).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів мигдалю звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ QN	Дерево: за силою росту VG	слабке	3	Marcona, Tuono, Uhm L Fahem
		середнє	5	Nonpareil
		сильне	7	Barte, Flour en bas, Peerless
2. (* (+ PQ	Дерево: габітус VG	прямий	1	Fournat de Brezenaud
		від прямого до розлогого	2	Ferragnes
		розлогий	3	Ne Plus Ultra
		пониклий	4	Primorskii, Uhm L Fahem
3. (* QN	Дерево: текстура кори VG	гладенька	1	Barte, Volcani 5
		слабко розтріскана	2	
		дуже розтріскана	3	Ferragnes
4. (* QN	Однорічний пагін: за товщиною MS	тонкий	3	Ai
		середній	5	Nonpareil
		товстий	7	Texas, Primorskii
5. (* (+ QL	Однорічний пагін: антоціанове забарвлення VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	Desmayo Largueta
		помірне	5	Barte, Nonpareil
		сильне	7	Ferragnes, Marcona, Texas
6.	Пагін: пірчастість			

1	2	3	4	5
(*) (+) QN	VG	відсутня або дуже слабка	1	Barte
		слабка	3	Texas
		помірна	5	Desmayo Largueta
		сильна	7	Markona
		дуже сильна	9	Ai
7. QN	Дерево: щільність розміщення листіків VG	нещільна	3	Fournat de Brezenaud
		середня	5	Nonpareil
		щільна	7	Peerless
8. (*) QN	Дерево: розміщення генеративних бруньок VG	переважно на укорочених пагонах	1	Cristomorto
		на укорочених і однорічних пагонах	2	Ferragnes
		переважно на однорічних пагонах	3	Nonpareil
9. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS / MG (a)	коротка	3	Ai
		середня	5	Primorskii
		довга	7	Barte
10. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною	вужька	3	Ai
		середня	5	Ne Plus Ultra
		широка	7	Bartre

1	2	3	4	5
	MS / MG, (a)			
11. (* QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS (a)	мале середнє велике	3 5 7	Volcani 5 Nec Plus Ultra, Texas Nonpareil
12. (* QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого зabarвлення VG (a)	слабка помірна сильна	3 5 7	Bartre Nonpareil Texas
13. (* (+ QL	Листкова пластинка: форма краю VG (a)	пилчаста городчаста	1 2	Texas
14. (* QN	Черешок: за довжиною MS / VG (a)	короткий середній довгий	3 5 7	Ferragnes Primorskii Peerless
15. (* (+ PQ	Генеративна брунька: форма VG (a)	трикутна яйцеподібна округла	1 2 3	Ai Desmayo Largueta Cristomorto

1	2	3	4	5
16. (* (+) PQ	Генеративна брунька: забарвлення верхівки пелюсток VG, (a)	біле	1	Ardechoise
		рожеве	2	Bartre, Marcona
		червоне	3	Ai, Trel
17. (* PQ	Генеративна брунька: забарвлення чашолистків VG, (a)	зелене	1	Cristomorto
		коричневе	2	Tuono
		червоне	3	Desmayo Largueta
18. QN	Генеративна брунька: опушення чашолистків VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	Markona
		слабке	2	
		помірне	3	Ardechoise
		сильне	4	Barte
		дуже сильне	5	
19. (* QN	Квітка: діаметр MS / VG (b)	малий	3	Uhm L Fahem
		середній	5	Peerless
		великий	7	Nec Plus Ultra
20. (* (+) PQ	Пелюстка: форма VG (b)	вузькоеліптична	1	Volcani 5
		еліптична	2	Butte
		округла	3	Texas Mission
		ромбічна	4	Uhm L Fahem
21. (* PQ	Пелюстка: забарвлення внутрішнього	біле	1	Barte
		світло-рожеве	2	Ai
		рожеве	3	Marcona

1	2	3	4	5
	боку VG (b)	темно-рожеве	4	Trell
22. QN	Пелюстка: хвилястість краю VG (b)	відсутня або дуже слабка	1	Carmel
		слабка	2	Butte
		середня	3	Nec Plus Ultra
		сильна	4	Texas Mission
		дуже сильна	5	
23. QN	Квітка: кількість тичинок VG (b)	мала	1	Cristomorto
		середня	2	Ai
		велика	3	Barte
24. (* QN	Тичинка: антоціанове забарвлення нитки VG (b)	відсутнє або слабке	1	Price
		помірне	2	Nonpareil
		сильне	3	Texan Mission
25. (* QN	Приймочка: положення відносно пиляків VG (b)	нижче	1	Drake
		на одному рівні	2	Ne Plus Ultra
		вище	3	Desmayo Langueta
26. QN	Приймочка: розмір VG, (b)	малий	3	Desmayo Langueta
		середній	5	
		великий	7	Ai

1	2	3	4	5
27. (* QN	Плід: розмір VG (с)	дуже малий	1	
		малий	3	Texas
		середній	5	Nonpareil
		великий	7	Ardechoise
		дуже великий	9	Barte
28. (* (+) PQ	Плід: форма (вигляд збоку) VG (с)	яйцеподібна	1	Markona
		еліптична	2	Ai
		округла	3	Ne Plus Ultra
		оберненояйцеподібна	4	Ardechoise
29. (* (+) PQ	Плід: форма верхівки VG (с)	гостра	1	Carmel
		тупа	2	Price
		округла	3	Texas Mission
30. (* QN	Плід: опушення VG (с)	нещільне	1	
		помірне	2	Desmayo Langueta
		щільне	3	Ferraduel
31. (* QN	Кісточка: за довжиною MS / VG (d)	коротка	3	Texas Mission
		середня	5	Nec Plus Ultra
		довга	7	Peerless
32. (* QN	Кісточка: за шириною (вигляд збоку) MS / VG (d)	вужька	3	Price
		середня	5	Nec Plus Ultra
		широка	7	Peerless

1	2	3	4	5
33. (*) QN	Кісточка: відношення довжина / ширина (вигляд збоку) MS / VG (d)	мале	1	
		середнє	2	
		велике	3	
34. (*) (+) PQ	Кісточка: форма (вигляд збоку) VG (d)	яйцеподібна	1	Marcona, Montrone
		еліптична	2	Catuccia
		округла	3	Nonpareil
		оберненояйцеподібна	4	Nec Plus Ultra
35. (+) PQ	Кісточка: форма верхівки VG (d)	гостра	1	
		тупа	2	
		округла	3	
36. (*) QN	Кісточка: ендокарпій за товщиною VG (d)	тонкий	1	Nonpareil
		середній	2	Ferragnes
		товстий	3	Barte
37. (*) (+) QN	Кісточка: стійкість проти розтріскування VG (d)	відсутня або дуже слабка	1	Nonpareil
		слабка	2	Princess
		середня	3	Texas
		сильна	4	Desmayo Largueta
		дуже сильна	5	Barte
38.	Кісточка:	слабкий	3	Marcona, Peerless

1	2	3	4	5
(*)	розвиток кіля	середній	5	Nec Plus Ultra
(+)	VG	сильний	7	Nonpareil
QN	(d)			
39.	Ядро: розмір	дуже малий	1	Kapareil
(*)	VG	малий	3	Texas
QN		середній	5	Nonpareil
		великий	7	Ferragnes
		дуже великий	9	Barte
40.	Ядро:	слабка	1	Nonpareil
(*)	інтенсивність	середня	2	
(+)	коричневого	сильна	3	
QN	забарвлення			
	VG			
41.	Ядро:	слабка	1	Texas Mission
(*)	зморшкуватість	помірна	3	Uhm L Fahem
QN	поверхні	сильна	5	Carmel
42.	Час розпускання	раніше	1	Cavaliera
(*)	бруньок в	одночасно	2	Ferragnes
QN	порівнянні з	пізніше	3	Texas
	початком цвітіння			
	VG			
43.	Час початку	дуже ранній	1	Uhm L Fahem
(*)	цвітіння	ранній	3	
(+)	MG	середній	5	Nec Plus Ultra
QN		пізній	7	
		дуже пізній	9	Peerless

1	2	3	4	5
44. (* (+) QN	Час збирання урожаю VG	дуже ранній	1	Cavaliera, Uhm L Fahem
		ранній	3	Nec Plus Ultra
		середній	5	Ferragnes
		пізній	7	Marcona
		дуже пізній	9	Texas

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів мигдалю звичайного

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

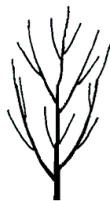
- (a) Обстеження проводять на центральній третині пагона.
- (b) Обстеження проводять за повного цвітіння.
- (c) Обстеження проводять приблизно за три місяці після повного цвітіння.
- (d) Обстеження проводять після розтріскування м'якоті плоду.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 1 Дерево: за силою росту

Силу росту дерева визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 2 Дерево габітус

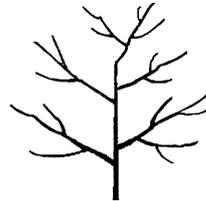
1

Прямий

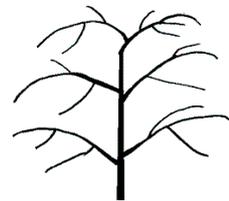
2

від прямого до
до розлогого

3

розлогий

4

пониклий

До 5 Однорічний пагін: антоціанове забарвлення

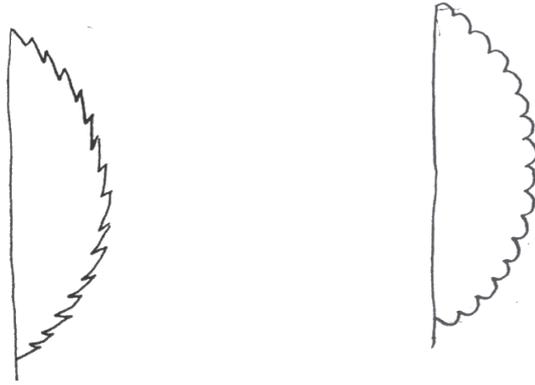
Антоціанове забарвлення слід обстежувати на однорічному пагоні з-під

сонячного боку.

До 6 Пагін: пірчастість

«Пірчастість» – це наявність вторинних пагонів на пагонах поточного року.

До 13 Листкова пластинка: форма краю

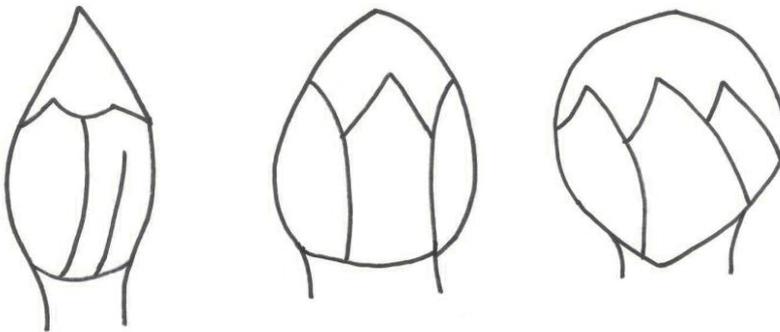
1

2

Пилчаста

городчата

До 15 Генеративна брунька: форма

1

2

3

Трикутна

яйцеподібна

округла

До 16 Генеративна брунька: забарвлення верхівки пелюсток

Забарвлення верхівки пелюсток обстежується перед відкриттям.

До 20. Пелюстка: форма.

1

2

3

4

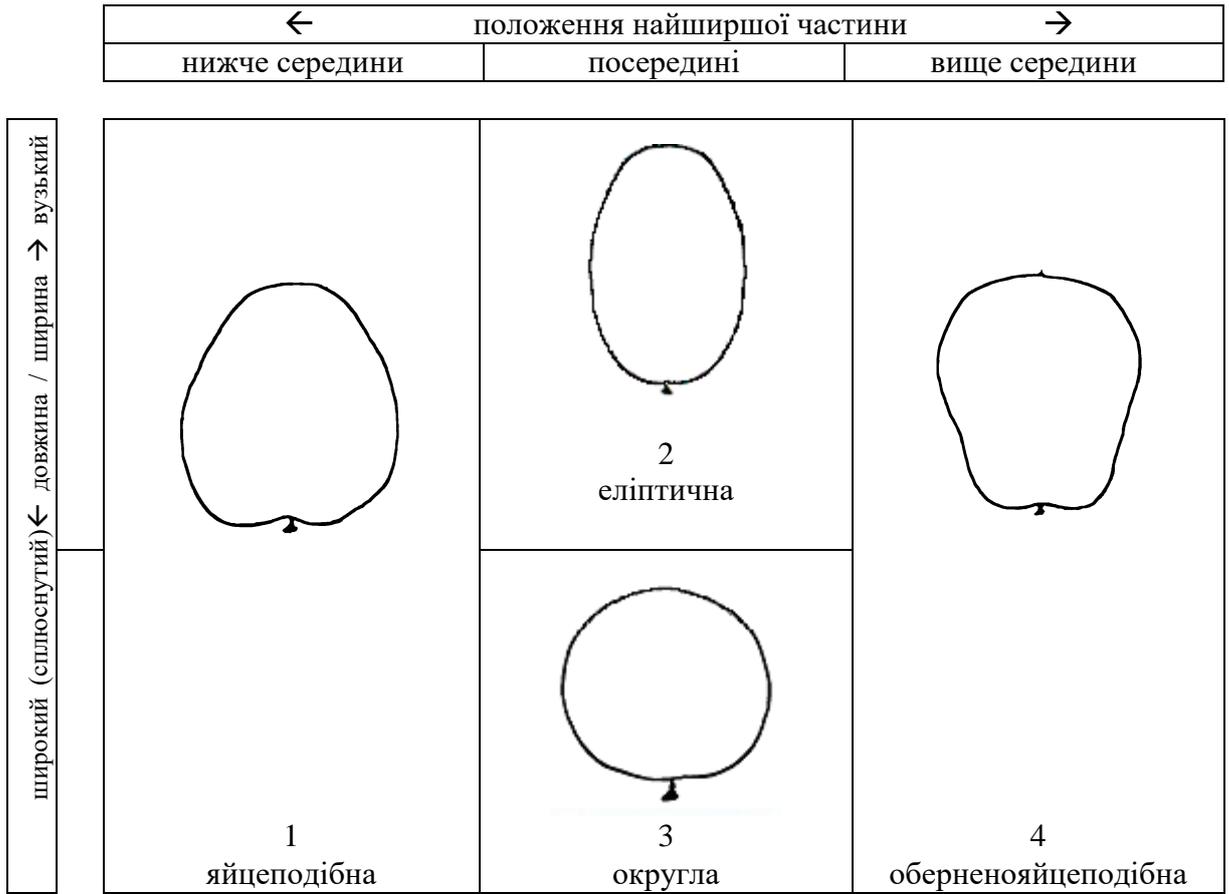
Вузькоеліптична

еліптична

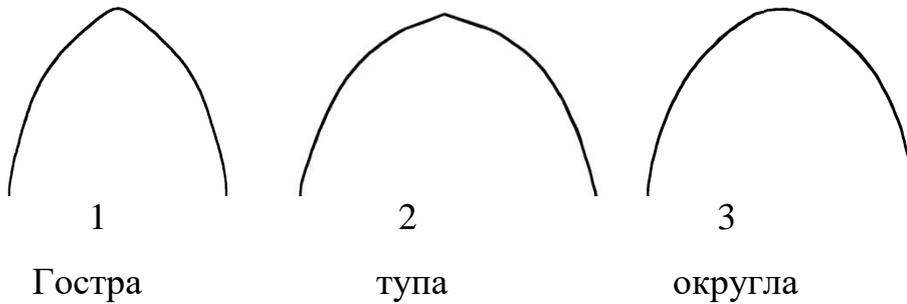
округла

ромбічна

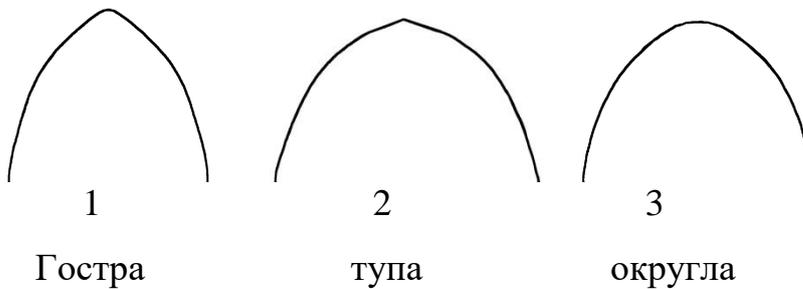
До 28 Плід: форма з (вигляд збоку)

До 29 Плід: форма верхівки

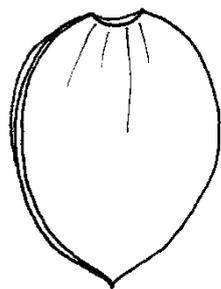
До 35 Кісточка: форма верхівки

До 37 Кісточка: стійкість до розтріскування

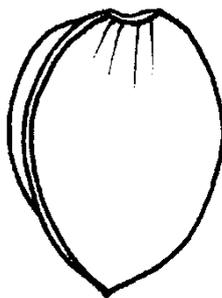
Ознака визначається як легкість розламування руками.

До 38 Кісточка: розвиток кіля

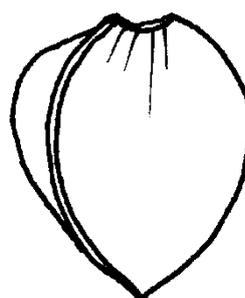
3

Слабкий

5

середній

7

сильний

До 40 Ядро: інтенсивність коричневого забарвлення

Забарвлення ядра обстежують на свіжовідкритих кісточках.

До 43 Час початку цвітіння

Обстежується, коли 10% квіток повністю розкриті.

До 44 Час збирання урожаю

Час збирання урожаю визначається, коли 50% плодів на дереві розтріскались.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Almond (*Prunus dulcis* (Mill.) D.A.Webb) (TG /56/4, UPOV) // Geneva. 2011-10-20. – 31 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg056.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Prunus dulcis (Mill.) D.A. Webb."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Мигдаль звичайний"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (8)	Дерево: розміщення генеративних бруньок Tree: distribution of flower buds	переважно на укорочених пагонах predominantly on spurs	Cristomorto	1 ☐
		на укорочених і однорічних пагонах equally on spurs and one year old shoots	Ferragnes	2 ☐
		переважно на однорічних пагонах predominantly on one year old shoots	Nonpareil	3 ☐
5.2 (27)	Плід: розмір Fruit: size	дуже малий very small		1 ☐
		малий small	Texas	3 ☐
		середній medium	Nonpareil	5 ☐
		великий large	Ardechoise	7 ☐
		дуже великий very large	Barte	9 ☐
5.3 (37)	Кісточка: стійкість проти розтріскування Stone: resistance to cracking	відсутня або дуже слабка absent or very weak	Nonpareil	1 ☐
		слабка weak	Princess	2 ☐
		середня medium	Texas	3 ☐
		сильна strong	Desmayo Largueta	4 ☐
		дуже сильна very strong	Barte	5 ☐
5.4 (43)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	Uhm L Fahem	1 ☐
		ранній early		3 ☐
		середній medium	Nec Plus Ultra	5 ☐
		пізній late		7 ☐
		дуже пізній very late	Peerless	9 ☐
5.5 (44)	Час збирання урожаю Time of harvest	дуже ранній very early	Cavaliera, Uhm L Fahem	1 ☐
		ранній early	Nec Plus Ultra	3 ☐
		середній medium	Ferragnes	5 ☐
		пізній late	Marcona	7 ☐
		дуже пізній very late	Texas	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

<p>Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety</p>	<p>Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) сорт(ів)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety</p>
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____	_____
-------	-------

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірено на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

Методика
проведення експертизи сортів обліпихи крушиновидної
(*Hippophae rhamnoides* L.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Hippophae rhamnoides* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріал має становити п'ять однорічних саджанців з щонайменше двома пагонами.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема садіння рослин 3,0 × 2,0 м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 15 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовуючи ознаки, які, як відомо з

практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: стать (ознака 1);
- Рослина: життєва форма (ознака 2);
- Рослина: положення гілок (ознака 3);
- Пагін: кількість колючок (в середній частині крони) (ознака 8).

1) Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(e) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів обліпихи крушиновидної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ QL	Рослина: стать VG	жіноча	1	Bojan, Leikora, Slovan, Чуйская
	(a)	чоловіча	2	Pollmix 1, Гном, Алей
2. (* (+ QL	Рослина: життєва форма VG	дерево	1	Maslichnaya, Novost' Altaya, Slovan, Vitaminaya
	(a)	кущ	2	Bojan, Dorana, Terhi
3. (* PQ	Рослина: положення гілок VG	вертикальне	1	Ascola, Frugana
	(a)	напіввертикальне	2	Leikora, Slovan, Vitaminaya
		горизонтальне	3	Bojan, Maslichnaya
		арочне	4	Hergo
4. (+ QN	Рослина: за силою росту VG	слабка	3	Dorana, Maslichnaya, Чуйская
	(a)	середня	5	Bojan, Hergo, Великан
		сильна	7	Ascola, Памяти Захаровой
		дуже сильна	9	Leikora
5. QN	Рослина: щільність крони VG	нещільна	3	Pollmix 3, Vitaminaya, Чуйская

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	(a)	помірної щільності	5	Bojan, Великан
		щільна	7	Maslichnaya, Slovan, Алтайская
6. QL	Рослина: розташування суцвіть VG	тільки на однорічних пагонах	1	Leikora, Pollmix 1, Pollmix 2
	(b)	на однорічних і старіших пагонах	2	Ascola, Dorana, Frugana
7. QN	Однорічний пагін: за товщиною VG	тонкий	3	
		середній	5	Bojan, Slovan
	(b)	товстий	7	Leikora, Maslichnaya
8. QN	Пагін: кількість (*) колючок (від середньої частини до верхівки) VG	відсутні або дуже мала	1	Obil'naya, Yantarnaya, Чечек
		мала	3	Pollmix 1, Vitaminaya
		середня	5	Slovan
	(b)	велика	7	Bojan, Leikora, Pollmix 2, Ацула
9. QN	Пагін: колючки за (+) довжиною VG	короткі	3	Silvia, Tiberiu
		середні	5	Auras, Victoria
	(b)	довгі	7	Diana
10. QN	Листкова пластинка: (*) форма (+) VG	дуже вузькоеліптична	1	Bojan, Dorana, Maslichnaya, Vitaminaya

1	2	3	4	5
PQ	(с)	вузькоеліптична	2	Slovan, Гном, Алтайская
		вузькоюйцеподібна	3	Frugana
11. (* QN	Листкова пластинка: розмір MG / VG (с)	малий	3	Dorana, Maslichnaya
		середній	5	Hergo, Slovan
		великий	7	Bojan, Leikora, Vitaminaya
12. QL	Листкова пластинка: хвилястість краю VG (с)	відсутня	1	Bojan, Dorana, Maslichnaya, Slovan, Vitaminaya
		наявна	9	Frugana
13. (* PQ	Листкова пластинка: забарвлення верхнього боку VG (с)	зелене	1	Dorana, Leikora, Pollmix 1
		сріблясте	2	Bojan, Maslichnaya, Slovan, Sprite
14. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VG (с)	слабка	1	Dorana, Чуйская
		середня	2	Leikora, Памяти Захаровой
		сильна	3	Pollmix 1, Триумф, Великан
15. (* QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку	слабке	3	Bojan, Diana, Ovidiu, Slovan, Tiberiu

1	2	3	4	5
	VG (c) (d)	помірне	5	Auras, Serpenta, Victoria
		сильне	7	Silvia
16.	Плід: розмір	малий	3	Bojan, Dorana
(*)	VG	середній	5	Hergo, Maslichnaya
QN	(e)	великий	7	Leikora, Триумф
17.	Плід: форма	грушоподібна	1	Dorana
(*)	VG	яйцеподібна	2	Leikora, Slovan, Августина, Захаровская
(+)	(e)			
PQ		поперечно- еліптична	3	Silvia
		округла	4	Tashkent
		еліптична	5	Askola, Bojan, Frugana
		видовжена	6	Hergo, Terhi
18.	Плід: забарвлення	світло-жовте	1	Захаровская
(*)	шкірки	темно-жовте	2	Terhi, Tytti
PQ	VG	жовто-оранжеве	3	Hergo, Slovan, Чуйская
	(e)	оранжево-червоне	4	Ascola, Bojan, Leikora, Чечек
		червоне	5	L 90/539, Sirola, Триумф, Памяти Захаровой
19.	Плід: опушення	слабке	3	Bojan, Frugana, Maslichnaya,
QN	VG			

1	2	3	4	5
	(d) (e)			Vitaminaya
		середнє	5	Hergo
		сильнє	7	Ascola, Slovan
20. QN	Плід: плодоніжка за довжиною VG (e)	коротка	1	Bojan, Hergo, Захаровская
		середня	2	Leikora, Maslichnaya, Чуйская
		довга	3	Frugana, Slovan, Триумф
21. (+) QN	Час початку цвітіння MG	ранній	3	Terhy, Tytti
		середній	5	Bojan, Dorana, Hergo, Maslichnaya
		пізній	7	Leikora, Slovan
22. (+) QN	Час початку досягання плодів	дуже ранній	1	Terhy, Tytti, Августина, Захаровская
		ранній	3	Frugana, Ажурная, Аюла
		середній	5	Dorana, Hergo, Чуйская
		пізній	7	Leikora, Великан, Триумф
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів обліпихи крушиновидної

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Рослина: обстеження проводять під час зимового спокою.

(b) Пагін: обстежують під час активного росту.

(c) Листкова пластинка: на повністю розвинених листках у центральній третині ростучого пагона середньої частини рослини.

(d) Опушення: для спостереження використовують збільшувальне скло.

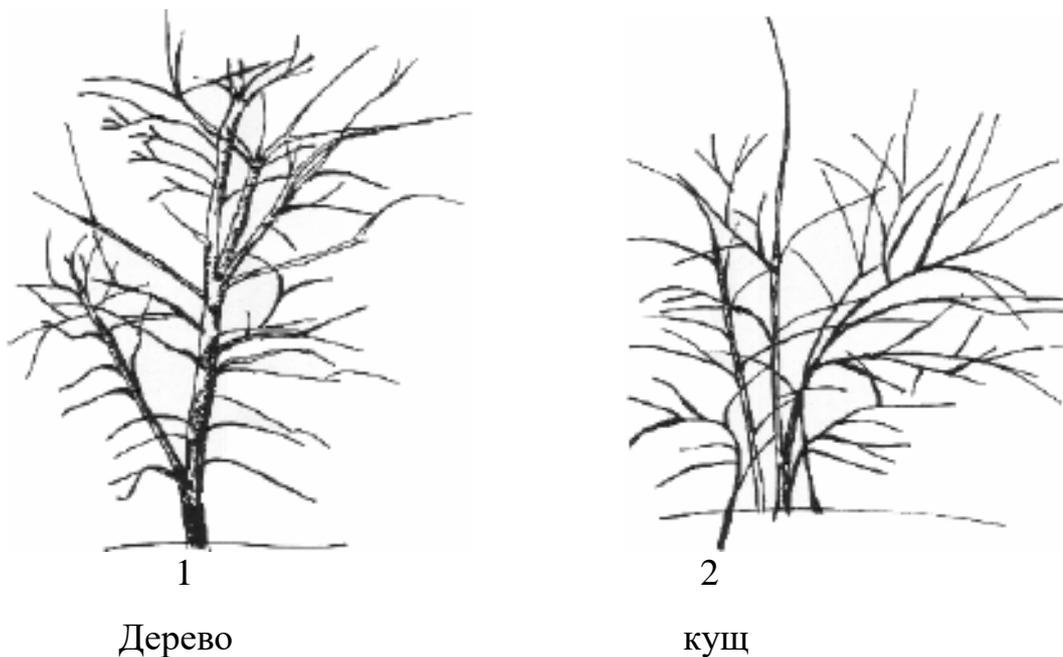
(e) Плід: під час досягання ягід.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: стать

До 2. Рослина: життєва форма

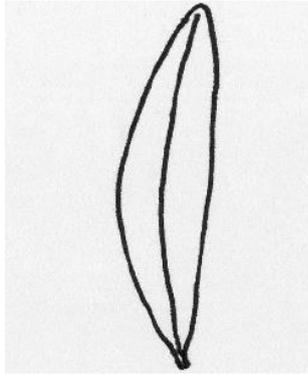
До 4 Рослина: за силою росту

Силу росту дерева визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 9 Пагін: колючки за довжиною

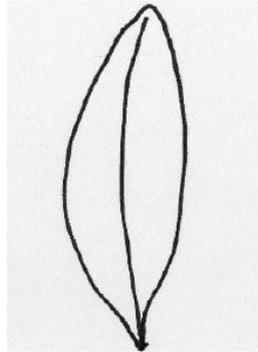
Бокові колючки оцінюють загалом, оскільки, верхівкові колючки (на верхівці центральних головних паростків) довші.

До 10 Листкова пластинка: форма

1

Дуже вузькоеліптична

2

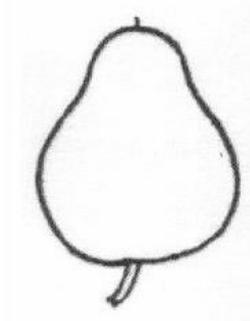
вузькоеліптична

3

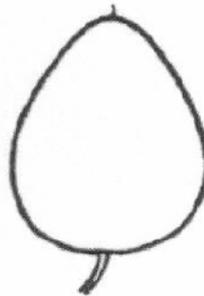
вузькоюйцеподібна

До 17 Плід: форма

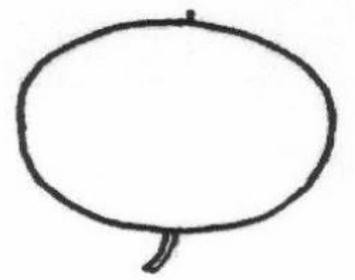
1

Грушоподібна

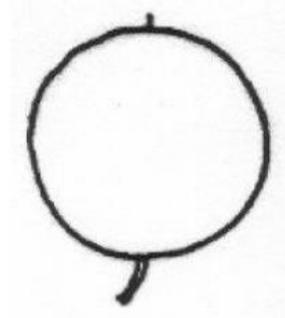
2

яйцеподібна

3

поперечно-еліптична

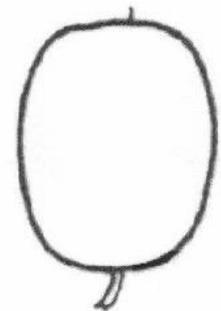
4

округла

5

еліптична

6

видовжена

До 21 Час початку цвітіння

Час початку цвітіння відмічають, коли повністю відкрито 10% квіток.

До 22 Час початку досягання плодів

Час початку досягання плодів відзначають, коли 90% плодів досягли повного забарвлення.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Common sea buckthorn (*Hippophae rhamnoides* L.) (TG /240/1, UPOV) // Geneva. 2008-04-09. – 22 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg240.pdf

2. Методика проведення испытаний на отличимость, однородность и стабильность. Облепиха (*Hippophae rhamnoides* L.) (RTG /1017/2) // Москва. 2009-02-16. – 7 С. http://www.gosort.com/mtd_dus.html

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Hippophae rhamnoides L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Обліпиха крушиновидна"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	
<input type="text"/>	
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: стать Plant: sex	жіноча female	Воjan, Leikora, Slovan, Чуйская	1 ☐
		чоловіча male	Pollmix 1, Гном, Алей	2 ☐
5.2 (2)	Рослина: життєва форма Plant: growth type	дерево tree-type	Maslichnaya, Novost` Altaya, Slovan, Vitaminaya	1 ☐
		кущ bush-type	Воjan, Dorana, Terhi	2 ☐
5.3 (3)	Рослина: положення гілок Plant: attitude of branches	вертикальне erect	Ascola, Frugana	1 ☐
		напіввертикальне semi-erect	Leikora, Slovan, Vitaminaya	2 ☐
		горизонтальне horizontal	Воjan, Maslichnaya	3 ☐
		арочне arching	Hergo	4 ☐
5.4 (8)	Пагін: кількість колючок (від середньої частини до верхівки) Shoot: number of thorns (from middle part to top)	відсутні або дуже мала absent or very few	Obil'naya, Yantarnaya, Чечек	1 ☐
		мала few	Pollmix 1, Vitaminaya	3 ☐
		середня medium	Slovan	5 ☐
		велика many	Воjan, Leikora, Pollmix 2, Ацула	7 ☐
<p>6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties</p> <p>Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом</p> <p>Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way</p>				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety		Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____		_____	_____	_____
_____		_____	_____	_____
_____		_____	_____	_____
Коментарі Comments		<div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>		

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p> <p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p>	

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

Методика
**проведення експертизи сортів ожини (*Rubus* subgenus *Eubatus* sect. *Moriferi*
& *Ursini*) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів видів *Rubus* subgenus *Eubatus* sect. *Moriferi* & *Ursini* і гібридів між ними.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не ушкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій

колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема садіння для прямих і напіврозлогих рослин 3,0–3,5 × 0,8–1,2 м; для сланких – 3,0–3,5 × 1,2–2,6 м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявленої ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками зазначено в другій колонці Таблиці ознак.

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 15 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 15 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 1);
- Пагон у стані спокою: шипи (ознака 9);
- Листок: переважаюча кількість листочків (ознака 24);
- Листок: тип (ознака 25);
- Час початку цвітіння на пагонах попереднього року (ознака 41);
- Час початку досягання плодів на пагонах попереднього року (ознака 43).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів ожини

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) PQ	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	Wilson's Early, Arapaho
		від прямого до напівпрямого	2	Kiowa
		напіврозлогий	3	Jersey Black
		від напіврозлогого до сланкого	4	Tayberry
		сланкий	5	Himalaya, Aurora
2. QN MS (a)	Рослина: кількість нових пагонів	дуже мала	1	Himalaya
		мала	3	Thornfree
		середня	5	Jersey Black
		велика	7	Philadelphia
3. QN MS (a)	Пагін у стані спокою: за довжиною	короткий	3	Philadelphia
		середній	5	Jersey Black
		довгий	7	Tayberry
		дуже довгий	9	Ranui, Marahau
4. QN MS (a)	Пагін у стані спокою: діаметр (у центральній третині)	дуже малий	1	Aurora
		малий	3	Philadelphia
		середній	5	Tayberry
		великий	7	Himalaya
		дуже великий	9	Jersey Black
5. (*	Пагін у стані спокою:	відсутнє або дуже слабке	1	Taylor's Prolific

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	антоціанове забарвлення VS (a)	слабке	3	Black Satin
		помірне	5	Alfred
		сильне	7	Wilson's Early
6. QN	Пагін у стані спокою: кількість бічних гілок MS, (a)	мала	3	Himalaya
		середня	5	Jersey Black
		велика	7	Kittatinny
7. PQ	Пагін у стані спокою: переважаюче розміщення бічних гілок VS, (a)	на верхній третині	1	Mammoth suprieur
		на верхній половині	2	Taylor's Prolific
		по всій довжині	3	Himalaya
8. (* (+) PQ VS (a)	Пагін у стані спокою: форма поперечного перерізу VS (a)	округла	1	Sunberry
		від округлої до кутастої	2	Douglas
		кутаста	3	Wilson's Early
		від кутастої до ребристої	4	Kiowa
		ребриста	5	Mammoth
9. (* QL (a)	Пагін у стані спокою: шипи VS (a)	відсутні	1	Loch Ness
		наявні	9	Himalaya
10. QN	Пагін у стані спокою: кількість	дуже мала	1	Philadelphia
		мала	3	Wilson's Early

1	2	3	4	5
	шипів MS (a)	середня	5	Himalaya
		велика	7	Bedford Giant
		дуже велика	9	Sunberry
11. (* QN	Шипи: розмір MS (a)	малий	3	Sunberry
		середній	5	Bedford Giant
		великий	7	Himalaya
		дуже великий	9	Jersey Black
12. (+ QN	Шипи: положення верхівки відносно пагона VS (a)	спрямоване догори	3	Kittatinny
		горизонтальне	5	Jersey Black
		спрямоване донизу	7	Mammoth
13. QN	Молодий пагін: антоціанове забарвлення (впродовж активного росту) VS (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Philadelphia
		слабке	3	Black Satin
		помірне	5	Bedford Giant
		сильне	7	Tayberry
14. QN	Молодий пагін: інтенсивність зеленого забарвлення VS (b)	слабка	3	Philadelphia
		середня	5	Ashton Cross
		сильна	7	Thornless Evergreen
15. (+)	Молодий пагін: кількість	відсутні або мала	1	Silvan
		середня	2	Navaho

1	2	3	4	5
QN	залозистих волосків MS (b)	велика	3	Karaka Black
16. QN	Верхівковий листочок: за довжиною MS (c)	короткий	3	Ashton Cross
		середній	5	Loch Ness
		довгий	7	Taylor's Prolific
17. QN	Верхівковий листочок: за шириною MS (c)	вузький	3	Alfred
		середній	5	Navaho
		широкий	7	Douglas
18. (+) QL	Верхівковий листочок: розділення на частки VS (c)	відсутнє	1	Wilson's Early
		наявне	9	Thornless Evergreen
19. QL	Верхівковий листочок: форма поперечного перерізу VS (c)	u-подібна	1	Bedford Giant
		v-подібна	2	Mammoth
20. QN	Верхівковий листочок:	відсутня або дуже слабка	1	Hull Thornless

1	2	3	4	5
	хвилястість краю VS (с)	слабка	2	Loch Ness, Thornfree
		сильна	3	Navaho
21.	Верхівковий	дуже слабка	1	Himalaya
QN	листочок:	слабка	3	Jersey Black
	пухирчатість між	помірна	5	Thornfree
	жилками	сильна	7	Philadelphia
	VS (с)	дуже сильна	9	Tayberry
22.	Листочок: тип	зазублений	1	Himalaya
(+)	розсіченості краю	двічі зазублений	2	Thornless Evergreen
QL	VS, (с)			
23.	Листочок:	мілка	3	Philadelphia
QN	розсіченість за	середня	5	Himalaya
	глибиною	глибока	7	Loch Ness
	VS (с)	дуже глибока	9	Thornless Evergreen
24.	Листок:	три	1	Marionberry
(*)	переважаюча	п'ять	2	Himalaya, Jumbo
QN	кількість листочків	сім	3	Karaka Black
	MS (с)			
25.	Листок: тип	непарноперистий	1	Philadelphia
(*)	VG	проміжний	2	Karaka Black
(+)	(с)	пальмовидний	3	Thornless Evergreen
QL				
26.	Листок:	слабка	3	Philadelphia

1	2	3	4	5
QN	інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VS (с)	середня	5	Kittatinny
		сильна	7	Thornless Evergreen
27.	Листок: QN глянсуватість верхнього боку VS (с)	слабка	3	Thornless Evergreen
помірна		5	Mammoth	
сильна		7	Kittatinny	
28.	QN Черешок: розмір прилистків MS (с)	малий	3	Wilson's Early
		середній	5	Thornless Hull
		великий	7	Loch Ness
29.	QN MS Квітка: діаметр	дуже малий	1	Dyke
		малий	3	Tayberry
		середній	5	Thornfree
		великий	7	Himalaya
		дуже великий	9	Silvan, Marionberry
30.	PQ VS Квітка: забарвлення пелюсток	біле	1	Philadelphia
		біле з фіолетовим відтінком	2	Black Satin
		рожевувате	3	Dirksen Thornless, Theodor Reimers
		короткий	3	Mammoth
31.	QN Плодоносний бічний пагін: за	середній	5	Jersey Black

1	2	3	4	5
	довжиною	довгий	7	Thornless Evergreen
	MS	дуже довгий	9	Tayberry
32.	Плід: за довжиною	короткий	3	Himalaya
QN	MS	середній	5	Taylor's Prolific
	(d)	довгий	7	
		дуже довгий	9	Tayberry
33.	Плід: за шириною	вузький	3	Tayberry
QN	MS	середній	5	Loch Ness
	(d)	широкий	7	
		дуже широкий	9	Douglas
34.	Плід: відношення	мале	3	Himalaya
QN	довжина / ширина	середнє	5	Taylor's Prolific
	MS	велике	7	Tayberry
	(d)	дуже велике	9	Karaka Black
35.	Плід: кількість	мала	3	Marionberry
QN	кістянок	середня	5	Himalaya
	MS	велика	7	Tayberry
	(d)	дуже велика	9	Karaka Black
36.	Плід: розмір	дуже малий	1	Waldo, Siskiyou
QN	кістянки	малий	3	Wilson's Early, Siskiyou
	MS	середній	5	Navaho
	(d)	великий	7	Douglas
37.	Плід: форма	округла	1	Himalaya
(*)	поздовжнього	еліптична	2	Taylor's Prolific
(+)	розрізу	вузькоюйцеподібна	3	
PQ	VG	ййцеподібна	4	Wilson's Early

1	2	3	4	5
	(d)	видовжено- конусоподібна	5	Tayberry
		видовжена	6	Karaka Black
38.	Плід: забарвлення	червоне	1	Sunberry
PQ	VG	червонувато- пурпурове	2	Tayberry
	(d)	червонувато-чорне	3	Alfred
		синювато-чорне	4	Himalaya
		чорне	5	Black Satin
39.	Час розпускання	дуже ранній	1	Ranui
QN	вегетативних	ранній	3	Wilson's Early
	бруньок	середній	5	Black Satin
	VS	пізній	7	Jumbo
40.	Плодоношення на	відсутнє	1	Navaho
(*)	пагонах поточного	наявне	9	Taylor's Prolific
QL	року			
	VS			
41.	Час початку	дуже ранній	1	Wilson's Early
(*)	цвітіння на пагонах	ранній	3	Taylor's Prolific
(+)	попереднього року	середній	5	Himalaya
QN	VS	пізній	7	Thornfree
		дуже пізній	9	Thornless Evergreen
42.	Лише сорти, які	дуже ранній	1	
(+)	плодоносять на	ранній	3	
QN	пагонах поточного	середній	5	
	року. Час початку	пізній	7	
	цвітіння на пагонах	дуже пізній	9	

1	2	3	4	5
	поточного року VS			
43. (* (+ QN VS	Час початку плодоношення на пагонах попереднього року VS	дуже ранній	1	Loch Tay, Ranui
		ранній	3	Taylor's Prolific, Karak Black, Sunberry
		середній	5	Himalaya, Marionberry
		пізній	7	Thornfree
		дуже пізній	9	Thornless Evergreen
44. (+ QN VS	Лише сорти, які плодоносять на пагонах поточного року. Час початку плодоношення на пагонах поточного року VS	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів ожини

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Обстеження рослини і пагона в стані спокою проводять протягом зимового спокою.

(b) Обстеження молодого пагона проводять протягом активного росту і перед цвітінням.

(с) Обстеження нового пагона і листка проводять протягом цвітіння.

(d) Обстеження плоду проводять на зібраних плодах протягом другого, третього і/або четвертого врожаю.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: габітус

1

Прямий

2

від прямого до напівпрямого

3

напіврозлогий

4

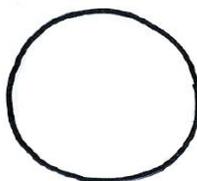
від напіврозлогого до сланкого

5

сланкий

До 8 Пагін у стані спокою: форма поперечного перерізу

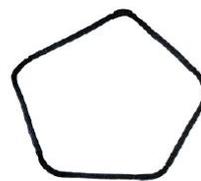
1

Округла

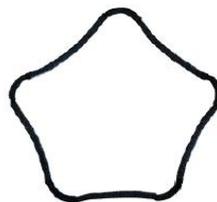
2

від округлої до кутастої

3

кутаста

4

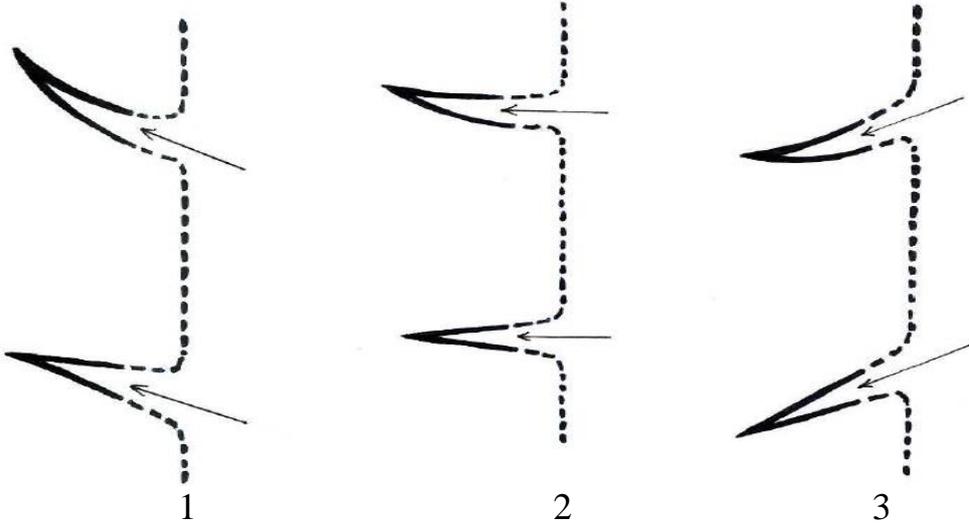
від кутастої до ребристої

5

ребриста

До 12 Шипи: положення верхівки відносно пагона

Спрямоване догори

горизонтальне

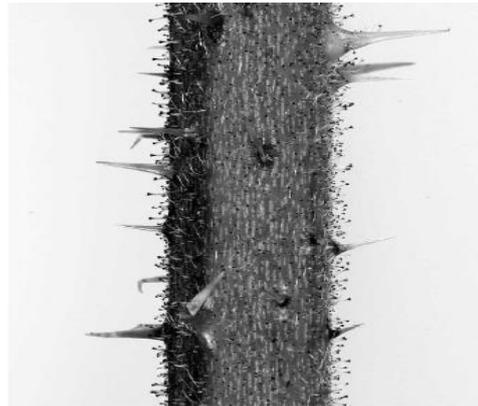
спрямоване донизу

До 15 Молодий пагін: кількість залозистих волосків

1

Відсутні або мала

3

велика

До 18 Верхівковий листочок: розділення на частки

1

Відсутнє

9

наявне

До 22 Листочок: тип розсіченості краю

1

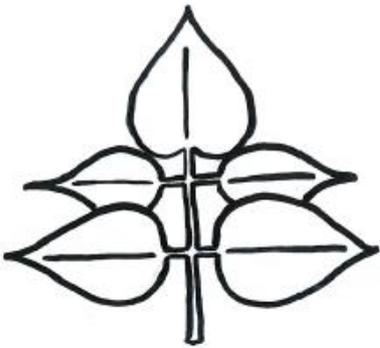
Зазублений

2

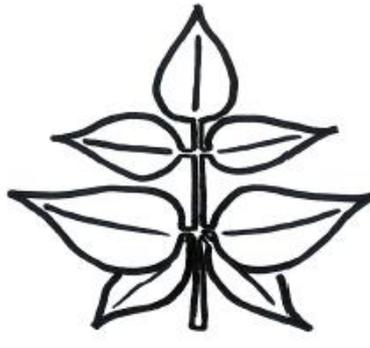
двічі зазублений

До 25 Листок: тип

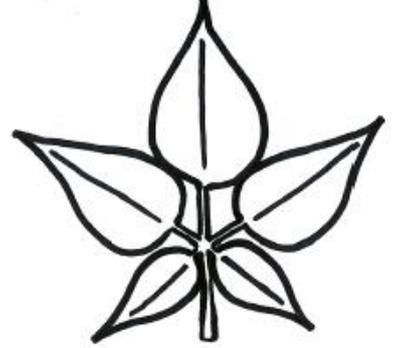
1

Непарноперистий

2

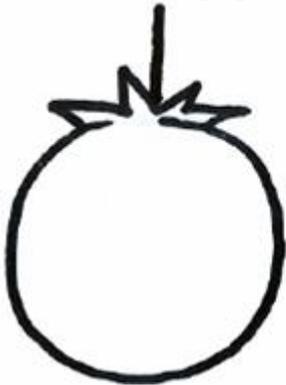
проміжний

3

пальмовидний

До 37 Плід: форма поздовжнього розрізу

1

Округла

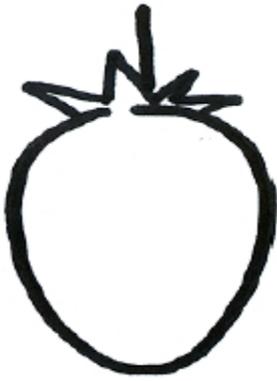
2

еліптична

3

вузькоюяцеподібна

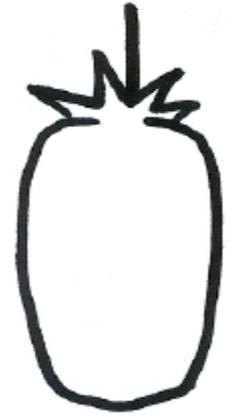
4

яйцеподібна

5

видовженоконусоподібна

6

видовжена

До 41 Час початку цвітіння на пагонах попереднього року

До 42 Лише сорти, які плодоносять на пагонах поточного року. Час початку цвітіння на пагонах поточного року

Часом початку цвітіння вважають той, коли 10% квіткових бутонів розкрито.

До 43 Час початку плодоношення на пагонах попереднього року

До 44 Лише сорти, які плодоносять на пагонах поточного року. Час початку плодоношення на пагонах поточного року

Часом початку плодоношення вважають той, коли ягоди легко відокремлюються від рослини.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Blackberry (*Rubus subgenus Eubatus* sect. *Moriferi & Ursini* and hybrids) (TG /73/7, UPOV) // Geneva. 2006-04-05. – 22 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg077.pdf

2. Сучасні технології вирощування ожини та малино-ожинових гібридів. Монографія / За ред. П. З. Шеренгового. – К.: Нілан-ЛТД, 2013. – 132 с.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>
<p>1. Предмет Технічної анкети   1. Subject of the Technical Questionnaire</p> <p>1.1. Ботанічний таксон (вид)   (латинською мовою)   1.1 Botanical name species   (in Latin Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;"> <i>Rubus subgenus Eubatus sect. Moriferi & Ursini</i> <hr style="width: 50%; margin: 5px auto;"/>   (вказати вид) (indicate species)   </div> <p>1.2. Ботанічний таксон (вид)   (українською мовою)   1.2 Botanical name species   (in Ukrainian Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-top: 5px;">   Ожина <hr style="width: 50%; margin: 5px auto;"/>   (вказати вид) (indicate species)   </div>
<p>2. Заявник(и)   2. Applicant(s)</p> <p>Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування   Name (denomination)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 30px; margin-top: 5px; width: 80%;"></div>
<p>Автор(и)   Autor(s)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 30px; margin-top: 5px; width: 80%;"></div>
<p>3. Назва сорту   3. Variety denomination</p> <div style="border: 1px solid black; height: 30px; margin-top: 5px; width: 80%;"></div>
<p>4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту   4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety</p> <p>4.1. Схема селекції   4.1. Breeding scheme</p> <p>Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:</p> <p>4.1.1. схрещування   crossing</p> <p>а) контрольоване схрещування ..... ☐   a) controlled cross   (точно вказати батьківські сорти)   (please state parent varieties)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 30px; margin-top: 5px; width: 40%;"></div> <p>б) частково відоме схрещування ..... ☐   b) partially known cross   (вказати відомий батьківський сорт(и))   (please state known parent variety(ies))</p> <div style="border: 1px solid black; height: 30px; margin-top: 5px; width: 40%;"></div>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1) Рослина: габітус Plant: growth habit	прямий upright	Wilson's Early, Arapaho	1 ☐
	від прямого до напівпрямого upright to semi-upright	Kiowa	2 ☐
	напіврозлогий semi-spreading	Jersey Black	3 ☐
	від напіврозлогого до сланкого semi-upright to prostrate	Tayberry	4 ☐
	сланкий prostrate	Himalaya, Aurora	5 ☐
5.2 (9) Пагін у стані спокою: шипи Dormant cane: spines	відсутні absent	Loch Ness	1 ☐
	наявні present	Himalaya	9 ☐
5.3 (24) Листок: переважаюча кількість листочків Leaf: predominant number of leaflets	три three	Marionberry	1 ☐
	п'ять five	Himalaya, Jumbo	2 ☐
	сім seven	Karaka Black	3 ☐
5.4 (25) Листок: тип Leaf: type	непарноперистий odd-pinnate	Philadelphia	1 ☐
	проміжний intermediate	Karaka Black	2 ☐
	пальмовидний palmate	Thornless Evergreen	3 ☐
5.6 (41) Час початку цвітіння на пагонах попереднього року Time of beginning of flowering on previous year's cane	дуже ранній very early	Wilson's Early	1 ☐
	ранній early	Taylor's Prolific	3 ☐
	середній medium	Himalaya	5 ☐
	пізній late	Thornfree	7 ☐
	дуже пізній very late	Thornless Evergreen	9 ☐
5.7 (43) Час початку плодоношення на пагонах попереднього року Time of beginning of fruit ripening on previous year's cane	дуже ранній very early	Loch Tay, Ranui	1 ☐
	ранній early	Taylor's Prolific, Karaka Black, Sunberry	3 ☐
	середній medium	Himalaya, Marionberry	5 ☐
	пізній late	Thornfree	7 ☐
	дуже пізній very late	Thornless Evergreen	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

<p>Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety</p>	<p>Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)</p>	<p>Прояв ознак(и) сорт(ів)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety</p>
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

_____
----

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

_____

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

_____

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____	_____
-------	-------

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

Методика
проведення експертизи сортів персика звичайного
(*Prunus persica* (L.) Batsch) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх плодоносних сортів персика (нектарин включно), що належать до виду *Prunus persica* (L.) Batsch і розмножуються вегетативно.

2. Необхідний рослинний матеріал – щеплені дерева

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 щеплених дерев.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не пошкодженим шкідниками, не ураженими хворобами та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну

стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 дерев. Рекомендована схема розміщення дерев 6,0 × 4,0 м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Квітка: тип (ознака 9);
- Черешок: форма нектарників (ознака 31);
- Плід: опушення шкірки (ознака 44);
- Плід: основне забарвлення м'якоті (ознака 51);
- Плід: кислотність(ознака 57);
- Плід: тип м'якоті (ознака ГА);
- Кісточка: зростання із м'якоттю (ознака 62);
- Час початку цвітіння (ознака 67);
- Час споживчої стиглості (ознака 68).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(g) – див. Пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів персика звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Дерево: розмір VS (a)	дуже малий	1	Bonanza
		малий	3	Richaven
		середній	5	Robin
		великий	7	Redhaven
		дуже великий	9	Champion
2. (+) QN	Дерево: за силою росту VG	слабке	3	J.H.Hale
		середнє	5	Robin
		сильне	7	Springtime
3. (*) (+) QN	Дерево: габітус VS (a)	прямий	1	Nectarose, Pillar
		від напівпрямого до розлогого	2	Fairhaven, Redwing
		розлогий	3	Albertina, Elegant Lady, O'Henry
		пониклий	4	Charles Roux
		плакучий	5	Biancopedula
4. QN	Квітконосний пагін: за товщиною MG, (a)	тонкий	3	Mayred
		середній	5	Redhaven
		товстий	7	Flavorcrest, Lizzie
5. QN	Квітконосний пагін: міжвузля за довжиною MS (a) (d)	дуже короткі	1	Bonanza
		короткі	3	June Gold, Merill Sundance
		середні	5	Redhaven
		довгі	7	Fairhaven
		дуже довгі	9	Flacara

1	2	3	4	5
6. QL	Квітконосний пагін: антоціанове забарвлення VS (d)	відсутнє	1	De flor doble blanca
		наявне	9	Robin
7. (+) QN	Квітконосний пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення MS (d)	слабка	3	Springtime
		помірна	5	Fuzalode
		сильна	7	Robin, Sanguine Chanas
8. (+) QN	Квітконосний пагін: розміщення генеративних бруньок VG (a) (d)	дуже нещільне	1	Monline
		нешільне	3	O'Henry, Zaitabo
		помірне	5	Craucail, Flacara Michelini, Rich Lady
		щільне	7	Momée
		дуже щільне	9	Armking, Harco
9. (* (+) QL	Квітка: тип VG (d) (e)	дзвоникоподібний	1	Dida, Springtime
		розетковий	2	Robin, Vesuvio
10. (* (+) PQ	Віночок: основне забарвлення (із внутрішнього боку) VS (d) (e)	біле	1	Biancospendulo, De flor doble blanca
		дуже світло-рожеве	2	Cardinal
		світло-рожеве	3	Michelini
		рожеве	4	Alexia, Fuzalode
		темно-рожеве	5	Flacara, Vivian

1	2	3	4	5
		фіолетово-рожеве	6	Candor
		червоне	7	Red Flower Peach
11.	Пелюстка: форма	вузькоюяцеподібна	1	
(*)	VS	помірно	2	
(+)	(d) (e)	яйцеподібна		
PQ		вузькоеліптична	3	
		помірно еліптична	4	
		округла	5	
12.	Лише сорти з	дуже вузька	1	
(+)	дзвоникоподібним	вузька	2	Meydicte
QN	типом квітки.	середня	3	Bradgust
	Пелюстка: за	широка	4	Monnail
	шириною	дуже широка	5	
	MS			
	(d), (e)			
13.	Лише сорти з	дуже вузька	1	Triumph
(*)	розетковим типом	вузька	2	Shasta
(+)	квітки. Пелюстка: за	середня	3	Robin
QN	шириною	широка	4	Michelini
	MS	дуже широка	5	Veteran
	(d), (e)			
14.	Квітка: кількість	п'ять	1	Redhaven
(*)	пелюсток	більше п'яти	2	Red Flower Peach, Royal Glo
(+)	MS			
QN	(d), (e)			
15.	Тичинка:	нижче	1	Loring

1	2	3	4	5
(+) QN	розміщення відносно пелюсток VG (d) (e)	на одному рівні	2	Robin, Springtime
		вище	3	Redhaven
16.	Приймочка:	нижче	1	Vivian
(*)	розміщення	на одному рівні	2	Crimson Gold
(+) QN	відносно пиляків VG, (d), (e)	вище	3	Fuzalode
17.	Пиляки: пилок	відсутній	1	J.H.Hale
(*) QL	VG (d), (e)	наявний	9	Redhaven
18.	Зав'язь: опушення	відсутнє	1	Fuzalode
(*) QL	VS	наявне	9	Redhaven
19.	Прилистки: за	короткі	3	Redhaven
(+)	довжиною	середні	5	Robin
QN	MS (d), (e)	довгі	7	Dixired
20.	Листкова	коротка	3	Jeronimo
(*)	пластинка: за	середня	5	Fairhaven
(+) QN	довжиною MS (b)	довга	7	Southland
21.	Листкова	вужька	3	Redhaven
(*)	пластинка: за	середня	5	Robin
(+) QN	шириною MS, (b)	широка	7	Dixinel

1	2	3	4	5
22. (* (+) QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS (b)	мале	3	Mountaingold
		середнє	5	Early Sungrand
		велике	7	Springtime, Vivian
23. (+) PQ	Листкова пластинка: форма поперечного перерізу VS (b)	увігнута	1	Merill Gemfree
		плоска	2	Mayred
24. (+) PQ	Листкова пластинка: форма краю VS (b)	городчаста	1	Crimson Glo
		мілкопилчаста	2	Fiesta Red
		глибокопилчаста	3	Flor de Guaid
25. (+) QN	Листкова пластинка: кут основи VS (b)	гострий	1	Springtime
		прямий	2	Redhaven
		тупий	3	Merill Franciscan
26. QN	Листкова пластинка: кут верхівки VS (b)	малий	3	Red June
		середній	5	Earlired
		великий	7	Merill Franciscan

1	2	3	4	5
27. PQ VS (b)	Листкова пластинка: забарвлення	зеленувато-жовте	1	Redhaven
		світло-зелене	2	Silver Fire
		зелене	3	Robin
		темно-зелене	4	Fiesta Red
		пурпурово-червоне	5	Rubira
28. QL VS (b)	Листкова пластинка: почервоніння центральної жилки на нижньому боці листка	відсутнє	1	Redhaven
		наявне	9	Sanguine Chanas
29. (+) QN	Черешок: за довжиною MS, (c)	короткий	3	Redhaven
		середній	5	Genadix 7
		довгий	7	Andross
30. (* (+) QL	Черешок: нектарники VS (c)	відсутні	1	Crimson Glo, Tejon
		наявні	9	Redhaven
31. (* (+) PQ	Черешок: форма нектарників VS (c)	округла	1	Springtime
		ниркоподібна	2	Redhaven
32. (* QN	Плід: розмір VS (f)	дуже малий	1	Nectarine -Cerise
		малий	3	Minastar, Springtime
		середній	5	Momée, Springlady,

1	2	3	4	5
				Sunhaven
		великий	7	Loring, Royalglory, Zaitabo
		дуже великий	9	Comanche, Maillarbig
33. (* (+) PQ	Плід: форма (вигляд збоку) VS (f)	широкосплюснута	1	Alex, Bailou, UFO3
		сплюснута	2	Herastrau, Robin
		округла	3	Redwing
		широкоеліптична	4	Cavalier
		еліптична	5	Elberta
34. (+) QL	Плід: загострення маточкового кінця VS, (f)	відсутнє	1	Robin
		наявне	9	Jersey Land, Springtime
35. (+) PQ	Плід: форма маточкового кінця (за винятком загострення) VS, (f)	гостро виступаюча	1	Jersey Land
		слабко загостерна	2	Springtime
		плоска	3	Redhaven
		слабко вдавлена	4	Robin
		дуже вдавлена	5	Bailou, UFO3
36. (+) QN	Плід: симетричність (вигляд з маточкового кінця) VS, (f)	симетричний	1	Redhaven
		помірно асиметричний	2	Brittaney Lane, Jim Dandy
		сильно асиметричний	3	Precoccissima Moretini
37. QN	Плід: помітність шва VS (f)	слабка	3	Redhaven
		помірна	5	
		сильна	7	Precocissima Moretini

1	2	3	4	5
38. QN	Плід: ямка плодоніжки за глибиною MS, (f)	мілка	3	Robin
		середня	5	Triumph
		глибока	7	Southlsnd
39. QN	Плід: ямка плодоніжки за шириною MS, (f)	вужька	3	Redhaven
		середня	5	Triumph
		широка	7	Robin
40. (* (+) PQ	Плід: основне забарвлення шкірки VS (f)	не визначене	1	Fiesta Red
		зелене	2	Rubberima
		кремово-зелене	3	Carman
		зеленувато-біле	4	Morton
		кремово-біле	5	Antonia, Michelini
		кремове	6	Amsden
		рожево-біле	7	Precoce de Hale
		зеленувато-жовте	8	Veteran
		кремово-жовте	9	Fuzalode
		жовте	10	Sudanell
41. (* (+) QN	Плід: відносна площа покривного забарвлення шкірки VS (f)	відсутнє або дуже мала	1	Veteran
		мала	3	Amsden
		середня	5	Redhaven
		велика	7	Redtop
		дуже велика	9	Rich Lady, Zaitabo
42. PQ	Плід: відтінок покривного	оранжево-червоний	1	Velvet
		рожевий	2	Genard

1	2	3	4	5
	забарвлення шкірки VS (f)	рожево-червоний	3	Fuzalode
		світло-червоний	4	Redtop
		червоний	5	Red Diamond
		темно-червоний	6	Redwing
		чорнувато-червоний	7	Monec, Monid
43. (+) PQ	Плід: рисунок покровного забарвлення VS (f)	суцільний рум'янець	1	Flavorcrest
		плямистий	2	Merill Sundance
		смугами	3	Velvet
		мармуровий	4	Genadix 7
44. (*) QL	Плід: опушення шкірки VS (f)	відсутнє	1	Daisy, Fantasia, Monco, ZaitaboPeach
		наявне	9	Merspri, Moncav, Rich May
45. (*) QN	Плід: щільність опушення шкірки VS (f)	дуже нещільне	1	Merill Gemfree
		щільне	3	Suncrest
		помірне	5	Dixired
		щільне	7	Earlyvee, Veteran
		дуже щільне	9	Arp Beauty, Triumph
46. QN	Лише для сортів без опушення шкірки плоду. Плід: глясுவатість VS (f)	відсутня або дуже слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	

1	2	3	4	5
47. (+) QN	Лише для сортів без опушення шкірки плоду. Плід: видимість сочевичок VS, (f)	слабка	1	Flavortop
		помірна	2	Ruby Diamond
		сильна	3	Royal gem
48. (+) QN	Плід: шкірка за товщиною MS, (f)	тонка	3	Fuzalode
		середня	5	Mme Girard
		товста	7	Carman
49. QN	Плід: зростання шкірки із м'якоттю VS (f)	дуже слабке	1	Mme Girard
		слабке	3	Redhaven
		помірне	5	Early Sungrand
		сильне	7	Babygold 5
		дуже сильне	9	Vivian
50. (* (+) QN	Плід: твердість м'якоті MS (f)	дуже м'яка	1	Amsden
		м'яка	3	Fairhaven
		середня	5	Redhaven
		тверда	7	Redtop
		дуже тверда	9	Babygold 6, Vivian
51. (* PQ	Плід: основне забарвлення м'якоті VS (f)	зеленувато-біле	1	Charles Roux
		біле	2	Caldesi 2000, Springtime
		кремово-біле	3	Michelini
		світло-жовте	4	Armking, Spring Gold
		жовте	5	Early Sungrand
		оранжево-жовте	6	Lovel,

1	2	3	4	5
				Merril Franciscan
		оранжеве	7	Sungold
52. (*) (+) QN	Плід: антоціанове забарвлення м'якоті безпосередньо під шкіркою VS (f)	відсутнє або дуже слабке	1	Redhaven
		слабке	2	Daisy, Dolores, Monco
		сильне	3	Monalu, Monof, Rich May, Sanguine Chanas, Sanguine Vineuse, Zairegem
53. (*) (+) QN	Плід: антоціанове забарвлення в центральній частині м'якоті VS (f)	відсутнє або дуже слабке	1	Robin
		слабке	2	Dolores, Monco
		сильне	3	Monof, Zairegem
54. (*) (+) QN	Плід: антоціанове забарвлення м'якоті навколо кісточки VS (f)	відсутнє або слабке	1	Springtime
		помірне	2	Ryan Sun
		сильне	3	Summer Lady, Zaipeo
55. QN	Плід: волокнистість м'якоті VS (f)	відсутня або слабка	1	Redhaven
		помірна	2	
		сильна	3	Sunhigh
56.	Плід: цукристість	низька	3	Alexandra, Armking,

1	2	3	4	5
(+)	L			Merryl Gemfree
QN	(f)	середня	5	Dixired, Redhaven
		висока	7	Maillardoux, Philp
57.	Плід: кислотність	дуже низька	1	Ambre, Kevine, Monam, Moncav, Nacre, Opale, Redwing, Zaiboni
(*)	L			
(+)	(f)			
QN		низька	2	Felicia, Maillarboom, Monnude, Monprime, Zaifuro, Zairesu
		помірна	3	O'Henry, Ryan Sun, Zaitabo
		висока	4	Craucail, Hermione, Nectaross, Orion, Primerose, Rich May, Zainara
		дуже висока	5	Armking, Bracid, Maycrest, Red Robin, Savana Red, Star Bright, Zaibri, Zaitop
58.	Кісточка: розмір у	малий	3	Alex, Robin
(*)	порівнянні з	середній	5	Redhaven

1	2	3	4	5
(+) QN	плодом VS (g)	великий	7	Somervee
59. (* (+) PQ	Кісточка: форма (вигляд збоку) VS (g)	сплюснута	1	Alex, Bailou, UFO 3
		округла	2	Robin
		еліптична	3	Loring
		оберненояцеподібна	4	Rubidoux
60. QN	Кісточка: антоціанове забарвлення VS (g)	відсутнє або дуже слабке	1	Oom Sarel
		слабке	3	Alpine
		помірне	5	Jim Dandy
		сильне	7	Margaret's Pride
		дуже сильне	9	Arctic Red
61. (+) QN	Кісточка: інтенсивність коричневого забарвлення VS (g)	слабка	3	Robin
		середня	5	Alexia, Amalia, Victoria
		сильна	7	Vivian
62. (+) PQ	Кісточка: рельєфність поверхні VS (g)	лише ямки	1	
		переважно ямки	2	
		порівну ямки і боріздки	3	
		переважно боріздки	4	
		лише боріздки	5	
63. (+)	Кісточка: тенденція до розтріскування	відсутня або дуже слабка	1	Fairhaven

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	(розколювання)	слабка	3	Dixired
	VS	помірна	5	Springold
	(g)	сильна	7	Cardinal
		дуже сильна	9	Earlired
64.	Кісточка: зростання	відсутнє	1	Fairhaven, Fuzalode
(*)	з м'якоттю	наявне	9	Sweet Gold, Vivian
QL	VS, (g)			
65.	Кісточка: ступінь	слабкий	3	Dixired
QN	зростання з	помірний	5	Springcrest
	м'якоттю	сильний	7	Vivian
	VS, (g)			
66.	Час початку	дуже ранній	1	Sunred
(+)	розпускання	ранній	3	Springtime
QN	вегетативних	середній	5	Redhaven
	бруньок	пізній	7	Genadix 7
	MG	дуже пізній	9	Philp
67.	Час початку	дуже ранній	1	Zaibop, Zaitolio
(*)	цвітіння	ранній	3	Rich Lady,
(+)	MG			Springtime
QN		середній	5	Monnude, Zaitabo
		пізній	7	Maillarflat,
				Maillarlau
		дуже пізній	9	Summerqueen
68.	Час споживчої	дуже ранній	1	Rich May,
(*)	стиглості			Springtime, Zaibaro
(+)	MG	від дуже раннього до	2	Zainoar, Zaitani

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN		раннього		
		ранній	3	Antonia, Redwing, Rich Lady, Robin
		від раннього до середнього	4	Craucail, Diamond Princess
		середній	5	Fairhaven, Fantasia, Summer Bright, Zee Lady
		від середнього до пізнього	6	Maillarbig, Savana Red, Zaimor
		пізній	7	Fairlane, Flacara, Veteran, Western red, Zailati, Zairova
		від пізнього до дуже пізнього	8	Andgold, Tardibelle
		дуже пізній	9	Firetime, Rubidoux

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів персика звичайного

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

- (a) Обстеження слід проводити під час зимового спокою.
- (b) Обстежують цілком розвинені листки на середній третині пагона поточного сезону.
- (c) Обстежують нектарники на щойно повністю розвинених листках.
- (d) Обстежують квітучий пагін і квітку на середній третині пагона.
- (e) Обстежують повністю розкриті квітки на початку розтріскування

пиляків.

(f) Обстежують плоди, придатні до споживання (див. до 68).

(g) Обстежують суху кісточку після відокремлення м'якоті.

2) Пояснення до окремих ознак

До 2 Дерево: за силою росту

Силу росту дерева визначають як загальний вегетативний приріст.

До 3 Дерево: габітус

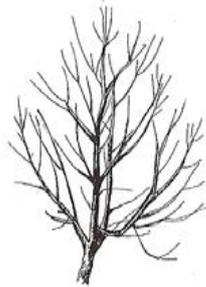
Обстежують у рік перед основним обрізуванням.

1

2

3

4

5

Прямий від напівпрямого розлогий пониклий плакучий
до розлогого

До 7 Квітконосний пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення

Обстежують з тіньового боку пагона.

До 8 Квітконосний пагін: розміщення генеративних бруньок

Обстежують пагін завдовжки один метр.

3

Нещільне

7

щільне

До 9 Квітка: тип.

Дзвоникоподібний (форма дзвоника) також позначають як «непоказний»: ці типи мають малі пелюстки, і тичинки часто бувають вищі за них.

Розетковий (форма троянди) також позначають як «показний, яскравий»: ці типи мають великі пелюстки.

1

Дзвоникоподібний
(не показний)

2

розетковий
(показний, яскравий)

До 10 Віночок: основне забарвлення (із внутрішнього боку)

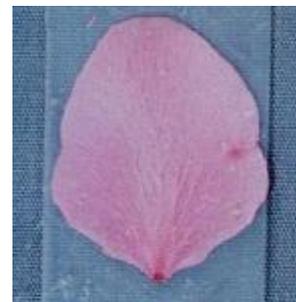
Основне забарвлення це те, що займає більшу площу.

До 11 Пелюстка: форма

1

Вузькояйцеподібна

2

помірно яйцеподібна

3

вузькоеліптична

4

помірно еліптична

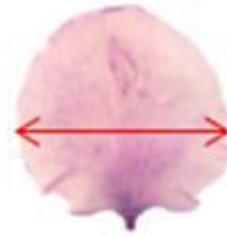

5

округла

До 12 Лише сорти з дзвоникоподібним типом квітки. Пелюстка: за шириною

До 13 Лише сорти з розетковим типом квітки. Пелюстка: за шириною

До 14 Квітка: кількість пелюсток

1

П'ять

2

більше п'яти

До 15 Тичинка: розміщення відносно пелюсток

1

Нижче

2

на одному рівні

3

вище

До 16 Приймочка: розміщення відносно пиляків

Обстежують на 5-ти квітках дерева.

1

Нижче

2

на одному рівні

3

вище

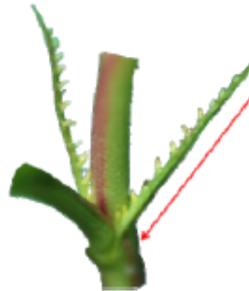
До 19 Прилистки: за довжиною

Довжину прилистки визначають за повного розвитку листка на молодому пагоні. Ознаку обстежують на 5-ти прилитках дерева.

5

Середні

7

довгі

До 20 + 21 + 22 Листкова пластинка: за довжиною (20); за шириною (21); відношення довжина / ширина(22)

3

Мале

5

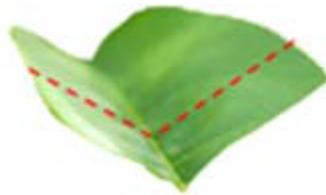
середнє

7

велике

До 23 Листкова пластинка: форма поперечного перерізу

1

Увігнута

2

плоска

До 24 Листкова пластинка: форма краю

1

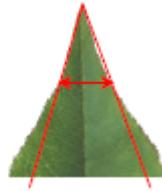
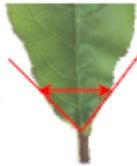
2

3

Городчаста   мілкопилчаста   глибокопилчаста

До 25 + 26 Листкова пластинка: кут основи (25); кут верхівки (26)

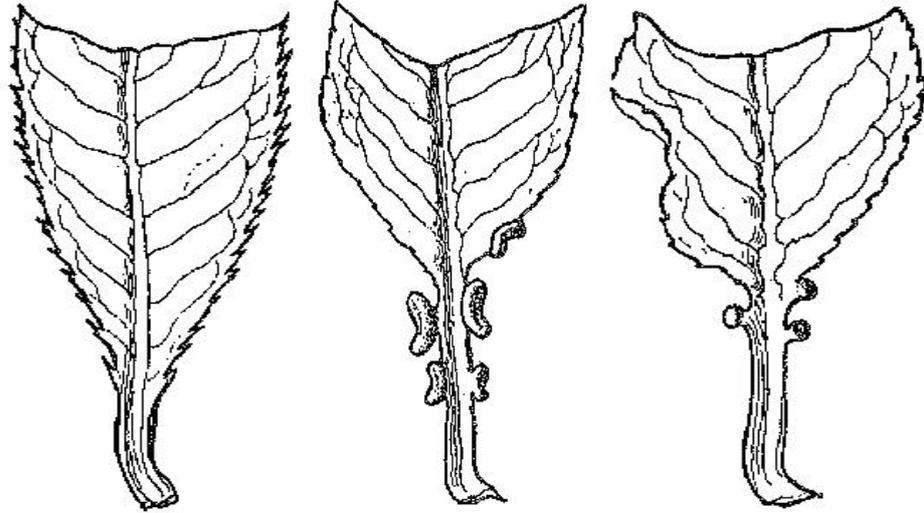

До 29 Черешок: за довжиною

Оцінюють на 5-ти листках дерева.

До 30 Черешок листка: нектарники

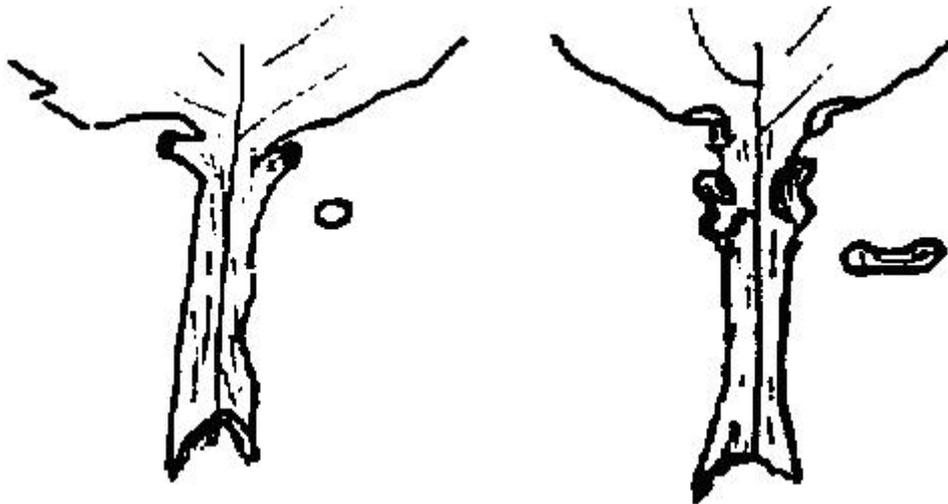
1

Відсутні

2

наявні

До 31 Черешок: форма нектарників

1

Округла

2

ниркоподібна

До 33 Плід: форма (вигляд збоку)

1

2

3

4

5

Широкосплюснута сплюснута округла широкоеліптична еліптична

До 34 Плід: загострення маточкового кінця

1

Відсутнє

9

наявне

До 35 Плід: форма маточкового кінця (за винятком загострення)

				
1	2	3	4	5
Гостро виступаюча	слабко загострена	плоска	слабко вдавлена	дуже вдавлена

До 36 Плід: симетричність (вигляд з маточкового кінця)

1

Симетричний

2

сильно асиметричний

До 40 Плід: основне забарвлення шкірки

Основне забарвлення це первинне забарвлення, яке виявляється хронологічно впродовж розвитку шкірки і превалює у розвитку з часом. Воно не завжди займає більшу площу шкірки.

До 41 Плід: відносна площа покривного забарвлення шкірки

3

Мала

5

середня

7

велика

До 43 Плід: рисунок покривного забарвлення

1

Суцільний рум'янець

2

плямистий

3

смугами

4

мармуровий

До 47 Лише для сортів без опушення шкірки плоду. Плід: видимість сочевичок

1

Слабка

2

помірна

3

сильна

До 48 Плід: шкірка за товщиною

Опушення не враховують.

До 50 Плід: твердість м'якоті

Визначають у споживчій стиглості пенетрометром.

До 52 Плід: антоціанове забарвлення м'якоті безпосередньо під шкіркою

1

Відсутнє або

дуже слабке

2

слабке

3

сильне

До 53 Плід: антоціанове забарвлення в центральній частині м'якоті

1

Відсутнє або

дуже слабке

2

слабке

3

сильне

До 54 Плід: антоціанове забарвлення м'якоті навколо кісточки

1

Відсутнє або слабке

2

помірне

3

сильне

До 56 Плід: цукристість

Цю ознаку визначають за шкалою Брікса.

До 57 Плід: кислотність

Ознаку визначають за титром кислоти в meq 100/ml.

До 58 Кісточка: розмір у порівнянні з плодом

3

5

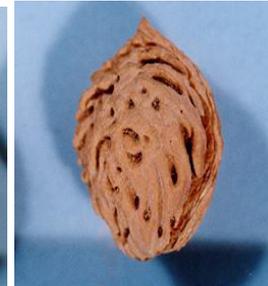
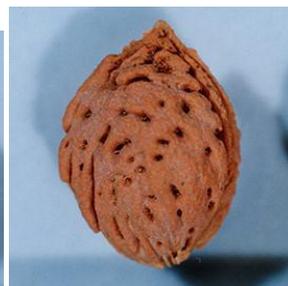
7

Малий

середній

великий

До 59 Кісточка: форма (вигляд збоку)

1

2

3

4

Сплюснута

округла

еліптична

оберненояйцеподібна

До 61 Кісточка: інтенсивність коричневого забарвлення

3

5

7

Слабка

середня

сильна

До 62 Кісточка: рельєфність поверхні

Лише ямки

борізки

ямки і борізки

До 63 Кісточка: тенденція до розтріскування (розколювання)

Оцінюють у відсотках плодів, які мають розтріскані кісточки під час повного досягання.

До 66 Час початку розпускання вегетативних бруньок

Часом розпускання вегетативних бруньок вважають такий, коли видно перші листки на всіх деревах.

До 67 Час початку цвітіння

Часом початку цвітіння вважають час, коли розкрилось 10% квіток.

До 68 Час споживчої стиглості

Час споживчої стиглості це, коли за зовнішнім виглядом, твердістю і смаком плоди готові до вживання.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Peach (*Prunus persica* (L.) Batsch) (TG /53/7, UPOV) // Geneva. 2010-03-24. – 27 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg053.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Prunus persica (L.) Batsch"/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Персик звичайний"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation (визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development (точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.4. інше ..... ☐ other (надати деталі) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
<p>Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.</p> <p>Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:</p>	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other (надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.3. інші ..... ☐ other (надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics					
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation		Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (9)	Квітка: тип Flower: type	дзвоникоподібний campanulate		Dida, Springtime	1 ☐
		розетковий rosette		Robin, Vesuvio	2 ☐
5.2 (31)	Черешок: форма нектарників Petiole: shape of nectaries	округла round		Springtime	1 ☐
		ниркоподібна reniform		Redhaven	2 ☐
5.3 (44)	Плід: опушення шкірки Fruit: pubescence of skin	відсутнє absent		Daisy, Fantasia, Monco, Zaitabo	1 ☐
		наявне present		Merspri, Moncav, Rich May	9 ☐
5.4 (51)	Плід: основне забарвлення м'якоті Fruit: ground color of flesh	зеленувато-біле greenish white		Charles Roux	1 ☐
		біле white		Caldesi 2000, Springtime	2 ☐
		кремово-біле cream white		Michelini	3 ☐
		світло-жовте light yellow		Armking, Spring Gold	4 ☐
		жовте yellow		Early Sungrand	5 ☐
		оранжево-жовте orange yellow		Lovel, Merril Franciscan	6 ☐
		оранжеве orange		Sungold	7 ☐
5.5 (57)	Плід: кислотність Fruit: acidity	дуже низька very low		Ambre, Kevine, Nacre, Opale, Redwing, Monam, Moncav, Zaiboni	1 ☐
		низька low		Felicia, Maillarboom, Monnude, Monprime, Zaifuro, Zairesu	2 ☐
		помірна medium		O'Henry, Ryan Sun, Zaitabo	3 ☐
		висока high		Craucail, Hermione, Nectaross, Orion, Primerose, Rich May, Zainara	4 ☐
		дуже висока very high		Armking, Bracid, Maycrest, Red Robin, Savana Red, Star Bright, Zaibri, Zaitop	5 ☐
5.6	Плід: тип м'якоті Fruit: flesh type	ніжна melting			☐
		грубувата non-melting (pavies)			☐
		твердокамінна stony hard			☐

5.7 (64)	Кісточка: зростання із м'якоттю Stone: adherence to flesh	відсутнє absent	Fairhaven, Fuzalode	1 ☐
		наявне present	Sweet Gold, Vivian	9 ☐
5.8 (67)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	Zaibop, Zaitolio	1 ☐
		ранній early	Rich Lady, Springtime	3 ☐
		середній medium	Monnude, Zaitabo	5 ☐
		пізній late	Maillarflat, Maillarlau	7 ☐
		дуже пізній very late	Summerqueen	9 ☐
5.9 (68)	Час споживчої стиглості Time of maturity for consumption	дуже ранній very early	Rich May, Springtime, Zaibaro	1 ☐
		від дуже раннього до раннього very early to early	Zainoar, Zaitani	2 ☐
		ранній early	Antonia, Redwing, Rich Lady, Robin	3 ☐
		від раннього до середнього early to medium	Craucail, Diamond Princess	4 ☐
		середній medium	Fairhaven, Fantasia, Summer Bright, Zee Lady	5 ☐
		від середнього до пізнього medium to late	Maillarbig, Savana red, Zaimor	6 ☐
		пізній late	Fairlane, Flacara, Veteran, Western red, Zailati, Zairova	7 ☐
		від пізнього до дуже пізнього late to very late	Andgold, Tardibelle	8 ☐
		дуже пізній very late	Firetime, Rubidoux	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety 7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details) <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
(надати детальну інформацію) (please provide details) <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>			
8. Дозвіл на використання Authorization for release а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на			

експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)
Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature
Дата
Date

**Методика
проведення експертизи підщеп груші (*Pyrus L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх вегетативно розмножуваних підщеп роду *Pyrus L.* За потреби, для визначення відмітних ознак квітки, плоду чи насінини використовують Методику щодо плодоносних сортів груші звичайної (TG/15/1) або груші японської (TG/149/2).

2. Необхідний рослинний матеріал – укорінені рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 25 однорічних укоріненних рослин, не уражених вірусними хворобами.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не пошкодженим шкідниками, не ураженим хворобами та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 25 рослин. Рекомендована схема розміщення $1,0 \times 0,45$ м. 20 рослин із отриманих 25 щорічно обрізають на заготівлю живців (маточні рослини), а для п'яти – забезпечують нормальні умови росту для оцінки ознак дорослих дерев на відмінність.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком

нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус пагонів (ознака 3);
- Рослина: форма росту пагона (ознака 4);
- Час початку розпускання бруньки (ознака 39).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак вегетативно розмножуваних підщеп роду *Pyrus* L.

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* QN	Рослина: сила росту VG	слабка	3	
		середня	5	Daytor
		сильна	7	Brokmal
2. QN	Рослина: кількість пагонів MS	мала	3	Daygon
		середня	5	Daytor
		велика	7	Pyrodwarf
3. (* PQ	Рослина: габітус пагонів VS	прямий	1	Brokmal
		розлогий	2	Daygon
		похилий	3	
4. (* (+ PQ	Рослина: форма росту пагона VS	пряма	1	Daygon
		хвиляста	2	Pyrodwarf
		зигзагоподібна	3	
5. QN	Молодий пагін: антоціанове забарвлення верхівки під час інтенсивного росту VG	слабке	3	Daygon
		помірне	5	Brokmal
		сильне	7	Daytor
6. QN	Молодий пагін: інтенсивність опушення верхньої третини VS	слабка	3	Daynir
		помірна	5	Daygon
		сильна	7	

1	2	3	4	5
7. (* QN	Пагін: галуження VG	слабке	3	Brokmal
		помірне	5	Daygon
		сильне	7	Daynir
8. QN	Пагін: кількість колючок MS	відсутні або дуже мала	1	Brokmal
		мала	3	Daygon
		середня	5	Daynir
		велика	7	
		дуже велика	9	Pyrodwarf
9. QN	Пагін: за довжиною MG	короткий	3	
		середній	5	Daytor
		довгий	7	Brokmal
10. QN	Пагін: глянеуватість кори VS	слабка	3	
		помірна	5	Daygon
		сильна	7	Pyrodwarf
11. (+ QN	Пагін: міжвузля у середній частині за довжиною MS	коротке	3	Daytor
		середнє	5	Brokmal
		довге	7	Daynir
12. (* QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок MS	мала	3	Daytor
		середня	5	Pyrodwarf
		велика	7	Daynir
13. (* QN	Однорічний пагін: розмір сочевичок MS	малий	3	Daytor
		середній	5	Daynir
		великий	7	Daygon
14. (*	Сочевички: форма VS	еліптична	1	Daygon
		широкоеліптична	2	Daynir

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
PQ		округла	3	Pyrodwarf
15. PQ	Пагін: переважаюче забарвлення з-під сонячного боку VS	сіро-коричневе	1	
		коричневе	2	
		оранжево-коричневе	3	
		коричнево-червоне	4	
		коричнево-пурпурове	5	Daygon
		темно-коричневе	6	Pyrodwarf
16. QN	Пагін: розмір вегетативної бруньки MS	малий	3	Pyrodwarf
		середній	5	Brokmal
		великий	7	Daygon
17. PQ	Пагін: форма верхівки вегетативної бруньки VS	гостра	1	Pyrodwarf
		тупа	2	
		округла	3	
18. QL	Пагін: положення вегетативної бруньки відносно пагона VS	притиснуте	1	Pyrodwarf
		слабко відхилене	2	Brokmal
		помітно відхилене	3	
19. (+) QN	Пагін: розмір брунькового виступу MS	малий	3	Daygon
		середній	5	Brokmal
		великий	7	Pyrodwarf
20. (+)	Листкова пластинка: положення відносно	напіввисхідне	3	
		горизонтальне	5	Daytor

1	2	3	4	5
QN	пагона VS	напівобвисле	7	Pyrodwarf
21. (*)	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	Daytor
QN	MS	середня	5	Daygon
		довга	7	Brokmal
22. (*)	Листкова пластинка: за шириною	вужька	3	Pyrodwarf
QN	MS	середня	5	Daynir
		широка	7	Brokmal
23. (*)	Листкова пластинка: відношення довжини до ширини	мале	3	Daygon
QN	MS	середнє	5	Brokmal
		велике	7	Pyrodwarf
24. (*)	Листкова пластинка: профіль (у поперечному перерізі) VS	увігнутий	1	Pyrodwarf
QL		прямий	2	
		опуклий	3	
25. (+)	Листкова пластинка: форма основи PQ VS	гостра	1	
		прямокутна	2	Pyrodwarf
		тупа	3	Brokmal
		урізана	4	
		серцеподібна	5	
26. (+)	Листкова пластинка: форма верхівки (не враховуючи кінчика) PQ VS	гостра	1	
		прямокутна	2	Daynir
		тупа	3	Brokmal
		округла	4	
27.	Листкова пластинка:	короткий	3	Daygon

1	2	3	4	5
QN	загострений кінчик за довжиною MS	середній	5	Daynir
		довгий	7	Pyrodwarf
28. (* (+ PQ VS	Листкова пластинка: форма краю (у верхній половині пластинки)	цілісна	1	
		округло-зубчаста	2	Pyrodwarf
		зубчаста	3	
		пилчаста	4	
29. QN VS	Листкова пластинка: вигин поздовжньої осі	слабкий	3	Daynir
		помірний	5	
		сильний	7	Brokmal
30. QN VS	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку	слабка	3	
		помірна	5	Pyrodwarf
		сильна	7	Brokmal
31. QN VS	Листкова пластинка: інтенсивність антоціанового забарвлення головної жилки (з нижнього боку)	слабка	3	Pyrodwarf
		помірна	5	
		сильна	7	
32. (* PQ	Листкова пластинка: забарвлення головної жилки порівняно із	світліше	1	Pyrodwarf
		однакове	2	
		темніше	3	

1	2	3	4	5
	забарвленням пластинки (з верхнього боку) VS			
33. (* QN	Черешок листка: за довжиною MS	короткий	3	Daygon
		середній	5	Pyrodwarf
		довгий	7	
34. QN	Листок: відношення довжини пластинки до довжини черешка MS	мале	3	Daytor
		середнє	5	Brokmal
		велике	7	Daygon
35. QN	Черешок листка: кут нахилу до пагона VS	малий	3	Daygon
		середній	5	Brokmal
		великий	7	Pyrodwarf
37. QN	Прилистки: за довжиною MS	короткі	3	Pyrodwarf
		середні	5	Daynir
		довгі	7	Daygon
38. QN	Черешок: відстань між прилисками і місцем прикріплення основи черешка до пагона MS	мала	3	Daygon
		середня	5	Pyrodwarf
		велика	7	
39. (* QN	Час початку розпускання бруньки MG	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак вегетативно розмножуваних підщеп роду *Pyrus* L.

Спостереження за пагонами проводять на однорічних пагонах після обрізання їх з маточної рослини під час періоду спокою.

Ознаки листка обстежують влітку, на повністю розвинених листках із середньої третини пагона.

До 4 Рослина: форма росту пагона

1

Пряма

2

хвиляста

3

зигзагоподібна

До 11 Пагін: міжвузля у середній частині за довжиною

Довжину міжвузлів визначають на п'яти послідовних міжвузлях у середній частині пагона.

До 19 Пагін: розмір брунькового виступу

3

Малий

5

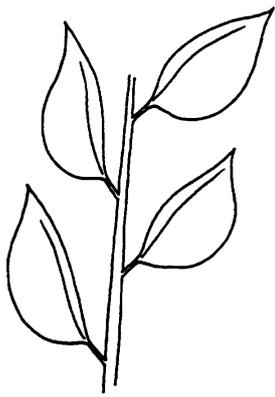
середній

7

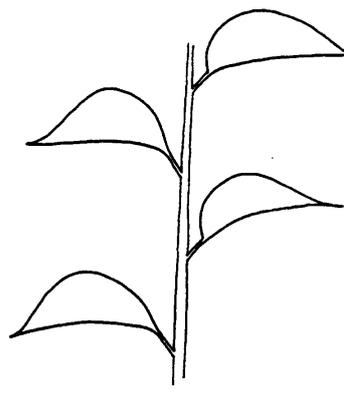
великий

До 20 Листкова пластинка: положення відносно пагона

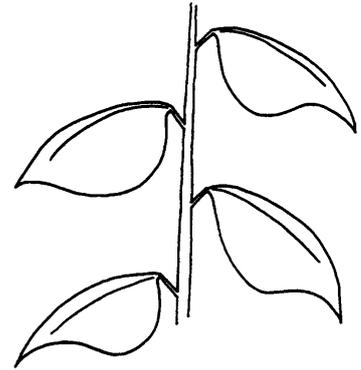
3

Напіввисхідне

5

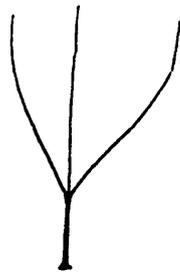
горизонтальне

7

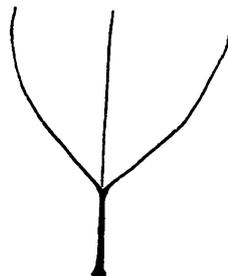
напівобвисле

До 25 Листкова пластинка: форма основи

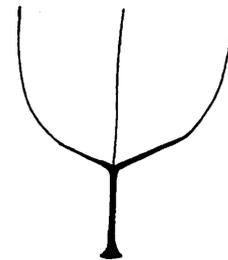
1

Гостра

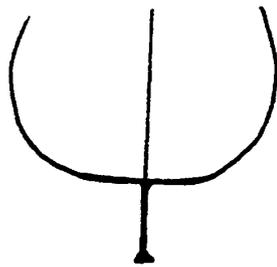
2

прямокутна

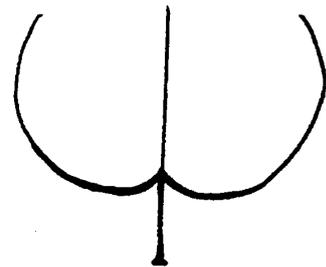
3

тупа

4

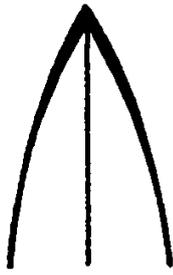
урізана

5

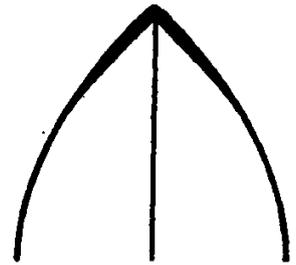
серцеподібна

До 26 Листкова пластинка: форма верхівки (не враховуючи кінчика)

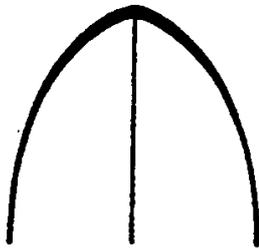
1

Гостра

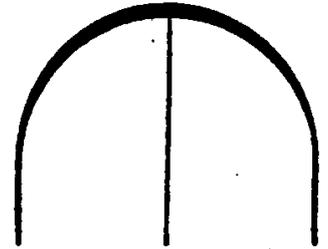
2

прямокутна

3

тупа

4

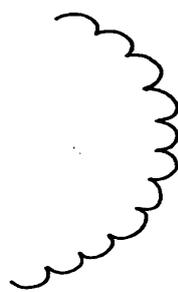
округла

До 28 Листкова пластинка: форма краю (у верхній половині пластинки)

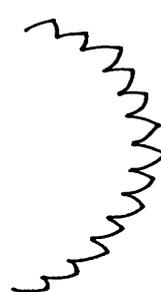
1

Цілісна

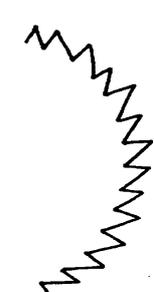
2

округло-зубчаста

3

зубчаста

4

пилчаста

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of *Pyrus* rootstocks (*Pyrus* L.) (TG /169/3 + Corr., UPOV) // Geneva. 2000-03-29 + 2000-08-16. – 25 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg169.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Pyrus L."/> _____ (вказати вид) (indicate species)
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Підщепи груші"/> _____ (вказати вид) (indicate species)
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування .....

v) unknown cross

4.1.2. мутація .....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....

other

(надати деталі)
(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення .....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція .....

population

синтетичний сорт .....

synthetic variety

в) гібрид .....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....

d) other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці .....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

c) other (state method)

4.2.3. інші .....

other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (3)	Рослина: габітус пагона Plant: habit of shoot	прямий upright	М 4	1 ☐
		розлогий spreading	Cepiland	2 ☐
		похилий drooping	Marubakaido	3 ☐
5.2 (4)	Рослина: форма росту пагона Plant: growth of shoot	пряма straight	М 9	1 ☐
		хвиляста та зигзагоподібна wavy and zigzag	М 2, М 25	2 ☐
5.3 (18)	Розгорнутий листок: антоціанове забарвлення пластинки Expanding leaf: anthocyanin coloration of blade	відсутнє absent	М 27	1 ☐
		наявне present	В 9	9 ☐
5.4 (32)	Час початку розпускання бруньок Time of beginning of bud burst	дуже ранній very early	Р 16	1 ☐
		ранній early	М 9, ММ 106	3 ☐
		середній medium	М 25	5 ☐
		пізній late	ММ 111	7 ☐
		дуже пізній very late	М 26	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p> <p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p>	

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи підщеп роду слива (*Prunus L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів вегетативно розмножуваних підщеп роду *Prunus L.* Щодо ознак квітки, плода або насінини необхідних для експертизи сортів, то слід використовувати Методики на ВОС для сортів мигдалю TG/56/3, абрикосу TG/70/3, вишні TG/35/6, сливи європейської TG/41/4, сливи японської TG/84/3, муме (абрикос японський) TG/161/1 або персику, нектарину TG/53/6.

2. Необхідний рослинний матеріал – живці / однорічні сіянці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:

– 10 вкорінених живців для сортів, що розмножуються вегетативно, або

– 10 однорічних сіянців для сортів, що розмножуються насінням.

3) Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик. Бажано не надсилати матеріал, отриманий *in vitro*.

4) Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати 10 вегетативно розмножених рослин або 40 сіянцевих. Рекомендована схема розміщення рослин $1,0 \times 0,45$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявленої ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками зазначено в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин або їхніх частин для сортів, що розмножуються вегетативно і 40 рослин або їхніх частин для сортів, що розмножуються насінням.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 (10)* рослин або частин 10 (10) рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 (5) рослин або частин 5 (5) рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 (10) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 (5) рослин або частин 5 (20) рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленими ознаками він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно порівняти в польовому досліді наступного року.

2) Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його

---

* у дужках вказано кількість необхідних для експертизи рослин для сортів, що розмножуються насінням

розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно, приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускається дві нетипові.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетипових встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: сила росту (ознака 1);
- Листкова пластинка: за довжиною (ознака 15);
- Листкова пластинка: форма (ознака 18);
- Рослина: квітки (ознака 39).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли

виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів вегетативно розмножуваних підщеп роду Prunus L.

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Код и	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) QN	Рослина: за силою росту VG (a)	слабка	3	Edabriz, Ferlenain
		помірна	5	Brokforest, GM 61/1
		сильна	7	Alkavo, F 12/1
2. (* PQ	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	Colt
		розлогий	3	Gisela 5
		похилий	5	Prunus besseyi
3. QN	Рослина: галуження VG (a)	слабке	3	F 12/1, Ferciana
		помірне	5	Pixy
		сильне	7	Gisela 5
4. QN	Однорічний пагін: за товщиною VG (a)	тонкий	3	Edabriz, Gisela 5
		середній	5	Colt, Pixy
		товстий	7	Brooks-60, F 12/1
5. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною (середня третина пагона) VG (a)	коротке	3	SL 64
		середнє	5	Colt
		довге	7	F 12/1
6. QN	Однорічний пагін: опушення (верхня третина) VG (a)	відсутнє	1	Pixy
		наявне	9	SL 64

1	2	3	4	5
7. QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок VG (a)	мала	3	Colt, Fereley
		середня	5	Gisela 4, Pixy
		велика	7	SL 64
8. QN	Однорічний пагін: антоціанове забарвлення верхівки VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	F 12/1
		слабке	3	Fereley
		помірне	5	Pixy
		сильне	7	Hamyra
		дуже сильне	9	Ferciana
9. (+) QN	Однорічний пагін: положення вегетативної бруньки відносно пагона VG (a)	притиснута	1	Hamyra
		злегка відхилена	2	Gisela 5
		сильно відхилена	3	F 12/1
10. QN	Однорічний пагін: розмір вегетативної бруньки VG (a)	малий	3	SL 64
		середній	5	F 12/1
		великий	7	Piku 1
11. (* (+)	Однорічний пагін: форма верхівки вегетативної	гостра	1	Hamyra, Pixy
		тупа	2	Gisela 5
		заокруглена	3	F 12/1

1	2	3	4	5
PQ	бруньки VG (a)			
12. (+) QN	Однорічний пагін: розмір брунькового виступу VG (a)	малий	3	Намура
		середній	5	F 12/1
		великий	7	
13. (*) QN	Однорічний пагін: гілкування (наприкінці літа) VG (a)	слабке	3	Felinem, Mayor
		помірне	5	Adafuel
		сильне	7	GF 677
14. QN	Молодий пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення молодих листків (впродовж інтенсивного росту) VG	слабка	3	Edabriz, Fereley, Намура
		помірна	5	F 12/1
		сильна	7	Colt
15. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS / VG	дуже коротка	1	Myrobalan B
		коротка	3	Edabriz, Weito T6
		середня	5	Piku 1
		довга	7	F 12/1
		дуже довга	9	GF 677

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
16. QN	Листкова пластинка: за шириною MS / VG	дуже вузька	1	GF 677
		вузька	3	Myrobalan B
		середня	5	Fereley
		широка	7	Broksec-60, F 12/1
		дуже широка	9	Colt
17. QN	Листкова пластинка: відношення довжини до ширини MS / VG	дуже мале	1	GM 61/1
		мале	3	Gisela 5
		середнє	5	F 12/1, Pixy
		велике	7	Piku 3
		дуже велике	9	GF 677
18. (* (+) PQ	Листкова пластинка: форма VG	вузькоеліптична	1	GF 677
		еліптична	2	Colt, Fereley, Pixy
		округла	3	Adara, SL 64
		яйцеподібна	4	Edabriz, Gisela 5
		обернено- яйцеподібна	5	
19. (+) QN	Листкова пластинка: кут верхівки (за винятком кінчика) VG	гострий	1	GF 677, Pixy
		прямий	2	Edabriz
		тупий	3	Colt, Fereley
20. (* (+) QN	Листкова пластинка: кінчик за довжиною MS / VG	короткий	3	Fereley
		середній	5	GM 61/1
		довгий	7	Colt, Ferlenain

1	2	3	4	5
21. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VG	гостра	1	Colt
		тупа	2	F 12/1, Ferlenain
		обрізана	3	SL 64
22. PQ	Листкова пластинка: забарвлення верхнього боку VG	світло-зелене	1	Gisela 5, Pixy
		темно-зелене	2	Colt
		червоне	3	Citation
		червонувато- коричневе	4	Rubira
23. QL	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку VG	слабка	3	Hamyra
		помірна	5	Fereley, Gisela 5
		сильна	7	Colt
24. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку до верхівки VG	відсутнє	3	Hamyra
		помірне	5	Pixy
		сильне	7	Weito T6
25. (*) (+) QL	Листкова пластинка: форма краю VG	лише городчаста	1	Pixy
		городчаста і пилчаста	2	Adesoto, GF 1869
		лише пилчаста	3	Gisela 5
26. QN	Листкова пластинка: розсіченість	мілка	3	Edabriz
		середня	5	Piku 3
		глибока	7	Colt

1	2	3	4	5
	краю за глибиною VG			
27. (* QN	Черешок: за довжиною MS / VG	короткий	3	Piku 3
		середній	5	Pixy
		довгий	7	GF 677
28. QL	Черешок: опушення верхнього боку VG	відсутнє	1	F 12/1
		наявне	9	Weito T6
29. QN	Черешок: інтенсивність опушення верхнього боку VG	слабка	3	Colt
		помірна	5	Hamyra
		сильна	7	Weito T6
30. (+ QN	Черешок: жолобок за глибиною VG	мілкий	3	F 12/1
		середній	5	Gisela 5
		глибокий	7	Myrobalan B
31. QN	Листок: відношення довжини листкової пластинки до довжини черешка MS / VG	мале	3	Piku 1
		середнє	5	Colt
		велике	7	Fereley, GF 677
32. QL	Листок: наявність прилистків VG	відсутні	1	Hamyra
		наявні	9	F 12/1, Weito T6
33.	Прилисток: за	короткий	3	Weito T6

1	2	3	4	5
QN	довжиною MS / VG	середній	5	Gisela 5, Pixy
		довгий	7	F 12/1
34. (*)	Листок: нектарники VG (b)	відсутні	1	Ferlenain, Намура
		наявні	9	GF 677, Pixy, St. Julien A
35. (*)	Лише для сортів з наявними нектарниками. Листок: переважаюча кількість нектарників VG (b)	один	1	Weiroot 158
		два	2	Gisela 5, Pixy
		понад два	3	Weito T6
36. QL	Листок: положення нектарників VG (b)	переважно на основі пластинки	1	Gisela 5
		порівну на основі пластинки і черешку	2	Colt
		переважно на черешку	3	F 12/1
37. (*)	Нектарник: забарвлення VG (c)	зелене	1	Pixy
		жовте	2	Weito T6
		червоне	3	Weiroot 158
		фіолетове	4	Colt

1	2	3	4	5
38.	Нектарник: форма	округла	1	Gisela 5
(*)	VG (c)	брунькоподібна	2	Colt
PQ				
39.	Рослина: квітки	відсутні	1	Brokforest
(*)	VG	наявні	9	Colt
QL				

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів вегетативно розмножуваних підщеп роду *Prunus* L.

Ознаки, позначені наступним ключем у другій колонці Таблиці ознак розглядають, як вказано далі:

(a) Обстеження дерева і однорічного пагона слід робити протягом зими, на плодоносних деревах щонайменше один раз.

(b) Обстеження на листках виконують улітку на повністю розвинених листках із середньої третини добре розвиненого сезонного пагона.

(c) Обстеження на квітках виконують на повністю розвинених квітках на початку розтріскування пиляків.

До 1 Рослина: за силою росту

Силу росту рослини розглядають як загальний приріст за період вегетації.

До 9 Однорічний пагін: положення вегетативної бруньки відносно пагона

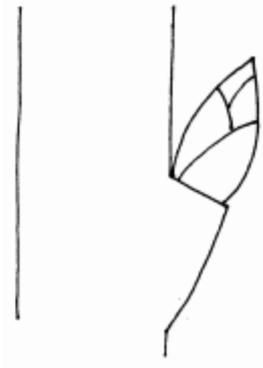
1

Притиснута

2

злегка відхилена

3

сильно відхилена

До 11 Однорічний пагін: форма верхівки вегетативної бруньки

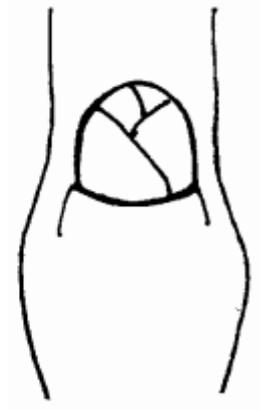
1

Гостра

2

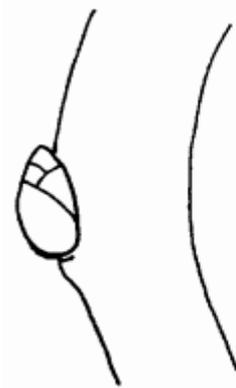
тупа

3

заокруглена

До 12 Однорічний пагін: розмір брунькового виступу

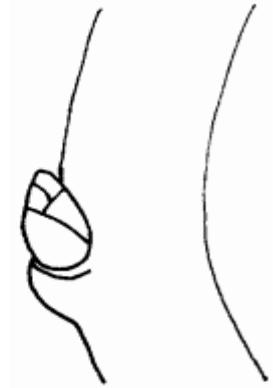
3

Малий

5

середній

7

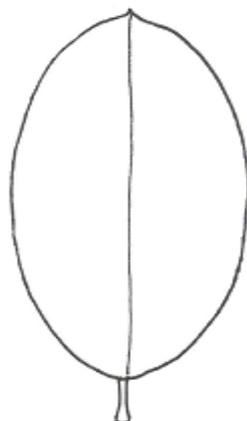
великий

До 18 Листкова пластинка: форма

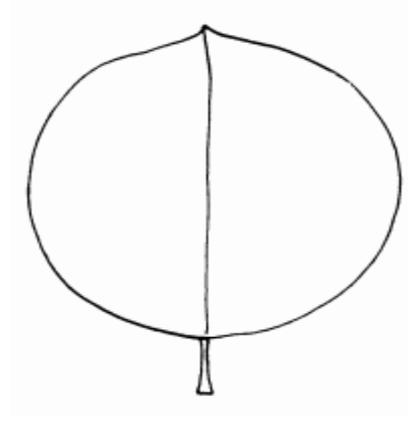
1

Вузькоеліптична

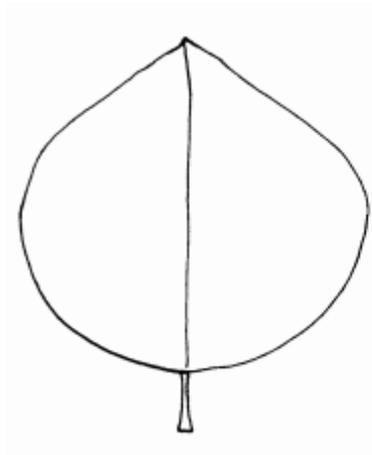
2

еліптична

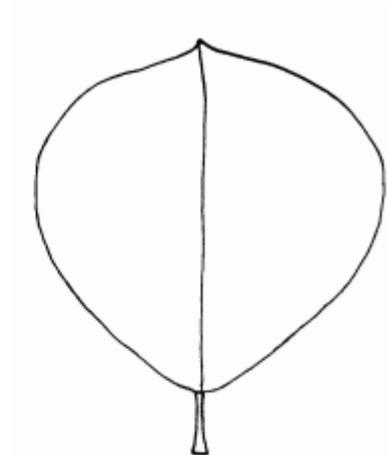
3

округла

4

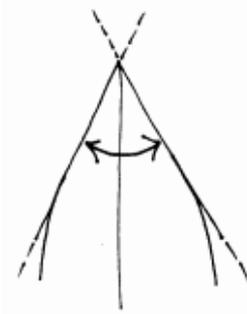
яйцеподібна

5

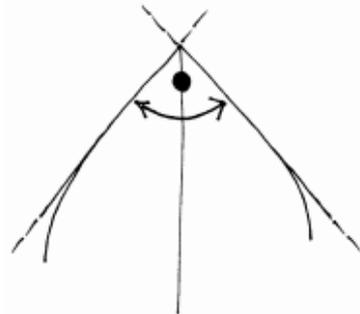
оберненояйцеподібна

До 19 Листкова пластинка: кут верхівки (за винятком кінчика)

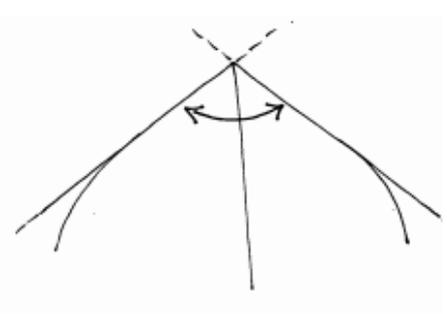
1

Гострий

2

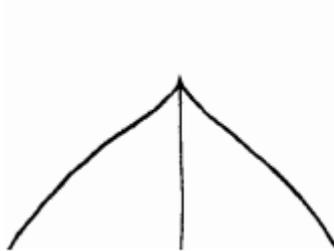
прямий

3

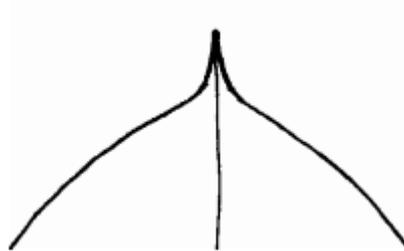
тупий

До 20 Листкова пластинка: кінчик за довжиною

3

Короткий

5

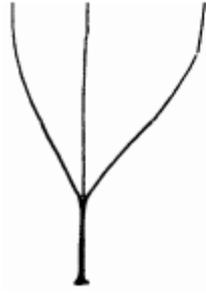
середній

7

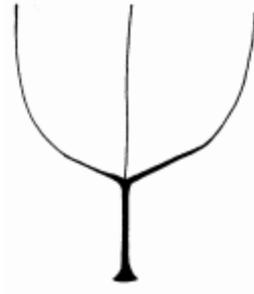
довгий

До 21 Листкова пластинка: форма основи

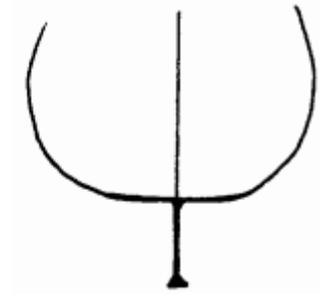
1

Гостра

2

тупа

3

обрізана

До 25 Листкова пластинка: форма краю

1

Лише городчаста

2

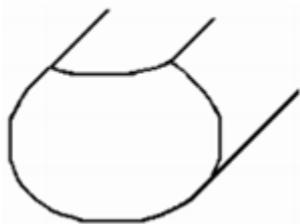
городчаста і пилчаста

3

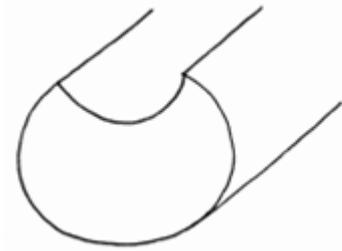
лише пилчаста

До 30 Черешок: жолобок за глибиною

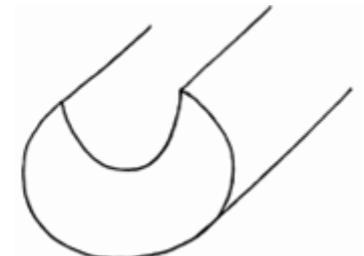
3

Мілкий

5

середній

7

глибокий

Пояснення до сортів-еталонів

Назва сорту	Види
1	2
Adafuel	<i>Prunus dulcis</i> (Mill.) D.A. Webb × <i>P. persica</i> (L.) Batsch.
Adara	<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh., open pollinated
Adesoto	<i>Prunus domestica</i> L. ssp. <i>insititia</i> (L.) Schneid
Alkavo	(syn. Altenweddinge Kaucasische Vo gelkirsche) <i>Prunus avium</i> (L.) L.
Brokforest	(syn. M × M14) <i>Prunus mahaleb</i> L. × <i>Prunus avium</i> (L.) L.
Brooks-60	(syn. Broksec, M × M60) <i>Prunus mahaleb</i> L. × <i>Prunus avium</i> (L.)
Citation	<i>Prunus domestica</i> L. × <i>P. persica</i> (L.) Batsch.
Colt	<i>Prunus avium</i> (L.) L. × <i>P. pseudocerasus</i> Lindl.
Edabriz	<i>Prunus cerasus</i> L.
F 12/1	<i>Prunus avium</i> (L.) L.
Felinem	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch. × <i>P. dulcis</i> (Mill.) D.A. Webb
Fereley	(<i>Prunus salicina</i> Lindl. × <i>P. cerasifera</i> Ehrh.) × <i>P. spinosa</i> L.
Ferlenain	<i>Prunus besseyi</i> L.H. Bailey × <i>P. cerasifera</i> Ehrh.
GF 677	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch. × <i>P. dulcis</i> (Mill.) D.A. Webb
GF 1869	<i>Prunus domestica</i> (L.) × <i>P. persica</i> (L.) Batsch.
Gisela 4	(syn. 473/10) <i>Prunus avium</i> (L.) L. × <i>P. fruticosa</i> Pall.
Gisela 5	(syn. 148/2) <i>Prunus cerasus</i> L. × <i>P. canescens</i> Bois
GM 61/1	<i>Prunus dawyckensis</i> Sealy
Hamyra	<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh.
Mayor	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch. × <i>P. dulcis</i> (Mill.) D.A. Webb
Myrobalan B	<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh.
Piku 1	(syn. Pi-Ku 4,20) <i>Prunus avium</i> (L.) L. × (<i>P. canescens</i> Bois × <i>P. tomentosa</i> Thunb. ex Murr.)
Piku 3	(syn. Pi-Ku 4,83) <i>Prunus pseudocerasus</i> Lindl. × (<i>P. canescen</i>

1	2
	Bois × <i>P. incisa</i> Thunb. ex Murr.)
Pixy	<i>Prunus domestica</i> L. ssp. <i>insititia</i> (L.) Schneid.
Rubira	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch.
SL 64	(syn. ‘Saint Lucie 64’) <i>Prunus mahaleb</i> L.
St. Julien A	<i>Prunus domestica</i> L. ssp. <i>insititia</i> (L.) Schneid.
Weiroot 158	<i>Prunus cerasus</i> L.
Weito T6	<i>Prunus tomentosa</i> Thunb. ex Murr.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of *Prunus* rootstocks (*Prunus* L.) (TG /187/1, UPOV) // Geneva. 2002-04-17. – 28 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg187.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)																																				
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY																																				
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>																																				
1. Предмет Технічної анкети <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-top: 10px;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Рід:</td> <td style="padding: 5px;"><i>Prunus</i> L.</td> <td style="padding: 5px;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">Види:</td> <td style="padding: 5px;"><i>P. armeniaca</i> L.</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">1 [ ]</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>P. avium</i> (L.) L.</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">2 [ ]</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>P. cerasifera</i> Ehrh.</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">3 [ ]</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>P. cerasus</i> L.</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">4 [ ]</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>P. domestica</i> L.</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">5 [ ]</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>P. dulcis</i> (Mill.) D.A. Webb (<i>P. amygdalus</i> Batsch)</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">6 [ ]</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>P. mahaleb</i> L.</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">7 [ ]</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>P. persica</i> (L.) Batsch</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">8 [ ]</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="padding: 5px;"><i>P. salicina</i> Lindl.</td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">9 [ ]</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">Інші види (зазначте)</td> <td style="padding: 5px;"></td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">10 [ ]</td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;">Міжвидовий гібрид (зазначте)</td> <td style="padding: 5px;"></td> <td style="padding: 5px; text-align: right;">11 [ ]</td> </tr> </table>	Рід:	<i>Prunus</i> L.		Види:	<i>P. armeniaca</i> L.	1 [ ]		<i>P. avium</i> (L.) L.	2 [ ]		<i>P. cerasifera</i> Ehrh.	3 [ ]		<i>P. cerasus</i> L.	4 [ ]		<i>P. domestica</i> L.	5 [ ]		<i>P. dulcis</i> (Mill.) D.A. Webb (<i>P. amygdalus</i> Batsch)	6 [ ]		<i>P. mahaleb</i> L.	7 [ ]		<i>P. persica</i> (L.) Batsch	8 [ ]		<i>P. salicina</i> Lindl.	9 [ ]	Інші види (зазначте)		10 [ ]	Міжвидовий гібрид (зазначте)		11 [ ]
Рід:	<i>Prunus</i> L.																																			
Види:	<i>P. armeniaca</i> L.	1 [ ]																																		
	<i>P. avium</i> (L.) L.	2 [ ]																																		
	<i>P. cerasifera</i> Ehrh.	3 [ ]																																		
	<i>P. cerasus</i> L.	4 [ ]																																		
	<i>P. domestica</i> L.	5 [ ]																																		
	<i>P. dulcis</i> (Mill.) D.A. Webb (<i>P. amygdalus</i> Batsch)	6 [ ]																																		
	<i>P. mahaleb</i> L.	7 [ ]																																		
	<i>P. persica</i> (L.) Batsch	8 [ ]																																		
	<i>P. salicina</i> Lindl.	9 [ ]																																		
Інші види (зазначте)		10 [ ]																																		
Міжвидовий гібрид (зазначте)		11 [ ]																																		
1. Subject of the Technical Questionnaire																																				
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <i>Prunus</i> L. </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> _____ (вказати вид) (indicate species) </div>																																			
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> Підщепи сливи </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> _____ (вказати вид) (indicate species) </div>																																			
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)																																				
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 100%;"></div>																																			
Автор(и) Autor(s)	<div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 100%;"></div>																																			
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 100%;"></div>																																			

4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross	(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross	(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))
в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation	
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development	
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	
4.1.4. інше ..... ☐ other	
(надати деталі) (please provide details)	
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.	
Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other	
(надати детальну інформацію) (please provide details)	

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
vegetative propagation

а) живці .....
a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
c) other (state method)

4.2.3. інші .....
other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: за силою росту Plant: vigor	слабка weak	Edabriz, Ferlenain	3 ☐
		помірна medium	Brokforest, GM 61/1	5 ☐
		сильна strong	Alkavo, F 12/1	7 ☐
5.2 (15)	Листкова пластинка: за довжиною Leaf blade: length	дуже коротка very short	Myrobalan B	1 ☐
		коротка short	Edabriz, Weito T6	3 ☐
		середня medium	Piku 1	5 ☐
		довга long	F 12/1	7 ☐
		дуже довга very long	GF 677	9 ☐
5.3 (18)	Листкова пластинка: форма Leaf blade: shape	вузькоеліптична narrow elliptic	GF 677	1 ☐
		еліптична elliptic	Colt, Fereley, Pixy	2 ☐
		округла circular	Adara, SL 64	3 ☐
		яйцеподібна ovate	Edabriz, Gisela 5	4 ☐
		оберненояйцеподібна obovate		5 ☐
5.4 (39)	Рослина: квітки Plant: flowers	відсутні absent	Brokforest	1 ☐
		наявні present	Colt	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними
6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety

your candidate variety	ПОДІБНИХ СОРТІВ Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	characteristic(s) for the similar variety(ies)	
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments		_____	
7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety 7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details) _____			
7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination? Так ☐ Ні ☐ Yes No (якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details) _____			
7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use _____ _____ (надати детальну інформацію) (please provide details) _____			
8. Дозвіл на використання Authorization for release а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization			
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions? Так ☐ Ні ☐ Yes No б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law? Так ☐ Ні ☐ Yes No Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.			

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи підщеп роду яблуня (*Malus Mill.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх вегетативно розмножуваних підщеп роду *Malus Mill.* За потреби, для визначення відмінності ознак квітки, плоду чи насінини використовують Методики для плодоносних сортів (TG /14/8).

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні підщепи

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 25 однорічних підщеп.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик. Бажано не надсилати матеріал, отриманий *in vitro*.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 25 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $1,0 \times 0,45$ м.

З наданих 25 рослин 20 потрібно обрізати щорічно до землі, а з 5-ти вирощують дерева для встановлення у них ознак відмінності.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі

особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: габітус пагона (ознака 3);
- Рослина: форма росту пагона (ознака 4);
- Розгорнутий листок: антоціанове забарвлення пластинки (ознака 18);
- Час початку розпускання бруньок (ознака 32).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак вегетативно розмножуваних підщеп роду *Malus* Mill.

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Рослина: сила росту VG	слабка	3	М 27
		середня	5	М 7, М 26
		сильна	7	ММ 106
2. QN	Рослина: кількість пагонів MS	дуже мала	1	М 27
		мала	3	М 9
		середня	5	М26
		велика	7	М 9, ММ 106, ММ 111
		дуже велика	9	М 25
3. (*) PQ	Рослина: габітус пагона VS	прямий	1	М 4
		розлогий	2	Сепiland
		похилий	3	Marubakaido
4. (*) PQ	Рослина: форма росту пагона VS	пряма	1	М 9
		хвиляста та зигзагоподібна	2	М 2, М 25
5. (*) QN	Пагін: опушення (на верхній половині пагона) VS	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	В 9, М 26
		помірне	5	М 27
		сильне	7	М 9
		дуже сильне	9	Crab C
6. (*) QL	Пагін: глянсуватість кори VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	М 26
		помірна	5	

1	2	3	4	5
		сильна	7	М 27
		дуже сильна	9	
7. (* QN	Пагін: за товщиною середньої частини MS	тонкий	3	М 7, М 27
		середній	5	ММ 111
		товстий	7	М 106
8. (* QN	Пагін: міжвузля у середній частині за довжиною MS	короткі	3	М 25
		середні	5	М 26
		довгі	7	М 7
9. (* QN	Пагін: кількість сочевичок MS	відсутні або мала	1	
		мала	3	М 9
		середня	5	М 26
		велика	7	М 2, ММ 111
		дуже велика	9	ММ 104
10. QN	Пагін: розмір сочевичок MS	малий	3	
		середній	5	М 9, М 26
		великий	7	М 2
11. PQ	Пагін: форма сочевичок VS	еліптична	1	М 25
		широко-еліптична	2	М26, М111
		округла	3	М 9, М 27
12. (* PQ	Пагін: переважаюче забарвлення з-під сонячного боку VS	сірувато-коричневе	1	
		червонувато- коричневе	2	М 9
		коричневе	3	М 25, М 27
		темно-коричневе	4	В 9, М 2, М 26, ММ 106
13.	Пагін: розмір бруньки	малий	3	М 25, ММ 111

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(*) QN	MS	середній	5	ММ 106
		великий	7	М 2, М 9, М 27
14. (+) PQ	Пагін: форма верхівки бруньки VS	гостра	1	М 9, М 27
		округла	2	ММ 111, Bemali
15. (+) QL	Пагін: положення бруньки відносно осі VS	притиснуте	1	ММ 106
		слабко відхилене	2	М 9, М 26
		помітно відхилене	3	
16. (+) QN	Пагін: розмір підбрунькового виступу MS	малий	3	М 9
		середній	5	М 7, М 27
		великий	7	М 2
17. (*) PQ	Пагін: забарвлення верхівки, що росте VS	білувате	1	М 25
		зеленувате	2	М 2, М 27, ММ 106
		червонувате	3	М 9
		темнувате	4	В 9, М 10, М 26
18. (*) QL	Розгорнутий листок: антоціанове забарвлення пластинки VS	відсутнє	1	М 27
		наявне	9	В 9
19. (*) PQ	Розгорнутий листок: відтінок антоціанового забарвлення пластинки VS	бронзовий	1	Р 22
		пурпуровий	2	В 9

1	2	3	4	5
20. (+) QN	Листкова пластинка: положення відносно пагона VS	напіввисхідне	3	М 111
		горизонтальне	5	М 7, ММ 106
		напівобвисле	7	
21. (* QN	Листкова пластинка: за довжиною MS	коротка	3	М 26, М 27
		середня	5	М 111
		довга	7	М 9, Р 16
22. (* QN	Листкова пластинка: за шириною MS	вузька	3	М 26
		середня	5	М 9, М 27
		широка	7	Р 14
23. (* QN	Листкова пластинка: відношення довжини до ширини MS	мале	3	М 7
		середнє	5	М 26
		велике	7	Р 16
24. (* QL	Листкова пластинка: профіль (у поперечному перерізі) VS	увігнутий	1	М 27, М 111
		прямий	2	М 9
		опуклий	3	М 25
25. (* QN	Листкова пластинка: кінчик за довжиною MS	короткий	3	М 27
		середній	5	М 9
		довгий	7	Р 16
26. (* QL	Листкова пластинка: форма краю VS	округло-зубчаста	1	М 9
		пилчаста	2	М 26, М 27
27. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку	слабке	3	М 9
		помірне	5	М 27
		сильне	7	ММ 106

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VS			
28.	Листкова пластинка:	слабке	3	М 9
(*)	антоціанове	помірне	5	М 26
QN	забарвлення жилок	сильне	7	ММ 106, ММ 109
	VS			
29.	Черешок листка: за	короткий	3	М 26, М 27
(*)	довжиною	середній	5	М 9
QN	MS	довгий	7	ММ 106, ММ 111
30.	Листок: відношення	мале	3	
(*)	довжини пластинки до	середнє	5	В 9, М 9
QN	довжини черешка	велике	7	Р 2, Р 16
	MS			
31.	Прилисток: розмір	малий	3	М 27
(*)	MS	середній	5	М 9, М 26
QN		великий	7	ММ 106
32.	Час початку	дуже ранній	1	Р 16
(*)	розпускання бруньок	ранній	3	М 9, ММ 106
QN	MG	середній	5	М 25
		пізній	7	ММ 111
		дуже пізній	9	М 26

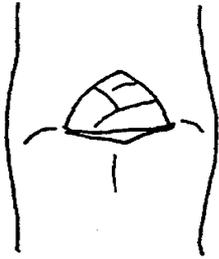
8. Пояснення до Таблиці ознак вегетативно розмножуваних підщеп роду *Malus* Mill.

Спостереження за вегетативними ознаками проводять на рослинах, які щорічно обрізають до землі.

Усі обстеження на рослині і пагоні проводять на середній третині однорічного пагона під час сезону спокою.

Усі обстеження листка проводять влітку на повністю розвинутому листку з середньої третини пагона, що інтенсивно росте.

До 14 Пагін: форма верхівки бруньки

1

Гостра

2

округла

До 15 Пагін: положення бруньки відносно осі

1

Притиснуте

2

слабко відхилене

3

помітно відхилене

До 16 Пагін: розмір підбрунькового виступу

1

Малий

2

середній

3

великий

До 20 Листкова пластинка: положення відносно пагона

3

Напіввисхідне

5

горизонтальне

7

напівобвисле

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Apple rootstocks (*Malus* Mill.) (TG /163/3, UPOV) // Geneva. 1999-03-24. – 21 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg163.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 150px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>
<p>1. Предмет Технічної анкети   1. Subject of the Technical Questionnaire</p> <p>1.1. Ботанічний таксон (вид)   (латинською мовою)   1.1 Botanical name species   (in Latin Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <i>Malus Mill.</i> <hr style="width: 100%; border: 0; border-top: 1px solid black;"/>   (вказати вид) (indicate species)   </div> <p>1.2. Ботанічний таксон (вид)   (українською мовою)   1.2 Botanical name species   (in Ukrainian Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">   Підщепи яблуні <hr style="width: 100%; border: 0; border-top: 1px solid black;"/>   (вказати вид) (indicate species)   </div>
<p>2. Заявник(и)   2. Applicant(s)</p> <p>Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування   Name (denomination)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 25px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>
<p>Автор(и)   Autor(s)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 25px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>
<p>3. Назва сорту   3. Variety denomination</p> <div style="border: 1px solid black; height: 25px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>
<p>4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту   4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety</p> <p>4.1. Схема селекції   4.1. Breeding scheme</p> <p>Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:</p> <p>4.1.1. схрещування   crossing</p> <p>а) контрольоване схрещування ..... ☐   a) controlled cross   (точно вказати батьківські сорти)   (please state parent varieties)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 25px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div> <p>б) частково відоме схрещування ..... ☐   b) partially known cross   (вказати відомий батьківський сорт(и))   (please state known parent variety(ies))</p> <div style="border: 1px solid black; height: 25px; width: 100%; margin-top: 5px;"></div>

в) невідоме схрещування .....

v) unknown cross

4.1.2. мутація .....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення .....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція .....

population

синтетичний сорт .....

synthetic variety

в) гібрид .....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці .....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

c) other (state method)

4.2.3. інші .....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (3)	Рослина: габітус пагона Plant: habit of shoot	прямий upright	М 4	1 ☐
		розлогий spreading	Сепіланд	2 ☐
		похилий drooping	Марубакایدо	3 ☐
5.2 (4)	Рослина: форма росту пагона Plant: growth of shoot	пряма straight	М 9	1 ☐
		хвиляста та зигзагоподібна wavy and zigzag	М 2, М 25	2 ☐
5.3 (18)	Розгорнутий листок: антоціанове забарвлення пластинки Expanding leaf: anthocyanin coloration of blade	відсутнє absent	М 27	1 ☐
		наявне present	В 9	9 ☐
5.4 (32)	Час початку розпускання бруньок Time of beginning of bud burst	дуже ранній very early	Р 16	1 ☐
		ранній early	М 9, ММ 106	3 ☐
		середній medium	М 25	5 ☐
		пізній late	ММ 111	7 ☐
		дуже пізній very late	М 26	9 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
Коментарі Comments	_____			

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

8. Дозвіл на використання

Autorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди),

стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів понцирусу трилистого (*Poncirus trifoliata* (L.)
Raf., Group 5) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Poncirus trifoliata* (L.) Raf., Група 5: Понцирус трилистий та його гібриди.

1) У випадку міжвидових гібридів роду *Citrus* L. Методика має бути використана відповідно до зовнішнього опису плоду. Однак, якщо сорт не можна чітко вирізнити з-поміж інших сортів, яких стосується Методика, тоді має бути використана інша Методика експертизи сорту.

2) У випадку міжвидових гібридів, навіть якщо сорт чітко вирізняється з-поміж інших сортів, яких стосується Методика, можливе використання додаткових ознак цитрусових для експертизи сорту.

2. Необхідний рослинний матеріал – живці, щеплені рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 живців (діаметром 6–10 мм), узятих із типових рослин, достатніх для розмноження 10 рослин, або, якщо цього вимагає компетентний орган, 10 однорічних щеплених дерев.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

Перевага надається не отриманим через розмноження *in vitro*. Якщо матеріал був отриманий у результаті розмноження *in vitro*, про це заявник має повідомити.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Усі обстеження слід проводити на рослинах одного віку, не раніше ніж три роки після садіння. Вік рослин повинен вказуватись.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин

рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*. Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: раннє опадання (ознака 7);
- Листок: кількість листочків (ознака 8);
- Поверхня плоду: опушення (ознака 72);
- Плід: кількість насінин (контрольоване самозапилення) (ознака 100);
- Насінина: поліембріонія (ознака 102).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це

унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(g) – див. пояснення в Розділі 8.

Список альтернативних назв і відповідних підгруп див. в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів понцирусу трилистого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ PQ	Дерево: габітус VG	прямий	1	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
		розлогий	2	CPB 4475 (CML)
		пониклий	3	
2. QN	Дерево: щільність колючок VS	відсутні або нещільна	1	
		середня	2	
		щільна	3	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
3. QN	Дерево: колючки за довжиною MS	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
4. QN	Гілка: вираженість сочевичок VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	Cunningham (CTG)
5. (* QL	Молодий листок: антоціанове забарвлення VS (a)	відсутнє	1	Troyer (CTG)
		наявне	9	
6. QN	Молодий листок: інтенсивність антоціанового забарвлення	слабка	3	
		середня	5	

1	2	3	4	5
	VS (a)	сильна	7	
7. (* PQ	Листя: раннє опадання VG (b)	відсутнє	1	CPB 4475 (CML)
		частково наявне	2	Troyer (CTG)
		наявне	3	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
8. (* QN	Листок: кількість листочків MS (b)	лише один	1	
		змінюється (один/два)	2	Troyer (CTG)
		лише три	3	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
9. QN	Листкова пластинка: за довжиною (апикальний листочок у випадку складного листка) MS (b)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
10. QN	Листкова пластинка: за шириною (як для 9) MS (b)	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
11. QN	Листкова пластинка: відношення	мале	3	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
		середнє	5	

1	2	3	4	5
	довжина / ширина (як для 9) MS (b)	велике	7	
12. QN	Листкова пластинка: за довжиною (бічні листочки у випадку складного листка) MS (b)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
13. QN	Листкова пластинка: за шириною (як для 12) MS (b)	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
14. QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина (як для 12) MS (b)	мале	3	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
		середнє	5	
		велике	7	
15. QN	Листкова пластинка:	мале	3	
		середнє	5	

1	2	3	4	5
	вiдношення довжина листкової пластинки апикального листочка / довжина листвої пластинки бiчного листочка MS (b)	велике	7	
16. QN	Листкова пластинка: форма поперечного перерiзу (як для 9) VS (b)	пряма або злегка увiгнута	1	
		промiжна	2	
		сильно увiгнута	3	
17. QN	Листкова пластинка: скручування VS (b)	вiдсутнє або слабке	1	
		помiрне	2	
		сильне	3	
18. QN	Листкова пластинка: пухирчатiсть VS (b)	вiдсутня або слабка	1	
		помiрна	2	
		сильна	3	
19. QN	Листкова пластинка: зелене	свiтле	3	
		помiрне	5	

1	2	3	4	5
	забарвлення VG (b)	темне	7	
20. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VS (b)	відсутнє або слабке	1	
		помірне	2	
		сильне	3	
21. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VS (b)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
22. (* QN	Листкова пластинка: надрізи краю VS (b)	відсутні	1	
		городчасті	2	
		зубчасті	3	
23. (* (+ PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS (b)	загострена	1	
		гостра	2	
		тупа	3	
		округла	4	
24. (+ QL	Листкова пластинка: ямка на верхівці	відсутня	1	

1	2	3	4	5
	VS (b)	наявна	9	
25. QN	Черешок: за довжиною MS (b)	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
26. (* QL	Черешок: крила VS (b)	відсутні	1	
		наявні	9	
27. QN	Лише для сортів, у яких черешок листка з крилами. Черешок: крила за шириною MS, (b)	вузькі	3	
		середні	5	
		широкі	7	
28. QL	Генеративна брунька: антоціанове забарвлення VS (c), (d)	відсутнє	1	
		наявне	9	
29. QN	Генеративна брунька: інтенсивні сть антоціанового забарвлення VS (c), (d)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
30. QN	Квітка: діаметр чашолистка MS (с)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
31. QN	Квітка: пелюстка за довжиною MS (с)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
32. QN	Квітка: пелюстка за шириною MS (с)	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
33. QN	Квітка: відношення довжина / ширина пелюстки MS (с)	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
34. QN	Квітка: тичинки за довжиною MS (с)	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	
35. PQ	Тичинка: забарвлення тичинкової нитки VS (с)	біле	1	Carrizo (CTG)
		рожеве	2	Fornier Alcaide 13 (CTI)
36.	Пиляк: забарвлення	біле	1	

1	2	3	4	5
PQ	VS (с)	світло-жовте	2	
		жовте	3	
37. QL	Пиляк: життєздатний пилок VS (с)	відсутній	1	
		наявний	9	
38. QN	Маточка: за довжиною MS (с)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
39. QL	Зав'язь: опушення VS	відсутнє	1	
		наявне	9	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
40. (* QN	Плід: за довжиною MS (d)	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
41. QN	Плід: діаметр MS (d)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
42. QN	Плід: відношення довжина / діаметр MS (d)	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
43. QN	Плід: розміщення найширшої частини VS(d)	біля плодоніжки	1	
		посередині	2	
		біля верхівки	3	

1	2	3	4	5
44. (+) PQ	Плід: форма поперечного перерізу VS (d)	округла	1	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)
		злегка кутаста	2	
		рельєфна	3	
45. (+) PQ	Плід: основна форма в центральної частині (за виключенням шийки, комірця та ямки біля плодоніжки) VS (d)	плоска	1	
		злегка округла	2	
		округла	3	
		конусоподібна	4	
46. (+) QL	Плід: шийка VS (d)	відсутня	1	
		наявна	9	
47. QN	Лише для сортів з шийкою. Плід: шийка за довжиною MS (d)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
48. QN	Лише для сортів з шийкою. Шийка: за товщиною MS (d)	тонка	3	
		середня	5	
		товста	7	

1	2	3	4	5
49. (+) QL	Лише для сортів без плодової шийки. Плід: ямка біля плодоніжки VS (d)	відсутня	1	
		наявна	9	
50. QN	Лише для сортів без шийки. Плід: ямка біля плодоніжки за глибиною MS (d)	мілка	3	
		середня	5	
		глибока	7	
51. (+) QL	Плід: звуження біля плодоніжки VS (d)	відсутнє	1	
		наявне	9	
52. QN	Плід: ступінь звуження MS (d)	слабкий	3	
		середній	5	
		сильний	7	
53. QN	Плід: кількість радіальних жолобків біля плодоніжки MS (d)	відсутні або мала	1	
		середня	2	
		велика	3	
54.	Плід: радіальні	короткі	3	

1	2	3	4	5
QN	жолобки біля плодоніжки за довжиною MS (d)	середні	5	
		довгі	7	
55. QN	Лише для сортів з шийкою. Плід: звуження у місці прикріплення плодоніжки VS (d)	відсутнє або мілке	1	
середнє		2		
глибоке		3		
56. (+) QL	Плід: комірець VS (d)	відсутній	1	
		наявний	9	
57. QL	Плід: відокремлюючий шар між квітковим диском і плодом VS (d)	відсутній або слабко розвинений	1	
		помірний	2	
		дуже розвинений	3	
58. (+) QN	Плід: основна форма дистальної частини (не включаючи сосок, опуклість «пупка» і ямку на	плоска	1	
		злегка округла	2	

1	2	3	4	5
	дистальному кінці) VS (d)	сильно округла	3	
59. (+) QL	Плід: ямка на дистальному кінці VS (d)	відсутня	1	
		наявна	9	
60. QN	Плід: ямка на дистальному кінці за глибиною MS (d)	мілка	3	
		середня	5	
		глибока	7	
61. (* (+) QL	Плід: сосочок VS (d)	відсутній	1	
		наявний	9	
62. QL	Плід: виступ сосочка VS (d)	слабкий	3	
		середній	5	
		сильний	7	
63. QL	Плід: ареола VS (d)	відсутня	1	
		неповна	2	
		повна	3	
64. (+) QL	Плід: тип ареоли VS (d)	гладенький	1	
		виїмчастий	2	
		ребристий	3	
65.	Плід: діаметр	малий	3	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	ареоли MS (d)	середній	5	
		великий	7	
66. QN	Плід: діаметр маточкового рубчика MS, (d)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
67. QN	Плід: виступ маточки MS (d)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
68. QL	Плід: збереження маточки VS (d)	відсутнє	1	
		часткове	2	
		повне	3	
69. QN	Плід: опуклість пупка VS (d)	відсутня або слабка	1	
		середня	2	
		сильна	3	
70. QL	Плід: радіальні жолобки дистального кінця VS, (d)	відсутні	1	
		наявні	9	
71. PQ	Поверхня плоду: домінуюче забарвлення	зелене	1	
		жовто-зелене	2	
		зелене і жовте	3	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VS	світло-жовте	4	
	(d)	жовте	5	
	(e)	жовто-оранжеве	6	
		оранжеве	7	
		темно-оранжеве	8	
		зелене і оранжеве	9	
		жовте і оранжеве	10	
		оранжево-червоне	11	
		жовте і червоне	12	
		оранжеве і червоне	13	
72.	Поверхня плоду:	відсутнє	1	
(*)	опушення	наявне	9	<i>Poncirus trifoliata</i>
QL	VS			(PON)
	(d), (e)			
73.	Поверхня плоду:	слабка	3	
(*)	інтенсивність	помірна	5	
QN	опушення	сильна	7	
	VS			
	(d), (e)			
74.	Поверхня плоду:	гладенька	3	
QN	характер	помірно шерехата	5	
	VS	шерехата	7	
	(d), (e)			
75.	Поверхня плоду:	більш-менш		
QN	розмір олійних	однакового	1	
	залозок	розміру		

1	2	3	4	5
	VS (d), (e)	більші вроздріб з меншими	2	
76. QN	Поверхня плоду: розмір найбільших олійних залозок MS, (d), (e)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
77. QN	Поверхня плоду: помітність найбільших олійних залозок VS (d), (e)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
78. PQ	Поверхня плоду: ямкуватість і горбкуватість відсутні олійних залозок VS (d) (e)	ямкуватість і горбкуватість відсутні	1	
		ямкуватість відсутня, горбкуватість наявна	2	
		ямкуватість наявна, горбкуватість відсутня	3	
		ямкуватість і горбкуватість наявні	4	

1	2	3	4	5
79. QN	Лише для сортів з ямкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: щільність розміщення ямок VS (d), (e)	нешільна	3	
		середня	5	
		щільна	7	
80. QN	Лише для сортів з ямкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: ямки на олійних залозках за глибиною MS (d), (e)	мілкі	3	
		середні	5	
		глибокі	7	
81. QN	Лише для сортів з горбкуватістю олійних залозок. Поверхня плоду: щільність горбочків VS (d), (e)	нешільна	3	
		середня	5	
		щільна	7	
82. QN	Лише для сортів з горбкуватістю олійних залозок.	слабкий	3	
		середній	5	
		сильний	7	

1	2	3	4	5
	Поверхня плоду: ступінь горбкуватості VS (d), (e)			
83. QL	Плодова шкірка: за товщиною MS (d), (e)	тонка	3	
		середня	5	
		товста	7	
84. QN	Плодова шкірка: зростання із м'якоттю VS (d), (e)	слабке	3	
		середнє	5	
		сильне	7	
85. QN	Плодова шкірка: міцність VS (d), (e)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
86. QN	Плодова шкірка: помітність олійних залозок на внутрішній поверхні VS (d), (e)	відсутні або слабко помітні	1	
		середньо помітні	2	
		сильно помітні	3	
87. PQ	Плід: забарвлення альbedo VS	зеленувате	1	
		біле	2	
		світло-жовте	3	

1	2	3	4	5
	(d)	світло-оранжеве	4	
		рожеве	5	
		червонувате	6	
88.	Плід: альbedo за	нещільне	3	
QN	щільністю	середнє	5	
	VS	щільне	7	
	(d)			
89.	Плід: кількість	відсутні або дуже		
QN	альbedo, що	мала	1	
	зрослося із	мала	3	
	м'якоттю (не	середня	5	
	включаючи	велика	7	
	волокна)	дуже велика	9	
	VS			
	(d)			
90.	Плід: волокна	відсутні	1	
QL	альbedo	наявні	9	
	VS			
	(d)			
91.	Плід: кількість	мала	3	
QN	волокон альbedo	середня	5	
	MS	велика	7	
	(d)			
92.	Плід: основне	білувате	1	
PQ	забарвлення м'якоті	світло-зелене	2	
	VS	світло-жовте	3	
	(d)	жовте	4	

1	2	3	4	5
	(f)	світло-оранжеве	5	
		оранжеве	6	
		темно-оранжеве	7	
		червоне	8	
		пурпурове	9	
		жовте і червоне	10	
93. QL	Плід: гіркота м'якоті (d), (f)	відсутня	1	
		наявна	9	
94. QN	Плід: щільність серцевини VS (d) (f)	відсутня або дуже нещільна	1	
		нещільна	3	
		помірна	5	
		щільна	7	
		дуже щільна	9	
95. QN	Плід: рудиментарність сегментів VS (d), (f)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
96. QN	Плід: кількість добре розвинених сегментів MS (d), (f)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
97. QN	Плід: міцність стінок сегментів	слабка	3	
		середня	5	

1	2	3	4	5
	MS (d), (f)	сильна	7	
98. PQ	Плід: наявність пупка (вигляд з середини)	відсутній або дуже рідко присутній	1	
	VS (d)	частково присутній	2	
		завжди присутній	3	
99. QN	Плід: соковитість VS (d)	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
100. (+) QN	Плід: кількість насінин (контрольоване самозапилення)	відсутні або дуже мала	1	
	MS (d)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	
101. (+) QN	Плід: кількість насінин (вільне запилення)	відсутнє або дуже мала	1	
	MS (d)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	
102. (* QL	Насінина: поліембріонія VS (g)	відсутня	1	
		наявна	9	

1	2	3	4	5
103. QN	Насінина: за довжиною MS (g)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
104 QN	Насінина: за шириною MS (g)	вужька	3	
		середня	5	
		широка	7	
105. QL	Насінина: поверхня VS (g)	гладенька	1	
		зморшкувата	2	
106. PQ	Насінина: зовнішнє забарвлення VS (g)	зеленувате	1	
		білувате	2	
		жовтувате	3	
		рожевувате	4	
		коричнювате	5	
107. PQ	Насінина: внутрішнє забарвлення насінневої шкірки VS (g)	біле	1	
		світло-жовте	2	
		світло-коричневе	3	
		коричневе	4	
		темно-коричневе	5	
		червоне	6	
		пурпурове	7	
108. PQ	Лише для поліембріональних сортів: Насінина: забарвлення	біле	1	
		кремове	2	
		світло-зелене	3	
		темно-зелене	4	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	сім'ядолей VS (g)			
109. (*) QN	Рослина: кількість цвітінь MG	одне більше одного	1 2	
110. QN	Час споживчої стиглості плодів MG	ранній середній пізній	3 5 7	
111. (+) QL	Рослина: самонесумісність VS	відсутня наявна	1 9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів понцирусу трилистого

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Зміст ознаки подано в Таблиці ознак у другій колонці, які слід обстежити і оцінити, як вказано нижче:

(a) Молодий листок: обстеження молодого листка проводять під час активної весняної вегетації.

(b) Листок: обстеження листка проводять на повністю розвинених листках у середній третині наймолодших весняних пагонів, де на ділянці галушення не спостерігаються ознаки активного росту.

(c) Квітка: якщо не зазначено інше, обстеження квіткової бруньки і квітки проводять на верхівковій квітковій бруньці і квітці під час повного цвітіння сорту.

Обстеження відкритої квітки проводять у перший день розкриття.

(d) Плід: обстежують плоди в період споживчої стиглості. Плід має

оглядатись щотижня до досягнення фази повного досягання. Усі плоди для обстеження беруть із периферійної частини дерева. Плоди неправильної форми, яка є наслідком росту в суплідді, не враховують.

(e) Поверхня плоду і плодова шкірка: обстеження поверхні плоду та його шкірки проводяться в середній частині, між основою та верхівкою.

Визначення маслянистості плоду проводять протягом трьох-семи днів після збирання.

(f) Плодова м'якоть: Обстежують м'якоть плоду на поперечному перерізі через його середину.

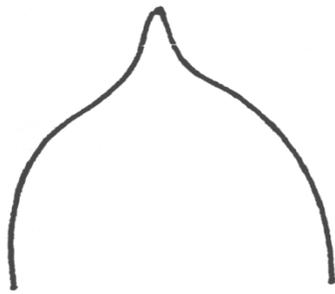
(g) Насіння: Обстежують свіжозібране насіння.

8.2 Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Дерево: габітус

Обстеження проводять одразу після збирання врожаю.

До 23 Листкова пластинка: форма верхівки

1

Загострена

2

гостра

3

тупа

4

округла

До 24 Листкова пластинка: ямка на верхівці

1

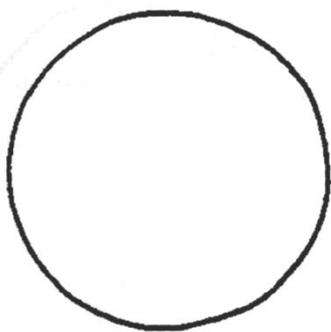
Відсутня

9

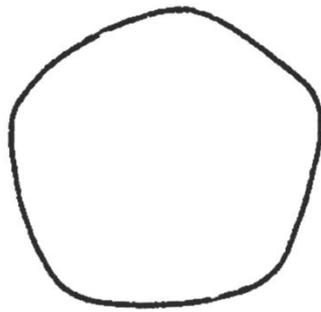
наявна

До 44 Плід: форма у поперечному перерізі

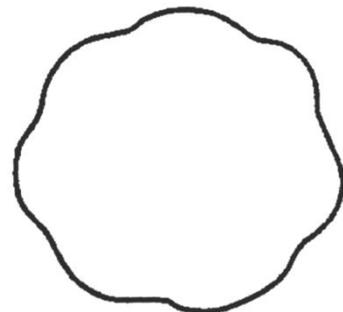
1

Округла

2

злегка кутаста

3

горбкувата

До 45 Плід: основна форма в центральній частині (за виключенням шийки, комірця та ямки біля плодоніжки)

1

Плоска

2

злегка округла

3

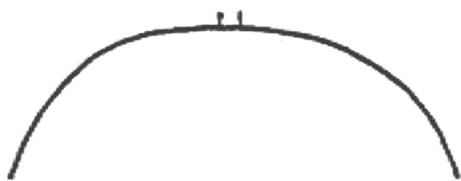
округла

4

конусоподібна

До 46 Плід: шийка

1

Відсутня

9

наявна

До 49 Лише для сортів без шийки. Плід: ямка біля плодоніжки

1

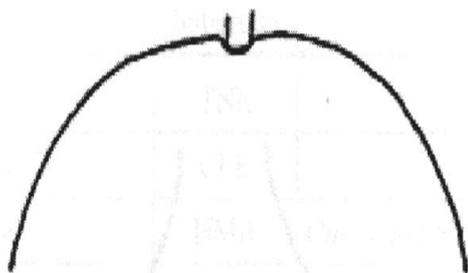
Відсутня

9

наявна

До 51 Плід: звуження біля плодоніжки

1

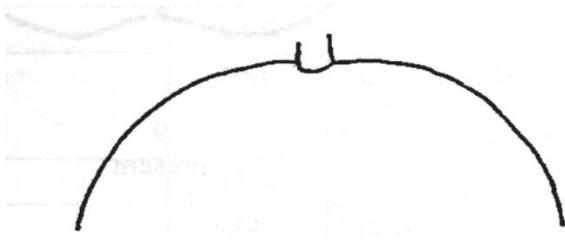
Відсутнє

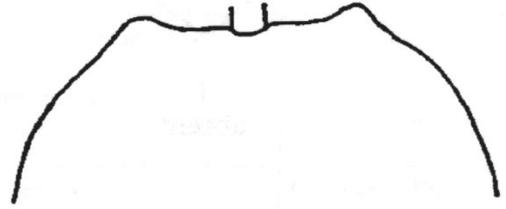
9

наявне

До 56 Плід: комірць

1 Відсутній

9 наявний

До 58 Плід: основна форма дистальної частини (не включаючи сосок, опуклість „пупка” і ямку на дистальному кінці)

1

Плоска

2

злегка округла

3

округла

До 59 Плід: ямка на дистальному кінці

1 Відсутня

9 наявна

До 61 Плід: сосочок

1

Відсутній

9

наявний

До 64 Плід: тип ареоли

1

Гладенький

2

виїмчастий

3

ребристий

До 100 Плід: кількість насінин (контрольоване самозапилення)

Контрольоване самозапилення необхідне для відповідної продуктивності насіння.

До 101 Плід: кількість насінин (вільне запилення)

Відкрите запилення означає природне запилення між деревами одного сорту.

До 111 Рослина: самонесумісність

Сорт є самонесумісним, коли фертильний пилок власної квітки або інших квіток того ж сорту не здатен запліднити зав'язь.

Список прикладів сортів понцирусу трилистого

Назва сорту	Підгрупа
CPB 4475	CML
Carrizo	CTG
Cunningham	CTG
Forner Alcaide 13	CTI
Poncirus trifoliata	PON
Troyer	CTG

Група 5 – альтернативні назви і відповідні підгрупи

Латинська назва	Підгрупа	
<i>Citrus clementina</i> Hort. Ex Tan. × <i>Poncirus trifoliata</i> (L.) Raf.	HPO	Citrentin
<i>Citrus limon</i> (L.) Burm. × <i>Poncirus trifoliata</i> (L.) Raf.	CTL	Citremon
<i>Citrus paradise</i> Macf. × <i>Poncirus trifoliata</i> (L.) Raf.	CML	Citrumelo
<i>Citrus reticulate</i> Blanco × <i>Poncirus trifoliata</i> (L.) Raf.	CTI	Citrandarin
<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osb. × <i>Poncirus trifoliata</i> (L.) Raf.	CSG	Citrange
<i>Fortunella</i> sp. × <i>Poncirus trifoliata</i> (L.) Raf.	HPO	Citrumquat
<i>Poncirus polyandra</i> S. Q. Ding et al.	PON	
<i>Poncirus trifoliata</i> (L.) Raf.	PON	Golden Apple, Trifoliata Orange

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Trifoliata orange (*Citrus* L. – Group 5) (TG /83/4, UPOV) // Geneva. 2003-04-09. – 40 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg083.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Poncirus trifoliata (L.) Raf."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Понцирус трилистий"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
	Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (7)	Листок: раннє опадання	відсутнє	CPB 4475 (CML)	1 ☐
		частково наявне	Troyer (CTG)	2 ☐
		наявне	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)	3 ☐
5.2 (8)	Листок: кількість листочків	один		1 ☐
		змінюється	Troyer (CTG)	2 ☐
		три	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)	3 ☐
5.3 (72)	Поверхня плоду: опушення	відсутнє		1 ☐
		наявне	<i>Poncirus trifoliata</i> (PON)	9 ☐
5.4 (100)	Плід: кількість насінин (контрольоване самоzapилення)	відсутні або дуже мала		1 ☐
		мала		3 ☐
		середня		5 ☐
		велика		7 ☐
		дуже велика		9 ☐
5.5 (102)	Насінина: поліембріонія	відсутня		1 ☐
		наявна		9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом. Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту- кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p>	
<p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>_____</p>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>_____</p>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p>	
<p>_____</p>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <p>_____</p>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p>	
<p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>_____</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p>	
<p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>_____</p>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p>	
<p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.</p>	

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів порічок (*Ribes rubrum* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Ribes rubrum* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – укорінені рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 укорінених рослин.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Використано документ UPOV TG /52/6, 2011.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $1,0 \times 1,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин,

на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або

частин 5 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плодове гроно: за довжиною не включаючи плодоніжку (ознака 22);
- Ягода: розмір (ознака 25);
- Ягода: забарвлення (ознака 27);
- Час початку досягання плодів (ознака 30).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(e) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів порічок

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+) QN	Рослина: сила росту VG (a)	слабка	3	Pink Dutch
		середня	5	Maarse's Prominent, Mulka, Rovada
		сильна	7	Jonkheer van Tets, Rote Vierländer, Ruby Castle
2. (* QN	Рослина: щільність розміщення пагонів VG (a)	нещільна	3	Heros, Krenever, Losan
		середня	5	Random, Rote Vierländer, Rovada
		щільна	7	Mulka, Red Dutch, Rote Versailles, Tattran
3. (* (+) QN	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	Bad Gasteiner, Bar le Duc
		напівпрямий	2	Random
		розлогий	3	Heros, Jonkheer van Tets, Losan
4. (* QN	Рослина: кількість головних пагонів VG (a)	мала	3	Heros, Krenever, Rolan
		середня	5	Red Dutch, Rote Vierländer
		велика	7	Detvan, Mulka
5. (*	Брунька: положення	притиснуте або злегка відхилене	1	Jonkheer van Tets, Natalia, Witan

1	2	3	4	5
(+) QN	відносно пагона VG (b)	відхилене	2	Heinemanns Rote Spätlese
		сильно відхилене	3	Traubenwunder, Tydeman's Seedling
6. (* QN	Брунька: за довжиною VG (b)	коротка	3	Kimere, London Market, Rovada
		середня	5	
		довга	7	Augustus
7. (* (+) QN	Брунька: форма верхівки VG (b)	вузькозагострена	1	
		широкозагострена	2	
		заокруглена	3	
8. QN	Брунька: антоціанове забарвлення VG (b)	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	
		середнє	5	
		сильне	7	
9. (* (+) QN	Брунька: наліт VG (b)	слабкий	1	Cascade, Frauendorfi
		середній	3	Jonkheer van Tets, Palants Sämling, Red Dutch
		сильний	5	Augustus, Detvan, Houghton Castle, Rovada
10. (* (+)	Молодий пагін: антоціанове забарвлення	відсутнє або дуже слабке	1	Maarse's Prominent
		слабке	2	Augustus, Houghton

1	2	3	4	5
QN	VG			Castle, Roodneus
		середнє	3	Präkanda
		сильне	4	Hochrote Frühe
		дуже сильне	5	
11. (* QN	Молодий листок: інтенсивність зеленого забарвлення VG	слабка	3	Maarse's Prominent, Roodneus
		середня	5	Cascade
		сильна	7	Red Lake
12. (* QN	Листкова пластинка: за довжиною VG / MS (c)	коротка	3	Red Lake
		середня	5	
		довга	7	Rosetta, Traubenwunder
13. (* QN	Листкова пластинка: за шириною VG / MS (c)	вузький	3	Rosetta
		середній	5	
		широкий	7	Frauendorfi
14. (* (+ QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина VG / MS (c)	мале	3	Cascade, Witte van Huisman
		середнє	5	Augustus, Detvan
		велике	7	Trent
15. (*	Листок: інтенсивність	слабка	1	Imperial Blanche
		середня	3	Jonkheer van Tets,

1	2	3	4	5
QN	зеленого забарвлення верхнього боку VG (c)			Laxton's No.1
		сильна	5	Augustus, Red Dutch
16. (* (+ QN	Черешок: за товщиною VG (c)	тонкий	1	Hosszufurtu, Kordes Rotes Wunder
середній		3	Witte Hollander	
товстий		5	Detvan, Imperial Blanche	
17. (* (+ QN	Суцвіття: кількість квіток VG (d)	мала	3	Primus, Traubenwunder, Victoria
середня		5	Heros, Jonkheer van Tets	
велика		7	Detvan, Heinemanns Rote Spätlese, Rovada	
18. (* QN	Суцвіття: антоціанове забарвлення осі VG (d)	відсутнє або дуже слабке	1	Devínska Vel'koplodná, Heros
слабке		3	Frauendorfi, Laxton's No.1	
помірне		5	Rondom	
сильне		7	Argos Piros, Heinemanns Rote	
дуже сильне		9		
19.	Квітка: розмір	малий	3	Maarses Prominent

1	2	3	4	5
(*) QN	VG (d)	середній	5	Cascade, Rotet, Rovada
		великий	7	Loppersummer, Red Lake
20. (*) (+) QN	Квітка: вигин чашечки VG (d)	дуже слабкий	1	Devínska Vel'koplodná, Heros
		слабкий	2	Houghton Castle, Jonkheer van Tets
		середній	3	Frauendorfi, Mulka, Rote Vierländer
		сильний	4	Red Dutch
		дуже сильний	5	
21. (*) QN	Квітка: антоціанове забарвлення чашечки VG (d)	відсутнє або дуже слабке	1	Chenonceau, Devínska Vel'koplodná, Heros
		слабке	3	Jonkheer van Tets, Minnesota 69, Rote Vierländer
		помірне	5	Detvan, Mulka, Roodneus
		сильне	7	Bad Gasteiner, Red Dutch
		дуже сильне	9	
22. (*) (+) QN	Плодове гроно: за довжиною не включаючи плодоніжку VG / MS (e)	дуже коротке	1	
		коротке	3	Imperial Blanche
		середнє	5	Rondon
		довге	7	Blanka, Jonkheer van Tets
		дуже довге	9	Detvan

1	2	3	4	5
23. (* QN	Плодове гроно: плодоніжка за довжиною VG / MS (e)	коротка	3	
		середня	5	Versailles Blanche
		довга	7	Augustus, Redpoll, Roodneus
24. (* QN	Плодове гроно: щільність розміщення ягід VG (e)	нещільна	3	Devínska Vel'koplodná
		середня	5	Rogwood, Traubenwunder Kimere, Kordes Rotes
		щільна	7	Wunder, Rosetta
25. (* QN	Ягода: розмір VG (e)	дуже малий	1	Devínska Vel'koplodná, Mulka
		малий	3	Houghton Castle, Laxton's Perfection
		середній	5	Augustus, Laxton's No.1, Rote Vierländer
		великий	7	Heros, Jonkheer van Tets
		дуже великий	9	Cascade
26. (* (+) PQ	Ягода: форма VG (e)	сплюснута	1	Laxton's No.1, Zitavia
		округла	2	Mulka
		грушоподібна	3	Rote Vierländer, Witte Hollander
27. (* PQ	Ягода: забарвлення VG (e)	біле	1	Bar le Duc, Blanka, Versailles Blanche, Witte Hollander,

1	2	3	4	5
				Witte Parel, Zitavia
		рожеве	2	Hossfurtu, Rosa Hollander, Rosa Sport
		світло-червоне	3	Präkanda
		червоне	4	Jonkheer van Tets, Rondon, Rotet, Victoria
		темно-червоне	5	Jobes 88, Laxton's Perfection, Mulka, Roodneus, Stanza
28.	Час розпускання бруньок	ранній	3	Detvan, Rondon
(*)		середній	5	Rote Vierländer
(+)	MG	пізній	7	Frauendorfi, Kaukasische, Laxton's Perfection
QN				
29.	Час початку цвітіння	дуже ранній	1	Hosszufurtu, Turnier
(*)		ранній	3	Heros, Jonkheer van Tets
(+)	MG	середній	5	Losan, Rote Vierländer
QN		пізній	7	Red Dutch, Rondon, Victoria
		дуже пізній	9	Mulka
30.	Час початку досягання плодів	дуже ранній	1	Jonkheer Van Tets
(*)		ранній	3	Heros, Red Lake
(+)		середній	5	Detvan, Mulka
QN		пізній	7	Blanka, Krenever,

1	2	3	4	5
				Red Dutch
		дуже пізній	9	Heinemanns Rote Spätlese, Tatra

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів порічок

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

- (a) Обстеження проводять на необрізаних кущах під час періоду спокою.
- (b) Обстеження проводять, коли бруньки починають набрякати.
- (c) Обстежують повністю розвинуті листки за стиглості плодів на верхній третині типового однорічного пагона.
- (d) Обстеження проводять під час повного цвітіння.
- (e) Обстеження проводять під час початку досягання плодів (див. До 30).

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: сила росту

Силу росту рослини визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 3 Рослина: габітус

1

Прямий

2

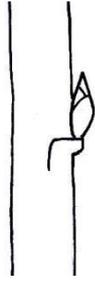
напівпрямий

3

розлогий

До 5 Брунька: положення відносно пагона

1

Притиснуте або злегка

2

відхилене

3

сильно відхилене

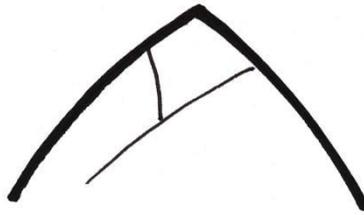
відхилене

До 7 Брунька: форма верхівки

1

Вузькозагострена

2

широкозагострена

3

заокруглена

До 9 Брунька: наліт

Наліт – це восковий шар на шкірці, який можна видалити шляхом тертя.

До 10 Молодий пагін: антоціанове забарвлення

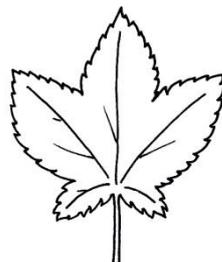
Антоціанове забарвлення на листку і пагоні обстежують під час активного росту.

До 14 Листкова пластинка: відношення довжина / ширина

3

Мале

5

середнє

7

велике

До 16 Черешок: за товщиною

Товщина обстежується в середній частині черешка.

До 17 Суцвіття: кількість квіток

Обстежують як загальну кількість квіток, не залежно від того, відкриті вони чи ні.

До 20 Квітка: вигин чашечки

1

Дуже слабкий

2

слабкий

3

середній

4

сильний

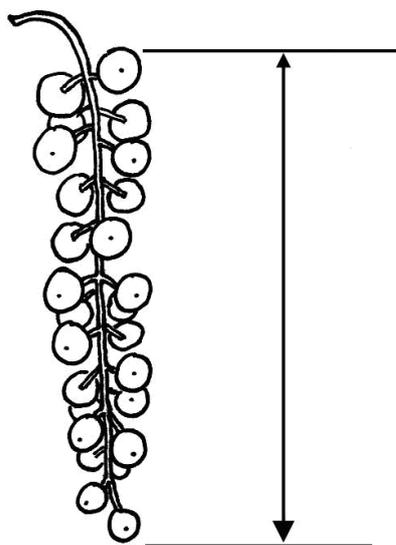

5

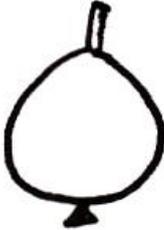
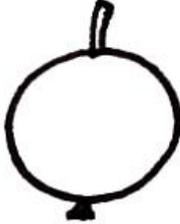
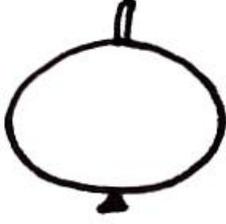
дуже

сильний

До 22 Плодове гроно: за довжиною не включаючи плодоніжку

До 26 Ягода: форма

		← ширша частина →	
		(нижче середини)	(посередині)
широка (сплюснута) ↓ відношення довжина / ширина → вузька (видовжена)			
	 <p>3 грушоподібна</p>	 <p>2 округла</p>	
		 <p>1 сплюснута</p>	

До 28 Час розпускання бруньок

Визначається, коли 10% бруньок розпустилось.

До 29 Час початку цвітіння

Визначається, коли 10% квіток розкрились.

До 30 Час початку достигання плодів

Визначається, коли плоди починають легко зніматись з рослини.

3) Синоніми до сортів-еталонів

Сорти-еталони	Синоніми
Imperial Blanche	Imperial White, Weiße Kaiserliche
Red Dutch	Roder Hollande, Rote Holländische
Rote Vierländer	Earliest of Fourlands, Erstling aus Vierlanden
Stanza	St. Anna-Beere
Versailles Blanche	Weiße Versailler
Witte Hollander	Weiße Holländische, White Dutch
Witte Parel	White Pearl

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Red currant, White currant (*Ribes rubrum* L.) (TG /52/6, UPOV) // Geneva. 2011-10-20. – 31 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg052.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>
<p>1. Предмет Технічної анкети   1. Subject of the Technical Questionnaire</p> <p>1.1. Ботанічний таксон (вид)   (латинською мовою)   1.1 Botanical name species   (in Latin Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin-left: 100px;"> <i>Ribes rubrum</i> L.; <i>Ribes sylvestre</i> (Lam.) Mert. et W.Koch; <i>Ribes vulgare</i> Lam.; <i>Ribes sativum</i> (Rchb.) Syme   </div> <p>1.2. Ботанічний таксон (вид)   (українською мовою)   1.2 Botanical name species   (in Ukrainian Language)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin-left: 100px;">   Порічки червоні і білі   </div>
<p>2. Заявник(и)   2. Applicant(s)</p> <p>Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування   Name (denomination)</p> <div style="border: 1px solid black; width: 600px; height: 25px; margin-left: 100px;"></div>
<p>Автор(и)   Autor(s)</p> <div style="border: 1px solid black; width: 600px; height: 25px; margin-left: 100px;"></div>
<p>3. Назва сорту   3. Variety denomination</p> <div style="border: 1px solid black; width: 600px; height: 25px; margin-left: 100px;"></div>
<p>4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту   4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety</p> <p>4.1. Схема селекції   4.1. Breeding scheme</p> <p>Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:</p>
<p>4.1.1. схрещування   crossing</p> <p>а) контрольоване схрещування.....☐   a) controlled cross   (точно вказати батьківські сорти)   (please state parent varieties)</p> <div style="border: 1px solid black; width: 400px; height: 25px; margin-left: 100px;"></div> <p>б) частково відоме схрещування.....☐   b) partially known cross   (вказати відомий батьківський сорт(и))   (please state known parent variety(ies))</p> <div style="border: 1px solid black; width: 400px; height: 25px; margin-left: 100px;"></div>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (22)	Плодове гроно: за довжиною не включаючи плодоніжку Fruit truss: length excluding stalk	дуже коротке very short		1 ☐
		від дуже короткого до короткого very short to short		2 ☐
		коротке short	Imperial Blanche	3 ☐
		від короткого до середнього short to medium		4 ☐
		середнє medium	Random	5 ☐
		від середнього до довгого medium to long		6 ☐
		довге long	Blanka, Jonkheer van Tets	7 ☐
		від довгого до дуже довгого long to very long		8 ☐
		дуже довге very long	Detvan	9 ☐
5.2 (25)	Ягода: розмір Berry: size	дуже малий very small	Devínska Vel'koplodná, Mulka	1 ☐
		від дуже малого до малого very small to small		2 ☐
		малий small	Houghthon Castle, Laxton's Perfection	3 ☐
		від малого до середнього small to medium		4 ☐
		середній medium	Augustus, Laxton's No.1, Rote Vierländer	5 ☐
		від середнього до великого medium to large		6 ☐
		великий large	Heros, Jonkheer van Tets	7 ☐
		від великого до дуже великого large to very large		8 ☐
		дуже великий very large	Cascade	9 ☐

5.3 (27)	Ягода: забарвлення Berry: color	біле white	Bar le Duc, Blanka, Versailles Blanche, Witte Hollander, Witte Parel, Zitavia	1 ☐
		рожеве pink	Hossfurtu, Rosa Hollander, Rosa Sport	2 ☐
		світло-червоне light red	Präkanda	3 ☐
		червоне medium red	Jonkheer van Tets, Rondom, Rotet, Victoria	4 ☐
		темно-червоне dark red	Jobes 88, Laxton's Perfection, Mulka, Roodneus, Stanza	5 ☐
5.4 (30)	Час початку досягання плодів Time of beginning of fruit ripening	дуже ранній very early	Jonkheer van Tets	1 ☐
		від дуже раннього до раннього very early to early		2 ☐
		ранній early	Heros, Red Lake	3 ☐
		від раннього до середнього early to medium		4 ☐
		середній medium	Detvan, Mulka	5 ☐
		від середнього до пізнього medium to late		6 ☐
		пізній late	Blanka, Krenever, Red Dutch	7 ☐
		від пізнього до дуже пізнього late to very late		8 ☐
		дуже пізній very late	Heinemanns Rote Spätlese, Tatan	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи сортів сливи домашньої (*Prunus domestica* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх вегетативно розмножуваних плодоносних сортів виду *Prunus domestica* L. та його підвидів.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити п'ять однорічних саджанців, щеплених на підщепах Saint-Julien d'Orléans або Myrobalan B, або інших підщепах, вказаних компетентним органом.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик. Рослинний матеріал не повинен бути одержаним *in vitro*.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два вегетаційні цикли задовільного плодоношення, за необхідності – продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять дерев. Рекомендована схема розміщення дерев $6,0 \times 4,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше п'ять дерев. Усі спостереження на плодах необхідно виконати на 10 типових плодах (по 2 з кожного дерева).

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад,

висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти дерев нетипові не допускаються.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: розмір (ознака 43);
- Плід: форма (вигляд збоку) (ознака 44);
- Плід: основне забарвлення шкірки (після видалення нальоту) (ознака 50);
- Час початку цвітіння (ознака 61);
- Час початку досягання плодів (ознака 62).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довіклля це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів сливи домашньої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (+) QN	Дерево: сила росту	слабка	3	Ruth Gerstetter
	MG	середня	5	Felsina, Victoria
	12	сильна	7	Valor
2. QN	Дерево: щільність крони	нещільна	3	Čačanska najbolja, Reine Claude verte
	VG	помірна	5	Anna Späth, d'Ente
	12	щільна	7	Mirabelle de Nancy
3. PQ	Однорічний пагін: положення VS 12	пряме	1	Čačanska Julia, Empress, Reine Claude de Bavay
		напівпряме	3	d'Ente, Hanita
		горизонтальне	5	Graf Brühl, Gräfin Cosel, Reine Claude verte
		поникле	7	Primacotes
4. QN	Однорічний пагін: за товщиною MS 12	тонкий	3	Precoce de Tour, Victor Christian
		середній	5	Reine Claude verte
		товстий	7	Reine Claude de Bavay
5. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MS 12	короткі	3	Andrierez Plum, California Blue
		середні	5	Anna Späth, Reine Claude verte
		довгі	7	Angelina Burdett,

1	2	3	4	5
				Reine Claude de Bavay
6. QN	Однорічний пагін: опушення (верхня третина) VS 12	слабке	3	d'Ente, Felsina
		середнє	5	Reine Claude verte, Top
		сильне	7	The Czar
7. QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок VS 12	мала	3	Anna Späth, Hauszwetsche
		середня	5	d'Ente, Gräfin Cosel
		велика	7	Graf Brühl, Reine Claude de Bavay
8. QN	Однорічний пагін: розмір вегетативної бруньки VS 12	малий	3	Althanova, Elena
		середній	5	d'Ente, Empress
		великий	7	Golden Transparent
9. (+) PQ	Однорічний пагін: форма вегетативної бруньки VS 12	загострена	1	Anna Späth, Bountiful
		тупа	2	Reine Claude d'Oullins
		округла	3	Herman
10. (+) PQ	Однорічний пагін: положення вегетативної бруньки відносно	притиснуте	1	Anna Späth, Marjorie's Seedling
		злегка відхилене	2	Coe's Golden Drop, Hanita

1	2	3	4	5
	пагона VS 12	помітно відхилене	3	Herman, Victoria
11. (+) QN	Однорічний пагін: розмір підбрунькового виступу VS 12	малий	3	Belle de Louvein, Hanita
		середній	5	The Czar, Felsina
		великий	7	Elena, Reine Claude d'Oullins
12. (+) QL	Однорічний пагін: опора підбрунькового виступу VS 12	відсутня	1	Coe's Golden Drop Laxton's Cropper
		наявна	9	
13. PQ	Молодий пагін: антоціанове забарвлення верхівки (впродовж інтенсивного росту) VS 8	слабке	3	Herman, Reine Claude d'Oullins
		середнє	5	Anna Späth, Hanita, Hauszwetsche
		сильне	7	Cambridge Gage, Felsina
14. (+) QL	Листкова пластинка: положення по відношенню до пагона VS, 8	спрямоване догори	1	
		спрямоване назовні	2	Early Laxton
		спрямоване донизу	3	Victoria

1	2	3	4	5
15. QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 8	коротка	3	Ruth Gerstetter
		середня	5	Graf Brühl, Reine Claude verte
		довга	7	Anna Späth, d'Ente
16. QN	Листкова пластинка: за шириною MS 8	вузька	3	d'Ente, Hanita
		середня	5	Graf Brühl, Reine Claude verte
		широка	7	Nordens, Valor
17. (* QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS 8	мале	3	Nordens, Valor
		середнє	5	d'Ente, Hanita
		велике	7	Anna Späth, Felsina, Hauszwetsche
18. (* (+ QL	Листкова пластинка: форма VS 8	яйцеподібна	1	
		еліптична	2	d'Ente, Top
		оберненояйцеподіб на	3	Allgrove's Superb, Hanita
19. (+ QN	Листкова пластинка: кут верхівки (за виключенням кінчика) VS 8	гострий	1	Anna Späth, Damson Prune
		прямий	2	d'Ente, Gräfin Cosel
		тупий	3	Graf Brühl, Persshore
20. (* (+ QN	Листкова пластинка: форма основи VS 8	гостра	1	Katinka, Top, Verity
		тупа	2	Anna Späth, Hanita
		усічена	3	Marjorie's Seedling

1	2	3	4	5
21. QN	Листкова пластинка: зелене забарвлення верхнього боку VS 8	світле	3	Ersinger Frühzwetsche
		помірне	5	d'Ente, Katinka, Opal
		темне	7	Anna Späth, Elena
22. QN	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку VS 8	слабка	3	Early Rivers
		помірна	5	Shropshire Damson President
		сильна	7	
23. QL	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VS 8	відсутнє	1	Reine Claude verte
		наявне	9	Anna Späth
24. (+) QL	Листкова пластинка: форма краю VS 8	городчаста	1	Hanita, Reine Claude d'Oullins
		пилчаста	2	Anna Späth, Golden Bullace
25. QN	Черешок: за довжиною MS 8	короткий	3	Althanova
		середній	5	d'Ente, Felsina
		довгий	7	Victoria
26. QN	Черешок: опушення нижнього боку VS 8	слабке	3	Ruth Gerstetter, Hanita, Althanova
		середнє	5	d'Ente, Empress
		сильне	7	Herman, Professeur

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
				Collumbien
27. QN	Листок: відношення довжини листкової пластинки до довжини черешка MS 8	мале	3	Graf Brühl, Reine
				Claude verte
		середнє	5	d'Ente, Hanita
		велике	7	Hauszwetsche Typ Schüfer
28. QL	Листок: нектарники VS 8	відсутні	1	Anna Späth, Jefferson
		наявні	9	Grand Duke, Victoria
29. QL	Листок: розміщення нектарників VS 8	переважно на основі пластинки	1	Reine Claude de Bavay, Mirabelle de Metz
		однаково на основі пластинки і на черешку	2	d'Ente, Reine Claude verte
		переважно на черешку	3	Althanova
30. QN	Квітучий пагін: кількість квіток MS 4	мала	3	d'Ente
		середня	5	Felsina, Reine Claude de Bavay
		велика	7	Elena, Grand Prize
31. (* QN	Квітка: діаметр (повністю відкриті квітки)	малий	3	Early Laxton, Elena, Hanita
		середній	5	Herman, Ruth

1	2	3	4	5
	VS 4			Gerstetter, Victoria
		великий	7	Čačanska najbolja, Felsina, Reine Claude d'Oullins
32. QN	Квітконіжка: за довжиною MS 4	коротка	3	Reine Claude de Bavay, Ruth Gerstetter
		середня	5	Ersinger Frühzwetsche, Reine Claude verte
		довга	7	d'Ente, Felsina, Ortenauer
		дуже довга	9	Graf Brühl
33. QL	Квітконіжка: опушення VS 4	відсутнє	1	Čačanska najbolja, Elena
		наявне	9	Ersinger Frühzwetsche
34. (+) QL	Чашечка: положення чашолистків VS 4	притиснуті до пелюсток	1	Hanita, Marjorie's Seedling
		не торкаються ні пелюсток, ні квітколожа	2	Anna Späth, Reine Claude d'Oullins
		торкаються квітколожа	3	Čačanska rana, Washington
35. (*)	Чашолисток: форма VS	вузькоеліптична	1	Prugna d'Italia, Hauszwetsche

1	2	3	4	5
(+) QL	4	еліптична	2	Reine Claude d'Oullins
		яйцеподібна	3	Washington, Coe's Golden Drop
		широко-яйцеподібна	4	The Czar
		трикутна	5	Kirke's
36. (* (+) QL	Квітка: розташування пелюсток VS 4	вільне	1	Anna Späth, Prugna d'Italia
		дотичне	2	Coe's Golden Drop, Empress
		перекриваються	3	Ontario, Ruth Gerstetter
37. (* QN	Пелюстка: розмір VS 4	малий	3	Golden Bullace
		середній	5	Königin Victoria
		великий	7	Reine Claude d'Oullins
38. (* (+) QL	Пелюстка: форма VS 4	еліптична	1	Anna Späth, Opal
		широкоеліптична	2	Graf Brühl
		округла	3	Althanova, The Czar
		оберненояйцеподібна	4	Gräfin Cosel, Herman
39. QL	Пелюстка: хвилястість краю VS 9	відсутня	1	Red Magnum
		наявна	9	Anna Späth

1	2	3	4	5
40. QL	Приймочка маточки: розміщення відносно пиляків VS 4	нижче	1	Althanova, Ersinger Frühzwetsche
		на одному рівні	2	Graf Brühl, Hanita, Prugna d'Italia Herman, Reine
		вище	3	Claude verte
41. PQ	Пиляк: забарвлення (перед розтріскуванням) VS 4	жовтувате	1	d'Ente, Hanita, Victoria
		червонувато- оранжеве	2	Gräfin Cosel, Valor, Reine Claude verte
42. (* QL	Зав'язь: опушення VS 4	відсутнє	1	Hanita, Washington
		наявне	9	Anna Späth, Belle de Louvain
43. (* QN	Плід: розмір MS 9	дуже малий	1	Mirabelle de Nancy
		малий	3	Bonne de Bry, Hauszwetsche
		середній	5	Hanita, Stanley
		великий	7	Nordens, Reine Claude d'Oullins
		дуже великий	9	Giant
44. (* (+ QL	Плід: форма (вигляд збоку) VS 9	видовжена	1	Grand Prize
		еліптична	2	Empress, Victoria
		округла	3	Fortune, Mirabelle de Nancy
		сплющена	4	Althanova
		яйцеподібна	5	Hanita, Stanley,

1	2	3	4	5
				Valjevka
		обернено- яйцеподібна	6	Elena, President
45. (* QL	Плід: симетричність (вигляд збоку) VS 9	симетричний	1	Reine Claude verte
		несиметричний	2	Angelina Burdett, Anna Späth
46. (* QN	Плід: шов у напрямку до кінця плодоніжки за глибиною VS 9	мілький	3	Hanita, Reine Claude Tardive de Chambourcy
		середній	5	Reine Claude de Bavay
		глибокий	7	
47. QN	Плід: заглиблення верхівки VS 9	відсутнє або слабке	1	Jefferson, Reine Claude verte
		проміжне	2	Reine Claude d'Oullins
		сильне	3	Victoria
48. QL	Плід: опушення верхівки VS 9	відсутнє	1	Ersinger Frühzwetsche, Ortenauer
		наявне	9	Anna Späth
49. QN	Плід: заглиблення плодоніжки VS 9	мільке	3	Anna Späth, Hanita, Monsieur Jaune
		середнє	5	Graf Brühl, Reine Claude de Bavay

1	2	3	4	5
		глибоке	7	Bleue de Belgique, Gräfin Cosel
50. (*) PQ VS 9	Плід: основне забарвлення шкірочки (після видалення воскового нальоту)	зеленувато-біле	1	Reine Claude diaphane
		зелене	2	Reine Claude verte
		жовтувато-зелен	3	Reine Claude d'Oullins
		жовте	4	Drap d'Or d'Espéren
		оранжево-жовте	5	Emma Leppermann
		червоне	6	Victoria
		світло-фіолетове	7	Althanova, Opal
		пурпурово-фіолетове	8	d'Ente
		темно-фіолетове	9	Anna Späth, Royal Blue
		фіолетово-синє	10	Early Rivers, Valor
темно-синє	11	Čačanska lepotica, Čačanska najbolja		
51. (*) PQ VS 9	Плід: забарвлення м'якоті	білувате	1	
		зелене	2	Ersinger Frühzwetsche, Reine Claude verte
		жовтувато-зелене	3	Anna Späth, Reine Claude d'Oullins, Ruth Gerstetter
		жовте	4	Ariel, Graf Brühl, Monsieur Jaune
		оранжеве	5	Early Transparent,

1	2	3	4	5
				Gräfin Cosel, Hanita
		червоне	6	Bountiful
52. (*) QN	Плід: твердість м'якоті L 9	м'яка	3	Čačanska rodna, Empress, Gräfin Cosel
		середня	5	Elena, Monsieur Jaune
		тверда	7	Hauszwetsche, Nordens
53. QN	Плід: соковитість L 9	низька	3	Hauszwetsche, Top
		середня	5	Anna Späth
		висока	7	Čačanska najbolja, Jefferson
54. (*) QN	Плід: ступінь зростання кісточки з м'якоттю L 9	не зрощені	1	Hauszwetsche, Kirke's
		напівзрощені	2	Drap d'Or d'Espéren, Elena
		зрощені	3	Ersinger Frühzwetsche, Jefferson
55. (*) (+) QL	Кісточка: основна форма (вигляд збоку) VS 9	вужкоеліптична	1	Drap d'Or d'Espéren, Ortenauer
		еліптична	2	Graf Brühl, Washington
		округла	3	Early Transparent, Mirabelle de Nancy
56. (*) (+) QL	Кісточка: форма з черевного боку VS 9	вужкоеліптична	1	Hauszwetsche
		еліптична	2	Hanita, Washington Gräfin Cosel, Reine
		широкоеліптична	3	Claude verte

1	2	3	4	5
		клиноподібна	4	President
57. (+) QN	Кісточка: розвиток кіля VS 9	слабкий	3	d'Ente, Herman, Stanley
		середній	5	Anna Späth, Coes Golden Drop
		сильний	7	Althanova
58. (+) QL	Кісточка: структура бічної поверхні VS 9	зерниста	1	Chrudimer, Herman, The Czar
		карбована	2	Anna Späth, Elena, Valor
59. (+) QN	Кісточка: основа за шириною VS 9	вузька	3	Kirke's, Mirabelle de Nancy
		середня	5	Hanita, Marjorie's Seedling
		широка	7	Gräfin Cosel, Washington
60. (+) QL	Кісточка: форма верхівки VS 9	загострена	1	Čačanska rodna, Ortenauer, The Czar
		тупа	2	Anna Späth, Hanita
		округла	3	Althanova, Monsieur Jaune
61. (*) QN	Час початку цвітіння MG	дуже ранній	1	Graf Brühl, Lützelsachser Frühzwetsche
		ранній	3	Ruth Gerstetter, Utility
		середній	5	d'Ente, Hanita, Reine

1	2	3	4	5
				Claude verte
		пізній	7	Elena, Hauszwetsche
		дуже пізній	9	Hauszwetsche Typ Schüfer, Quetsche Blanche de Cétricourt
62.	Час початку	дуже ранній	1	Ruth Gerstetter
(*)	достигання плодів	ранній	3	Bonne de Bry, Ersinger Frühzwetsche
(+)	MG	середній	5	Graf Brühl, Reine Claude verte
QN		пізній	7	Čačanska rodna, d'Ente
		дуже пізній	9	Elena, President, Reine Claude de Bavay

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів сливи домашньої

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

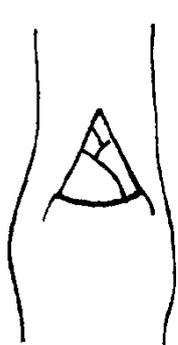
Коди	Назви фаз розвитку
1	2
1	Набрякання й розпускання вегетативних бруньок
2	Набрякання й розпускання генеративних бруньок
3	Початок цвітіння
4	Повне цвітіння
5	Кінець цвітіння
6	Початковий ріст пагонів

1	2
7	Початок плодоутворення
8	Максимальний ріст пагонів
9	Знімальна стиглість плодів
10	Затухаючий ріст пагонів
11	Обпадання листків
12	Період зимового спокою

До 1 Дерево: сила росту

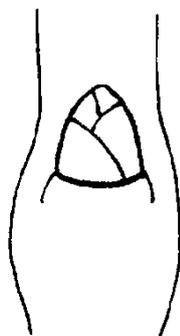
Силу росту дерева варто розглядати як загальний вегетативний приріст.

До 9 Однорічний пагін: форма вегетативної бруньки

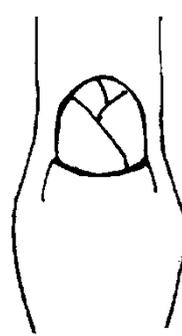
1

Загострена

2

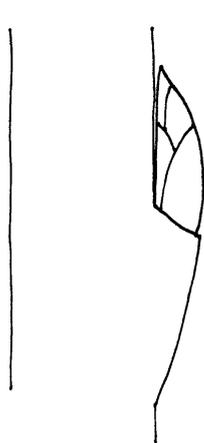
тупа

3

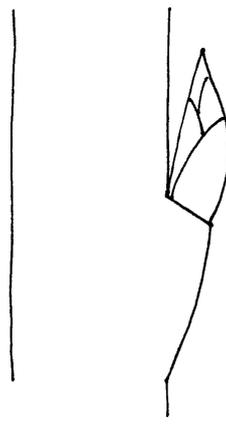
округла

До 10 Однорічний пагін: положення вегетативної бруньки відносно пагона

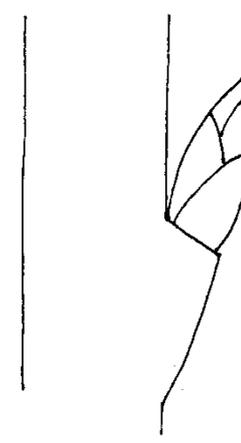
1

Притиснуте

2

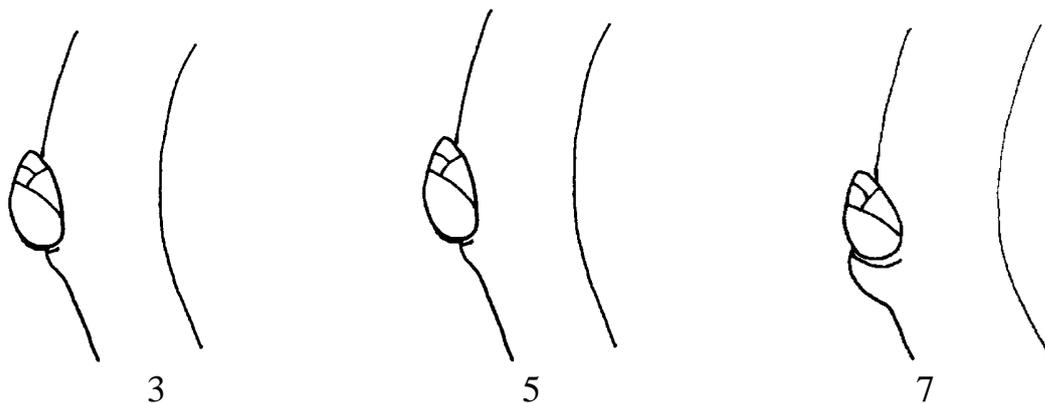
злегка відхилене

3

помітно відхилене

До 11 Однорічний пагін: розмір підбрунькового виступу

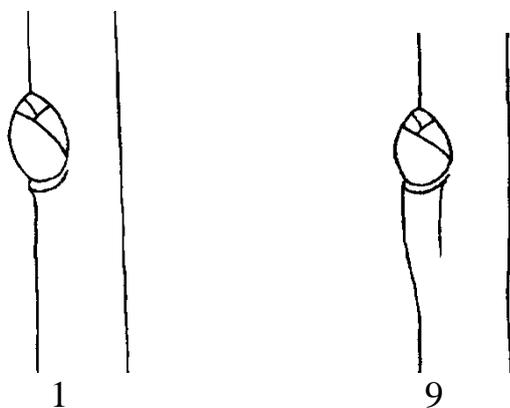

Малий

середній

великий

До 12 Однорічний пагін: опора підбрунькового виступу

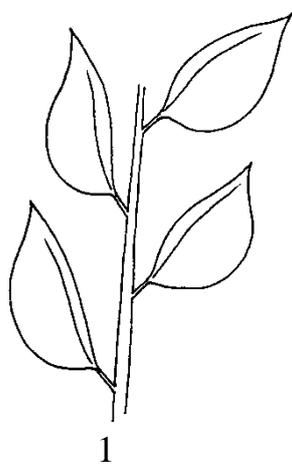

Відсутня

наявна

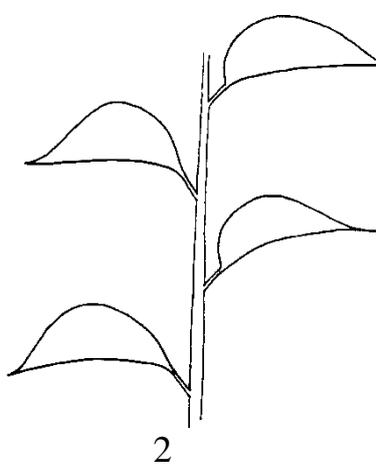
До 14 Листкова пластинка: положення по відношенню до пагона

Положення листової пластинки по відношенню до пагона варто обстежувати зранку.

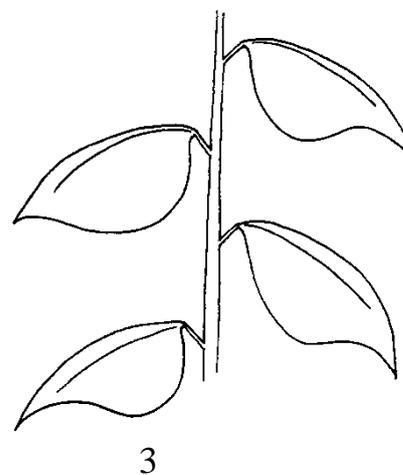
1

Спрямоване догори

2

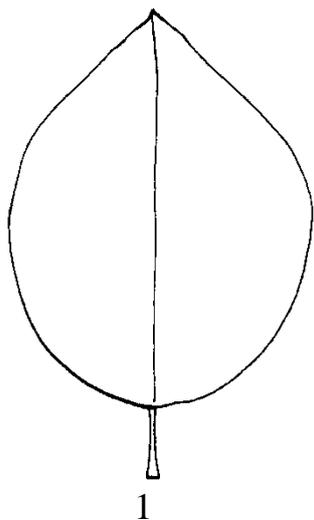
спрямоване назвні

3

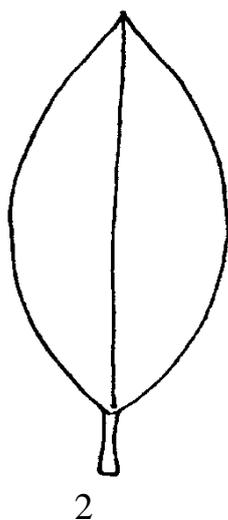
спрямоване донизу

До 18 Листкова пластинка: форма

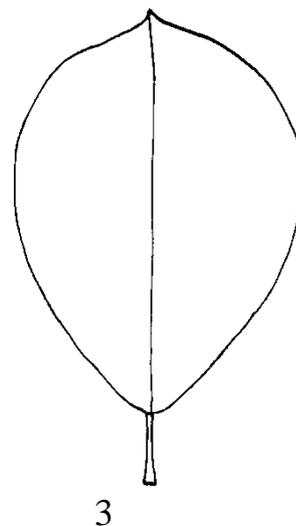
1

Яйцеподібна

2

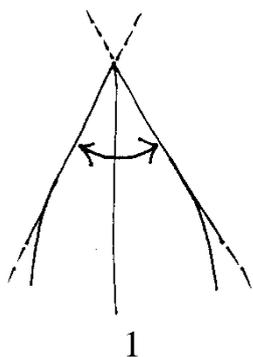
еліптична

3

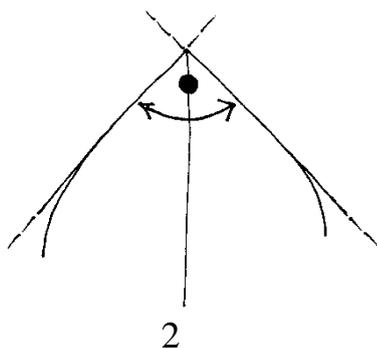
оберненояйцеподібна

До 19 Листкова пластинка: кут верхівки (за виключенням кінчика)

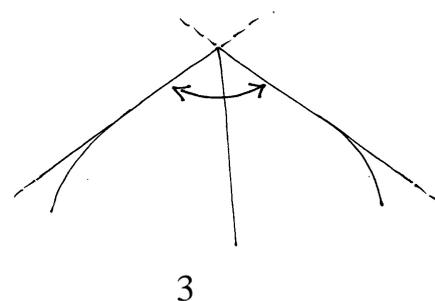
1

Гострий

2

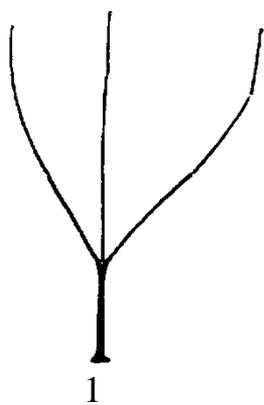
прямий

3

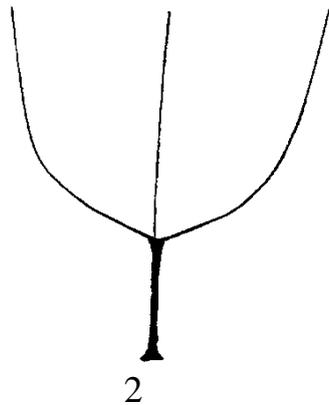
тупий

До 20 Листкова пластинка: форма основи

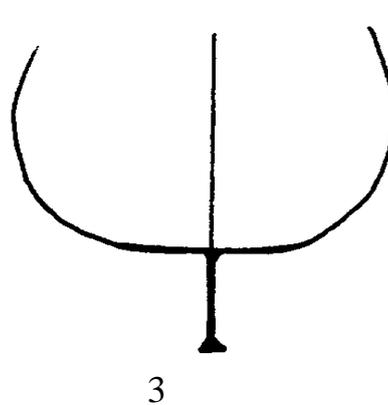
1

Гостра

2

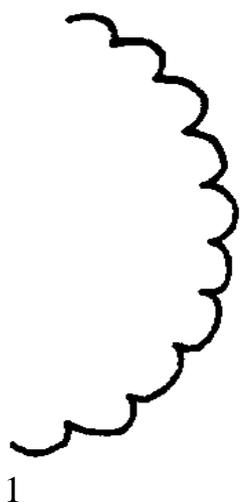
тупа

3

усічена

До 24 Листкова пластинка: форма краю

1

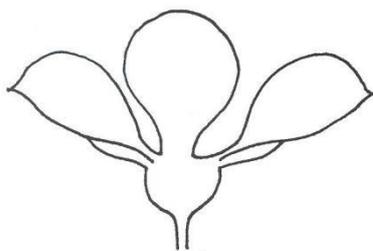
Городчаста

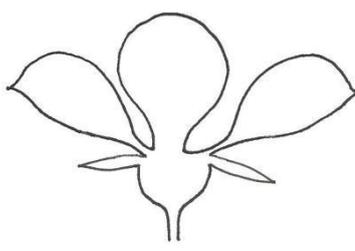
2

пилчаста

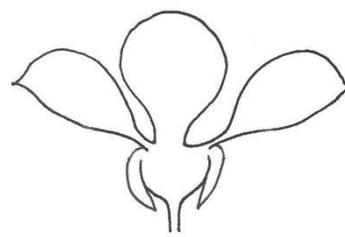
До 34 Чашечка: положення чашолистків

1

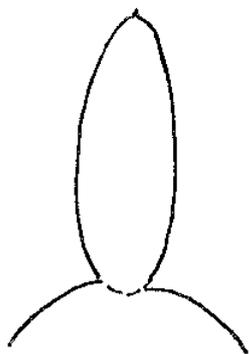
2

3

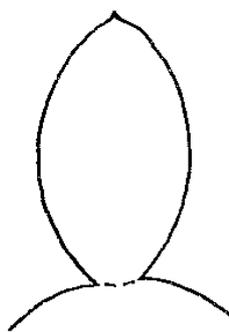
Притиснуті до пелюсток   не торкаються ні пелюсток, торкаються квітколожа
ні квітколожа

До 35 Чашолистик: форма

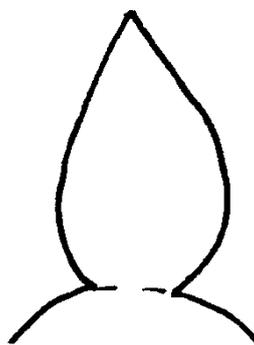
1

Вузькоеліптична

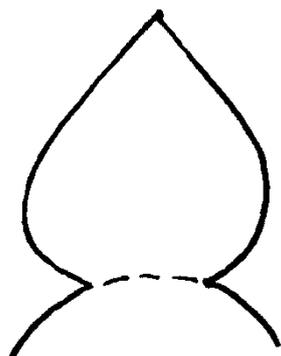
2

еліптична

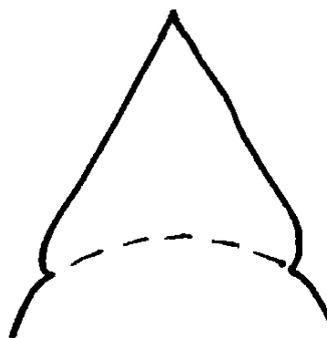
3

яйцеподібна

4

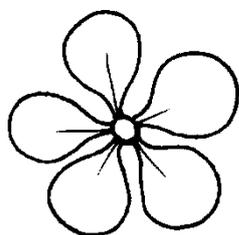
широкояйцеподібна

5

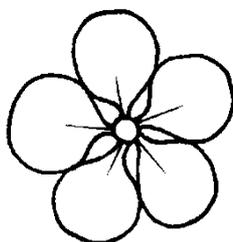
трикутна

До 36 Квітка: розташування пелюсток

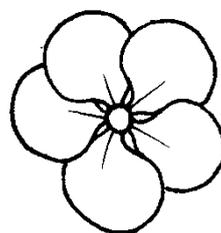
1

Вільне

2

дотичне

3

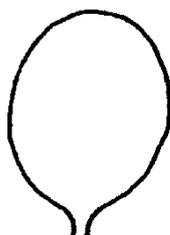
перекриваються

До 38 Пелюстка: форма

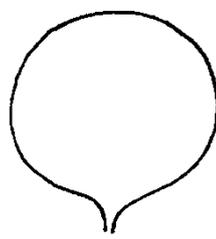
1

Еліптична

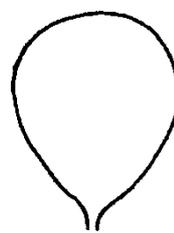
2

широкоеліптична

3

округла

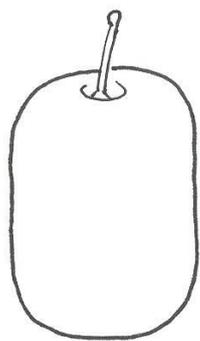

4

оберненояйцеподібна

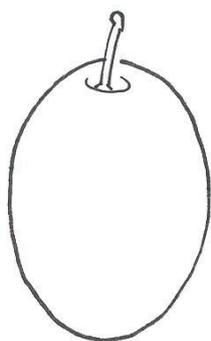
До 44 Плід: форма (вигляд збоку)

Наступні форми плоду представлені, як вони з'являються в природі, проте форма повинна обстежуватися у напрямку від прикріплення плодоніжки до вершини.

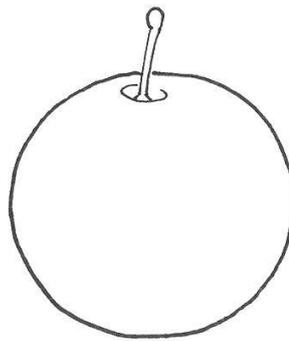
1

Видовжена

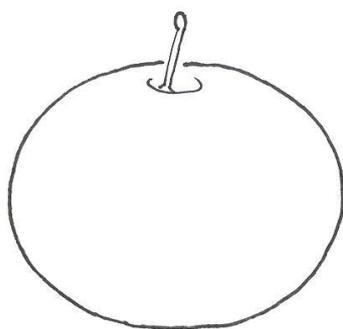
2

еліптична

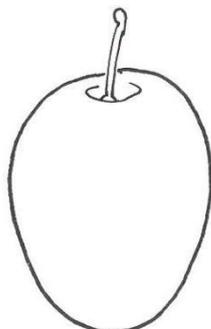
3

округла

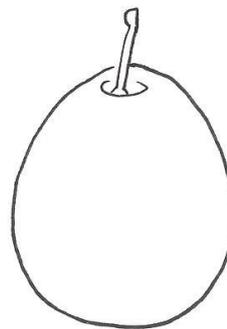
4

сплющена

5

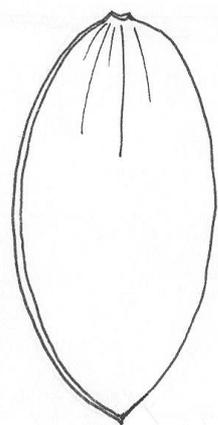
яйцеподібна

6

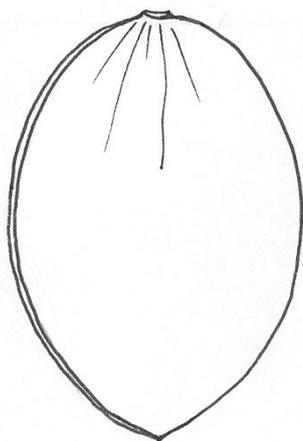
оберненояйцеподібна

До 55 Кісточка: основна форма (вигляд збоку)

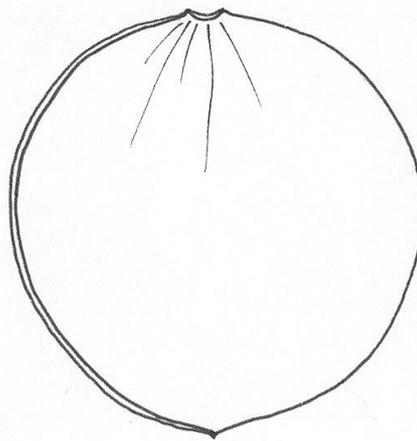
1

Вузькоеліптична

2

еліптична

3

округла

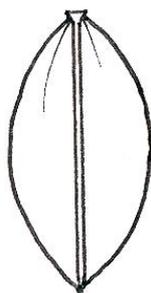
До 56 Кісточка: форма з черевного боку

1

2

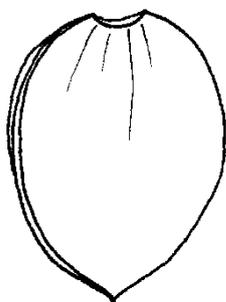
3

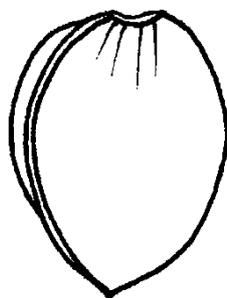
4

Вузькоеліптична еліптична широкоеліптична клиноподібна

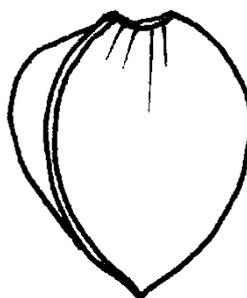
До 57 Кісточка: розвиток кіля

3

5

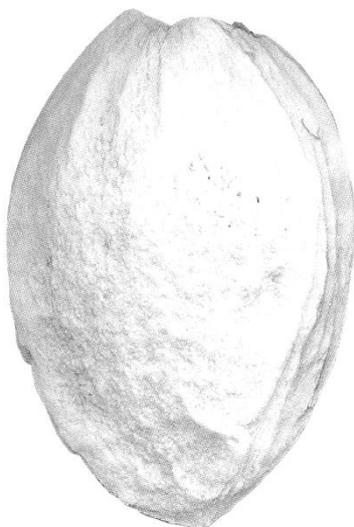
7

Слабкий

середній

сильний

До 58 Кісточка: структура бічної поверхні

1

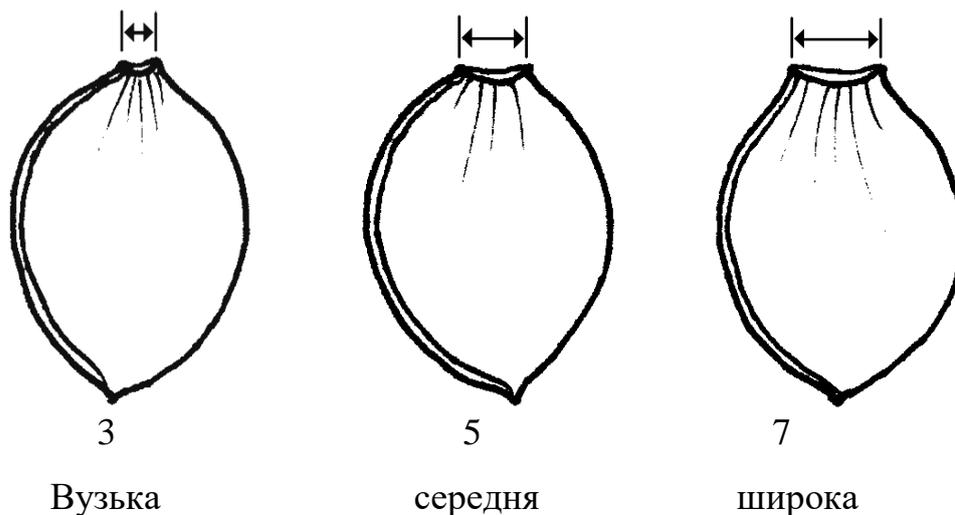
Зерниста

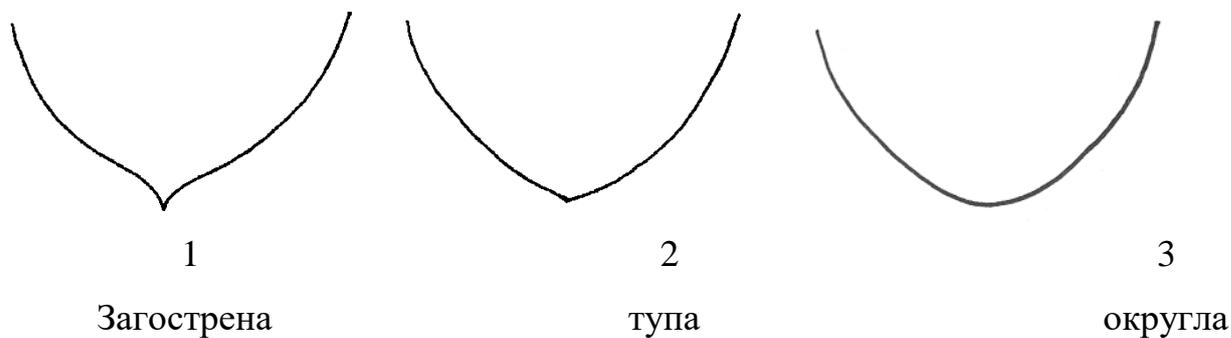
2

карбована

До 59 Кісточка: основа за шириною

До 60. Кісточка: форма верхівки

До 62 Час початку досягання плодів

Часом досягання плодів варто вважати час, коли плоди найлегше знімаються з плодів.

Синоніми прикладів сортів

Сорти-еталони	Синоніми
1	2
Althanova	Althann, Count Althanns Gage, Graf Althanns Reneklode, (Reine Claude) Conducta, Reine Claude (du comte) d'Althan
Їааанска Julia	Cacaks Julia
Їааанска lepotica	Cacaks Schöne

1	2
Čačanska najbolja	Cacaks Beste
Čačanska rana	Cacaks Frühe
Čačanska rodna	Cacaks Fruchtbare
Coe's Golden Drop	Bury seedling, Goutte d'or de Coe, Silver prune
d'Ente	Agen (d')Ente, Datte d'Agen, French prune, (Prune d') Ente, Robe de Sergent
Drap d'Or d'Espéren	Golden Esperen
Ersinger Frühzwetsche	Ahlbachs Frühzwetsche, Eisentaler Frühzwetsche, Goldquelle, Quetsche précoce d'Ersingen, Weißentaler Frühzwetsche
Hauszwetsche	Altesse ordinaire, Bauernpflaume, Early Russian, Hauspflaume, Impératrice Violette, Quetsche commune (d'Allemagne), Quetsche d'Alsace, Quetsche de Metz, Quetsche de Namur
Kirke's	Kirkes Pflaume
Mirabelle de Metz	Metzer Mirabelle, Mirabelle abricotée, Mirabelle aus Metz, Mirabelle petite
Mirabelle de Nancy	(Double) Drap d'Or, Double Mirabelle, Mirabelle grosse, Nancymirabelle
Monsieur hâtif	Early Orleans, Monsieur du Roi, Wilmot's Orleans
President	Président
Prugna d'Italia	Altesse double, Bleue d'Italie, Fellenberg, Italian Prune, Italienische Zwetsche, Quetsche d'Italie
Reine Claude de Bavay	Monstrueuse de Bavay, Saint Clair
Reine Claude diaphane	Reine Claude de Guigne, Transparent Gage
Reine Claude d'Oullins	Fausse Reine Claude, Massot, Oullins Golden, Oullins Reneklode, Reine Claude précoce

1	2
Reine Claude verte	Damas gris, Dauphine, Green Gage, Große Grüne Reneklode, Reine Claude Dorée, Zuckerpflaume
The Czar	Le Tsar, Czar
Victoria	Königin Viktoria, Queen Victoria, Viktoriapflaume

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of European plum (*Prunus domestica* L.) (TG /41/5, UPOV) // Geneva. 2002-04-17. – 38 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg041.pdf

10. Технічна анкета сливи домашньої

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Prunus domestica L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Слива домашня"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	
<input type="text"/>	
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
 (please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (43) Плід: розмір Fruit: size	дуже малий very small	Mirabelle de Nancy	1 ☐
	малий small	Bonne de Bry, Hauszwetsche	3 ☐
	середній medium	Hanita, Stanley	5 ☐
	великий large	Nordens Reine Claude d'Oullins	7 ☐
	дуже великий very large	Giant	9 ☐
5.2 (44) Плід: форма (вигляд збоку) Fruit: shape in lateral view	видовжена oblong	Grand Prize	1 ☐
	еліптична elliptic	Empress, Victoria	2 ☐
	округла circular	Fortune, Mirabelle de Nancy	3 ☐
	сплющена oblate	Althanova	4 ☐
	яйцеподібна ovate	Hanita, Stanley, Valjevka	5 ☐
	оберненояйцеподібна obovate	Elena, President	6 ☐
5.3 (50) Плід: основне забарвлення шкірочки (після видалення воскового нальоту) Fruit: ground color of skin (after removing bloom)	зеленувато-біле greenish white	Reine Claude diaphane	1 ☐
	зелене green	Reine Claude verte	2 ☐
	жовтувато-зелене yellowish green	Reine Claude d'Oullins	3 ☐
	жовте yellow	Drap d'Or d'Espéren	4 ☐
	оранжево-жовте orange yellow	Emma Leppermann	5 ☐
	червоне red	Victoria	6 ☐
	світло-фіолетове light violet	Althanova, Opal	7 ☐
	пурпурово-фіолетове purplish violet	d'Ente	8 ☐
	темно-фіолетове dark violet	Anna Späth, Royal Blue	9 ☐
	фіолетово-синє violet blue	Early Rivers, Valor	10 ☐
темно-синє dark blue	Čačanska lepotica, Čačanska najbolja	11 ☐	
5.6	Час початку цвітіння	дуже ранній	Graf Brühl, 1 ☐

(61)	Time of beginning of flowering	very early	Lützelsachser Frühzwetsche	
		ранній early	Ruth Gerstetter, Utility	3 ☐
		середній medium	d'Ente, Hanita, Reine Claude verte	5 ☐
		пізній late	Elena, Hauszwetsche	7 ☐
		дуже пізній very late	Hauszwetsche Typ Schüfer, Quetsche Blanche de Cétricourt	9 ☐
5.7 (62)	Час початку достигання плодів Time of beginning of fruit ripening	дуже ранній very early	Ruth Gerstetter	1 ☐
		ранній early	Bonne de Bry, Ersinger Frühzwetsche	3 ☐
		середній medium	Graf Brühl, Reine Claude verte	5 ☐
		пізній late	Čačanska rodna, d'Ente	7 ☐
		дуже пізній very late	Elena, President, Reine Claude de Bavay	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

_____

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

_____

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____

_____

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи сортів смоковниці звичайної (*Ficus carica* L.)
на відмітність, однорідність та стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Ficus carica* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – живці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 укорінених живців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 дерев. Рекомендована схема розміщення дерев $5,0 \times 5,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко відрізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з

практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: домінуючий тип (ознака 17);
- Продуктивний тип (ознака 49);
- Плід: форма (основний урожай) (ознака 54);
- Плід: основне забарвлення шкірки (основний урожай) (ознака 62);
- Плід: основне забарвлення м'якоті (основний урожай) (ознака 70);
- Час дозрівання плодів (основний урожай) (ознака 76).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довіклля це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(e) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів смоковниці звичайної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ QN	Рослина: габітус (a)	прямий	1	Perolaza, Smyrna
		напівпрямий	2	Blanca Foyos, Jorba
		розлогий	3	Cordobis, San Antonio
2. (* (+ QL	Рослина: плакучість вторинних пагонів (a)	відсутня	1	De Rey
		наявна	9	Burreña
3. (* (+ QN	Рослина: сила росту (a)	слабка	3	Bota morada, Verdejuela
		середня	5	Cordobis, kadota
		сильна	7	La casta
4. QN	Рослина: кількість пагонів (a)	мала	3	Blava, Hoñigal
		середня	5	Boyuna, Kadota
		велика	7	Roja Almohadín
5. (* QN	Рослина: щільність галуження (a)	нещільна	3	De Rey, Kadota, Perolaza
		середня	5	Nazaret, San Antonio
		щільна	7	Bota Morada, Cabatxa
6. (* (+ QL	Рослина: пухлини на корі (a)	відсутні	1	De Rey
		наявні	9	Bermejí

1	2	3	4	5
7. (* (+) QN	Рослина: кількість пухлин на корі (a)	мала	3	Granito, La Casta, San Antonio
		середня	5	Blanca Betera, Cabatxa, Pezonuda
		велика	7	Bermejí, Cucurella, Jorba
8. (+) PQ	Однорічний пагін: забарвлення (a)	оранжеве	1	Panachée
		коричневе	2	Ayuela, Cabatxa, Mare de Deu
		сіро-коричневе	3	Blanca Foyos, Cordobis
		сіре	4	Blanca Albondón
9. (* (+) QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною (a)	короткі	3	Arail, Cordobis
		середні	5	Cabatxa, Doña María, San Antonio
		довгі	7	Perolaza
10. (* (+) QN	Однорічний пагін: кількість міжвузлів (a)	мала	3	Cabatxa, Cordobis
		середня	5	Albacor, Arail
		велика	7	Brown Turkey, Perolaza
11. (* QN	Верхівкова брунька: відношення довжина / ширина (a)	мале	3	Tres Collitas, Tres Voltas l'any-2
		середнє	5	De Baco, Kadota, White Genova
		велике	7	Albacor, Blanca Betera, Jorba

1	2	3	4	5
12. (* QN	Верхівкова брунька: розмір (a)	малий	3	Lampaga
		середній	5	Tocal
		великий	7	Pezonuda
13. (* (+) PQ	Верхівкова брунька: зabarвлення (a)	жовто-зелене	1	Nazaret
		оранжеве	2	Blava
		коричневе	3	Roja Almohadín
		сіро-коричневе	4	Albacor
14. (* (+) QN	Дворічний пагін: набухання брунькового виступу	відсутнє або дуже мале	1	Ayuela, Bota Morada
		мале	3	Lampaga
		середнє	5	Verdejuela
		велике	7	Roja Almohadín
15. (* (+) PQ	Дворічний пагін: форма (a)	пряма	1	De Rey, Pecho de Reina
		вигнута	2	Ayuela, La Casta, Verdejo
		звивиста	3	Bota Morada, Burreña, Hoñigal
16. (+) QN	Дворічний пагін: кількість листків (b)	мала	1	Arail, Bermesca, Hortella
		середня	2	Pell de Bou, White Genova
		велика	3	Bota Morada, Picholetera
17. (*	Листок: домінуючий тип	Цілісний	1	Martinenca

1	2	3	4	5
(+) QN	(b)	трилопатевий	2	Lampaga, Verdejo, White Genova
		п'ятилопатевий	3	Albacor, Perolaza, Roja AlmoHADín
18. (* (+) PQ	Лише сорти з домінуючим цілісним типом листка. Листок: форма (b)	серцеподібна	1	Picholetera
		трикутна	2	Lampaga
		ланцетна	3	Imperial 76
		еліптична	4	Verdejo
19. (* (+) PQ	Не включаючи сорти з домінуючим цілісним типом листка. Листок: форма центральної лопаті (b)	трикутна	1	Albar, Cabatxa, Lampaga
		вузькоромбічна	2	Bermejı́, Granito, San Antonio
		широкоромбічна	3	Burreña
		лопатоподібна	4	Genyva mort, Tres Collitas, White Genova
		лінійна	5	Roja AlmoHADín
		ліроподібна	6	Albacor, Perolaza
20. (* (+) QN	Не включаючи сорти з домінуючим цілісним типом листка: Листок: відношення довжина центральної лопаті /	мале	3	Albar, Doña María
		середнє	5	De Rey, La Casta, Moisonière, San Antonio

1	2	3	4	5
	довжина пластинки (b)	велике	7	Conadria, Cordobis, Tres voltas l'any-2
21. (* (+) PQ	Листок: форма основи (b)	низхідна	1	Bermejí
		зрізана	2	Blanca Betera
		серцеподібна	3	De Rey, Negra Calabacilla, San Antonio
		слабко виїмчаста	4	Blanca Albondón
		сильно виїмчаста	5	Hoñigal, Pell de Bou
22. (* (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною (b)	коротка	3	Tres Voltas l'any-2
		середня	5	Genyiva Mort, Sitsel
		довга	7	Blava, De Rey, Pezonuda
23. (* (+) QL	Лопатевий листок: базальні бічні лопаті в пазусі черешка (b)	відсутні	1	Cabatxa, La Casta
		наявні	9	Ayuela, Perolaza
24. (* QN	Лопатевий листок: розмір базальних бічних лопатей в пазусі черешка (b)	малий	3	San Antonio
		середній	5	Ayuela
		великий	7	Perolaza
25. QN	Супліддя: кількість плодиків (перший урожай) (c), (d), (e)	мала	1	Bec de Perdiu
		середня	2	De Rey
		велика	3	Albacor

1	2	3	4	5
26. (* QN	Супліддя: прикріплення плодоніжки до стебла (перший урожай) (с), (d), (e)	слабке	1	De Rey, Moisonière
		середнє	2	Albacor, Pell de Bou, Verdaleta
		сильне	3	Lampaga
27. (* (+) PQ	Супліддя: форма (перший урожай) (с), (d), (e)	сферична	1	De Butxaca, Genyiva Mort
		тиквоподібна	2	Conadria, De Rey
		тюрбаноподібна	3	Pell de Bou, Torrebaja-2
		овальна	4	Verdaleta
		грушоподібна	5	Albacor, Cabatxa, Sitcel
		глечикоподібна	6	Moisonière, Verdejuela
28. (* QN	Супліддя: розмір (перший урожай) (с), (d), (e)	малий	1	Bermejı́, Verdejuela
		середній	2	Boyuna, De Butxaca
		великий	3	Brown Turkey, Lampaga
29. (* QN	Супліддя: за довжиною (перший урожай) (с), (d), (e)	дуже коротке	1	Bermejı́
		коротке	3	Torrebaja 2
		середнє	5	Genyiva Mort, Granito
		довге	7	Blanca Betera
		дуже довге	9	Conadria, De Rey
30.	Супліддя: за	дуже вузьке	1	Moisonière

1	2	3	4	5
(*) QN	шириною (перший урожай) (c), (d), (e)	вузьке	3	De Rey
		середнє	5	Albacor
		широке	7	San Antonio
		дуже широке	9	Brown Turkey, Nazaret, Perdigona negra
31. (*) QN	Супліддя: маса (перший урожай) (c), (d), (e)	дуже мала	1	Algerina
		мала	3	Verdaleta
		середня	5	De Butxaca
		велика	7	Brown Turkey, Conadria, Nazaret
32. (+) QN	Супліддя: шийка (перший урожай) (c), (d), (e)	відсутня або дуже коротка	1	De Butxaca, Tres Collitas
		коротка	3	Bermejí, Doña María, Granito, Porronta
		середня	5	Lampaga, San Antonio
		довга	7	Conadria, De Rey
33. QN	Супліддя: розмір вічка (перший урожай) (c), (d), (e)	малий	1	Algerina, Verdaleta
		середній	2	De Rey, Tres Collitas
		великий	3	Brown Turkey, Perdigona negra
34. (*) (+)	Супліддя: плодоніжка за довжиною	коротка	1	Bermejí, De Baco, Tres Voltas l'Any-2
		середня	2	Conadria
		довга	3	Tres Collitas

1	2	3	4	5
QN	(перший урожай) (c), (d), (e)			
35. (* (+ PQ	Супліддя: основне забарвлення шкірки (перший урожай) (c), (d), (e)	жовте зелено-жовте жовто-зелене зелене жовті і зелені смужки пурпурове чорне	1 2 3 4 5 6 7	Genyiva Mort Lampaga Conadria, Granito Sitsel Paratjal Rimada Moisonière, San Antonio Albacor
36. (* (+ PQ	Супліддя: покривне забарвлення шкірки (перший урожай) (c), (d), (e)	відсутнє жовте червоно- пурпурове пурпурове	1 2 3 4	Conadria, Granito Zuguele Verdaleta D'en Manel
37. (* (+ QN	Супліддя: щільність сочевичок (перший урожай) (c), (d), (e)	нещільна середня щільна	3 5 7	Calabacita Albacor, De Rey, San Antonio Conadria, Bermejí, Moisonière, Sitsel
38. (+ QL	Супліддя: великі сочевички (перший урожай) (c), (d), (e)	відсутні наявні	1 9	Granito, De Butxaca, Tres Collitas Kadota, Nazaret, Sitcel
39. QN	Супліддя: ребристість	відсутня або слабка	1	Genyiva Mort, Granito,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	(перший урожай) (c), (d), (e)			Pell de Bou
		середня	2	Lampaga, Negra, Perdigona
		сильна	3	Bermesca, De Rey, San Antonio
40.	Супліддя:	відсутнє	1	Boyuna
(*)	розтріскування	бічне	2	De Rey
(+)	шкірки	розтріскування		
PQ	(перший урожай) (c), (d), (e)	поздовжнє розтріскування	3	Albacor
41.	Супліддя:	відсутнє	1	Genyiva Mort, San Antonio
QL	розтріскування навколо вічка (перший урожай) (c), (d), (e)	наявне	9	De Baco, De Rey, Perdigona Negra
42.	Супліддя: легкість	легко	1	Albacor, De Rey
(+)	відокремлення	відокремлюється		
QN	шкірки (перший урожай) (c), (d), (e)	відокремлюється	2	Granito, Moissonière
		важко відокремлюється	3	Lampaga
43.	Супліддя:	жовто-біле	1	San Joao Branco
(*)	забарвлення м'якоті	коричнево-жовте	2	Genyiva Mort, Granito, San Antonio
(+)	(перший урожай)			
PQ	(c), (d), (e)			

1	2	3	4	5
		рожеве	3	Brown Turkey, Conadria, De Butxaca
		пурпурове	4	Napolitana negra
		оранжево-червоне	5	Perdigona negra
		червоне	6	Bermejí, Doña Maria, Verdaleta
		світло-коричневе	7	Dauphina, Lampaga, Moscatel
		темно-коричневе	8	Verdejo
44. (* QN	Супліддя: внутрішня порожнина (перший урожай) (c), (d), (e)	відсутня або дуже мала	1	Bermejí, Granito, Moisonière, Sitcel
		мала	3	De Butxaca, Lampaga, San Antonio, Verdaleta
		середня	5	Brown Turkey, Conadria, Verdejuela
		велика	7	D'en Manel, Verdejuela
45. (* (+ QN	Супліддя: стійкість шкірки до подряпування (перший урожай) (c), (d), (e)	слабка	1	Verdejuela
		середня	2	Lampaga, Negra Cabezuela, Pell de Bou
		сильна	3	Albacor, De Rey, Kadota, Moisonière

1	2	3	4	5
46. (*) QN	Супліддя: кількість насінин (перший урожай) (c), (d), (e)	мала	1	Bermejı, Casas Bajas, Verdaleta
		середня	2	Conadria, De Rey, Lampaga, Kadota, San Antonio
		велика	3	Bec de Perdiu, Moisonièrre
47. QN	Супліддя: розмір насінин (перший урожай) (c), (d), (e)	малий	1	Blanca Betera, Casas Bajas, Verdejuela
		середній	2	Bermejı, De Rey, Moisonièrre, San Antonio
		великий	3	Albacor, Conadria, Lampaga, Verdaleta
48. QN	Супліддя: соковитість (перший урожай) (c), (d), (e)	низька	1	Negra Cabezuela, Zuguele
		середня	2	Brown Turkey, Conadria, De Rey
		висока	3	Bermejı, Granito, San Antonio, Tres Collitas
49. (* (+) QL	Продуктивний тип (d)	Unıfera	1	Picholetera
		Bıfera	2	Albacor
		San Pedro	3	Lampaga, Nazaret
		Smyrna	4	Smyrna
		Caprifig	5	Tocal

1	2	3	4	5
50. (*)	Час достигання плодів	ранній	3	Nazaret, San Antonio
		середній	5	Albacor, Lampaga
(+) QN	(перший урожай) (d)	пізній	7	Bermejí, Casas Bajas, De Rey, Granito
51. (*) (+) QN	Супліддя: кількість нетипових плодів (перший урожай) (c), (d), (e)	відсутні або мала	1	Albacor, Granito, Jorba, Moscatel
		середня	2	Bermejí, Genyiva Mort
		велика	3	Perdigona Negra
52. QN	Супліддя: кількість плодиків (основний урожай) (c), (d), (e)	мала	1	Arail, Perolaza
		середня	2	De Rey
		велика	3	Brown Turkey, De Butxaca, Kadota
53. (*) QN	Супліддя: прикріплення плодоніжки до стебла (основний урожай) (c), (d), (e)	слабке	1	Bermesca, Moisonière
		середнє	2	La Casta, Perolaza, Verdaleta
		сильне	3	Bermejí
54. (*) (+) PQ	Супліддя: форма (основний урожай) (c), (d), (e)	сферична	1	Bermejí, Bermesca
		тиквоподібна	2	Boja o farta Belitres, Picholetera
		тюрбаноподібна	3	Ayuela, Blanca Betera
		овальна	4	Albacor, Burreña, Sitcel

1	2	3	4	5
		грушоподібна	5	Jorba, Perolaza, Verdaleta
		глечикоподібна	6	Blanca Foyos, Burjassot negre, Conadria
55. (* QN	Супліддя: розмір (основний урожай) (c), (d), (e)	малий	1	Burreña, Cordobis, Granito
		середній	2	Coll Dama Blanco, Perolaza
		великий	3	Brown Turkey, Conadria
56. (* QN	Супліддя: за довжиною (основний урожай) (c), (d), (e)	дуже коротке	1	La Casta
		коротке	3	Cordobis
		середнє	5	Bermesca, Cabatxa
		довге	7	Coll Dama Rosa, De Baco
		дуже довге	9	Perolaza
57. (* QN	Супліддя: за шириною (основний урожай) (c), (d)	дуже вузьке	1	Cordobis
		вузьке	3	Jorba
		середнє	5	Bermesca, La Casta
		широке	7	Bermejí
		дуже широке	9	Brown Turkey, Conadria, Nazaret
58. (* QN	Супліддя: маса (основний урожай) (c), (d), (e)	дуже мала	1	Burreña, Cordobis, Jorba
		мала	3	De Butxaca, De Rey, Granito, San Antonio

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
		середня	5	Coll de negre, Negra Cabezuela
		велика	7	Brown Turkey, Conadria
59. (+) QN	Плід: шийка (основний урожай) (c), (d), (e)	відсутня або дуже коротка	1	Doña María, Genyva mort, Granito, La Casta
		коротка	3	Bermejí, Burreña, Doña María
		середня	5	Cabatxa
		довга	7	Coll de negre, Picholetera, Verdaleta
60. QN	Супліддя: розмір вічка (основний урожай) (c), (d)	малий	1	Burreña, Cordobis, Jorba
		середній	2	Bermesca
		великий	3	Bermejí, Perdigona negra, White Genova
61. (* (+) QN	Супліддя: плодоніжка за довжиною (основний урожай) (c), (d), (e)	коротка	1	Doña María, La Casta, San Antonio
		середня	2	Albar, Cordobis, Granito
		довга	3	Bermesca, De Butxaca, White Genova

1	2	3	4	5
62. (* (+) PQ	Супліддя: основне забарвлення (основний урожай) (c), (d), (e)	жовте	1	Genyiva Mort
		зелено-жовте	2	Bermesca, Granito
		жовто-зелене	3	Bermejí, Conadria, Picholetera
		зелене	4	Cornudella, Verdal
		жовте і зелені смуги	5	Panaché
		пурпурове	6	Brown Turkey, Moisonière, San Antonio
		чорне	7	Albacor
63. (* (+) PQ	Супліддя: покривне забарвлення шкірки (основний урожай) (c), (d), (e)	відсутнє	1	Calabacita, Granito
		жовте	2	Verdaleta
		червоно-пурпурове	3	Pell de Bou
		пурпурове	4	Sarrona
64. (* (+) QN	Супліддя: щільність сочевичок (основний урожай) (c), (d), (e)	нещільна	3	Calabacita, Picholetera
		середня	5	Albacor, Doña María, La Casta
		щільна	7	Bermejí, Cucurella, De Rey, Moisonière
65. (+) QN	Супліддя: великі сочевички (основний урожай) (c), (d), (e)	відсутні	1	Conadria, De Rey
		наявні	9	Bermejí, Cabatxa

1	2	3	4	5
66. QN	Супліддя: ребристість (основний урожай) (c), (d), (e)	відсутня або слабка	1	Albar, Ayuela, Burreña, Doña María
		середня	2	Cordobis, Lampaga, Perolaza, San Antonio
		сильна	3	Bermesca, De Rey
67. (* (+) PQ	Супліддя: розтріскування шкірки (основний урожай) (c), (d), (e)	відсутнє	1	Boyuna
		бічне розтріскування	2	Jorba
		поздовжнє розтріскування	3	Color de mort, Granito
68. QL	Супліддя: розтріскування навколо вічка (основний урожай) (c), (d), (e)	відсутнє	1	Bermesca, Jorba, Perolaza, San Antonio, Verdaleta
		наявне	9	Conadria, De Baco
69. (+) QN	Супліддя: легкість відокремлення шкірки (основний урожай) (c), (d), (e)	легко відокремлюється	1	Doña María
		відокремлюється	2	La Casta, Moisiniere, Perolaza, San Antonio
		важко відокремлюється	3	Cabatxa
70. (* (+)	Супліддя: зabarвлення м'якоті (основний урожай)	жовто-біле	1	San Joao Branco

1	2	3	4	5
PQ	(c), (d), (e)	коричнево-жовте	2	Bermesca, De Butxaca, Doña María, Perolaza
		рожеве	3	Picholetera, Verdejo, White Genova
		пурпурове	4	Coll Dama Rosa, Negra, Sarrona
		оранжево-червоне	5	Doña Maria, Pell de Bou, Sitcel, Torrebaja 2
		червоне	6	Bermejí, Calderona, Cordobis, Moisonière
		світло-коричневе	7	Algerina, San Antonio
		темно-коричневе	8	Ayuela, Casas Bajas
71. (* QN	Супліддя: внутрішня порожнина (основний урожай) (c), (d), (e)	відсутня або дуже мала	1	Ayuela, De Rey, Granito, Moisonière
		мала	3	Burreña, Conadria, La Casta, Picholetera, San Antonio, Sitcel
		середня	5	Cordobis, Negra Común, Sarrona, Verdaleta
		велика	7	Brown Turkey, Genyiva Mort
72.	Супліддя: стійкість	слабка	1	Ayuela, De Butxaca

1	2	3	4	5
(*) (+) QN	шкірки до подряпування (основний урожай) (c), (d), (e)	середня	2	Blava, Doña María, Granito, San Antonio
		сильна	3	Cabatxa, Cucurella, De Rey, Lampaga, Picholetera
73. (*) QN	Супліддя: кількість насінин (основний урожай) (c), (d), (e)	мала	1	Jorba, Verdaleta, White Genova
		середня	2	Bermesca, De Rey, Doña María, San Antonio
		велика	3	La Casta, Moisonière
74. QN	Супліддя: розмір насінин (основний урожай) (c), (d), (e)	малий	1	Calderona, La Casta
		середній	2	Albacor, Ayuela, Doña María, Moisonière
		великий	3	Boja o farta Belitres, Cucurella, De Rey, Lampaga
75. QN	Супліддя: соковитість (основний урожай) (c), (d), (e)	низька	1	Genyiva Mort, Moisonière, Verdejuela
		середня	2	Conadria, De Butxaca, Picholetera, Verdaleta

		висока	3	Ayuela, Bermesca, Granito, Sarrona, Tres Collitas
76.	Час досягання	ранній	3	De Butxaca
(*)	плодів	середній	5	Albacor, Casas Bajas, Picholetera
(+)	(основний урожай)			
QN	(c), (d), (e)	пізній	7	Hortella, Moisonière, Sarrona
		дуже пізній	9	Hivernenca, Pezonuda
77.	Супліддя: кількість	відсутні або мала	1	Conadria, Cordobis, Perolaza
(*)	нетипових плодів			
(+)	(основний урожай)	середня	2	Cabatxa, De Baco, Doña María, Genyiva Mort
QN	(c), (d), (e)	велика	3	Perdigona Negra
78.	Час розпускання	ранній	1	Panachée
(+)	верхівкових	середній	3	Albacor, Colar, Picholetera
QN	бруньок	пізній	5	Blanca Albondón
	(b)			

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів смоковниці звичайної

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Дерево/пагін: обстеження проводять взимку на деревах, які хоча б один раз плодоносили.

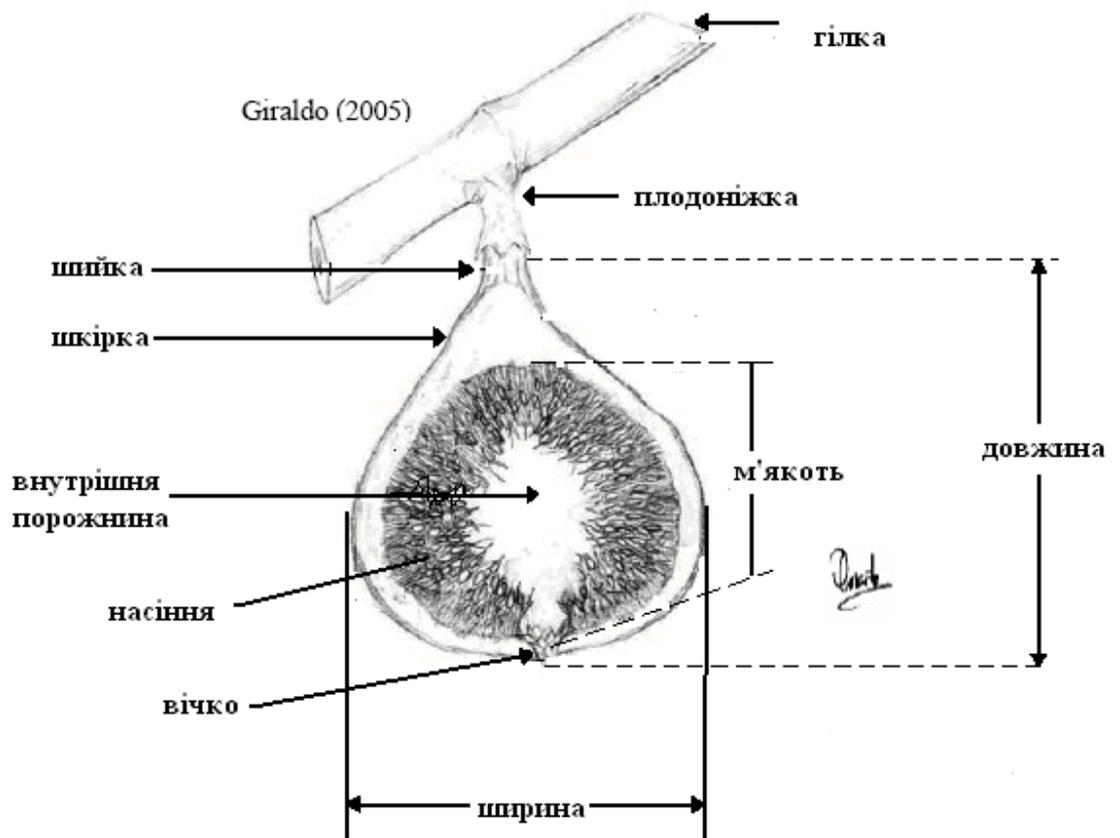
(b) Листок: обстеження проводять влітку на повністю розвинутих листках з середньої третини добре розвинутого пагона поточного сезону.

(c) Плід: обстеження проводять на 25 плодах, взятих по п'ять з кожного з

п'яти дерев.

(d) Основний урожай плодів (фіг) утворюється на пагонах поточного сезону. Перший урожай плодів утворюється на однорічних пагонах.

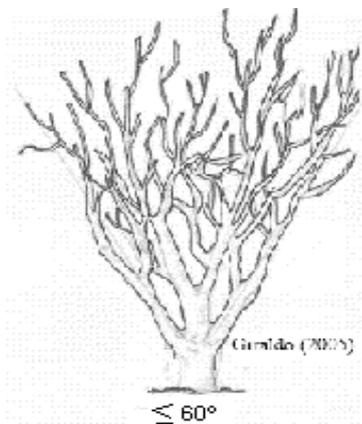
(e) Ознаки обстежують на стадії споживчої стиглості.

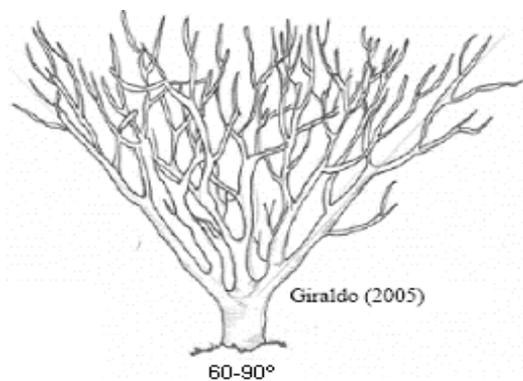
2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: габітус

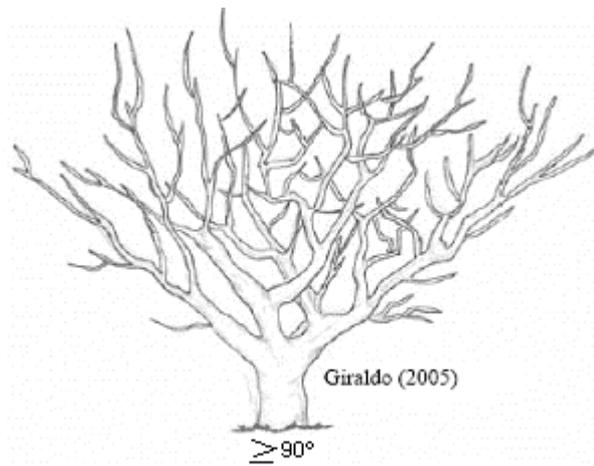
Визначається як кут між основними гілками.

1
Прямий

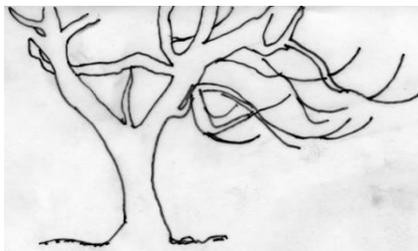

2
напівпрямий

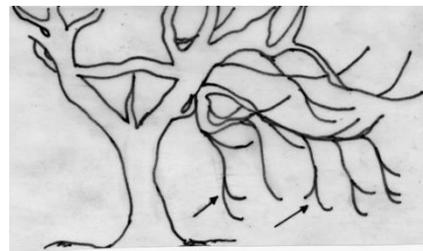
3
розлогий

До 2 Рослина: плакучість вторинних пагонів

1

Відсутня

9

наявна

До 3 Рослина: сила росту

Сила росту визначається як довжина периметру стовбура, яка вимірюється на однаковій висоті від землі для всіх сортів (наприклад, 20 см.). Важливо, щоб сорти для обстеження були одного віку.

До 6 Рослина: пухлини на корі

До 7 Рослина: кількість пухлин на корі

пухлина на корі

Пухлини на корі розміщуються на стовбурі і на старих гілках.

До 8 Однорічний пагін: забарвлення

Забарвлення може бути визначене за Шкалою кольорів Англійського Королівського товариства квітників (RHS Colour Chart) (2001). У цьому випадку ступені виявлення будуть:

- оранжевий (сірувато-оранжева група 175 до № 164)
- коричневий (група № 200 А і 200)
- сіро-коричневий (група № 199)
- сірий (сірувато-зелене група 198 і № 200 В, С і D)

До 9 Однорічний пагін: міжвузля за довжиною

До 10 Однорічний пагін: кількість міжвузлів

Ознака обстежується на середній третині однорічного пагона.

До 13 Верхівкова брунька: забарвлення

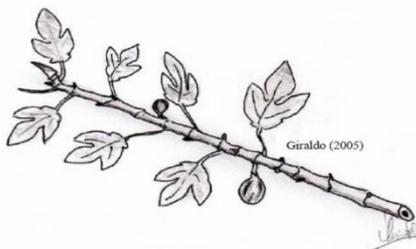
Цю ознаку обстежують під час стану спокою.

До 14 Дворічний пагін: набухання брунькового виступу

набухання
брунькового
виступу

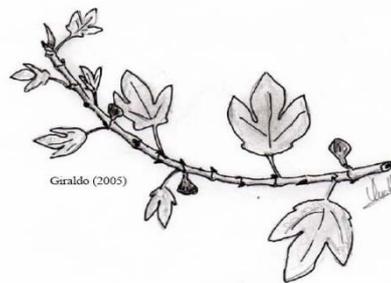

До 15 Дворічний пагін: форма

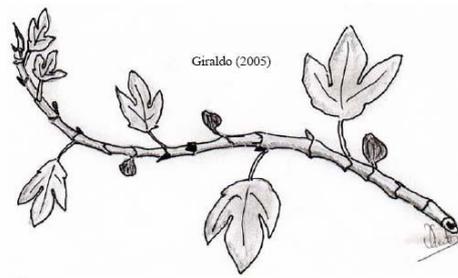
1

Пряма

2

вигнута

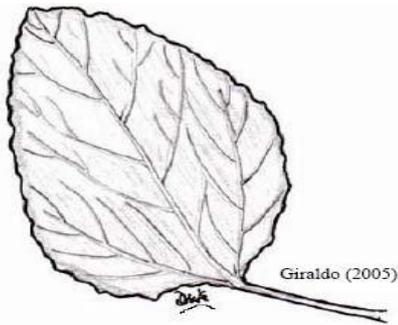
3

звивиста

До 16 Дворічний пагін: кількість листків

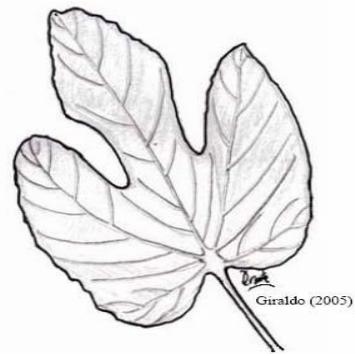
Врозкид вибирають 10 однорічних пагонів і підраховують кількість листків.

До 17 Листок: домінуючий тип

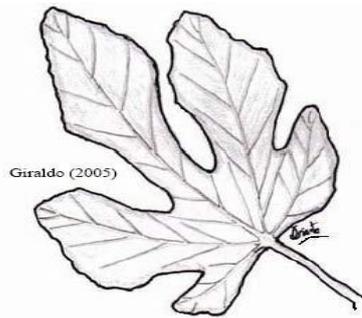
1

Цілісний

2

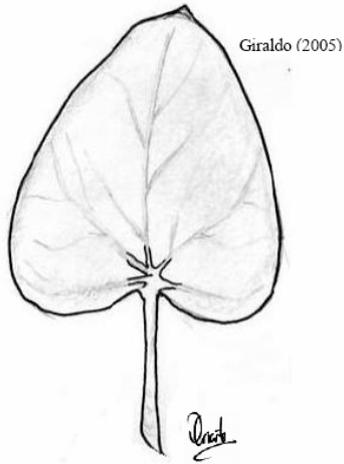
трилопатевий

3

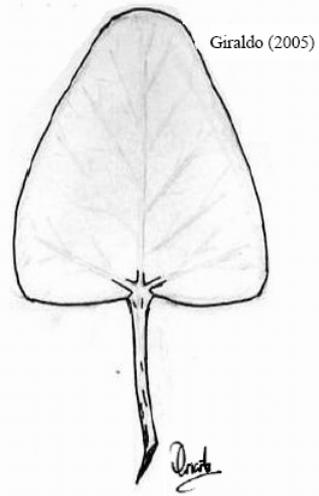
п'ятилопатевий

До 18 Лише сорти з домінуючим цілісним типом листка. Листок: форма

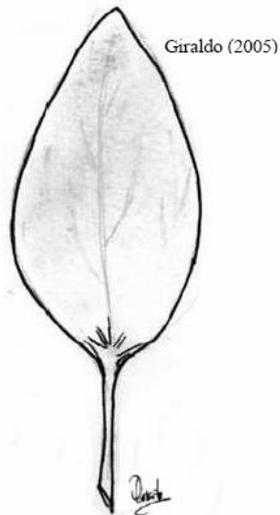
1

Серцеподібна

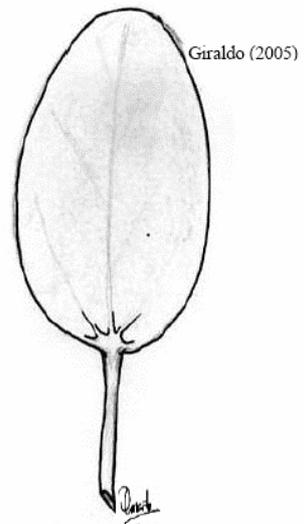
2

трикутна

3

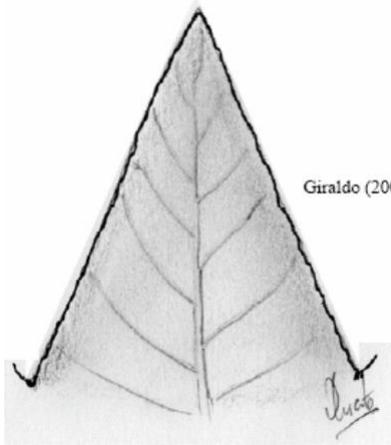
ланцетна

4

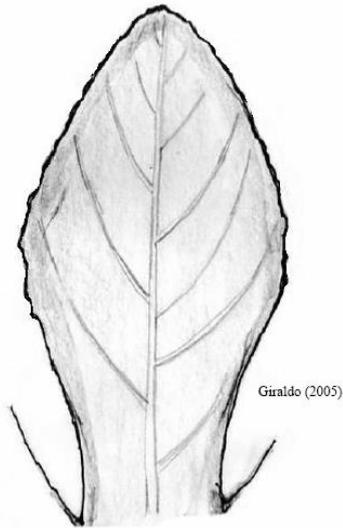
еліптична

До 19 Не включаючи сорти з домінуючим цілісним типом листка. Листок:
форма центральної лопаті

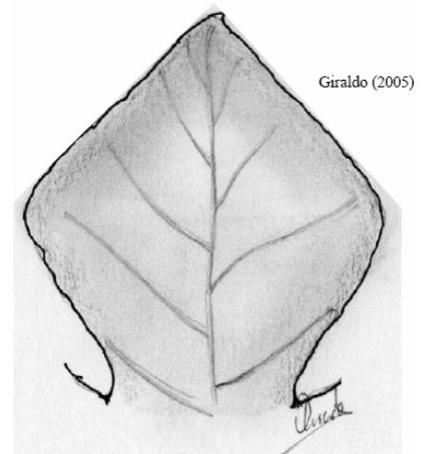
1

Трикутна

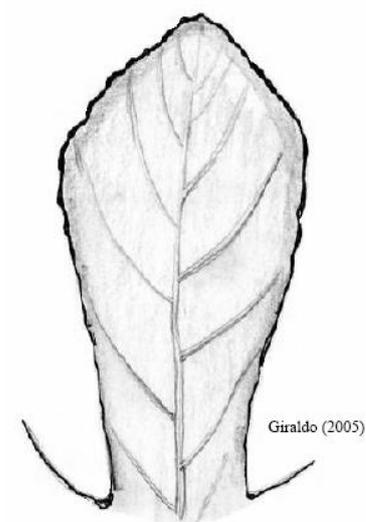
2

вужькоромбічна

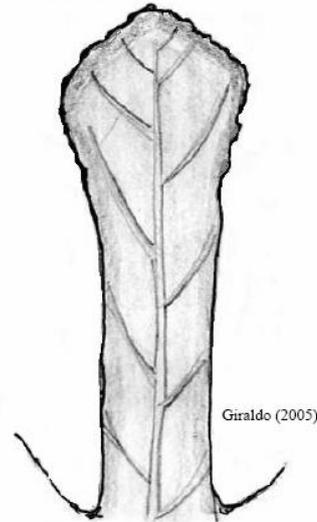
3

широкоромбічна

4

лопатоподібна

5

лінійна

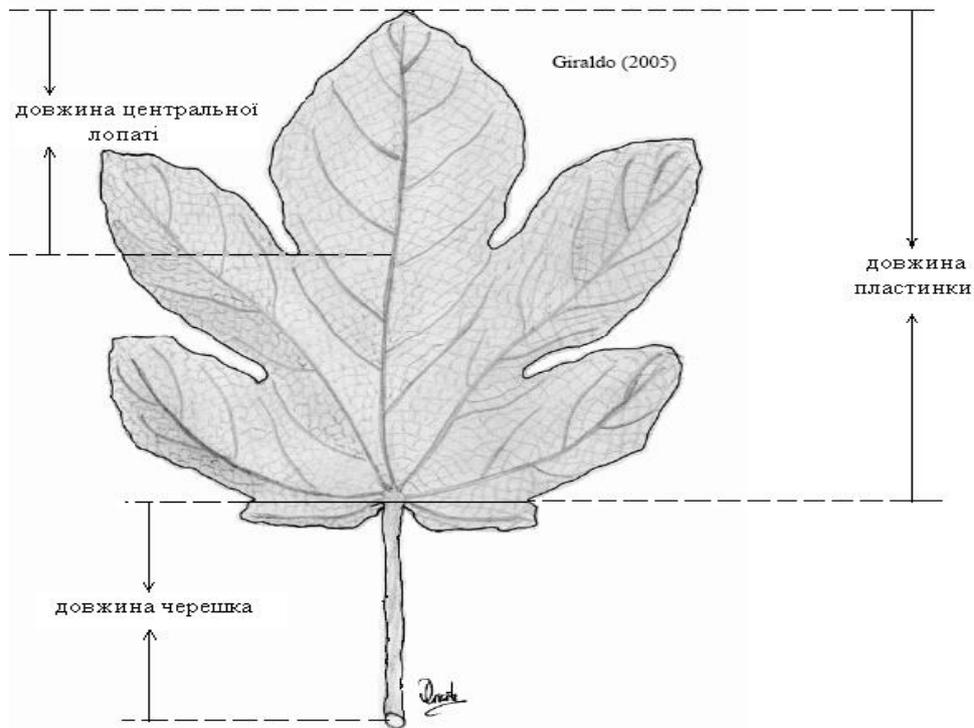

6

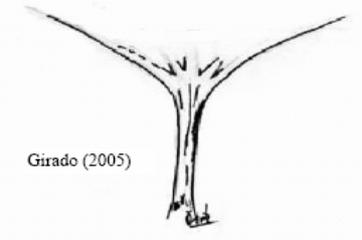
ліроподібна

До 20 Не включаючи сорти з домінуючим цілісним типом листка: Листок:
 відношення довжина центральної лопаті / довжина пластинки

До 22 Листкова пластинка: за довжиною

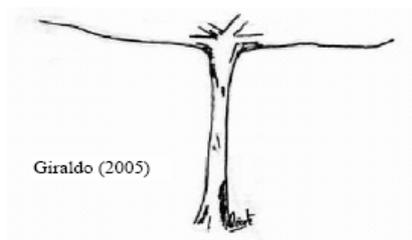

До 21 Листок: форма основи

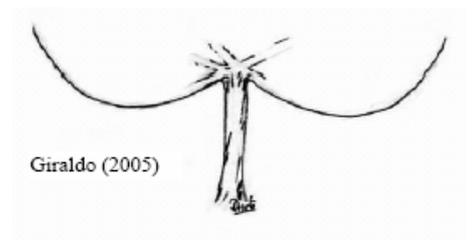
1

Низхідна

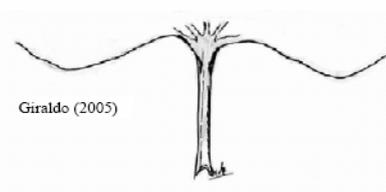
2

зрізана

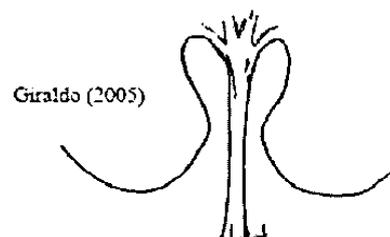
3

серцеподібна

4

слабко виїмчаста

5

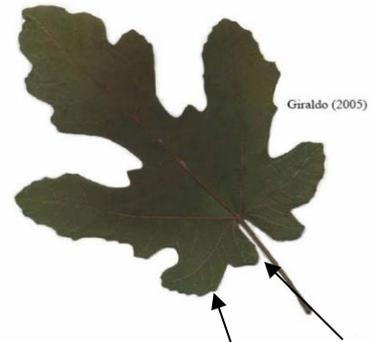
сильно виїмчаста

До 23 Лопатевий листок: базальні бічні лопаті в пазусі черешка

1

Відсутні

9

наявні

Примітка: іноді, через великий розмір маленьких бічних лопатей в пазусі черешка, здається, що це справжні лопаті.

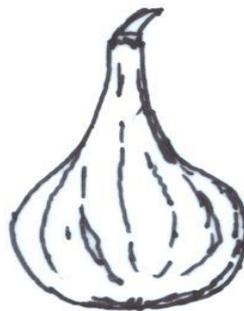
До 27 Супліддя: форма (перший урожай)

До 54 Супліддя: форма (основний урожай)

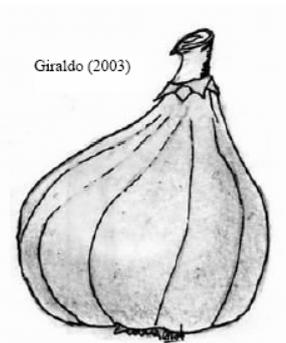
1

Сферична

2

тиквоподібна

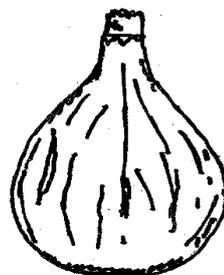
3

турбаноподібна

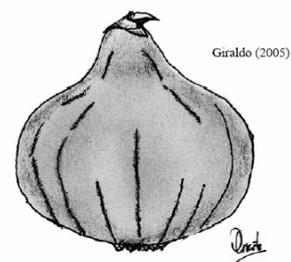
4

овальна

5

грушоподібна

6

гличикоподібна

1	сферична	плоди з найширшою частиною посередині і без шийки
2	тиквоподібна	сферичні довгі плоди з тонкою шийкою
3	тюрбаноподібна	сплюснуті і асиметричні плоди, з короткою і не чітко вираженою шийкою
4	овальна	видовжені плоди без шийки
5	грушоподібна	видовжені плоди з найширшою частиною біля основи і короткою чітко вираженою шийкою
6	глечикоподібна	сплюснуті плоди з короткою, широкою і чітко вираженою шийкою

До 32 Супліддя: шийка (перший урожай)

До 59 Супліддя: шийка (основний урожай)

Висоту шийки обстежують від верхівки тіла плоду до кінця плодоніжки.

1

Відсутня або дуже
коротка

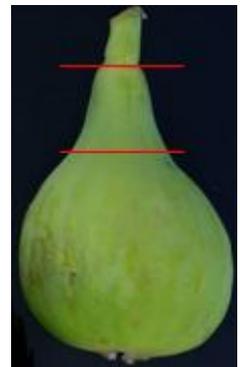
3

коротка

5

середня

7

довга

До 34 Супліддя: плодоніжка за довжиною (перший урожай)

До 61 Супліддя: плодоніжка за довжиною (основний урожай)

До 35 Супліддя: основне забарвлення шкірки (перший урожай)

До 62 Супліддя: основне забарвлення шкірки (основний урожай)

Забарвлення плоду обстежують, коли плоди досягли споживчої стиглості. Визначення забарвлення проводять за шкалою Англійського Королівського товариства квітниківів (RHS Colour Chart) (2001).

- Чорне (чорна група 202)
- Пурпурове (сіро-пурпурова група N186–187; пурпурова N77)
- Зелене (зелена група 143)
- Зелені і жовті смужки
- Жовто-зелене (жовто-зелена група 144–150)
- Зелено-жовте (жовто-зелена група 151–154)
- Жовте (жовта група 1–12)

До 36 Супліддя: покривне забарвлення шкірки (перший урожай)

До 63 Супліддя: покривне забарвлення шкірки (основний урожай)

Обстежують, коли плоди досягли споживчої стиглості.

До 37 Супліддя: щільність сочевичок (перший урожай)

До 64 Супліддя: щільність сочевичок (основний урожай)

Визначається як щільність усіх сочевичок, а не лише сочевичок великого типу.

3

Нещільна

5

середня

7

щільна

До 38 Супліддя: великі сочевички (перший урожай)

До 65 Супліддя: великі сочевички (основний урожай)

1

Відсутні

9

наявні

До 40. Супліддя: розтріскування шкірки (перший урожай)

До 67. Супліддя: розтріскування шкірки (основний урожай)

2

Бічне розтріскування

3

поздовжнє розтріскування

До 42. Супліддя: легкість відокремлення шкірки (перший урожай).

До 69. Супліддя: легкість відокремлення шкірки (основний урожай).

Визначається як відокремлення шкірки від шийки до вічка.

1 – легко відокремлюється – шкірка відокремлюється від ніжки до вічка;

2 – відокремлюється – шкірка приросла біля вічка;

3 – важко відокремлюється – шкірка приросла на більш, ніж 50%

поверхні плоду.

До 43 Супліддя: забарвлення м'якоті (перший урожай)

До 70 Супліддя: забарвлення м'якоті (основний урожай)

Визначення забарвлення проводять за шкалою Англійського Королівського товариства квітників (RHS Colour Chart) (2001).

Жовто-біле (зелено-біла група 157; жовто-біла група 158; оранжево-біла група 159).

Коричнево-жовте (сіро-жовта група 160–162; сіро-оранжева група 163–N163).

Рожеве (червона група 36–39; 48–50; 56).

Оранжево-червоне (оранжево-червона група 31–35; червона група 40–41; сіро-оранжеве 168–171; N172).

Червоне (червона група 42–47; 53).

Світло-коричневе (сіро-оранжева група 164–N167; N170; 172; 173; 174).

Темно-коричневе (сіро-оранжева група 175–177; сіро-коричнева група; коричнева група 200).

До 45 Супліддя: стійкість шкірки до подряпування (перший урожай)

До 72 Супліддя: стійкість шкірки до подряпування (основний урожай)

Визначається як стійкість шкірки до подряпування руками.

До 49 Продуктивний тип

П'ять типів фіг описані на основі ознак плодоношення/запилення. Тип відомий як «звичайні фіги» не потребує запилення, щоб давати комерційний урожай. Ботаніки використовують термін «персистентний» частіше, ніж «партеокарпічний», тому що фіга не є справжнім плодом. Персистентний тип відноситься до *Unifera* і *Bifera* типів. Два інші типи їстівних плодів не є персистентними і потребують запилення, щоб дати основний урожай фіг. Ботанічно ці не персистентні типи класифікуються як «cauducous» і відносяться до *Smyrna* і *San Pedro* типів. Тип *San Pedro* відрізняється продукуванням постійного раннього урожаю, відомого як «breba» плід, але потребує запилення (так звана «каприфікація» на фігах), щоб давати основний урожай. П'ятий тип, каприфіги, забезпечує джерелом пилку для комерційних посадок «cauducous» смоковниці.

1.	<i>Unifera</i>	продукують лише партенокарпічні фіги
2.	<i>Bifera</i>	продукують партенокарпічні «brevas» і фіги
3.	<i>San Pedro</i>	продукують партенокарпічні «brevas» і каприфіги
4.	<i>Smyrna</i>	продукують лише каприфіги
5.	<i>Caprifig</i>	дерево з чоловічими і жіночими квітками з короткою маточкою і трьома різними утвореннями « <i>mamme</i> , <i>profichi</i> , <i>mammoni</i> »

Каприфіга (чоловіче дерево) дає три урожаї плодів на рік, кожен з яких пов'язаний з розвитком личинок, лялечок та імаго ос бластофагів. Смоковниця весняного збору (*profichi*), джерело пилку. Літній урожай «*mammoni*»

розвивається як окремі або подвійні плоди в пазухах листків на гілках поточного сезону. Вони досягають протягом жовтня (Північна півкуля), коли бластофаги вилітають з них та входять в молоді зав'язі жіночих квіток, які розвиваються на однорічних пагонах. Низька температура в жовті і листопаді (Північна півкуля) сповільнюють розвиток «татме» плодів і личинок ос, які знаходяться в них і зимують, а потім розвиваються в лялечок у березні (Північна півкуля).

До 51 Супліддя: кількість нетипових плодів (перший урожай)

До 77 Супліддя: кількість нетипових плодів (основний урожай)

До 78 Час розпускання верхівкових бруньок

Середня дата, коли 50% верхівкових бруньок показали 1–2 розгорнуті листки.

3) Синоніми до сортів-еталонів

Сорти-еталони	Синоніми
Albacor	Colar, Cuello de Dama Negro, Misión
Algerina	Algelina
Bec De Perdiu	Napolitana
Bermesca	Calabacita
Bota morada	Serranilla
Boyuna	Porronta
Brown Turkey	Albatera
Cabatxa	Pit de reina
Kadota	Cuello de Dama Blanco, Gota de Miel, Napolitana Blanca

Lampaga	Lampa Preta, Pacueca, Tiberio, Villalba
Moisonière	Becane noire
Panachée	Sabanita
Pecho de Reina	Tres Fan Carga
Roja Almohadín	Franciscana

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Fig (*Ficus carica* L.) (TG /265/1, UPOV) // Geneva. 2010-03-24. – 51 P.
// URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg265.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Ficus carica L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Смоковниця звичайна"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (17)	Листок: домінуючий тип Leaf: predominant type	цілісний entire	Martinenca	1 ☐
		трилопатевий three-lobed	Lampaga, Verdejo, White Genova	2 ☐
		п'ятилопатевий five-lobed	Albacor, Perolaza, Roja Almohadín	3 ☐
5.2 (49)	Продуктивний тип Productive type	Unífera	Picholetera	1 ☐
		Bífera	Albacor	2 ☐
		San Pedro	Lampaga, Nazaret	3 ☐
		Smyrna	Smyrna	4 ☐
		Caprifig	Tocal	5 ☐
5.3 (54)	Супліддя: форма (основний урожай) Fruit: shape (main crop)	сферична spherical	Bermejí, Bermesca	1 ☐
		тиквоподібна cucurbitiform	Boja o farta Belitres, Picholetera	2 ☐
		тюрбаноподібна turbinate	Ayuela, Blanca Betera	3 ☐
		овальна ovoidal	Albacor, Burreña, Sitcel	4 ☐
		грушоподібна pyriform	Jorba, Perolaza, Verdaleta	5 ☐
		гледичкоподібна urceolate	Blanca Foyos, Burjassot negre, Conadria	6 ☐
5.4 (62)	Супліддя: основне забарвлення шкірки (основний урожай) Fruit: ground color of skin (main crop)	жовте yellow	Genyiva Mort	1 ☐
		зелено-жовте green yellow	Bermesca, Granito	2 ☐
		жовто-зелене yellow green	Bermejí, Conadria, Picholetera	3 ☐
		зелене green	Cornudella, Verdal	4 ☐
		жовте і зелені смуги yellow and green bands	Panaché	5 ☐
		пурпурове purple	Brown Turkey, Moisonière, San Antonio	6 ☐
		чорне black	Albacor	7 ☐
5.5 (70)	Супліддя: забарвлення м'якоті (основний урожай) Fruit: color of pulp (main crop)	жовто-біле yellow white	San Joao Branco	1 ☐
		коричнево-жовте brown yellow	Bermesca, De Butxaca, Doña María, Perolaza	2 ☐
		рожеве pink	Picholetera, Verdejo, White Genova	3 ☐
		пурпурове purple	Coll Dama Rosa, Negra, Sarrona	4 ☐

		оранжево-червоне orange red	Doña Maria, Pell de Bou, Sitcel, Torrebaja 2	5 ☐
		червоне red	Bermejí, Calderona, Cordobis, Moisonière	6 ☐
		світло-коричневе light brown	Algerina, San Antonio	7 ☐
		темно-коричневе dark brown	Ayuela, Casas Bajas	8 ☐
5.6 (76)	Час досягання плодів (основний урожай) Time of fruit maturity (main crop)	ранній early	De Butxaca	3 ☐
		середній medium	Albacor, Casas Bajas, Picholetera	5 ☐
		пізній late	Hortella, Moisonière, Sarrona	7 ☐
		дуже пізній very late	Hivernenca, Pezonuda	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use	
_____	_____
(надати детальну інформацію) (please provide details)	
_____	
8. Дозвіл на використання Autorization for release	
а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization	
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety	
а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization	
_____	
10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination	
10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо. The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.	
_____	
10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:	

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

- а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні
 a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma) Yes No
- б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні
 b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide) Yes No
- в) культури тканини..... Так Ні
 c) Tissue culture Yes No
- г) інших факторів..... Так Ні
 g) Other factors Yes No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
 Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

_____

Ні
 No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

_____

Підпис
 Signature

_____

Дата
 Date

____-____-____

**Методика
проведення експертизи сортів смородини (*Ribes nigrum* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Ribes nigrum* L. (*Ribes dikuscha* Fisch. ex Turcz. і *Ribes ussuriense* Jancz.).

2. Необхідний рослинний матеріал – живці або рослини з 3-ма пагонами

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 здерев'янілих живців або 5 здерев'янілих укорінених живців, або 5 рослин з щонайменше трьома пагонами.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи.*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 1,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10

частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

У випадку виявлення нетипових рослин їх позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Однорічний пагін: забарвлення (ознака 4);
- Молодий пагін: антоціанове забарвлення (ознака 10);
- Плід: забарвлення (ознака 26);
- Час початку збирання плодів (ознака 30).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довіклля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів смородини

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* QN (a)	Рослина: за висотою MS (a)	дуже низька	1	Stuarts Green
		низька	3	Strata
		середня	5	Ben Alder
		висока	7	Goliath
		дуже висока	9	Magnus
2. (* (+) QN	Рослина: габітус VS (a)	прямий	1	Magnus, Westra
		напіврозлогий	2	Baldwin, Blackdown
		розлогий	3	Tenah
3. QN	Рослина: кількість базальних пагонів MS, (a)	мала	3	Baldwin Hilltop
		середня	5	Ben Lomond
		велика	7	Blacksmith
4. (* (+) PQ	Однорічний пагін: забарвлення VS (a)	жовто-коричневе	1	Tenah
		червоно-коричневе	2	
		коричневе	3	Hatton Black, Jet
		сірувате	4	Cotswold Cross
5. (* (+) QN	Вегетативна брунька: положення відносно пагона MS, (a)	притиснуте або злегка відхилене	1	Triton
		помірно відхилене	2	Hatton Black
		сильно відхилене	3	Baldwin
6. (* QN	Вегетативна брунька: за довжиною MS, (a)	коротка	3	Ben Tirran
		середня	5	Hatton Black
		довга	7	Goliath

1	2	3	4	5
7. (* (+) PQ	Веgetативна	вужькозагострена	1	Baldwin
	брунька: форма	широкозагострена	2	Ben Nevis
	верхівки	округла	3	Goliath
	VS (a)			
8. (* QN	Веgetативна	відсутнє або дуже	1	
	брунька:	слабке		
	антоціанове	слабке	3	Ben Nevis
	забарвлення	помірне	5	Baldwin, Ben Lomond
	MS (a)	сильне	7	Cotswold Cross, Mammoth
9. (+ QN	Веgetативна	слабкий	3	Roodknop
	брунька: наліт	помірний	5	Westwick Choice
	VS, (a)	сильний	7	French
10. (* QN	Молодий пагін:	відсутнє або дуже	1	Goliath
	антоціанове	слабке		
	забарвлення	слабке	3	Roodknop
	MS	помірне	5	Hatton Black
	(b)	сильне	7	Malvern Cross
11. QN	Листкова	коротка	3	Hatton Black, Magnus
	пластинка: за			
	довжиною	середня	5	Baldwin, Cotswold Cross
	MS (b)	довга	7	Ben Sarek

1	2	3	4	5
12. QN	Листкова пластинка: за шириною MS (b)	вузька	3	Ben Nevis
		середня	5	Goliath, Hatton Black
		широка	7	Ojebyn
		дуже широка	9	Ben Sarek
13. QN	Листкова пластинка: відношення довжина/ ширина MS (b)	мале	3	Narjadnaja
		середнє	5	French, Rosenthals Langtraubige
		велике	7	Silvergieters Schwarze, Wassil
14. (+) QN	Листкова пластинка: основа VS (b)	дуже відкрита	1	French
		помірно відкрита	2	Tor Cross
		слабко відкрита	3	Ometa
		закрита	4	Ben Nare
		перекривається	5	Veloy
15. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого зabarвлення (верхній бік) VS (b)	слабка	3	Malvern Cross
		середня	5	Hatton Black
		сильна	7	Magnus, Strata
16. QN	Листкова пластинка: глянсуватість	відсутня або слабка	1	Blacksmith
		помірна	2	Andorine, Titania
		сильна	3	Jet

1	2	3	4	5
	(верхній бік) VS (b)			
17. (* QN	Черешок: антоціанове збарвлення верхнього боку MS (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Goliath
		слабке	3	Laxton's Tinker
		помірне	5	Baldwin
		сильне	7	Brødtorp
18. (+ QN	Рослина: кількість суцвіть на верхівку MS (c)	одне або два	1	Magnus
		від двох до чотирьох	2	Hatton Black
		більше чотирьох	3	
19. (* (+ QN	Суцвіття: за довжиною MS (c)	коротке	1	Ben Sarek, Cotswold Cross
		середнє	2	Baldwin
		довге	3	Ometa
20. QN	Суцвіття: кількість квіток MS (c)	мала	3	Ben Sarek, Magnus
		середня	5	Ben Alders
		велика	7	Ometa
21. (* QN	Пелюстка: антоціанове збарвлення MS (c)	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	Chereshneva, Hatton Black
		помірне	5	Baldwin
		сильне	7	Ceres

1	2	3	4	5
22. (* QN	Зав'язь: антоціанове забарвлення MS (с)	відсутнє або дуже слабке	1	Cotswold Cross
		слабке	3	Baldwin
		помірне	5	Chereshneva
		сильне	7	Laxton's Tinker
23. (+ QN	Суцвіття: тип VS (d)	просте	1	
		гроно	2	
		волоть 1	3	
		волоть 2	4	
24. (+ QN	Суцвіття: коливання у розмірах ягід VS, (d)	мале	1	Titania
		середнє	2	
		велике	3	Jet
25. (* (+ QN	Плід: розмір MS (е)	малий	3	Goliath, Sarolata
		середній	5	Baldwin
		великий	7	Titania
		дуже великий	9	Bona
26. (* PQ	Плід: забарвлення VS (е)	зелене	1	Stuart's Green
		коричнювато-чорне	2	Westwick Choice
		чорне	3	Titania
27. QN	Плід: глянсуватість VS (е)	дуже слабка	1	Golubka
		слабка	3	Cotswold Cross
		помірна	5	Titania
		сильна	7	Ben Tirran
28. (+ QN	Час початку розпускання вегетативної	ранній	3	Cotswold Cross
		середній	5	Laxton's Tinker
		пізній	7	Ben Lomond

1	2	3	4	5
	бруньки MS			
29. (+) QN	Час початку цвітіння MS	дуже ранній	1	Brødtorp, Ceres
		ранній	3	Kimberley, Malvern Cross
		середній	5	Cotswold Cross, Goliath
		пізній	7	Black Reward, Laxton's Tinker
		дуже пізній	9	Ben Avon, Jet
30. (* (+) QN	Час початку збирання плодів VS	дуже ранній	1	Boskoop Giant, Kimberley
		ранній	3	Andega, Magnus
		середній	5	Baldwin Hilltop, Goliath
		пізній	7	Ben Alder, Ben Lomond, Hatton Black
		дуже пізній	9	Jet

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів смородини

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Рослина, однорічний пагін і вегетативна брунька. Усі обстеження проводять на сплячих пагонах взимку після першого вегетаційного сезону. На вегетативній бруньці – у середній третині однорічного пагона перед її

розпусканням.

(b) Молодий пагін, листкова пластинка, черешок. Усі обстеження мають бути виконані на початку літа на цілком сформованому листку, взятому з середньої третини периферійного пагона куща.

(c) Суцвіття, пелюстка, зав'язь. Усі обстеження проводять під час повного цвітіння.

(d) Плодоношення. Усі обстеження мають бути виконані безпосередньо напередодні збирання.

(e) Плід. Усі обстеження проводять після збирання.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 2 Рослина: габітус

Габітус визначають за відношенням між висотою і шириною рослини: прямий, коли пагони вищі ніж ширші; напіврозлогий – висота куща і ширина приблизно однакові; розлогий – ширина більша за висоту.

1

Прямий

2

напіврозлогий

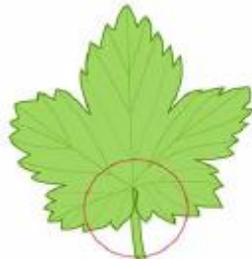
3

розлогий

До 4 Однорічний пагін: забарвлення

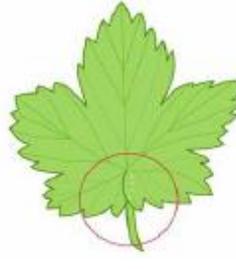
Обстежують у середній третині пагона на периферії куща.

4

закрита

5

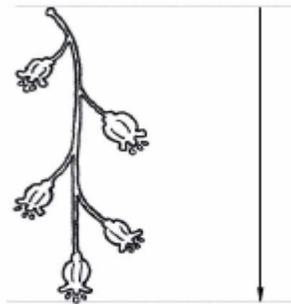
перекривається

До 18 Рослина: кількість суцвіть на верхівку

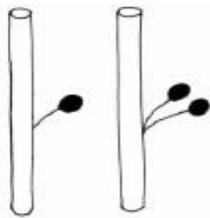
Кількість суцвіть на верхівку визначають на верхній третині однорічного пагона за цвітіння.

До 19 Суцвіття: за довжиною

Довжину суцвіття вимірюють разом з плодоніжкою.

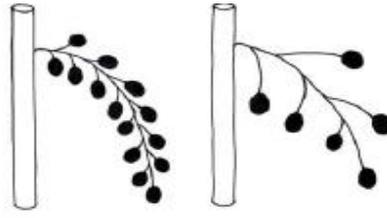

До 23 Суцвіття: тип

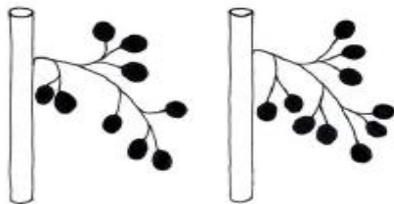
1

Просте

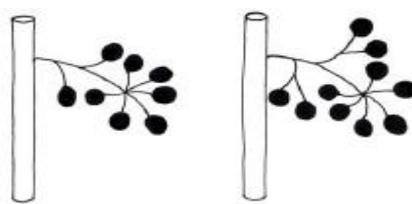
2

гроно

3

волють 1

4

волють 2

До 24 Суцвіття: коливання у розмірах ягід

Коливання у розмірах ягід визначають обстеженням окремих ягід у межах одного суцвіття (плодового грона).

До 25 Плід: розмір

З 5-ти рослин відбирають 50 ягід, зважують. За загальною вагою визначають крупність. Через те, що щільність ягід у всіх сортів подібна.

До 28 Час початку розпускання вегетативної бруньки

Часом початку розпускання вегетативної бруньки вважають такий, коли щойно з'явився перший зелений листок із бруньки.

До 29 Час початку цвітіння

Часом початку цвітіння вважають такий, коли 10% квіток повністю розкрились.

До 30 Час початку збирання плодів

Часом початку збирання плодів вважають такий, коли 10% плодів набули повного притаманного їм забарвлення.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Blackcurrant (*Ribes nigrum* L.) (TG /40/7, UPOV) // Geneva. 2008-04-09. – 27 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg040.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px; height: 20px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<i>Ribes nigrum</i> L. (<i>Ribes dikuscha</i> Fisch. ex Turcz., <i>Ribes ussuriense</i> Jancz.)
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	Смородина
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
(вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (4)	Однорічний пагін: забарвлення One-year-old shoot: color	жовто-коричневе yellow brown	Tenah	1 ☐
		червоно-коричневе red brown		2 ☐
		коричневе brown	Hatton Black, Jet	3 ☐
		сірувате grayish	Cotswold Cross	4 ☐
5.2 (10)	Молодий пагін: антоціанове забарвлення Young shoot: anthocyanin coloration	відсутнє або дуже слабе absent or very weak	Goliath	1 ☐
		слабе weak	Roodknop	3 ☐
		помірне medium	Hatton Black	5 ☐
		сильне strong	Malvern Cross	7 ☐
5.3 (26)	Плід: забарвлення Fruit: color	зелене green	Stuart's Green	1 ☐
		коричнювато-чорне brownish black	Westwick Choice	2 ☐
		чорне black	Titania	3 ☐
5.4 (30)	Час початку збирання плодів Time of beginning of fruit harvest	дуже ранній very early	Boskoop Giant, Kimberley	1 ☐
		ранній early	Andega, Magnus	3 ☐
		середній medium	Baldwin Hilltop, Goliath	5 ☐
		пізній late	Ben Alder, Ben Lomond, Hatton Black	7 ☐
		дуже пізній very late	Jet	9 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties				
Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	

Коментарі

Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)

(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)

(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____

_____

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи сортів суниці (*Fragaria L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Fragaria L.* родини *Rosaceae*.

2. Необхідний рослинний матеріал – молоді рослини, насіння

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:

– для сортів, що розмножуються насінням – достатня кількість насіння для успішного вирощування 40 рослин або 40 молодих рослин;

– для сортів, що розмножуються вегетативно – 20 молодих рослин.

3) Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин для сортів, що розмножуються вегетативно і 40 рослин для сортів, що розмножуються насінням. Рекомендована схема розміщення рослин відповідно $0,90 \times 0,20$ м і $0,60 \times 0,10$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 40 (20)* рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40 (20) рослин або частин 40 (20) рослин

(наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або 40 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 40 (20) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або 40 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова, у вибірці з 40 рослин – дві нетипові.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

---

* – проводять обстеження 40 рослин, що розмножуються насінням і 20, що розмножуються

вегетативно.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 1);
- Пелюстка: забарвлення верхнього боку (ознака 27);
- Плід: розмір (ознака 29);
- Плід: форма (ознака 30);
- Плід: забарвлення (ознака 32);
- Тип плодоношення (ознака 48).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати (висаджувати) сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів суниці

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ QN	Рослина: габітус VS (a)	прямий	1	Benton, Darselect, Gorella
		напівпрямий	2	Cirafine, Senga Sengana
		розлогий	3	Darsidor, Pantagruella
2. (+ QN	Рослина: щільність розміщення листків VS (a)	нещільна	3	Ciflorette, Elista
		середня	5	Cirafine, Gorella
		щільна	7	Cirano, Talisman
3. (+ QN	Рослина: сила росту VS (a)	слабка	3	Senga Precosa
		середня	5	Gorella
		сильна	7	Elsanta, Grande
4. (* QN	Рослина: положення суцвіття відносно листоків VS (c)	нижче	1	Crusader
		на одному рівні	2	Astino, Cambridge Favourite
		вище	3	Direktor Paul Wallbaum
5. (* QN	Рослина: кількість вусів MS (b)	відсутні або дуже мала	1	Leo Alba, Rügen
		мала	3	Marala, Sans Rivale
		середня	5	Anabelle, Gorella
		велика	7	Cambridge

1	2	3	4	5
				Favourite, Macherauchs Frühernte
6. (+) QN	Вуса: антоціанове забарвлення VS (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Tioga
		слабке	3	Cijosée, Tenira
		помірне	5	Darselect, Gorella
		сильне	7	Cigaline, Royal Sovereign
		дуже сильне	9	Arking, Frel
7. QN	Вуса: щільність опушення VS (b)	нещільна	3	Chandler, Elista, Vigerla
		середня	5	Cambridge Favourite, Gariguette
		щільна	7	Grande, Siabelle
8. (+) QN	Листок: розмір MS (a)	малий	3	Everest
		середній	5	Camarosa
		великий	7	Darselect
9. PQ	Листок: забарвлення верхнього боку VS (a)	жовто-зелене	1	Tristar
		світло-зелене	2	Aliso, Cigaline, Georg Soltwedel
		зелене	3	Darselect, Gorella
		темно-зелене	4	Direktor Paul Wallbaum, Macherauchs Frühernte

1	2	3	4	5
		блакитно-зелене	5	Mrak
10. (* (+ QN	Листок: пухирчатість VS (a)	відсутня або слабка	1	Anabelle, Bemanil, Marmion
		помірна	2	Cigaline, Senga Precosa
		сильна	3	Cijosée, Jamil, Marie France
11. (* QN	Листок: глянсуватість VS (a)	відсутня або слабка	1	Aptos, Bogota, Mrak
		помірна	2	Darestivale, Irvine
		сильна	3	Mara des Bois, Sweet Delight, Tioga
12. QL	Листок: строкатість VS (a)	відсутня	1	
		наявна	9	
13. (* QN	Верхівковий листочок: довжина відносно ширини MS (a)	коротша	1	Siabelle
		однакова	2	Chandler, Crusader
		довша	3	Elsanta, Montrose, Redgauntlet
		набагато довша	4	Gariguette, Macherauchs Frühernte
14. (* (+ PQ	Верхівковий листочок: форма основи VS	гостра	1	Gorella, Regina
		тупа	2	Darselect, Senga Sengana
		округла	3	Crusader, Florika,

1	2	3	4	5
	(a)			Marie France
15.	Верхівковий	зубчаста	1	Garriguette, Tenira
(+)	листочок:	від зубчастої до	2	
PQ	форма краю	городчастої		
	VS	городчаста	3	Cambridge
	(a)			Favourite, Gentonova, Irvine
16.	Верхівковий	увігнута	1	Hapil, Ostara, Senga Precosana
(+)	листочок: форма			
PQ	поперечного	плоска	2	Georg Soltwedel, Mara des Bois
	перерізу			
	VS	опукла	3	Cambridge
	(a)			Favourite, Domanil, Madame Moutot
17.	Черешок: за	короткий	3	Pantagruella
QN	довжиною	середній	5	Polka
	MS	довгий	7	Darselect
	(a)			
18.	Черешок:	спрямоване догори	1	Elista, Georg Soltwedel
(+)	положення			
QL	волосків	злегка спрямоване	2	Darselect, Elsanta
	VS	догори		
	(a)	горизонтальне	3	Cambridge
				Favourite, Direktor Paul Wallbaum, Mara des

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
				Bois
19. QN	Прилисток: антоціанове забарвлення MS (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Elista
		слабке	3	Crusader
		помірне	5	Gorella
		сильне	7	Talisman
		дуже сильне	9	Royal Sovereign
20. QN	Суцвіття: кількість квіток MS, (c)	мала	3	Pantagruella
		середня	5	Lambada
		велика	7	Elsanta
21. (+) QL	Квітконіжка: положення волосків VS (d)	спрямоване догори	1	Cigaline
		злегка спрямоване догори	2	Darselect
		горизонтальне	3	Parker
22. QN	Квітка: діаметр MS (c)	малий	3	Rapella, Redgauntlet
		середній	5	Gorella, Mara des Bois
		великий	7	Darselect, Domanil
23. (* (+) QN	Квітка: розташування пелюсток віночка VS (c)	вільно	1	Cirafine, Talisman
		торкаються	2	Darsidor, Regina
		перекриваються	3	Florika, Senga Gigana
24. (*	Квітка: розмір чашечки відносно	менший	1	Bogota, Grande, Nordika

1	2	3	4	5
(+) QN	віночка VS (с)	однаковий	2	Darselect, Korona
		більший	3	Cigoulette, Regina
25. (*) QL	Квітка: тичинки VS (с)	відсутні	1	Pandora, Yamasaka
		наявні	9	Gariguette
26. QN	Пелюстка: довжина відносно ширини VS (с)	значно коротша	1	Florika, Senga Gigana
		коротша	2	Gento Nova, Tioga
		однакова	3	Darselect, Redgauntlet
		довша	4	Ciflorette, Elsanta, Gorella
		значно довша	5	Talisman
27. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення верхнього боку VS (с)	зеленувато-біле	1	
		біле	2	Gariguette
		рожеве	3	Frel, Marajox, Pikan
		червоне	4	Tarpan
28. (*) QN	Плід: довжина відносно ширини VS / MS (d)	значно коротша	1	Early Dawn
		коротша	2	Elista, Madame Moutot
		однакова	3	Gento Nova, Gorella, Merton Dawn
		довша	4	Gariguette, Talisman

1	2	3	4	5
		значно довша	5	Ciflorette, Marie France
29. (* (+) QN	Плід: розмір VS / MS (d)	дуже малий	1	Astino, Frel
		малий	3	Senga Precosa
		середній	5	Mara des Bois, Senga Tigaiga
		великий	7	Darselect, Domanil
		дуже великий	9	Maxim
30. (* (+) PQ	Плід: форма VS (d)	ниркоподібна	1	Early Dawn, Favette
		конічна	2	Gorella, Matis
		серецеподібна	3	Direktor Paul Wallbaum
		яйцеподібна	4	Florika, Macherauchs Frühernte
		циліндрична	5	Chandler, Marie France
		ромбічна	6	Gariguette, Pantagruella
		широкоокругла	7	Elista
		куляста	8	Grande, Madame Moutot
		клиноподібна	9	Georg Soltwedel
31. (+) QN	Плід: різниця форми між верхівковими та	відсутня або дуже мала	1	Cambridge Favourite, Vigerla
		мала	3	Gariguette, Senga

1	2	3	4	5
	іншими плодами VS (d)			Sengana
		помірна	5	Darselect, Gorella
		велика	7	Bogota, Georg Soltwedel, Talisman
		дуже велика	9	Maxim
32. (*) PQ	Плід: забарвлення VS (d)	білувато-жовте	1	Weisse Ananas
		світло-оранжеве	2	Madame Moutot, Merton Dawn
		оранжеве	3	Cambridge Favourite
		оранжево-червоне	4	Ciflorette, Gorella
		червоне	5	Elsanta, Royal Sovereign
		темно-червоне	6	Seascape, Senga Sengana
		чорнувато-червоне	7	Honey Oya, Rubina
33. (+) QN	Плід: рівномірність забарвлення VS (d)	рівномірний або ледь нерівномірний	1	Valeta
		злегка нерівномірний	2	Tamella
		нерівномірний	3	Marie France
34. QN	Плід: глянуватість VS (d)	слабка	1	Bemanil, Madame Moutot
		помірна	2	Darselect, Macherauchs

1	2	3	4	5
				Frühernte
		сильна	3	Elsanta, Redgauntlet
35.	Плід: нерівність (+) поверхні	відсутня або слабко виражена	1	Valeta
QN	VS (d)	слабко виражена	2	Senga Precosana
		сильно виражена	3	Redgauntlet
36.	Плід: ширина вільної (+) від сім'янок зони	відсутня або дуже вузька	1	Senga Sengana
QN	VS / MS (d)	вузька	3	Elsanta, Mara des Bois, Pandora
		середня	5	Darselect, Gariguette
		широка	7	Pantagruella
		дуже широка	9	Belrubi, Earliglo
37.	Плід: положення (*) сім'янок	заглиблене	1	Cirafine, Elista
(+)	VS	нарівні з поверхнею	2	Darselect, Regina
QN	(d)	виступаюче	3	Brighton, Rigensa
38.	Плід: положення (+) чашечки	заглиблене	1	Aliso, Favette
QN	VS (d)	на рівні плоду	2	Cambridge Favourite, Talisman
		виступаюче	3	Gariguette, Regina
39.	Плід: положення (+) чашолистків	догори	1	Bounty, Gariguette
QN	VS (d)	горизонтальне	2	Angéline, Framura
		донизу	3	Ciflorette, Elvira

1	2	3	4	5
40. (+) QN	Плід: діаметр чашечки порівняно з діаметром плоду VS / MS (d)	значно менший	1	Favette, Lumina
		дещо менший	2	Ostara, Senga Sengana
		однаковий	3	Cirafine, Tenira
		дещо більший	4	Darselect, Senga Precosa
		значно більший	5	Angéline, Cambridge Favourite
41. QN	Плід: прилягання чашечки до плоду VS (d)	дуже слабке	1	Confitura, Primek
		слабке	3	Senga Precosa, Siabelle
		помірне	5	Mara des Bois, Senga Sengana
		сильне	7	Darselect, Redgauntlet
		дуже сильне	9	Rainier
42. QN	Плід: твердість MS (d)	дуже м'яка	1	Madame Moutot, Marie France
		м'яка	3	Gento, Grande
		помірна	5	Gariguet, Gorella
		тверда	7	Darselect, Tigaiga
		дуже тверда	9	Holiday, Parker
43. (+) PQ	Плід: забарвлення м'якоті (за винятком серцевини) VS	білувате	1	Madame Moutot, Regina
		світло-рожеве	2	Direktor Paul Wallbaum,

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	(d)			Senga Precosa
		оранжево-червоне	3	Elsanta, Talisman
		світло-червоне	4	Cambridge Favourite
		червоне	5	Gariguette, Elista
		темно-червоне	6	Senga Tigaiga
44.	Плід: забарвлення	білувате	1	
(+)	серцевини	світло-червоне	2	Figaro
PQ	VS, (d)	червоне	3	
45.	Плід: повітряна	відсутня або дуже	1	Onebor, Gerida
QN	комірка	мала		
	VS / MS, (d)	середня	2	Agana, Douglas
		велика	3	Cortina, Fiesta
46.	Час початку цвітіння	дуже ранній	1	Karina, Sweet Charlie
(*)	MG	ранній	3	Gariguette, Pantagruella
QN		середній	5	Cambridge Favourite, Elsanta
		пізній	7	Daisy, Tago
		дуже пізній	9	Marzheyw, Pandora
47.	Час початку	дуже ранній	1	
(+)	достигання плодів	ранній	3	
QN	MG	середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	

1	2	3	4	5
48. (* (+ PQ	Тип плодоношення VG	неремонтантний	1	Cambridge Favourite, Gariguette
		частково ремонтантний	2	Redgauntlet, Sweet Charlie
		повністю ремонтантний	3	Brighton, Cirafine, Mara des Bois
		нейтрального дня	4	Florika

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів суниці

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

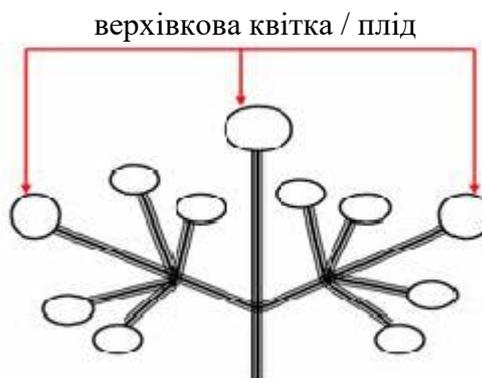
Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Обстежують рослини і листки перед досяганням плодів, обстежують цілком сформовані листки.

(b) Обстежують прилистки і вуса після завершення плодоношення (за винятком сортів нейтрального дня).

(c) Обстежують суцвіття / квітку під час повного цвітіння. Якщо не вказано інше, обстеження верхівкової квітки не проводять. У випадку ремонтантних сортів ознаки обстежують на квітках перших квітучих пагонів

(d) Якщо не вказано інше, верхівковий плід не.обстежують.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: габітус

1

Прямий

2

напівпрямий

3

розлогий

До 2 Рослина: щільність розміщення листків

3

Нещільна

5

середня

7

щільна

До 3 Рослина: сила росту

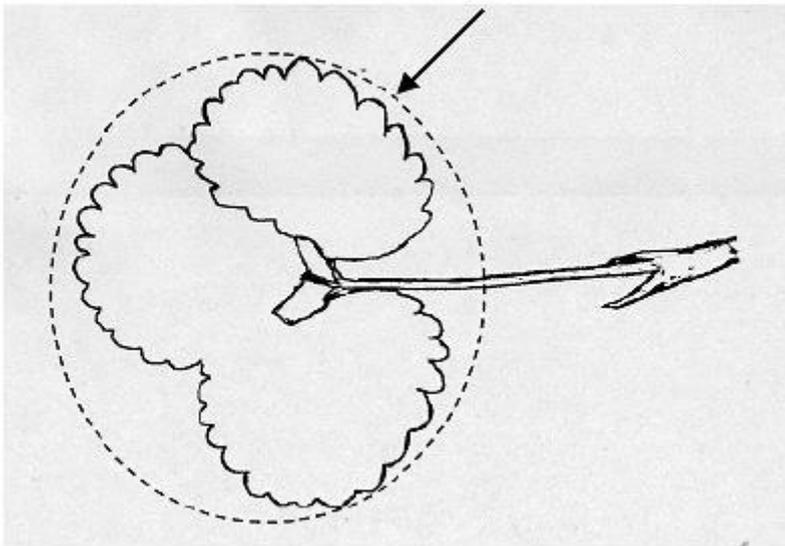
Сила росту рослини визначається як загальний приріст вегетативної росту.

До 6 Вуса: антоціанове забарвлення

Антоціанове забарвлення визначається на середній третині вуса.

До 8 Листок: розмір

розмір листка

Розмір листка не включає черешок і прилистки.

До 10 Листок: пухирчатість

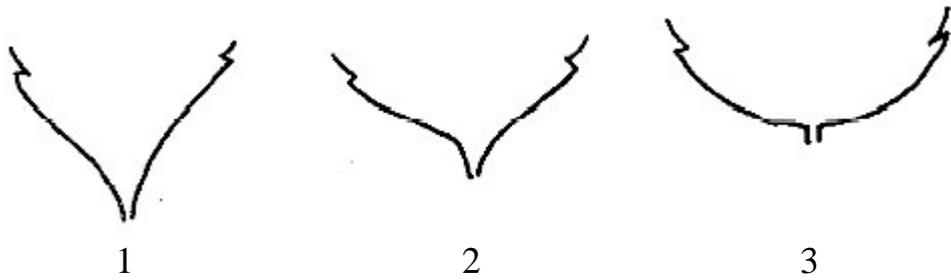

Відсутня або слабка

помірна

сильна

До 14 Верхівковий листочок: форма основи

Гостра

тупа

округла

До 15 Верхівковий листочок: форма краю

Зубчаста

від зубчастої до городчастої

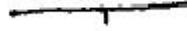
городчаста

До 16. Верхівковий листочок: форма поперечного перерізу.

1

Увігнута

2

плоска

3

опукла

До 18 Черешок: положення волосків

До 21 Квітконіжка: положення волосків

1

Спрямоване догори

2

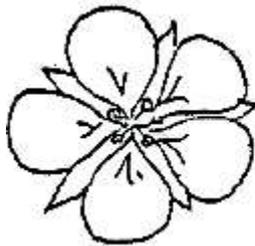
злегка спрямоване догори

3

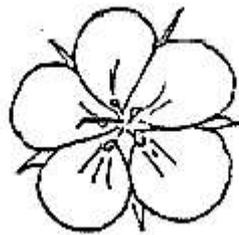
горизонтальне

До 23 Квітка: розташування пелюсток віночка

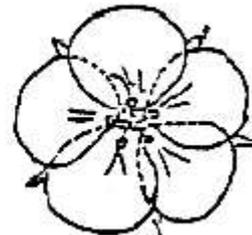
1

Вільно

2

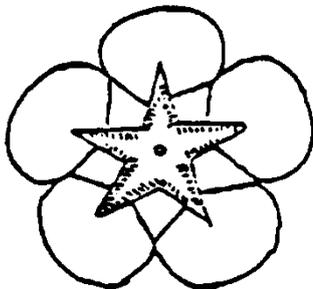
торкаються

3

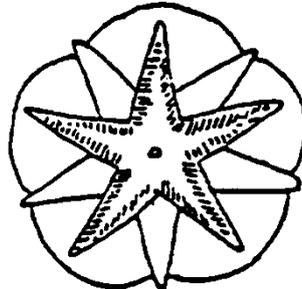
перекриваються

До 24 Квітка: розмір чашечки відносно віночка

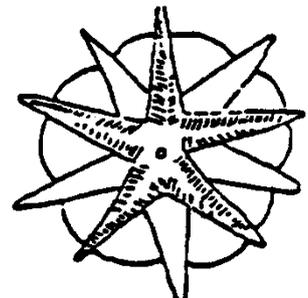
1

Менший

2

однаковий

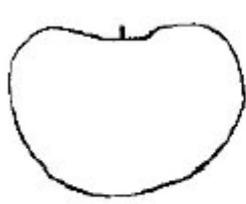
3

більший

До 29 Плід: за розміром

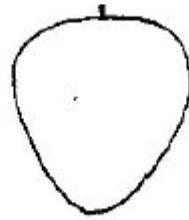
Розмір плоду визначається його довжиною, висотою і товщиною.

До 30 Плід: форма

1

Ниркоподібна

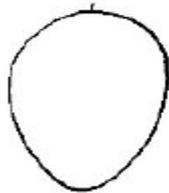
2

конічна

3

серцеподібна

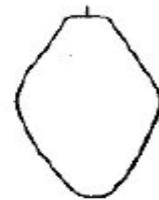
4

яйцеподібна

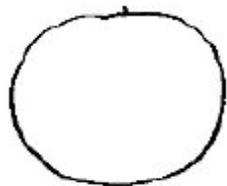
5

циліндрична

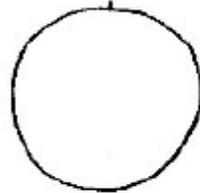
6

ромбічна

7

широкоокругла

8

куляста

9

клиноподібна

До 31 Плід: різниця форми між верхівковими та іншими плодами

Рисунок в Пункті 8.1 ілюструє верхівковий та інші плоди.

До 33 Плід: рівномірність забарвлення

1

2

3

Рівномірне або
ледь нерівномірне

злегка нерівномірне

нерівномірне

До 35 Плід: нерівність поверхні

1

2

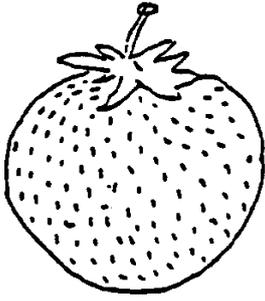
3

Відсутня або
слабко виражена

слабко виражена

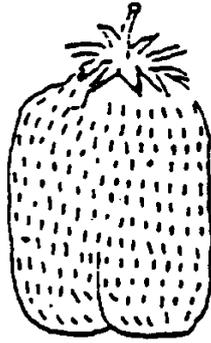
сильно виражена

До 36 Плід: ширина вільної від сім'янок зони

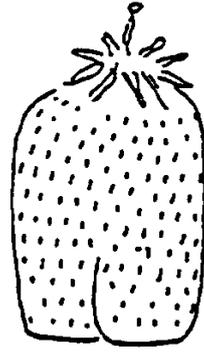
1

Вісутня або дуже вузька

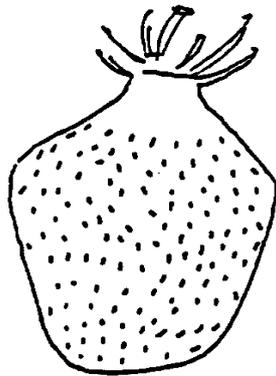
3

вузька

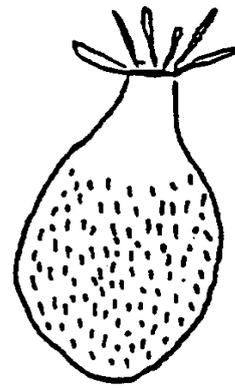
5

середня

7

широка

9

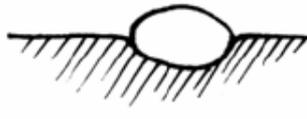
дуже широка

До 37 Плід: положення сім'янок

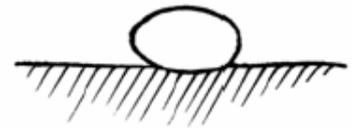
1

Заглиблене

2

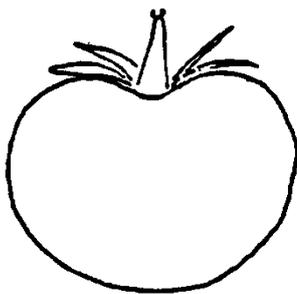
на рівні з поверхнею

3

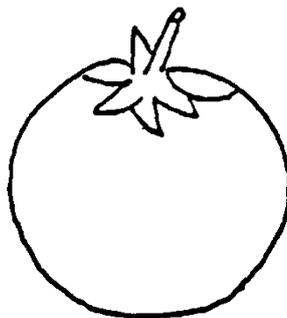
виступаюче

До 38 Плід: положення чашечки

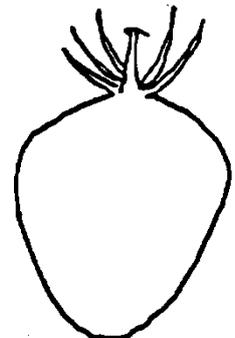
1

Заглиблене

2

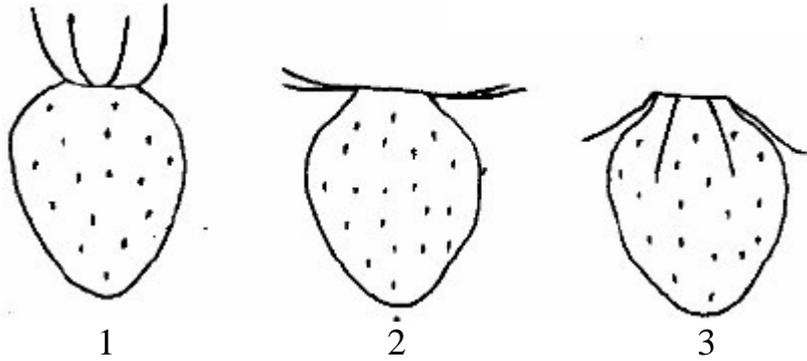
на рівні плоду

3

виступаюче

До 39 Плід: положення чашолистків

1
Догори

2
горизонтальне

3
донизу

До 40 Плід: діаметр чашечки порівняно з діаметром плоду

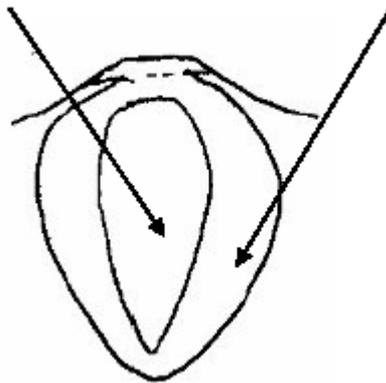
Діаметр чашечки вимірюють з плоско відхиленими чашолистками.

До 43 Плід: забарвлення м'якоті (за винятком серцевини)

До 44 Плід: забарвлення серцевини

серцевина

м'якоть

До 47 Час початку достигання

Час, коли досягають перші плоди першого суцвіття.

До 48 Тип плодоношення

Неремонтантна – цвіте і плодоносить один раз на сезон.

Частково ремонтантна – є потенціал до цвітіння і утворення плодів двічі на рік, але сильно залежить від навколишнього середовища.

Повністю ремонтантна – цвітіння і плодоношення двічі на рік, у значній мірі незалежно від умов довкілля.

Нейтрального дня – цвітіння і плодоношення багаторазове і безперервне протягом сезону. Не вимагає скороченого дня для появи квіток. Обстежують вуса за їхньої появи та за появи квіток і плодів того ж року.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Strawberry (*Fragaria* L.) (TG /22/10, Rev., UPOV) // Geneva. 2012-03-28. – 36 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg022.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Fragaria L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Суниця"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування..... v) unknown cross	☐	
4.1.2. мутація..... mutation	☐	
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)		<input type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення..... discovery and development	☐	
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)		<input type="text"/>
4.1.4. інше..... other	☐	
(надати деталі) (please provide details)		<input type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety		
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties		
а) самозапилення..... a) self-pollination	☐	
б) перехресне запилення b) cross-pollination		
популяція..... population	☐	
синтетичний сорт..... synthetic variety	☐	
в) гібрид..... c) hybrid	☐	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g. Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:		
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines		
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.		
г) інші..... d) other	☐	
(надати детальну інформацію) (please provide details)		<input type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation		
а) живці..... a) cuttings	☐	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... b) <i>in vitro</i> propagation	☐	
в) інші (установлений метод)..... c) other (state method)	☐	<input type="text"/>
4.2.3. інші..... other	☐	
(надати детальну інформацію) (please provide details)		<input type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristic				
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code	
5.1 (1)	Рослина: габітус Plant: growth habit	прямий upright	Benton, Darselect, Gorella	1 ☐
		напівпрямий semi-upright	Cirafine, Senga Sengana	2 ☐
		розлогий spreading	Darsidor, Pantagruella	3 ☐
5.2 (27)	Пелюстка: забарвлення верхнього боку Petal: color of upper side	зеленувато-біле greenish white		1 ☐
		біле white	Gariguette	2 ☐
		рожеве pink	Frel, Marajox, Pikan	3 ☐
		червоне red	Tarpan	4 ☐
5.3 (29)	Плід: розмір Fruit: size	дуже малий very small	Astino, Frel	1 ☐
		малий small	Senga Precosa	3 ☐
		середній medium	Mara des Bois, Senga Tigaiga	5 ☐
		великий large	Darselect, Domanil	7 ☐
		дуже великий very large	Maxim	9 ☐
5.4 (30)	Плід: форма Fruit: shape	ниркоподібна reniform	Early Dawn, Favette	1 ☐
		конічна conical	Gorella, Matis	2 ☐
		серцеподібна cordate	Direktor Paul Wallbaum	3 ☐
		яйцеподібна ovoid	Florika, Macherauchs Frühernte	4 ☐
		циліндрична cylindrical	Chandler, Marie France	5 ☐
		ромбічна rhomboid	Gariguette, Pantagruella	6 ☐
		широкоокругла obloid	Elista	7 ☐
		округла globose	Grande, Madame Moutot	8 ☐
.5 (32)	Плід: забарвлення Fruit: color	білувато-жовте whitish yellow	Weisse Ananas	1 ☐
		світло-оранжеве light orange	Madame Moutot, Merton Dawn	2 ☐
		оранжеве medium orange	Cambridge Favourite	3 ☐
		оранжево-червоне orange red	Ciflorette, Gorella	4 ☐

		червоне medium red	Elsanta, Royal Sovereign	5 ☐
		темно-червоне dark red	Seascape, Senga Sengana	6 ☐
		чорнувато-червоне blackish red	Honey Oya, Rubina	7 ☐
5.6 (48)	Тип плодоношення Type of bearing	неремонтантний not remontant	Cambridge Favourite, Gariguette	1 ☐
		частково ремонтантний partially remontant	Redgauntlet, Sweet Charlie	2 ☐
		повністю ремонтантний fully remontant	Brighton, Cirafine, Mara des Bois	3 ☐
		нейтрального дня day neutral	Florika	4 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____	_____
-------	-------

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обгрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No
Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так" Please provide details for where you have indicated "yes"		
_____		
10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевіреном на наявність вірусу або інших патогенів? Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?		
Так..... ☐		
Yes		
(просимо надати деталі) (please provide details as specified by the Authority)	<input type="text"/>	
Ні..... ☐		
No		
Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct		
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи Applicant's name	<input type="text"/>	
Підпис Signature	<input type="text"/>	Дата Date
		<input type="text"/>

**Методика
проведення експертизи сортів унабі справжнього (зізіфусу) (*Ziziphus jujube*
Mill.) на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів і гібридів виду *Ziziphus jujube* Mill.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи.* Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи.* Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи.* Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи.* Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення

рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*. Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*. Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості дерев:

MG: разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки,

наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 дерев допускається одна нетипова.

3) Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4) Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: колючки (ознака 3);
- Плід: основна форма (вид збоку) (ознака 26);
- Час споживчої стиглості (ознака 41).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів унабі справжнього (зізіфусу)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: сила росту MG 8 (с)	слабка	3	Suan Tsao
		середня	5	Li, Lang, Ta Tsao
		сильна	7	Ya Tsao
2. (*) QN	Дерево: габітус VG 13 (а)	прямий	1	Ya Tsao
		напіврозлогий	2	Li, Lang, Ta Tsao
		розлогий	3	Suan Tsao
		пониклий	4	U Sin Khun
3. (*) QL	Дерево: колючки VG 13 (а)	відсутні	1	Ta Yan Tsao
		наявні	9	Suan Tsao
4. (+) QN	Дерево: кількість колючок VG 13 (а)	відсутні	1	Ya Tsao, Ta Yan
		мала	2	Tsao
		велика	3	Suan Tsao
5. (*) QN	Однорічний пагін: за довжиною MS 13 (b)	короткий	3	Suan Tsao
		середній	5	Li, Lang, Ta Tsao
		довгий	7	Ya Tsao
6. QN	Однорічний пагін: за товщиною	тонкий	3	Suan Tsao
		середній	5	Ya Tsao
		товстий	7	Ta Yan Tsao

1	2	3	4	5
	MS 13 (b)			
7.	Однорічний пагін:	короткі	3	Yu, Ya Tsao
QN	міжвузля за довжиною	середні	5	Li, Lang, Ta Tsao
	MS 13 (b)	довгі	7	So
8.	Однорічний пагін:	світло-сіре	1	
PQ	забарвлення	коричнево-сіре	2	Ya Tsao, Yu
	VS 13 (b)	буре	3	Ta Yan Tsao
9.	Однорічний пагін:	конусоподібна	1	
(*)	форма вегетативної	яйцеподібна	2	Ta Yan Tsao
(+)	бруньки	округла	3	Li, Lang, Ta Tsao
PQ	(вид збоку)			
	VS 13 (b)			
10.	Час розпускання	ранній	3	
QN	вегетативних бруньок	середній	5	Lang, Li, Yu, So
	MG 1	пізній	7	Ta Yan Tsao
11.	Час повного цвітіння	ранній	3	
(*)	(75% квіток відкрито)	середній	5	Lang, Li, Yu, So
		пізній	7	Ta Yan Tsao

1	2	3	4	5
QN	MG 4			
12.	Плодоносний пагін: за	короткий	3	Suan Tsao
(+)	довжиною	середній	5	Ya Tsao, Yu
QN	MS 8 (c)	довгий	7	Ta Yan Tsao
13.	Плодоносний пагін: за	тонкий	3	Suan Tsao
QN	товщиною	середній	5	Ya Tsao, Yu
	MS 8 (c)	товстий	7	
14.	Плодоносний пагін:	зелене	1	Suan Tsao, Li
PQ	забарвлення	кремувато-зелене	2	Ya Tsao, Ta Yan
	VS 8 (c)	коричнювато-зелене	3	Tsao
15.	Плодоносний пагін:	мала	3	
QN	кількість суцвіть	середня	5	Lang, Li
	MS 3 (c)	велика	7	Ya Tsao, Ta Yan Tsao
16.	Плодоносний пагін:	мала	3	
QN	кількість плодів	середня	5	Lang, Li
	MS 9, (c)	велика	7	Ya Tsao, Ta Yan Tsao

1	2	3	4	5
17. QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 8 (с)	коротка	3	Yu, Ya Tsao
		середня	5	Li, Lang, Ta Tsao
		довга	7	Ta Yan Tsao
18. QN	Листкова пластинка: за шириною MS 8 (с)	вузька	3	So, Yu
		середня	5	Li, Lang, Ta Tsao Ta Yan Tsao
		широка	7	
19. (* (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS 8 (с)	еліптична	1	Li, Lang, Ta Tsao
		яйцеподібна	2	Suan Tsao
		оберненояйцеподібн а	3	
20. PQ	Листкова пластинка: форма основи VS 8 (с)	округла	1	
		вузькозагострена	2	
		широкозагострена	3	Ya Tsao, Ta Yan Tsao
21. PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS 8 (с)	загострена	1	Suan Tsao, So
		тупа	2	Ya Tsao, Ta Yan Tsao
		округла	3	
22. (*	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього	слабка	3	
		помірна	5	Li, Lang, Ta Tsao

1	2	3	4	5
QN	боку VS 8 (с)			Ta Yan Tsao
		сильна	7	
23. QN	Черешок: за довжиною MS 8, (с)	короткий	3	Li, Lang, Ta Tsao Ta Yan Tsao
		середній	5	
		довгий	7	
24. QN	Квітка: діаметр віночка MS 4, (d)	малий	3	Suan Tsao
		середній	5	Ta Tsao
		великий	7	Ta Yan Tsao
25. (* QN	Плід: розмір MS 10 (е)	малий	3	Suan Tsao
		середній	5	Li, Lang, Ta Tsao Ta Yan Tsao
		великий	7	
26. (* (+ PQ	Плід: основна форма (вид збоку) VS 10 (е)	вузькоеліптична	1	Yu
		еліптична	2	Ya Tsao
		округла	3	So, Suan Tsao
		сплюснута	4	Tsao
		яйцеподібна	5	U Sin Khun
		широкоюяйцеподібна	6	Li
		обернено- яйцеподібна	7	Lang
		грушоподібна	8	Ta Yan Tsao
27. (*	Плід: основна форма в поперечному перерізі	округла	1	So, Yu, Tsao, Suan Tsao
		неправильно округла	2	

1	2	3	4	5
(+) PQ	VS 10 (e)			
28. (*) (+) PQ	Плід: форма верхівки в поздовжньому розрізі VS 10 (e)	загострена	1	Yu, Ya Tsao
		тупа	2	Ta Yan Tsao
		округла	3	So, Suan Tsao
		зрізана	4	U Sin Khun
		виїмчаста	5	Li
29. (*) QL	Плід: положення максимального діаметра VS 10 (e)	ближче до основи	1	Lang
		ближче до середини	2	Tsao, Ya Tsao
		ближче до верхівки	3	Ta Yan Tsao, Li
30. (+) PQ	Плід: основне забарвлення VS 10 (e)	коричневе	1	Suan Tsao, U Sin Khun
		темно-коричневе	2	Ya Tsao, So
		червоно-коричневе	3	Tsao, Li, Lang
31. (+) PQ	Плід: забарвлення м'якоті VS 10 (e)	біле	1	Tsao, Li, Lang
		біло-жовте	2	Suan Tsao, U Sin Khun
		біло-зелене	3	Ta Yan Tsao
32. QN	Плід: консистенція м'якоті	м'яка	3	Ta Yan Tsao
		помірно тверда	5	Ya Tsao, So
		тверда	7	Tsao, Li, Lang

1	2	3	4	5
	MS 10 (e)			
33.	Плід: маса кісточки	мала	3	Suan Tsao
QN	MS	середня	5	Tsao, Li, Lang
	10 (e)	велика	7	Ta Yan Tsao
34.	Плід: кислотність	низька	3	Ya Tsao, Lang, Li
(*)	L			
QN	10	середня	5	Suan Tsao
	(e)	висока	7	Yu, So
35.	Плід: вміст цукру	низький	3	Yu, So
QN	L	середній	5	Suan Tsao
	10 (e)	високий	7	Ya Tsao, Lang, Li
36.	Плід: соковитість	низька	3	Ta Yan Tsao
QN	L	середня	5	Tsao, Yu
	10 (e)	висока	7	Ya Tsao, Lang, Li
37.	Плід: плодоніжка за довжиною	коротка	3	Ya Tsao, Lang, Li
QN	MS	середня	5	Ta Yan Tsao
	10 (e)	довга	7	
38.	Кісточка: розмір	малий	3	Ta Yan Tsao
QN	MS	середній	5	Ya Tsao, Lang, Li
	10			

1	2	3	4	5
	(e)	великий	7	Suan Tsao
39.	Кісточка: форма (+) (вид збоку) PQ VS 10 (e)	плоска	1	Yu, Ya Tsao
		вузькоеліптична	2	Suan Tsao, So
		широкоеліптична	3	Tsao, U Sin Khun
		округла	4	Li
40.	Кісточка: забарвлення PQ VS 10 (e)	жовте	1	Ya Tsao, Lang, Li
		жовто-коричневе	2	Yu, So
41.	Час споживчої (*) стиглості (+) MG QN 10	ранній	3	
		середній	5	Lang, Li, Ta Yan Tsao
		пізній	7	
42.	Час опадання листків QN MG 12	дуже ранній	1	
		ранній	3	Tsao
		середній	5	Lang, Li, Yu, So
		пізній	7	Ta Yan Tsao
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів зіфіфусу справжнього (унабі)

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Дерево: тип і габітус: обстеження мають проводитися на голих деревах взимку.

(b) Однорічний пагін: обстеження проводять на бічних пагонах у стані

спокою.

(с) Сила росту дерева, плодоносний пагін, листкова пластинка, черешок: обстеження проводять влітку на цілком сформованих листках у середній третині сильних пагонів поточного року, взятих із зовнішнього боку дерева.

(d) Квітка: обстеження проводять на початку розкривання пиляків.

(е) Плід, кісточка: обстеження проводять на 25 типових плодах, узятих під час споживчої стиглості.

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку рослин
1	Набрякання й розпускання вегетативних бруньок
2	Набрякання й розпускання генеративних бруньок
3	Початок цвітіння
4	Повне цвітіння
5	Кінець цвітіння
6	Початковий ріст пагонів
7	Зав'язування плодів
8	Максимальний ріст пагонів
9	Ріст плодів
10	Знімальна стиглість плодів
11	Затухаючий ріст пагонів
12	Листопад
13	Період зимового спокою

До 4 Дерево: кількість колючок

Обстеження проводять на гілках 2-го порядку.

До 9 Однорічний пагін: форма вегетативної бруньки (вид збоку)

1

Конусоподібна

2

яйцеподібна

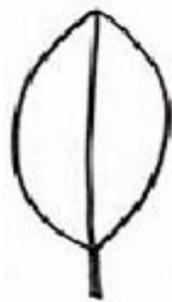
3

округла

До 12 Плодоносний пагін: за довжиною

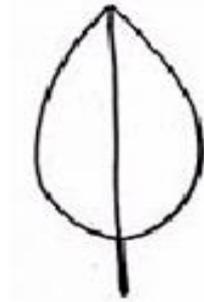
Плодоносний пагін розвивається з вегетативної бруньки однорічного пагона. Після плодоношення – відмирає.

До 19 Листкова пластинка: форма

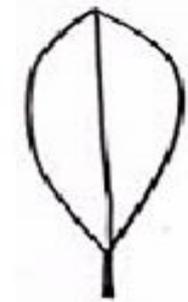
1

Еліптична

2

яйцеподібна

3

оберненояйцеподібна

До 26 Плід: основна форма (вид збоку)

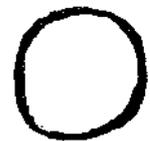
1

Вузькоеліптична

2

еліптична

3

округла

4

сплюснута

5

яйцеподібна

6

широкояйцеподібна

7

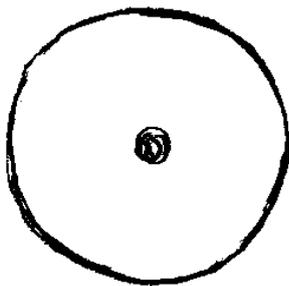
оберненояйцеподібна

8

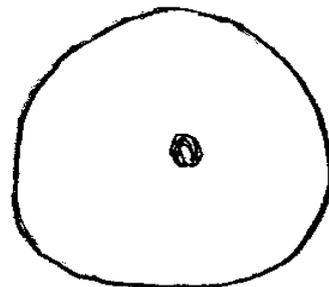
грушоподібна

До 27 Плід: основна форма в поперечному перерізі

1

Округла

2

неправильно округла

До 28 Плід: форма верхівки в поздовжньому розрізі

1

Загострена

2

тупа

3

Округла

4

зрізана

5

виїмчаста

До 30 + 31 + 40 Плід: основне забарвлення (30); забарвлення м'якоті (31); Час споживчої стиглості (41)

Час стиглості для сортів оптимальний, коли плід сформований і забарвлення шкірки змінилося. Плоди слід зберігати у провітрюваному приміщенні за температури приблизно 15°C без будь-якого хімічного оброблення.

До 39 Кісточка: форма (вид з боку)

1

Плоска

2

вужкоеліптична

3

широкоеліптична

4

округла

9. Література

1. A Jujube Find. By J.S. Akin. – 1987 № 1. – 13 p.
2. Berry Vitamins. Soviet Life Magazine. – 1973 № 3. – 12 p.
3. Deciduous Fruit Varieties. By Jim Neitzel. – 1980 YB. – P. 20–40.
4. Deciduous Fruits for Southern California. By Paul H. Thomson. – 1971 № 4. – P. 4–8.
5. For the Beginner: Suggestions for New Gardeners. By Phil Clark. – 1985 № 2. – P. 6–9.
6. Gleanings: Jujubes. By Jim Neitzel. – 1983 № 4. – P. 26–27.
7. Growing Rare Fruit in Northern Calif. By John M. Riley. – 1973 YB. – P. 67–90.
8. In Defense of the Jujube. By Raymond F. Vincent. – 1973 № 3. – P. 8–9.
9. Jujubes: a Counter-opinion. By Fannie Hall Leslie. – 1989, № 3. – 17 p.
10. Matter of Origin. By Paul H. Thomson. – 1972 № 2. – P. 11–12.
11. My Favorite Fruit Tree - the Jujube. By Edward T. Hager M.D. – 1989 № 2. – P. 13–15.
12. Nostalgic Memories of North China Fruits. By Albert Fei. – 1971 № 1. – P. 5–7.
13. Notes on Three Fruits, Hardly Rare. By Ira J. Condit. – 1972 № 2. – P. 9–11.
14. Rare Fruits for the Watersaving Garden. By Alice Ramirez. – 1988 J. – P. 39–44.
15. Recipe: Brandied Jujubes. By Albert Fei. – 1971 YB. – 109 p.
16. Recipes: Brandied Fruit. By Barbara Bobp. – 1971 YB. – P. 107–109.
17. Research Corner. By John M. Riley. – 1984 № 3. – 23 p.
18. The Chinese Jujube. By John M. Riley. – 1969 YB. – P. 23–29.
19. The Japanese Raisin Tree. By John M. Riley. – 1981, № 4. – P. 24–25.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Ziziphus jujube Mill."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Унабі справжній (зізіфус)"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування .....
 v) unknown cross

4.1.2. мутація .....
 mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....
 discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....
 other

(надати деталі)
 (please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:
 method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
 seed-propagated varieties

а) самозапилення .....
 a) self-pollination

б) перехресне запилення
 b) cross-pollination

популяція .....
 population

синтетичний сорт .....
 synthetic variety

в) гібрид .....
 c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
 Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
 a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
 b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....
 d) other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
 vegetative propagation

а) живці .....
 a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....
 b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....
 c) other (state method)

4.2.3. інші .....
 other

(надати детальну інформацію)
 (please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (3)	Дерево: колючки Tree: spines	відсутні absent	Ta Yan Tsao	1 ☐
		наявні present	Suan Tsao	9 ☐
5.2 (26)	Плід: основна форма (вид збоку) Fruit: main shape (lateral view)	вузькоеліптична narrow elliptic	Yu	1 ☐
		еліптична elliptic	Ya Tsao	2 ☐
		округла rounded	So, Suan Tsao	3 ☐
		сплюснута oblate	Tsao	4 ☐
		яйцеподібна ovate	U Sin Khun	5 ☐
		широкояйцеподібна broad ovate	Li	6 ☐
		оберненояйцеподібна obovate	Lang	7 ☐
		грушоподібна pear-shaped	Ta Yan Tsao	8 ☐
5.3 (41)	Час споживчої стиглості Time of consumption maturity	ранній early		3 ☐
		середній medium	Lang, Li, Ta Yan Tsao	5 ☐
		пізній late		7 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
Коментарі Comments	_____			

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p>	
<p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)	_____
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)	_____
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p>	
_____	_____
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p>	
<p>_____</p>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p>	
<p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
<p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
<p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p>	
<p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
<p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p>	
Так ☐	Ні ☐
Yes	No
<p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>_____</p>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p>	
<p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.</p>	

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так.....

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as
specified by the Authority)

Ні.....

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів фейхоа Селлова (*Feijoa sellowiana* Berg.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів і гібридів виду *Feijoa selowiana* Berg.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документі щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами)

у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $4,0 \times 3,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 рослин або 20 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10

частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для оцінки сортів на відмінність.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для

кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: щільність крони (ознака 2);
- Дерево: форма крони (ознака 4);
- Квітка: кількість пелюсток (ознака 12);
- Плід: розмір (ознака 16).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів фейхоа Селлова

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: сила росту VG 7 (a)	слабка	3	Coolidge
		середня	5	
		сильна	7	Superba
2. (* QN	Дерево: щільність крони VG 7 (a)	нещільна	3	
		помірна	5	Coolidge
		щільна	7	Superba
3. QN	Дерево: кількість паростків MG 7 (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
4. (* PQ	Дерево: форма крони VG 7 (a)	овальна	1	Superba
		округла	2	Coolidge
		розлога	3	Seedling
		широкорозлога	4	Choiseana
		неправильна	5	
5. QN	Дерево: залистяність VG 7 (b)	слабка	3	
		середня	5	Coolidge
		сильна	7	Superba
6. QN	Пагін: міжвузля за довжиною	короткі	3	
		середні	5	Coolidge

1	2	3	4	5
	MS 7 (b)	довгі	7	Superba
7. (+) QN	Листок: за розміром VS 7 (b)	малий	3	Coolidge
		середній	5	Superba
		великий	7	Seedling
8. (*) PQ	Листок: форма VS 7 (b)	еліптична	1	Coolidge
		овальна	2	Allegro
		широкоовальна	3	
9. PQ	Листок: забарвлення верхнього боку VS 7 (b)	зелене	1	Coolidge
		оливково-зелене	2	
		темно-зелене	3	
10. QN	Квітка: розмір MS 4 (c)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	Coolidge
11. PQ	Квітка: забарвлення пелюсток VS 4 (c)	біле	1	
		біло-кремове	2	Superba
		біло-кармінове	3	Seedling
		рожеве	4	
12. (*)	Квітка: кількість пелюсток	чотири	1	Coolidge
		більше чотирьох	2	

1	2	3	4	5
QN	MS 4 (c)			
13. (* QN	Квітка: кількість тичинок MS 4 (c)	мала	3	
		середня	5	Seedling
		велика	7	Coolidge
14. PQ	Тичинки: забарвлення пиляків VS 4 (c)	рожево-кармінове	1	
		карміново-рожеве	2	
		кармінове	3	Superba
15. QL	Тичинки: розташування пиляків відносно маточки VS 4 (c)	нижче	3	Choiseana
		на одному рівні	5	
		вище	7	Superba
16. (* QN	Плід: розмір MS 6 (d)	малий	3	Allegro
		середній	5	Superba
		великий	7	Seedling
17. (* PQ	Плід: форма VS 6 (d)	оберненояйцеподіб на	1	Allegro
		яйцеподібна	2	Coolidge
		овальна	3	Seedling

1	2	3	4	5
		видовженоовальна	4	Superba
		округлоовальна	5	
		округла	6	
18. (*) QL	Плоди: одномірність VS 6 (d)	не одномірні	1	Allegro
		одномірні	9	Superba
19. (*) QL	Плід: поверхня VS 6 (d)	гладенька	1	Allegro
		шерехата	2	Coolidge
		слабкоямчаста	3	Seedling
		ребриста	4	Choiseana
20. (*) QN	Плід: ступінь ребристості VS 6 (d)	слабкий	3	Seedling
		помірний	5	Superba
		сильний	7	Choiseana
21. (*) QN	Плід: шкірка за товщиною MS 6 (d)	тонка	3	Superba
		середня	5	Choiseana
		товста	7	
22. QL	Плід: чашечка VS 6 (d)	закрита	3	
		частково відкрита	5	Superba
		відкрита	7	
23. (*)	Плід: восковий наліт VS	слабкий	3	Superba
		помірний	5	Choiseana

1	2	3	4	5
QN	6 (d)	сильний	7	
24. (*)	Плід: інтенсивність зеленого забарвлення	слабка	3	Superba
QN	VS 6 (d)	середня	5	Coolidge
		сильна	7	
25. (*)	Плід: площа поверхні вкрита рум'янцем	відсутня	1	
QN	VS 6 (d)	мала	3	Coolidge
		середня	5	
		велика	7	
26. (*)	Плід: забарвлення м'якоті	світло-кремове	1	Superba
PQ	VS 6 (d)	кремове	2	Choiseana
		зеленувато- кремове	3	
27. (*)	Плід: консистенція м'якоті	ніжна	1	Superba
QL	VS 6 (d)	желеподібна	2	
		густо желеподібна	3	
28. (*)	Плід: соковитість м'якоті	соковита	1	Superba
QN	MS 6 (d)	дуже соковита	2	Seedling

1	2	3	4	5
29. (* QL 6 (d)	Плід: смак VS	прісний	1	
		кислувато- солодкий	2	
		кисло-солодкий	3	Coolidge
		кислий	4	
		солодкувато- кислий	5	
		солодко-кислий	6	
		солодкий	7	Superba
30. (* QL 6 (d)	Плід: аромат VS	слабкий	3	
		помірний	5	Seedling
		сильний	7	Superba
31. (* QN MS 6 (d)	Плід: підкорковий шар за товщиною	дуже тонкий	1	Allegro
		тонкий	3	Superba
		середній	5	Coolidge
		товстий	7	
32. (* QN MS 6 (d)	Плід: кількість кам'янистих клітин	дуже мала	1	Seedling
		мала	3	Superba
		середня	5	Coolidge
		велика	7	
33. (* QN MS 6, (d)	Плід: розмір кам'янистих клітин	малий	3	Superba
		середній	5	Coolidge
		великий	7	

1	2	3	4	5
34. QN	Насінина: розмір MS 6 (d)	малий	3	Allegro
		середній	5	Superba
		великий	7	
35. PQ	Насінина: забарвлення VS 6, (d)	світло-кремове	1	
		кремове	2	
		світло-коричневе	3	Superba
		коричневе	4	
36. QN	Час початку цвітіння MG 3, (b)	ранній	3	Superba
		середній	5	Coolidge
		пізній	7	
37. QN	Час початку достигання MG	дуже ранній	1	Superba
		ранній	3	Coolidge
		середній	5	Choiseana
		пізній	7	
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів фейхоа Селлова

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Дерево / однорічний пагін: обстеження слід виконувати під час стану спокою на однорічних пагонах на середній третині.

(b) Листок: обстежують на середній третині повністю сформованого пагона, який припинив ріст.

(c) Квітка: обстежують під час повного цвітіння рослини на розкритих квітках першого дня цвітіння.

(d) Плід: обстежують у стадії повної стиглості (плоди легко обсіпаються). Обстежують плоди з периферійної частини дерева (деформовані не враховують). М'якоть плоду обстежують на поперечному перерізі через середину плоду; насіння – свіжозібране.

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	Набрякання і розпускання бруньок
2	Набрякання і розпускання генеративних бруньок
3	Початок цвітіння
4	Повне цвітіння
5	Кінець цвітіння
6	Знімальна стиглість плодів
7	Відносний спокій

9. Література

1. Каталог мировой коллекции ВИР. Образцы субтропических плодовых и орехоплодных культур коллекции Сухумской опытной станции. – Л., 1982. – Вып. 350. – С. 46–59.
2. Кулиев Ф. А. Фейхоа. – Баку: Азершнер, 1985. – 138 с.
3. Охорона прав на сорти рослин (Офіційний бюл.) – К., 2006. – Вип. 3. – Ч. 3. – 179 с.
4. Ядров А. А., Синько Л. Т., Казас А. Н., Шолохова В. А. Орехоплодные и субтропические плодовые культуры. – Симферополь: Таврия, 1999. – 160 с

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Feijoa sellowiana Berg."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Фейхоа Селлова"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування .....

v) unknown cross

4.1.2. мутація .....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....

other

(надати деталі)
(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення .....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція .....

population

синтетичний сорт .....

synthetic variety

в) гібрид .....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....

d) other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці .....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

c) other (state method)

4.2.3. інші .....

other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Дерево: щільність крони Tree: density of crown	нещільна sparse		3 ☐
		помірна medium	Coolidge	5 ☐
		щільна dense	Superba	7 ☐
5.2 (4)	Дерево: форма крони Tree: shape of crown	овальна oval	Superba	1 ☐
		округла rounded	Coolidge	2 ☐
		розлога spreading	Seedling	3 ☐
		широкорозлога broad spreading	Choiseana	4 ☐
		неправильна irregular		5 ☐
5.3 (12)	Квітка: кількість пелюсток Flower: number of petals	чотири four	Coolidge	1 ☐
		більше чотирьох more than four		2 ☐
5.4 (16)	Плід: розмір Fruit: size	малий small	Allegro	3 ☐
		середній medium	Superba	5 ☐
		великий large	Seedling	7 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way				
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
Коментарі Comments	_____			

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p> <p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p> <p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або</p>	

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так.....

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні.....

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

Методика
проведення експертизи сортів хурми східної (*Diospyros kaki* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів і гібридів виду *Diospyros kaki* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити п'ять рослин (однорічні щепи на підщепах *Diospyros kaki* L. або *D. lotus* L.).

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик. Бажано не надсилати матеріал, отриманий *in vitro*.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і

розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $1,5 \times 1,5$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин;

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10

частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для

кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: основна форма (вигляд збоку) (ознака 21);
- Лише для сортів, у яких завжди відсутня або інколи наявна в'язуча речовина. Плід: забарвлення шкірки (ознака 37);
- Лише для сортів, у яких завжди наявна в'язуча речовина. Плід: забарвлення шкірки (ознака 38);
- Лише для сортів, у яких завжди відсутня або інколи наявна в'язуча речовина. Час споживчої стиглості (ознака 48);
- Лише для сортів, у яких завжди наявна в'язуча речовина. Час споживчої стиглості (ознака 49);
- Плід: в'язуча речовина (ознака 50).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів хурми східної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: сила росту VS (a)	слабка	3	Akagaki, Izu, Kurogaki
		середня	5	Shogatsu
		сильна	7	Hiratanenashi, Saijo
2. (* PQ	Дерево: габітус VS (a)	прямий	1	Saijo
		напівпрямий	2	Hiratanenashi
		розлогий	3	Fuyu
		пониклий	4	Shakokushi
3. (* QN	Однорічний пагін: за довжиною MS (a)	короткий	3	Izu
		середній	5	Suruga
		довгий	7	Fuyu
4. QN	Однорічний пагін: за товщиною MS (a)	тонкий	3	Gosho, Nishimurawase
		середній	5	Jiro
		товстий	7	Fuyu, Hiratanenashi
5. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MS (a)	короткі	3	Nishimurawase
		середні	5	Gosho
		довгі	7	Fuyu, Gionbo
6. QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок MS (a)	мала	3	Toyoka
		середня	5	Fuyu, Hiratanenashi, Jiro
		велика	7	Amahyakume, Takura

1	2	3	4	5
7. QN	Однорічний пагін: розмір сочевичок MS (a)	малий	3	Aizumishirazu,
				Yotsumizo
		середній	5	Fuyu, Saijo
		великий	7	Moriya, Takura
8. PQ	Однорічний пагін: форма сочевичок VS (a)	еліптична	1	Fuyu, Hiratanenashi, Jiro
		округла	2	Hanagosho, Nishimurawase
		видовжена	3	Koshuhyakume
9. PQ	Однорічний пагін: забарвлення (з-під сонячного боку) VS (a)	сіро-коричневе	1	Sanja, Yotsumizo
		жовто-коричневе	2	Hiratanenashi
		коричневе	3	Atago
		червоно- коричневе	4	Fuyu
10. (* (+) PQ	Однорічний пагін: форма бруньки (вид збоку) VS (a)	трикутна	1	Aizumishirazu, Fuyu
		широкоюйцеподіб на	2	Jiro, Saijo
		округла	3	Hiratanenashi
11. QN	Листкова пластинка: за довжиною MS (b)	коротка	3	Hanagosho, Hiratanenashi
		середня	5	Fuyu, Nishimurawase
		довга	7	Aizumishirazu, Saijo
12. QN	Листкова пластинка: за шириною	вужька	3	Eboshi
		середня	5	Fuyu, Jiro
		широка	7	Koshuhyakume

1	2	3	4	5
	MS (b)			
13.	Листкова	еліптична	1	Aizumishirazu, Fuyu
(*)	пластинка: форма	яйцеподібна	2	Hanagosho,
(+)	VS			Hiratanenashi
PQ	(b)	оберненояйце- подібна	3	Shakokushi
14.	Листкова	вужькозагострена	1	Eboshi
(*)	пластинка: форма	широко- загострена	2	Aizumishirazu
(+)	основи			
PQ	VS	тупа	3	Fuyu, Gosho
	(b)	округла	4	Amahyakume, Suruga
15.	Листкова	загострена	1	Aizumishirazu
(+)	пластинка: форма	гостра	2	Atago, Fuyu, Jiro, Saijo
PQ	верхівки	тупа	3	Hiratanenashi, Suruga
	VS			
	(b)			
16.	Дерево: стать квіток	лише жіночі	1	Fuyu, Hiratanenashi, Jiro
(*)	VS			
QL	(a)	жіночі і чоловічі	2	Hanagosho
		жіночі, чоловічі і гермафродитні	3	Kubogataobishi, Meotogaki
17.	Жіноча квітка:	малий	3	Kubo, Yotsumizo
(*)	діаметр віночка	середній	5	Aizumishirazu
QN	MS	великий	7	Amahyakume, Koshuhyakume
	(c)			

1	2	3	4	5
18. (+) PQ VS (с)	Жіноча квітка: форма чашечки (вид зверху)	округла	1	Anzai
		округло-ромбічна	2	Izu
		ромбічна	3	Aizumishirazu, Fuyu
		правильний хрест	4	Hiratanenashi, Jiro
		неправильний хрест	5	Oshorokaki
19. (*) QL MS (с)	Жіноча квітка: кількість пелюсток віночка	чотири	1	Koshuhyakume
		понад чотири	2	Marcatelli
20. (*) QN (с)	Плід: розмір VS	малий	3	Yotsumizo
		середній	5	Hiratanenashi, Izu
		великий	7	Fuyu, Koshuhyakume
21. (*) (+) PQ (d)	Плід: основна форма (вид з боку)	вузькоеліптична	1	
		еліптична	2	Saijo
		округла	3	Aizumishirazu, Amahyakume
		сплюснута	4	Fuyu, Izu, Jiro
		поперечно- широко- видовжена	5	Hiratanenashi
		яйцеподібна	6	Atago, Yotsumizo
		широко- яйцеподібна	7	Koshuhyakume
		дуже широко- яйцеподібна	8	Hanagoshō

1	2	3	4	5
22. (* (+ PQ VS (d)	Плід: основна форма в поперечному перерізі	округла	1	Aizumishirazu, Fuyu
		неправильно округла	2	Nishimurawase
		квадратна	3	Hiratanenashi, Jiro
23. (* (+ PQ VS (d)	Плід: форма верхівки в поздовжньому розрізі	загострена	1	Hoshomaru
		тупа	2	
		округла	3	Hanagosho, Nishimurawase
		зрізана	4	Akagaki, Fuyu
		виїмчаста	5	Aizumishirazu, Zenjimaru
24. (+ QN (d)	Плід: рифлення верхівки	відсутнє або дуже слабке	1	Saijo, Suruga
		помірне	2	Atago, Hanagosho
		сильне	3	Aizumishirazu
25. (+ QN VS, (d)	Плід: мілкі концентричні розтріскування навколо верхівки	відсутні або слабкі	1	Fuyu, Hiratanenashi, Jiro
		помірні	2	Saijo
		сильні	3	Dojohachiya, Ichidagaki
26. (+ QN VS (d)	Плід: розтріскування верхівки	відсутнє або слабке	1	Fuyu, Hiratanenashi, Saijo
		помірне	2	Gosho, Hanagosho
		сильне	3	Jiro, Okugosho

1	2	3	4	5
27. (+) QN	Плід: поздовжнє рифлення за глибиною VS (d)	відсутнє або дуже мілке	1	Fuyu, Hiratanenashi
		мілке	3	Mizushima
		середнє	5	Jiro
		глибоке	7	Gionbo
28. QN	Плід: зморшки на кінці чашечки VS (d)	відсутні або дуже мало	1	Fuyu, Hiratanenashi
		мало	3	Akagaki, Koshuhyakume
		середня кількість	5	Jiro
		багато	7	Fujiwaragosho
29. (+) QN	Плід: прикріплення чашечки VS, (d)	горизонтальне	1	Saijo
		злегка увігнуте	2	Yotsumizo
		дуже увігнуте	3	Fuyu, Hiratanenashi, Izu, Jiro
30. (+) QL	Плід: рифлення чашечкового кінця VS, (d)	відсутнє	1	Fuyu, Jiro
		наявне	9	Damopan, Fudegaki
31. QN	Плід: розтріскування чашечкового кінця VS, (d)	відсутнє або слабке	1	Hiratanenashi, Zenjimaruru
		помірне	2	Fuyu
		сильне	3	Hanagosho, Suruga
32. (+) QN	Плід: розмір чашечки порівняно з діаметром плоду VS (d)	малий	3	Naganogosho
		середній	5	Atago, Fuyu, Hiratanenashi
		великий	7	Amahyakume, Dojohachiya

1	2	3	4	5
33. (* (+ QN	Плід: положення	пряме	1	Aizumishirazu, Saijo
	чашечки	напівпряме	2	Hiratanenashi, Jiro
	VS (d)	горизонтальне	3	Dojohachiya, Fuyu, Izu
34. (+ QN	Плід: чашолистки за	вузькі	3	Kubo, Saijo
	шириною	середні	5	Akagaki, Hanagosho
	MS (d)	широкі	7	Fuyu, Gosho, Jiro, Yotsumizo
35. QN	Плід: плодоніжка за	коротка	3	Fuyu, Hanagosho, Jiro
	довжиною	середня	5	Hiratanenashi, Saijo
	MS (d)	довга	7	Fudegaki, Zenjimaruru
36. QN	Плід: плодоніжка за	тонка	3	Saijo, Yotsumizo
	товщиною	середня	5	Nishimurawase
	MS, (d)	товста	7	Fuyu, Jiro
37 (* (+ PQ	Лише для сортів, у	жовто-оранжеве	1	Shogatsu
	яких завжди	оранжеве	2	Hazegosho, Yamatogosho
	відсутня або інколи	оранжево-червоне	3	Fuyu, Izu, Jiro, Nishimurawase
	наявна в'яжуча речовина. Плід: забарвлення шкірки	темно-пурпурове	4	Kurogaki
	VS (d)			
38. (* (+)	Лише для сортів, у	жовто-оранжеве	1	Gionbo, Saijo
	яких завжди наявна в'яжуча речовина.	оранжеве	2	Aizumishirazu, Hiratanenashi

1	2	3	4	5
PQ	Плід: забарвлення шкірки VS (d)	червоно-оранжеве	3	Koshuhyakume
39. (* (+ PQ	Лише для сортів, у яких завжди відсутня або інколи наявна в'язуча речовина. Плід: забарвлення м'якоті VS (d)	жовте	1	
		жовто-оранжеве	2	Hana-fuyu
		оранжеве	3	Fuyu, Jiro
		оранжево-червоне	4	Gosho, Izu, Suruga
		коричнево-оранжеве	5	Tipo
		коричневе	6	Mercatelli
40. (* (+ PQ	Лише для сортів, у яких завжди наявна в'язуча речовина. Плід: забарвлення м'якоті VS (d)	жовте	1	Damopan
		оранжево-коричневе	2	Aizumishirazu, Atago, Costata, Saijo
		оранжеве	3	Cicopersicon, Farmacista-honorati, Triumph, Yokono
		червоно-оранжеве	4	Tamamoto, Yotsumizo
		коричневе	5	
41. (+ QL	Плід: наявність коричневих плямочок у м'якоті VS (d)	завжди відсутні	1	Atago, Saijo
		інколи наявні	2	Zenjamaru
		завжди наявні	3	Fuyu, Jiro
42. QN	Плід: розмір коричневих	малий	3	Fuyu, Jiro
		середній	5	Amahyakume, Shogatsu

1	2	3	4	5
	плямочок у м'якоті VS (d)	великий	7	Nishimurawase, Zenjimaruru
43.	Насінина: розмір	малий	3	Gosho
QN	MS	середній	5	Nishimurawase
	(d)	великий	7	Atago, Fuyu
44.	Насінина: форма	вузькоеліптична	1	Atago, Mercatelli, Saijo
(+)	(вид збоку)	яйцеподібна	2	Hanagosho, Yokono
PQ	VS	широко- яйцеподібна	3	Maekawajiro
	(d)	напівшироко- еліптична	4	
		напівсплюснута	5	Fuyu
45.	Насінина:	зелено-коричневе	1	Saijo
PQ	забарвлення	помірно- коричневе	2	Aizumishirazu, Akagaki
	VS	темно-коричневе	3	Fuyu, Jiro
	(d)			
46.	Час цвітіння	ранній	3	Hiratanenashi, Nishimurawase
(*)	жіночих квіток			
QN	(80% відкрито)	середній	5	Izu, Jiro
	VS	пізній	7	Fuyu, Gosho
	(c)			
47.	Час розпускання	ранній	3	Hiratanenashi
QN	вегетативних	середній	5	Koshuhyakume
	бруньок	пізній	7	Fuyu
	VS			
	(a)			

1	2	3	4	5
48. (* (+ QN	Лише для сортів, у яких завжди відсутня або інколи наявна в'язуча речовина. Час споживчої стиглості VS (d)	ранній	3	Izu, Nishimurawase
		середній	5	Matsumotowase-fuyu, Mizushima
		пізній	7	Amahyakume, Fuyu, Gosho
49. (* (+ QN	Лише для сортів, у яких завжди наявна в'язуча речовина. Час споживчої стиглості VS (d)	ранній	3	Ichidagaki, Tonewase
		середній	5	Hiratanenashi, Koshuhyakume
		пізній	7	Aizumishirazu, Atago
50. (+ QL	Плід: в'язуча речовина VS (d)	завжди відсутня	1	Fuyu, Gosho, Jiro
		іноді наявна	2	Nishimurawase, Shogatsu
		завжди наявна	3	Aizumishirazu, Atago, Koshuhyakume, Saijo

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів хурми східної

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Дерево / однорічний пагін: обстежують під час сезону спокою. Однорічний пагін обстежують в середній його третині.

(б) Листок: обстежують влітку повністю розвинуті листки на середній третині пагона поточного сезону.

(с) Квітка: обстежують повністю розвинені квітки за повного цвітіння.

(д) Плід: обстежують під час збиральної стиглості.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 10 Однорічний пагін: форма бруньки (вид збоку)

1

Трикутна

2

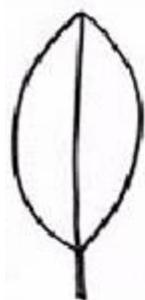
широкояйцеподібна

3

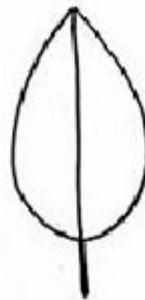
округла

До 13 Листкова пластинка: форма

1

Еліптична

2

яйцеподібна

3

оберненояйцеподібна

До 14 Листкова пластинка: форма основи

1

Вузькозагострена

2

широкозагострена

3

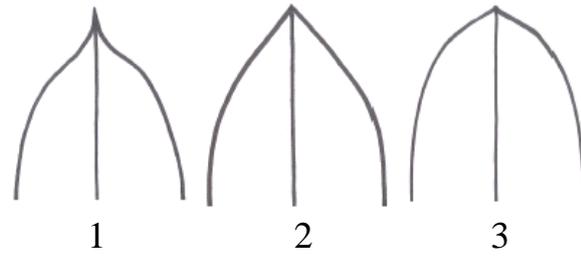
тупа

4

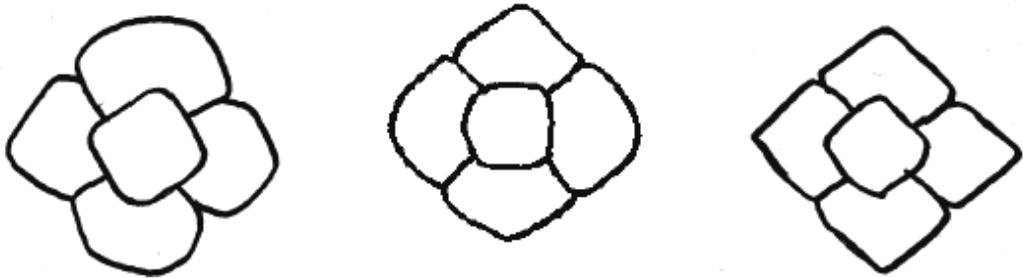
округла

До 15 Листкова пластинка: форма верхівки

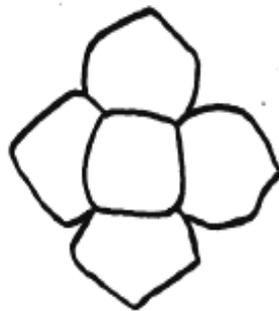

1 Загострена 2 гостра 3 тупа

До 18 Жіноча квітка: форма чашечки (вид зверху)

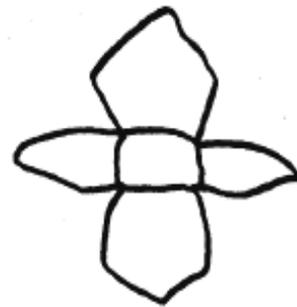

1 Округла 2 округло-ромбічна 3 ромбічна

4

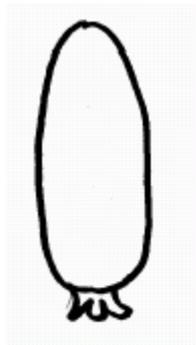
правильний хрест

5

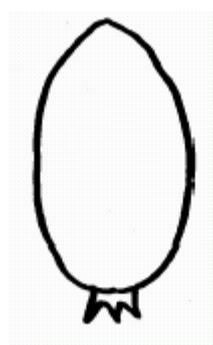
неправильний хрест

До 21 Плід: основна форма (вид збоку)

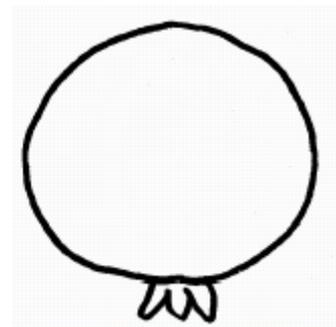
1

Вузькоеліптична

2

еліптична

3

округла

4

сплюснута

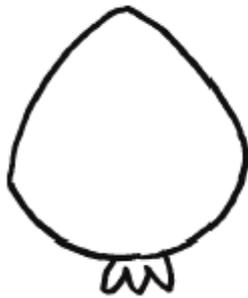
5

поперечношироковидовжена

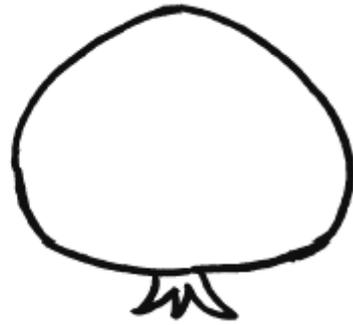
6

яйцеподібна

7

широкоюйцеподібна

8

дуже широкояйцеподібна

До 22 Плід: основна форма в поперечному перерізі

1

Округла

2

неправильно округла

3

квадратна

До 23 Плід: форма верхівки в поздовжньому розрізі

1

Загострена

2

тупа

3

округла

4

зрізана

5

віймчаста

До 24 Плід: рифлення верхівки

1

Відсутнє або слабке

2

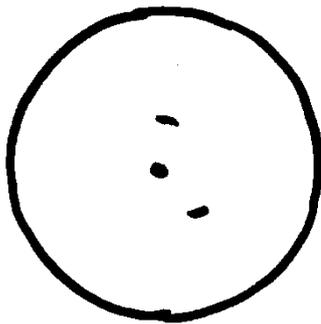
помірне

3

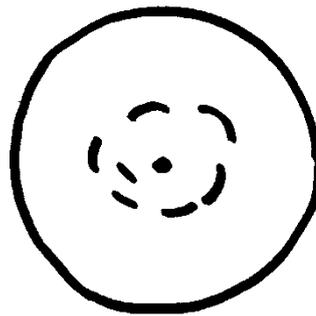
сильне

До 25 Плід: мілкі концентричні розтріскування навколо верхівки

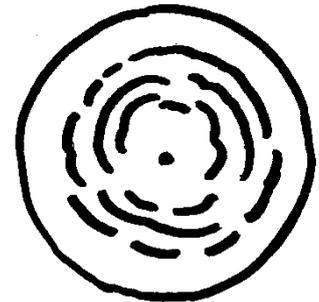
1

Відсутні або слабкі

2

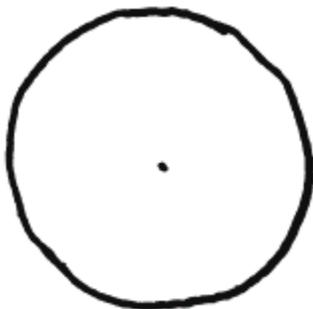
помірні

3

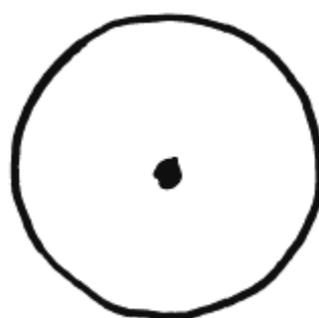
сильні

До 26 Плід: розтріскування верхівки

1

Відсутнє або слабке

2

помірне

3

сильне

До 27 Плід: поздовжнє рифлення за глибиною

1

Відсутнє або мілке

3

мілке

5

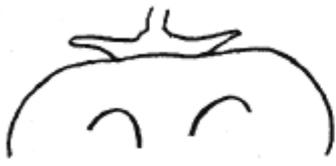
середнє

7

глибоке

До 29 Плід: прикріплення чашечки

1

Горизонтальне

2

злегка увігнуте

3

дуже увігнуте

До 30 Плід: рифлення чашечкового кінця

1

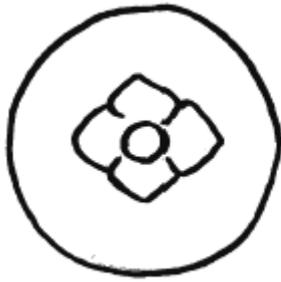
Відсутнє

9

наявне

До 32 Плід: розмір чашечки порівняно з діаметром плоду

1

Малий

2

середній

3

великий

До 33 Плід: положення чашечки

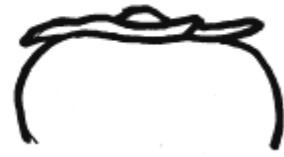
1

Пряме

2

напівпряме

3

горизонтальне

До 34 Плід: чашолистки за шириною

Ширину чашолистка слід вимірювати за шириною найширших чашолистіків.

До 37 + 39 + 48. Лише для сортів, у яких завжди відсутня або інколи наявна в'язуча речовина. Плід: забарвлення шкірки (37); Плід: забарвлення м'якоті (39); Час споживчої стиглості (48).

Час стиглості для сортів, які не містять в'язучої речовини оптимальний, коли м'якоть сформована і забарвлення шкірки змінилося.

До 38 + 40 + 49. Лише для сортів, у яких завжди наявна в'язуча речовина. Плід: забарвлення шкірки (38); Плід: забарвлення м'якоті (40); Час споживчої стиглості (49).

Час досягання для сортів з в'язучою речовиною оптимальний, коли м'якуш набуває м'якості після збирального досягання. Плоди слід зберігати у провітрюваному приміщенні за температури приблизно 15°C, без будь-якої хімічної обробки.

До 41 Плід: наявність коричневих плямочок у м'якоті

Для сортів, у м'якоті яких наявні плямочки і які не містять насіння, відносять до стану 2. Для сортів, у яких наявні плямочки і кількість насіння впливає на наявність коричневих плямочок (слід звернутись до класифікації хурми).

До 44 Насінина: форма (вид збоку)

1

Вузкоеліптична

2

яйцеподібна

3

широкоюйцеподібна

4

напівширокоеліптична

5

напівсплюснута

До 50 Плід: в'язуча речовина

Для сортів, які не містять в'язучої речовини (стан 2). Для тих сортів, що містять насіння і кількість його зумовлює наявність в'язучої речовини (див. класифікацію хурми).

Класифікація сортів хурми

Сорти хурми можуть класифікуватись на типи, що постійно запилюються (PC) і що не постійно запилюються (PV), а саме:

(A = в'язуча речовина наявна; NA = відсутня).

PC (постійно запилювані) сорти:

- завжди наявна в'язуча речовина або завжди відсутня в'язуча речовина;
- завжди наявні коричневі плямочки у м'якоті або завжди відсутні.

PV (ті, що запилюються не постійно) сорти:

- завжди наявна в'язуча речовина або іноді наявна в'язуча речовина (залежно від наявності і кількості насінин);
- інколи наявні коричневі плямочки у м'якоті (залежно від наявності і кількості насінин).

PVA – сорти мають коричневі плямочки лише навколо насінин. PVNA – сорти мають коричневі плямочки навколо насінин та іноді захоплюють ширший простір м'якоті (залежить від кількості насінин).

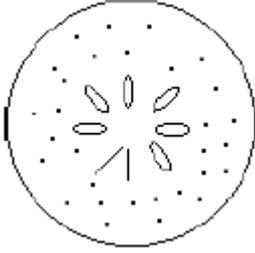
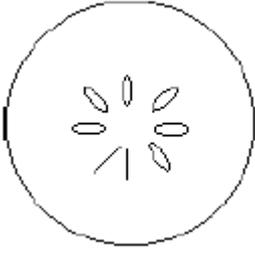
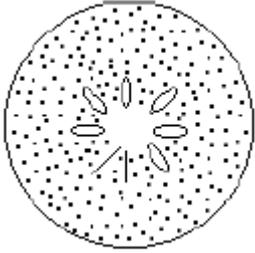
Ця класифікація пояснюється залежністю станів виявлення окремих ознак за Таблицею ознак у табл. 1. Таблиця 2 представляє класифікацію, ґрунтуючись на комбінації типів запилювання (PC/PV) і за в'язучою речовиною (A/NA). У табл. 3 представлено сорти-еталони відповідно до класифікації, представленої у табл. 2.

Таблиця 1

Класифікація сортів хурми залежно від станів виявлення ознак 41 і 50

	Стан 1 (завжди відсутня)	Стан 2 (іноді присутня)	Стан 3 (завжди присутня)
Ознака 41 Плід: наявність коричневих плямочок	PCA	PVA PVNA	PCNA
Ознака 50 Плід: в'язуча речовина	PCNA	PVNA	PVA PCA

Класифікація сортів хурми на основі комбінацій типів запилювання (PC/PV) і вмісту в'язучої речовини (A/NA)

Клас	Поперечний розріз	Показники
PCNA		<p>Завжди відсутня речовина за досягання. Завжди мають невелику кількість коричневих плямочок у м'якоті</p>
PCA		<p>Завжди наявна в'язуча речовина за досягання. Відсутні коричневі плямочки у м'якоті</p>
PVNA		<p>Іноді відсутня в'язуча речовина за досягання. Коричневі плямочки навколо насінин та іноді поширені у м'якоті (поширення залежить від кількості насінин)</p>
PVA		<p>Завжди наявна в'язуча речовина за досягання.</p>

		<p>Коричневі плямочки навколо насінин</p>
--	---	---

Таблиця 3

Класифікація сортів-еталонів

Example Varieties	Type	Example Varieties	Type
Aizumishirazu	PVA	Meotogaki	PCA
Akagaki	PVNA	Marcatelli	PVNA
Akoumankaki	PVNA	Matsumotowase-fuyu	PCNA
Amahyakume	PVNA	Mercatelli	PVNA
Anzai	PVNA	Mikatanigosho	PVNA
Atago	PCA	Mizushima	PVNA
Costata	PCA	Moriya	PCA
Damopan	PCA	Naganogosho	PVNA
Dojohachiya	PCA	Nishimurawase	PVNA
Eboshi	PCA	Obishi	PVNA
Farmacista-honorati	PCA	Ogosho	PCNA
Fudegaki	PVNA	Okugosho	PCA
Fujiwaragosho	PCNA	Oshorokaki	PVNA
Fuyu	PCNA	Saijo	PCA
Gionbo	PCA	Sanja	PCA
Gosho	PCNA	Shakokushi	PCA
Hana-fuyu	PCNA	Shogatsu	PVNA
Hanagosho	PCNA	Square	PCA
Hazegosho	PCNA	Suruga	PCNA
Hiratanenashi	PVA	Takura	PCA

Hoshomaru	PVA	Tamamoto	PCA
Ichidagaki	PCA	Tonewase	PVA
Izu	PCNA	Tipo	PVNA
Jiro	PCNA	Toyoka	PVNA
Koshuhyakume	PVA	Tsurunohashi	PCA
Kubo	PVNA	Yamato	PCA
Kubogataobishi	PVNA	Yamatogosho	PCNA
Kurogaki	PVNA	Yokono	PCA
Lycopersicon	PCA	Yotsumizo	PCA
Maekawajiro	PCNA	Zenjimaruru	PVNA

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Persimmon (*Diospyros kaki* L.) (TG /92/4, UPOV) // Geneva. 2004-03-31. – 37 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg092.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/>	
(не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Diospyros kaki L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Хурма східна"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination) <input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування..... v) unknown cross	☐	
4.1.2. мутація..... mutation	☐	
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)		<input type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення..... discovery and development	☐	
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)		<input type="text"/>
4.1.4. інше..... other	☐	
(надати деталі) (please provide details)		<input type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety		
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties		
а) самозапилення..... a) self-pollination	☐	
б) перехресне запилення b) cross-pollination		
популяція..... population	☐	
синтетичний сорт..... synthetic variety	☐	
в) гібрид..... c) hybrid	☐	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g. Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:		
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines		
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.		
г) інші..... d) other	☐	
(надати детальну інформацію) (please provide details)		<input type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation		
а) живці..... a) cuttings	☐	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... b) <i>in vitro</i> propagation	☐	
в) інші (установлений метод)..... c) other (state method)	☐	<input type="text"/>
4.2.3. інші..... other	☐	
(надати детальну інформацію) (please provide details)		<input type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
	Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (21)	Плід: основна форма (вид збоку) Fruit: general shape in lateral view	вузькоеліптична narrow elliptic		1 ☐
		еліптична elliptic	Saijo	2 ☐
		округла circular	Aizumishirazu, Amahyakume	3 ☐
		сплюснута oblate	Fuyu, Izu, Jiro	4 ☐
		поперечно- широковидовжена transverse broad oblong	Hiratanenashi	5 ☐
		яйцеподібна ovate	Atago, Yotsumizo	6 ☐
		широкояйцеподібна broad ovate	Koshuhyakume	7 ☐
		дуже широкояйцеподібна very broad ovate	Hanagosho	8 ☐
5.2 (37)	Лише для сортів, у яких завжди відсутня або інколи наявна в'язуча речовина Плід: забарвлення шкірки Varieties with astringency always absent or sometimes present only Fruit: color of skin	жовто-оранжеве yellow orange	Shogatsu	1 ☐
		оранжеве orange	Hazegosho, Yamatogosho	2 ☐
		оранжево-червоне orange red	Fuyu, Izu, Jiro, Nishimurawase	3 ☐
		темно-пурпурове dark purple	Kurogaki	4 ☐
5.3 (38)	Лише для сортів, у яких завжди наявна в'язуча речовина Плід: забарвлення шкірки Varieties with astringency always present only Fruit: color of skin	жовто-оранжеве yellow orange	Gionbo, Saijo	1 ☐
		оранжеве orange	Aizumishirazu, Hiratanenashi	2 ☐
		червоно-оранжеве red orange	Koshuhyakume	3 ☐
5.4 (48)	Лише для сортів, у яких завжди відсутня або інколи наявна в'язуча речовина: Час споживчої стиглості Varieties with astringency always absent or sometimes present only: Time of ripeness for eating	ранній early	Izu, Nishimurawase	3 ☐
		середній medium	Matsumotowase-fuyu, Mizushima	5 ☐
		пізній late	Amahyakume, Fuyu, Gosho	7 ☐

5.5 (49)	Лише для сортів, у яких завжди присутня в'язуча речовина: Час споживчої стиглості Varieties with astringency always present only: Time of ripeness for eating	ранній early	Ichidagaki, Tonewase	3 ☐
		середній medium	Hiratanenashi, Koshuhyakume	5 ☐
		пізній late	Aizumishirazu, Atago	7 ☐
5.6 (50)	Плід: в'язуча речовина Fruit: astringency	завжди відсутня always absent	Fuyu, Gosho, Jiro	1 ☐
		іноді наявна sometimes present	Nishimurawase, Shogatsu	2 ☐
		завжди наявна always present	Aizumishirazu, Atago, Koshuhyakume, Saijo	3 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use	
_____	_____
(надати детальну інформацію) (please provide details)	
_____	
8. Дозвіл на використання Autorization for release а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health? Так ☐ Ні ☐ Yes No	
б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained? Так ☐ Ні ☐ Yes No	
Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization	
9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions? Так ☐ Ні ☐ Yes No	
б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law? Так ☐ Ні ☐ Yes No	
Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization	
10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination 10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо. The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc Так ☐ Ні ☐ Yes No	
Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc. _____	
10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу: The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the	

competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

_____

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

_____

Підпис
Signature

_____

Дата
Date

____-____-____

Методика
проведення експертизи сортів черешні (*Prunus avium* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет методики

Методика стосується всіх сортів виду *Prunus avium* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці, живці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 дерев. Рекомендована схема розміщення рослин $5,0 \times 4,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 дерев. Обстеження плоду і кісточки проводять на 15 плодах, взятих по 3 з кожної з п'яти рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10

частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого загальновідомого сорту до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для

кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Плід: розмір (ознака 20);
- Плід: забарвлення шкірки (ознака 27);
- Плід: забарвлення м'якоті (ознака 31);
- Плід: за твердістю (ознака 33);
- Час початку цвітіння (ознака 40);
- Час початку досягання плодів (ознака 41).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки необхідно поряд із сортами-кандидатами висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів черешні

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (+) QN	Дерево: сила росту MG (a)	дуже слабка	1	Compact Stella, Compact Van
		слабка	3	Sumpasa, Szomolyai fekete
		помірна	5	Kordia, Stella, Sumtare
		сильна	7	Hedelfinger Riesenkirsche
		дуже сильна	9	Regina
2. (*) (+) PQ	Дерево: габітус VG (a)	прямий	1	Lapins, Melitopol'skaya rannyaya
		напівпрямий	2	Burlat, Napoléon
		розлогий	3	Sumtare, Vega, Vera
		похилий	4	Annabella, Jaboulay
3. (*) (+) QN	Дерево: розгалуження VG (a)	слабке	3	Merton Glory, Rainier
		помірне	5	Hedelfinger Riesenkirsche
		сильне	7	Alex, Szomolyai fekete
4. QN	Молодий пагін: антоціанове забарвлення верхівки (під час активного росту) MS	відсутнє або дуже слабке	1	Drogans Gelbe Knorpelkirsche
		слабке	3	Merton Glory, Van
		помірне	5	Napoléon, Rebekka
		сильне	7	Namosa, Rivan
		дуже сильне	9	Aida, Merton Heart, Pat
5. QN	Молодий пагін: опушення	слабке	3	Hedelfinger Riesenkirsche, Van

1	2	3	4	5
	верхівки (під час активного росту) VS	помірне	5	Kassins Frühe
		сильне	7	Burlat, Early Rivers
6. (* (+ QL VS (a)	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною	типові	1	Burlat
		укорочені	2	Compact Lambert, Compact Stella
7. QN MS (a)	Однорічний пагін: кількість сочевичок	мала	3	Kordia, Sam
		середня	5	Hedelfinger Riesenkirsche, Van
		велика	7	Krupnoplodnaya, Querfurter Königskirsche
8. QN MS (a)	Однорічний пагін: за товщиною (посередині)	тонкий	3	Szomolyai fekete
		середній	5	Hedelfinger Riesenkirsche
		товстий	7	Kavics, Van
9. QN MS (b)	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	Sumtare, Szomolyai fekete
		середня	5	Napoléon, Vanda
		довга	7	Merton Crane
10. QN	Листкова пластинка: за	вузька	3	Sumtare, Sylvia
		середня	5	Guillaume, Stella

1	2	3	4	5
	шириною MS (b)	широка	7	Badacsonyi, Germersdorfi 45, Merton Crane
11. (* QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS (b)	мале	3	Badacsonyi, Hudson
		середнє	5	Bing, Merton Crane
		велике	7	Hedelfinger Riesenkirsche, Sylvia, Vanda
12. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого зabarвлення верхнього боку VS (b)	слабка	3	Bigarreau d'Or, Sumtare
		середня	5	Napoléon, Vanda
		сильна	7	Burlat
13. (* QN	Листок: черешок за довжиною MS (b)	короткий	3	Sylvia, Van
		середній	5	Sam, Stella
		довгий	7	Badacsonyi, Merton Crane
14. QN	Листок: відношення довжина пластинки / довжина	мале	3	Badacsonyi, Lambert
		середнє	5	Burlat, Sam
		велике	7	Hedelfinger Riesenkirsche, Stella

1	2	3	4	5
	черешка MS (b)			
15. (* (+) QL	Листок: нектарники VS	відсутні наявні	1 9	Namosa, Sylvia Summit, Sumtare
16. (+) PQ	Нектарники: зabarвлення VS	зеленувато- жовте оранжево-жовте світло-червоне темно-червоне пурпурове	1 2 3 4 5	Drogans Gelbe Knorpelkirsche, Van Hudson, Reverchon Burlat, Sylvia Early Rivers, Germersdorfi 45 Gege, Paulus
17. (+) QN	Квітка: діаметр MS (c)	малий середній великий	3 5 7	Anita, Szomolyai fekete Sylvia, Van Aida, Burlat
18. (+) PQ	Квітка: форма пелюстки VS (c)	округла оберненояйцепо дібна широкообернено - яйцеподібна	1 2 3	Kordia, Schneiders spaete Knorpelkirsche Burlat, Sunburst Hedelfinger Riesenkirsche, Van
19. (+) QN	Квітка: розташування пелюсток	вільне проміжне перекриваються	1 2 3	Burlat, Sunburst Germersdorfi 45, Van Hudson

1	2	3	4	5
	VS (c)			
20. (* QN	Плід: розмір MS (d)	дуже малий	1	Müncheberger Frühernte
		малий	3	Annonay, Szomolyai fekete
		середній	5	Early Rivers, Schmidt
		великий	7	Burlat, Rainier
		дуже великий	9	Duroni 3, Sunburst
21. (* (+ PQ	Плід: форма VS	серцеподібна	1	Kordia, Summit
		ниркоподібна	2	Van, Vera
		сплюснута	3	Alex, Burlat
		округла	4	Germersdorfi 45, Reverchon
		еліптична	5	Hedelfinger Riesenkirsche
22. (+ QN	Плід: маточковий кінець VS (d)	загострений	1	Guillaume, Kavics
		плоский	2	Hedelfinger Riesenkirsche, Van
		вдавлений	3	Reverchon, Sunburst
23. QN	Плід: шов VS (d)	відсутній або дуже слабо помітний	1	Hedelfinger Riesenkirsche
		слабко помітний	2	Germersdorfi 45
		сильно помітний	3	Burlat, Rita
24. (*	Плід: плодоніжка за	дуже коротка	1	Van
		коротка	3	Burlat, Szomolyai fekete

1	2	3	4	5
QN	довжиною	середня	5	Hedelfinger
	VS			Riesenkirsche, Sunburst
	(d)	довга	7	Kordia, Noire de Meched
		дуже довга	9	Delflash
25. QN	Плід: плодоніжка за товщиною	тонка	3	Hedelfinger Riesenkirsche, Kordia
	VS	середня	5	Sunburst, Germersdorfi 45
	(d)	товста	7	Van
26. QL	Плід: відокремлюючий шар між плодоніжкою і плодом	відсутній	1	Burlat, Sunburst
	VS	наявний	9	Alex, Vittoria
	(d)			
27. (* PQ	Плід: забарвлення шкірки	жовте	1	Bigarreau d'Or, Dönnissens Gelbe
	VS	жовте з рум'янцем	2	Napoléon, Vega
	(d)	оранжево- червоне	3	Tardif de Vignola
		світло-червоне	4	Krupnoplodnaya
		червоне	5	Alex, Sunburst
		коричнево- червоне	6	Burlat, Kordia, Lapins
		темно-червоне	7	Hedelfinger

1	2	3	4	5
				Riesenkirsche, Stella
		чорнувате	8	Annabella, Knauffs Schwarze, Namosa
28. QN	Плід: розмір сочевичок на шкірці	малий	3	Hedelfinger Riesenkirsche
	MS	середній	5	Guillaume
	(d)	великий	7	Reverchon
29. QN	Плід: кількість сочевичок на шкірці	мала	3	Burlat, Rita
	MS	середня	5	Sunburst
	(d)	велика	7	Marmotte, Vera
30. QN	Плід: шкірка за товщиною	тонка	1	Müncheberger Frühernte
	L	середня	2	Germersdorfi 45
	(d)	товста	3	Carmen
31. (* PQ	Плід: забарвлення м'якоті	кремове	1	Napoléon
	VS	жовте	2	Dönnissens Gelbe
	(d)	рожеве	3	Reverchon, Sunburst
		помірно червоне	4	Germersdorfi 45, Hedelfinger Riesenkirsche
		темно-червоне	5	Rubin, Szomolyai fekete
32. PQ	Плід: забарвлення соку	безбарвний	1	Dönnissens Gelbe
		світло-жовте	2	Napoléon
		рожеве	3	Reverchon, Sunburst

1	2	3	4	5
	VS (d)	червоне	4	Sam, Van
		пурпурове	5	Hedelfinger Riesenkirsche, Kavics
33. (* QN	Плід: за твердістю L (d)	м'який	3	Early Rivers
		середній	5	Kordia, Sunburst
		твердий	7	Reverchon, Van
		дуже твердий	9	Kavics, Sumtare
34. QN	Плід: кислотність L (d)	низька	1	Müncheberger Frühernte, Burlat
		середня	2	Napoléon, Van
		висока	3	Sunburst
35. QN	Плід: цукристість L (d)	низька	3	Müncheberger Frühernte
		середня	5	Burlat, Sunburst
		висока	7	Bigarreau d'Or, Kordia
36. QN	Плід: соковитість L (d)	низька	3	Reverchon
		середня	5	Early Rivers, Kordia
		висока	7	Sándor, Szomolyai fekete
37. (* QN	Кісточка: розмір MS (d)	малий	3	Hedelfinger Riesenkirsche, Van
		середній	5	Burlat, Germersdofi 45
		великий	7	Guillaume, Merton Glory
		дуже великий	9	Valerij Chkalov, Carmen
38. (* (+)	Кісточка: форма (вид з черевного боку)	еліптична	1	Kordia, Napoléon
		широко- еліптична	2	Knauffs, Rita

1	2	3	4	5
PQ	VS (d)	куляста	3	Germersdorfi 45, Van
39. (* QN	Плід: відношення вага плоду / вага кісточки MS, (d)	мале	3	Müncheberger Frühernte
		середнє	5	Hedelfinger Riesenkirsche, Reverchon
		велике	7	Sunburst, Vera
40. (* (+ QN	Час початку цвітіння MG	дуже ранній	1	Müncheberger Frühernte
		ранній	3	Lapins, Marmotte, Sumtare
		середній	5	Merton Glory, Napoléon, Sumele
		пізній	7	Germersdorfi 45, Reverchon
		дуже пізній	9	Regina
41. (* (+ QN	Час початку достигання плодів MG	дуже ранній	1	Cristobalina, Hâtive de Bâle, Müncheberger Frühernte
		ранній	3	Burlat, Early Rivers, Valerij Chkalov
		середній	5	Guillaume, Sunburst
		пізній	7	Hedelfinger Riesenkirsche, Katalin
		дуже пізній	9	Hudson, Regina, Vittoria

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів черешні

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Дерево / однорічний пагін: спостереження за деревом і на однорічному пагоні проводять взимку на деревах, які плодоносили, принаймні, один раз.

(б) Листок: обстежують листки із середньої третини добре розвиненого однорічного пагона влітку.

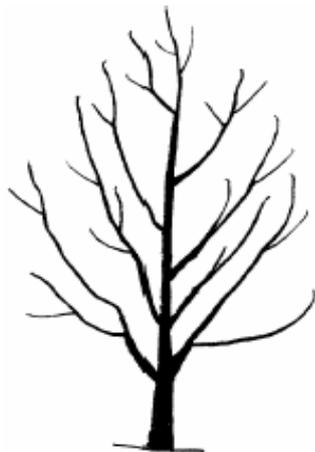
(с) Квітка: усі спостереження за квіткою проводять на повністю розвинених квітках на початку розкривання пиляків.

(д) Плід і кісточка: спостереження за плодом і кісточкою проводять під час повної стиглості.

До 1 Дерево: сила росту

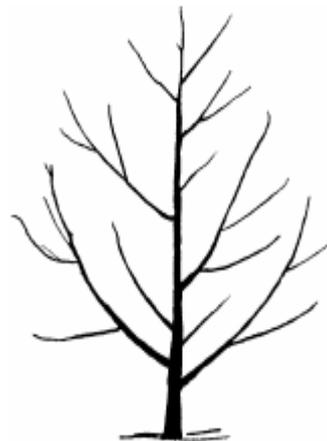
Силу росту дерева визначають як загальний приріст вегетативного росту.

До 2 Дерево: габітус

1

Прямий

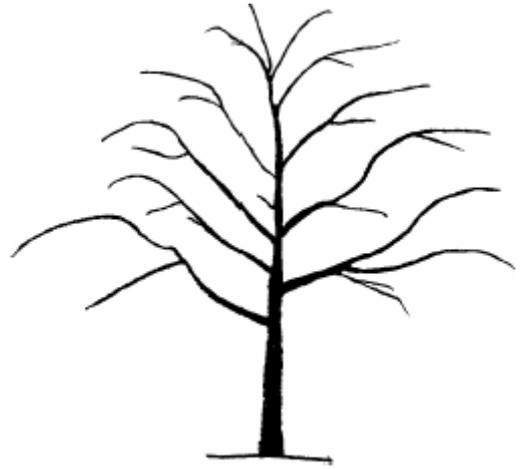
2

напівпрямий

3

розлогий

4

похилий

До 3 Дерево: розгалуження

Спостереження мають проводитися за скелетними гілками з розгалуженням, яке визначається густотою бічних гілок і пагонів, за винятком пагонів, що плодоносять.

До 6 Однорічний пагін: міжвузля за довжиною

1

Типові

2

укорочені

До 15 Листок: нектарники

До 16 Нектарники: забарвлення

Спостереження за цими ознаками проводять влітку на повністю розвинених листках у середній третині добре розвинутого однорічного пагона.

До 17 Квітка: діаметр

Спостереження або вимірювання мають проводитися на повністю відкритих квітках з горизонтально розправленими пелюстками.

До 18 Квітка: форма пелюстки

1

Округла

2

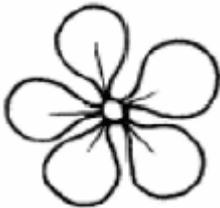
оберненояйцеподібна

3

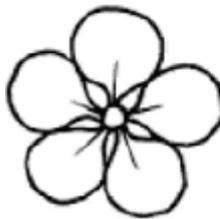
широкооберненояйцеподібна

До 19 Квітка: положення пелюсток

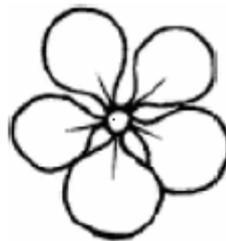
1

Вільне

2

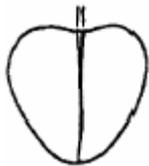
проміжне

3

перекриваються

До 21 Плід: форма

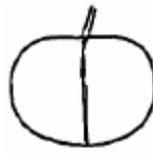
1

Серцеподібна

2

ниркоподібна

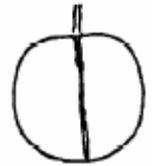
3

сплюснута

4

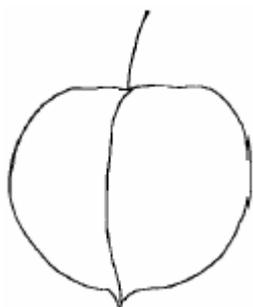
округла

5

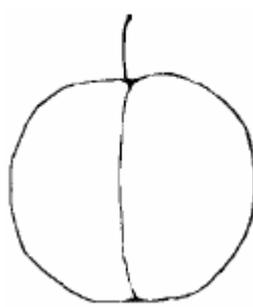
еліптична

До 22 Плід: маточковий кінець

1

Загострений

2

плоский

3

вдавлений

До 38 Кісточка: форма (вигляд з червонного боку)

1

Еліптична

2

широкоеліптична

3

куляста

До 40 Час початку цвітіння

Обстежується, коли розкрито 5–10% квіток.

До 41 Час початку досягання плодів

Коли досягло 5–10% плодів. Плоди вважаються стиглими, коли їх можна легко зняти з дерева.

3) Синоніми до сортів-еталонів

Сорти-еталони	Синоніми
Burlat	Hâtif Burlat
Dönnissens Gelbe	Pietroase Dönissen
Hedelfinger Riesenkirsche	Hedelfinger
Müncheberger Frühernte	Primavera

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Sweet cherry (*Prunus avium* L.) (TG /35/7, UPOV) // Geneva. 2006-04-05. – 31 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg035.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Prunus avium L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Черешня"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування..... v) unknown cross	☐
4.1.2. мутація..... mutation	☐
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення..... discovery and development	☐
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	<input type="text"/>
4.1.4. інше..... other	☐
(надати деталі) (please provide details)	<input type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення..... a) self-pollination	☐
б) перехресне запилення..... b) cross-pollination	☐
популяція..... population	☐
синтетичний сорт..... synthetic variety	☐
в) гібрид..... c) hybrid	☐
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.	
Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші..... d) other	☐
(надати детальну інформацію) (please provide details)	<input type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці..... a) cuttings	☐
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... b) <i>in vitro</i> propagation	☐
в) інші (установлений метод)..... c) other (state method)	☐
4.2.3. інші..... other	☐
(надати детальну інформацію) (please provide details)	<input type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
	Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (20)	Плід: розмір Fruit: size	дуже малий very small	Müncheberger Frühernte	1 ☐
		малий small	Annonay, Szomolyai fekete	3 ☐
		середній medium	Early Rivers, Schmidt	5 ☐
		великий large	Burlat, Rainier	7 ☐
		дуже великий very large	Duroni 3, Sunburst	9 ☐
5.2 (27)	Плід: забарвлення шкірки Fruit: color of skin	жовте yellow	Bigarreau d'Or, Dönnissens Gelbe	1 ☐
		жовте з рум'янцем yellow with blush	Napoléon, Vega	2 ☐
		оранжево-червоне orange red	Tardif de Vignola	3 ☐
		світло-червоне light red	Krupnoplodnaya	4 ☐
		червоне red	Alex, Sunburst	5 ☐
		коричнево-червоне brown red	Burlat, Kordia, Lapins	6 ☐
		темно-червоне dark red	Hedelfinger Riesenkirsche, Stella	7 ☐
		чорнувате blackish	Annabella, Knauffs Namosa, Schwarze	8 ☐
5.3 (31)	Плід: забарвлення м'якоті Fruit: color of flesh	кремове cream	Napoléon	1 ☐
		жовте yellow	Dönnissens Gelbe	2 ☐
		рожеве pink	Reverchon, Sunburst	3 ☐
		помірно-червоне medium red	Germersdorfi 45, Hedelfinger Riesenkirsche	4 ☐
		темно-червоне dark red	Rubin, Szomolyai fekete	5 ☐
5.4 (33)	Плід: за твердістю Fruit: firmness	м'який soft	Early Rivers	3 ☐
		середній medium	Kordia, Sunburst	5 ☐
		твердий firm	Reverchon, Van	7 ☐
		дуже твердий very firm	Kavics, Sumtare	9 ☐
5.5 (40)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	Müncheberger Frühernte	1 ☐
		ранній early	Lapins, Marmotte, Sumtare	3 ☐
		середній	Merton Glory,	5 ☐

		medium	Napoléon, Sumele 5	
		пізній late	Germersdofi 45, Reverchon	7 ☐
		дуже пізній very late	Regina	9 ☐
5.6 (41)	Час початку достигання плодів Time of beginning of fruit ripening	дуже ранній very early	Cristobalina, Hâtive de Bâle, Müncheberger Frühernte	1 ☐
		ранній early	Burlat, Early Rivers, Valeri Chkalov	3 ☐
		середній medium	Guillaume, Sunburst	5 ☐
		пізній late	Hedelfinger Riesenkirsche, Katalin	7 ☐
		дуже пізній very late	Hudson, Regina, Vittoria	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорт(ів)-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)Ні

No

_____

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____	_____
-------	-------

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment

(e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

- а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні
 a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma) Yes No
- б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні
 b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide) Yes No
- в) культури тканини..... Так Ні
 c) Tissue culture Yes No
- г) інших факторів..... Так Ні
 g) Other factors Yes No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевіреном на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
 Yes

(просимо надати деталі)
 (please provide details as specified
 by the Authority)

Ні
 No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи
 Applicant's name

Підпис
 Signature

Дата
 Date

VACCI_ANG
VACCI_COR
VACCI_FOR
VACCI_MYD
VACCI_MYR
VACCI_VIR
VACCI_SIM

МЕТОДИКА

проведення експертизи сортів Лохини підроду *Vaccinium* роду *Vaccinium L.* на відмінність, однорідність і стабільність групи плодових, ягідних, горіхоплідних та винограду на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів Лохини підроду *Vaccinium* роду *Vaccinium L.* та їхніх гібридів.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу на один пункт дослідження закладу експертизи має становити 5 рослин з трьома добре розвиненими пагонами.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

* Використано документ UPOV TG/137/4, 2007.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох пунктах дослідження закладу експертизи (основному та додатковому)

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 1,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG – разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS – вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG – візуальна разова оцінка групи рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG – разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG – візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1 % за рівня ймовірності 95 %. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- рослина: габітус (ознака 2);
- плід: забарвлення шкірки (після видалення нальоту) (ознака 27);
- рослина: тип плодоношення (ознака 31);
- час початку цвітіння на на однорічних пагонах (ознака 33);
- сорти з плодоношенням на однорічних пагонах і пагонах поточного сезону. Час початку цвітіння на пагонах поточного року (ознака 34);
- час початку досягання плодів на однорічних пагонах (ознака 35);
- сорти з плодоношенням на однорічних пагонах і пагонах поточного року. Час початку досягання плодів на пагонах поточного року (ознака 36).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів Лохини

Назва ознаки		Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
1	2	3	4	5
1. (* (+ QN	Рослина: сила росту	слабка	3	Bluetta, Weymouth
	VG	середня	5	Patriot, Bluejay
	(a)	сильна	7	Bluecrop, Duke, Earliblue
2. (* PQ	Рослина: габітус	прямий	1	Ivanhoe
	VG	напівпрямий	2	Bluetta
	(a)	розлогий	3	Jersey
3. PQ	Однорічний пагін: забарвлення VG (a)	зелене	1	Puru
		зеленувато-червоне	2	Reka
		сірувато-червоне	3	Berkeley
		червонувато-жовте	4	Heerma
		червонувато-коричневе	5	Earliblue
		темно-червоне	6	Aron
4. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною (верхня половина) VG (a)	коротке	3	
		середнє	5	
		довге	7	
5. (* QN	Листок: за довжиною MS / VG (b)	короткий	3	Darrow
		середній	5	Bluecrop, Patriot
		довгий	7	Collins, Berkeley, Toro

1	2	3	4	5
6. QN	Листок: за шириною MS / VG (b)	вузький	3	Emil, Heerma, Putte
		середній	5	Ama, Bluecrop
		широкий	7	Collins, Berkeley
7. QN	Листок: відношення довжина / ширина MS / VG (b)	мале	3	Gretha
		середнє	5	Patriot
		велике	7	Heerma
8. (* PQ	Листок: форма VG (b)	ланцетна	1	Weymouth
		яйцеподібна	2	Puru
		еліптична ³	3	Rancocas, Earliblue
		прямокутна	4	Berkeley, Bluetta, Jersey
9. QL	Листок: забарвлення верхнього боку VG(b)	жовте	1	Geerdens
		зелене	2	
10. (* QN	Сорти з зеленим забарвленням листка. Листок: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VG (b)	слабка	3	Earliblue
		помірна	5	Berkeley, Toro
		сильна	7	Weymouth, Darrow
11. (*	Листок: форма краю VG	цілокрая	1	Blueray, Jersey
		зубчата	2	Brigitta, Rancocas

1	2	3	4	5
QL	(b)			
12. QN	Генеративна брунька: антоціанове забарвлення VG (b)	слабке	3	Hele
		помірне	5	Patriot
		сильне	7	Bluecrop
13. QN	Суцвіття: за довжиною (без квітконоса) MS/VG (c)	коротке	3	Bluetta, Collins
		середнє	5	Duke, Earliblue
		довге	7	Berkeley, Bluecrop
14. PQ	Квітка: форма віночка VG (c)	гличкоподібна	1	Maru
		дзвоникоподібна	2	
		циліндрична	3	Reka
15. (* QN	Квітка: трубка віночка за довжиною VG (c)	коротка	3	Blueray
		середня	5	Heerma
		довга	7	Collins
16. (* QN	Квітка: антоціанове забарвлення трубки віночка VG (c)	відсутнє або дуже слабке	1	Maru
		слабке	3	Ama
		помірне	5	Gretha
		сильне	7	Bluecrop
17. QL	Квітка: ребристість трубки віночка VG (c)	відсутня	1	
		наявна	9	

1	2	3	4	5
18. QN	Плодове гроно: за щільністю VG (d)	нещільне	3	Rahi
		середнє	5	Toro
		щільне	7	Tifblue
19. (* QN	Нестиглий плід: інтенсивність зеленого забарвлення VG (d)	слабка	3	Heerma
		середня	5	Ama
		сильна	7	Berkeley
20. (* QN	Плід: розмір VG (d)	малий	3	Ama
		середній	5	Concord
		великий	7	Darrow
21. (* (+) PQ	Плід: форма в поздовжньому розрізі VG (d)	овальна	1	Northland
		округла	2	Bluecrop, Jersey
		сплюснута	3	Earliblue
22. QN	Плід: положення чашолистків VG (d)	вертикальне	1	Powderblue
		від вертикального до напіввертикального	2	
		напіввертикальне	3	Tifblue
23. QN	Плід: тип чашолистків VG (d)	відігнуті	1	Delite
		прямі	2	Powderblue
		завернуті	3	Tifblue
24. QN	Плід: діаметр основи чашечки VG (d)	малий	3	Blueray
		середній	5	Bluecrop
		великий	7	Darrow

1	2	3	4	5
25. QN	Плід: основа чашечки за глибиною VG (d)	мілка	3	Collins
		середня	5	Blueray
		глибока	7	Heidi, Jersey
26. (* QN	Плід: інтенсивність нальоту VG (d)	дуже слабка	1	Goldtraube
		слабка	3	Gretha
		помірна	5	Ama, Bluetta
		сильна	7	Darrow, Gila
27. (* PQ	Плід: забарвлення шкірки (після видалення нальоту) VG (d)	світло-синє	1	Berkeley
		синє	2	Patriot
		темно-синє	3	Heerma
		синьо-червоне	4	Delite
28. (+ QN	Плід: за твердістю VG / MG (d)	м'яка	3	
		середня	5	O'Neil
		тверда	7	Duke
		дуже тверда	9	Rahi
29. (* (+ QN	Плід: цукристість VG (d)	низька	3	Bluetta
		помірна	5	Collins
		висока	7	Goldtraube
30. (* (+ QN	Плід: кислотність VG (d)	низька	3	Gretha
		помірна	5	Darrow
		висока	7	Ascorba, Bluecrop

1	2	3	4	5
31. (*) QL	Рослина: тип плодоношення VG (с)	лише на однорічних пагонах	1	Darrow, Patriot
		на однорічних пагонах і пагонах поточного року	2	Concord, Burlington
32. (*) (+) QN	Час розпускання вегетативних бруньок MG	ранній	3	Patriot, Weymouth
		середній	5	Bluecrop
		пізній	7	Blurey
33. (*) (+) QN	Час початку цвітіння на однорічних пагонах MG	дуже ранній	1	Patriot
		ранній	3	Weymouth
		середній	5	Berkeley
		пізній	7	Darrow
		дуже пізній	9	Jersey
34. (*) (+) QN	Сорти з плодоношенням на однорічних пагонах і пагонах поточного року. Час початку цвітіння на пагонах поточного року MG	ранній	3	O'Neal
		середній	5	JU83
		пізній	7	
35. (*) (+) QN	Час початку досягання ягід на однорічних пагонах MG	дуже ранній	1	Bluetta
		ранній	3	Blurey
		середній	5	Heerma
		пізній	7	Darrow
		дуже пізній	9	Elizabeth
36.	Сорти з плодоношенням	ранній	3	O'Neal

1	2	3	4	5
(*) (+) QN	на однорічних пагонах і пагонах поточного року	середній	5	JU83
	Час початку досягання плодів на пагонах поточного року MG	пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів Лохини

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Усі обстеження на рослинах мають бути зроблені на необрізаних кущах у стані спокою.

(b) Обстежують повністю розвинуті листки на початку літа.

(c) Усі обстеження суцвіть і квіток проводять під час повного цвітіння.

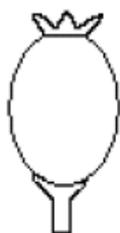
(d) Усі обстеження на плодах проводять на фізіологічно стиглих плодах.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Рослина: сила росту

Силу росту рослини визначають як загальний вегетативний приріст.

До 21 Плід: форма в поздовжньому розрізі

1

Овальна

2

округла

3

сплюснута

До 28 Плід: за твердістю

Визначають стисканням між пальцями у порівнянні з сортами-еталонами або вимірюють пенетрометром.

До 29 + 30 Плід: цукристість (29); кислотність (30)

Визначають під час дегустації у порівнянні з сортами-еталонами.

До 32 Час розпускання вегетативних бруньок

Обстежується, коли перші вегетативні бруньки почали розпускатись.

До 33 Час початку цвітіння на однорічних пагонах

До 34 Сорти з плодоношенням на однорічних пагонах і пагонах поточного року. Час початку цвітіння на пагонах поточного року

За початок цвітіння приймають час, коли 10% квіток повністю розкрились.

До 35 Час початку досягання ягід на однорічних пагонах

До 36 Сорти з плодоношенням на однорічних пагонах і пагонах поточного року. Час початку досягання плодів на пагонах поточного року.

За початок досягання плодів приймають час, коли 10% плодів цілком достигли.

9. Використана література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Blueberry (*Vaccinium angustifolium* Aiton; *V. corymbosum* L.; *V. formosum* Andrews; *V. myrtilloides* Michx.; *V. myrtillus* L.; *V. virgatum* Aiton; *V. simulatum* Small) (TG /137/4, UPOV) // Geneva. 2007-03-28. – 25 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg137.pdf

10. Технічна анкета лохина

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)		
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY		
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>		
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire		
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<i>Vaccinium L.</i> (вказати вид) (indicate species)	
	<i>Vaccinium angustifolium Aiton (V. brittoni Porter)</i> [ ]	
	<i>Vaccinium corymbosum L.</i> [ ]	
	<i>Vaccinium formosum Andrews (V. australe Small)</i>	
	<i>Vaccinium myrtilloides Michx. (V. canadense Kalm ex Richardson);</i> <i>Vaccinium myrtillus L.</i> [ ]	
	<i>Vaccinium myrtillus L.</i> [ ]	
	<i>Vaccinium virgatum Aiton (V. ashei J.M. Reade)</i> [ ]	
	<i>Vaccinium simulatum Small.</i> [ ]	
	1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	Лохина (вказати вид) (indicate species)
	Лохина вузьколиста [ ]	
Лохина щиткова [ ]		
Лохина красива [ ]		
Лохина миртоподібна [ ]		
Лохина миртова (чорниця) [ ]		
Лохина пругова [ ]		
Лохина подібна [ ]		
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)		
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
Автор(и) Autor(s)		
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		
3. Назва сорту 3. Variety denomination		
<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>		

4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту	
4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції	
4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті:	
Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування	
crossing	
a) контрольоване схрещування	☐
a) controlled cross	
(точно вказати батьківські сорти)	<input type="text"/>
(please state parent varieties)	
б) частково відоме схрещування	☐
b) partially known cross	
(вказати відомий батьківський сорт(и))	<input type="text"/>
(please state known parent variety(ies))	
в) невідоме схрещування	☐
v) unknown cross	
4.1.2. мутація	☐
mutation	
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення	☐
discovery and development	
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)	<input type="text"/>
(please state where and when discovered and how developed)	
4.1.4. інше	☐
other	
(надати деталі)	<input type="text"/>
(please provide details)	
4.2. Метод розмноження сорту:	
method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням	
seed-propagated varieties	
a) самозапилення	☐
a) self-pollination	
б) перехресне запилення	
b) cross-pollination	
популяція	☐
population	
синтетичний сорт	☐
synthetic variety	
в) гібрид	☐
c) hybrid	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:	
In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.	
Простий гібрид ♀ × ♂	Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid	Three-Way Hybrid and should identify in particular:
a) будь-які чоловічі стерильні лінії	
a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній	
b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші	☐
d) other	
(надати детальну інформацію)	<input type="text"/>
(please provide details)	

4.2.2. сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation			
а) живці..... ☐			
a) cuttings			
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐			
b) <i>in vitro</i> propagation			
в) інші (установлений метод)..... ☐			
c) other (state method)			
4.2.3. інші..... ☐			
other			
(надати детальну інформацію) (please provide details)			
5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2) Рослина: габітус Plant: growth habit	прямий upright	Ivanhoe	1 ☐
	напівпрямий semi upright	Bluetta	2 ☐
	розлогий spreading	Jersey	3 ☐
5.2 (27) Плід: забарвлення шкірки (після видалення воскового нальоту) Fruit: color of skin (after removal of bloom)	світло-синє light blue	Berkeley	1 ☐
	синє medium blue	Patriot	2 ☐
	темно-синє dark blue	Heerma	3 ☐
	синьо-червоне blue red	Delite	4 ☐
5.3 (31) Рослина: тип плодоношення Plant: fruiting type	лише на однорічних пагонах on one-year-old shoots only	Darrow, Patriot	1 ☐
	на однорічних пагонах і пагонах поточного року on one-year-old and current season's shoots	Concord, Burlington	2 ☐
5.4 (33) Рослина: час початку цвітіння на однорічних пагонах Time of beginning of flowering on one-year-old shoot	дуже ранній very early	Patriot	1 ☐
	ранній early	Weymouth	3 ☐
	середній medium	Berkeley	5 ☐
	пізній late	Darrow	7 ☐
	дуже пізній very late	Jersey	9 ☐
5.5 (34) Сорти з плодоношенням на однорічних пагонах і пагонах поточного року. Час початку цвітіння на пагонах поточного сезону Only varieties which fruit on one- year-old and current season's shoots: Time of beginning of flowering on current year's shoot	ранній early	O'Neal	3 ☐
	середній medium	JU83	5 ☐
	пізній late		7 ☐

5.6 (35)	Час початку достигання плодів на однорічних пагонах Time of beginning of fruit ripening on one-year-old shoot	дуже ранній very early	Bluetta	1 ☐
		ранній early	Bluerey	3 ☐
		середній medium	Heerma	5 ☐
		пізній late	Darrow	7 ☐
		дуже пізній very late	Elizabeth	9 ☐
5.7 (36)	Сорти з плодоношенням на однорічних пагонах і пагонах поточного року. Час початку достигання плодів на пагонах поточного року Only varieties which fruit on one-year-old and current season's shoots; Time of beginning of fruit ripening on current year's shoot	ранній early	O'Neal	3 ☐
		середній medium	JU83	5 ☐
		пізній late		7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

_____

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

Ні

No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

_____

2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна

інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма).....	Так ☐	Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)	Yes	No
б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди).....	Так ☐	Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)	Yes	No
в) культури тканини.....	Так ☐	Ні ☐
c) Tissue culture	Yes	No
г) інших факторів.....	Так ☐	Ні ☐
g) Other factors	Yes	No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)

уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

_____

_____

**Методика
проведення експертизи сортів шовковиці (*Morus L.*)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет методики

Методика стосується всіх сортів роду *Morus L.*

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити шість однорічних саджанців.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше шість дерев. Рекомендована схема розміщення рослин $5,0 \times 4,0$ м.

3.5 Метод дослідження. Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення вказано в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин;

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше шість дерев.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, дерево: сила росту);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, брунька: за розміром);

VG: візуальна разова оцінка 6 дерев (наприклад, дерево: форма крони);

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 дерев або частин 6 дерев (наприклад, пагін: забарвлення);

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести дерев нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки

можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: форма (ознака 11);
- Супліддя: забарвлення (ознака 22).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV і рекомендується включати до Технічної анкети сорту;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів шовковиці

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. QN	Дерево: сила росту MG (a)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
2. (+) PQ	Дерево: габітус (форма крони) VG (a)	розлогий	1	
		кулястий	2	
		плакучий	3	
3. PQ	Однорічний пагін: забарвлення VS (a)	сірувате	1	
		сірувато-буре	2	
		брунатне	3	
		бурувато-червоне	4	
		інше	5	
4. QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок MS (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
5. QL	Однорічний пагін: опушення VS (a)	відсутнє	1	
		наявне	9	
6. QN	Однорічний пагін: інтенсивність опушення VS (a)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
7. QN	Брунька: розмір MS (a)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
8. QN	Час цвітіння MG (b)	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
9. QN	Суцвіття: розмір MS (b)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
10. QN	Листок: розмір MS (c)	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
		дуже великий	9	
11. (* (+) PQ	Листок: форма VS (c)	округла	1	
		еліптична	2	
		яйцеподібна	3	
		оберненояйцеподібна	4	
		інша	5	
12. (+) PQ	Листок: за ступенем розчленуванням листяної пластинки VS (c)	цілісний	1	
		слабколопатовий	2	
		лопатовий	3	
		глибоколопатовий	4	
13. (+)	Листок: форма основи листкової	округла	1	
		серцеподібна	2	

1	2	3	4	5
PQ	пластинки VS (с)	глибокосерцеподібна	3	
14. QL	Листок: опушення верхнього боку листяної пластинки VS, (с)	відсутнє	1	
		наявне	9	
15. QN	Листок: інтенсивність опушення верхнього боку листяної пластинки VS (с)	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
16. (+) PQ	Листок: форма краю VS (с)	зубчаста	1	
		пилчаста	2	
		городчаста	3	
		інша	4	
17. QN	Листок: розмір зубців MS / VS (с)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
18. QN	Плодоніжка: за довжиною MS (d)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
19. (+)	Супліддя: розмір MS	дуже малий	1	
		малий	3	

1	2	3	4	5
QN	(d)	середній	5	
		великий	7	
		дуже великий	9	
20. (+) PQ	Супліддя: форма VS (d)	куляста	1	
		циліндрична	2	
		еліптична	3	
		яйцеподібна	4	
		оберненояйцеподібна	5	
		інша	6	
21. QL	Супліддя: симетричність VS (d)	симетричне	1	
		асиметричне	2	
22. (*) PQ	Супліддя: забарвлення VS (d)	біле	1	
		білувато-рожеве	2	
		рожеве	3	
		червоне	4	
		червоно-фіолетове	5	
		фіолетове	6	
		чорне	7	
		інше	8	
23. QN	Супліддя: твердість м'якоті L (d)	дуже м'яка	1	
		м'яка	3	
		помірно тверда	5	
		тверда	7	
		дуже тверда	9	

24.	Супліддя: смак	приторно-солодкий	1	
QL	L	солодкий	3	
	(d)	солодко-кислий	5	
		кислувато-солодкий	7	
		кислий	9	
25.	Час досягання	ранній	3	
QN	MG	середній	5	
	(d)	пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів шовковиці

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Дерево / пагін / брунька: під час зимового спокою на деревах, які плодоносили, принаймні, один раз.

(b) Суцвіття: на початку цвітіння, коли 15% квіток повністю відкрилося.

(c) Листок: під час активного росту пагонів. Обстежують листки середньої третини добре розвиненого однорічного пагона.

(d) Супліддя: на повністю розвинених супліддях за споживчої стиглості.

1) Пояснення, які охоплюють окремі ознаки

До 2 Дерево: габітус (форма крони)

1

Розлогий

2

кулястий

3

плакучий

До 11 Листок: форма

1

Округла

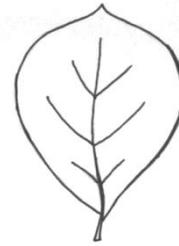
2

еліптична

3

яйцеподібна

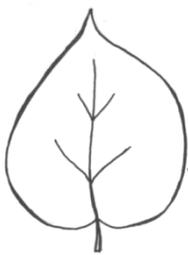
4

обернено-
яйцеподібна

5

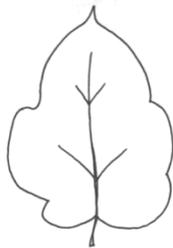
інша

До 12 Листок: за ступенем розчленуванням листкової пластинки

1

Цілісний

2

слабколопатевий

3

лопатевий

4

глибоколопатевий

До 13. Листок: форма основи листкової пластинки.

1

Округла

2

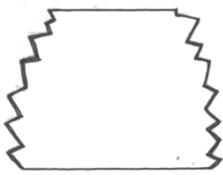
серцеподібна

3

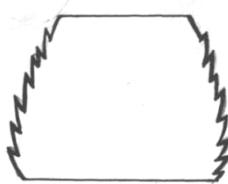
глибокосерцеподібна

До 16 Листок: форма краю

1

Зубчаста

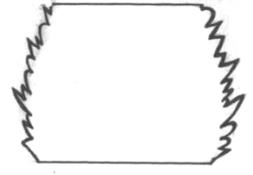
2

пилчаста

3

городчаста

4

інша

До 19 Супліддя: розмір, см

Дуже малий – до 1,0; малий – 1–2; середній – 2,1–3,0; великий – 3,1–4,0;
дуже великий – понад 4,0.

До 20 Супліддя: форма

1

Куляста

2

циліндрична

3

еліптична

4

яйцеподібна

5

оберненояйцеподібна

6

інша

9. Література

1. Андрієнко М. В., Роман І. С. Малопоширені ягідні і плодові культури. – К.: Урожай, 1991. – 167 с.
2. Листопадні дерева, кущі та ліани / В. К. Балабушка та ін. – К., 2006. – 114 с.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input style="width: 100px;" type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Morus L."/> _____ (вказати вид) (indicate species)
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text" value="Шовковиця"/> _____ (вказати вид) (indicate species)
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
Автор(и) Autor(s)	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input style="width: 100%; height: 30px;" type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

в) невідоме схрещування.....

v) unknown cross

4.1.2. мутація.....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення.....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше.....

other

(надати деталі)
(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення.....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція.....

population

синтетичний сорт.....

synthetic variety

в) гібрид.....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂   Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid   Three-Way Hybrid   and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші.....

d) other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці.....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro*.....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод).....

c) other (state method)

4.2.3. інші.....

other

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics			
Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (11) Листок: форма Leaf: shape	округла rounded		1 ☐
	еліптична elliptic		2 ☐
	яйцеподібна ovate		3 ☐
	оберненояйцеподібна obovate		4 ☐
	інша other		5 ☐
5.2 (22) Супліддя: забарвлення Infructescence: color	біле white		1 ☐
	білувато-рожеве whitish pink		2 ☐
	рожеве pink		3 ☐
	червоне red		4 ☐
	червоно-фіолетове red violet		5 ☐
	фіолетове violet		6 ☐
	чорне black		7 ☐
	інше other		8 ☐
6. Подібні сорти та відмінності між ними 6. Similar varieties and differences from these varieties Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way			
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Коментарі Comments	_____		

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p> <p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p> <p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p> <p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p> <p>Так ☐ Ні ☐ Yes No</p> <p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p> <p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або</p>	

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)

(please provide details as specified by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

**Методика
проведення експертизи сортів яблуні домашньої (*Malus domestica* Borkh.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Malus domestica* Borkh.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці або живці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити:

– для сортів, отриманих у результаті схрещування – 5 дерев; 5 живців або 5 сплячих пагонів для щеплення;

– для сортів, отриманих у результаті мутації – 10 дерев; 10 живців або 10 сплячих пагонів для щеплення.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 дерев для сортів, отриманих у результаті схрещування і 10 дерев для сортів, отриманих у результаті мутації. Рекомендована схема розміщення дерев 6,0 × 4,0 м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 5 (10)* дерев.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості дерев:

MG: разове вимірювання 5 (10) дерев або 10 (10) частин дерев (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 (10) дерев або 10 (10) частин дерев;

VG: візуальна разова оцінка 5 (10) дерев;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 (10) дерев або 10 (10) частин дерев.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 дерев нетипові не допускаються, у вибірці з 10 – допускається одне нетипове.

---

* у дужках вказується кількість рослин для сортів, отриманих у результаті мутацій

Нетипові дерева позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: тип (ознака 2);
- Лише для сортів з рорзгалуженим типом дерева. Дерево: габітус (ознака 3);
- Плід: основна форма (ознака 28);
- Плід: відносна площа покривного забарвлення (ознака 36);
- Плід: відтінок покривного забарвлення – після видалення нальоту (ознака 37);
- Плід: характер покривного забарвлення (ознака 39);
- Час початку цвітіння (ознака 55);
- Час споживчої стиглості (ознака 57).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(e) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів яблуни домашньої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (+) QN	Дерево: сила росту VG (c)	дуже слабка	1	
		слабка	3	Мінкарн
		помірна	5	Зимове лимонне, Скіфське золото
		сильна	7	Росавка, Едера
2. (* (+) QL	Дерево: тип VG (a)	колоноподібний	1	Важак, Танцівниця
		розгалужений	2	Голден Делішес, Скіфське золото
3. (* (+) PQ	Лише для сортів з розгалуженим типом дерева. Дерево: габітус VG (a)	прямий	1	Мінкарн, Глостер
		розлогий	2	Ренет Симиренка, Рубінове Дуки
		похилий	3	Кальвіль сніговий, Джонатан
		плакучий	4	Пепінка литовська
4. (+) QL	Дерево: тип плодоношення VG (e)	лише на коротких пагонах	1	Кімерія, Руслан, Старкримсон
		на коротких і довгих пагонах	2	Перлина Києва, Зимове Плесецького
		лише на довгих пагонах	3	Кортланд, Апорт Олександр
5. (* QN	Однорічний пагін: за товщиною	тонкий	3	Скіфське золото
		середній	5	Теремок
		товстий	7	Перлина Києва

1	2	3	4	5
	MS (b)	дуже товстий	9	Руслан, Важак
6. (* (+ QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MS (b)	дуже короткі	1	Руслан, Важак
		короткі	3	Алкмене, Флоріна
		середні	5	Джонаголд, Айдаред
		довгі	7	Антонівка звичайна, Гала
7. PQ	Однорічний пагін: забарвлення з-під сонячного боку VS (b)	зеленувато- коричневе	1	Папіровка, Симиренківець
		червоно- коричневе	2	Слава переможцям
		світло-коричневе	3	Пріма
		помірно- коричневе	4	Голден Делішес
		темно-коричневе	5	Старкримсон
8. QN	Однорічний пагін: опушення (на периферичній половині пагона) VS (b)	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	Голден Делішес
		помірне	5	Радогость
		сильне	7	Кальвіль сніговий
		дуже сильне	9	Кальвіль краснокутський
9. (* QN	Однорічний пагін: кількість сочевичок VS (b)	мала	1	Алкмене, Спартан
		середня	3	Теремок, Айдаред
		велика	5	Скіфське золото, Чемпіон

1	2	3	4	5
10. (* (+ QN	Листкова пластинка: положення відносно пагона VS (с)	спрямоване догори	1	Катя, Теремок
		спрямоване назовні	2	Едера, Папіровка
		спрямоване донизу	3	Ренет Симиренко, Мелба
11. (* QN	Листкова пластинка: за довжиною MS (с)	дуже коротка	1	
		коротка	3	
		середня	5	Флоріна
		довга	7	Пепінка золотиста, Росавка
12. (* QN	Листкова пластинка: за шириною MS (с)	вужька	3	Росавка, Глостер
		середня	5	Флоріна
		широка	7	Спартан, Едера
13. (* QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS (с)	мале	3	Спартан, Слава переможцям
		середнє	5	Джонаголд
		велике	7	Росавка
14. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення	слабка	3	Голден Делішес, Слава переможцям
		помірне	5	Айдаред
		сильна	7	Амулет, Скіфське золото

1	2	3	4	5
	VS (с)			
15. (+) PQ	Листкова пластинка: форма краю (верхня половина) VS (с)	городчаста	1	Таврія, Зимове лимонне
		двічігородчаста	2	Алкмене, Перлина Києва
		пилчастий тип 1	3	Гала
		пилчастий тип 2	4	Мавка
		двічіпилчаста	5	Чемпіон
16. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VS (с)	відсутнє або слабке	1	Голден Делішес
		помірне	2	Пріма
		сильне	3	Джонатан
17. (*) QN	Черешок: за довжиною MS (с)	короткий	3	Кальвіль сніговий, Ренет Симиренка
		середній	5	Чемпіон, Спартан
		довгий	7	Мавка
18. QN	Черешок: площа антоціанового забарвлення від основи MS (с)	мала	3	Джонаголд, Айдаред
		середня	5	Гала
		велика	7	Старкримсон
19. (*)	Квітка: переважаюче	біле	1	Кальвіль сніговий
		жовтувато-рожеве	2	Антонівка звичайна,

1	2	3	4	5
(+) PQ VS (d)	забарвлення у стадії пуп'янка			Папіровка
		світло-рожеве	3	Джонатан
		темно-рожеве	4	Голден Делішес
		помірно-червоне	5	Скіфське золото
		темно-червоне	6	
		пурпурове	7	<i>M. Niedzwetzkyana</i>
20. (* QN MS (d)	Квітка: діаметр (пелюстки розправлені)	дуже малий	1	
		малий	3	Джонатан, Зимове лимонне
		середній	5	Айдаред, Голден Делішес
		великий	7	Едера, Росавка
21. (* (+) QL VS (d)	Квітка: розташування пелюсток	вільне	1	Слава переможцям, Голден Делішес
		проміжне	2	Зимове лимонне, Кальвіль сніговий
		перекриваються	3	Антонівка звичайна, Симиренківець
22. (+) QN VS (d)	Квітка: положення приймочок відносно пиляків	нижче	1	Алкмене
		на одному рівні	2	Джонатан, Айдаред
		вище	3	Антонівка звичайна, Голден Делішес
23. QN	Молодий плід: антоціанове забарвлення	відсутнє або дуже слабке	1	Антонівка звичайна, Ренет Симиренка
		слабке	3	Росавка, Теремок

1	2	3	4	5
	VS (e)	помірне	5	Айдаред
		сильне	7	Рубінове Дуки
		дуже сильне	9	
24. (* QN	Плід: розмір MS (f)	дуже малий	1	
		від дуже малого до малого	2	
		малий	3	Акане
		від малого до середнього	4	Алкмене, Джонатан
		середній	5	Рубінове Дуки, Чемпіон
		від середнього до великого	6	Теремок, Голден Делішес
		великий	7	Перлина Києва
		від великого до дуже великого	8	Апорт Олександр
		дуже великий	9	Антоновка 1,5 ф.
25. (* (+ QN	Плід: за висотою MS (f)	низький	3	Рубінове Дуки, Салгірське
		середній	5	Чемпіон
		високий	7	Предгорне, Мінкар
26. (* (+ QN	Плід: діаметр MS (f)	малий	3	Мінкар, Пріам
		середній	5	Голден Делішес
		великий	7	Аскольда
27. (*	Плід: відношення висота / діаметр	дуже мале	1	Салгірське
		мале	3	Айдаред

1	2	3	4	5
QN	MS (f)	середнє	5	Джонаголд
		велике	7	Голден Делішес
		дуже велике	9	Пріам
28. (* (+) PQ	Плід: основна форма VS (f)	циліндрично- звужена	1	Старкримсон
		конічна	2	Джонаголд, Теремок
		яйцеподібна	3	Мінкар
		циліндрична	4	Слава переможцям
		еліптична	5	Спенсер
		куляста	6	Таврія
		приплюснуто- куляста	7	Симиренківець, Айдаред
29. QN	Плід: ребристість VS (f)	відсутня або слабка	1	Симиренківець
		помірна	2	Голден Делішес, Флоріна
		сильна	3	Едера
30. QN	Плід: огрубіння й нерівності на кінці чашечки VS (f)	відсутні або слабкі	1	Симиренківець
		помірні	2	Джонаголд, Радогость
		сильні	3	Едера, Ред Делішес, Предгорне
31. (* QN	Плід: розмір чашечки MS (f)	малий	3	Мліївське літнє, Мекінтош
		середній	5	Айдаред, Пріма
		великий	7	Симиренківець

1	2	3	4	5
32. QN	Плід: чашолисток за довжиною MS (f)	короткий	3	Мекінтош
		середній	5	Алкмене
		довгий	7	Гала
33. (* QN	Плід: наліт на шкірці VS (f)	відсутній або слабкий	1	Голден Делішес, Мавка Джонатан
		помірний	2	Пріма, Ренет Симиренка
		сильний	3	
34. QN	Плід: маслянистість шкірки VS (f)	відсутня або слабка	1	Мавка, Перлина Києва
		помірна	2	Зимове лимоне, Ренет Симиренка
		сильна	3	Джонаголд, Рум'яний альпініст
35. (* PQ	Плід: основне забарвлення VS (f)	не визначене	1	
		білувато-жовте	2	Світлиця, Пріма
		жовте	3	Гала, Едера
		білувато-зелене	4	Папіровка
		жовто-зелене	5	Зимове лимоне
		зелене	6	Ренет Симиренка, Гранні Сміт
36. (* QN	Плід: відносна площа покривного забарвлення VS	відсутня або дуже мала	1	Ренет Симиренка, Папіровка
		мала	3	Мавка, Чемпіон
		середня	5	Гала, Слава

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	(f)			переможцям
		велика	7	Спартан, Орнамент
		дуже велика	9	Рубінове Дуки, Перлина Києва
37. (* PQ	Плід: відтінок покривного зabarвлення (без нальоту) VS (f)	оранжево- червоний	1	Теремок, Мавка, Гала
		рожево-червоний	2	Слава переможцям, Лобо
		червоний	3	Акане, Пріма, Айдаред
		пурпурово- червоний	4	Спартан
		коричнево- червоний	5	Фієста, Київське зимове
38. (* (+ QN	Плід: інтенсивність покривного зabarвлення VS (f)	слабка	3	Рум'яний альпініст
		помірна	5	Слава переможцям
		сильна	7	Перлина Києва, Глостер
39. (* PQ	Плід: характер покривного зabarвлення VS (f)	тільки суцільний рум'янець	1	Глостер, Річаред Делішес
		суцільний рум'янець із слабко визначеними смугами	2	Перлина Києва

1	2	3	4	5
		суцільний рум'янець із чітко визначеними смугами	3	Джонатан, Салгірське
		слабко визначений рум'янець із чітко визначеними смугами	4	Київське зимове, Делішес
		тільки смуги (без рум'янцю)	5	Корічне полосате, Тітовка
		з рум'янцем і крапчастий	6	Ельстар, Боровинка
		з рум'янцем, смугастий і крапчастий	7	Слава переможцям, Джонаголд
40. (* QN	Плід: смуги за шириною VS (f)	вузькі	3	Пінова, Делішес
		середні	5	Росавка, Салгірське
		широкі	7	Теремок
41. (* QN	Плід: площа заіржавлення навколо плодоніжки MS (f)	відсутнє або мала	1	Слава переможцям
		середня	2	Ренет Симиренко
		велика	3	Антонівка звичайна

1	2	3	4	5
42. QN MS (f)	Плід: площа заіржавлення на щічках	відсутнє або мала	1	Слава переможцям
		середня	2	Джонатан, Катерина
		велика	3	Ренет канадський, Боскопська красуня
43. (* QN MS (f)	Плід: площа заіржавлення навколо чашечки	відсутнє або мала	1	Перлина Києва, Слава переможцям
		середня	2	Акане
		велика	3	Арлет
44. QN MS (f)	Плід: кількість сочевичок	мала	3	Айдаред, Аскольда
		середня	5	Мантуанське, Мекінтош
		велика	7	Флоріна
45. QN MS (f)	Плід: розмір сочевичок	малий	3	Джонатан, Кальвіль сніговий
		середній	5	Аврора кримська
		великий	7	Ренет Симиренко, Мавка
46. (* QN (f)	Плід: плодоніжка за довжиною	дуже коротка	1	
		коротка	3	Ренет Симиренко
		середня	5	Пріма, Слава переможцям
		довга	7	Голден Делішес
		дуже довга	9	
47. (* (f)	Плід: плодоніжка за товщиною	тонка	3	Голден Делішес
		середня	5	Айдаред, Росавка

1	2	3	4	5
QN	MS (f)	товста	7	Альпініст, Чарівне
48. (* (+)	Плід: лійка плодоніжки за глибиною	неглибока	3	Ліберті, Кальвіль краснокутський
QN	MS (f)	середня	5	Ренет Симиренко, Слава переможцям
		глибока	7	Мелба, Джонаголд
49. (* (+)	Плід: лійка плодоніжки за шириною	вужька	3	Слава переможцям, Гала
QN	MS, (f)	середня	5	Голден Делішес
		широка	7	Едера
50. (* (+)	Плід: причашечкове заглиблення за глибиною	неглибоке	3	Папіровка, Пепінка литовська
QN	MS (f)	середнє	5	Слава переможцям, Спартан
		глибоке	7	Симиренківець, Джонатан, Антонівка звичайна
51. (* (+)	Плід: причашечкове заглиблення за шириною	вужьке	3	Папіровка, Слава переможцям
QN	MS (f)	середнє	5	Голден Делішес, Айдаред
		широке	7	Рубінове Дуки, Жовтневе Дуки
52. (* (+)	Плід: твердість м'якоті	дуже м'яка	1	Папіровка
	MS	м'яка	3	Джонаголд, Аскольда
		середня	5	Катерина

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	(e)	тверда	7	Гарант
		дуже тверда	9	Пілот
53. (* PQ	Плід: забарвлення м'якоті VS (f)	біле	1	Спартан, Кальвіль сніговий
		кремове	2	Пріма, Айдаред,
		жовтувате	3	Гала, Голден Делішес Ренет Симиренка,
		зеленувате	4	Зимове лимонне
		рожевувате	5	Циганочка
		червонувате	6	
54. (* (+ QN	Плід: відкритість насінних комірок (у поперечному перерізі) VS (f)	закриті або ледь відкриті	1	Айдаред
		напіввідкриті	2	Таврія, Чемпіон, Ренет Симиренка
		повністю відкриті	3	Макінтош, Слава переможцям
55. (* (+ QN	Час початку цвітіння MG	дуже ранній	1	Джулія
		ранній	3	Айдаред
		середній	5	Кальвіль сніговий
		пізній	7	Голден Делішес
		дуже пізній	9	Зимове лимонне
56. (+ QN	Час збирання врожаю MG	дуже ранній	1	Папіровка, Джулія
		ранній	3	Слава переможцям
		середній	5	Гала, Аскольда
		пізній	7	Голден Делішес
		дуже пізній	9	Росавка, Айдаред

1	2	3	4	5
57. (* (+) QN (f)	Час споживчої стиглості MG	дуже ранній	1	Папіровка
		від дуже раннього до раннього	2	Мелба
		ранній	3	Слава переможцям, Пріма
		від раннього до середнього	4	Теремок, Алкмене, Амулет
		середній	5	Гала, Перлина Києва
		від середнього до пізнього	6	Спартан, Рубінове Дуки, Ренет Симиренка
		пізній	7	Голден Делішес, Айдаред
		від пізнього до дуже пізнього	8	Гарант, Рум'яний Альпініст
		дуже пізній	9	Гранні Сміт

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів яблуни домашньої

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Дерево: тип і габітус: обстеження проводять на голих деревах взимку.

(б) Однорічний пагін: усі обстеження однорічного пагона проводять на бічних сплячих пагонах взимку, на деревах, що хоча б один раз плодоносили.

(с) Сила росту дерева, листкова пластинка і черешок: якщо не вказано інше, усі обстеження проводять влітку, коли дерево на піку вегетативного росту. Обстеження листкової пластинки і черешка проводять на повністю розвинених листках у середній третині розвинутого пагона поточного сезону на

периферії дерева.

(d) Квітка: усі обстеження проводять на початку розтріскування пиляків.

(e) Тип плодоношення, молодий плід: обстеження проводять через 40 днів після цвітіння.

(f) Плід: усі обстеження плоду проводять на 10 типових плодах, відібраних з мінімальної проби з 20 плодів під час споживчої стиглості. Верхівковий плід виключається з вибірки.

2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Дерево: сила росту

Сила росту дерева розглядається як загальне збільшення вегетативного зростання.

До 2 Дерево: тип

Колоноподібний: у компактної спурової форми дерево практично не утворює бічних розгалужень. Тісно розташовані короткі плодові пагони розміщені вздовж стебла.

Розгалужений: форма, у якої дерево має добре розвинені гілки.

До 3 Лише для сортів з розгалуженим типом дерева. Дерево: габітус

1

Прямий

2

розлогий

3

похилий

4

плакучий

До 4 Дерево: тип плодоношення

1

2

3

Лише на коротких пагонах   на коротких і довгих пагонах   лише на довгих пагонах

До 5 Однорічний пагін: за товщиною

Товщину однорічного пагона визначають у центрі середнього міжвузля. Вимірювання можна зробити за допомогою штангенциркуля.

До 6 Однорічний пагін: міжвузля за довжиною

Довжину міжвузля визначають у середній третині пагона. Вимірювання можна зробити за допомогою штангенциркуля.

До 10 Листкова пластинка: положення відносно пагона

Спрямоване догори   спрямоване назовні   спрямоване донизу

До 15 Листкова пластинка: форма краю (верхня половина)

1

Городчаста

2

двічігородчаста

3

пилчастий тип 1

4

пилчастий тип 2

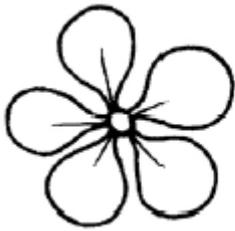
5

двічіпилчаста

До 19 Квітка: переважаюче забарвлення у стадії пуп'янка

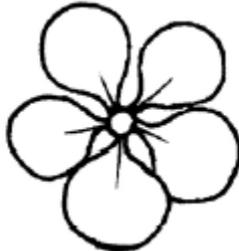
Стадія пуп'янка – це фенологічна фаза в ході розвитку квітки, коли чашечка повністю розкрита і пелюстки видимі, частково розширена і розбухла, але внутрішні органи квітки ще вкриті. Стадія пуп'янка зазвичай триває 1–2 доби перед розкриванням пелюсток квітки.

До 21 Квітка: розташування пелюсток

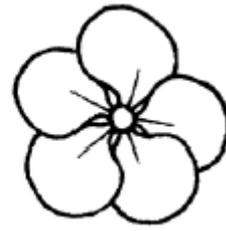
1

Вільне

2

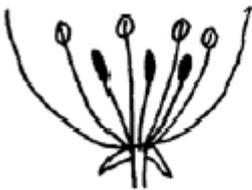
проміжне

3

перекриваються

До 22 Квітка: положення приймочок відносно пиляків

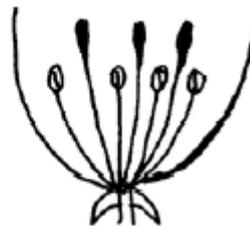
1

Нижче

2

на одному рівні

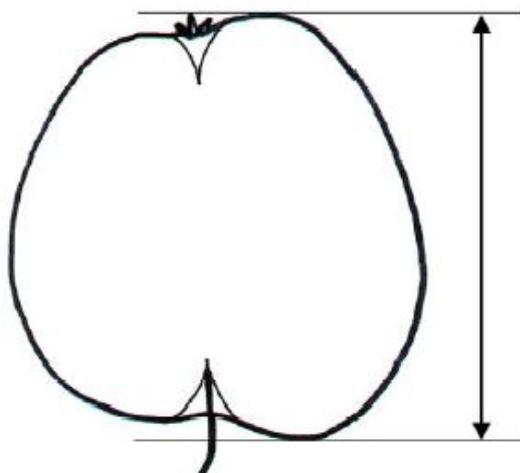

3

вище

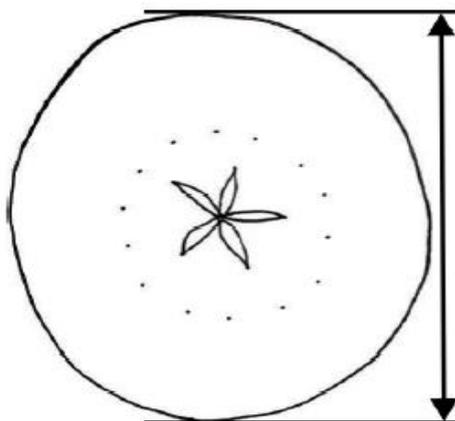
До 25 Плід: за висотою

Вимірюють максимальну висоту.

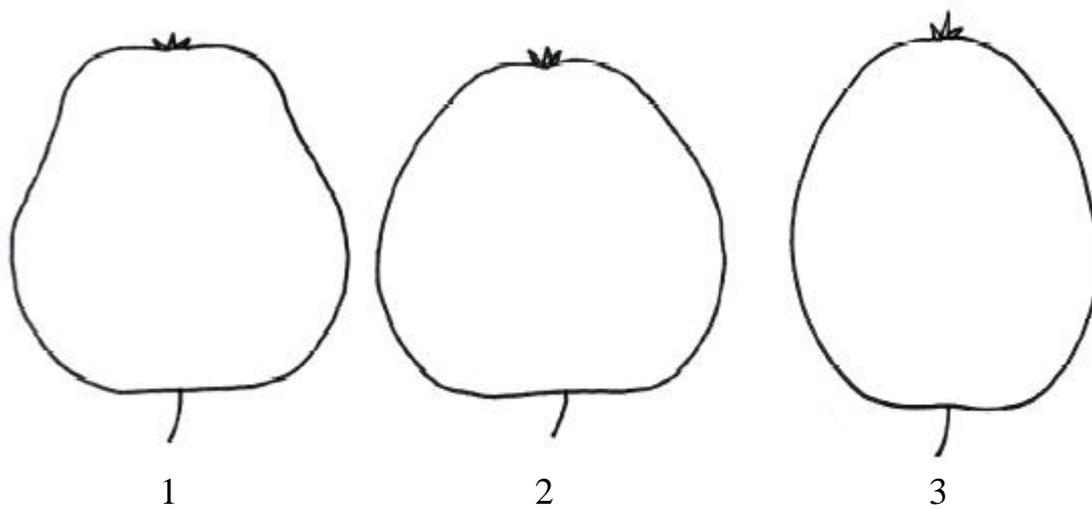

До 26 Плід: діаметр

Вимірюють максимальний діаметр плоду.

До 28 Плід: основна форма

1

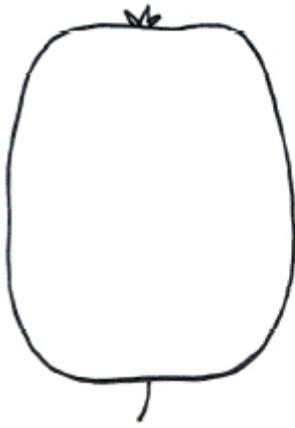
2

3

Циліндрично-звужена

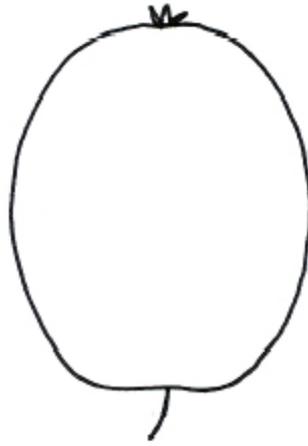
конічна

яйцеподібна

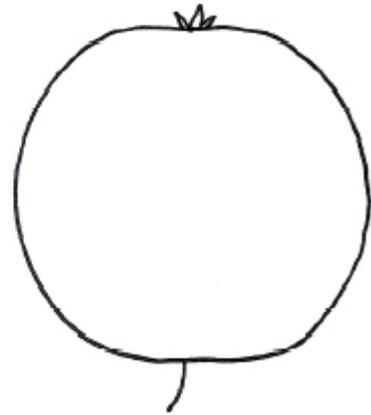
4

циліндрична

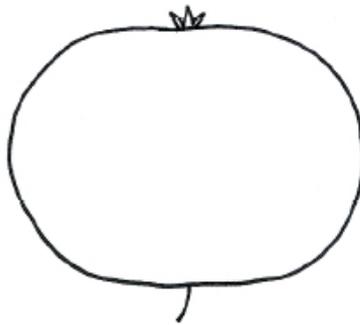
5

еліптична

6

куляста

7

приплюснуто-куляста

Додаткові приклади сортів з плодами конічної форми (стан 1):

Плід: відношення висота / діаметр (озн. 27)						
Плід: за висотою (озн. 25)		дуже мале	мале	середнє	велике	дуже велике
	короткий	Regia	Cox's Orange Pippin			
	середній		Melodie	Kidd's Orange Red	Pinova	
	високий			Jonagold		Kent, Adam's Pearmain, Saturn

Додаткові приклади сортів з плодами плескато-кулястої форми (стан 6):

Плід: відношення висота / діаметр (озн. 27)			
Плід: за висотою (озн. 25)		дуже мале	мале
	дуже короткий	Court Pendu Plat	
	короткий	Discovery	
	середній		Idared
	високий		Bramley's Seedling

До 38 Плід: інтенсивність покривного забарвлення

Плід: інтенсивність забарвлення (озн. 38)				
Плід: відтінок забарвлення – без воскового нальоту (озн. 37)		слабка	помірна	сильна
	оранжево-червоний	Egremont Russet, Scigold, Sirprize	Scigold, Sirprize Cox's Orange Pippin, Reine de Reinettes	
	рожево-червоний	Lady Williams	Cripps Pink	Delorgue
	червоний	Winter Banana	Gala	Akane, Galaxy, Red Elstar, Regal Prince
	пурпурово-червоний			Red Jonaprince, Spartan
	коричнево-червоний	Sturmer Pippin	Fiesta	Lord Burgley, Joburn

До 48 + 49 + 50 + 51 Плід: лійка плодоніжки за глибиною (48); лійка плодоніжки за шириною (49); причашечкове заглиблення за глибиною (50); причашечкове заглиблення за шириною (51).

Плід розрізають уздовж центральної осі якомога точніше. Глибина і ширина лійки плодоніжки і причашечкового заглиблення вимірюють на половинці плоду. Нижче описано лінії перерізу, використання ножа чи скальпеля при цьому.

Лінії a–b і e–f мають бути під прямим кутом до центральної осі плоду (для забезпечення більшої точності вимірювань можна використовувати пластикові транспортири).

Лінія a–b позначає основу чашолистків.

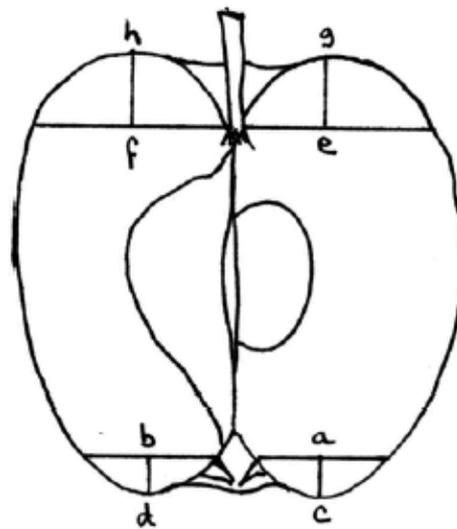
Лінія e–f позначає розміщення плодоніжки.

Лінії a–c і b–d показують глибину причашечкового заглиблення. Вони взяті під прямим кутом до лінії a–b і до точок, де криві заглиблення вирівнюються.

Лінії e–g і f–h показують глибину лійки плодоніжки. Вони взяті під прямим кутом до лінії e–f і до точок, де вирівнюються криві лійки плодоніжки.

У випадку несиметричного або неправильного розрізу, обстежують більшу половинку.

f–h = глибина лійки
плодоніжки (озн. 48)

e–f = ширина лійки
плодоніжки

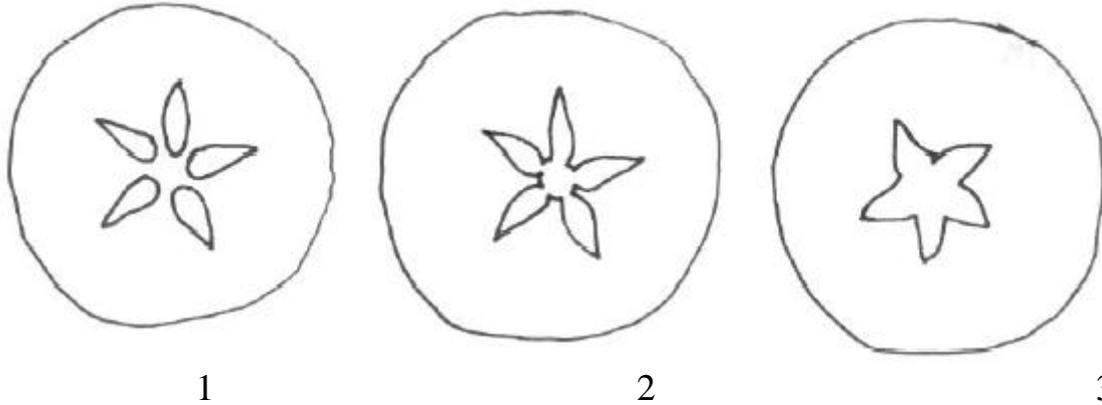
a–b = ширина
причашечкового
заглиблення (озн. 51)

a–c = глибина
причашечкового
заглиблення (озн. 50)

До 52 Плід: твердість м'якоті

Твердість м'якоті оцінюють під час споживчої стиглості. Може бути виміряна за допомогою пенетрометра.

До 54 Плід: відкритість насінних комірок (у поперечному перерізі)

1
Закриті або ледь відкриті

2
напіввідкриті

3
повністю відкриті

До 55 Час початку цвітіння

Початком цвітіння вважається час, коли повністю відкрилось 10% квіток.

До 56 Час збирання врожаю

Часом збирання врожаю вважається оптимальний час знімання плодів у відмінному стані для споживання у свіжому вигляді (див. пояснення до озн. 57).

До 57 Час споживчої стиглості

Час споживчої стиглості – це період, коли плід досяг оптимальних для споживання забарвлення шкірки, текстури, твердості, аромату і смаку. Залежно від типу плоду цей стан досягається безпосередньо після знімання з дерева (наприклад, ранні сорти) або після зберігання чи кондиціонування (пізні сорти).

Інші назви сортів еталонів

Сорти-еталони	Синоніми
1	2
Auralia	Tumanga
Cox's Orange Pippin	Cox Orangenrenette
Gloster	Gloster 69
Golden Delicious	Gelber Köstlicher
1	2

Golden Noble	Gelber Edelapfel
Gravensteiner	Graasten
Nouvelle Europe	New Europe
Red Jonaprince	Jonaprince; Red Prince
Regal Prince	Prince Gala
Reine de Reinettes	Goldparmäne; Plassart; Wintergoldparmäne
Sampion	Shampion
Schone van Boskoop	Belle de Boskoop; Schöner aus Boskoop
White Transparent	Papirovska; Transparente Jaune; Weisser Klarapfel

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Apple (Fruit Varieties) (*Malus domestica* Borkh.) (TG /14/9, UPOV) // Geneva. 2005-04-06. – 45 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg014.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Malus domestica Borkh."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Яблуня домашня"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування .....

v) unknown cross

4.1.2. мутація .....

mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety)

4.1.3. виявлення та поліпшення .....

discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)

(please state where and when discovered and how developed)

4.1.4. інше .....

other

(надати деталі)

(please provide details)

4.2. Метод розмноження сорту:

method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням

seed-propagated varieties

а) самозапилення .....

a) self-pollination

б) перехресне запилення

b) cross-pollination

популяція .....

population

синтетичний сорт .....

synthetic variety

в) гібрид .....

c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:

In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:

Single Hybrid

Three-Way Hybrid

and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії

a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній

b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші .....

d) other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:

vegetative propagation

а) живці .....

a) cuttings

б) розмноження *in vitro* .....

b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) .....

c) other (state method)

4.2.3. інші .....

other

(надати детальну інформацію)

(please provide details)

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Дерево: тип Tree: type	колоноподібний columnar	Важак, Танцівниця	1 ☐
		розгалужений ramified	Голден Делішес, Скіфське золото	2 ☐
5.2 (3)	<u>Лише для сортів з розгалуженим типом дерева.</u> Дерево: габітус <u>Only varieties with ramified tree type:</u> Tree: habit	прямий upright	Мінкар, Глостер	1 ☐
		розлогий spreading	Ренет Симиренка, Рубінове Дуки	2 ☐
		похилий drooping	Кальвіль сніговий, Джонатан	3 ☐
		плакучий weeping	Пепінка литовська	4 ☐
5.3 (28)	Плід: основна форма Fruit: general shape	циліндрично-звужена cylindrical waisted	Старкримсон	1 ☐
		конічна conic	Джонаголд, Теремок	2 ☐
		яйцеподібна ovoid	Мінкар	3 ☐
		циліндрична cylindrical	Слава переможцям	4 ☐
		еліптична ellipsoid	Спенсер	5 ☐
		куляста globose	Таврія	6 ☐
		приплюснуто-куляста obloid	Симиренківець, Айдаред	7 ☐
5.4 (36)	Плід: відносна площа покривного забарвлення Fruit: relative area of over color	відсутня або дуже мала absent or very small	Ренет Симиренка, Папіровка	1 ☐
		мала small	Мавка, Чемпіон	3 ☐
		середня medium	Гала, Слава переможцям	5 ☐
		велика large	Спартан, Орнамент	7 ☐
		дуже велика very large	Рубінове Дуки, Перлина Києва	9 ☐
5.5 (37)	Плід: відтінок покривного забарвлення (без нальоту) Fruit: hue of over color – with bloom removed	оранжево-червоний orange red	Теремок, Мавка, Гала	1 ☐
		рожево-червоний pink red	Слава переможцям, Лобо	2 ☐
		червоний red	Акане, Пріма, Айдаред	3 ☐
		пурпурово-червоний purple red	Спартан	4 ☐
		коричнево-червоний brown red	Фіеста, Київське зимове	5 ☐

5.6 (39)	Плід: характер покривного забарвлення Fruit: pattern of over color	тільки суцільний рум'янець only solid flush	Глостер, Річаред Делішес	1 ☐
		суцільний рум'янець із слабо визначеними смугами solid flush with weakly defined stripes	Перлина Києва	2 ☐
		суцільний рум'янець із чітко визначеними смугами solid flush with strongly defined stripes	Джонатан, Салгірське	3 ☐
		слабо визначений рум'янець із чітко визначеними смугами weakly defined flush with strongly defined stripes	Київське зимове, Делішес	4 ☐
		тільки смуги (без рум'янцю) only stripes (no flush)	Корічне полосате, Тітовка	5 ☐
		з рум'янцем і крапчастий flushed and mottled	Ельстар, Боровинка	6 ☐
		з рум'янцем, смугастий і крапчастий flushed, striped and mottled	Слава переможцям, Джонаголд	7 ☐
5.8 (55)	Час початку цвітіння Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	Джулія	1 ☐
		ранній early	Айдаред	3 ☐
		середній medium	Кальвіль сніговий	5 ☐
		пізній late	Голден Делішес	7 ☐
		дуже пізній very late	Зимове лимонне	9 ☐
5.9 (57)	Час споживчої стиглості Time of eating maturity	дуже ранній very early	Папіровка	1 ☐
		від дуже раннього до раннього very early to early	Мелба	2 ☐
		ранній early	Слава переможцям, Пріма	3 ☐
		від раннього до середнього early to medium	Теремок, Алкмене, Амулет	4 ☐
		середній medium	Гала, Перлина Києва	5 ☐
		від середнього до пізнього medium to late	Спартан, Рубінове Дуки, Ренет Самиренка	6 ☐
		пізній late	Голден Делішес, Айдаред	7 ☐
		від пізнього до дуже	Гарант, Рум'яний	8 ☐

		пізнього late to very late	Альпініст	
		дуже пізній very late	Гранні Сміт	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту- кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт- кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?

In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так

Yes

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так

Yes

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

Ні

No

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____	_____
-------	-------

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal

health?

Так

Yes

Ні

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірено на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за
наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date

**Методика
проведення експертизи сортів винограду (*Vitis* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Vitis* L.

2. Необхідний рослинний матеріал

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Матеріал постачається у таких формах:

(a) укорінені рослини;

(b) укорінені живці щеплені, на визначеній компетентним органом підщепі;

(c) верхівкові живці для відтворення щеплених рослин; або

(d) живці для відтворення укорінених рослин.

3) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 рослин або 5 чубуків, достатніх для відтворення 5 рослин. Якщо сорти, не стійкі до філоксери (*Phylloxera vastatrix*), компетентний орган може запропонувати достатню кількість філоксеростійких підщеп для відтворення 10 укорінених живців або 10 кореневласних рослин.

4) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

5) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного

плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) Умови проведення експертизи

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 2,0$ м.

5) Метод дослідження

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

б) Кількість рослин / частин рослин

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Молодий пагін: відкритість верхівки (ознака 2);
- Молодий листок: забарвлення верхнього боку пластинки (ознака 6);
- Молодий листок: густина прилеглих волосків між головними жилками на нижньому боці пластинки (ознака 7);
- Квітка: статеві органи (ознака 16);
- Розвинений листок: кількість часток (ознака 20);
- Час початку досягання ягід (ознака 31);
- Ягода: форма (ознака 36);
- Ягода: забарвлення шкірки (ознака 37);
- Ягода: антоціанове забарвлення м'якоті (ознака 40);
- Ягода: специфічний аромат (ознака 42);
- Ягода: формування насіння (ознака 43).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли

виявлення попередньої ознаки або регіональні умови докільця це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

У сортів-еталонів (крім сортів підщеп) після назви вказується забарвлення ягоди, за стандартизованим кодом Європейського товариства класифікації сортів: В – біле, G – сіре, N – чорне, Rg – червоне, Rs – рожеве.

В окремому стовпчику, навпроти кожної ознаки, подано кодові номери відповідної ознаки в Описі сортів винограду та видів *Vitis* L., розроблені спільними зусиллями O.I.V. (Міжнародна організація винограду і вина), IPGRI (Міжнародний інститут генетичних ресурсів рослин) та UPOV з метою уникнення помилок, через різноманітність і різнорідність існуючих переліків відмітних ознак. Коди (від 1 до 9) потрібні для електронного опрацювання результатів.

O – кодовий номер O.I.V.

I – кодовий номер IPGRI.

7. Таблиця ознак сортів винограду

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (* (+ QN	Час розпускання бруньок MG 07–09 O-301 I-7.1.1	дуже ранній	1	Nero
		ранній	3	Chardonnay
		середній	5	Cabernet Sauvignon
		пізній	7	Mourvèdre
		дуже пізній	9	Airen
2. (* (+ QN	Молодий пагін: відкритість верхівки VG 11–19 O-001 I-6.1.1	закрита	1	Riparia Gloire de Montpellier
		слабко відкрита	2	3309 Couderc
		напіввідкрита	3	Kober 5 BB
		широковідкрита	4	Cina
		повністю відкрита	5	Pinot noir, Riesling
3. (* (+ QN	Молодий пагін: щільність прилеглих волосків на верхівці VG 11–19 O-004 I-6.1.3	відсутні або дуже нещільна	1	3309 Couderc
		нещільна	3	Chasselas blanc
		середня	5	Pinot noir
		щільна	7	Lipovina
		дуже щільна	9	Meunier
4. (* (+ QN	Молодий пагін: антоціанове забарвлення прилеглих волосків на верхівці VG, 11–19	відсутнє або дуже слабке	1	Furmint
		слабке	3	Riesling
		помірне	5	Barbera
		сильне	7	Cabernet

1	2	3	4	5
	O-003			Sauvignon
	I-6.1.2	дуже сильне	9	Cina
5. (+) QN	Молодий пагін: щільність прямих волосків на верхівці VG 11–19 O-005 I-6.1.4	відсутні або дуже нещільна	1	Rupestris du Lot
		нещільна	3	3309 Couderc
		середня	5	3306 Couderc
		щільна	7	Riparia Gloire de Montpellier
		дуже щільна	9	
6. (*) (+) PQ	Молодий листок: забарвлення верхнього боку пластинки VG 11–19 O-051 I-6.1.16	жовто-зелене	1	Furmint
		зелене	2	Silvaner
		зелене з антоціановими плямами	3	Riesling
		світло-мідно- червоне	4	Kober 5 BB
		темно-мідно- червоний	5	Chasselas blanc
		винно-червоне	6	Deckrot
7. (*) (+) QN	Молодий листок: щільність прилеглих волосків між жилками на нижньому боці пластинки VG, 11–19 O-053 I-6.1.17	відсутні або дуже нещільна	1	Rupestris du Lot
		нещільна	3	Muscat à petits grain blancs
		середня	5	Merlot, Riesling
		щільна	7	Clairette
		дуже щільна	9	Meunier

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
8. (+) QN	Молодий листок: щільність прямих волосків на жилках із нижнього боку пластинки VG, 11–19 O-056 I.6.1.20	відсутні або дуже нещільна	1	Rupestris du Lot
		нещільна	3	3309 Couderc
		середня	5	Kober 125 AA
		щільна	7	Teleki 8 B
		дуже щільна	9	Riparia Scribner
9. (+) QN	Пагін: положення (до підв'язування) VS 60–69 O-006 I-6.1.5	вертикальне	1	Garnacha tinta
		напіввертикальне	3	Muscat Ottonel
		горизонтальне	5	Barbera
		напівпоникле	7	Aramon noir
		поникле	9	Albillo Real
10. (+) PQ	Пагін: забарвлення дорсального боку міжвузлів VG, 60–69 O-007 I-6.1.6	зелене	1	Sauvignon
		зелене і червоне	2	Carignan
		червоне	3	Riesling
11. (* (+) PQ	Пагін: забарвлення вентрального боку міжвузлів VG, (a), 60–69 O-008 I-6.1.7	зелене	1	Sauvignon
		зелене і червоне	2	Carignan
		червоне	3	Mourvedre

1	2	3	4	5
12. (+) PQ	Пагін: забарвлення дорсального боку вузлів VG, (a), 60–69 O-009 I-6.1.8	зелене	1	Sauvignon
		зелене і червоне	2	Barbera
		червоне	3	Kober 5 BB
13. (+) PQ	Пагін: забарвлення вентрального боку вузлів VG, (a), 60–69 O-010 I-6.1.9	зелене	1	3309 Couderc
		зелене і червоне	2	Börner
		червоне	3	Kober 5 BB
14. QN	Пагін: щільність прямих волосків на міжвузлях VG, (a), 60–69 O-012 I-6.1.11	відсутні або дуже нещільна	1	3309 Couderc
		нещільна	3	161-49 Couderc
		середня	5	Teleki 8 B
		щільна	7	Kober 125 AA, Riparia Scribner
		дуже щільна	9	Cina
15. QN	Пагін: вусики за довжиною VG, (a), 60–73 O-017 I-6.1.15	дуже короткі	1	Rupestris du Lot
		короткі	3	Aramon noir
		середні	5	Pinot noir
		довгі	7	Chasselas blanc
		дуже довгі	9	Emperor
16. (* (+)	Квітка: статеві органи VG	добре розвинені тичинки, відсутня маточка	1	Rupestris du Lot

1	2	3	4	5
QL	61–68 O-151 I-6.2.1	добре розвинені тичинки, редукована маточка	2	3309 Couderc
		добре розвинені тичинки і добре розвинена маточка	3	Chasselas blanc
		відхилені тичинки і добре розвинена маточка	4	Kober 5 BB, Ohanes
17. (* QN	Розвинений листок: розмір пластинки VG 75–81, (b) O-065 I-6.1.21	дуже малий	1	Paulsen 1103
		малий	3	Gamay
		середній	5	Cabernet Sauvignon
		великий	7	Carignan
		дуже великий	9	Bobal, Emperor
18. (* (+ PQ	Розвинений листок: форма пластинки 75–81 VG, (b) O-067 I-6.1.22	серцеподібна	1	Petit Verdot
		дельтоподібна	2	Riparia Gloire de Montpellier
		п'ятикутна	3	Chasselas blanc
		округла	4	Clairette
		ніркоподібна	5	Rupestris du Lot
19. QN	Розвинений листок: пухирчатість верхнього боку пластинки VG, (b), 75–81 O-075	відсутня або дуже слабка	1	Rupestris du Lot
		слабка	3	Chasselas blanc
		помірна	5	Semillon
		сильна	7	Merlot
		дуже сильна	9	Brancellao

1	2	3	4	5
	I-6.1.26			
20.	Розвинений листок:	одна	1	Rupestris du Lot
(*)	кількість лопатей	три	2	Chenin blanc
(+)	VG, (b)	п'ять	3	Chasselas blanc
QN	75–81	сім	4	Vermentino
	O-068	більше семи	5	Herbon
	I-6.1.23			
21.	Розвинений листок:	відсутні або дуже	1	Melon
(+)	верхні бічні вирізи за	мілкі		
QN	глибиною	мілкі	3	Gamay
	VG, (b), 75–81	середні	5	Merlot
	O- –	глибокі	7	Chasan
	I-6.1.34	дуже глибокі	9	Chasselas Cioutat
22.	Лише сорти з	відкрите	1	Folle Blanche
(+)	лопатовими листками.	закрите	2	Chasselas blanc
QN	Розвинений листок:	слабко	3	Cabernet
	розташування лопатей	перекриваються		Sauvignon
	верхніх листкових	сильно	4	Clairette
	вирізів	перекриваються		
	VG, (b), 75–81			
	O-082			
	I-6.1.33			
23.	Розвинений листок:	дуже широко	1	Rupestris du Lot
(*)	розташування лопатей	відкрите		
(+)	біля черешка	широко відкрите	2	Riparia Gloire de
QN	VG, (b)			Montpellier
	75–81	напіввідкрите	3	Aramon noir

1	2	3	4	5
	O-079 I-6.1.30	слабко відкрите	4	Sauvignon
		закрите	5	Chasselas blanc
		слабко перекриваються	6	Aubun
		наполовину перекриваються	7	Riesling
		сильно перекриваються	8	Clairette
		дуже сильно перекриваються	9	Domina
24. (* (+ QN	Розвинений листок: зубці за довжиною VG, (b) 75–81 O-078 I-6.1.28	короткі	3	Pinot noir
		середні	5	Merlot
		довгі	7	Carignan
25. (* (+ QN	Розвинений листок: відношення довжина / ширина зубця VG, (b), 75–81 O-078 I-6.1.29	дуже мале	1	157-11 Couderc
		мале	3	Silvaner
		середнє	5	Chasselas blanc
		велике	7	Muscat of Alexandria
		дуже велике	9	Sangiovese
26. (* (+ PQ	Розвинений листок: форма зубців VG (b) 75–81	обидва боки увігнуті	1	
		обидва боки прямолінійні	2	Muscat à petits grain blancs

1	2	3	4	5
	O-076 I-6.1.27	обидва боки випуклі	3	Chenin blanc
		один бік увігнутий, другий – випуклий	4	Aspiran
		поєднання зубців із обома прямолінійними боками та обома випуклими	5	Cabernet franc
27.	Розвинений листок: (*) (+) QN забарвленням VG, (b), 75–81 O- – I-6.1.24	відсутня або дуже низька	1	Garnacha tinta
		низька	3	Muscat of Alexandria
		середня	5	Dornfelder
		висока	7	Deckrot
		дуже висока	9	Cabernet Mitos
28.	Розвинений листок: (*) QN голівними жилками з нижнього боку пластинки VG, (b), 75–81 O-084 I-6.1.35	відсутні або дуже нещільна	1	Chasselas blanc
		нещільна	3	Gamay
		середня	5	Cabernet Sauvignon
		щільна	7	Clairette
		дуже щільна	9	Isabella
29.	Розвинений листок: (*) щільність прямих	відсутні або дуже нещільна	1	Rupestris du Lot

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	волосків на головних жилках з нижнього боку пластинки VG, (b), 75–81 O-087 I-6.1.38	нещільна	3	Perle de Csaba
		середня	5	Muscat Ottonel
		щільна	7	Kober 125 AA
		дуже щільна	9	Börner
30. (+) QN	Розвинений листок: довжина черешка порівняно із довжиною головної жилки MG, (b), 75–81 O-093 I-6.1.40	значно коротша	1	
		коротша	2	Riparia Gloire de Montpellier
		однакова	3	Garnacha tinta
		довша	4	Cardinal Rg
		значно довша	5	
31. (*) (+) QN	Час початку досягання ягід MG 81 O-303 I-7.1.4	дуже ранній	1	Perle de Csaba
		ранній	3	Pinot noir
		середній	5	Riesling
		пізній	7	Carignan
		дуже пізній	9	Olivette noire
32. (*) QN	Гроно: розмір (без ніжки) VG, 89 O- – I-6.2.2	дуже малий	1	Kober 5 BB
		малий	3	Riesling
		середній	5	Chasselas blanc
		великий	7	Trebbiano Toscano
		дуже великий	9	Nehelescol
33. (*)	Гроно: за щільністю VG	дуже нещільне	1	Uva rara
		нещільне	3	Cardinal

1	2	3	4	5
(+)	89	середнє	5	Chasselas blanc
QN	O-204	щільне	7	Sauvignon
	I-6.2.3	дуже щільне	9	Meunier
34.	Гроно: ніжка	дуже коротка	1	Silvaner
(*)	первинного грона за	коротка	3	Gewürztraminer
(+)	довжиною	середня	5	Marsanne
QN	VG, 89	довга	7	Alphonse Lalavallee
	O-206			
	I-6.2.4	дуже довга	9	Freisa
35.	Ягода: розмір	дуже малий	1	Corinthe noir
(*)	VG	малий	3	Riesling
QN	89	середній	5	Blauer Portugieser
	O- –			
	I-6.2.5	великий	7	Muscat of Alexandria
		дуже великий	9	Alphonse Lavallée
36.	Ягода: форма	сплюснута	1	Tompa
(*)	VG	куляста	2	Chasselas blanc
(+)	89	широкоеліптична	3	Müller Thurgau
PQ	O-223	вужькоеліптична	4	Olivette noire
	I-6.2.6	циліндрична	5	Kahlili belyi
		тупоаяцеподібна	6	Ahmeur bou Ahmeur
		яйцеподібна	7	Bicane
		обернено- яйцеподібна	8	

1	2	3	4	5
		рогоподібна	9	Santa Paula B
		пальчикоподібна	10	Black finger
37. (*) PQ	Ягода: забарвлення шкірки (без воскового нальоту)	зелене	1	King Husainy
	VG	жовто-зелене	2	Chasselas blanc
	89	жовте	3	Palatina
	O-225	жовто-рожеве	4	Moscatel grano menudo rojo
	I-6.2.8	рожеве	5	Chasselas rose
		червоне	6	Molinera gorda
		сіро-червоне	7	Pinot gris
		темно-червоно- фіолетове	8	Cardinal
		блакитно-чорне	9	Pinot noir
38. QN	Ягода: відокремлювання від плодоніжки	важке	1	Carignan
	VG, 89	помірно легке	2	Silvaner
	O-240	дуже легке	3	Isabella
	I-6.2.13			
39. QN	Ягода: шкірка за товщиною	тонка	1	Chasselas blanc
	VG, 89	середня	2	Carignan
	O-228	товста	3	Servant
	I-7.1.6			
40. (*) QN	Ягода: антоціанове забарвлення м'якоті	відсутнє або дуже слабке	1	Pinot noir
	VG	слабке	3	Gamay de

1	2	3	4	5
	89 O-231 I-6.2.9			Bouze
		помірне	5	Gamay de Chaudenay
		сильне	7	Alicante Bouschet
		дуже сильне	9	Deckrot
41. QN	Ягода: твердість м'якоті VG, 89 O-235 I-6.2.11	м'яка або слабко тверда	1	Pinot noir
		помірно тверда	2	Italia
		дуже тверда	3	Sugraone, Sultanina
42. (* PQ	Ягода: особливий аромат VG 89 O-236 I-6.2.12	відсутній	1	Auxerrois
		мускатний	2	Muscat d'Alexandrie
		лабрусковий	3	Isabella
		трав'янистий	4	Cabernet Sauvignon
		інший, ніж вище- перераховані	5	Chardonnay, Merlot, Pinot noir, Riesling
43. (* (+ QL	Ягода: утворення насіння VG 89 O-241 I-6.2.7	відсутнє	1	Corinthe noir
		рудиментарне	2	Sultanina
		повноцінне	3	Riesling

1	2	3	4	5
44. PQ	Здерев'янілий пагін: основне забарвлення VG 91-00 O-103 I-6.1.42	жовтувато-коричневе	1	Garnacha tinta
		оранжево-коричневе	2	Malvar, Portugieser
		темно-коричневе	3	Chasselas blanc
		червонувато- коричневе	4	3309 Couderc
		фіолетове	5	Aestivalis Jäger

8. Пояснення до таблиці ознак сортів винограду

1) Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Пагін: обстеження проводять на середній третині пагона.

(b) Розвинений листок: обстеження проводять на розвинених листках із середньої третини пагона безпосередньо над гроном.

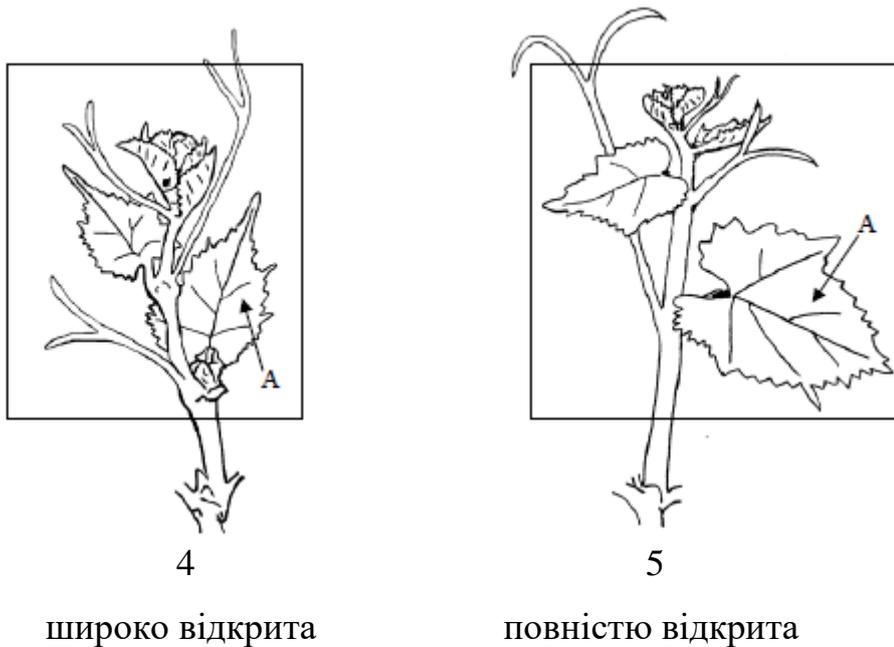
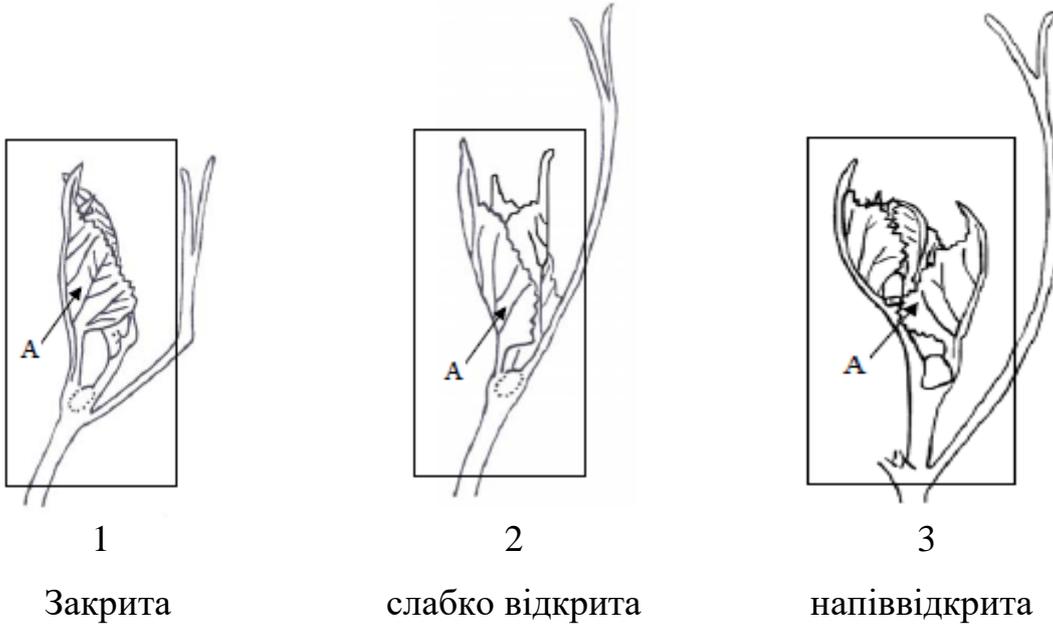
2) Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1 Час розпускання бруньок

Відзначають, коли 50% рослин вступили у цю фазу і щонайменше 50% бруньок перебувають у стадії 07.

Обрізування може впливати на час розкриття бруньок, тому весь матеріал підлягає однаковому обрізуванню за технологією і строком.

До 2 Молодий пагін: відкритість верхівки (необхідне виділено рамкою)

Відкритість верхівки визначається як положення молодих листків. Листки позначені літерою «А» мають приблизно однаковий фізіологічний вік. Відкритість верхівки корелює з подовженням верхівки пагона.

До 3 + 4 + 5 Молодий пагін: щільність прилеглих волосків на верхівці (3); антоціанове забарвлення прилеглих волосків на верхівці (4); щільність прямих волосків на верхівці (5).

Широко чи повністю відкрита верхівка (ознака 2), визначається виключаючи перші два зовнішні відігнуті листки. На закритих та

напіввідкритих верхівках листки розгортають.

До 6 Молодий листок: забарвлення верхнього боку пластинки

У випадку закритої, слабо відкритої чи напіввідкритої верхівки обстеження проводять на перших двох дистальних розгорнутих листках (ознака 2). У випадку широковідкритої і повністю відкритої верхівки обстежують перші чотири дистальні розгорнуті листки. Прояви зелене з антоціановими плямами (3), світло-мідно-червоне (4), темно-мідно-червоне (5) і винно-червоне (6) відповідають збільшенню ступеня антоціанового забарвлення.

До 7 + 8 Молодий листок: щільність прилеглих волосків між жилками на нижньому боці пластинки (7); щільність прямих волосків на жилках із нижнього боку пластинки (8).

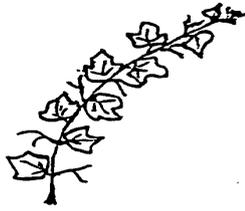
Обстеження проводять на другому дистальному розгорнутому листку у випадку закритої, слабо відкритої і напіввідкритої верхівки пагону і на четвертому листку – у випадку відкритої верхівки пагону.

До 9 Пагін: положення (до підв'язування)

1

Вертикальне

3

напівпряме

5

горизонтальне

7

напівпоникле

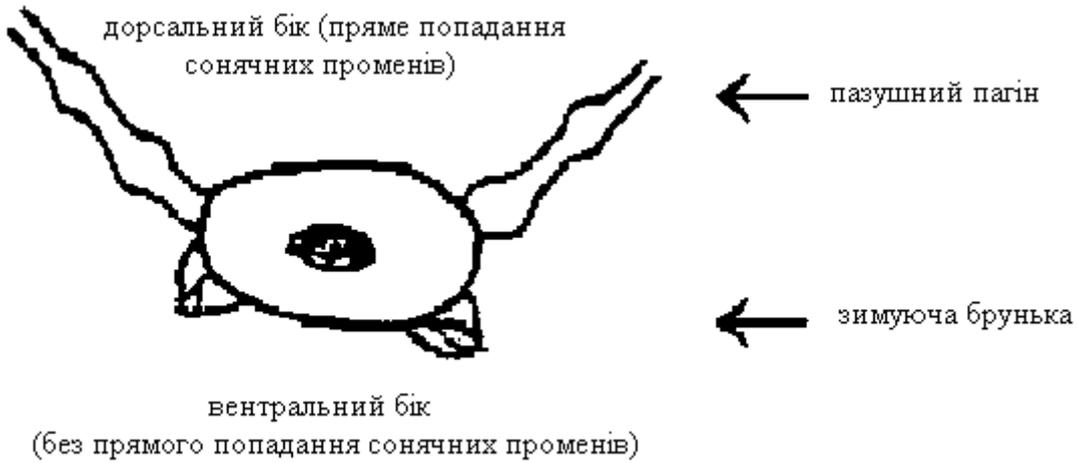

9

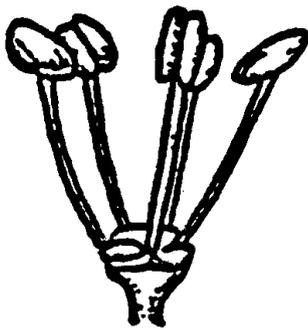
поникле

До 10 + 11 + 12 + 13 Пагін: забарвлення дорсального боку міжвузлів (10); забарвлення вентрального боку міжвузлів (11); забарвлення дорсального боку вузлів (12); забарвлення вентрального боку вузлів (13).

Поперечний переріз пагона

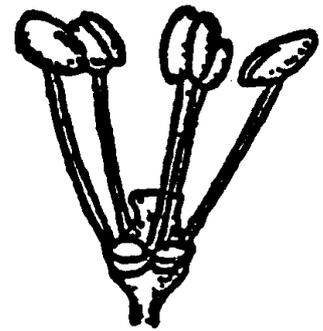
До 16 Квітка: статеві органи

1

Добре розвинені тичинки,
відсутня маточка

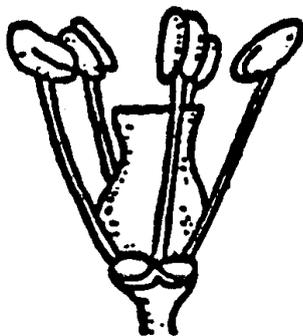
3

2

добре розвинені тичинки
редукована маточка

4

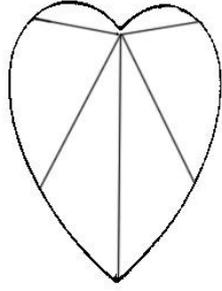

добре розвинені тичинки і
розвинена маточка

відхилені тичинки добре
розвинена маточка

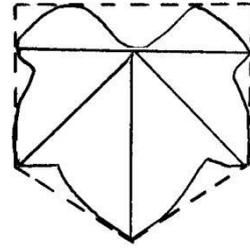
До 18 Розвинений листок: форма пластинки

(округлі бічні контури)

1

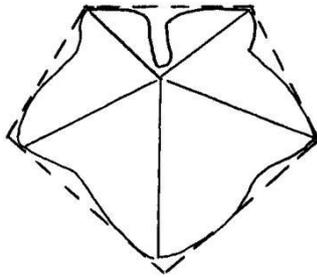
Серцеподібна

(утворює п'ятикутник з паралельними сторонами)

2

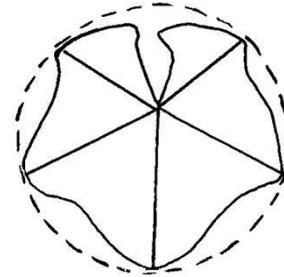
дельтоподібна

(утворює п'ятикутник з широкою частиною до основи)

3

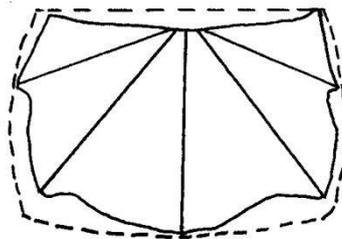
п'ятикутна

(утворює п'ятикутник з широкою частиною до верхівки)

4

округла

(ширша, ніж довша)

5

ниркоподібна

До 20 Розвинений листок: кількість лопатей

Лопать – це частина листка між двома листовими пазухами. Листкова пазуха починається одразу з того місця, де закінчуються зубці на краю листка. Вважають, що листок, в якого немає бічних пазух, складається з однієї лопаті.

В однієї рослини можуть утворюватись листки з різною кількістю лопатей. Обстежується переважаюча кількість лопатей.

До 21 Розвинений листок: верхні бічні вирізи за глибиною

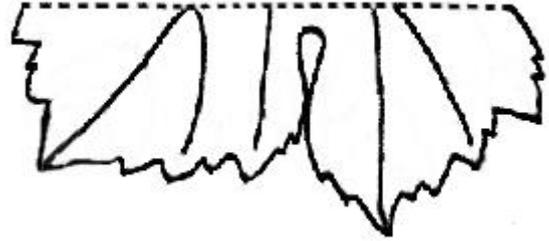
До 22 Лише сорти з лопатевими листками. Розвинений листок: розташування лопатей верхніх листкових вирізів.

Верхні бічні вирізи розміщені між середньою жилкою і наступною за нею бічною основною жилкою.

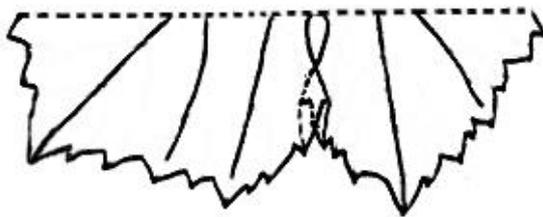
1

Відкрите

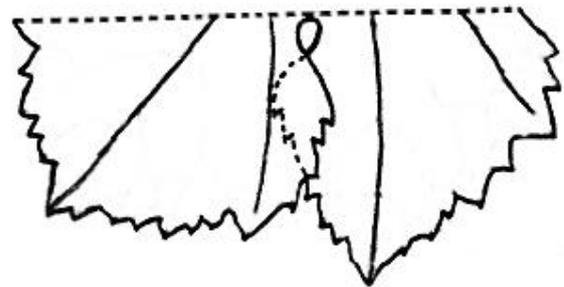
2

закрите

3

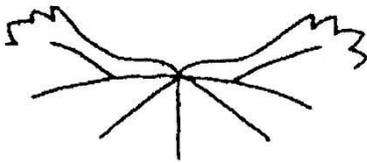
слабко перекриваються

4

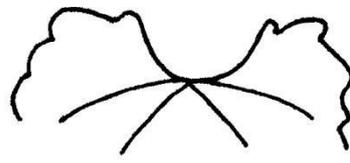
сильно перекриваються

До 23 Розвинений листок: розташування лопатей біля черешка

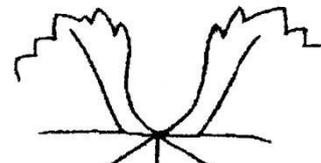
1

Дуже широко відкрите

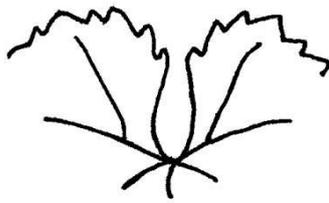
2

широко відкрите

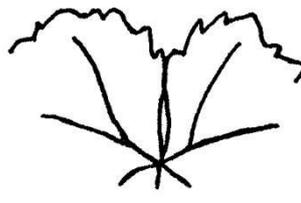
3

напіввідкрите

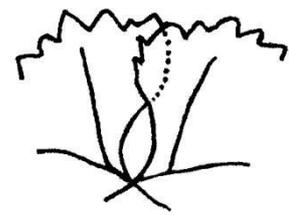
4

слабко відкрите

5

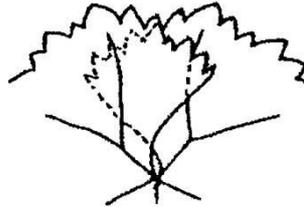
закрите

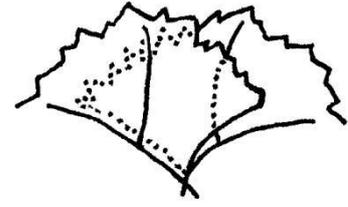
6

слабко
перекриваються

7

наполовину
перекриваються

8

сильно
перекриваються

9

дуже сильно
перекриваються

До 24 Розвинений листок: зубці за довжиною

До 25 Розвинений листок: відношення довжина / ширина зубця

До 26 Розвинений листок: форма зубців

Усі спостереження виконують на зубцях вторинних (додаткових) жилок між основними бічними жилками.

До 26 Розвинений листок: форма зубців

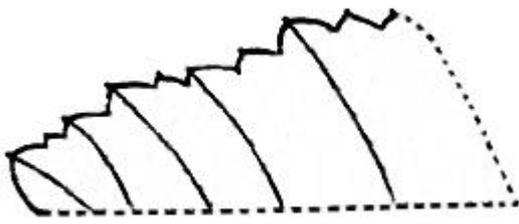
1

Обидва боки увігнуті

2

обидва боки прямолінійні

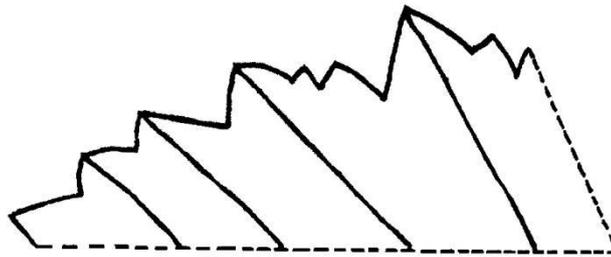

3

обидва боки випуклі

4

один бік увігнутий, другий –
випуклий

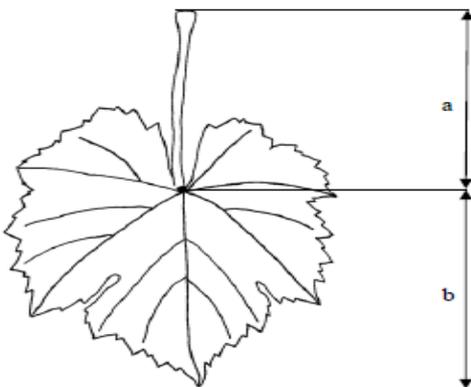
5

поєднання зубців із обома прямолінійними боками та обома випуклими

До 27 Розвинений листок: частка головних жилок з антоціановим забарвленням на верхньому боці листка.

Цю ознаку слід обстежувати як частку від загальної довжини головних жилок з антоціановим забарвленням, переривчатість антоціанового забарвлення не зараховують до пропорції.

До 30 Розвинений листок: довжина черешка порівняно з довжиною середньої жилки

a – довжина черешка
b – довжина середньої
жилки

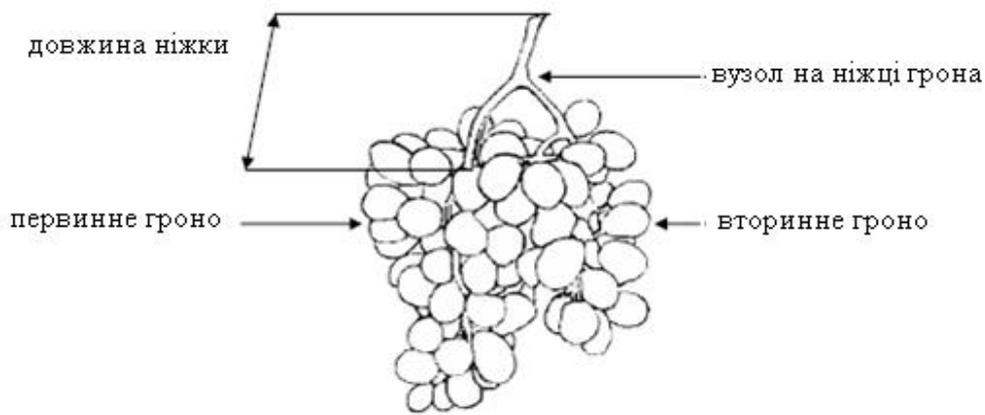
До 31 Час початку досягання ягід

Обстежують, коли близько 50% ягід на 50% рослин починають ставати м'якими. Ягоди змінюють форму, коли їх злегка стиснути між пальцями.

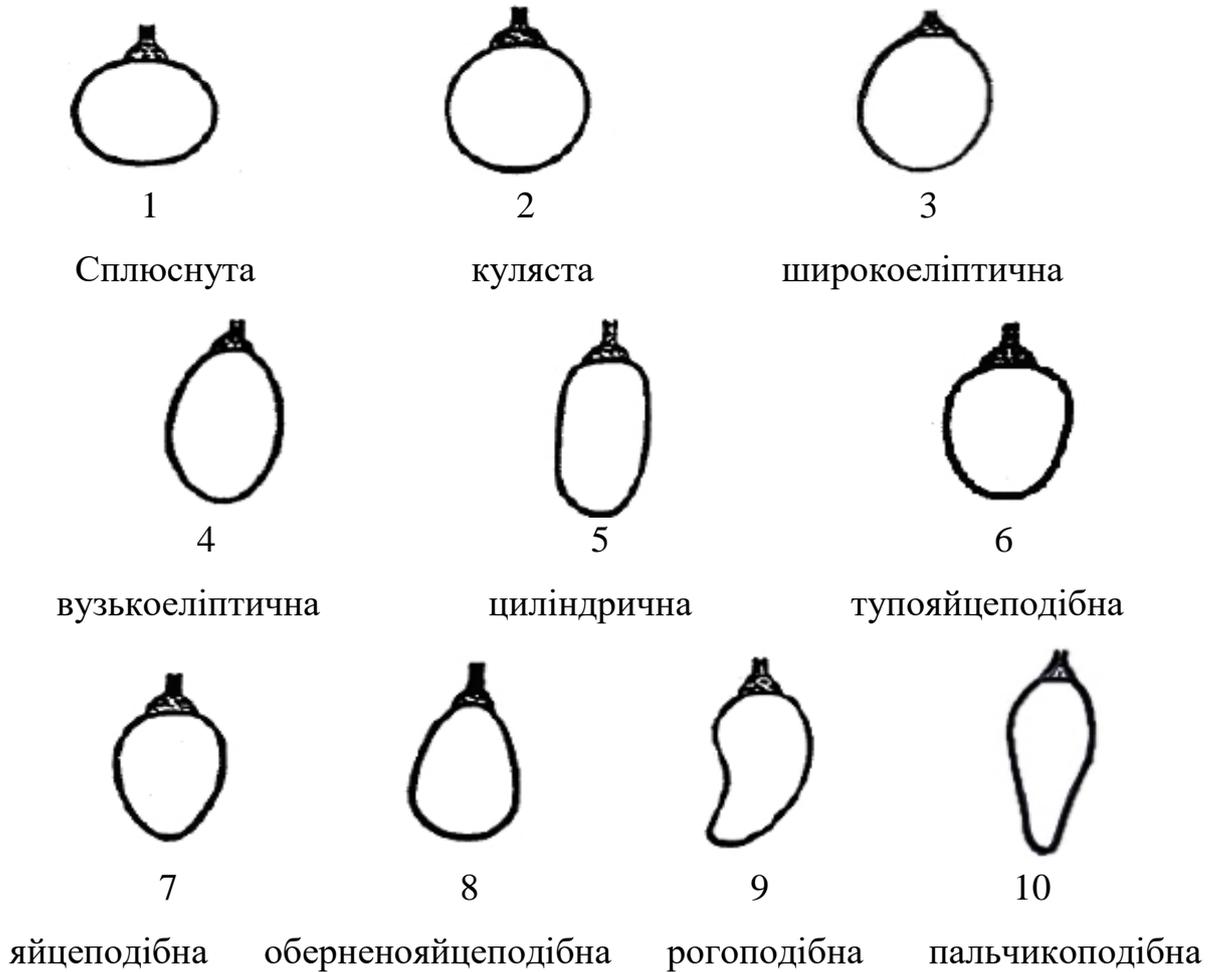
До 33 Гроно: за щільністю

- 1 – ягоди згруповані, добре видно плодоніжки;
- 3 – окремі ягоди, частково видно плодоніжки;
- 5 – щільне розміщення ягід, плодоніжки не видно, ягоди рухомі;
- 7 – ягоди не рухаються;
- 9 – ягоди стиснутої форми.

До 34 Гроно: ніжка первинного гроно за довжиною

До 36 Ягода: форма

До 43 Ягода: утворення насіння

1 – насіння не утворюється (партенокарпіки, типу *Corinthe*);

2 – насіння з м'якою оболонкою, зародок та ендосперм не повністю розвинені (стеноспермокарпіки, тип *Sultanina*);

3 – насіння цілком розвинене.

3) *Коди та опис фенологічних стадій винограду відповідно до шкали*

ВВСН

ВВСН - коди	Опис
1	2
Основна стадія розвитку 0	Паросток/Розвиток бруньки
00	Стан спокою: зимові бруньки гостро-округлі, світло чи темно-коричневі залежно від сорту, брунька більше або менше закрита відповідно до сортових ознак.
01	Початок набрякання: бруньки починають товщати зсередини та звільняються від лусочок.
03	Кінець набрякання бруньок: бруньки набрякли, але ще не зелені.
05	«Волокниста стадія»: явно видно коричневі волокна
07	Початок розкриття бруньок: щойно з'явилася зелена верхівка.
09	Брунька розкрилася: явно видно верхівку зеленого паростка
Основна стадія розвитку 1	Розвиток листків
11	Перший листок розгорнувся
12	2-ий листок розгорнувся
13	3-ій листок розгорнувся

1	2
1_	Стадії тривають до...
19	Дев'ять або більше листків розгорнулись
Основна стадія розвитку 5	Поява суцвіття
53	Суцвіття чітко видно
55	Суцвіття збільшене, квітки не відокремлені
57	Суцвіття повністю розвинене, квітки відокремлені
Основна стадія розвитку 6	Цвітіння
60	Перші квіткові ковпачки (шоломчики) відокремлюються від квітколожа
61	Початок цвітіння: 10% ковпачків відпало
63	Середина цвітіння: 30% ковпачків відпало
65	Повне цвітіння: 50% ковпачків відпало
68	80% ковпачків відпало
69	Кінець цвітіння
Основна стадія розвитку 7	Розвиток ягід
71	Зав'язь: початок наливу ягід, майже не лишилося квіток
73	Утворюється зав'язь, ягоди дрібні
75	Ягоди розміром з горошину
77	Ягоди доторкуються
79	Ягоди доторкуються повністю
Основна стадія розвитку 8	Достигання ягід
81	Початок достигання: ягоди світлого забарвлення
83	Ягоди забарвлюються

1	2
85	Пом'якшення ягід
89	Ягоди у збиральній стиглості
Основна стадія розвитку 9	Старіння
91	Після збирання врожаю: кінець досягання деревини
92	Початок осіннього забарвлення листків
93	Початок обпадання листків
95	50% листків обпало
97	Кінець листопаду
99	Післязбиральний догляд

4) *Синоніми і забарвлення шкірки сортів-еталонів*

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Ahmeur bou Ahmeur	Rs	
Airen	B	
Albillo Real	B	
Alicante Bouschet	N	Garnacha Tintorera
Alphonse Lavallée	N	Ribier
Aramon noir	N	
Aspiran	N	
Aubun	N	
Auxerrois	B	
Barbera	N	
Bicane	B	

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Black finger	N	
Blauer Portugieser	N	Portugais bleu, Modry Portugal
Bobal	N	
Brancellao	N	
Cabernet Franc	N	
Cabernet Mitos	N	
Cabernet Sauvignon	N	
Cardinal	Rg	
Carignan	N	Cariñena, Mazuela
Chardonnay	B	
Chasan	B	
Chasselas blanc	B	Weisser Gutedel
Chasselas Cioutat	B	
Chasselas rose	Rs	Roter Gutedel
Chenin blanc	B	
Clairette	B	
Corinthe noir	N	Black Corinth, Corinto nero, Korinthiaki, Corinto negro
Deckrot	N	
Domina	N	
Dornfelder	N	
Emperor	Rg	
Folle blanche	B	
Freisa	N	
Furmint	B	

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Gamay	N	
Gamay de Bouze	N	
Gamay de Chaudenay	N	
Garnacha tinta	N	Grenache noir
Gewürztraminer	Rs	Roter Traminer, Traminer aromatico, Tramin červený
Hebron	B	
Isabella	N	
Italia	B	
Kahlili belyi	B	
King Husainy	B	Jade seedless
Lipovina	B	Harslevelu
Malvar	B	
Marsanne	B	
Melon	B	
Merlot	N	
Meunier	N	Müllerrebe, Pinot meunier
Molinera gorda	Rg	
Moscatel de grano menudo rojo	Rs	
Mourvedre	N	
Müller Thurgau	B	Rivaner
Muscat à petits grains blancs	B	Gelber Muskateller, Moscatel de grano menudo, Moschato aspro, Muscat blanc

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Muscat of Alexandria	B	Hanepoot, Zibibbo, Moscatel de Alejandría, Moscatel de Málaga, Moscatel romano
Muscat Ottonel	B	
Nehelescol	B	
Nero	N	
Ohanes	B	
Olivette noir	N	
Palatina	B	
Perle de Csaba	B	Csaba gyöngye
Petit Verdot	N	
Pinot gris	G	Grauburgunder, Pinot grigio, Ruländer
Pinot noir	N	Blauer Spätburgunder, Pinot nero, Rulandské sedé
Portugieser	N	
Riesling	B	Riesling renano, Rheinriesling, Weisser Riesling, Ryzlink rýnský
Sangiovese	N	
Santa Paula	B	
Sauvignon	B	
Semillon	B	
Servant	B	
Silvaner	B	
Sugraone	B	Superior Seedless
Sultanina	B	Thompson Seedless, Sultanine B

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Tompa	B	
Trebiano Toscano	B	
Uva rara	N	
Vermentino	B	

* Забарвлення ягоди вказано за стандартизованим кодом Європейського товариства класифікації сортів винограду:

B = біле

G = сіре

N = чорне

Rg = червоне

Rs = рожеве

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Grapevine (*Vitis* L.) (TG /50/9, UPOV) // Geneva. 2008-04-09. – 52 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg050.pdf

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт. Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент. In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Vitis vinifera L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Виноград справжній"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s) Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	<input type="text"/>
3. Назва сорту 3. Variety denomination	<input type="text"/>
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation (визначити батьківський сорт) (please state parent variety)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development (точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	<input style="width: 100%; height: 40px;" type="text"/>
4.1.4. інше ..... ☐ other (надати деталі) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
<p>Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.</p> <p>Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:</p>	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other (надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>
4.2.3. інші ..... ☐ other (надати детальну інформацію) (please provide details)	<input style="width: 100%; height: 20px;" type="text"/>

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Молодий пагін: відкритість верхівки Young shoot: openness of tip	закрита closed	Riparia Gloire de Montpellier	1 ☐
		слабко відкрита slightly open	3309 Couderc	2 ☐
		напіввідкрита half open	Kober 5 BB	3 ☐
		широковідкрита wide open	Cina	4 ☐
		повністю відкрита fully open	Pinot noir, Riesling	5 ☐
5.2 (6)	Молодий листок: забарвлення верхнього боку пластинки Young leaf: color of upper side of blade	жовто-зелене yellow green	Furmint	1 ☐
		зелене green	Silvaner	2 ☐
		зелене з антоціановими плямами green with anthocyanin spots	Riesling	3 ☐
		світло-мідно-червоне light copper red	Kober 5 BB	4 ☐
		темно-мідно-червоне dark copper red	Chasselas blanc	5 ☐
		винно-червоне wine red	Deckrot	6 ☐
5.3 (7)	Молодий листок: щільність <u>прилеглих</u> волосків між жилками на нижньому боці пластинки Young leaf: prostrate hairs between main veins on lower side of blade	відсутні або дуже нещільна absent or very sparse	Rupestris du Lot	1 ☐
		нещільна sparse	Muscat a petits grain blancs	3 ☐
		середня medium	Merlot, Riesling	5 ☐
		щільна dense	Clairette	7 ☐
		дуже щільна very dense	Meunier	9 ☐
5.4 (16)	Квітка: статеві органи Flower: sexual organs	добре розвинені тичинки, відсутня маточка fully developed stamens and no gynoecium	Rupestris du Lot	1 ☐
		добре розвинені тичинки, редукована маточка fully developed stamens and reduced gynoecium	3309 Couderc	2 ☐
		добре розвинені тичинки і добре розвинена маточка fully developed stamens and fully developed gynoecium	Chasselas blanc	3 ☐
		відхилені тичинки і добре розвинена маточка reflexed stamens and fully developed gynoecium	Kober 5 BB, Ohanes	4 ☐

5.5 (20)	Розвинений листок: кількість лопатей Mature leaf: number of lobes	одна one	Rupestris du Lot	1 ☐
		три three	Chenin blanc	2 ☐
		п'ять five	Chasselas blanc	3 ☐
		сім seven	Vermentino	4 ☐
		більше семи more than seven	Hebron	5 ☐
5.6 (31)	Час початку достигання ягід Time of beginning of berry ripening	дуже ранній very early	Perle de Csaba	1 ☐
		ранній early	Pinot noir	3 ☐
		середній medium	Riesling	5 ☐
		пізній late	Carignan	7 ☐
		дуже пізній very late	Olivette noir	9 ☐
5.7 (36)	Ягода: форма Berry: shape	сплюснута obloid	Tompa	1 ☐
		куляста globose	Chasselas blanc	2 ☐
		широкоеліптична broad ellipsoid	Müller Thurgau	3 ☐
		вузькоеліптична narrow ellipsoid	Olivette noir	4 ☐
		циліндрична cylindrical	Kahlili Belyi	5 ☐
		тупоаяцеподібна obtuse ovoid	Ahmeur bou Ahmeur	6 ☐
		яйцеподібна ovoid	Bicane	7 ☐
		оберненоаяцеподібна obovoid		8 ☐
		рогоподібна horn-shaped	Santa Paula	9 ☐
пальчикоподібна finger-shaped	Black finger	10 ☐		
5.8 (37)	Ягода: забарвлення шкірки (без воскового нальоту) Berry: color of skin (without bloom)	зелене green	King Husainy	1 ☐
		жовто-зелене yellow green	Chasselas blanc	2 ☐
		жовте yellow	Palatina	3 ☐
		жовто-рожеве yellow rose	Moscatelnde grano menudo rojo	4 ☐
		рожеве rose	Chasselas rose	5 ☐
		червоне red	Molinera gorda	6 ☐
		сіро-червоне grey red	Pinot gris	7 ☐

		темно-червоно-фіолетове dark red violet	Cardinal	8 ☐
		блакитно-чорне blue black	Pinot noir	9 ☐
5.9 (40)	Ягода: антоціанове забарвлення м'якоті Berry: anthocyanin coloration of flesh	відсутнє або дуже слабке absent or very weak	Pinot noir	1 ☐
		слабке weak	Gamay de Bouze	3 ☐
		помірне medium	Gamay de Chaudenay	5 ☐
		сильне strong	Alicante Bouschet	7 ☐
		дуже сильне very strong	Deckrot	9 ☐
5.10 (42)	Ягода: особливий аромат Berry: particular flavor	відсутній none	Auxerrois	1 ☐
		мускатний muscat	Muscat of Alexandria	2 ☐
		лабрусовий foxy	Isabella	3 ☐
		трав'янистий herbaceous	Cabernet Sauvignon	4 ☐
		інший, ніж вищеперераховані other than muscat, foxy or herbaceous	Chardonnay, Merlot, Pinot noir, Riesling	5 ☐
5.11 (43)	Ягода: утворення насіння Berry: formation of seeds	відсутнє none	Corinthe noir	1 ☐
		рудиментарне rudimentary	Sultanina	2 ☐
		повноцінне complete	Riesling	3 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом. Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

_____

<p>7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту Additional information which may help in the examination of the variety</p>	
<p>7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6? In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p> <p>(якщо так, описати ці ознаки) (if yes, please provide details)</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>_____</p>	
<p>7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи? Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p> <p>(якщо так, описати ці умови) (if yes, please provide details)</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>_____</p>	
<p>7.3. Інша інформація (широке використання) Other information Main use</p>	
<p>_____</p>	
<p>(надати детальну інформацію) (please provide details)</p> <p>_____</p>	
<p>8. Дозвіл на використання Authorization for release</p>	
<p>а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин? a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>б) чи було одержано такий дозвіл? b) Has such authorization been obtained?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p>	
<p>_____</p>	
<p>9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту Information on use of GMOs for creating a variety</p>	
<p>а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах? a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством? b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?</p>	
<p>Так ☐</p> <p>Yes</p>	<p>Ні ☐</p> <p>No</p>
<p>Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику. If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization</p> <p>_____</p>	
<p>10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу Information on plant material to be examined or submitted for examination</p>	
<p>10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди),</p>	

стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Ні

Yes

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified
by the Authority)

Ні

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис

Signature

Дата

Date

МЕТОДИКА

проведення експертизи сортів фісташки справжньої (*Pistacia vera* L.) на відмінність, однорідність і стабільність групи плодових, ягідних, горіхоплідних та винограду на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів фісташки справжньої (*Pistacia vera* L.).

2. Необхідний рослинний матеріал

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу на один пункт дослідження закладу експертизи має становити 5 щеплених дво- або трирічних жіночих рослин та, за необхідності, 2 чоловічі рослини-запильники.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох пунктах дослідження закладу експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи.* Експертизу виконують у польових умовах в Україні, за умов, що забезпечують перезимівлю, задовільний ріст

---

* Використано документ UPOV TG/PISTA (proj. 4), 2020.

і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінювання кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *Схема досліду*

Дослід планують так, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожний дослід має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 6,0 × 4,0 м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG – разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS – вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG – візуальна разова оцінка групи рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин.* Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG – разове вимірювання 5 рослин або 5 частин рослин та на 20 плодах, зібраних із 5 рослин;

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 5 частин рослин та на 20 плодах, зібраних із 5 рослин;

VG – візуальна разова оцінка 5 рослин та на 20 плодах, зібраних із 5 рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 5 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1 % за рівня ймовірності 95 %. У вибірці з п'яти рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- рослина – стать (ознака 1);
- рослина – габітус (ознака 3);
- верхівковий листочок – форма верхівки (ознака 12);
- горіх – за формою з боку (ознака 24);
- час початку вегетації (ознака 35);
- час початку квітування (ознака 36);
- час збиральної стиглості (ознака 37).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(f) – пояснення до Таблиці ознак, Розділ 8.1.

7. Таблиця ознак сортів Фісташки звичайної

Назва ознаки		Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
1	2	3	4	5
1. (*) QL	Рослина: стать VG (с)	жіноча	1	Kerman (ж), Larnaka (ж)
		чоловіча	2	Peters (ч), Randy (ч)
2. (* (+) QN	Рослина: сила росту VG (а)	слабка	3	Avidon (ж), Bronte (ж)
		середня	5	Kerman (ж)
		сильна	7	Boundoky (ж), Mateur (ж)
3. (* PQ	Рослина: габітус VG (а)	прямий	1	Ouleimy (ж), Kerman (ж)
		напівпрямий	3	
		розлогий	5	Larnaka (ж)
		пониклий	7	Insolia (ж), Joley (ж)
4. (* (+) QN	Рослина: щільність крони VG (а)	нещільна	3	Mateur (ж)
		середня	5	Kerman (ж)
		щільна	7	
5. QN	Молоді пагони: інтенсивність антоціанового забарвлення верхівок ростучих пагонів VG	відсутня або дуже слабка	1	Mateur (ж)
		слабка	3	Chico (ч), Randy (ч)
		помірна	5	Enk (ч), Napoletana (ж), Kerman (ж)
		сильна	7	Cerasola (ж)
		дуже сильна	9	40A (ч)
6 QN	Листок: інтенсивність зеленого	слабка	3	Napoletana (ж)
		помірна	5	502 (ч), Larnaka (ж), Kerman (ж)

1	2	3	4	5
	забарвлення верхнього боку VG, (b)	сильна	7	Chico (ч)
7.	Листок: черешок за довжиною MG/MS/VG (b), (e)	дуже короткий	1	Bronte (ж)
QN		короткий	3	Ask (ч), Sfax (ж)
		середній	5	Greco (ж), Mateur (ж)
		довгий	7	Cerasola (ж), Kerman (ж)
		дуже довгий	9	Chico (ч), Enk (ч), Lost Hills (ж)
8.	Листок: найпоширеніша кількість листочків MG, (b), (e)	менше 6	1	Aegina (ж)
QN		від 6 до 10	2	Chico (ч)
		понад 10	3	Enk (ч)
9.	Верхівковий листочок: за довжиною MS/VG (b), (e)	дуже короткий	1	40A (ч), Golden Hills (ж)
QN		короткий	3	
		середній	5	Chico (ч)
		довгий	7	Aegina (ж), Kerman (ж)
		дуже довгий	9	
10.	Верхівковий листочок: за шириною MS/VG (b) (e)	дуже вузький	1	Enk (ч), Golden Hills (ж)
QN		вузький	3	
		середній	5	Lost Hills (ж)
		широкий	7	Greco (ж), Kerman (ж)
		дуже широкий	9	Larnaka (ж)

1	2	3	4	5
11. QN	Верхівковий листочок: співвідношення довжини до ширини MS/VG (b), (e)	дуже мале	1	Mateur (ж)
		мале	3	
		середнє	5	Chico (ч), Napoletana (ж), Kerman (ж)
		велике	7	Golden Hills (ж)
		дуже велике	9	Enk (ч), Sfax (ж)
12. (* (+) PQ	Верхівковий листочок: форма верхівки VG (b), (e)	загострена	1	Enk (ч), Mateur (ж)
		тупа	2	
		заокруглена	3	Golden Hills (ж), Kerman (ж)
		зрізана	4	Insolia (ж)
		обернено- серцеподібна	5	
13. (* (+) PQ	Верхівковий листочок: форма основи VG, (b), (e)	загострена	1	Aegina (ж), Kerman (ж)
		заокруглена	2	Lost Hills (ж)
		зрізана	3	
14. (+) QN	Верхівковий листок: асиметрія основи VG (b), (e)	відсутня або слабка	1	Lost Hills (ж)
		середня	2	Aegina (ж), Kerman (ж)
		сильна	3	
15. PQ	Жіноче суцвіття: форма бруньки VG, (c)	яйцеподібна	1	Sfax (ж), Kerman (ж)
		куляста	2	Chico (ч)
		еліпсоїдна	3	Aegina (ж)
16. PQ	Жіноче суцвіття: забарвлення	світло-брунатне	1	Bronte (ж)
		брунатне	2	Aegina (ж), Kerman (ж)

1	2	3	4	5
	бруньки VG, (c)	темно-брунатне	3	Rashti (ж)
		червонувато- брунатне	4	Mateur (ж)
17. (+)	Оплодень: розтріскування	відсутнє або слабке	1	Kerman (ж), Napoletana (ж)
QN	VG (d), (f)	середнє	2	Mateur (ж)
		сильне	3	Avidon (ж), Larnaka (ж)
18. (*)	Оплодень: виступ верхівки	відсутній або малий	1	Kerman (ж), Sfax (ж)
QN	VG (d), (f)	середній	2	Cerasola (ж)
		великий	3	Aegina (ж), Joley (ж), Larnaka (ж)
19. (+)	Оплодень: основне забарвлення	білувато- кремове	1	
PQ	VG (d), (f)	зеленувато-біле	2	Aegina (ж)
		жовто-зелене	3	Kastel (ж), Kerman (ж)
		жовте	4	Sfax (ж)
		жовто- помаранчеве	5	Larnaka (ж)
		червоне	6	
		червоно- пурпурове	7	
20. (+)	Оплодень: покривне забарвлення за площею	відсутнє або дуже мале	1	Sfax (ж)
QN	VG, (d), (f)	мале	3	
		середнє	5	Kerman (ж)
		велике	7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
		дуже велике	9	Aegina (ж), Cerasola (ж)
21.	Горіх: за	дуже короткий	1	Bronte (ж), Sfax (ж)
(*)	довжиною	короткий	3	
(+)	MS/VG	середній	5	Mateur (ж)
QN	(d), (f)	довгий	7	Kerman (ж)
		дуже довгий	9	Ouleimy (ж)
22.	Горіх: за	дуже вузький	1	
(*)	шириною з боку	вузький	3	
(+)	MS/VG	середній	5	Cerasola (ж)
QN	(d), (f)	широкий	7	
		дуже широкий	9	Kerman (ж)
23.	Горіх: за	вузький	3	Aegina (ж)
(*)	шириною з	середній	5	Cerasola (ж)
(+)	черевного боку	широкий	7	Ouleimy (ж),
QN	MS/VG, (d), (f)			Kerman (ж)
24.	Горіх: за формою	широкоеліпсоїдний	1	Sfax (ж)
(*)	з боку	вузькоеліпсоїдний	2	
PQ	VG, (d), (f)	яйцеподібний	3	Kerman (ж)
25.	Горіх: верхівка	відсутня	1	Kerman (ж)
(*)	VG	наявна	9	Larnaka (ж)
(+)	(d), (f)			
QL				
26.	Для сортів з	загострена	1	Aegina (ж), Larnaka (ж)
(*)	наявною	заокруглена	2	Bronte (ж), Kerman (ж)
PQ	верхівкою.	зрізана	3	Sfax (ж)
	Горіх: форма			

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	верхівки з боку VG, (d), (f)			
27. (+) QN	Горіх: заглиблення в шкаралупі біля плодоніжки VG, (d), (f)	відсутнє або неглибоке	1	
		середнє	2	Mateur (ж)
		глибоке	3	Kerman (ж)
28. (+) QN	Горіх: інтенсивність брунатного зabarвлення шкаралупи після збирання урожаю VG (d), (f)	дуже світла	1	Kerman (ж)
		світла	3	Aegina (ж)
		помірна	5	Sirora (ж)
		темна	7	Larnaka (ж)
		дуже темна	9	Avidon (ж)
29. QN	Горіх: розміщення шва розтріскування VG (d)	переважно з верхнього боку	1	
		однаково з верхнього та нижнього боку	2	Kerman (ж)
		переважно з нижнього боку	3	Larnaka (ж)
30. (+) QN	Горіх: шов за розкриттям VG, (d)	вузький	3	Bronte (ж), Kerman (ж)
		середній	5	Mateur (ж)
		широкий	7	Aegina (ж)
31. QL	Горіх: розміщення рубця плодоніжки	симетричне	1	Kerman (ж)
		асиметричне	2	Avdat (ж)

1	2	3	4	5
	з черевного боку VG, (d)			
32. (+) QN	Горіх: забарвлення шкаралупи після висушування VG, (d), (f)	світле	3	Aegina (ж), Kerman (ж)
		помірне	5	Larnaka (ж)
		темне	7	
33. (* (+) QN	Ядро: за масою MG (d), (f)	мале	3	Avidon (ж), Sfax (ж)
		середнє	5	Larnaka (ж), Mateur (ж)
		велике	7	Kastel (ж), Kerman (ж)
34. QN	Сім'ядоля: інтенсивність зеленого забарвлення VG, (d), (f)	слабка	3	Kerman (ж), Lost Hills (ж), Rashti (ж)
		помірна	5	Avidon (ж), Sfax (ж)
		сильна	7	Larnaka (ж), Ouleimy (ж)
35. (* (+) QN	Час початку вегетації MG/VG	дуже ранній	1	Aegina (ж), Chico (ч)
		ранній	3	Larnaka (ж)
		середній	5	Ask (ч), Bronte (ж)
		пізній	7	Joley (ж)
		дуже пізній	9	Kerman (ж), Peters (ч)
36. (* (+) QN	Час початку квітування MG/VG	дуже ранній	1	Avidon (ж), Mateur (ж)
		ранній	3	Larnaka (ж)
		середній	5	02-18 (ч), M-38 (ч), Sfax (ж)
		пізній	7	Kastel (ж)
		дуже пізній	9	Kerman (ж), Peters (ч)

1	2	3	4	5
37. (+) QN	Час збиральної стиглості MG/VG	дуже ранній	1	Avidon (ж)
		ранній	3	Golden Hills (ж)
		середній	5	Napoletana (ж)
		пізній	7	
		дуже пізній	9	Kerman (ж)

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів Фісташки звичайної

1) Пояснення, що охоплюють кілька ознак

Ознаки, що містять такий ключ у другому стовпчику таблиці ознак, досліджують як вказано нижче:

(а) Спостереження проводять в період спокою.

(б) Спостереження проводять на повністю розвинених листках з середньої третини пагонів поточного сезону.

(с) Спостереження проводять на деревах сортів із жіночими та двостатевими квітками.

(d) Спостереження слід проводити на середній виборці з 20 плодів, відібраних із загальної кількості не менше 100 горіхів, зібраних із 5 рослин.

(e)

(f)

Примітка: з ботанічної точки зору плід фісташки є кістянкою, який садівники зазвичай називають горіхом.

2) Пояснення до окремих ознак

До 2 Рослина: сила росту

Силу росту рослини розглядають як загальну величину вегетативного росту.

До 4 Рослина: щільність крони

Щільність крони рослини розглядають як сукупність гілок у період спокою.

До 12 Верхівковий листочок: форма верхівки

До 13 Верхівковий листочок: форма основи

1

загострена

2

заокруглена

3

зрізана

До 14 Верхівковий листочок: асиметрія основи

1

відсутня або слабка

2

середня

3

сильна

До 17 Оплодень: розтріскування

Розтріскування оплодня оцінюють за ступенем відокремлення оплодня від шкаралупи. Оцінюють візуально перевіркою плода та натисканням пальцями:

1 – відсутнє або слабке – натисканням пальцями важко відокремити оплодень від шкаралупи;

2 – середнє – оплодень легко відокремлюється від шкаралупи натисканням пальцями, при цьому виявляється наявність шару повітря між оплоднем і шкаралупою;

3 – сильне – оплодень має помітні тріщини і дуже легко відокремлюється від шкаралупи натисканням пальцями.

До 19. Оплодень: основне забарвлення

Основне забарвлення – первинне забарвлення, що змінюється під час розвитку плода.

До 20 Оплодень: покривне забарвлення за площею

1

відсутнє або дуже мале

5

середнє

7

дуже велике

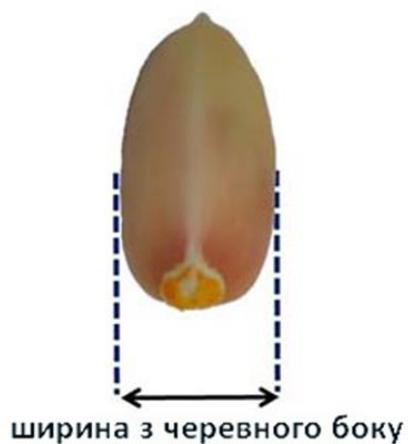
Покривне забарвлення – вторинне забарвлення плодів, порівняно з основним забарвленням.

До 21. Горіх: за довжиною

До 22. Горіх: за шириною з боку

До 23 Горіх: за шириною з червеного боку

До 25 Горіх: верхівка

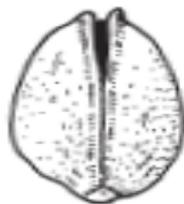
До 27 Горіх: заглиблення в шкаралупі біля плодоніжки

До 28 Горіх: інтенсивність брунатного забарвлення шкаралупи після збирання урожаю

Спостерігають забарвлення шкаралупи стиглих горіхів одразу після збирання врожаю.

До 30 Горіх: шов за розкриттям

3

вузький

5

середній

7

широкий

До 32 Горіх: забарвлення шкаралупи після висушування

Забарвлення шкаралупи оцінюють після висушування.

До 33 Ядро: за масою

Мале < 0,5 г, середнє 0,5–0,6 г, велике > 0,6 г. Середня маса визначається в наважці з 20 ядер стиглих горіхів.

До 35 Час початку вегетації

Початком відновлення вегетації вважається, коли 10 % верхівкових бруньок збільшилися в розмірах і листкові луски розійшлися, відкриваючи зелені листки.

До 36 Час початку квітування

Початком квітування вважається:

– для сортів із жіночими та двостатевими квітками, коли 25 % квіткових бруньок сприйнятливі до запилення.

– для сортів з чоловічими квітками, коли ті почали пилювати.

До 37 Час збиральної стиглості

Час збиральної стиглості визначається, коли принаймні 50% плодів є стиглими.

9. Використана література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Pistachio (*Pistacia vera* L.) (TG/PISTA (PROJ.5), UPOV) // Geneva. 2020.11. 30 p. URL:https://www.upov.int/meetings/en/doc_details.jsp?meeting_id=55675&doc_id=514392

2. IPGRI, 1997: Descriptors for Pistachio (*Pistacia vera* L.). International Plant Genetic Resources Institute, Rome, Italy.

10. Технічна анкета

Номер заявки <input type="text"/> (не заповнюється заявником) Annex to Application (not to be filled in by the applicant)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY	
<p>Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.</p> <p>Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.</p> <p>In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.</p>	
1. Предмет Технічної анкети 1. Subject of the Technical Questionnaire	
1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою) 1.1 Botanical name species (in Latin Language)	<input type="text" value="Pistacia vera L."/>
1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою) 1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)	<input type="text" value="Фісташка справжня"/>
2. Заявник(и) 2. Applicant(s)	
Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) / найменування Name (denomination)	
<input type="text"/>	
Автор(и) Autor(s)	
<input type="text"/>	
3. Назва сорту 3. Variety denomination	
<input type="text"/>	
4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту 4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety	
4.1. Схема селекції 4.1. Breeding scheme	
Сорт, одержаний в результаті: Variety resulting from:	
4.1.1. схрещування crossing	
а) контрольоване схрещування ..... ☐ a) controlled cross (точно вказати батьківські сорти) (please state parent varieties)	<input type="text"/>
б) частково відоме схрещування ..... ☐ b) partially known cross (вказати відомий батьківський сорт(и)) (please state known parent variety(ies))	<input type="text"/>

в) невідоме схрещування ..... ☐ v) unknown cross	
4.1.2. мутація ..... ☐ mutation	
4.1.3. виявлення та поліпшення ..... ☐ discovery and development (точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено) (please state where and when discovered and how developed)	
4.1.4. інше ..... ☐ other (надати деталі) (please provide details)	
4.2. Метод розмноження сорту: method of propagating the variety	
4.2.1. сорти, що розмножуються насінням seed-propagated varieties	
а) самозапилення ..... ☐ a) self-pollination	
б) перехресне запилення b) cross-pollination	
популяція ..... ☐ population	
синтетичний сорт ..... ☐ synthetic variety	
в) гібрид ..... ☐ c) hybrid	
Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида: In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g. Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема: Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:	
а) будь-які чоловічі стерильні лінії a) any male sterile lines	
б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній b) maintenance system of male sterile lines.	
г) інші ..... ☐ d) other (надати детальну інформацію) (please provide details)	
4.2.2. сорти, що розмножуються вегетативно: vegetative propagation	
а) живці ..... ☐ a) cuttings	
б) розмноження <i>in vitro</i> ..... ☐ b) <i>in vitro</i> propagation	
в) інші (установлений метод) ..... ☐ c) other (state method)	
4.2.3. інші ..... ☐ other (надати детальну інформацію) (please provide details)	

5. Ознаки сорту Variety characteristics				
	Назва ознаки Variety denomination	Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (1)	Рослина: стать Plant: sex	жіноча female	Kerman (ж), Larnaka (ж)	1 ☐
		чоловіча male	Peters (ч), Randy (ч)	2 ☐
5.2 (3)	Рослина: габітус Plant: growth habit	прямий upright	Ouleimy (ж), Kerman (ж)	1 ☐
		напівпрямий semi erect		3 ☐
		розлогий spreading	Larnaka (ж)	5 ☐
		пониклий drooping	Insolia (ж), Joley (ж)	7 ☐
5.3 (12)	Верхівковий листочок: форма верхівки Terminal leaflet: shape of apex	загострена acute	Enk (ч), Mateur (ж)	1 ☐
		тупа obtuse		2 ☐
		заокруглена rounded	Golden Hills (ж), Kerman (ж)	3 ☐
		зрізана truncate	Insolia (ж)	4 ☐
		оберненосерцеподібна obcordate		5 ☐
5.4 (24)	Горіх: за формою з боку Nut: shape in lateral view	широкоеліпсоїдний broad elliptic	Sfax (ж)	1 ☐
		вузькоеліпсоїдний narrow elliptic		2 ☐
		яйцеподібний ovate	Kerman (ж)	3 ☐
5.5 (35)	Час початку вегетації Time of beginning of vegetative period	дуже ранній very early	Aegina (ж), Chico (ч)	1 ☐
		ранній early	Larnaka (ж)	3 ☐
		середній medium	Ask (ч), Bronte (ж)	5 ☐
		пізній late	Joley (ж)	7 ☐
		дуже пізній very late	Kerman (ж), Peters (ч)	9 ☐
5.6 (36)	Час початку квітування Time of beginning of flowering	дуже ранній very early	Avidon (ж), Mateur (ж)	1 ☐
		ранній early	Larnaka (ж)	3 ☐
		середній medium	02-18 (ч), M-38 (ч), Sfax (ж)	5 ☐
		пізній late	Kastel (ж)	7 ☐
		дуже пізній very late	Kerman (ж), Peters (ч)	9 ☐

5.7 (37)	Час збиральної стиглості Time of maturity for harvest	дуже ранній very early	Avidon (ж)	1 ☐
		ранній early	Golden Hills (ж)	3 ☐
		середній medium	Napoletana (ж)	5 ☐
		пізній late		7 ☐
		дуже пізній very late	Kerman (ж)	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varieties

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі

Comments

_____

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

Additional information which may help in the examination of the variety

7.3. Інша інформація (широке використання)

Other information

Main use

_____

_____

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

_____

8. Дозвіл на використання

Authorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так

Ні

Yes

No

б) чи було одержано такий дозвіл?

b) Has such authorization been obtained?

Так

Ні

Yes

No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту

Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?

a) Has the genetic material been altered by artificial means of transferring genes that do not occur in natural conditions?

Так

Yes

Ні

No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?

b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так

Yes

Ні

No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.

If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так

Yes

Ні

No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)..... Так Ні

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma)

Yes

No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)..... Так Ні

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide)

Yes

No

в) культури тканини..... Так Ні

c) Tissue culture

Yes

No

г) інших факторів..... Так Ні

g) Other factors

Yes

No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевірений на наявність вірусу або інших патогенів?

Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так

Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified by the Authority)

Ні
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною
I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності)
уповноваженої особи

Applicant's name

Підпис
Signature

Дата
Date